26341
1. cilt

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

AFYONKARAHİSAR MASALLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

I. CİLT
(İNCELEME)

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Hazırlayan
Mehmet ÖZÇELİK

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

KONYA — 1993

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa No
ÖN SÖZ	VII-X
GİRİŞ	1
A. MASALLAR ÜZERİNE YAPILAN İLMÎ ÇALIŞMALAR	1-17
1. Dünyada Yapılan Tasnif Çalışmaları ..	1
2. Türkiye'de Yapılan Tasnif Çalışmaları	5
3. Türkiye'de Yapılan Tahlil Çamışmaları	8
B. AFYONKARAHİSAR MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	12
a. Kitaplar	12
b. Dergiler	13
c. Tezler	14
ç. Arşivler	15
NOTLAR	17
BİRİNCİ BÖLÜM	
AFYONKARAHİSAR MASALLARININ TİP YAPISI	21-93
A. TASNİF	21
B. MASALLARIN TİP NUMARALARI VE MOTİF SIRALARI	23
C. KAYNAK ŞAHISLAR VE MASALLARIN KAYNAKLARI HAKKINDA BİLGİ	93
İKİNCİ BÖLÜM	
AFYONKARAHİSAR MASALLARININ MOTİF YAPISI	98-346
A. GENEL BİLGİLER	99
B. AFYONKARAHİSAR MASALLARINDA TESBİT EDİLEN	

MOTİFLERİN MOTİF INDEKS OF FOLK-LITERATURE'A GÖRE TASNİFİ 102
A. Mitolojik Motifler 102
B. Hayvanlar 112
C. Yasak 128
D. Sihir 136
E. Ölüm 162
F. Olağanüstülükler 167
G. Devler 187
H. İmtihanlar 194
J. Akıllılar ve Aptallar 213
K. Aldatma 226
L. Kaderin Ters Dönmesi 243
M. Geleceğin Tayini 251
N. Şans ve Talih 255
P. Cemiyet 271
Q. Mükâfatlar ve Cezalar 291
R. Esirler ve Kaçaklar 303
S. Anormal Zulümler 308
T. Cinsiyet 314
U. Hayatın Tabiatı 328
V. Din 330
W. Karakterin Özellikleri 335
X. Mizah 341
Z. Çeşitli Motif Grupları 346
SONUÇ 353
BİBLİYOGRAFYA 356

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİNLER 369-695

1. TİLKİ İLE KEDİ 369
2. AYAĞINA DİKEN BATAN HOROZ 372
3. YARIM HOROZ 375
4. ÖKÜZÜN ALASI 377
5. KELOĞLAN İLE TİLKİ 380
6. AVCI MEHMET 383
7. GEDE KIZ 390
8. BALIK ADAM 394
9. DİPSİZ KUYU 398
10. GÜLÜ KOPARAN DEV 402
11. DAĞ ADAMI 406
12. MİSKİ BAHAR 411
13. PAMUK ANA İLE ÇOCUKLARI 417
14. PERİ KIZI 420
15. ÜÇ TURUNÇLAR 425
16. KONUŞMAYAN GELİN 433
17. KEÇİ KIZ 437
18. HİBARİ 442
19. KURUKAFA 446
20. PADIŞAHIN KIZI 449
21. KÖPEKLE EVLENEN KIZ 454
22. YILAN ADAM 458
23. KAYAOĞLAN 465
24. ÇÖPÇATAN 471
25. YAZILAN BOZULMAZMIŞ 474
26. PADIŞAH OLAN ÇOBAN 484

27. NE İDİM NE OLDUM NE OLACAGIM 488
28. YİGİT ÇOBAN 492
29. ARSLAN ALİ 495
30. İNSAN YİYEN KIZ 498
31. KELOGLAN İLE DEV 502
32. MUSTAN 507
33. YEDİ KARDEŞİN BACISI 511
34. HABİBE 516
35. ODUNCUNUN ÇOCUKLARI 520
36. ÇOCUK İSTEYEN KADIN 526
37. DÜNYA GÜZELİ 532
38. KELOGLAN İLE HAMAMCI 538
39. SABIR TAŞI 543
40. NAR TANESİ 546
41. BALIKÇININ OGLU 551
42. AKILLI ÇOBAN İLE PADİŞAH 556
43. HASAN TAY 561
44. KIRK OGLANLA KIRK KIZ 576
45. PADİŞAH KIZIYLA EVLENEN GENÇ 579
46. CANSIZ 582
47. TİRECİ KIZ 588
48. BEYOGLU İLE AKILLI KIZ 592
49. ÇİFTÇİNİN KIZI 595
50. ALTIN SAÇLI OGLANLA ALTIN SAÇLI KIZ 598
51. GURBETE GİDEN GELİN 602
52. KAZ ÇOBANI 608
53. PADİŞAHIN OGLU İLE ATI 614
54. KAYGISIZ EV 626

55. TUZ KADAR SEVGİ 633
56. FATMACIK İLE ÜVEY ANNESİ 637
57. NOHUT OĞLAN 641
58. ÜÇ NASİHAT 644
59. HİÇ 648
60. KELOĞLAN İLE CAMBAZLAR 651
61. KELOĞLAN İLE KÖYLÜLER 655
62. KELOĞLAN İLE KÖSE 661
63. ESE İLE KÖSE 666
64. ZOR MEHMET AĞA 672
65. YEDİ KIZLAR 677
66. KELOĞLAN İLE BEY 681
67. ÖLÜLERİ BACADAN ÇEKTİREN KELOĞLAN 684
68. ODUNCU 686
69. PADİŞAH İLE VEZİRİ 689
70. ÇEŞMEDEKİ KATIR 695

Ö N S Ö Z

Anlatmaya dayalı Türk halk edebiyatı mahsullerinin (destan, masal, efsane, halk hikayesi, fıkra vs.) derlenmesi ve yayınlanması konusunda, çalışma yapan ilk ilim adamlarından birisi Macar Ignacz Kunos'tur. Türk Masalları ile ilgili ilk eserini 1887 yılında yayımlamıştır.

A. Wambery, Türk masallarının Macarca yayınlarından birisine yazdığı ön sözde şöyle der: "Türk halk edebiyatının hazineleri sokaklara dağılmış inciler, pırlantalar, değerli taşlar gibi darma dağınık bir halde, kendisini toplayacak birisini bekliyordu. İ. Kunos, tamamen ihmâl edilmiş bu edebî hazineye ilgi gösterip etrafa saçılmış bu değerleri toplayarak Avrupalı okuyuculara eşsiz bir halk masalları dizisi sunmuştur. Kaldı ki, genç Macar türkoloğu bu hazineleri tam zamanında topladı. Çünkü bir süre sonra Anadolu'nun klâsik topraklarını demiryolları bölecek, beraberinde gelecek olan yabancılar, yabancı düşünceler, yabancı masallar ve ulaştırmanın sihirli bir değnekle yabancılaşması etkisi altında bu eski dünyanın özelliklerinin bir çoğu kaybolacaktı." (Ignacz Kunos, **Türk Halk Edebiyatı**, İstanbul 1978, s.15).

Bu yazıda vurgulanması gereken üç önemli husus vardır. Birincisi, Avrupalının halk edebiyatı mahsûllerini inci ve pırlanta gibi kıymetli olarak görmesi, ikincisi, bu mahsûllerin dış etkilerle kısa sürede bozulabildiğidir. Üçüncü husus ise bu mahsûllerin derlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda bizim gösterdiğimiz ihmâldir.

Bizde, halk edebiyatı mahsûllerine olan ilgi Ziya Gökalp'ın kültür açısından, bu değerlerin önemini vurgulaması ile birlikte başlamasına rağmen yıllarca başta halkevi dergileri olmak üzere çeşitli dergilerde masal metni yayınlamanın ötesinde bir çalışma gerçekleştirilmemiştir. Osmanlı ve daha sonra da Cumhuriyet döneminde Türk aydınının halk edebiyatına olan ilgisizliği bu sahadaki ilmî çalışmaların başlangıcını çok geciktirmiştir.

Türk masalları üzerine yapılan en önemli çalışmaların başında, 1953 yılında Almanca olarak yayımlanan, Wolfram Eberhard ve Pertev Naili Boratav'ın Türk masallarının tip kataloğu **Typen Turkischer Volkmärchen** adlı eser gelmektedir.

1971 yılında tamamlanan, Saim Sakaoğlu tarafından hazırlanan **Gümüşhane Masalları-Metin Toplama ve Tahlil** adlı doktora tezi de, bu sahada metin neşri dışında, masalların ilmî metodlarla akademik seviyede ele alınmasının başlangıcı olmuştur. Bu çalışmadan günümüze kadar bölge ve il masalları üzerine sekiz doktora tezi hazırlanmıştır.

Bütün bu çalışmalar tarih sırasına göre incelendiğinde ortaya şöyle net bir sonuç çıkmaktadır: Masallarımız gün geçtikçe erimektedir. Elli yıl önce derlenen bir masalı bugün derlediğimizde iki metin arasında büyük fark olduğunu görüyoruz. Bugün derlenen masallarda, elli yıl öncenin edebî üslûbunu, formel ve motif zenginliğini bulmak mümkün olmamaktadır. Yaptığımız bu çalışmada, incelediğimiz masal metinleri bu gerçeğin en kesin delilleridir.

Biz de, bu kaybolmakta olan kültür değerlerimizi tesbit ederek, ilmî metodlarla değerlendirerek, kültür hayatımıza kazandırmak gayesiyle Afyonkarahisar masallarını tez konusu olarak almayı uygun bulduk.

Masal çalışmalarında 70 masal incelenmesi bir gelenek haline gelmiştir. Biz de bu geleneğe uyarak 70 metni incelemeye dahil ettik.

Çalışmamız, önsöz ve girişten sonra üç bölüm ve bibliyografyadan meydana gelmiştir. Giriş bölümünde, masallar üzerine Türkiye'de ve dünyada yapılan ilmî çalışmalarla Afyonkarahisar masalları üzerine yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

Masallar üzerine doktora seviyesinde en son çalışma 1990 yılında tamamlanmıştır. Esma Şimşek, **Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması**, adlı çalışmasında "Masal, özellikleri ve diğer türlerle olan münasebeti" başlığı altında, masal tanımları, şekil ve muhteva özellikleri ile masalla diğer türlerin münâsebeti hakkında bilgiler verdikten sonra "Masallar üzerine yapılan çalışmalar" başlığı altında kitaplar, tezler, makaleler, tebliğler, masal derleme yarışmaları ve arşivler olmak üzere, Türkiye'de masallar üzerine yapılan çalışmaları belirtmiştir.

Biz, bu çalışmamızı üç yıl gibi kısa bir zaman sonra yaptığımızdan, tekrardan kaçınmak için, bu konulara girmemeyi tercih ettik.

Birinci bölümde, Afyonkarahisar masallarının tiplerini tesbit ederek, Eberhard-Boratav ve Aarne-Thompson

kataloglarındaki tip numaraları ile birlikte motif sıralarını verdik.

İkinci bölümde, Afyonkarahisar masallarında tesbit ettiğimiz motifleri Stith Thompson'un Motif-Index'i ile mukayesesini yaparak oradaki motif numaralarını verdik.

Üçüncü bölümde ise, metinler yer almaktadır. Burada metinleri Eberhard-Boratav kataloğundaki sıraya göre verdik.

Çalışmamız bir cildi aşan bir kalınlığa ulaştığı için iki cilt halinde vermek zorunda kaldık. Birinci cilt inceleme, ikinci cilt ise metinleri ihtiva etmektedir.

Bana bu çalışmayı yapma imkânını veren, kaynak kitaplar konusu başta olmak üzere, tezimin her safhasında destek ve yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer Hocam Prof.Dr.Saim Sakaoğlu'na teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet Özçelik

KONYA - 1993

G İ R İ Ş

A. MASALLAR ÜZERİNE YAPILAN İLMÎ ÇALIŞMALAR

1. DÜNYADA YAPILAN TASNİF ÇALIŞMALARI

Masalların tip tasnifi üzerine ilk çalışmayı Antti Aarne 1910 yılında yapmıştır(1). Aarne, masalları üç grupta topladıktan sonra alt başlıklarını da vermek suretiyle 2000 masal tipini ihtiva edebilecek şekilde bir katalog hazırlamıştır. Katalogda 540 tip tesbit edilmiştir. Diğer numaralar bulunacak yeni tipler için boş bırakılmıştır.

Üç gruptaki masalların alt bölümleri ve bunlar için ayrılan tip numaraları şöyledir:

1. HAYVAN MASALLARI (1-299)

1 - 99: Vahşi hayvanlar

100-149: Evcil hayvanlar

150-199: Vahşi hayvanlar ve insan

200-219: Evcil hayvanlar

220-249: Kuşlar

250-274: Balıklar

275-299: Öteki hayvanlar

2. ASIL HALK MASALLARI (300-1199)

A. SİHİR MASALLARI (300-749)

300-399: Tabiatüstü rakip

400-459: Tabiatüstü veya sihirli zevce veya diğer ilgili kimseler

460-499: Tabiatüstü vazife

500-599: Tabiatüstü yardımcı

560-649: Tabiatüstü eşya

650-699: Tabiatüstü muktedir olma veya bilme hali

700-749: Diğer tabiatüstü haller

B. EFSANE TARZINDAKİ MASALLAR (750-849)

C. KISA HİKAYE TARZINDAKİ MASALLARI (850-999)

D. APTAL DEV MASALLARI (1000-1199)

3. FIKRALAR (1200-1999)

1200-1349: Edepsizlik

1350-1439: Evli kimselerin lâtifeleri

1440-1524: Kahraman olan bir kadının lâtifeleri

1525-1874: Kahraman olan bir erkeğin lâtifeleri

1525-1639: Kurnaz adam

1640-1674: Tesadüf suretiyle mutluluk

1675-1724: Aptal

1725-1874: Papazların lâtifeleri

1875-1999: Yalan masalları (2)

Aarne'den 20 yıl kadar sonra Stith Thompson, Aarne'nin kataloğunu geliştirerek The Types of The Folktale adıyla yeniden yayınlamıştır. (3)

Thompson, katalogdaki tip sayısını 2500'e çıkararak, boşlukları çeşitli ülkelerin masalları ile takviye etmiştir. Masalları da beş ana grupta tasnif ederek, beş grubun da alt başlıklarını vermiştir. Eserin başındaki, başlıkların tercümesi ve tip numaraları aşağıdadır:

1. HAYVAN MASALLARI (1-299)

1 - 99: Vahşi hayvanlar

100-149: Vahşi ve evcil hayvanlar

150-199: Vahşi hayvanlar ve insan

200-219: Evcil hayvanlar

220-249: Kuşlar

250-274: Balıklar

275-299: Diğer hayvanlar ve objeler

2. ASIL HALK MASALLARI

A. SIHIR MASALLARI (300-749)

300-399: Tabiatüstü rakip

400-459: Tabiatüstü veya sihirli zevce veya diğer ilgili akrabalar

460-499: Tabiatüstü vazifeler

500-559: Tabiatüstü yardımcılar

560-649: Sihirli objeler

650-699: Tabiatüstü güç ve bilgi

700-749: Diğer tabiatüstü masallar

B. DINI MASALLAR (750-849)

C. ROMANTIK MASALLAR (850-999)

D. APTAL DEV MASALLARI (1000-1199)

3. ŞAKALAR VE ANEKDOTLAR

1200-1349: Mankafa hikâyeleri

1350-1439: Evlilik hikâyeleri

1440-1524: Bir kadın (kız) hakkında hikâyeler

1525-1874: Bir adam (oğlan) hakkında hikâyeler

1525-1639: Zeki adam

1640-1674: Şanslı kazalar

1675-1724: Aptal adam

1725-1849: Din adamları ve vaizler hakkında şakalar

1850-1874: Diğer insan grupları hakkında şakalar

1875-1999: Yalan masalları

4. FORMÜLLE BAŞLAYAN MASALLAR

2000-2199: Zincirleme masallar

2200-2249: Hileli masallar

2300-2399: Diğer formülle başlayan masallar

5. SINIFLAMAYA GİRMEYEN MASALLAR

Bu eserin bizim için en önemli yanı, Türk masal kataloğu TTV'nin de kullanılmış olmasıdır. Böylece dünya masalları ile Türk masallarının tip mukayesesi, daha kolay olmaktadır.

Masallar üzerine yapılan tasnif çalışmalarından birisi de, Gedeon Huet, tarafından 1923 yılında yayınlanmıştır. Huet Les Contes Populaires adlı eserinde masalları dört ana gruba ayırır:

1. Harikulâde hikayeler (Merveilleux): Buraya dev, peri, cin gibi kahramanları olan masallar girmektedir.

2. Realist hikayeler: Karı-koca, hırsız vs. hikayeleri girmektedir.

3. Tuhaf hikayeler

4. Kahramanları hayvan hikayeler. (4)

Wundt, "The psychology of Peoples" adlı eserinde şu sınıflamayı teklif eder:

1. Mitolojik fabl masallar

2. Saf peri masalları

3. Biyolojik masal ve fabllar

4. Saf hayvan masalları

5. Şecereli masallar

6. Şakalı masallar ve fabllar

7. Ahlâki fabllar. (5)

Ralph Steele Boggs ise, Standard Dictionary'de, folklor ve halk edebiyatının konularını A'dan Z'ye doğru sınıflandırarak, her konuyu bir harfle göstermiş, sonra da bu konuları tekrar kendi arasında tasnif ederek, tip kataloğunu hazırlamıştır.

A. Genel folklar

B. Halk nesri

C. Ağıt, türkü, dans, oyun, müzik, şiir

D. Drama

F. Festival geleneği

G. Coğrafya

L. Dil

M. Mimarî ve sanatkârlık

N. Yeme ve içme

P. İnanç

S. Dil, konuşma

V. Atasözü

W. Bilmece

"B" harfiyle gösterilen halk nesri de kendi arasında şu şekilde sınıflandırılmıştır:

B 200 Mitoloji

B 400 Efsane

B 600 Masal (6)

2. TÜRKİYE'DE YAPILAN TASNİF ÇALIŞMALARI

Türk masallarının ilk tasnifini Wolfram Eberhard ile Pertev Naili Boratnu birlikte yapmışlardır. (7) Eberhard-Boratov 2500 civarındaki Türk masalı üzerinde yaptıkları

incelemeler sonucu 378 masal tipi tesbit etmişlerdir. Tesbit edilen tipleri de 23 başlık altında tasnif etmişlerdir. Eserde bu tiplere giren masalların motif sıraları da verilmiştir. Motif sıralarının verilmesiyle incelenecek masalların, bu motiflere bakarak, tiplerinin tesbiti kolaylaştırılmıştır.

A. Hayvan masalları: 1-22

B. Hayvan ve insan: 23-33

C. Hayvan veya ruh bir insana yardım eder: 34-82

D. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme: 83-109

E. İyi ruh ve evliyalarla yaşama: 110-122

F. Kaderin hakimiyeti: 123-142

G. Rüya: 143-145

H. Kötü ruhla yaşama: 146-168

I. Sihirbazlar: 169-184

J. Bir kız sevgili bulur: 183-196

K. Bir erkek sevgili bulur: 197-222

L. Fakir kız zenginle evlenir: 223-238

M. Kıskançlık ve iftira: 239-255

N. Hor görülen koca kahramanlar: 256-258

O. Zina ve baştan çıkarma: 259-280

P. Acayip icraat ve olaylar: 281-289

Q. Acayip davalar: 289-301

R. Realist masallar: 302-310

S. Acayip tesadüfler: 311-316

T. Komik hikayeler: 317-322

U. Aptal ve tembel erkek ve kadınlar: 323-338

V. Hırsız ve dedektif: 339-349

W. Akıllı hilekâr veya cimri erkek ve kadınlar:
350-378 (8)

Türk masalları üzerine yapılan diğer önemli bir çalışmayı Warren S.Walker ile Ahmet E.Uysal yapmışlardır. "Tales Alive in Turkey" (9) adlı eserdeki tasnif ise şöyledir:

1. Tabiatüstü masallar (11 metin)
2. Şaşırtıcı ve hünerli İstidlâlli masallar (6 metin)
3. Mizahî masallar (13+1 metin)
4. Ahlâkî masallar (6 metin)
5. Köroğlu (2 metin)
6. Dini küçük düşürücü masallar (3 metin)
7. Fıkralar (25 metin) (10)

Bu eserde ayrıca incelenen 64 masalın AaTh ve EB'deki tip numaraları ile motifleri verilmiştir.

Bu çalışmada Eberhard-Boratov kataloğundan farklı olarak, Köroğlu hikayelerine ve fıkralara yer verilmiştir.

Mahmut Gazi Köyünün Halk Edebiyatı adlı doktora çalışmasında, masallara geniş yer veren Mehmet Tuğrul, masalları, konularına göre ve genel niteliklerine göre olmak üzere iki şekilde tasnif eder:

A. Konularına göre:

1. Kahramanı hayvan olan masallar (13 metin)
2. Kahramanı insan olan masallar (58 metin)
3. Kahramanı insan ve hayvan olan masallar (11 metin)
4. Kahramanı insan ve vahşi hayvan olan masallar (3 metin)

5. Kahramanı insan ve olağanüstü mahluk olan masallar (19 metin)

6. Kahramanı sembol olan masallar (1 metin)

B. Genel niteliklerine göre:

1. Realist masallar (67 metin)

2. Olağanüstü masallar (38 metin) (11)

Lamî Çelebi'nin yazmaya başlayıp daha sonra oğlu Abdullah Çelebi'nin bitirdiği "Mecmaü-l-Letâif" adlı eserde ise hikayelerin tasnifi şöyle yapılmıştır:

1. Çocuklar üzerine hikâyeler

2. Deliler üzerine hikâyeler

3. Çeşitli başka insanlar üzerine hikâyeler

4. Karı-koca üzerine hikâyeler

5. Hayvan masalları

6. Cansız şeyler üzerine hikâyeler (12)

Lâmi Çelebi, 15. yüzyılda yaşadığına göre, bu tasnif, dünyada yapılan en eski tasniflerden birisidir.

Naki Tezel de masalları iki gruba ayırır:

1. Hayâli masallar

2. Realist masallar (13)

3. TÜRKİYE'DE YAPILAN TAHLİL ÇALIŞMALARI

Türkiye'de 1970'li yıllarda, belirli bölge masalları üzerine doktora ve yüksek lisans tezleri yapılmaya başlanmıştır. Günümüze kadar, bu alanda yapılan doktora çalışması sayısı yedidir. Bizim çalışmamız tamamlanmış olan sekizinci çalışmadır.

Bu çalışmaların ortak özelliği belirli il veya bölge-

den derlenen masalların belli metotlar dahilinde tip ve motif yapılarının incelenmesidir. Bu çalışmalar şunlardır:

1. Gümüşhane Masalları

Saim Sakaoglu tarafından yapılan bu çalışma 1971 yılında tamamlanmıştır. Masallar üzerine yapılan ilk doktora tezidir.

Sakaoglu Gümüşhane ve çevresinden derlediği 70 masalı Aarne-Thompson kataloguna göre tasnif ederek oradaki tip numaraları ile birlikte Eberhard-Boratov kataloğundaki tip numaralarını da vermiştir.

a. Hayvan masalları: 3

b. Asıl halk masalları: 64

c. Fıkralar: 2

d. Zincirleme masalları: 1

Sakaoglu, masalları motif sıralarını da verdikten sonra varyantlarını ve varyantlarla, incelediği masalların motif mukayesesini yapmıştır. (14)

2. Erzurum Masalları

1971 yılında tamamlanan ikinci doktora tezi, Bilgi Seyidoğlu tarafından hazırlanan "Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar" adlı çalışmadır. (15)

Seyidoğlu, masalları Aarne-Thompson tasnifini esas alarak gruplandırır. Ancak hayvan masallarına yer vermediği için incelediği masallar iki grupta toplanır:

1. Alelâde halk masalları: 61 metin

2. Şakalar ve anektodlar: 11 metin

Seyidoğlu masalların motif sıralarını "Epizotlarına Göre Özetleri" başlığı altında verir. Masalların tip numa-

ralarını vermez. Fakat, Motif İndex'e göre motif numaralarını verir.

3. Elazığ Masalları

Umay Gunay tarafından hazırlanan çalışma 1973 yılında tamamlanmıştır. Elazığ'dan derlenen 70 masal Aarne-Thompson metoduna göre tasnif edilmeştir. Buna göre:

a. Hayvan masalları: 2 metin

b. Asıl halk masalları: 68 metin (16)

Günay masalları tasnif ettikten sonra, AaTh ve EB tip numaralarını ve özetini vererek motifleri propp metoduna göre incelenmiştir.

4. Kars ve Kuzey Britanya Masalları

1980 yılında tamamlanan doktora çalışmasında Ahmet Ali Arslan, 30 Kars masalını Kuzey Britanya masalları ile formel ve ortak motifler açısından mukayese etmiştir. Masalların tiplere göre dağılımı ise şöyledir:

a. Hayvan masalları: 10 metin

b. Asıl halk masalları: 20 metin

5. Taşeli Platosu Masalları

Ali Berat Alptekin tarafından 1982 yılında tamamlanan doktora çalışmasında 70 bölge masalı incelenmiştir.

Masalların Derne-Thompson tip kataloğuna göre tasnifi şöyledir:

a. Hayvan masalları: 5 metin

b. Asıl halk masalları: 61 metin

c. Fıkralar: 2 metin

d. Zincirleme masallar: 2 metin (18)

Alptekin masalların Aarne-Thompson ve EB tip numaraları ile birlikte masalların motif sıralarını "Masalın Özeti" başlığı altında verdikten sonra, Motif-İndex'le motif mukayesesi yaparak, motif numaralarını vermiştir. Bölge masallarında olup, Motif İndex'te olmayan motifleri de bulunmaları gereken yerlere koyan Alptekin, bu motiflerin başına "T" harfi eklemiştir.

6. Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri

Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu 1982 yılında tamamladığı "Birbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri" adlı doktora çalışmasında, Türk masalları ile Binbirgece masalları arasındaki benzer motifleri incelemiştir. (19)

7. Yukaçukurova Masalları

Masallar üzerine yapılan son doktora tezi olan "Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması" adlı tez Esma Şimşek tarafından 1990 yılında tamamlanmıştır.

Şimşek, bölgeden derlediği 70 masalı Aarne-Thompson'un tip kataloğuna göre tasnif etmiştir.

a. Hayvan masalları: 5 metin

b. Asıl halk masalları: 61 metin

c. Fıkralar: 2 metin

ç. Zincirleme masallar: 2 metin (20)

Şimşek de, çalışmasında AaTh ve EB kataloğundaki tip numaraları ile masalların motif sıralarını verdikten sonra tesbit ettiği motifleri, Motif-İndex'le mukayese ederek motif numaralarını vermiştir. Bölge masallarında olup, Motif-İndex'te olmayan motiflerin başına bir "T" harfi getirmiştir.

Metin Ergun da, **Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma**, adlı yüksek lisans tezinde, 70 Türkmenistan masalının motiflerinin Motif-Index'teki numanalarını tesbit etmiştir. (21)

B. AFYONKARAHISAR MASALLARI ÜZERINE YAPILAN ÇALISMALAR

a. Kitaplar

Afyonkarahisar masalları üzerine müstakil kitap halinde yapılan tek çalışma "**Afyonkarahisar Masalları**" (22) adlı eserdir. Dr.Mehmet S. Aygen-Süleyman Bozok ve Hüseyin Genç tarafından yayınlanan eserde, 23'ü asıl halk masalı, 8'i hayvan masalı olmak üzere toplam 32 masal metni vardır. Ancak, masalların derlendiği, kaynak şahıslar ve yerler hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Bu da çalışmanın ilmî bir endişe taşımadan amatörce hazırlanmış olduğunu gösteriyor.

Eserin sonunda, "Türkiye'de Masal Yayınları" başlığı altında 130 masal kitabının listesi verilmiştir.

Afyonkarahisar masallarının yer aldığı kitaplar ise şunlardır:

Wolfram Eberkard ile Peter Naili Boratov'in birlikte hazırladıkları Türk masallarının tip kataloğu "**Typen Turkicher Volkmärchen**" (23) adlı eserde 17 Ayfonkarahisar masalı 11,22,54,82,152,162,215,232,239,253,257,288,290,291, 308,350,358 numaralı tiplere varyant olarak gösterilmiştir. Ancak hiç birisinin motifleri verilmemiştir. Sadece bu tiplere giren masallar oldukları belirtilmiştir.

Pertev Naili Boratav'ın, "**Zaman Zaman İçinde**" (24) adlı eserindeki "Notlar" kısmında, masalların kaynaklarını verirken 13 ve 19 numaralı metinlerin "Yayıldığı yerler" bölümünde Afyonkarahisar ismi geçmektedir. Ancak bu masalların nereden, kimden ve ne zaman derlendiği belirtilmemiştir.

Yine Pertev Naili Boratav, "**Az Gittik Uz Gittik**" (25) adlı eserinde, "Notlar, Açıklamalar" kısmında 3,20 ve 46 numaralı masalların yayılış yeri olarak Afyonkarahisar'ı da göstermektedir. Burada da masalların kaynakları kısmında Afyonkarahisar ile ilgili bir kayıt yoktur.

Warren S.Walker-Ahmet E.Uysal ikilisinin yayınladıkları, More "**Tales Alive In Turkey**" (26) adlı eserde 7 numaralı masal Afyonkarahisar masalıdır. Masalın Emirdağ İmralı Köyünde, 19 Mart 1973 tarihinde, Necdet Acar'dan derlendiği belirtilmektedir.

b. Dergiler

Yaptığımız araştırmalar neticesinde, folklor yönünden oldukça zengin olan Afyonkarahisar'da, bugüne kadar masallar üzerine çok fazla durulmadığını üzülerek gördük. Afyonkarahisar Halkevi dergisi "Taşpınar" da bile bir tek masala rastlamadık. Afyonkarahisar masallarına yer veren, bulabildiğimiz tek dergi "**Halk Bilgisi Haberleri**" dir.

Nahi Tezel, derginin onuncu cildinde "Anadolu Masalları" başlığı altında iki Afyonkarahisar masalını neşretmiştir. (27) Masalların, Dinar'ın Dikici köyünden 27 yaşındaki İbrahim Tuncer'den derlendiği de kaydedilmiştir.

c. Tezler

İstanbul, Ankara, İzmir ve Erzurum'da yapılan yüksek lisans ve lisans tezlerinde Afyonkarahisar masallarına yer verilmiştir. Dil, halk edebiyatı ve folklor tezlerinde bulunan masallar herhangi bir incelemeye tabi tutulmadan sadece metin olarak verilmiştir.

Nurkan Nutkan Aytekin, "**Afyon Merkez İlçe ve Köylerine Ait Dialektik Malzeme**" (28) adlı lisans tezinde sekiz Afyonkarahisar masalına yer vermiştir.

Şenol Çetinkol, "**Dinar Türkmen Ağzı (İnceleme-Metin-Sözlük)**" (29) adlı dil tezinde, Karakuyu ve Burunkaya köylerinden derlediği dört masalı, kaynak şahısları ile birlikte vermiştir.

Eran Oyal, "**Afyon Halk Bilgisi**" (30) adlı tezinde üç Afyonkarahisar masalına yer vermiştir.

Yasemin Vidinli, "**Sandıklı Ağzından Derlemeler**" (31) adlı dil tezinde Sandıklı'dan derlediği üç masalı kaynak şahısları ile birlikte vermiştir.

Ramazan Kiraz, "**Yavaşlar Kasabası (Sandıklı-Afyon) Ağzı**" (32) adlı dil tezinde iki masala yer vermiştir.

Yusuf Kenan Kayhan, "Afyon Folklorundan Örnekler" (33) adlı tezinde, Afyonkarahisar merkez ve köylerinden derlediği oniki masalı kaynak şahısları ile birlikte vermiştir. İnceleme kısmında da masalların motif sıralarını ve formüllerini çıkarmıştır.

Sultan Semiha Sandıkçı, "**Afyon Başmakçı Bucağı ve Çağlayan Köyü Halk Edebiyatı**" (34) adlı tezde otuzdokuz masalı kaynak şahısları ile birlikte vermiştir.

Nuray Açıkgöz, "**Emirdağ Kaçarlı Türkmenleri Ağzı (İnceleme-Metin-Sözlük)**" (35) adlı yüksek lisans tezinde ondört masal ve bir tekerlemeye metin olarak vermiştir.

d. Arşivler

Selçuk Üniversitesi Türk Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde oluşturulan kaset arşivinde kayıtlı sekiz kasette Afyonkarahisar ilçe ve köylerinden derlenmiş yirmi dört masal vardır. Bu kasetlerin dosyaları da mevcuttur.

Kaset arşivi, Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı ve Sosyoloji Bölümleri ile Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü öğrencilerine, Prof.Dr.Saim Sakaoğlu ve Öğr.Gör.Yurdanur Sakaoğlu tarafından, ödev olarak doldurtulan kasetlerle, çeşitli kaynaklardan temin edilen kasetlerden meydana gelmiştir. Şu anda merkezde dosyaları ile birlikte bin civarında kaset mevcuttur.

Arşivdeki Afyonkarahisar masallarının kaset numarası, masal sayısı ve derleyici tablosu şöyledir:

Arşiv Sıra No (Kaset No)	Masal Sayısı	Derleyici Öğrenci
7	3	Abdül Sevan
43	1	Şükran Yalçınkaya
95	6	Serife Akkoyun
160	2	Sezer Sezgin
271	3	Veysel Balcı
409	3	Serife Akkoyun

Arşiv Sıra No (Kaset No)	Masal Sayısı	Derleyici Öğrenci
436	1	Türkan Değer
639	5	Dilek Erenoğlu

NOTLAR

1. Antti Aarne, Verzeichnis der Marchen Typen Mit Hilfe Von Fachgenossen Ausgcarbeited", Helsinki 1910.
2. Ali Berat Alptekin, Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Erzurum 1982, 62-63.
3. Stith Thompson, The Types of The Folktale, Helsinki 1964.
4. Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil, Ankara 1973, s.72.
5. Umay Günay, Elazığ Masalları, Erzurum 1975, s.20.
6. Esma Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Elazığ 1990, s.95-96.
7. Wolfram Eberhard-Pertev Naili Boratav, The Typen Turkischer Volkmärchen, Wiesbaden 1953.
8. Sakaoğlu, s. 74-75.
9. Worran S.Walker-Ahmet E.Uysal, Tales Alive in Turkey, Cambridge 1966.
10. Sakaoğlu, s.75.
11. Mehmet Tuğrul, Mahmut Gazi Köyü'nün Halk Edebiyatı, İstanbul 1969, s.120.
12. Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uz Gittik, Ankara 1969, s.406-407.
13. Naki Tezel, Türk Halk Masalları Üzerine Bir İnceleme, Hisar 5 (24 "99") 1965, s.17.
14. Sakaoğlu, s.101-199.
15. Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar, Ankara 1975, s.27-148.
16. Günay, s.57-203.

17. Ali Berat Alptekin, "Türk Masallarında Yeni Tesbit Edilen Tipler" **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, (33) Aralık 1984, s.181.

18. Alptekin, s.60-218.

19. Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu, **Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri**, Ankara 1982.

20. Simşek, s.92-438.

21. Metin Ergun, **Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma**, Erzurum 1988, s.21-34.

22. Dr.Mehmet S.Aygen-Süleyman Bozok-Hüseyin Genç, **Afyonkarahisar Masalları**, Afyon 1983.

23. Eberhard-Boratav, s.33,40,61,89,163,179,259,279,288, 305,311,333,335,336,345,381,391.

24. Pertev Naili Boratav, **Zaman Zaman İçinde**, İstanbul 1958, s.222,223.

25. ————————, **Az Gittik Uz Gittik**, Ankara 1969, s.371, 377,388.

26. Worren S.Walker-Ahmet E.Uysal, **More Tales Alive In Turkey**, Texas 1992, s.159-174.

27. Naki Tezel, "Anadolu Masalları" **Halk Bilgisi Haberleri**, İstanbul 1941, 10.cilt, sayı:115, s.16-168, sayı:116, s.180-184, sayı:118, s.228-235.

28. Nurkan Aytekin, **Afyon Merkez İlçe Köylerine Ait Dialektik Malzeme**, İstanbul 1970, İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Lisans tezi, s.12-27.

29. Şenol Çetinkol, **Dinar Türkmen Ağzı (İnceleme-Metin-Sözlük)** Erzurum 1971, Lisans tezi, s.1-6, 10-16.

30. Eran Oyal, **Afyon Halk Bilgisi**, Ankara 1974, Lisans tezi s.104-114.

31. Yasemin Vidinli, **Sandıklı Ağızlarından Derlemeler**, İstanbul 1977, Lisans tezi, s.44-49.

32. Ramazan Kiraz, **Yavaşlar Kasabası (Sandıklı-Afyon) Ağzı**, İstanbul 1977, s.10-22.

33. Yusuf Kenan Kayhan, **Afyon Folklorundan Örnekler**, Erzurum 1980, Lisans tezi, s.1-54.

34. Sultan Semiha Sandıkçı, **Afyon Başmakçı Bucağı ve Çaglayan Köyü Halk Edebiyatı**, İzmir 1982, Lisans tezi, s.41-199.

35. Nuray Açıkgöz, **Emirdağ Kaçarlı Türkmenleri Ağzı (İnceleme-Metin-Sözlük)**, Elazığ 1990, Yayınlanmamış Yüksek lisans dezi.

BİRİNCİ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR MASALLARININ TİP YAPISI

BIRINCI BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR MASALLARININ TİP YAPISI

A. TASNIF

İncelememize esas olan 70 masalı, Antti Aarne-Stith Thompson (1) tasnifine göre sınıflandırdığımızda ortaya çıkan tablo şöyledir:

1. Hayvan masalları : 4 (109
2. Asıl halk masalları: 63 (5-67)
3. Fıkralar : 3 (68-70)
4. Zincirleme masallar:
5. Sınıflandırmaya girmeyen masallar:

Masallarımız arasında, tasnifteki 4. ve 5. maddenin örneklerine rastlanmamıştır. İlk üç maddeye bakıldığında görüleceği üzere ağırlık, asıl halk masallarına verilmiştir. Bunun sebebi de, bu tür masalların motif yönünden zengin olmalarıdır.

Wolfram Eberhard ve Pertev Naili Boratav, birlikte yaptıkları tip kataloğunda (2), 2500 dolayında Türk masalı üzerindeki incelemeleri sonucunda 378 tip tesbit ederek, tipleri 23 başlık altında tasnif etmişlerdir.

Biz de, incelediğimiz 70 masalı bu tasnifi esas alarak sıraya koyup, ortak tiplerin numaralarını belirledik. Tip numarası tesbit edilemeyen 14 metin de (4,12,13,17,23, 28,29,36,42,56,66,67,69,70) tasnifte bulunmaları gereken yerlerine koyduk.

Tip numarası tesbit edilemeyen 14 metinin 2 tanesi fıkradır. Katalogda fıkralara yer verilmediğinden, bu me-

tinlerin tip numaralarının olmaması tabiidir. Ancak, tip numarası bulunmayan 12 masal için, yeni bulunmuş tipler demek mümkündür.

İncelediğimiz masalların Ebahard-Boratav kataloğundaki 23 başlığa göre dağılımı ise şöyledir:

A. Hayvan masalları: 2 (1,8)

B. Hayvan ve insan: 1 (4)

C. Hayvan veya ruh bir insana yardım eder: 10 (3,5, 6,7,8,9,10,11,12,13)

D. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme: 10 (14, 15,16,17,18,19,20,21,22,23)

E. İyi ruh ve evliyalarla yaşama: ---

F. Kaderin hakimiyeti: 6 (24,25,26,27,28,29)

G. Rüya: ---

H. Kötü ruhla yaşama: 7 (30,31,32,33,34,35,36)

I. Sihirbazlar: 2 (37,38)

J. Bir kız sevgili bulur: 4 (39,40,41,42)

K. Bir erkek sevgili bulur: 4 (43,44,45,46)

L. Fakir kız zenginle evlenir: 3 (47,48,49)

M. Kıskançlık ve iftira: 4 (50,51,52,53)

N. Her görülen koca kahramandır: 1 (55)

O. Zina ve baştan çıkarma: 2 (54,56)

P. Acayip icraat ve olaylar: 1 (57)

Q. Acayip davalar: ---

R. Realist masallar: 1 (58)

S. Acayip tesadüfler: ---

T. Komik hikâyeler: ---

U. Aptal ve tembel erkek ve kadınlar: 1 (59)

V. Hırsız ve dedektif: 1 (68)

W. Akıllı, hilekâr veya cimri erkek ve kadınlar: 8 (60,61,62,63,64,65,66,67)

B. MASALLARIN TİP NUMARALARI VE MOTİF SIRALARI

Bu bölümde, masallarla ilgili bilgiler dört madde halinde verilmiştir:

1. Masalın adı
2. Masalın EB ve AaTh kataloğundaki tip numaraları
3. Masalı anlatanın adı soyadı ve bulunduğu yer
4. Masalın motif sırası

---

1. Antti Aarne-Stith Thampson, **The Types of the Folktale**, Helsinki 1964 (Bu katalog çalışmamızda (AaTh) kısaltmalarıyla gösterilmiştir.)
2. Wolfran Eberhard-Pertev Naili Boratav, **Typen Turkischer Volksmärchen**, Wiesbaden 1953 (Bu kitap, çalışmamızda (EB) kısaltmasıyla gösterilmiştir.)

BIRINCI MASAL

1. Tilki İle Kedi
2. EB: 15, AaTh: 103
3. Aygen-Bozok-Genç, 66-68
4. Motif Sırası:
   1. Getirdikleri her şeyi paylaşmak şartıyla birlikte yaşayan tilki ile kedi beylik konusunda anlaşamazlar.
   2. Sonunda eve en iyi bakanın bey olmasını kararlaştırırlar.
   3. Kedi daha çok yiyecek getirerek bey olur.
   4. Tilki, kediyi Kürklü Bey diye tanıtarak hayvanları korkutur. Ayının elinden bir kovan bal; domuzun ağzından bir demet mısır; kurttan bir koyun; köpekten de bir ekmek alır.
   5. Birbirlerine dertlerini anlatan ayı, domuz, kurt ve köpek intikam almaya karar verirler. Köpeği elçi olarak Kürklü Bey'e gönderirler.
   6. Kedi, köpeğin yanında uçan iki güvercini ve yerdeki bir yılanı yakalayınca köpek korkar, kaçar.
   7. Tilki de kedinin yaptıklarını görünce beylik istemeye cesaret edemez. Kedinin beyliğine razı olur.

İKINCI MASAL

1. Ayağına Diken Batan Horoz
2. EB: 19, AaTh: 1655
3. Aygen-Bozok-Genç, 71-73
4. Motif Sırası:

1. Bir horoz, ayağına batan dikeni bir fırıncıya emanet eder. Fırıncı da dikeni yakar.
2. Horoz fırıncıdan bir ekmek alarak bir çobana emanet eder.
3. Çoban ekmeği yiyince, ondan bir koyun alır.
4. Koyunu bir düğün sahibine satar. Parasını alamayınca gelini kaçırır.
5. Gelini bir âşığa verip sazını alır. Başından geçenleri sazla anlatır.

ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Yarım Horoz
2. EB: 54, AaTh: 545A
3. Meryem Özçelik, İncesu/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Yarım Horoz küllükte bulduğu bir altını beyoğluna kaptırır.
   2. Altınını almak için beyoğluna giderken yolda sel ve aç bir kurdu yutar.
   3. Yarım Horoz ateşe atılınca karnından seli çıkarak ateşi söndürür.
   4. Katır damına atılınca kurdu çıkarır. Kurt da katırları yer.
   5. Olup bitenleri gören beyoğlu, korkarak Yarım Horoz'a altınını geri verir.

DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Öküzün Alası
2. EB: -, AaTh: -

3. Meryem Özçelik, İncesu/Dinar

4. Motif Sırası:

   1. Bir tilki, çiftçiden, öküzün alasından kendisine de yapmasını ister.
   2. Çiftçi tilkiyi bağlayıp her tarafını dağlar.
   3. Karga, tilkinin intikamını almak için tarladaki tohumları toplarken çiftçiye yakalanır. Ayağı kırık bir vaziyette geri döner.
   4. Bövelek tilki ile karganın intikamını almak için tarlaya gider. Kuyruk altlarından ısırıp öküzleri kaçırarak çiftçiyi kızdırır.
   5. Bövelek, tilki ile kargaya giderek nasıl intikam aldığını anlatır.

BEŞİNCİ MASAL

1. Keloğlan İle Tilki

2. EB: 34, AaTh: 545B

3. Elvida Buhurcu, Bolvadin

4. Motif Sırası

   1. Keloğlan, üzümlerini yiyen tilkiyi yakalayınca tilki Keloğlan'a "Beni affet, seni vezir yapayım" der.
   2. Tilki padişahın kızını, Fesfes Şahının oğluna diye, ister. Böylece Keloğlan padişahın kızıyla evlenerek vezir olur.
   3. Padişah, damadının ülkesini görmek isteyince Keloğlan tilkiyi çağırır.
   4. Çiftçi yoldaki çobanlara ve çiftçilere altın vererek padişah sorarsa "Fesfes Şahı'nın malıdır" demelerini

tenbih eder.

5. Devi bir fırına kapatarak sarayını alır. Hizmetçilerle, cariyelerle doldurur.
6. Padişah ile Keloğlan yolda giderken çobanlar ve çiftçiler Fesfes Şahı'ndan bahsederler.
7. Saraya varınca hizmetçiler ve cariyeler Keloğlan'a "Hoş geldiniz padişahımız" diye hitap ederler.
8. Tilki yalandan ölünce Keloğlan onu sokağa atar.
9. Tilki canlanarak Keloğlan'a nankörlüğünü anlatır.
10. Tilki yine yalandan ölünce Keloğlan, onu sarayın bahçesine gömerek başına türbe yaptırır.
11. Tilki mezardan çıkarak oradan ayrılır.

ALTINCI MASAL

1. Avcı Mehmet
2. EB: 58, AaTh: 560
3. Ahmet Ali Aktaş, İncesu/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Avcı Mehmet çocukların eziyet ettikleri bir kedi ve bir köpek yavrusunu kurtararak evinde besler.
   2. Avlanırken güzel bir yılanı kovalayan kara yılanı vurmak isterken yanlışlıkla güzel yılanı yaralar.
   3. Yılanlar sultanı, kızını yaralayan Avcı Mehmet'i öldürtmek için iki yılanı görevlendirir. Yılanlar Avcı Mehmet'in suçsuz olduğunu anlayınca öldürmekten vaz geçerler.
   4. Yılanlar sultanı Avcı Mehmet'i mükâfatlandırmak ister. Kızı da Avcı Mehmet'ten babasından mavi

boncuğu istemesini söyler. Mavi boncuk dile dokundurulunca her işi yapan bir Arap ortaya çıkmaktadır.

5. Avcı Mehmet bir sultanın kızını isteyince, sultan sarayının karşısındaki dağın kaldırılmasını ve yerine bir saray yapılmasını ister.
6. Avcı Mehmet Arap'ın yardımıyla sultanın isteklerini yerine getirerek kız ile evlenir. Kırk gün kırk gece düğün yapar.
7. Karısı mavi boncuğu eskici kılığındaki Yahudi'ye verince tekrar eski hallerine dönerler.
8. Avcı Mehmet'in kurtardığı kedi ile köpek bir farenin yardımıyla Yahudi'nin elinden alırlar.
9. Yahudi kırk eskin ata bağlanarak cezalandırılır.
10. Mavi boncuğa tekrar kavuşan Avcı Mehmet yeniden sarayına ve karısına kavuşarak padişaha başvezir olur.

YEDİNCİ MASAL

1. Gede Kız
2. EB: 60, AaTh: 403A
3. Meryem Erçelik, Çapalı/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Analığı üvey kızına her türlü eziyeti yapmakta, ondan olmayacak işleri yapmasını istemektedir.
   2. Bir gün düğüne giderken, bir küpü gözyaşı ile doldurmasını ister.
   3. Gede kız yaşlı bir kadının yardımıyla tuz ile suyu karıştırıp küpü doldurur.

4. Yaşlı kadın kıza heybesi yüklü süslü bir at ile güzel elbiseler vererek onunla birlikte düğün evine gider.
5. Kız düğünde oynarken analığından yana kül diğer tarafa altın saçar.
6. Kızı görüp âşık olan bir beyoğlu kızı takip ederek evini öğrenir.
7. Bir eğlence düzenler. Kız yine yaşlı kadının yardımıyla eğlenceye gider. Oğlan kızı tanır.
8. Beyoğlu kırk gün kırk gece düğün yaparak kız ile evlenir. Üvey anne de kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır.

SEKİZİNCİ MASAL

1. Balık Adam
2. EB: 62, AaTh: 507C
3. Nazik Gökmen, Sülümenli/Afyon
4. Motif Sırası:
   1. Balıkçı ile oğlunun ağına yarı insan, yarı balık bir canlı takılır.
   2. Oğlan, balığa acıyarak denize atınca babası tarafından evden kovulur.
   3. Oğlan hancının yanında çalışırken, arkadaş olduğu birisiyle, fotoğrafını görerek âşık olduğu peri kızını bulmaya gider.
   4. Kafdağı'nın arkasına, daha kısa fakat tehlikelerle dolu yoldan gitmeye karar verirler.
   5. Oğlanın arkadaşı Halil, Kırk hırsızı bir oyunla

öldürür. Dünya güzeli bir kızı da alarak yollarına devam ederler.

6. Kafdağı'nın arkasındaki periler ülkesini bulup, oğlanın âşık olduğu kızı alırlar.
7. Halil, yol üstünde misafir oldukları evin, karnından yılan çıkarak damatları öldüren kızını alır.
8. Bir deniz kenarında kızları bölüşürler. Peri kızını balıkçının oğlu, dünya güzelini Halil alır. Üçüncüyü bölüşmek için ağaca bağlayınca kızın karnındaki yılan düşer.
9. Halil kızların üçünü de arkadaşına bırakarak denizde kaybolur gider.

DOKUZUNCU MASAL

1. Dipsiz Kuyu
2. EB: 72, AaTh: 301A
3. Aygen-Bozok-Genç, 24-26
4. Motif Sırası:
   1. Yaşlı padişah derdine derman bulmaları için, oğullarını gönderir.
   2. Yolda taht kavgası yüzünden büyük oğlan, kardeşini kuyuya atar.
   3. Ak sakallı bir ihtiyar, küçük oğlana, sakalından iki kıl vererek, birbirine sürtünce gelecek olan ak ve kara attan ak olanına binerse yeryüzüne çıkabileceğini söyler.
   4. Oğlan yanlışlıkla kara ata binerek yedi kat yerin altına iner.

5. Orada misafir olduğu yaşlı bir kadından, bir devin suları bırakmadığını, her hafta genç bir kızla bir tepsi yemek karşılığında köye su verdiğini öğrenir.
6. O gün de sıra padişahın kızındadır. Kızla beraber giderek devi öldürür.
7. Bir ağaç altında dinlenirken, bir yılanın kuş yavrularını yemeye gittiğini görerek yılanı da öldürür.
8. Zümrüdü Anka, oğlandan yeryüzüne çıkabilmesi için kırk tuluk etle kırk tuluk su ister. Et bitince bacağından keserek verdiği eti yeryüzüne çıkınca oğlanın bacağına yapıştırır.
9. Padişah, kızını kurtardığı için oğlana istediği etle suyu verir. Kızıyla da evlendirir.
10. Yeryüzüne çıkan oğlan karısı ile birlikte ülkesine gider. Babasının yerine padişah olur.

ONUNCU MASAL

1. Gülü Koparan Dev
2. EB: 72, AaTh: 301A
3. Aygen-Bozok-Genç, 56-59
4. Motif Sırası:
   1. Zengin bir adamın bahçesinde yılda bir defa açan bir gül vardır, fakat bu gülü bir dev her yıl açtığı gece koparıp gitmektedir.
   2. Üç kardeş sıra ile gülü beklerler. Büyük kardeşler devi görünce korkup kaçarlar. Küçük oğlan gülü koparmadan devi yaralar.
   3. Üç kardeş kan izlerini takip ederek bir kör kuyuya varırlar.

4. İki büyük kardeş kuyuya inemeyince küçük kardeş iner.
5. Devi öldürerek esir olan üç kızı da kurtarır.
6. Ağabeyleri kızları yukarı çektikten sonra oğlanı kuyuda bırakırlar.
7. Oğlan küçük kızın verdiği yüzük ile koçların gelmesini sağlar. Ak koça binerek yeryüzüne çıkar.
8. Ağabeylerinin düğünü olurken köye varır. Cirit oyununda ağabeylerini öldürür.
9. Küçük kız ile evlenir.

ON BİRİNCİ MASAL

1. Dağ Adamı
2. EB: 77, AaTh: 513A
3. Ali Çakar, Sandıklı
4. Motif Sırası:
   1. Padişahın adamları dağda yaşayan bir adamı yakalayarak zindana atarlar.
   2. Padişahın kızı buna âşık olur.
   3. Düzenlenen güreş müsabakasında birinci olarak padişahın kızı ile nişanlanır.
   4. Nişanlısını isteyen Yunanistan padişahı ile savaşmaya giderken yolda, bir nefeste her şeyi yutan, bütün karıncalara hükmeden ve titrediği an dağı taşı yerinden oynatan üç pehlivanla arkadaş olur.
   5. Arkadaşlarının yardımı ile, savaşı kazanmış sayılmaları için, Yunanistan padişahının ileri sürdüğü şartları yerine getirir.

a) Karıncaların yardımıyla ülkenin bütün bugdaylarını harman ederler.

b) Nefesi ile dünyayı yutan adam, padişahın pişirdiği yemekleri bir nefeste yutar.

c) Üçüncü adam, kendilerini öldürmeye gelen askerleri bir titreyişte yerle bir eder.

6. Dağ adamı Yunanistan padişahının kızını da yanına alarak ülkesine döner. Nişanlısı ile evlenir.

7. Padişah kırk gün kırk gece düğün yapar.

ON İKİNCİ MASAL

1. Miski Bahar

2. EB: -, AaTh: -

3. Recep Yaşayacak, Afyon

4. Motif Sırası:

1. Çocuğu olmayan bir kadın kırk çeşit baharatı karıştırıp bir bebek yapar.

2. Kırk gün başında dua eder ve bebek canlanır.

3. Çocuğu olmayan bir kral, kızı uçan küpüne bindirip çocuğu kaçırır.

4. Kadın çocuğunu kırk gün kırk gece arar.

5. Yıldızlardan, aydan ve güneşten yardım ister.

6. Güneşten çocugun yerini öğrenerek kırkıncı odada bulur.

7. Güneş ip sarkıtarak bunları kaçırır.

8. Güneş batınca ay ip sarkıtarak yukarı çeker.

9. Ayın görevi bitince yıldızlar kadın ve kızını alarak evlerine kadar getirirler.

ON ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Pamuk Ana İle Çocukları
2. EB: -, AaTh: -
3. Aygen-Bozok-Genç, 10-13.
4. Motif Sırası:
   1. Üç çocuklu bir Pamuk Ana varmış.
   2. Evine gelen çocuk hırsızından, yıkayıp giydireyim, bahanesiyle çocuklarını pencereden kaçırır.
   3. Çocuklara tehlike anında kullanmaları için sihirli sabun, tarak ve bıçak verir.
   4. Çocuklar bu sihirli maddeleri kullanarak peşlerinden gelen çocuk hırsızından kurtulurlar.

ON DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Peri Kızı
2. EB: 86, AaTh: 402,665AC
3. Elvida Buhurcu, Bolvadin
4. Motif Sırası:
   1. Babasının attığı ok bir kurbağanın üstüne düşünce, padişahın en küçük oğlu kurbağa ile evlenir.
   2. Her gün evi tertemiz gören şehzade, bir gün ava gitmeyip kurbağayı takip eder. Ortalık tenhalaşınca kurbağa silkinerek dünya güzeli bir kız olur.
   3. Oğlan hemen kızın kabuğunu yakar. Karısını babasına ve kardeşlerine gösterir.
   4. Padişahın canı balık isteyince, kız hemen parmaklarını balık yaparak pişirir.
   5. Padişah lalasının da teşvikiyle kıza sahip olmak

için oğluna zor işler verir.

6. Şehzâde, ölen annesinin parmağındaki yüzüğü göldeki peri kızlarının yardımıyla alır gelir.
7. Dünyaya yetecek kadar bir çingil üzümü de yine karısının kardeşlerinin yardımıyla bulur.
8. Son olarak padişahın istediği bir karış boyunda iki karış sakallı bir adamı da yine peri kızlarından ister.
9. Adamı babasının huzuruna çıkarınca, adam, padişahı istediği imkansız işleri sayarak öldürür.

ON BEŞİNCİ MASAL

1. Üç Turunçlar
2. EB: 89, AaTh: 408
3. Tuba Kartal, Afyon
4. Motif Sırası:
   1. Bir beyoğlu annesinin bedduası ile üç turunçlara âşık olur.
   2. Devler ülkesinin sarayında yaşayan üç turunçları bulmaya giderken devlerin sarayında;
      a) Memeleri ile fırın silen dev anasına ceketini verir.
      b) İki çeşmeden su içer.
      c) İki kapıdan birini yatırır birini kaldırır.
   3. Devlerin sarayından üç turunçların birisini alıp kaçar. Turuncu kesince içinden bir kız çıkar. Ekmek ve su bulamayınca açlıktan ölür.
   4. Beyoğlu, aynı şekilde ikinci turuncu da kaçırır.

Fakat o da ölür. Üçüncü turuncu bir su kenarında keser ve kız canlanır.

5. Oğlan, kızı bir kavak ağacında bırakarak düğün alayını getirmeye gider.
6. Bir Arap kız ağaca çıkıp kızın nasıl öldüğünü öğrenir. Başındaki iğneyi çekince peri kızı kuş olup uçar.
7. Arap kız, beyoğlu ile evlenir.
8. Arap kız her gün pencereye gelen kuşu kestirir.
9. Eşiğe düşen bir damla kandan kocaman bir kavak ağacı meydana gelir.
10. Beyoğlu kavağı kestirip odun olarak dağıtır.
11. İhtiyar bir kadının odunlar arasında bulduğu iğne peri kızı olur.
12. Beyoğlunun dağıttığı atlardan birini alıp beslerler. Beyoğlunun adamları atı geri götürmek isterler, fakat atı hareket ettiremezler.
13. Beyoğlu gelince, kız her şeyi anlatır.
14. Arap kızı, kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır.
15. Beyoğlu ile peri kızı kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenirler.

ON ALTINCI MASAL

1. Konuşmayan Gelin
2. EB: 91, AaTh: 898
3. Nefise Akkoyun, Çay
4. Motif Sırası:

1. Padişahın oğlu fakir bir kızlı evlenir. Fakat kız hiç konuşmaz.
2. Oğlan kızı konuşturamayınca üzerine evlenmeye karar verir.
3. Konuşmayan gelin, birinci eşinin yanında parmaklarını balık yapıp pişirir. Eşi de aynısını yapmak isteyince parmakları yanar ve ölür.
4. İkinci eşinin yanında gökyüzüne merdiven kurar. Eşi de kocasına bir merdiven kurdurur. Gökyüzüne çıkarken düşüp ölür.
5. Üçüncü eşinin yanında gergef işlerken parmağını kesip sokağa atar. Parmak geri gelip yerine yapışır. Eşi de aynısını yapınca kan kaybından ölür.
6. Padişahın oğlu dördüncü defa evlendiği gün çeşme başında konuşan iki kızdan karısını konuşturmanın yolunu öğrenir.
7. "Ayla günün aşkına" diyerek karısını konuşturur.
8. Kırk gün kırk gece düğün edip evlenirler.

ON YEDINCI MASAL

1. Keçi Kız
2. EB: -, AaTh: -
3. Recep Yaşayacak, Ayfon
4. Motif Sırası:
   1. Çocuksuz bir kadın "Allah'ım bir çocuk ver de, ister keçi olsun" diye dua edince bir keçi kızı olur.
   2. Kız postundan çıkıp kimseye görünmeden evin önünü süpürürken, padişahın oğlu onu görerek âşık olur.

3. O evin kızı olmadığını öğrenince keçi ile evlenir.
4. Kız posttan çıkıp dünya güzeli bir kız olur. Kocasından da sırrını saklamasını ister.
5. Sarayda katmer yapılırken, yardım etmek isteyince padişahın karısı başına oklava ve pişirgeç ile vurur.
6. Komşu düğününe insan kılığında gider. Kayınvalidesi onu orada görünce çok beğenir. Kimin kızı olduğunu sorunca "Oklava ile pişirgeç vuranların gelini olduğunu" söyler.
7. Şikayetlerden bıkan kocası, postunu ateşe atınca kız taş kesilir.

ON SEKİZİNCİ MASAL

1. Hibârî
2. EB:93, AaTh:432,434
3. Zekiye Ulaş, Yeşilçiftlik/Sultandağı
4. Motif Sırası:
   1. Evin tek kızı, bileziğini alıp kaçan güvercine âşık olur.
   2. Demir çarık demir âsâ ile yola çıkar. Yolda bir çobandan koyun satın alıp işkembesini başına geçirir.
   3. Kırk evli bir köyde kırkıncı kapıda güvercini bulur. Güvercin yakışıklı bir delikanlı olur. Kız ile evlenir. Oğlan annesinin bedduası ile kuş olmuş. Gece insan gündüz kuş olurmuş.
   4. Kız "Hibarî'nin başı için" diyerek oğlanın evine misafir olur.

5. Kızı kötü bir odaya koyarlar. Arap halayık kız ile kuşun konuşmalarını dinleyerek, kızın Hibarî'nin karısı olduğunu anlar.
6. Annesi ve babası gelinleri ile torunlarını evin en güzel odasına alırlar.
7. Oğlan çocuğunu görmek için odaya girince, Arap, bacadaki postu yakar.
8. Oğlan kurtulur. Annesi ve babası da oğlanı affeder.

ON DOKUZUNCU MASAL

1. Kurukafa
2. EB: 95, AaTh: 425A
3. Aygen-Bozok-Genç, 22-24
4. Motif Sırası:
   1. Çocuksuz bir karı kocanın dua neticesinde, kuru kafalı bir oğlanları olur.
   2. Evlenme yaşına gelince, evlendiği ağa kızları korkarak kaçarlar. Üçüncü eşi fakir bir kızdır. Kaderine razı olarak Kurukafa'yı sever.
   3. Kurukafa sihirli bir kuyuya düşünce yakışıklı bir delikanlı olur.
   4. Fakir kızla yeniden evlenerek mutlu olurlar.

YIRMINCI MASAL

1. Padişahın Kızı
2. EB: 97, AaTh: 514,518
3. Ali Çakar, Sandıklı
4. Motif Sırası:

1. Yedi kızı olan padişah, sekizinci çocuk için oğlan olursa al bayrak, kız olursa kara bayrak asılmasını ister.
2. Çocuk kız olmasına rağmen karısı korkudan al bayrak astırır.
3. Çocuk, yedi yaşına gelip babası tarafından sünnet ettirilmek istenince, annesinin yardımıyla ülkeyi terk eder.
4. Erkek kılığında, çocuğunu arslanlardan kurtardığı bir padişahın hizmetine girer.
5. Evlenme yaşı gelince, padişahtan aldığı bir atla birlikte oradan ayrılır.
6. Hendekten atlama yarışını kazanarak padişahın kızı ile evlenir. Fakat kendisi de bir kız olduğu için karısına bir şey yapamaz.
7. Padişah bundan kurtulmak için, kırk deve yükü cevahir ister. Kız oğlan atının yardımı ile devler ülkesinden cevahirleri getirir.
8. Padişah bu defa 'yanar taş' ister. Kız oğlan bunları da devler ülkesinden kaçırır.
9. Devler padişahı, ikinci defa insanoğlu tarafından aldatılınca 'Kız isen oğlan, oğlan isen kız ol' diye beddua eder. Kız oğlan, oğlan olur.
10. Karısı ile gerdeğe girer.

YİRMİ BİRİNCİ MASAL

1. Köpekle Evlenen Kız
2. EB: 104, AaTh: 313,425A

3. Nefise Akkoyun/Çay

4. Motif Sırası:

1. Çocuğu olmayan bir kadın Allah'a dua eder. "Bir kızım olsun da köpek istesin ona vereyim" der.
2. Kadının üç kızı olur.
3. Küçük kızı bir köpek ister. Kadın da sözünü hatırlayarak kızını verir.
4. Hamile kalan kız, ilaç içirildiği için kocasını bilmemektedir.
5. Ablalarının verdiği akıl ile ilacı içmez.
6. Bir köpek silkinerek yakışıklı bir delikanlı olup kızın yanına yatar.
7. Kız kocasının sırrını öğrenince kocası bunu istemez. Baba köpek de gelinini kızının yanına bırakır.
8. Oğlan ablasının evinde karısını ve kendi gibi karnı kilitli çocuğu görünce karısını affeder.

YİRMİ İKİNCİ MASAL

1. Yılan Adam

2. EB: 106, AaTh: 433B

3. Makbule Özçelik, Çapalı/Dinar

4. Motif Sırası:

1. Annesi ölen kız, babasını yeniden evlenmeye ikna eder.
2. Üvey anne kıza her türlü eziyeti yapar.
3. Çocuğu olmayan padişahın karısı hamile kalır. Fakat hiç bir ebe kadına doğum yaptıramaz.
4. Üvey anne, bu işi kızın yapacağını söyleyince padi-

şahın adamları kızı saraya götürürler.

5. Kız yolda annesinin mezarında ağlarken, annesi o bebeğin bir yılan olduğunu ve ancak süt ile doğacağını kızına söyler. Kız da bir kazan süt kaynatarak yılanı çıkartır.
6. Yılan çabucak büyüyerek okumak ister. Gelen bütün hocaları sokarak öldürür. Sonunda kızı hoca olarak tutarlar. Kız annesinin yardımıyla yılana okuma yazmayı öğretir.
7. Evlenme yaşı gelince yılan, gelin olarak gelen kızları gerdek gecesi öldürür.
8. Sonunda yılan ile kızı evlendirirler. Kız annesinin mezarına gider. Annesi kıza tembih eder. "Dikenli bir elbise yaptır, yılan soyunmayınca sen de soyunma!"
9. Gerdek gecesi yılan soyununca ayın ondördü gibi bir delikanlı olur.
10. Ertesi gün yılanın bir oğlan olduğunu gören padişah kırk gün kırk gece eğlence tertip eder.
11. Üvey anne kızın parmağına zehirli bir yüzük takar.
12. Oğlan üç güvercinin konuşmasından karısının nasıl kurtulacağını öğrenir. Yüzüğü çıkarıp karısının vücuduna güvercinlerin attığı tüyü sürer, karısı canlanır.
13. Üvey anne kırk katır cezasına çarptırılır.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Kayaoğlan
2. EB: -, AaTh: -

3. Emine Çengelci, Afyon

4. Motif Sırası:

1. Yedi erkek kardeş, kız kardeşleri dünyaya gelmeden önce köyü terk ederler.
2. Sonradan olan kız kardeşleri, annesinin verdiği külden eşeğe binerek ağabeylerini aramaya çıkar.
3. Yolda bir kayanın altında biraz uyuduktan sonra ağabeylerini bulur.
4. Kız kayanın altında yattığı zaman kayadan hamile kalmıştır. Altı ay sonra balık gibi bir çocuk doğurur. Adını da Kayaoğlan koyarlar.
5. Kayaoğlan ateş bulmak için, ışık yanan yere giderken gece ile gündüzü ayarlayan dede'yi bağlayarak geceyi uzatır.
6. Devlerin sarayından ateş çalarken, devlerin, padişah ile karısını yiyeceklerini öğrenir.
7. Bulduğu bir kılıçla devleri öldürüp padişah ile karısını kurtarır. Dokuz başlı devin kulağını cebine koyar.
8. Kendisini kurtaranı arayan padişaha devin kulağını göstererek, o kişinin kendisi olduğunu söyler.
9. Padişahın kızıyla evlenir. O ülkeye padişah olur.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Çöpçatan

2. EB: 124, AaTh: 930A

3. Elife Karaca, Çapalı/Dinar

4. Motif Sırası:

1. Azrail, Allah'ın emriyle dereden geçmekte olan bir kadının canını alır. Çocuklarından kızı zengin bir adama, oğlanı da fakir bir çiftçiye verir.
2. Ülkenin veziri Çöpçatan dervişten kızının fakir çiftçinin yanındaki oğlana yazıldığını öğrenir.
3. Vezir, oğlanı satın alıp dağ başında hançerleyerek bırakır.
4. Bir keçi oğlanı emzirir. Sürü sahibi eve sütsüz gelen keçisini takip ederek oğlanı bulur. İyileştirerek evlat edinir.
5. Vezir, oğlanı çoban olarak sarayına götürür.
6. Vezirin kızı oğlana âşık olup yataklara düşer. Vezir hastalığın sebebinin çoban olduğunu öğrenince kızını kimliğini açıklaması şartıyla çobana vereceğini söyler.
7. Çoban başından geçenleri anlatınca, vezir çobanın öldürdüğü oğlan olduğunu anlar. Hatasını anlayıp tövbe eder.
8. Çobanla kızına kırk gün kırk gece düğün yapar.

YİRMİ BEŞİNCİ MASAL

1. Yazılan Bozulmazmış
2. EB: 125,126, AaTh: 930
3. Recep Yaşayacak, Afyon
4. Motif Sırası:
   1. Dervişin verdiği iki yarım elma ile padişahın bir kızı, vezirin de arap bir oğlu olur. Derviş bunların evlendirilmesi gerektiğini de söyler.

2. Çocuklar büyüyünce, padişah kızını vezirin arap oğluna vermek istemediği için oğlanı ülkeden uzaklaştırmak amacıyla, eline bir mektup vererek Tanrı'ya elçi gönderir,
3. Yolda rastladığı bir derviş, oğlandan, kendisinin cennetlik olup olmadığını, öğrenmesini ister.
4. Elmaları kurtlanan bir bahçe sahibi bunun sebebini öğrenmesini ister.
5. Deniz kenarında bir of çekince bir balık gelir. O da baş ağrısının sebebini öğrenmesini ister.
6. Yaşlı birisi döktüğü su ile oğlanı beyazlatarak kendisinin Tanrı olduğunu söyler.
7. Tanrı mektubun cevabını yazıp oğlana verir. Diğer dileklerin de çaresini söyler:
   a) Balığın beynindeki inci çıkarsa baş ağrısı geçecek.
   b) Bahçivan tarlasında saklı olan hazineyi oğlana verirse elmaları kurtlanmayacak.
   c) Kırk yıl ibadet eden derviş, Tanrının gönderdiği iki salkım üzümden birini sakladığı için cennete giremeyecek.
8. Geri dönüp balığın beynindeki inciyi çıkarır. Balık da onu karşıya geçirir. Bahçivanın tarlasından çıkan altınları alır. Dervişe de durumunu anlatır.
9. Ülkesine dönüp padişahın sarayının karşısına daha büyük bir saray yaptırır.
10. Padişahın kızıyla evlenir; fakat kıza dokunmaz.

11. Sebebi sorulunca padişaha mektubunu vererek kendisinin vezirin oğlu olduğunu söyler. Kemerin altındaki siyahlıktan o olduğu anlaşılır.
12. Padişah da hatasını anlayarak Allah'tan af diler.

YIRMI ALTINCI MASAL

1. Padişah Olan Çoban
2. EB: 136, AaTh: 398,398A
3. Makbule Özçelik, Çapalı/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Karısı ve iki çocuğu ile birlikte yaşarken evini ve öküzlerini kaybeden adam köyü terk ederek bir köye çoban durur.
   2. Karısı, çamaşırlarını yıkadığı kervancı tarafından kaçırılır.
   3. Başka bir köye giderken oğlunun biri suya düşer, birini de canavar kaçırır.
   4. Suya düşen çocuğu bir değinmenci, canavarın kaçırdığı çocuğu da avcı büyütür.
   5. Gittiği yerde talih kuşu üçüncü defa başına konunca o ülkeye padişah olur.
   6. Büyüyen çocuklar padişaha asker olurlar.
   7. Kadını kaçıran kervancı padişaha misafir olur. Padişah kervanı beklemeleri için en güvendiği iki askeri gönderir.
   8. İki asker hayatlarını anlatırken kardeş olduklarını anlarlar. Çadırın içinde bunları dinleyen kadın da anneleri olduğunu söyler.

9. Kervancı çadırında karısı ile iki askeri birlikte görünce padişaha şikayet eder.
10. Çocuklar olayı anlatınca padişah kadının karısı, askerlerin de oğulları olduğunu anlar.
11. Onlar kavuşurlarken kervancı da cezalandırılır.

YIRMI YEDINCI MASAL

1. Ne İdim, Ne Oldum, Ne Olacağım
2. EB: 137, AaTh: 883C
3. Ali Çakar, Sandıklı
4. Motif Sırası:
   1. Padişah derdine çare bulamadığı kızını dağ başına attırır.
   2. Kız dağ başında yılanların içtiği sudan içince yaraları iyileşir.
   3. Kızı karşılaştığı çoban ile evlenir.
   4. Doğan çocuklarına, Ne İdim, Ne Oldum, Ne Olacağım, adlarını koyar.
   5. Pişman olan padişah kızını aramaya çıkar ve çobanın evine misafir olur.
   6. Çocukların isimlerini merak eden padişah sebebini sorunca, kız başından geçenleri anlatır.
   7. Padişah kendini tanıtır, yeniden kavuşma sevinciyle sarmaş dolaş olurlar.

YIRMI SEKIZINCI MASAL

1. Yiğit Çoban
2. EB: -, AaTh: -
3. Aygen-Bozok-Genç, 40-42

4. Motif Sırası:

1. Kurdun kuşun dilinden anlayan akıllı bir çoban, iki güvercinin konuşmalarından padişahın oğlunun gerdeğe girdiği gece yılan, kurt, dev ve ejderha tarafından öldürüleceğini, bu sırrı duyanın başkalarına açtığı takdirde taş kesileceğini öğrenir.
2. Şehzadenin evlendiği gece padişahın izniyle sarayın bahçesinde bekler. Gece yarısı ejderha, yılan, kurt ve devi öldürür.
3. Şehzade gürültülerden rahatsız olduğu için çoban öldürülecektir.
4. Çoban son arzusu olarak kentin meydanında kaval çalmayı ister. Orada yaptıklarını anlatarak ejderhanın kulağını, yılanın başını, kurdun dişlerini ve devin gözlerini ortaya atar. O anda taş kesilir.
5. Bir dilenci dört boynuzlu bir koç kanının taşı eriteceğini söyler.
6. Koçun sahibi olan çoban, padişahın kızıyla evlenmek şartıyla koçu verir.
7. Koçun kanı taşı eritir, çoban kurtulur.
8. Padişah, kızı ile çobana kırk gün kırk gece düğün yapar.

YİRMİ DOKUZUNCU MASAL

1. Arslan Ali
2. EB: -, AaTh: -
3. Aygen-Bozok-Genç 48-50
4. Motif Sırası:

1. Erkek çocukların öldürüldüğü bir ülkede bir kadın oğlunu ormana bırakır.
2. Dişi arslanın büyüttüğü oğlan kazandığı güreşler sonunda hakettiği padişahlığı, diğer arslanlar tarafından kabul edilmeyince ormandan kaçar.
3. Ülkenin padişahı oğlanı yakalatıp zindana atar.
4. Zindanda rüyasında gördüğü bir yaşlı kadından konuşmayı öğrenir.
5. Zindanda annesi onu tanır. Kadınların yardımı ile kaçarak hayvanlardan meydana gelen ordusu ile padişahı yener.
6. Halk tarafından padişah seçilir.

OTUZUNCU MASAL

1. İnsan Yiyen Kız
2. EB: 148, AaTh: 315A
3. Eşe Beyazıt, Çay
4. Motif Sırası:
   1. Bir anne baba üç oğlandan sonra dua neticesi bir de kız çocuğa sahip olurlar.
   2. Ahırdaki katırları bir şey yemeye başlayınca, erkek kardeşler sıra ile ahırı beklemeye başlarlar.
   3. Ağabeyler uyuyarak gelenin kim olduğunu öğrenemezler. Küçük oğlan parmağını keserek uyumaz ve geleni öğrenir.
   4. Kız kardeşi gelip katırın bir parçasını yedikten sonra eve dönerken oğlan, parmağının kanını kızın koluna sürer.

5. Sabah olunca katırı yiyenin kız olduğu anlaşılır.
6. Babası ile oğlan evi terk ederler. Kız da büyüdükçe kardeşleri ile annesini de yer.
7. Oğlan annesini merak edip geri dönerken bir derviş darda kaldığında kullanmak üzere üç tane zeytin çekirdeği verir.
8. Bir arslanın ayağına batan dikeni çıkarır. O da tüy ile kibrit verir.
9. Kız kardeşi ile karşılaşınca, kız ona bir tef vererek çalmasını ister.
10. Bir fare, tefi kendisinin çalarken oğlanın kaçmasını ister.
11. Oğlan kaçarken kız yetişir. Dervişin verdiği zeytinleri atarak orada yetişen ağaçlara tırmanır.
12. Sonunda kılları yakınca arslan ortaya çıkar. Kızı parçalayarak yer.

OTUZ BİRİNCİ MASAL

1. Keloğlan İle Dev
2. EB: 160, AaTh: 327G,328
3. Fatma Yıldırım, Avdan/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Anne ve babaları ölünce Keloğlan ile ağabeyleri köyü terk ederler.
   2. Yolda bir devin tarlasındaki ekinleri biçerlerken dev bunları yakalar.
   3. Dev, Keloğlan'a bir pusula vererek karısına yollar. Pusulada "Akşama ziyafet var. Üç tane av buldum. Bir

kazan su kaynat." diye yazmaktadır. Keloğlan pusulayı "Akşama üç tane misafirim var. Ahırdaki danayı kes, bir kazan kavurma yap" şeklinde değiştirir.

4. Akşam eve gelince dev olanları anlar. Bunları yemek için bir plan yapar. Karısına, Keloğlan'ı ortaya yatırmasını söyler.
5. Konuşmaları duyan Keloğlan devin kızı ile yer değiştirir. Dev gece kızını yer.
6. Sabah dev, Keloğlan'ı sağ görünce zincire vurur.
7. Devin karısı odun kırarken Keloğlan, kadını kandırarak öldürür. Etini pişirerek kocasına yedirir.
8. Dev Keloğlan'ı ağaçta görünce oraya nasıl çıktığını sorar.
9. Dev Keloğlan'ın dediğini yaparak kızgın bir demire oturur, yanarak ölür.
10. Keloğlan, ölmeden önce devden, bütün mallarını kendisine devrettiğini belirten bir belge imzalatır.
11. Kardeşleri ile birlikte devin mallarına konar.

OTUZ İKİNCİ MASAL

1. Mustan
2. EB: 161, AaTh: 327,1119
3. Nazik Gökmen, Sülümenli/Afyon
4. Motif Sırası:
   1. Annesi Mustan'ı "Oğlum size emanet" diyerek köylülerle birlikte oduna gönderir.
   2. Gece olunca ışık yanan yere gitmeye karar verirler.
   3. Devanasının evine misafir olurlar.

4. Devanası bunları yiyeceği sırada Mustan'ın uyanık olduğunu görür. Mustan uyuması için Devanasından katmer ve helva yapmasını ister. Sonunda da dereden gözerle su getirmesini ister.
5. Devanası gidince köylülerini oradan kaçırır.
6. Kendisi bıçağını unutunca geri döner. Devanası onu yakalayıp bir çuvala koyar.
7. Mustan bıçakla çuvalı keserek kurtulur, yerine de Devanasının danasını koyar.
8. Devanası Mustan diye danayı öldürür.
9. Mustan topal bir karıncaya yardım eder. Karınca da karşılığında Mustan'a sabun tarak ve boduç verir.
10. Mustan sihirli olan bu malzemeleri kullanarak Devanasından kurtulurlar. Devanası Boduçtan dökülen sulardan meydana gelen gölde boğularak ölür.

OTUZÜÇÜNCÜ MASAL

1. Yedi Kardeşin Bacısı
2. EB: 166, AaTh: 451
3. Meryem Erçelik, Çapalı/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Yedi erkek kardeş ava giderken hamile annelerine tenbih ederler: "Kız kardeşimiz olursa al bayrak, erkek kardeşimiz olursa kara bayrak asın."
   2. Oğlanlar kara bayrağı görünce köye dönmezler.
   3. Kız, büyüyünce yaşlı bir kadından yedi tane erkek kardeşi olduğunu öğrenerek onları aramaya karar verir. Yaşlı kadın kıza külden bir eşek verir.

4. Kız yolda eşeğe "çüş" deyince eşek dağılır.
5. Çeşme başında bir kadından ışık yanan yerin yedi kardeşlerin evi olduğunu öğrenerek oraya gider.
6. Kendini ağabeylerine tanıtarak onlarla yaşamaya başlar.
7. Küçük oğlan ateşe işeyince kız, ateş bulmak üzere ışık yanan yere gider. Orası da cadı karısının evidir.
8. Cadı karısının gelinleri kıza biraz ateşle bir ip yumağı verirler. Kız yumağı çöze çöze ağabeylerinin kulübesine gelir.
9. Cadı karısı ipi takip ederek kızı bulur. Kız kapıyı açmayınca anahtar deliğinden yüzük takacağım, diyerek parmağını uzattırır. Kanını emerek kızı öldürür.
10. Ağabeyleri kardeşlerini toprağa vermeye kıyamadıkları için, bir devenin sırtına sararak yanlarında götürürler.
11. Avda karşılaştıkları bir beyoğlu "Can ise benim, mal ise sizin" diyerek kızı alır.
12. Elindeki can elması ile kızı diriltir.
13. Yedi gün yedi gece düğün yaparak kız ile evlenir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Habibe
2. EB: 167, AaTh: 709
3. Fadime Erenoğlu, Emirdağ/Afyon
4. Motif Sırası:
   1. Fakir oduncu, ikinci karısından kurtarmak için, kızını odun dağında bırakır.

2. Kız ışık yanan yere giderek dev anasının kızı olur.
3. Üvey anne kızın yaşadığını öğrenir. Dilenci kılığına girerek kızı zehirler.
4. Devler, kızı bir salla nehire bırakınca, kızı bir beyoğlu bulur.
5. Üvey anne kızın yine ölmediğini öğrenerek peşine düşer.
6. Kız kadını tanıyınca kadın cezalandırılır.
7. Beyoğlu ile kız evlenirler.

OTUZ BEŞİNCİ MASAL

1. Oduncunun Çocukları
2. EB: 168, AaTh: 450
3. Meryem Erçelik, Çapalı/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Karısı ölen adam iki çocuğu ile kalınca yeniden evlenir.
   2. Üvey anne çocukları istemez. Kocasından çocukları kovmasını ister. Adam da, oduna gidelim, diye götürdüğü çocuklarını dağda bırakır.
   3. İki kardeş köylerini ararken, oğlan susayıp bir ayak izinden su içince, ceren olur.
   4. Kız bir kavak ağacına çıkar. Beyoğlu kızı görerek âşık olur.
   5. Beyoğlu kızı ağaçtan indirmek için yaşlı bir kadından yardım ister.
   6. Yaşlı kadın çamaşır yıkamaya çalışırken, kız yardım etmek için aşağıya inince Beyoğlu kızı yakalar.

7. Kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenirler.
8. Kız hamile iken, hamama gittiği bir gün üvey annesi tarafından denize atılır.
9. Kızı bir yunus balığı yutar.
10. Üvey anne kızın elbiselerini giyip onun yerine geçer. Cereni Beyoğluna kestirmek ister.
11. Beyoğlu deniz kenarında cereni keseceği sırada ceren dile gelir. Denizdeki ablasını çağırıp her şeyi anlatır.
12. Beyoğlu karısını ve çocuğunu kurtarır.
13. Üvey anne kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezasını çeker.
14. Ceren de geyik izindeki sularla yıkanarak yakışıklı bir delikanlı olur.

OTUZ ALTINCI MASAL

1. Çocuk Isteyen Kadın
2. EB: -, AaTh: -
3. Aygen-Bozok-Genç, 36-40
4. Motif Sırası:
   1. Çocuğu olmayan zengin bir adam, ikinci defa evlenince ilk karısı çok üzülür.
   2. Kendisine bir çocuk vermesi için Allah'a dua ederken bir yılan, çocuğunun olacağını, fakat kendisinin kırk gün sonra öleceğini, söyler.
   3. Kadının bir kızı olur ve kendisi kırk gün sonra ölür. Kuması çocuğu bir tekne içinde sel sularına bırakır. Kendisi de büyücülüğe başlar.

4. Bir balıkçı kızı bularak büyütür.
5. Kız derede yıkanırken genç bir padişah kızı görüp âşık olur. Balıkçıdan isteyerek kızı alır. Bir yıl sonra da bir oğulları olur.
6. Büyücü, büyülü kuşu yardımıyla kızın yerini öğrenerek dilenci kılığında saraya gelir. Askerleri kandırarak sultanın huzuruna çıkınca, büyülü toz ile sultanı köpek haline getirir.
7. Padişah karısını kurtarmak için büyücünün konağına gelince, büyücü onları taş haline getirir.
8. Şehzade büyüyünce anne ve babasını ararken büyücüye misafir olduğu bir gece zindanda annesi ile karşılaşır.
9. Büyücüden nasıl öldüğünü öğrenir.
10. Dokuz dağın ardındaki Perili Köşk'te parmağını ısırarak uyumayınca büyü bozulur, köşk yıkılır.
11. Kafesteki kuşu alarak konağa döner.
12. Yolda rastladığı fillerin yardımı ile konağa girer.
13. Kuşu kafesten uçurunca büyücü ölür. Büyü bozulunca anne ve babası kurtulur.

OTUZ YEDINCI MASAL

1. Dünya Güzeli
2. EB: 175, AaTh: 532,575
3. Ahmet Ali Aktaş, İncesu/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Oğlan, babasından miras kalan, içine konulan parayı çoğaltan keseyi, insanı görünmez yapan keçeyi ve

öttürünce her hizmeti gören bir arabın geldiği düdü-
gü, dünya güzeline kaptırır.

2. Çırılçıplak sokaga atılıp, ormanda bulduğu bir ağaç-
tan bir elma yiyince eşek olur. Başka bir elmadan
yiyince tekrar insan olur.
3. Biraz ilerde beyaz incirden yiyince boynuzları uzar,
siyah incirden yiyince boynuzları kaybolur.
4. Elmalardan ve incirlerden alarak dünya güzelinin sa-
rayının kapısına dayanır. Meyveleri cennetten getir-
diğini söyleyerek, dünya güzeline kocaman bir elma
verir. Dünya güzeli elmayı yiyince eşek olur.
5. Oğlan cariyeler tarafından yakalanınca küçük elma-
lardan yedirerek dünya güzelini eski haline getirir.
6. Bu defa dünya güzeline beyaz incirden yedirip kaçar.
7. Boynuzları uzayan dünya güzelinin derdine hiç bir
doktor çare bulamayınca dünya güzeli ülkenin padişa-
hının da yardımıyla oğlanı bulur.
8. Oğlan, kesesi, keçesi, düdüğü ve dünya güzelinin
kendisiyle evlenme sözü karşılığında kızı eski
haline getirir.
9. Padişah da bunları evlendirir.

OTUZ SEKİZİNCİ MASAL

1. Keloğlan İle Hamamcı
2. EB: 176, AaTh: 563
3. Nazik Gökmen, Sülümenli/Afyon
4. Motif Sırası:
   1. Keloğlan'ın annesinin serdiği buğdayları kargalar
   kaçırır.

2. Kargalar yuvalarının bozulmaması karşılığı Keloğlan'a sihirli bir eşek verirler. Keloğlan altın işeyen eşek sayesinde zengin olur.
3. Hamamcı Keloğlan'ın eşeğini değiştirir.
4. Kargalar Keloğlan'a sihirli bir sofra verirler.
5. Hamamcı sofrayı da değiştirir.
6. Kargalar Keloğlan'a bu defa bir tokmak verirler.
7. Hamamcı "Vur tokmağım vur" deyince tokmak hamamcıya vurmaya başlar.
8. Keloğlan, eşek ve sofrası karşılığı tokmağı durdurur. Böylece mallarına kavuşmuş olur.

OTUZ DOKUZUNCU MASAL

1. Sabır Taşı
2. EB: 185, AaTh: 894
3. Meryem Erçelik, Çapalı/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Bir kuş evin tek kızına "Baban seni ölü diriye verecek" der.
   2. Kız, su içmek için bir kapıdan içeri girince, kapı kapanır.
   3. Kız kırk kapılı evin bütün kapılarını açar. Kırkıncı odada bir ölüye rastlar.
   4. Kırk gün ölünün başında okur. Kırkıncı gün ölü canlanınca başında gördüğü Arap kızı ile evlenir. Kız da yanlarında hizmetçilik yapar.
   5. Adam hacca giderken herkesin isteğini sorar. Kız da sabır taşı ister. "Getirmezsen yolların körduman olsun geleme" der.

6. Adam hacdan dönerken kızın istediğini almadığı için yolunu kaybeder. Kızın dediklerini hatırlayarak siyah bir taş alıp köyüne döner.
7. Adam taşı kıza verince "Ne yapacak" diye onu takip eder. Kız derdini taşa anlatınca, taş çatlar. Kız kendisini öldüreceği sırada, söylediklerinden her şeyi anlayan adam, yetişip kızı kurtarır.
8. Kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenirler.

KIRKINCI MASAL

1. Nar Tanesi
2. EB: 190, AaTh: 900
3. Nazife Öztürk, Sandıklı
4. Motif Sırası:
   1. Bir padişahın kızı başka bir padişahın oğlunun üstüne bir nar tanesi atar. Oğlan, bu nar tanesini alıp yiyince, kız bununla alay eder.
   2. Oğlan, kızdan intikam almak için oduncu kılığında saraya girer.
   3. Kız, oğlana âşık olup onunla kaçmak isteyince, oğlan kızı bir kümese getirir.
   4. Oğlan kızı bir düğüne pirinç ayıklamaya gönderir. Cebinde biraz pirinç saklamasını söyleyerek kızı düğün sahibine yakalatır.
   5. Bu defa başka bir düğünden kumaş çaldırarak gene rezil eder.
   6. Üçüncü olarak kırık bir tarak, kırık bir tas ve yırtık bir peştemal vererek düğün hamamına gönderir.

7. Oğlan, hamamın kapısına bir tasa altın, bir tasa gümüş ve bir tasa toprak koyar. Yanlarına da bir nar tanesi koyar. Bunların mânâsını çözen kızla da evleneceğini söyler.
8. Kız tasları ve narı görünce, bütün başına gelenlerin bir nar tanesi yüzünden olduğunu anlar.
9. Kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenirler.

KIRK BİRİNCİ MASAL

1. Balıkçının Oğlu
2. EB: 191, AaTh: 232,879A,850
3. Emine Çengelci, Afyon
4. Motif Sırası:
   1. Padişahın kızı fakir bir balıkçının oğluna âşık olur.
   2. Oğlan, kızın verdiği altınlarla sarayın karşısındaki köşkü ve padişahın sarraf dükkanını satın alır.
   3. Evlendikleri gece oğlan duvağı açarken kız, "Beni balıkçı tablası mı sandın" deyince kıza küser, ülkeyi terk eder.
   4. Kız kocasını bulmak için Rusya kralının sarayına gider.
   5. Orada dilsiz olarak bilinen kocasını bulur. Konuşturmak için Rus kralının kızından üç günlük ve bir haftalık süreler ister, fakat konuşturamaz.
   6. Kız idam sehbasına çıkarılınca oğlan konuşur.
   7. Kırk gün kırk gece düğün yaparak kavuşurlar.

KIRK İKİNCİ MASAL

1. Akıllı Çoban İle Padişah
2. EB: -, AaTh: -
3. Aygen-Bozok-Genç, 50-53
4. Motif Sırası:
   1. Padişahın karısını bir Arap kaçırır.
   2. Padişahın avda karşılaştığı bir çoban, Arap'ı bulup sultanı kurtaracağını söyler.
   3. Yolda üç kardeşin elinde bulunan sihirli halı, şapka ve kırbacı alarak Arap'ın evini bulur.
   4. Sultandan Arap'ın canının nerede olduğunu öğrenmesini ister.
   5. Arap yedi canlıdır ve canları Kafdağı'nın arkasındaki ejderhanın karnındaki güvercinlerdir. Bu güvercinler uçarsa Arap ölecektir.
   6. Kafdağı'nın arkasında bir yörük beyine çoban durur. Her gün bir koyun yiyen ejderhanın yerini öğrenir.
   7. Ejderhayı öldürüp güvercinleri uçurunca Arap da ölür.
   8. Sultanı padişaha teslim eder.
   9. Yörük kızı ile evlenir. Padişah da çobanı başvezir yapar.

KIRK ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Hasan Tay
2. EB: 205,315, AaTh: 518,910D
3. Aziz Mutlu, Afyon
4. Motif Sırası:

1. Halkına faizsiz para dağıtan Hasan Tay isminde bir padişah, bir kadın padişahın halkına karşılıksız para dağıttığını öğrenir. Bu kadar parayı nereden bulduğunu merak eder.
2. Öğrenmek için vezir ile birlikte kadın padişaha gider. O da kendisinin de bir merakı olduğunu ve bunu öğrenmelerini ister. "Bir cevahirci günde üç bin liralık cevahiri toz edip üfürmektedir."
3. Cevahirciye giderler. Onun da bir merakı vardır. Onu öğrenmelerini ister. "Falan şehirde bir âmâ Arap önüne paraları yığmış, ensesine bir tokat vurmaları karşılığı gelen geçene dağıtmaktadır."
4. Arap'a giderler. Onun da bir merakı vardır. O da onu öğrenmelerini ister. "Bir çamaşırcı minareye gülerek çıkmakta, ağlayarak inmektedir."
5. Çamaşırcıya varırlar. O da başka bir ülkede, bazen gülen bazen ağlayan bir eskicinin durumunu merak etmektedir.
6. Padişah ile vezir eskiciyi bulup derdini anlattırırlar. Eskici bir padişah oğlu iken, kendisini çok seven karısının mezarlıkta ölülerin yüreğini yediğini öğrenir. Kendisinin de bu sırrı saklaması şartıyla ülkesini terk ettiğini söyler.
7. Padişah ile veziri çamaşırcıya gelip eskicinin derdini anlatırlar. Çamaşırcıdan da minareye gülerek çıkıp ağlayarak inmesinin sebebini öğrenirler:
   a) Çamaşırcı bir camide müezzinken ezan okuduğu bir sırada bir kuş bunu kaçırır.

b) Padişahın karısını bir Arap'tan kurtarıp padişahın kızıyla evlenir.

c) Vezirlerin iftirası ile oradan kaçar. Başka bir ülkede dul bir kadınla evlenir.

ç) Karısının açtığı dükkanda malları aldığı fiata sattığı halde yıl sonunda çok para kazandığını görerek 'Bu nasıl olur' deyince "Bu Allah'ın işine karıştı" diyerek oradan da kovulur.

d) Kuş bunu bu defa başka bir ülkeye götürür.

e) Orada kırk kız ile karşılaşır. Her gün birisiyle olup kırkıncı gün şehbendenleri ile olacağı söylendiği halde, otuz dokuzuncu gün şehbendere dokununca, kuş bunu alıp minarenin tepesine bırakır.

f) Yere inince kuşu görüp sevinerek minareye çıkmakta, minareye varınca kuş kaybolduğu için ağlamaktadır.

8. Padişah ile veziri cevahirciye gelirler. Cevahirci çamaşırcının durumunu öğrenince, kendi derdini anlatır.

a) Baba nasihatı dinlemeyerek paraları arkadaşları ile yer içer. Çeşitli sıkıntılardan sonra annesi ona bir mektup verir.

b) Babası, son nasihat olarak kendini tavandaki tokaya asmasını istemektedir.

c) Oğlan kendini asınca tavan çöker, altınlar dökülür.

ç) Babasının nasihati üzerine arkadaşlarını kıskandırmak için bu altınları öğütmektedir.

9. Padişah ile veziri cevahircinin hikayesini Arap'a anlatırlar. Arap da kendi hikayesini anlatır.
   a) Arap Mısır-Kahire arasında ticaret yaparken bir hoca ile karşılaşır.
   b) Hoca bir katır yükü altın karşılığı otuz dokuz katır ister. Arap da kabul eder.
   c) Bir mağaradan kırk katır yükü altın ile orada bulunan bir kızın göbeğinden bir kutu alırlar.
   ç) Yolda Arap hocanın elinden katırların tamamını alır.
   d) Son olarak kutuyu da alırken hoca kutuyu bunun gözlerine sürünce gözleri kör olur, başı ağrımaya başlar. Ensesine tokat vurulursa baş ağrısı geçmektedir.
10. Padişah ile vezir, kadın padişaha gelip Arap'ın hikayesini anlatırlar.
11. Kız padişah da kendi hikayesini anlatır. Altın dağındaki hazineyi Hasan Tay'a verir.
12. Hasan Tay, kız padişah ile evlenir.

KIRK DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Kırk Oğlanla Kırk Kız
2. EB: 213, AaTh: 302,518
3. Nazife Öztürk, Sandıklı
4. Motif Sırası:
   1. Padişah, kırk oğluna kırk kız kardeşle evlenmelerini, kara çayırda, kör kuyuda ve sırça sarayda durmamalarını söyler.

2. Kırk kardeş, küçük kardeşin ikazına rağmen kara çayırda konaklarlar. Küçük oğlan gece uyumaz ve kendilerini yenmeye gelen ejderhayı öldürür.
3. Kara kuyunun yanına gelince yine küçük oğlanı dinlemeyen ağabeyleri orada konaklarlar. Gece yarısı gelen ejderhayı küçük oğlan yaralar ve ejderha kör kuyuya kaçar,
4. Ejderhayı takip eden küçük oğlan kör kuyuda kırk kız kardeşe rastlar. Bunların otuz dokuz tanesini yukarı çıkararak ağabeylerine verir. Kırkıncı kız ejderhanın elinde sırça saraydadır.
5. Oğlan, kızı ejderhanın elinden kurtarmak için padişahın kızı ile anlaşır.
6. Padişahın kızına aşık olan ejderha kızı karşısında görünce bayılır, düşer. Oğlan da onu öldürür. Kızı kurtarır.

KIRK BEŞINCI MASAL

1. Padişah Kızıyla Evlenen Genç
2. EB: 215, AaTh: 300,301B,302,513A
3. Nefise Akkoyun, Çay
4. Motif Sırası:
   1. Padişah, kızını isteyen fakir bir gençten Yemen'deki kardeşinin iç halini öğrenip gelmesini ister.
   2. Genç, iki dev tarafından paylaşılamayan sihirli post ile kamçıyı alıp Yemen'e gider.
   3. Yemen padişahı, karısının kendisini aldattığı oynaşını öldürdüğünü ve karısını merkep haline getirdiğini anlatır.

4. Yemen padişahı iç halini ögreneni öldürmüş. Oğlan, bunu fark edince sihirli halıya binerek oradan kaçar.
5. Hint padişahının kızıyla evlenir.

KIRK ALTINCI MASAL

1. Cansız
2. EB: 218, AaTh: 552A
3. Nazik Gökmen, Sülümali/Afyon
4. Motif Sırası:
   1. Padişah, üç oğluna kız kardeşlerini ilk gelenlere vermelerini nasihat eder.
   2. En küçük kardeş, büyük kızı devlerin padişahına, ortanca kızı perilerin padişahına, küçük kızı şeytanların padişahına verir.
   3. Peri padişahı oğlana bir tutam kıl verir.
   4. Başka bir ülkenin padişahı on metrelik çaydan karşıdan karşıya atlayanlara kızlarını vereceğini söyler.
   5. Kılları yakınca ortaya çıkan Arap'tan üç değişik renkli atla elbise ister. Dereden atlayarak padişahın kızlarını alır.
   6. Üç kardeş kızlarla evlenirler.
   7. Bir isteyici küçük kızı kaçırır.
   8. Oğlan devlerin padişahının yardımıyla karısını kaçıran Cansız'ı bulur.
   9. Karısından Cansız'ın canının yerini öğrenir. Canı yedi kat yerin altındaki domuzun karnındadır. Oraya da yalı kıyısındaki post ile gidilmektedir.

10. Oğlan posta binerek yedi kat yerin altına iner. Orada esir tutulan bir keloğlanla birlikte domuzu öldürüp karnındaki üç yumurtayı alır.
11. Yumurtaları kırarak Cansız'ı öldürür, karısını kurtarır.

KIRK YEDİNCİ MASAL

1. Tireci Kız
2. EB: 225, AaTh: -
3. Kadriye Kılıçkaya, Afyon
4. Motif Sırası:
   1. Bir tireci kızı beyoğluna âşık olur. Beyoğlu da gururlanarak, bir tireci kızıyla evlenemeyeceğini söyleyerek kızı aşağılar.
   2. Beyoğlu evlendiği gece karısı hastalanır. Beyoğlunun annesi bol para karşılığı tireci kızından bir geceliğine oğlunun koynuna girmesini ister.
   3. Zaten beyoğluna âşık olan kız, kabul ederek gerdeğe girer fakat kendini bildirmez.
   4. Beyoğlu elma soyarken kızın kolunu yaralar. Zümrütlerle kaplı mendilini kızın koluna sarar.
   5. Ertesi gün kız bıçak ile mendili de yanına alarak annesi evine döner.
   6. O gece hamile kalan kız, bir oğlan çocuğu dünyaya getirir.
   7. Beyoğlunu evine davet ederek, çocuğunu, mendili ve bıçağı göstererek her şeyi anlatır.
   8. Beyoğlu da "Ben büyük konuştum. Allah seni bana yazmış" diyerek kızı alıp evine götürür.

9. Kırk gün, kırk gece düğün yaparak yeniden evlenirler.

KIRK SEKİZİNCİ MASAL

1. Beyoğlu İle Akıllı Kız
2. EB: 235, AaTh: 875,922
3. Aygen-Bozok-Genç, 26-28
4. Motif Sırası:
   1. Beyoğlu rüyasında bir kıza âşık olur.
   2. Bir hizmetçisine rüyasında gördüğü kızın özelliklerini anlatarak uygun bir kız bulmasını ister.
   3. Kadına, beğendiği kıza vermek üzere yüz tane de altın verir.
   4. Küçük bir evde rastladığı güzel bir kıza eksik altın verir.
   5. Kadın, kızın söylediklerini Beyoğlu'na aktarır. Beyoğlu da kadının kıza eksik altın verdiğini anlar.
   6. Beyoğlu kızın sorularını doğru olarak cevaplandırınca, evlenirler.

KIRK DOKUZUNCU MASAL

1. Çiftçinin Kızı
2. EB: 235, AaTh: 876,922
3. Aygen-Bozok-Genç, 16-17
4. Motif Sırası:
   1. Vezirlerini halk arasından imtihanla seçen bir padişah vardır.
   2. Vezir olmak için müracaat eden bir kişiye bir kese altın vererek şöyle der: "Bu altınlarla bir koç ala-

caksın. Altınları geri koçu diri, etini de pişirip getireceksin. Bu dediklerimi kırk gün içinde yapamazsan kellen uçurulacak."

3. Adam bir çiftçiye misafir olur. Çiftçi, kızının verdiği on iki yufka ile otuz yumurtanın birer tanesini yer.
4. Misafir, bir yılı on bir ay, bir ayı yirmi dokuz gün olan ülkeyi bilenin padişah tarafından mükafatlandırılacağını söyler.
5. Çiftçi, kızına bunu anlatınca, kız, babasının yumurta ile ekmeğin birer tanesini yediğini anlar.
6. Misafir, kıza padişahın dediklerini anlatır. Kızın verdiği akıl ile:
   a) Altınları bir sarrafa bırakıp para alır.
   b) Para ile iki koç alıp yünlerinden iki tane heybe yaptırır.
   c) Heybe ile koçun birer tanesini satıp altınları rehinden kurtarır.
   ç) Sattığı koçun bir budunu alıp pastırma yapar.
   d) Kalan koçu, eti ve altınları padişaha götürür.
7. Padişah bu aklı kimden aldığını sorunca, çiftçinin kızını anlatır.
8. Padişah, çifçinin kızını getirttirerek kırk gün kırk gece düğün yapıp, adam ile kızı evlendirir. Adamı da kendisine vezir yapar.

ELLİNCİ MASAL

1. Altın Saçlı Oğlanla Altın Saçlı Kız
2. EB: 239, AaTh: 707

3. Fadime Seven, Emirdag

4. Motif Sırası:

1. Bir bey, ilk iki karısından çocuğu olmayınca üçüncü defa evlenir.
2. Üçüncü hanım, altın saçlı bir oğlanla altın saçlı bir kız dünyaya getirince eşleri bunu kıskanırlar. Ebe ile birlikte çocukları bir sandık içinde denize bırakırlar. Kadının kucağına da bir köpek eniği ile bir kedi eniği verirler.
3. Bey, karısını bir gübreliğe beline kadar gömdürür.
4. Çocukları, balıkçı bir karı koca bularak büyütürler.
5. Balıkçılar ölünce, beyin hanımları çocukların yaşadığını öğrenerek, ebeyi bunların üzerine gönderirler.
6. Ebe kadın, kızı kandırarak ağabeyinden "cıvıl cıvıl" eden otu istettirir.
7. Oğlan, bir dervişin verdiği akıl ile periler padişahının sarayının bahçesinde kan ve irin akan çeşmelerden içerek içeri girip otları alır.
8. Ebe kadın bu defa kızdan peri kızını getirmesini ister.
9. Oğlan, aynı yoldan giderek peri kızını da alır. Yolda güberilikteki kadının yüzüne tükürünce peri kızı o kadının annesi olduğunu söyler. Oğlan da annesini oradan çıkarıp evine götürür.
10. Bey de kadını kurtaranı öğrenmek için oğlanın evine gelince peri kızı her şeyi anlatır. Bey karısını ve çocuklarını alıp sarayına götürür.

11. Oğlu ile peri kızına kırk gün kırk gece düğün yapar.
12. Ebe kadınla iki hanımını cezalandırır.

ELLİ BİRİNCİ MASAL

1. Gurbete Giden Gelin
2. EB: 240, AaTh: 533
3. Ahmet Gümüş, Akgün/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Padışahın oğlu uzak bir ülkede, gülünce güller açan, ağlayınca gözlerinden inci mercan dökülen, bastığı yerlerde çayır çimen biten bir kıza âşık olur.
   2. Düğün alayı gelirken, padişahın köleleri Arap kızları ekmek ve su karşılığı kızın gözlerini alırlar. Saraya yaklaşınca da kızı bir dereye atarlar.
   3. Kızın yerine Arap kızlarından birini gelin odasına koyarlar.
   4. Kız derede yatarken iki güvercinin konuşmasından gözlerinin ceplerinde olduğunu öğrenir. Gözlerini yerlerine takıp, güvercinlerin attığı tüyü sürerek görmeye başlar.
   5. Bir çoban bunu bularak evine götürür.
   6. Kız, çobana padişahın dağıttığı atlardan birini getirttirerek besler. Padişah atları geri isteyince çoban atı götürür.
   7. Padişah kısa sürede bu kadar iyi at besleyen kişiyi görmek ister.
   8. İleri sürdüğü şartlar yerine getirilince kız saraya gider.

9. Padişahın oğlu kızı görünce tanır. Kız başından geçenleri anlatır.
10. Arap kızları kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır.
11. Padişahın oğlu ile kız yeniden evlenirler.

ELLİ İKİNCİ MASAL

1. Kaz Çobanı
2. EB: 245, AaTh: 883A
3. Şerife Doğan, Çay
4. Motif Sırası:
   1. Zengin bir adam, karısı ile kızını müezzine emanet ederek oğlu ile birlikte hacca gider.
   2. Müezzin kıza sahip olmak için, bir cadı karısı ile anlaşır. Cadı karısı kızı hamama getirir.
   3. Kız müezzinin başına hamam tasını vurarak kaçar.
   4. Müezzin "Kızın kötü yola düştü" diye adama mektup yazar.
   5. Adam oğlunu göndererek kardeşini öldürmesini ister.
   6. Oğlan kardeşinin suçsuz olduğunu anlayınca, kardeşini dağda bırakır gider.
   7. Korkudan kavak ağacına çıkan kıza, at sulamaya gelen bir beyoğlu âşık olur.
   8. Kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenirler. Üç tane de çocukları olur.
   9. Kız, anne ve babasını görmek isteyince, beyoğlu, kızı lalası ile birlikte gönderir.
   10. Lala kızdan yakınlık göremeyince çocukları öldürür.

11. Kız, abdest almak bahanesiyle gittiği derede lalanın beline bağladığı ipi çözerek kaçar.
12. Lala, beyoğluna karısının çocukları ile beraber kaçtığını söyler.
13. Kız, bir çobandan elbiseleri ile birlikte bir koyun satın alarak işkambesini başına geçirip erkek kılığına girer.
14. Babasının memleketinde bir köye kaz çobanı durur. Daha sonra başka bir köyde helvacı çıraklığı yapar.
15. Karısını bulmak için lalası ile beraber yollara düşen beyoğlu helvacı dükkanına gelince kız onu tanır.
16. Babası ile müezzine de haber göndererek ziyafet vereceğini söyler.
17. Bir kaz kestirip ocağa koyar. Kaz pişinceye kadar herkesin bir hikaye anlatmasını ister.
18. Kendisi hikayesini anlatırken, müezzin ve lala kazın pişip pişmediğine bakmak için dışarı çıkmak isteyince onlara izin vermez.
19. Başından geçenleri tek tek anlatarak kendisini tanıtır.
20. Müezzin ile lala cezalandırılır. Kız da beyoğlu ile yeniden evlenir.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Padişahın Oğlu İle Atı
2. EB: 247,257,258, AaTh: 530,532
3. Emine Çengelci, Afyon
4. Motif Sırası:

1. Padişahın oğlu, bir deniz aygırı yakalayıp babasının atlarının bulunduğu tavlaya koyarak her gün onu besler.
2. Gavur kralıyla buluşan annesi bundan rahatsız olur. Gavur kralıyla anlaşarak aygırı bir hile ile öldürmeye karar verirler.
3. Kadın hastalanır. Çaresi de aygırın ciğeridir. Durumu öğrenen aygır, oğlanı saraydan kaçırır.
4. Oğlana iki kıl vererek oradan ayrılır.
5. Oğlan yolda bir çobandan elbiseleri ile birlikte bir koyun satın alarak karnını başına geçirip keloğlan kılığına girer.
6. Uzak bir ülkede hizmetçi olarak girdiği sarayda padişahın küçük kızı oğlana âşık olur.
7. Padişahın da üç kızı varmış. Keloğlanın yardımıyla babalarına üç karpuz göndererek evlenmek istediklerini bildirirler. Başvezir karpuzlardan durumu anlayarak padişaha bildirir. Kızlar evlenmek istemektedirler.
8. Büyük kız elmayı büyük vezirin oğluna, ortanca kız başka bir vezirin oğluna, küçük kız da Keloğlanın başına atar. Padişah bunları evlendirir.
9. Padişah savaşa giderken Keloğlan'a topal bir katır verir.
10. Keloğlan topal katırı bir bataklıkta bırakarak aygırını çağırıp bir ihtiyardan aynası sayesinde savaş yerini öğrenir. Düşmanları tek başına yener.
11. Üçüncü gün savaşa padişah da gelir. Yine o atlı

yigit Rus kralını padişaha getirir. Padişah da kellesini keserken kılıç yigidin koluna değer. Padişah kızının işlediği mendil ile yigidin kolunu sarar.

12. Damatlar padişahın göz ağrısı için arslan sütü aramaya giderler. Keloğlan da yine yaşlı adama gider. Onun aynası ile ayağına diken batmış bir arslan görür. Atı ile oraya gidip arslanın ayağındaki dikeni çıkarır. Arslan da ona üç yavrusundan izin alarak biraz süt verir.
13. Bacanaklar da oraya gelince Keloğlan, kalçalarına birer mühür vurmak şartıyla, arslan sütü diye keçi sütü verir.
14. Diğer damatların getirdiği sütler padişahın gözüne iyi gelmeyince Keloğlan'ın sütünü kullanılar. Padişahın gözleri iyi olur.
15. Padişah kolundaki mendilden Keloğlan'ın, Rus kralını teslim alan genç olduğunu, damatların kalçalarındaki izden de sütü getirenin o olduğunu anlar.
16. Keloğlan başındaki deriyi çıkararak kendini tanıtır. Padişah da onu yerine padişah yapar.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Kaygısız Ev
2. BE: 277, AaTh: 844
3. Mehmet Avcı, İncesu/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Yedi sene torunu olmayan bir kadın dua ederken kaygısız evde gömlek biçmeyi vaadeder.

2. Bir torunu olunca kaygısız ev aramak için yedi sene dolaşır. Sonunda kaygısız olabileceğini düşündüğü bir kapıyı çalar.
3. Yedi senedir kocasından dayak yiyen ev sahibi, kadının verdiği akıl ile kocasına Avcı Mükeşşa'dan bahseder.
4. Kocası Avcı Mükeşşa'yı yedi sene aradıktan sonra bir hancının yardımıyla bulur.
5. Kırk odalı köşkün kırkıncı odasında Avcı Mükeşşa ile karşılaşır. Derdini ona anlatır.
6. Avcı Mükeşşa da ilk karısının kendisini bir köy ağası ile aldattığını ve oynaşını öldürünce kendisini eşek haline getirdiğini, şimdiki karısının kendisini tekrar insan haline getirdiğini anlatır.
7. Avcı Mükeşşa adama karısına vermesi için bir bilezik verir. Adam yedi senede köyüne döner.
8. Karısı bileziği koluna takınca kendini Avcı Mükeşşa'nın sarayında bulur.
9. Adam tekrar yedi sene gidip karısını bulur.
10. Yaşlı kadın da kaygısız bir ev bulamadan köyüne döner.

ELLİ BEŞİNCİ MASAL

1. Tuz Kadar Sevgi
2. EB: 256, AaTh: 923,986
3. Meryem Özçelik, İncesu/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Padişahın üç oğlu varmış.

2. Küçük oğlu babasına "Sizi tuz kadar seviyorum" deyince babası öldürülmesini ister.
3. Cellatlar gömleğini tavşan kanına batırarak oğlanı serbest bırakırlar.
4. Vardığı ülkede, talih kuşunun başına üçüncü defa konmasıyla, o ülkeye padişah olur.
5. Yıllar sonra babasını sarayına davet ederek tuzsuz yemekler yedirir.
6. Padişah, yemeklerin çok güzel olduğunu, fakat tuzsuz oldukları için tadına varamadıklarını söyleyince, oğlan maskesini çıkararak kendini tanıtır.
7. Hatasını anlayan padişah oğlunu affeder.

ELLİ ALTINCI MASAL

1. Fatmacık İle Üvey Annesi
2. EB: -, AaTh: -
3. Nazire Şahintürk, Çapalı/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Üvey annesi ve üvey kardeşi ile birlikte yaşayan Fatmacık su testisini kırınca evden kovulur.
   2. Gittiği bir kulübede yemeklerinden farelere de verince, farelerin beyinden, kulübenin bir cadı karısının evi olduğunu, cadı karısının dediklerini yaparsa kurtulacağını öğrenir.
   3. Akşam olunca cadı karısının saçlarını tarar, bitlerini kırar, sırtını yıkar.
   4. Cadı karısının tenbihi üzerine gece "şırıl şırıl" akan su sesini duyunca cadı karısını uyandırır.

5. Cadı karısı kızı derede altın suyuna batırarak evine gönderir.
6. Ertesi gün üvey anne kızını da o kulübeye gönderir. Kız, cadı karısının dediklerini yapmayınca evine katran suyuna batırılarak gönderilir.
7. Üvey anne yaptığı hatayı anlayarak kızı affeder.

ELLİ YEDİNCİ MASAL

1. Nohut Oğlan
2. EB: 288, AaTh: 328
3. Aygen-Bozok-Genç, 33-35
4. Motif Sırası:
   1. Kocasının şikayetlerinden bıkan, çocuğu olmayan kadın, çocuğu olması için duâ ederken pişirmekte olduğu nohutlar çocuk olur.
   2. Çocuklar evdeki bütün yiyecekleri bitirince, canı sıkılan kadın çocukları süpürge ile yanan ateşe atar.
   3. Daha sonra yaptığı börekleri, "Ah bir çocuğum olsaydı da, babaşına yemek götürseydi" diye söylenince rafa çıkarak kurtulan çocuk "Anne ben buradayım" der.
   4. Börek tepsişini alan nohut oğlan tarlanın başına varınca, "Baba nereden geleyim" sorusuna babasının verdiği cevaplara göre böreğin kenarlarını ve sonra da ortasını yer. Taş dolu tepsiyi babasına vererek öküzün kulağına saklanır.
   5. Babası ne kadar aradıysa da oğlanı bulamayınca tek-

rar çift sürmeye başlar, fakat öküzü bir türlü yürütemez.

6. Baba, öfkeyle öküzü keserek başını bir kadına verir.
7. Kadın yolda bostan çalarken, oğlan başkasının malına el uzatma diye seslenince korkan kadın hızla evine gider.
8. Nohut oğlan gece yarısı, horoz ile kediyi kızdırarak kadına saldırtır.
9. Köylüler nohut oğlanı yakalayıp köy odasına hapsederler.
10. Sonunda akıllı birisi olan nohut oğlan hapisten çıkarılır ve babasına teslim edilir.

ELLİ SEKİZİNCİ MASAL

1. Üç Nasihat
2. EB: 308, AaTh: 910A,910B
3. Elife Karaca, Çapalı/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Fakir bir adam, bir ağaya hizmetkâr durur.
   2. Ağa, adamın çalışmasından memnun olunca üç yıl yanında çalıştırır. Sonunda para yerine üç tane nasihat verir.
      a) "Dibi görünmeyen suya girme."
      b) "Üzerine elzem olmayan şeyleri sorma."
      c) "Aileni anası evine bir günden fazla gönderme."
   3. Köyüne dönerken önüne gelen bir derede bir atlı karşıya geçerken boğulur. İçi altın dolu heybesiyle at adama kalır.

4. Misafir olduğu bir evde kapıda bağlı olan kadının durumunu sormayınca ölümden kurtulur.
5. Zengin olunca bir ağanın kızıyla evlenir. Bir de çocuğu olur. Karısı anası evine gitmek isteyince bir günlüğüne izin verir.
6. Karısı dönmeyince ikinci gün kılık değiştirerek, para karşılığı karısı ile yatar. Karısı uyuyunca çocuğunu kaçırır.
7. Ertesi gün kayınbabası "Çocuğun öldü" diye karısını getirir. Adam da oğlunu onlara göstererek ağasının sözünü hatırlatır, karısını da affeder.

ELLİ DOKUZUNCU MASAL

1. Hiç
2. EB: 328, AaTh: 696
3. Fadime Erenoğlu, Emirdağ
4. Motif Sırası:
   1. Annesi Keloğlan'dan "hiç" almasını ister.
   2. Keloğlan alacağı şeyi unutmamak için "hiç, hiç" diye tekrar edip giderken bir balıkçıdan dayak yer.
   3. Balıkçının tenbihi üzerine "Biri çıktı, biri daha çıksın" diyerek giderken, cenaze çıkmakta olan bir evde yine dayak yer.
   4. "Allah rahmet eylesin" diyerek giderken köpek ölüsünün başında yine dayak yer.
   5. "Oh ne güzel" diyerek giderken kavga etmekte olan iki adam "Devam edin" demesini isterler.
   6. "Devan edin" diyerek giderken deri sündürmekte olan

bir ayakkabıcıdan dayak yer.

7. "Çek de uzasın" diyerek giderken, çırağının kulağını çeken bir ustaya rastlar.
8. Usta "hiç" diyeceksin deyince annesinin ısmarladığı aklına gelir. Ustadan bir kilo hiç ister.

ALTMISINCI MASAL

1. Keloğlan Ile Cambazlar
2. EB: 351, AaTh: 1535,1537,1539,1653A
3. Aygün-Bozok-Genç, 44-47
4. Motif Sırası:
   1. Keloğlan yolda bulduğu bir altını eşeğine yutturur. Pazarda pisliğinden altın çıktığını gören cambazlar eşeği satın alırlar.
   2. Cambazlar, akşam olunca eşeğe, Keloğlanın dediği kadar arpa ile su verince eşek ölür.
   3. Keloğlan, eşeğin parasını isteyen cambazlara "Evin yolunu bilir" diyerek iki taşvandan birini satar.
   4. Keloğlan yalandan ölen annesini düdük sesiyle diriltince cambazlar paralardan vazgeçip düdüğü satın alırlar.
   5. Cambazlar, karılarını öldürüp tekrar diriltemeyince Keloğlan'ı öldürmek için evine gelirler.
   6. Keloğlan, "Küplerin içi altın doludur sakın açmayın" diyerek evden ayrılınca, cambazlar arı dolu küpleri açarlar. Arıların hücumuna uğrarlar.
   7. Keloğlan'la başa çıkamayacaklarını anlayan cambazlar, onunla uğraşmaktan vazgeçerler.

ALTMIS BIRINCI MASAL

1. Keloğlan İle Köylüler
2. EB: 351, AaTh: 1535,1539,1653A
3. Aygen-Bozok-Genç, 59-63
4. Motif Sırası:
   1. "Her hafta birimiz ziyafet verelim" diyerek, arkadaşları Keloğlan'a elindeki tek öküzü kestirirler.
   2. Ertesi hafta kimsede bir hazırlık görmeyince, Keloğlan bunlardan intikam almaya karar verir.
   3. Bir kadını kandırıp altınlarını, bir kervancıyı kandırıp kervanı elinden alarak köye döner.
   4. Öküzün derisinden çarık yapıp sattığını söyleyerek köylülere öküzlerini kestirir.
   5. Köylülerin evine attıkları çürük yumurtaları uyuz ilacı diye sattığını söyleyerek köylülere bütün yumurtaları kırdırır.
   6. Keloğlan'ı bir çuvala koyup bataklığa atarlar.
   7. Keloğlan bir çobanı kandırıp çuvala koyar. Kendisi sürüyü alıp gider.
   8. Koyunları gölden çıkardığını söyleyerek köylüleri göle indirir.
   9. Öküzleri göle salarak köylüleri boğulmaktan kurtarır. Onlar da Keloğlan'la uğraşmaktan vazgeçerler.

ALTMIŞ İKINCI MASAL

1. Keloğlan İle Köse
2. EB: 357, AaTh: 1007,1012,1120,1132
3. Ahmet Gümüş, Akgün/Dinar

4. Motif Sırası:

1. Babasının nasihatine rağmen Keloğlan, Köse'ye hizmetkâr durur. Daha önce ağabeyi de aynı adama hizmetkarlık yaparken kafa derisi yüzülmüştür.
2. Keloğlan ağasını kızdırmak için, çifte gittiği bir gün tazıyı ve öküzleri keser. Oduna gidince katırları keser.
3. Köse ile karısı kaçarken Keloğlan ekmek sandığının içine saklanır.
4. Yolda bunlara saldıran köpekleri öldürür.
5. Köse ile karısı Keloğlan'ı denize atmak için plan yaparlar. Fakat Keloğlan bir oyunla Köse'nin karısını atar.
6. Köse kızdığını belli edince Keloğlan Köse'nin derisini yüzer.

ALTMIŞ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Ese İle Köse
2. EB: 358, AaTh: 1920C,1920H,1960D,1960E
3. Aygen-Bozok-Genç,6-10
4. Motif Sırası:

1. Babalarının nasihatine rağmen, üç kardeş Köse'nin değirmenine un öğütmeye giderler.
2. Büyük kardeşler buğdayları Köse'ye kaptırınca gitme sırası Ese'ye gelir.
3. Ese, Köse'nin değirmeninde unu öğüttükten sonra, kömbe yaparak, en güzel masalı anlatanın değirmendeki unları da almasını söyler.

4. Köse öyle bir kabaktan bahsederki, içine bir ahır, bir samanlık ve iki odalı bir ev sığmaktadır.
5. Ese de horozun sırtında yetiştirdikleri minare boyu arpadan ve horozun karnından çıkan tilki ile, tilkinin karnından çıkan bir yazıdan bahseder. Yazıda Köse'nin haksızlığından bahsedilmektedir.
6. Yenilen Köse, Ese'ye bir oyun oynamak için, kızanın derisinin yüzülmesi şartı ile yanında Ese'ye iş verir.
7. Ese Köse'yi kızdırmak için çifte gidince tazıyı ve öküzleri, koyun gütmeye gidince koyunları ve ahırdaki atları keser.
8. Köse kendisine yardım etmeyen karısını öldürünce olayı gören Ese konağa bildirmekle tehdit eder.
9. Ese, malını mülkünü bırakıp şehri terk etmesi karşılığı Köse'yi şikayet etmez. Köse memleketi terk eder.

ALTMIŞ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Zor Mehmet Ağa
2. EB: 365, AaTh: 1640
3. Mehmet Aşık, Hacıbeşirli/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Korkak bir adam kılıcına kırk uçanla bir kaçanı öldüren Zor Mehmet Ağa diye yazdırır.
   2. Kırk kardeşin arazisine girince, güç birliği yapmak isteyen Kırk Kardeşler bacılarını Zor Mehmet Ağa ile evlendirirler.

3. Kırk Kardeşler baskına giderken enişte lerini de götürmek isterler. Fakat Zor Mehmet Ağa korkarak gitmeyince yerine karısı gider.
4. Yolda büyük ağabey kızın parmağındaki sargıyı görür.
5. Akşam olunca kız kocasının parmağını yaralayarak o sargıyı bağlar. Böylece ağabeyleri enişte lerinin baskında bulunduğuna inanırlar.
6. Padişahın nöbetçilerine dadanan bir devi öldürmek için Kırk Kardeşler görevlendirilir. Zor Mehmet Ağa kaçarken yanlışlıkla devin sırtına biner. En küçük kardeş oklayarak devi öldürür.
7. Padişahın huzurunda "Ben devi canlı olarak getiriyordum, bunlar okla öldürdüler" diyerek kahramanlığını gösterir.
8. Padişaha Osmanlı olduğunu ispatlamak için, tavladaki en sakin atı seçince padişah tarafından ödüllendirilir.
9. At, Rus ile yapılan savaşa, dağı taşı sökerek, tozu dumana katarak gidince Rus ordusu kaçar.
10. Zor Mehmet Ağa şansı sayesinde padişaha vezir olur.

ALTMIŞ BEŞİNCİ MASAL

1. Yedi Kızlar
2. EB: 374, AaTh: 884
3. Fatma Yıldırım, Avdan/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Yedi oğlu olan bir adam yedi kızı olan adamla alay eder.

2. Yedi kızı olan adam eve üzüntülü gelince, en küçük kızı alay eden adamın en büyük oğlu ile kendisinin bir işe gönderilmesini teklif eder.
3. Kız, erkek kılığında bir vezire çoban durur.
4. Vezirin oğlu çobanın kız olduğunu iddia eder. Annesinin yardımıyla çobanı imtihan ederler.
5. Kedisi, çobana vezirin oğlu ile annesinin konuşmaların aktarır. Çoban da bütün imtihanları kazanır.
   a) Çoban sarraf dükkakında altın ve incilerin yanında ayna ve tarağa bakar.
   b) Sidik yarışında kedinin getirdiği barsak sayesinde vezirin oğlunu yener.
   c) Gül bahçesinde "Er olana bir gül yeter" diyerek, bir tane gül koparır.
   d) Hamama giderken kırk düğmeli bir yelek giyer. Vezirin oğlu hamama girince oradan kaçar. Kaçarken de vezirin karısına tenbih eder. "Oğlunuz beni bulmak isterse, demir çarığının delindiği yerde yedi kızlı adamın evini sorsun"
6. Oğlan demir çarığının delindiği köyde çobanı kız olarak bulur.
7. Vezir, kızın babasına heybeler dolusu altın vererek kız ile oğluna kırk gün kırk gece düğün yapar.

ALTMIŞ ALTINCI MASAL

1. Keloğlan İle Bey
2. EB: -, AaTh: -
3. Mehmet Aşık, Hacebeşirli/Dinar

4. Motif Sırası:

1. Keloğlan, sattığı bir dananın parasını alamayınca beye bir oyun oynamaya karar verir.
2. Bir gelinlik giyerek konağa gider.
3. Beyi yağ makinasına sıkıştırarak döğer.
4. Doktor kılığında gelerek yine eziyet eder.
5. Bey kaçarken yolda yine Keloğlan'la karşılaşınca ondan kurtulamaycağını anlar. Parasını fazlasıyla verdikten sonra yanında da iş verir.

ALTMIŞ YEDİNCİ MASAL

1. Ölüleri Bacadan Çektiren Keloğlan
2. EB: -, AaTh: -
3. Mehmet Aşık, Hacıbeşirli/Dinar
4. Motif Sırası:

1. Ülkenin padişahının süresi dolunca, padişah olacaklar yapacakları işleri anlatırlar. Keloğlan da ölüleri bacadan çektireceğini söyler.
2. Talih kuşu üçüncü defa başına konunca Keloğlan padişah olur.
3. Ölüleri bacaya çektirmeye başlar.
4. Halkın ileri gelenleri elçi olarak padişaha gider. Padişah da ülkede hırsızlığın, hainliğin çoğaldığını halkın düzelmesi karşılığında ölülerini teslim edeceğini söyler.
5. Halk düzelince padişah da ölüleri sahiplerine teslim eder.

ALTMIS SEKIZINCI MASAL

1. Oduncu
2. EB: 339, AaTh: 1540
3. Mehmet Avcı, İncesu/Dinar
4. Motif Sırası:
   1. Oduncunun eşeğini çalmak isteyen hırsızlar, kuyuya altın düşürdüklerini söyleyerek oduncuyu kuyuya indirirler ve orada bırakırlar. Eşeğini ve eşyalarını çalarlar.
   2. Oduncu kendişini kurtaran adamdan yardım isteyince adam, ölmüş olan bir ağanın karısına gönderir.
   3. Oduncu öbür dünyadan geldiğini ve Mehmet Ağa'nın borçlarını ödemek için kırk altın istediğini söyleyerek kadından kırk altın ile elbise alır.
   4. Akşam olunca kadın durumu ikinci kocasına anlatır.
   5. Oduncu, kaçarken kadının kocasının geldiğini görünce bir çobanı kandırarak onun yerine geçer. Çobanı ağaca çıkarır.
   6. Kadının kocası oduncu diye çobanı dögmek için ağaca çıkınca, oduncu adamın çizmeleri ile atını alarak kaçar.
   7. Adam karısına at ile çizmeleri "Mehmet Ağa'ya gönderdim" diye yalan söyler.

ALTMIS DOKUZUNCU MASAL

1. Padişah İle Veziri
2. EB: -, AaTh: -
3. Ahmet Gümüş, Akgün/Dinar

4. Motif Sırası:

1. Padişah ile veziri seyahata çıkarlar.
2. Bir ağlayıp bir gülen eskicinin derdini dinler. Eskici, karısının kendisini uyutup Hindistan'a insan eti yemeye gittiğini anlatır.
3. Başka bir şehirde minareye gülerek çıkıp ağlayarak yere inen bir müezzinin derdini dinlerler. Müezzin, sesine âşık olan bir peri kızının gönderdiği akbaba ile peri kızının sarayına gittiğini, orada peri kızı ile kırk gün sonra evlenecekleri halde dayanamayıp kırkıncı gün onu kucakladığını, onun da kuşa emrederek kendisini geri minareye bıraktırdığını anlatır.
4. Başka bir şehirde bir demirci ile konuşurlar. Saraya dönünce padişah, vezirden dinledikleri hikayeleri tekrar etmesini ister. Vezir eskici ile müezzinin hikayesini anlatır, fakat demircinin dediklerini unutur.
5. Padişah vezirini, dediklerini öğrenmesi için demirciye gönderir.
6. Demirci de anlattıklarının karşılığı vezirin altınlarını ve elbiselerini alır. "Senden iyi kaz olmaz" diyerek çırılçıplak gönderir.

YETMİŞİNCİ MASAL

1. Çeşmedeki Katır
2. EB: -, AaTh: -
3. Mehmet Avcı, İncesi/Dinar
4. Motif Sırası:

1. Yörüğün birisi sattığı yağın yoğurdun parasını kasabanın savcısına kaptırır. Savcı, yörüğün heybesine bir ayakkabı koydurarak çaldığı iddiasıyla yakalatıp, paraları bırakması karşılığı serbest bırakır.
2. Yörük, köyüne dönerken yolda şeytanla karşılaşır. Şeytan katır olur. Yörük de üstüne binerek savcının dairesinin önünden geçer.
3. Savcı katırı çok beğenerek satın alır.
4. Katır çeşmede su içerken çeşmenin oluğuna girer.
5. Savcı katırın oluğa girdiğini söyleyince tımarhaneye atılır.
6. Arkadaşlarının yardımıyla "katırı sağa saldım" diyerek tımarhaneden kurtulur.
7. Çeşmeye gelip oluğa eğilince katırın gözlerini görür. "Katır olukta, ama gel de tımarhaneciye anlat" der.

C. KAYNAK SAHISLAR VE MASALLARIN KAYNAKLARI HAKKINDA BILGILER

İncelememize esas olan yetmiş masalın, 37 tanesi kendi derlememiz olmak üzere elli dört tanesi derlemedir. Derleme metinlerin 10 tanesi, Selçuk Üniversitesi Türk Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi adına Prof.Dr. Saim Sakaoğlu ve Öğr.Gör.Yurdanur Sakaoğlu'nun öğrencilere yaptırdıkları derlemelerden meydana gelen kaset arşivinden (1), 7 tanesi "Afyon Folklorundan Örnekler" (2) adlı lisans tezinden alınmıştır. "Afyonkarahisar Masalları" (3) adlı kitaptan da 14 masal alınmıştır.

Kaynak şahıslarla ilgili bilgiler şu sıraya göre verilmiştir.

1. Adı soyadı
2. Doğum yeri ve yaşı
3. Tahsili
4. Mesleği
5. Anlattığı masalı kimden dinlediği
6. Anlattığı masallar

1. Nefise Akkoyun (4)	1. Ahmet Ali Aktaş
2. Çay - 60	2. İncesu/Dinar
3. Okuma yazması yok	3. İlkokul
4. Ev kadını	4. Kahve çalıştırıyor
5. Büyüklerinden	5. Amcasından
6. 16, 21, 45	6. 6, 37

1. **Mehmet Aşık**
2. Hacı Beşirli/Dinar-95
3. Okuma yazması yok
4. Çiftçi
5. Büyüklerinden
6. 64, 66, 67

1. **Ali Çakar**
2. Sandıklı - 57
3. İlkokul
4. Kalaycı
5. Büyüklerinden
6. 11, 20, 27

1. **Mehmet Avcı**
2. İncesu/Dinar - 65
3. Okur-yazar
4. Çiftçi
5. Babasından
6. 54, 68, 70

1. **Emine Çengelci**
2. Çakırköy/Afyon - 54
3. İlkokul
4. Ev hanımı
5. Annesinden
6. 23, 41, 53

1. **Eşe Beyazıt**
2. Çay - 46
3. İlkokul
4. Ev hanımı
5. Nenesinden
6. 30

1. **Serife Doğan**
2. Çay - 63
3. Okuma yazması yok
4. Ev hanımı
5. Büyüklerinden
6. 52

1. **Elvida Buhurcu (5)**
2. Bolvadin - 60
3. Okuma-yazma yok
4. Ev hanımı
5. Annesinden
6. 5, 14

1. **Meryem Erçelik**
2. Çapalı/Dinar - 77
3. Okuma yazması yok
4. Ev hanımı
5. Mahmut Amcasından
6. 7, 33, 35, 39

1. Fadime Erenoğlu (7)
2. Emirdağ - 76
3. Okuma yazması yok
4. Ev hanımı
5. Yaşlılardan
6. 34, 59

1. Tûba Kartal
2. Afyon - 53
3. İlkokul
4. Ev hanımı
5. Büyüklerinden
6. 15

1. Nazik Gökmen (8)
2. Sülümenli/Afyon - 44
3. İlkokul
4. Ev hanımı
5. Annesinden
6. 8, 32, 38, 46

1. Kadriye Kılıçkaya
2. Afyon - 59
3. Okuma yazması yok
4. Ev hanımı
5. Büyüklerinden
6. 47

1. Ahmet Gümüş
2. Akgün/Dinar - 75
3. Okuma yazması yok
4. Çiftçi
5. Köyün yaşlılarından
6. 51, 62, 69

1. Aziz Mutlu
2. Afyon - 77
3. Okur-yazar
4. Emekli
5. Büyüklerinden
6. 43

1. Elife Karaca
2. Çapalı/Dinar - 59
3. Okur-yazar
4. Ev hanımı
5. Hatice halasından
6. 24, 58

1. Makbule Özçelik
2. Çapalı/Dinar - 83
3. Okuma yazması yok
4. Ev hanımı
5. Annesinden
6. 22, 26

1. **Meryem Özçelik**
2. İncesu/Dinar - 66
3. Okur-yazar
4. Ev hanımı
5. Nenesinden
6. 3, 4, 55

1. **Nazife Öztürk**
2. Sandıklı - 63
3. Okur yazarlığı yok
4. Ev hanımı
5. Annesinden
6. 40, 44

1. **Fadime Seven (10)**
2. Gözeli/Emirdağ - 83
3. Okur yazarlığı yok
4. Ev hanımı
5. Analığından
6. 50

1. **Nazire Şahintürk**
2. Çapalı/Dinar - 37
3. İlkokul
4. Ev hanımı
5. Dedesinden
6. 56

1. **Zekiye Ulaş (11)**
2. Yeşilçiftlik/Sultandağı-55
3. İlkokul
4. Ev hanımı
5. Nenesinden
6. 18

1. **Recep Yaşayacak**
2. Afyon - 63
3. Lise mezunu
4. Gazeteci-Yazar
5. Köylülerden
6. 12, 17, 25

1. **Fatma Yıldırım**
2. Avdan/Dinar - 57
3. Okur-yazar
4. Ev hanımı
5. Büyüklerinden
6. 31, 65

Afyonkarahisar Masalları (12)

1,2,9,10,13,19,23,29,36,42,
48,49,57,60,61,63

NOTLAR

1. S.Ü.Türk Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi Arşivi, Kaset no: 409.
2. Yusuf Kenan Kayhan, **Afyon Folklorundan Örnekler**, Erzurum 1980 (Lisans tezi).
3. Mehmet S.Aygen-Süleyman Bozok-Hüseyin Genç, **Afyonkarahisar Masalları**, Afyon 1983.
4. Merkez, Kaset no: 409.
5. Merkez, Kaset no: 95.
6. Y.K.Kayhan, s.114.
7. Merkez, Kaset no: 659.
8. Y.K.Kayhan, s.114.
9. Merkez, Kaset no: 43.
10. Merkez, Kaset no: 7
11. Merkez, Kaset no: 160
12. Aygen-Bozok-Genç, s.6-74.

İKİNCİ BÖLÜM

AFYONKARAHİŞAR MASALLARININ MOTİF YAPISI

İKİNCİ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR MASALLARININ MOTİF YAPISI

A. GENEL BİLGİLER

Motiflerle ilgili en önemli çalışma, şüphesiz Stith Thampson'un **Motif İndex of Folk-literature** (1) adlı altı ciltlik eseridir. Bu eserde motifler konularına göre sınıflandırılarak her konuya bir harf verilmiştir. Böylece ortaya 23 konu çıkmıştır.

Eserde her konunun başında "Detailed Synopsis" (detaylı özet) adlı bölüm bulunmaktadır. Burada 100'lü ve 10'lu tasnifler halinde konunun alt başlıkları verilmiştir. Ayrıca, ilk beş cilt sistematik olarak motifleri, altıncı cilt de bu motiflerin alfabetik sıra ile indeksini ihtiva etmektedir.

Eserdeki ana başlıklar aşağıda gösterilmiştir:

A. Mitolojik motifler

B. Hayvanlar

C. Yasak

D. Sihir

E. Ölüm

F. Olağanüstülükler

G. Devler

H. İmtihanlar

J. Akıllılar ve Aptallar

K. Aldatmalar

L. Kaderin ters dönmesi

M. Geleceğin tayini

N. Şans ve talih

P. Cemiyet

Q. Mükâfatlar ve cezalar

R. Esirler ve kaçaklar

S. Anormal zulümler

T. Cinayet

U. Hayatın tabiatı

V. Din

W. Karakterin özellikleri

X. Mizah

Z. Çeşitli motif gurupları

Bu bölümde, Afyonkarahisar masallarında tesbit ettigimiz motifler, Motif Index of Folk-literatüre'deki sıraya göre tasnif edilerek oradaki motif numaraları verilmiştir. Bizim masallarımızda olup, motif index'te bulunmayan motifler de uygun yerlere konularak, başına (T) harfi eklenmiştir. Bu motiflerin sayısı 80'dir. Harflere göre dağılımı ise şöyledir: B-7, D-12, F-9, H-1, K-10, L-5, N-3, P-6, Q-7, S-1, T-18, V-13.

"A. Mitolojik motifler" ve "X Mizah" başlıklı motiflerin örneklerine masallarımızda rastlanmamıştır. Bunun yanında B,D,F,H,K,N,P,T harfleri ile ifade edilen motif guruplarının örneklerine daha çok rastlanmıştır.

Türkiye'de motif üzerine yapılan çalışmalarda genellikle, Motif Index'teki 100 tasniflerin başlıkları tercüme edilmiştir. Biz bu çalışmamızda masallarımızda örneğine

rastlanmayan motif gurupları da dahil olmak üzere, eserden istifadeyi kolaylaştırmak amacıyla 10'lu tasniflerin başlıklarını da tercüme ederek faydalı bir yenilik yaptığımız kanaatindeyiz.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

B. AFYONKARAHİSAR MASALLARINDA TESBİT EDİLEN MOTİFLERİN MOTİF INDEX OF FOLK-LITERATURE'A GÖRE TASNİFİ

A MİTOLOJİK MOTİFLER

A0 - A99 YARATICI (TANRI)

A0 Yaratıcı (Tanrı)

A10 Yaratıcının tabiatı

A20 Yaratıcının kökeni

A30 Yaratıcının arkadaşları

A40 Yaratıcının danışmanları

A50 İyi ve kötü Tanrıların mücadelesi

A60 Oyun bozucu yaratıcı

A70 Yaratıcı - Çeşitli motifler

A100-A499 TANRILAR

A100-A199 GENELDE TANRILAR

A100 İlâh

A110 Tanrıların menşei

A120 Tanrıların görünüşü ve tabiatı

A140 Faaliyet halindeki tanrılar

A150 Tanrıların günlük hayatı

A160 Tanrıların karşılıklı münasebetleri

A170 Tanrıların faaliyetleri

A180 Tanrıların ölümlülerle münasebetleri

A190 Tanrılar - Çeşitli motifler

A200-A299 ÜST DÜNYANIN TANRILARI

A200 Üst dünyanın Tanrısı

A210 Gökyüzü Tanrısı

A220 Güneş Tanrısı

A240 Ay Tanrısı

A250 Yıldız Tanrısı

A260 Işık Tanrısı

A270 Yer Tanrısı

A280 Hava Tanrısı

A300-A399 YERALTI TANRILARI

A300 Yeraltı Tanrısı

A310 Ölüler dünyasının Tanrısı

A400-A499 YERYÜZÜNÜN TANRILARI

A400 Yeryüzü Tanrısı

A410 Bölgesel Tanrılar

A420 Su Tanrısı

A430 Bitki Tanrısı

A440 Hayvanların Tanrısı

A450 Sanat ve ticaret Tanrısı

A460 Mücerret Tanrılar

A490 Yeryüzünün çeşitli Tanrıları

A500-A599 YARI TANRI VE EFSANEVÎ KAHRAMANLAR

A500 Yarı Tanrı ve efsanevî kahramanlar

A510 Efsanevî kahramanların menşei (Yarı Tanrı)

A520 Efsanevî kahramanların tabiatı (Yarı Tanrı)

A530 Efsanevî kahraman kanun ve düzen koyar

A560 Efsanevî kahramanın ayrılışı (Yarı Tanrı)

A570 Efsanevî kahraman hâlâ yaşamaktadır

A580 Efsanevî kahramanın beklenmedik dönüşü (Yarı Tanrı)

A590 Yarı Tanrı ve efsanevî kahraman - Çeşitli

A600-A899 KÂINATIN YARATILIŞ TEORİSİ VE KAİNAT BİLİMİ

A600-A699 KÂİNAT

A600-A649 Kâinatın yaratılışı

A610 Tanrı tarafından kainatın yaratılışı

A620 Kâinatın kendiliğinden yaratılışı

A630 Yaratılış silsileleri

A640 Kâinatın yaratılışının diğer şekilleri

A650-A699 KÂİNATIN TABİATI

A650 Bir bütün olarak káinat

A660 Üst dünyanın tabiatı

A670 Öbür dünyanın tabiatı

A690 Çeşitli dünyalar

A700-A799 GÖK CİSİMLERİ

A700 Gök cisimlerinin yaratılışı

A710-A739 Güneş

A710 Güneşin yaratılışı

A720 Güneşin durumu ve tabiatı

A740-A759 Ay

A740 Ayın yaratılışı

A750 Ayın durumu ve tabiatı

A760-A789 Yıldızlar

A760 Yıldızların durumu ve yaratılışı

A770 Belirli yıldızların menşei

A780 Gezegenler

A790-A799 Gökyüzü ışıkları

A800-A899 YERYÜZÜ

A800-A839 Yeryüzünün yaratılışı

A810 İlkel su

A820 Yeryüzünün yaratılışının diğer anlamları

A830 Yeryüzünün Tanrı tarafından yaratılışı

A840 Yeryüzünün dengesi

A850 Yeryüzündeki değişimler

A870 Yeryüzünün durumu ve tabiatı

A900-A999 YERYÜZÜ ŞEKİLLERİNİN TOPOGRAFYASI

A900 Topografya - Genel olarak düşünülen

A910-A949 Su şekilleri

A910 Su şekillerinin menşei - Genel

A920 Denizlerin menşei

A930 Akarsuların menşei

A940 Diğer su şekillerinin menşei

A950-A999 Kara şekilleri

A950 Karaların menşei

A960 Dağların menşei

A970 Taşların ve kayaların menşei

A980 Belirli yerlerin menşei

A990 Diğer kara şekilleri

A1000-A1099 DÜNYEVÎ FELAKETLER

A1000 Dünyanın tabakaları

A1010 Tufan

A1020 Tufandan kaçma

A1030 Yanardağ patlaması

A1040 Sürekli kış ırkı bozar

A1050 Dünyanın sonunda gökler birbirinden ayrılır

A1060 Dünyanın sonunda yeryüzü değişir

A1070 Dünyanın sonunda zincire bağlı canavarın kaçışı

A1080 Dünyanın sonunda savaş

A1090 Dünya felaketleri ile ilgili çeşitli motifler

A1100-A1199 TABİAT DÜZENİNİN KURULUŞU

A1110 Mevcut düzenin kuruluşu: Sular

A1120 Mevcut düzenin kuruluşu: Rüzgarlar

A1130 Mevcut düzenin kuruluşu: Hava hareketi

A1150 Mevsimlerin ortaya çıkışı

A1160 Ayların ortaya çıkışı

A1170 Gece ve gündüzün oluşumu

A1180 Diğer bütün düzenlerin kuruluşu ile ilgili çeşitli motifler

A1200-1699 İNSAN HAYATININ YARATILIŞI VE DÜZENİ

A1200-A1299 İNSANIN YARATILIŞI

A1210 İnsanın Tanrı tarafından yaratılışı

A1220 İnsanın tekamül yoluyla yaratılışı

A1230 Dünyaya gelen ilk insanın zuhuru ve inişi

A1240 Mineral maddelerden oluşan insan

A1250 Sebze özünden oluşan insan

A1260 Çeşitli materyallerden oluşan insan türü

A1270 İlk insan çifti

A1290 İnsanın yaratılışı ile ilgili çeşitli motifler

A1300-A1399 İNSAN HAYATININ DÜZENİ

A1300 İnsanın vücut yapısının düzeni

A1320 Hayat zincirinin yönü (Ömrün belirlenmesi)

A1330 İnsanlar için acıların başlangıçları

A1350 Seks fonksiyonunun kökeni

A1360 İnsanların büyümesi, olgunlaşması

A1370 Ahlaki ve zihni karakterlerin menşei

A1390 İnsan yaşantısının düzeni - Çeşitli

A1400-A1499 KÜLTÜRÜN BOZULMASI

A1400 İnsan kültürünün bozulması

A1410 Yaşanabilir çevrenin kazanılması

A1420 Yiyecek temini alışkanlığının kazanılması

A1430 Diğer ihtiyaçların kazanılması

A1440 El sanatlarının (meslek) kazanılması

A1460 Güzel sanatların kazanılması

A1470 Sosyal ilişkilerin başlangıcı

A1480 Akıl ve öğrenmenin bozulması

A1490 Kültürün kazanılması - Çeşitli

A1500-A1599 GELENEKLERİN MENŞEİ

A1510 Yeme geleneğinin menşei

A1520 Avcılık ve balıkçılık geleneğinin menşei

A1530 Sosyal törenlerin menşei

A1540 Dini törenlerin menşei

A1550 Kur yapma ve evlilik geleneklerinin menşei

A1560 Doğumla ilgili geleneklerin menşei

A1580 Kanunların menşei

A1590 Diğer geleneklerin menşei

A1600-A1699 İNSANLARIN FARKLILAŞMASI VE BOZULMA

A1610 Çeşitli kabilelerin menşei

A1620 Kabilelerin bozulması

A1630 Kabilelerin gezginciliği (göçebelik)

A1640 Kabile ayrılıklarının menşei

A1650 Farklı sınıfların menşei - Sosyal ve profesyonel

A1660 Farklı kavimlerin karakteristik özellikleri - kişisel olarak

A1670 Farklı kavimlerin karakteristik özellikleri - sanayi ticarette

A1680 Farklı kavimlerin karakteristik özellikleri - alışkanlıklarda

A1700-A2199 HAYVANLARIN YARATILIŞI

A1700-A1799 HAYVANLARIN YARATILIŞI - GENEL

A1710 Değişim sonucu hayvanların yaratılışı

A1730 Hayvanların ceza olarak yaratılışı

A1750 Şeytanın Tanrı'ya muhalefeti sonucu hayvanların yaratılışı

A1770 Görülmedik ilkel çiftleşme sonucu hayvanların yaratılışı

A1790 Hayvanların yaratılışı ile ilgili çeşitli motifler

A1800-A1899 MEMELILERIN YARATILIŞI

A1810-A1839 Et yiyen memelilerin yaratılışı

A1810 Kedigillerin yaratılışı

A1820 Sansargillerin yaratılışı

A1830 Köpekgiller ve diğer et yiyenlerin yaratılışı

A1840 Kemirgenlerin yaratılışı

A1860 Maymunların yaratılışı

A1870 Toynaklı memelilerin yaratılışı

A1890 Diğer memelilerin yaratılışı

A1900-A1999 KUŞLARIN YARATILIŞI

A1910 Tüneyen ötücü kuşların yaratılışı

A1930 Kartalların yaratılışı

A1940 Yağmur kuşlarının yaratılışı

A1950 Gök kuzgungillerin yaratılışı

A1960 Leylekgillerin yaratılışı

A1970 Çeşitli kuşların yaratılışı

A2000-A2099 BÖCEKLERİN YARATILIŞI

A2010 Zarkanatlıların yaratılışı

A2020 Kınkanatlıların yaratılışı

A2030 Çiftkanatlıların yaratılışı

A2040 Pulkanatlıların yaratılışı

A2050 Yarım kanatlıların yaratılışı

A2060 Düzkanatlıların yaratılışı

A2070 Çeşitli böceklerin yaratılışı

A2100-A2199 BALIKLARIN VE DİGER HAYVANLARIN YARATILIŞI

A2100-A2139 Balığın yaratılışı

A2100 Balığın yaratılışı

A2110 Belirli balıkların yaratılışı

A2140 Sürüngenlerin yaratılışı

A2160-A2199 Amiplerin ve diğer hayvan şekillerinin menşei

A2160 Amiplerin menşei

A2170 Çeşitli hayvan şekillerinin menşei

A2200-A2599 HAYVANLARIN KARAKTERİSTİKLERİ (ÖZELLİKLERİ)

A2200-A2299 HAYVAN KARAKTERİSTİKLERİNİN ÇEŞİTLİ SEBEPLERİ

A2210 Hayvan karakteristikleri: Hayvanların kazaen değişmeleri

A2220 Mükafat olarak verilen hayvan karakteristikleri

A2230 Ceza olarak verilen hayvan karakteristikleri

A2240 Hayvan karakteristikleri: Diğerlerinin özelliklerini alma

A2250 Hayvan karakteristikleri: Mücadele sonucu kazanılan

A2260 Değişimle sahip olunan hayvan karakteristikleri

A2270 Hayvan karakteristiklerinin çeşitli sebepleri

A2300-A2399 HAYVAN KARAKTERİSTİKLERİNİN (ÖZELLİK) SEBEPLERİ: VÜCUT

A2310 Hayvan karakteristiklerinin menşei: Vücut örtüsü

A2320 Hayvan karakteristiğinin menşei: Başı

A2330 Hayvan karakteristiklerinin menşei: Yüzü

A2350 Hayvan karakteristiklerinin menşei: Gövde

A2370 Hayvan karakteristikleri: El ve ayaklar

A2380 Hayvan karakteristikleri: Diğer beden uzuvları

A2400-A2499 HAYVAN KARAKTERİSTİĞİNİN (ÖZELLİK) SEBEPLERİ: GÖRÜNÜŞ VE ALIŞKANLIKLAR

A2400 Hayvan karakteristikleri - Genel görünüş

A2410 Hayvan karakteristikleri: Renk ve koku

A2420 Hayvan karakteristikleri: Ses ve işitme duygusu

A2430 Hayvan karakteristikleri: İkametgah ve beslenme

A2440 Hayvan karakteristikleri: Nakliye

A2450 Hayvanların günlük işleri

A2460 Hayvan karakteristikleri: Saldırı ve savunma

A2470 Hayvanların alışılmış beden lareketleri

A2480 Hayvanların periyodik alışkanlıkları

A2490 Hayvanların diğer alışkanlıkları

A2500-A2599 HAYVAN KARAKTERİSTİKLERİ - ÇEŞİTLİ

A2510 Hayvanların faydaları

A2520 Hayvanların idaresi

A2540 Diğer hayvan özellikleri

A2600-A2699 BITKILERIN VE AGACLARIN MENŞEI

A2600-A2649 Bitkilerin çeşitli menşeileri

A2600 Bitkilerin menşei

A2610 Değişim yoluyla bitkilerin yaratılışı

A2620 Kutsal adamın deneme ile meydana getirdiği bitkiler

A2630 Bitki menşeilerinin diğer tipleri

A2650-A2699 Çeşitli bitkilerin ve ağaçların menşei

A2650 Çiçeklerin menşei

A2680 Diğer bitki türlerinin menşei

A2700-A2799 BITKI KARAKTERISTIKLERININ MENŞEI

A2700-A2749 Bitki karakteristiklerinin çeşitli menşeileri

A2710 Mükâfat olarak bitki karekteristikleri

A2720 Ceza olarak bitki karakteristikleri

A2730 Bitki karakteristiklerinin çeşitli sebepleri

A2750-A2799 Çeşitli bitki karakteristiklerinin menşei

A2750 Bitkilerin kabuk ve özü

A2760 Bitkilerin yaprakları

A2770 Çeşitli bitki karakteristikleri

A2800-A2899 ÇEŞITLI AÇIKLAMALAR

A2800-A2849 Çeşitli açıklamalar: Menşe´ler

A2850-A2899 Çeşitli açıklamalar: Karakteristikler

B. HAYVANLAR

B0- B99 MİTOLOJİK HAYVANLAR

B10 Mitolojik hayvanlar ve melez hayvanlar

B20 Hayvan adam

B30 Mitolojik kuşlar

B40 Kuş hayvan (dört ayaklı)

B50 Kuş adam

B60 Mitolojik balık

B70 Balık hayvan (dört ayaklı)

B80 Balık adam

B90 Diğer mitolojik hayvanlar

B100-B199 SİHİRLİ HAYVANLAR

B100-B119 Hazine hayvanları

B100 Hazine hayvanları - Genel

B110 Hazine üreten hayvanlar

B120-B169 Sihir kabiliyetine sahip hayvanlar

B120 Akıllı hayvanlar

B130 Gerçekleri anlatan hayvanlar

B140 Kehanet gösteren hayvanlar

B150 Olağanüstü kehanet gösteren hayvanlar

B160 Akıl veren hayvanlar

B170-B189 Diğer sihirli hayvanlar

B170 Sihirli kuşlar, balıklar, sürüngenler vs.

B180 Sihirli dört ayaklı hayvanlar

B190 Sihirli hayvanlarla ilgili çeşitli motifler

B200-B299 İNSAN ÖZELLİĞİ GÖSTEREN HAYVANLAR

B210 Konuşan hayvanlar

B220 Hayvanlar krallığı

B230 Hayvanlar meclisi

B240 Hayvanların kralı

B250 Dindar hayvanlar

B260 Hayvanlar savaşı

B270 Hayvanların yasal ilişkiler

B280 Hayvan evlilikleri

B290 İnsan özelliği gösteren diğer hayvanlar

B300-B399 DOST HAYVANLAR

B310 Yardımcı hayvanların kazançları

B320 Yardımcı hayvanların hediyeleri

B330 Yardımcı hayvanın ölümü

B340 Yardımcı hayvanların çeşitli davranışları

B350-B399 Müteşekkir hayvanlar

B360 Ölüm tehlikesinden kurtaran müteşekkir hayvanlar

B370 Esaretten kurtaran müteşekkir hayvanlar

B380 İşkenceden (eziyetten) kurtaran müteşekkir hayvanlar

B390 Müteşekkir hayvanların yaptıkları çeşitli işler

B400-B499 YARDIMCI HAYVANLARIN CINSLERI

B400-B449 Yardımcı hayvanların cinsleri

B400 Yardımcı evcil hayvanlar

B430 Yardımcı vahşi hayvanlar

B450 Yardımcı kuşlar

B470 Yardımcı balıklar

B480 Yardımcı böcekler

B490 Diğer yardımcı hayvanlar

B500-B599 YARDIMCI HAYVANLARIN HİZMETLERİ

B500 Hayvanlardan elde edilen sihirli güçler

B510 Hayvan tarafından iyileştirilme

B520 Hayvanlar insanların hayatını kurtarır

B530 Hayvanlar adamları besler

B540 Bulmak suretiyle kurtaran hayvanlar

B550 Hayvanlar adamları taşır

B560 Hayvanlar insanlara nasihat eder

B570 Hayvanlar adamlara hizmet eder

B580 Hayvanlar adamlara servet kazanma ve yükselmelerinde yardım eder

B590 Yardımcı hayvanların çeşitli hizmetleri

B600-B699 HAYVANLA İNSANIN EVLENMESİ

B610 Hayvan sevgili

B620 Âşık hayvan (erkek)

B630 Hayvanla evlilikten doğan evlat

B640 Hayvan biçimindeki insan ile yapılan evlilik

B650 İnsan biçimindeki hayvan ile yapılan evlilik

B700-B799 HAYVANLARIN TUHAF FİZİKÎ ÖZELLİKLERİ

B710 Olağanüstü hayvanların yaratılışı

B720-B749 Hayvanların olağanüstü fizikî özellikleri

B720 Hayvanların olağanüstü organları

B730 Hayvanların olağanüstü renk ve kokuları

B740 Hayvanların olağanüstü gücü

B750 Hayvanların olağanüstü huyları

B770 Hayvanların diğer olağanüstü özellikleri

B800-B899 ÇEŞİTLİ HAYVAN MOTİFLERİ

B870 Büyük hayvanlar

B11. Ejderha

B11.10. İnsanın ejderhaya (deve) kurban verilmesi

Suyu tutan dev'e, her hafta bir genç kız verilmektedir (9).

B39. Diğer mitolojik kuşlar

(T)B39.2. Zümrüdü Anka

Zümrüdü Anka yavrularını yılandan kurtaran delikanlıyı yeryüzüne çıkarır. (9)

B71. Deniz atı

Padişahın oğlu avlanırken deniz kenarında bir deniz aygırı yakalar. (53)

B80. Balık adam

B80.2. Yarı yanı balık, yarı yanı insan olan olağanüstü canlı

Balıkçı ile oğlu alt yanı balık, üst yanı insan şeklinde bir canlı yakalarlar. (8)

B103. Mücevher veren hayvanlar

B103.1.1. Eşek tarafından altın üretilmesi

Kargaların, Keloğlan'a hediye ettiği eşek istenildiği zaman altın üretmektedir. (38)

Keloğlan, eşeğe bir altın yutturarak, altın ürettiğini söyleyerek, cambazlara satar. (60)

B163. Diğer hayvanlardan öğrenilen akıl

B163.1. Tilkiden öğrenilen akıl

Keloğlan tilkinin dediklerini yaparak padişah kızı ile evlenir. (5)

B175. Sihirli balık

Balıkçı ile oğlu, alt yanı balık, üst yanı insan şeklinde bir canlı yakalarlar. (8)

B177. Hem karada hem suda yaşayan sihirli hayvanlar

B177.2. Sihirli kurbağa

Padişahın küçük oğlunun evlendiği kurbağa, silkininee dünya güzeli bir kız olur. (14)

B182. Sihirli dört ayaklı hayvanlar - Köpekgiller

B182.1.0.2. İnsan kılığına giren köpek

Küçük kızla evlenen köpek gece insan gündüz köpek olmaktadır. (21)

B184. Sihirli dört ayaklı hayvanlar - Toynaklılar

B184.1. Sihirli at

Kıllar birbirine sürtülünce biri kara, biri ak iki at gelir. (9)

Padişahın oğlunun aygırı, kıllar birbirine sürtülünce meydana çıkan sihirli bir attır. (53)

Avcı Mükeşşa'nın biri kaçan, biri uçan iki atı vardır. (54)

B184.1.6. Sihirli atla uçma

Padişahın oğlu deniz aygırı ile uçarak ülkeden kaçar. (53)

Keloğlan aygırına biner ve uçarak savaş alanına varır. (53)

Avcı Mükeşşa, uçan atına binerek karısını takip eder. (54)

B184.6. Sihirli koyun

Kahraman, kızın verdiği yüzüğü parmağına takınca biri ak, biri kara iki koç gelir. (10)

B211. İnsan gibi konuşan hayvanlar

B211.1.2. Konuşan keçi

Keçi, gerdek gecesi dünya güzeli bir kız olup kocası ile konuşur. (17)

B211.1.3. Konuşan at

Ağzı Kara adlı at, kız oğlanla konuşur. (20)

Deniz aygırı, oğlan ile konuşarak annesinin gavur kralı ile oynaştığını söyler. (53)

B211.1.7. Konuşan köpek

Köpek, tilki, kedi, kurt ve domuz ile konuşur. (1)

Kedi ile köpek, fareye tenbih ederler. (6)

Köpek, küçük kızı, Allah'ın emri peygamberin kavli ile, anne ve babasından ister. (21)

B211.1.8. Konuşan kedi

Kedi, tilki ile konuşur. (1)

Kedi ile köpek, fareye tenbih ederler. (6)

Kedi, çobana vezirin oğlu tarafından imtihana tâbi tutulacağını söyler. (65)

B211.2.1. Konuşan geyik

Ceren dile gelerek, denizde yunus balığının karnındaki ablası ile konuşur. (35)

B211.2.2. Konuşan arslan

Arslan dile gelerek, "Dile benden ne dilersen" der. (30)

Arslan, ayağındaki dikeni çıkartan Keloğlan ile konuşarak dileğini sorar. (53)

B211.2.4. Konuşan kurt

Kurt, köpek, ayı ve domuz ile konuşur. (1)

Kurt, yarım horoz ile konuşur. (3)

B211.2.5. Konuşan tilki

Tilki, kedi ile konuşur. (1)

Tilki, çifçiden öküzün alasından kendisine de yapmasını ister. (4)

Tilki, Keloğlan'a "Beni affet, seni vezir yapayım" der. (5)

B211.2.8. Konuşan fare

Fare, kedi ve köpek ile konuşur. (6)

Fare, dile gelerek kahraman ile konuşur. (30)

Fare, dile gelerek, kıza cadının dediklerini yaparsa kurtulabileceğini söyler. (56)

(T)B211.2.11. Konuşan domuz

Domuz, köpek, kurt ve ayı ile konuşur. (1)

B211.3. Konuşan kuş

Kuş, her gün bahçeye gelerek bazı şeyler söyler. (15)

Büyücülük yapan üvey anne dünyada bütün olup bitenleri söyleyen kuşundan kızın yerini öğrenir. (36)

Kuş, kıza "Baban seni ölü diriye verecek" der. (39)

B211.3.2. Konuşan horoz

Horoz, fırıncı, çoban, düğün sahibi ve âşık ile konuşur. (2)

Yarım horoz, beyoğlu ile konuşur. (3)

Horoz, üvey anneye kızın geldiğini haber verir. (35)

Horoz, üvey anneye Fatmacık'ın geldiğini söyler. (36)

B211.3.5. Konuşan güvercin

Arap halayık, güvercin ile kızın konuşmalarını dinler. (18)

Üç güvercin aralarında konuşurlar. (22)

İki güvercin ağacın dalına konarak, konuşmaya başlarlar. (28)

İki güvercin kızın gözlerinin yerine gelmesinin çaresini aralarında konuşurlarken, kız bunları duyar. (51)

Bileziği koluna takınca güvercine dönüşen kadın, kocasına kendisini Avcı Mükeşşa'nın evinde bulmasını söyler. (54)

B211.3.6. Konuşan karga

Karga tilkinin halini sorar. (4)

Kargalar, Keloğlan ile konuşurlar. (38)

(T)B211.3.10. Konuşan Zümrüdü Anka

Zümrüdü Anka, yavrularını yılandan kurtaran gence "Dile benden ne dilersen" der. (9)

B211.4. Konuşan böcekler

B211.4.1. Konuşan karınca

Karınca dile gelerek Mustan ile konuşur. (32)

(T)B211.4.3. Konuşan bövelek

Bövelek tilki ile karganın halini sorar. (4)

B211.5. Konuşan balık

Balık, gözerin altında "Lâilâheillallah" deyince oğlan balığı denize atar. (8)

Balık, Allah'a elçi giden kahramandan baş ağrısının sebebini öğrenmesini ister. (25)

B211.6. Konuşan sürüngenler

B211.6.1. Konuşan yılan

Güzel yılan Avcı Mehmet'e nasihat eder. (6)

Yılan, çocuk büyüyünce, padişaha okumak istediğini söyler. (22)

Yılan, kadına bir çocuğu olacağını ve kendisinin kırk gün sonra öleceğini söyler. (36)

B211.7.1. Konuşan kurbağa

Kurbağa gelin kocası ile konuşur. (14)

B216. Hayvan dilleri hakkında bilgi: Sahıs onların konuşmaların anlar

Çoban, kurdun kuşun dilinden anlamaktadır. (28)

Ormandaki kız güvercinlerin konuşmasını anlar ve attıkları tüyü gözlerine sürünce görmeye başlar. (51)

B217. Hayvan dillerinin öğrenilmesi

Arslan Ali, bütün hayvanların dillerini bildiği için hayvanlardan müteşekkil bir ordu kurar. (29)

B241. Vahşi hayvanların krallığı

B241.2.1. Arslanlar kralı

Krallık için yapılan güreşte arslanların büyüttüğü çocuk bütün arslanları yenerek kral olur. (28)

B244. Sürüngenler kralı

B244.1. Yılanların kralı

Güzel yılan, yılanlar sultanının kızıdır. (6)

B296. Hayvanlarla beraber seyahat

Zümrüdü Anka, kahramanı, sırtında yeryüzüne taşır. (9)

Padişahın küçük oğlu ak koça binerek yeryüzüne çıkar. (10)

Padişahın oğlu deniz aygırına binerek ülkeyi terk eder. (53)

Avcı Mükeşşa uçan atına binerek karısını takip eder. (54)

B322. Yardımcı hayvan yiyecek ister

B322.1. Kahraman yardımcı hayvana kendi etini yedirir

Oğlan, padişahın verdiği etler bitince Zümrüdü Anka'ya bacağından kestiği eti yedirir. (9)

B350. Müşekekkir hayvanlar

Kedi ile köpek, kendilerini çocukların elinden kurtaran Avcı Mehmet'e yardım için, mavi boncuğu yahudiden olmaya karar verirler. (6)

Balık, kendisini denize geri gönderen balıkçının oğluna minnettarlığını ödemek için, çeşitli iyilikler yapar. (8)

At ile it, önlerindeki yiyecekleri değiştiren kahramanın devler ülkesinden kaçmasına yardım ederler. (20)

Ayağındaki dikenden kurtulan arslan, kahraman sihirli tüy hediye eder. (30)

Bir kuş, müezzini, minareden alıp, bir müddet uçtuktan sonra bir kabristana bırakır. (43)

Karınca, kendisini kurtaran Mustan'a üç tane si-

hirli nesne vererek darda kaldığında kullanmasını söyler. (32)

Arslan, ayağındaki dikeni çıkartan Keloğlan'a kayınpederinin gözüne iyi gelecek sütü verir. (53)

B375. Balıkçı veya avcı tarafından serbest bırakılan hayvanlar

B375.1. Müteşekkir balık suya döner

Müteşekkir balık kendisini tekrar denize atan balıkçının oğluna çeşitli yardımlar yaptıktan sonra tekrar denize döner. (8)

Balık beyninden çıkan inciyi, kahramana vererek tekrar suya döner. (25)

B401. Yardımcı at

Oğlan, atının yardımı ile padişahın olağanüstü isteklerini yerine getirir. (20)

B401.1. Deniz atı

Deniz aygırı padişahın oğlu ile konuşur ve onun kaçmasına yardım eder. (53)

B412. Yardımcı koyun

(T)B412.1. Yardımcı koç

Oğlan, ak koça binerek yeryüzüne çıkar. (10)

B421. Yardımcı köpek

Avcı Mehmet'in çocukların elinden kurtardığı kedi ile köpek mavi boncuğu yahudiden geri alırlar. (6)

Kahraman'ın, önüne et koyduğu köpek, onun devler ülkesinden kaçmasına yardım eder. (20)

Eşkiyaların bağlandığı adamı, köpeği kurtarır. (58)

B422. Yardımcı kedi

Avcı Mehmet'in çocukların elinden kurtardığı kedi ile köpek mavi boncuğu yahudiden geri alırlar. (6)

Vezirin kedisi, çobana yapılacak imtihanlar hakkında bilgi verir. (65)

B431. Yardımcı vahşi hayvanlar

B431.2. Yardımcı arslan

Dişi arslan ormana terk edilen çocuğu alarak büyütür. (29)

B435. Yardımcı vahşi hayvanlar - Köpekgiller

B435.1. Yardımcı tilki

Tilki Keloğlan'ın padişah kızı ile evlenmesine yardım eder. (5)

B435.3. Yardımcı kurt

Kurt katırları yiyerek Keloğlan'ın kurtulmasını sağlar. (3)

B437. Yardımcı vahşi hayvanlar - Kemirgenler

B437.1. Yardımcı fare

Fare, Yahudiden boncuğu çalar. (6)

Fare, tefi devamlı çalarak, kahramanın kocamasını sağlar. (30)

Kızın verdiği yemekleri yiyen fare, kıza cadı karısının dediklerini yapmasını söyler. (56)

B443. Yardımcı vahşi hayvanlar - Toynaklılar

B443.3. Yardımcı fil

Filler ordusu şehzâdeye yardım eder. (36)

B450. Yardımcı kuş

Bir kuş, müezzini minareden alıp bir müddet uçtuk-

tan sonra bir kabristana bırakır. (43)

B451. Yardımcı kuşlar - Tüneyen ötücü

B451.4. Yardımcı karga

Karga, tilkinin intikamını almak için çiftçiye gider. (4)

B457. Yardımcı kuşlar

B457.2. Yardımcı güvercin

İki güvercin, ormana terk edilen geline, tüy atarak gözlerinin yerini ve nasıl görebileceğini söylerler. (51)

(T)B469.11. Yardımcı Zümrüdü Anka

Zümrüdü Anka, yavrularını yılandan kurtaran kahramanı sırtında yeryüzüne taşır. (9)

B470. Yardımcı balık

Balıkçının oğlunun suya attığı balık, daha sonra insan kılığında çeşitli yardımlar yapar. (8)

Balık karaoğlanı karşıya geçirerek, ondan, baş ağrısının sebebini öğrenmesini ister. (25)

B480. Yardımcı böcekler

B480.1. Yardımcı karınca

Dağ adamı, karıncaların yardımıyla Yunanistan padişahının bütün buğdaylarını bir gecede harman eder. (11)

B483. Yardımcı böcek - Çiftkanatlılar

(T)B483.3. Yardımcı bövelek

Bövelek, çiftçiden tilki ile karganın intikamını alır. (4)

B491. Yardımcı sürüngenler

B491.1. Yardımcı yılan

Yılanlar sultanı, kızını kurtaran Avcı Mehmet'e sihirli bir mavi boncuk verir. (6)

B493. Hem karada hem suda yaşayan yardımcı hayvanlar

B493.1. Yardımcı kurbağa

Padişahın oğlu, babasının istediği olağanüstü işleri göldeki kurbağaların yardımı ile yapar. (14)

B505. Hayvandan sihirli obje elde edilir

Yılanlar sultanı, kızını kurtaran Avcı Mehmet'e sihirli bir mavi boncuk hediye eder. (6)

Kargalar Keloğlan'a sihirli bir eşek, sihirli bir sofra ve sihirli bir tokmak hediye ederler. (38)

İki güvercin dağ başındaki geline gözlerine sürmesi için sihirli bir tüy atarlar. (51)

Padişahın oğlunun atı, oğlana iki kıl vererek, darda kaldığında birbirine sürtmesini söyler. (53)

B531. İnsanlara yiyecek temin eden hayvanlar

B531.2. Süt veren hayvanlar

Dişi arslan ormana terk edilen çocuğu emzirir. (29)

Gözleri çıkarılıp ormana terk edilen gelini çobanın keçisi emzirir. (51)

B535. Bakıcı (emziren) hayvan

B535.0.1. Bakıcı inek çocuğu korur

İnek ahırda ağlayan çocuğu emzirir. (36)

B535.3. Çocuk bakıcısı keçi

Vezirin öldürdüğünü zannederek ormana attığı çocuğu, bir keçi emzirir. (24)

Gözleri çıkartılıp ormana terk edilen gelini, keçi emzirir. (51)

B542. Hayvanlar emniyetli bir şekilde insanları taşır

B542.1.1. Kartal emniyetli bir şekilde insanları taşır

Zümrüdü Anka, kahramanı yeryüzüne taşır. (9)

Kartal, müezzini minarenin tepesinden alıp peri padişahının kızına götürür. (69)

B560. Hayvanlar insanlara nasihat eder

Güzel yılan, Avcı Mehmet'e babasından mavi boncuğu istemesini söyler. (6)

Ağzı Kara adlı at, oğlana devler ülkesinde nasıl davranması gerektiğini anlatır. (20)

Baba köpek, annesine giden gelinine, iç halini kimseye bildirmemesini, tenbih eder. (21)

Karınca kendisini kurtaran Mustan'a üç tane sihirli nesne vererek, darda kaldığında kullanmasını tenbih eder. (32)

Deniz aygırı, padişahın oğluna ne yapması gerektiğini söyler. (53)

Fareler Fatmacık'a cadı karısı gelince, onun her dediğini yapmasını söylerler. (56)

B562.2. Hayvanlar davetler hakkında nasihat eder

Tilki, Keloğlan'a saraya varınca nasıl davranması gerektiği hakkında nasihat eder. (5)

B581. Hayvan insanı zengin eder

Tilki, Keloğlan'a yardım ederek hem padişah kızı ile evlenmesini sağlar, hem de zengin eder. (5)

B599. Yardımcı hayvanların diğer hizmetleri

B599.2. İnsanın imtihanı geçmesinde hayvanlar yardımcı olur

Ağzı Kara adlı at, kahramanın hendeği geçerek, padişahın kızı ile evlenmesine yardım eder. (20)

B601. Vahşi hayvanlarla insanın evlenmesi

B601.2. Köpekle evlenme

Evin en küçük kızı, dünür gelen köpekle evlendirilir. (21)

B602. Kuşla evlenme

B602.3. Güvercinle evlenme

Kız bileziğini alıp giden güvercin ile evlenir. (18)

B604. Sürüngenle evlenme

B604.5. Kurbağa ile evlenme

Padişahın küçük oğlu, babasının attığı ok bir kurbağanın üstüne düşünce, onunla evlenir. (14)

B640. Hayvan biçimindeki insan ile yapılan evlilik

B640.1. Gece insan gündüz hayvan olan kahramanla evlenme

Padişahın küçük oğlunun evlendiği kurbağa gece dünya güzeli bir kız olur. (14)

Padişah oğlunun evlendiği keçi, gece dünya güzeli bir kız olur. (17)

Kız, gece insan gündüz kuş olan Hibari ile evlenir. (18)

Kızın evlendiği köpek, gece güzel bir delikanlı olmaktadır. (21)

B642. Kuş şeklindeki insanla evlenme

Kız, gece insan gündüz kuş olan Hibari ile evlenir. (18)

C. YASAK

C0- C99 TABIATÜSTÜ VARLIKLARA BAGLANMIS YASAKLAR

C0 Tabiatüstü varlıklarla temas yasağı

C10 Hürmetsizce ruhları hizmete çağırmak

C20 Zararlı hayvanları ve devleri çağırmak

C30 Tabiatüstü varlıklara karşı suç işleme yasağı

C40 Su, dağ vs.nin ruhlarına karşı suç işleme yasağı

C50 Tanrıları kızdırma yasağı

C70 Kutsal varlıklara karşı suç işleme yasağı

C90 Kutsal varlıklara bağlanmış diğer yasaklar

C100-C199 CİNSEL YASAK

C100 Cinsel yasak

C110 Cinsel ilişki yasağı

C120 Öpme yasağı

C130 Bulûğ çağı ile ilgili yasaklar

C140 Aybaşı halinde ilişki kurma yasağı

C150 Lohusalık döneminde ilişki kurma yasağı

C160 Evlilikte ilişki yasağı

C170 Karının veya kocanın akrabaları ile ilişki yasağı

C180 Lohusa kadının ilişki yasağı

C190 Çeşitli seks yasakları

C200-C299 YEME VE İÇME İLE İLGİLİ YASAKLAR

C200-C249 Yeme yasakları

C200 Yeme yasağı - genel

C210 Belirli yerlerde yeme yasağı

C220 Belirli şeyleri yeme yasağı

C230 Belirli zamanlarda yeme yasağı

C240 Belirli insanların yemeklerini yeme yasağı

C250-C279 İçme yasakları

C250 İçme yasağı

C260 Belirli yerlerde içme yasağı

C270 Belirli şeyleri içme yasağı

C280 Muhtelif yeme ve içme yasakları

C300-C399 BAKMA YASAĞI

C300 Bakma yasağı

C310 Belirli insan ve nesneye bakma yasağı

C320 Kapalı bir nesnenin içine bakma yasağı

C330 Belirli bir yöne bakma yasağı

C400-C499 KONUŞMA YASAĞI

C400 Konuşma yasağı

C410 Soru sorma yasağı

C420 Sırları açıklama yasağı

C430 İsim söyleme yasağı

C440 Kökenini söyleme yasağı

C450 Övünme yasağı

C460 Gülme yasağı

C480 Diğer sesli anlatma yasakları

C490 Diğer konuşma yasakları

C500-C549 DOKUNMA YASAĞI

C500 Dokunma yasağı

C510 Ağaca dokunma yasağı (bitki)

C520 Yere dokunma yasağı

C530 Çeşitli dokunma yasakları

C550-C599 Sınıf Yasağı

C550 Sınıf yasağı

C560 Belirli sınıf tarafından yapılmaması gereken şeyler

C600-C699 TEK ÖRNEGİ OLAN YASAK VE MECBURİYETLER

C600-C649 Yasaklanmış bir eşya

C600 Tek örneği olan yasaklar

C610 Yasaklanmış bölge

C620 Yasaklanmış nesne

C630 Yasaklanmış zaman

C640 Çeşitli tek örneği olan yasaklar

C650-C699 Tek örneği olan mecburiyetler

C650 Mecburî eşyalar

C680 Diğer mecburiyetler

C700-C899 ÇEŞİTLİ YASAKLAR

C700 Çeşitli yasaklar

C710 Diğer dünyalara yolculuk ile ilgili yasaklar

C720 Tuvalet ihtiyacını giderme yasağı

C730 Oturma, dinlenme, uyku yasağı

C740 Saygı veya merhametle iş yapma yasağı

C750 Zaman yasağı

C770 Gururlanma, kibirlenme yasağı

C780 Alım satım yasağı

C810 Etkileme gücüne sahip insan veya nesneye bakma yasağı

C820-C899 Sınıflandırmaya girmeyen yasaklar

C830 Sınıflandırmaya girmeyen yasaklar

C900-C999 YASAĞIN İHLALİ İLE İLGİLİ CEZALANDIRMA

C900 Yasağın ihlali ile ilgili cezalandırma

C910 Yasağın ihlal edilmesi konusunda sürekli itaatsizlik

C920 İhlal edilen yasak sonucu ölüm

C930 İhlal edilen yasak sonucu servet kaybı

C940 İhlal edilen yasak sonucu hastalık veya zayıflık

C950 Yasağı ihlal sonucu öbür dünyaya gönderilen kişi

C960 Yasağın ihlali sonucu şekil değiştirme

C980 Yasağın ihlali sonucu verilen çeşitli cezalar

C273. Su içme yasağı

Kız, kardeşine hayvan izlerindeki suları içmemesini, içerse o hayvana dönüşeceğini söyler. (35)

C410. Soru sorma yasağı

Köylünün evinin önünde bağlı olan karısının halini sormak yasaktır. Kim sorarsa öldürülmektedir. (58)

C420. Sırları açıklama yasağı

Keçi kız, kocasına gece insan olduğunu kimseye söylememesini tenbih eder. (17)

Kuşların konuşmalarını duyan kimse, bu sırrı açıklarsa taş kesilir. (28)

C421. Olağanüstü kocanın sırlarını açıklama yasağı

Köpekle evlenen kıza, annesine giderken kayınpederi olan köpek iç halini kimseye bildirmemesini tenbih eder. (21)

C423. Olağanüstülüklerin ifşâ edilmesi

Yılanlar sultanı, kızını kurtaran gence mavi boncuğu vererek şöyle der: "Bu boncuk sihirlidir. Yaladığın vakit karşına bir Arap çıkar. (6)

Kız, yüzüğü oğlana vererek, parmağına taktığı za-

man birisi ak, birisi kara iki koçun geleceğini söyler. (10)

Turunç güzeli, Arap kızına nasıl öldüğünü açıklar. (15)

Ağzı Kara adlı at, devler ülkesinden kaçış için ot, it ve kapı hakkındaki bilgileri kız oğlana verir. (20)

Kız, ablalarına kocasını geceleri uyutulduğu için hiç görmediğini anlatır. (21)

Ölü anne, kızına evlendiği yılanın aslında bir insan olduğunu söyler. (22)

Anne, kızına eşeğe 'çüş' derse, eşeğin kül olacağını söyler. (23)

Ak sakallı ihtiyar, elmaların yenmesiyle doğacak çocukların evlendirilmesi gerektiğini söyler. (25)

Vezirin kara oğlu, kemerinin altındaki siyahlığı göstererek, nasıl beyazlaştığını anlatır. (25)

Kuşların konuşmalarını duyan, bu sırrı bir başkasına anlatırsa taş kesilir. (28)

Dilenci, taş kesilen çobanın, canlanması için dört boynuzlu koçun kanının gerektiğini söyler. (28)

Derviş, zeytin çekirdeklerinin yere atıldığında ağaç olduğunu söyler. (30)

Müteşekkir arslan, kahramana tüylerinden vererek, tüylerin yakıldığında, arslarların karşısında hazır bulunacağını söyler. (30)

Yaşlı kadın, külden eşeğin 'çüş' denilince dağıldığını küçük kıza bildirir. (33)

Oğlan, babasından kalan sihirli kese ve düdüğün sırlarını açıklayınca, dünya güzeli, onu sarhoş ederek elinden alır. (37)

Keloğlan, karıncalardan aldığı eşek, sofra ve tokmağı hamamcıya emanet ederken, bu nesnelerin sırlarını da açıklar. (38)

Üç kardeş ellerindeki sihirli nesnelerin özelliklerini çobana anlatırlar. (42)

Karısının sırrını öğrenen şehzade, bunu kimseye açıklamamak şartıyla ölümden kurtulur. (43)

Çamaşırcı, peri kızına olan aşkını ve olağanüstü kuşu anlatır. (43)

Devler, post ve kamçının özelliklerini oğlana anlatırlar. (45)

Cansız, canının nerede olduğunu kadına anlatırken dolapta saklı olan, kadının kocası da konuşmaları dinler. (46)

Derviş, periler ülkesine giden oğlana, oraya gidenlerin taş kesildiğini ve çeşmenin özelliklerini açıklar. (51)

At, padişahın oğluna kılları vererek, birbirine sürtülünce kendisinin ortaya çıkacağını söyler. (53)

Adam, karısının durumunu, akıllı bir adama anlatır. (69)

C611. Yasaklanan oda

C611.1. Yasaklanan kapı

Şehzade, karısına kapıyı kimseye açmamasını tenbih eder. (22)

C735. Uyuma yasağı

C735.2. Belirli yerde uyuma yasağı

Kırk kardeşin arazisine izinsiz olarak girmek ve orada uyumak yasaktır. (64)

C751. Belirli zamanlarda bazı şeyleri yapma yasağı

Annesi, kızına eşeğe 'çüş' dememesini tenbih eder. (23)

Yaşlı kadın kıza, külden eşeğe hiç 'çüş' dememesini tenbih eder. (33)

C755. İşi muayyen bir zamanda yerine getirme

Padişah, kızı ile evlenmek isteyen Avcı Mehmet'ten bir gecede kendisininkinden daha büyük bir saray yapmasını ister. (6)

Üvey anne kızdan, kendisi gelinceye kadar küpü gözyaşı ile doldurmasını ister. (7)

Yunanistan padişahı, bir gecede ülkenin bütün buğdaylarının harman edilmesini ve kazanlar dolusu yemeğin bir nefeste yenilmesini ister. (11)

Rus kralının kızı, padişahın kızına, dilsiz oğlanı konuşturmak için üç gün ve bir haftalık süreler verir. (41)

Padişah, vezir olmak isteyen adama, sorduğu soruların cevabını bulması için kırk gün mühlet verir. (49)

Yedi yıllık yoldan gelen padişahın oğlu, iki ay içinde tekrar gelip gelini alacağını söyler. (51)

Peri kızı, müezzine kırk gün sonra evlenebileceklerini söyler. (54)

Peri kızı müezzine kırk gün sonra onun olacağını söyler. (69)

C920. İhlal edilen yasak sonucu ölüm

Kocası tarafından yamyamlığı öğrenilen kadın, kocasını öldürmek ister. (43)

Köylü, evinin önünde bağlı olan karısının halini soran, öldürülmektedir. (58)

C932. Yasağın ihlali ile karı veya kocanın kaybolması

Köpek, sırrının öğrenildiğini anlayınca karısını evden kovar. (21)

Peri kızının kırkıncı gün, kendisi ile beraber olacağını müezzine söylemesine rağmen, müezzin, otuz dokuzuncu gün peri kızına dokununca, kuş tarafından minarenin tepesine bırakılır. (43)

Avcı Mükeşşa karısının, yamyamlık yaptığını öğrenince, kadın ortadan kaybolur. (54)

Müezzin, peri kızının sözünü dinlemeyince, kuş tarafından minarenin tepesine bırakılır. (69)

D. SİHİR

D0- D99 ŞEKİL DEĞİŞTİRMELER

D10- D99 İnsanin farklı insan şekline dönüşmesi

D10 İnsanın farklı insan şekline dönüşmesi

D20 İnsanın sosyal sınıf değiştirmesi

D30 İnsanın farklı ırka dönüşmesi

D40 Bir başka kişinin suretine dönüşme

D50 Sihirle insanda meydana gelen değişiklikler

D90 İnsanın başka insana dönüşmesi - Çeşitli

D100-D199 İNSANIN HAYVANA DÖNÜŞMESİ

D110-D140 İnsanın memeli hayvana dönüşmesi

D110 İnasının vahşi hayvana dönüşmesi

D130 İnsanın evcil hayvana dönüşmesi

D150 İnsanın kuşa dönüşmesi

D170 İnsanın balığa dönüşmesi

D180 İnsanın böceğe dönüşmesi

D190 İnsanın sürüngenlere ve çeşitli hayvanlara dönüşmesi

D200-D299 İNSANIN NESNEYE DÖNÜŞMESİ

D210 İnsanın bitkiye dönüşmesi

D230 İnsanın mineral bir maddeye dönüşmesi

D250 İnsanın imal edilmiş nesneye dönüşmesi

D270 İnsanın nesneye dönüşmesi - Çeşitli

D300-D399 HAYVANIN İNSANA DÖNÜŞMESİ

D310-D349 Memeli hayvanların insana dönüşmesi

D310 Vahşi hayvanın insana dönüşmesi

D330 Evcil hayvanın insana dönüşmesi

D350 Kuşun insana dönüşmesi

D370 Balığın insana dönüşmesi

D380 Böceğin insana dönüşmesi

D390 Sürüngenlerin ve çeşitli hayvanların insana Dönüşmesi

D400-D499 DEGISMENIN DIGER SEKILLERI

D410 Bir hayvanın başka bir hayvana dönüşmesi

D420 Hayvanın nesneye dönüşmesi

D430 Nesnenin insana dönüşmesi

D440 Nesnenin hayvana dönüşmesi

D450 Nesnenin bir başka nesneye dönüşmesi

D470 Nesnenin taş kesilmesi

D480 Değiştirilmiş nesnenin boyutları

D500-D599 DEGISMENIN ARAÇLARI

D510 Yasağın ihlali ile değişim

D520 Büyülü sözler sonucu değişim

D530 Deri, elbise vs. giyerek değişim

D550 Yeme ve içme sonucu değişim

D560 Çeşitli vasıtalarla değişim

D600-D699 ÇESITLI DEGISIM OLAYLARI

D610 Tekrarlanan değişim

D620 Aralıklı değişim

D630 İrade ile büyüden kurtulma ve değişim

D640 İsteyerek değişimin sebepleri

D660 Başka insanların değişmesi için şartlandırma

D670 Büyü kuvvetiyle uçma

D680 Çeşitli değişim şartları

D700-D799 SİHİR BOZMA

D710 Zor kullanarak büyü çözme

D720 Büyülenmiş kişinin örtüsünün kaldırılmasıyla büyünün bozulması

D730 İtaat neticesi büyünün bozulması

D750 Başkalarının yardımıyla büyünün bozulması

D760 Çeşitli araçlarla büyünün bozulması

D790 Büyünün bozulmasına yardım eden unsurlar

D800-D1699 SİHİRLİ OBJELER (Nesneler)

D800 Sihirli nesne

D810-D859 Sihirli nesneden kazanç

D810 Sihirli nesnenin hediye edilmesi

D830 Hile ile sahip olunan sihirli nesneler

D840 Sihirli nesneleri bulma

D850 Bulunan başka sihirli nesneler

D860 Sihirli nesnenin kaybı

D880 Sihirli nesnenin tekrar elde edilmesi

D900-D1299 SİHİRLİ NESNELERİN ÇEŞİTLERİ

D900 Sihirli hava

D910 Sihirli su

D930 Sihirli kara parçasının özellikleri

D940 Sihirli ormanlar

D950 Sihirli ağaç

D960 Sihirli bahçeler ve bitkiler

D980 Sihirli meyveler ve sebzeler

D990-D1029 Sihirli Vücut Uzuvları

D990 Sihirli vücut uzuvları - İnsan

D1010 Sihirli vücut uzuvları - Hayvan

D1030 Sihirli yiyecekler

D1040 Sihirli içecekler

D1050 Sihirli giyecekler

D1070 Sihirli mücevherler

D1080 Sihirli silahlar

D1110 Sihirli arabalar

D1130 Sihirli binalar ve parçaları

D1150 Sihirli eşyalar

D1170 Sihirli mutafak alet ve eşyaları

D1210 Sihirli müzik aletleri

D1240 Sihirli su ve ilaçlar

D1250 Çeşitli sihirli objeler

D1300-D1599 SIHIRLI NESNELERIN FONKSIYONLARI

D1300-D1379 İnsanların Değişmesini Sağlayan Sihirli Nesneler

D1310 Olağanüstü bilgi veren sihirli nesneler

D1330 Fiziksel değişiklikler yapan sihirli nesneler

D1350 İnsanların karekterini değiştiren sihirli nesneler

D1360 İnsanların geçici olarak değişmesini sağlayan sihirli nesneler

D1380 Koruyucu sihirli objeler

D1390 İnsanları kurtaran sihirli objeler

D1400-D1439 İnsanları diğer insanlardan güçlü hale getiren sihirli nesneler

D1400 İnsanı galip getiren sihirli nesneler

D1410 Çaresiz insanlara güç veren sihirli nesneler

D1420 İnsanı bir nesneye doğru çeken sihirli nesneler

D1430 Kovalayan veya yakalayan sihirli nesneler

D1440 Hayvanlara üstün güçler veren sihirli nesneler

D1450 Hazine veren sihirli nesneler

D1470 Sihirli nesnelerin elde edilmesi

D1500 Hastalıkları iyileştiren sihirli nesneler

D1520 Olağanüstü mekan değiştirmeyi sağlayan sihirli nesneler

D1540 Varlıkları hakimiyeti altında tutan sihirli nesneler

D1550 Olağanüstü açılan ve kapanan sihirli nesneler

D1560 Sahibinin diğer hizmetlerini yerine getiren sihirli nesneler

D1600-D1699 SİHİRLİ NESNELERİN ÖZELLİKLERİ

D1600-1649 Otomatik Sihirli Nesneler

D1600 Otomatik nesneler

D1610 Konuşan sihirli nesneler

D1620 Sihirli lokantalar

D1640 Diğer otomatik nesneler

D1650 Otomatik nesnelerin diğer özellikleri

D1700-D2199 SİHİRLİ GÜÇLER VE BELİRTİLERİ

D1710-D1799 SİHİRLİ GÜÇLERİN HAKİMİYETİ VE İŞ YAPMA YÖNTEMLERİ

D1710 Sihirli güçlerin hakimiyeti

D1720 Sihirli güçlerin elde edilmesi

D1740 Sihirli güçlerin kaybı

D1750 Sihirli gücün diğer özellikleri

D1760 Sihirli gücü üretme yolları

D1800-D2199 SİHİRLİ ÖZELLİKLERİN BELİRTİLERİ

D1800-D1949 SİHİRLİ ÖZELLİKLERİN SON BULMASI

D1810 Sihirli bilgi

D1820 Sihirli görüntü ve duyma

D1830 Sihirli kuvvet

D1840 Sihirli ölümsüzlük (yaralanmama)

D1850 Ölümsüzlük

D1860 Sihirli güzelleştirme

D1870 Sihirli gizlenme

D1880 Sihirli gençleştirme

D1890 Sihirli yaşlandırma

D1900 Aşkın sihirle azaltılması

D1910 Sihirli hafıza

D1920 Diğer sürekli sihirli özellikler

D1950-D2049 GEÇİCİ SİHİRLİ ÖZELLİKLER

D1960 Sihirli uyku

D1980 Sihirli görünmezlik

D2000 Sihirli unutkanlık

D2020 Sihirli dilsizlik

D2030 Diğer geçici sihirli özellikler

D2050-D2099 Yıkıcı Sihirli Güçler

D2060 Sihirle ölüm veya yaralanma

D2070 Çekici hale getirme

D2080 Taşınmaz mülkiyete karşı kullanılan sihir

D2090 Diğer yıkıcı sihirli güçler

D2100-D2149 Sihirli Gücün Öteki Belirtileri

D2100 Sihirli sağlık, servet

D2120 Sihirli taşıma

D2140 Varlıkların sihirle kontrolu

D2150-D2199 Çeşitli sihir belirtileri

D11. Kadının erkeğe dönüşmesi

Devlerin sarayından kaçan erkek kılığındaki kız, devlerin bedduası ile erkek olur. (20)

D132. İnsanın eşeğe, katıra vs.'ye dönüşmesi

D132.1. İnsanın eşeğe dönüşmesi

Kahraman, daldan topladığı elmayı yiyince eşeğe dönüşür. (37)

Dünya güzeli, oğlanın verdiği elmayı yiyince eşek olur. (37)

Yemen padişahı, karısını eşeğe dönüştürür. (45)

Karısı, sırrını öğrenen Avcı Mükeşşa'yı eşeğe çevirir. (54)

D132.2. İnsanın katıra dönüşmesi

Yemen padişahı, karısını katıra çevirir. (45)

Avcı Mükeşşa karısını katıra dönüştürerek cezalandırır. (54)

D141. İnsanın köpeğe dönüşmesi

Büyücü, sultanın üzerine sihirli tozu üfleyince, sultan kara bir köpek olur. (36)

D150. Kuşa dönüşme

Şehzadenin evlendiği peri kızı başındaki iğne çekilince kuş olup uçar. (15)

D154.2. Güvercine dönüşme

Oğlan, anne ve babasının bedduası ile güvercine dönüşür. (18)

Kadın bileziği koluna takınca güvercin olur. (54)

D155.1. İnsanın leyleğe dönüşmesi

Kadın, parmağını kutuya sürünce leylek gibi bir kuş olur. Kocası da aynısını yaparak, kuşu takip eder. (69)

D231. İnsanın taşa dönüşmesi

Oğlan karısının postunu yakınca, kadın taş kesilir. (17)

Ölümden kurtulmak için, çoban kuşların sırrını açıklayınca taş kesilir. (28)

Büyücü, padişah ve adamlarını büyülü toz ile taşa çevirir. (36)

D314. İnek veya at gibi toynaklı hayvanların insana dönüşmesi

Ceren, geyik izinden su içince tekrar insana dönüşür. (35)

D332. At türü evcil hayvanların insana dönüşmesi

D332.1. Eşeğin insana dönüşmesi

Elma yiyerek eşeğe dönüşen oğlan, ikinci bir elmayı yiyince tekrar insan olur. (37)

Kasabın kızı, karısı tarafından eşeğe dönüştürülen Avcı Mükeşşa'yı kendisi ile evlenmesi karşılığında tekrar insana dönüştürür. (54)

D334. Keçinin insana dönüşmesi

Keçi kız, yalnız kalınca silkinerek dünya güzeli bir kız olur. (17)

D 354. Güvercinin insana dönüşmesi

Kızın evlendiği güvercin akşam olunca yakışıklı

D441. Değnek veya odunla hayvana dönüşme

Sihirli değnek ile Avcı Mükeşşa eşek; karısı katır şekline dönüşür. (54)

D457. İnsan ve hayvanın bir kısmının nesneye dönüşmesi

D457.1. Kanın başka bir nesneye dönüşmesi

Kuşa dönüşen kız kesilince, akan kan kavak ağacına dönüşür. (15)

D551. Yeme ile değişim

D551.1.1. Elmanın yenmesi ile değişim

Oğlan, kopardığı elmayı yiyince eşek olur. Bir elma daha yiyince tekrar insan olur. (37)

Dünya güzeli, oğlanın verdiği elmayı yiyince eşek olur. İkinci elmayı yiyince insan olur. (37)

(T)D551.4. İncir yeme ile değişim

Oğlan, beyaz incirden yiyince başında boynuz büyür; Siyah incirden yiyince boynuzlar yok olur. (37)

Dünya güzeli, oğlanın verdiği beyaz inciri yiyince başında boynuz büyür; Siyah incirden yiyince, boynuzlar yok olur. (37)

D555. İnce ile değişim

D555.1. Hayvan izindeki suyu içme ile değişme

Babası tarafından dağa terk edilen oğlan, geyik izinden su içince, geyik olur. (35)

D610. Dönüşümün tekrarlanması

Turunçtan çıkan peri kızı kuşa, kavak ağacına, iğneye ve tekrar insana dönüşür. (15)

Kuşların sırrını açıkladığı için taş kesilen çoban

dört boynuzlu koçun kanı ile tekrar insan olur. (28)

Keçi kız, yalnız kalınca silkinerek dünya güzeli bir kız olur. (17)

Geyik izinden su içerek geyik olan oğlan, tekrar geyik izinden su içince, insana dönüşür. (35)

Büyülü toz ile taş kesilen padişah ve askerleri, büyücü ölünce, tekrar insan olurlar. (36)

Elma yiyerek eşek olan oğlan ile dünya güzeli ikinci bir elmayı yiyerek tekrar insan olurlar. (37)

Beyaz incirden yiyerek başlarında boynuz çıkan oğlan ile dünya güzeli, siyah incirden yiyince eski hallerine dönerler. (37)

Karısı tarafından eşek haline getirilen Yemen padişahını, oduncunun kızı tekrar insan haline getirir. (45)

D621. Günlük dönüşüm

D621.1. Gündüz hayvan, gece insan olma

Güvercin gündüz hayvan gece insan olmaktadır. (16)

Küçük kızın evlendiği köpek, gece yakışıklı bir delikanlı olmaktadır. (21)

Şehzadenin evlendiği kız gece bir kuş olup mezarlıkta yamyamlık yapmaktadır. (43)

Kuş olup mezarlıkta insan eti yiyen kadın, tekrar insan olup, evine gelir. (69)

D661. Dönüşümle cezalandırma

Oğlan anne ve babasının bedduası ile güvercine dönüşür. (18)

Çoban, güvercinlerin sırrını açıklayınca taş kesilir. (28)

Yemen padişahı kendisini aldatan karısını katıra çevirerek cezalandırır. (45)

Avcı Mükeşşa, karısını katıra çevirerek cezalandırır. (54)

D712. Zorlama ile sihirin bozulması

Şehzâde parmağını ısırıp uyumayınca büyü bozulur ve perili köşk yıkılır. (36)

D712.2.1. Ateşin içerisine atma ile sihirin bozulması

Padişahın küçük oğlu, karısı kurbağanın derisini ateşe atınca, karısı insan olarak kalır. (14)

Padişahın oğlu karısının postunu yakınca, peri kızı taş kesilir. (17)

Arap halayık güvercin postunu yakınca oğlan insan olarak kalır. (18)

Yılan derisini soyununca, kız deriyi ateşe atar ve kocası insan olarak kalır. (22)

D721. Derinin kaldırılması veya örtülmesiyle sihirden kurtulma

D721.5. Meyvenin (çiçeğin) açılması ile sihirden kurtulma

Turunç açılınca, içinden dünya güzeli bir kız çıkar. (15)

D765.1.2. İğnenin çıkarılması büyünün bozulması

Arap kızı peri kazının başındaki iğneyi çekince kız kuş olur. (15)

D766. Sıvı ile büyünün bozulması

D766.2. Kanın damlatılmasıyla büyünün bozulması

Dört soynuzlu koçun kanı damlatılınca, taş kesilen çoban canlanır. (28)

D771. Sihirli objenin kullanılması ile büyünün bozulması

Oğlan, kuşu uçurunca büyücü ölür. Büyü bozulunca, taş kesilen babası ve askerler tekrar canlanırlar. (36)

Kasabın kızı, karısı tarafından eşek şekline dönüştürülen Avcı Mükeşşa'yı sihirli bir değnekle insan haline getirir. (54)

D789. Büyünün bozulmasının diğer şartları

D789.4. Tabunun kırılması ile büyünün bozulması

Kız, külden eşeğe "çüş" deyince eşek kül olur. (23)

Kız, külden eşeğe "çüş" deyince eşek kül olur. (33)

D810. Sihirli nesnelerin hediye edilmesi

Yılanlar sultanı, kızını kurtaran Avcı Mehmet'e sihirli bir mavi boncuk hediye eder. (6)

Ak sakallı ihtiyar sakalından iki kıl koparark, çocuğa verir. Kıllar birbirine sürtülünce iki at ortaya çıkmaktadır. (9)

Devden kurtulan kız, küçük oğlana darda kaldığında kullanmak üzere sihirli bir yüzük hediye eder. (10)

Derviş, padişah ve vezirin karısına sihirli bir elma verir. (25)

Derviş küçük oğlana üç tane zeytin çekirdiği verir. (30)

Karıncalar Mustan'a sabun, tarak ve boduç hediye ederler. (32)

Yaşlı kadın, kıza külden bir eşek verir. (33)

Kargalar Keloğlan'a altın üreten bir eşek, sofra ve sopa hediye ederler. (38)

Kasabın kızı, Avcı Mükeşşa'ya sihirli bir değnek hediye eder. (54)

Avcı Mükeşşa, adama, karısına vermek üzere sihirli bir bilezik hediye eder. (54)

D812. Sihirli nesne olağanüstü varlıktan alınır

Yılanlar sultanı, kızını kurtaran gence sihirli bir mavi boncuk hediye eder. (6)

Oğlanın göldeki perilerden getirdiği bir çingil üzüm cihan âleme yeter. (14)

Periler padişahı, küçük oğlana sihirli kıl hediye eder. (46)

D815. Akrabadan alınan sihirli nesne

D815.1. Anneden alınan sihirli nesne

Anne çocukları tehlikeye düştüklerinde kullanmaları için sihirli sabun, tarak ve bıçak verir. (13)

Anne, ağabeylerini aramaya giden kızına, külden bir eşek verir. (23)

D831. Hileli değiştirme ile sahip olunan sihirli nesneler

Yahudî, değersiz eşyalar karşılığında mavi boncuğa sahip olur. (6)

Hamamcı, Keloğlan'ın sihirli eşeğini ve sofrasını değiştirir. (38)

D838. Çalma ile sihirli nesnenin elde edilmesi

Oğlan, perili köşkten büyücünün ölmesini sağlayan kuşu kafesi ile birlikte çalar. (36)

Dünya güzeli, sırlarını öğrendiği sihirli kese, keçe ve düdüğü oğlanı sarhoş ederek çalar. (37)

D881. İkinci bir sihirli nesnenin kullanılması ile sihirli nesnenin elde edilmesi

Oğlan, dünya güzeline kaptırdığı sihirli nesneleri, sihirli elma ve incirleri kullanarak geri alır. (37)

Keloğlan, kargaların verdiği sihirli tokmak ile hamamcının değiştirdiği diğer nesneleri geri alır. (38)

D882. Sihirli nesne çalma ile geri alınır

D882.1.1. Yardımcı kedi ve köpek sayesinde çalınan sihirli yüzük tekrar elde edilir. Onlar, hırsızın ağzından yüzüğü çalarlar

Avcı Mehmet'in kurtardığı kedi ve köpek, mavi boncuğu hile ile karısından çalan yahudiden farenin yardımı ile geri alırlar. (6)

D925. Sihirli çeşme

Birinden kan, birinden irin akan iki oluklu çeşme, devler padişahı ile konuşur. (15)

Peri padişahının bahçesindeki çeşmenin bir oluğundan kan, bir oluğundan irin akmaktadır. (50)

D926. Sihirli kuyu

Kurukafa'nın içine düştüğü kuyu sihirli bir kuyudur. (19)

D931. Sihirli kaya (taş)

Kız, kayanın gölgesinde uyuyunca hamile kalır. (23)

Ağasının hacdan getirdiği taş, kız derdini anlatınca parçalanır. (39)

D950. Sihirli ağaç

D950.8. Sihirli incir ağacı

Kahraman, ağaçtan kopardığı inciri yiyince başında boynuzlar biter. (37)

D950.9. Sihirli zeytin ağacı

Kahraman dervişin verdiği çekirdekleri yere atınca, orada kocaman bir zeytin ağacı meydana gelir. (39)

D950.10. Sihirli elma ağacı

Kahraman, ağaçtan kopardığı elmayı yiyince eşek olur. (37)

D951. Sihir vasıtasıyla ağacın üretilmesi

Dervişin verdiği zeytin çekirdeğinin yere atılmasıyla ortaya kocaman bir zeytin ağacı çıkar. (30)

D965. Sihirli bitkiler

D965.1.2. Sihirli çimen

Çobanın padişahtan aldığı at, kızın bastığı yerde yetişen çimenleri yiyerek beslenir. (51)

D971. Sihirli çekirdek

Derviş, kahramana üç adet sihirli zeytin çekirdeği verir. (30)

D975. Sihirli çiçekler

D975.2. Sihirli gül

Kız gülünce yanağında güller açar. (51)

D981. Sihirli meyve

D981.1. Sihirli elma vs.

Padişah ve vezirin hanımları ak sakallı ihtiyarın verdiği elmaları yiyerek çocuk sahibi olurlar. (25)

Beyoğlu, sihirli elmayı kızın dudağına sürünce kız canlanır. (33)

Oğlan, daldan kopardığı elmayı yiyince eşek olur. (37)

D981.3. Sihirli portakal

(T)D981.3.1. Sihirli turunç

Turunç kesilince, içinden dünya güzeli bir kız çıkar. (15)

D981.5. Sihirli incir

Oğlanın bulduğu beyaz incirden yenilince insanın başında boynuz bitmekte, siyah incir yenilince boynuz kaybolmaktadır. (37)

D981.8. Sihirli üzüm

Oğlanın gölden getirdiği bir çingil üzümü cihan âlem yer, yine bitmez. (14)

D991. Sihirli kıl

Dervişin verdiği kıllar birbirine sürtülünce biri ak, biri kara iki at gelir. (6)

Periler padişahının verdiği kıllar yakılınca, periler ortaya çıkar. (46)

D992. Sihirli baş

D992.1. Sihirli boynuz

Kahramanın ağaçtan kopardığı beyaz incir yenilince başta boynuz bitmekte, siyah incir yenilince yok olmaktadır. (37)

D1001. Sihirli tükürük

İhtiyar adam, Keloğlan'ın atının ağzına tükürerek, uçmasını sağlar. (53)

D1003. Sihirli insan kanı

Başındaki iğnenin çekilmesi ile kuş olan peri kızı, Arap gelinin isteği üzerine kesilince, akan kan, kavak ağacına dönüşür. (15)

D1004. Sihirli göz yaşı

Padişahın oğlunun âşık olduğu kız, ağlayınca gözünden inci mercan dökülmektedir. (51)

D1016. Sihirli hayvan kanı

Dört boynuzlu koçun kanı, taşı eriterek çobanın tekrar canlanmasını sağlar. (28)

D1018. Hayvanın sihirli sütü

Padişahın göz ağrılarının çaresi arslan sütüdür. (53)

D1021. Sihirli tüy

Şehzâde, güvercinlerin attığı tüyü karısının vücuduna sürünce, kız canlanır. (22)

Arslanın verdiği tüyler birbirine sürtülünce, arslanlar ortaya çıkmaktadır. (30)

Kız güvercinlerin attığı tüyü sürünce gözleri görmeye başlar. (51)

D1024. Sihirli yumurta

Cansız'ın canı, yedi denizin altındaki domuzun kanındaki yumurtalardır. (46)

D1025. Hayvanların sihirli derisi

Post, üstüne binilip kamçı vurulunca, insanı iste-

diği yere götürmektedir. (45)

Üzerine binip kırbaç vurulunca post insanı istediği yere götürmektedir. (46)

D1067. Başa giyilen sihirli nesneler

D1067.1. Sihirli şapka

Üç kardeşin elindeki şapka giyilip halıya binilince insan istediği yere gidebilmektedir. (42)

D1071. Sihirli mücevherler

D1031.1. Sihirli boncuk

Yılanlar sultanı, Avcı Mehmet'e sihirli bir mavi boncuk hediye eder. (6)

D1072.1. Sihirli tarak

Sihirli tarak üç defa üflenerek yere atılınca, her taraf dişleri iğne olan taraklarla dolar. (13)

Mustan karıncanın verdiği tarağı yere atınca her taraf iğne olur. (32)

D1074. Sihirli bilezik

Avcı Mükeşşa, adama karısına vermek üzere sihirli bir bilezik hediye eder. (54)

D1076. Sihirli yüzük

Kuyuda kalan küçük oğlan devden kurtardığı kızın verdiği yüzüğü parmağına takınca biri ak, biri kara iki tane koç ortaya çıkar. (10)

D1132. Sihirli saraylar

D1132.1. Sihir ile saray yapma

Avcı Mehmet, boncuğu yalayınca ortaya çıkan Arap, bir gecede padişahınkinden daha büyük bir saray yapar. (6)

D1146. Sihirli kapı

Açık ve kapalı kapılar, devler padişahı ile konuşurlar ve kahramanın kaçmasına yardım ederler. (15)

Açık ve kapalı kapılar, devler sultanına karşı gelerek kahramanın kaçmasına göz yumarlar. (20)

Kız, su içmek için bir kapıdan içeri girince kapı kapanır. (39)

D1153. Sihirli masa (sofra)

Karıncaların Keloğlan'a hediye ettikleri sofra, 'Açıl sofram açıl' denilince üzerinde türlü yemeklerin olduğu bir sofra haline gelir. (38)

D1155. Sihirli halı

Üç kardeşin elindeki halı insanı istediği yere götürmektedir. (42)

D1158. Sihirli anahtar

Köpekle evlenen kız, karnı anahtarlı bir çocuk dünyaya getirir.

D1163. Sihirli ayna

İhtiyar adam, elindeki ayna ile Keloğlan'a savaş alanını ve arslanların yerini gösterir. (53)

D1171. Sihirli kap

D1171.1. Sihirli küp

Kralın kızı, Miski Bahar'ı sihirli küpe bindirerek kaçırır. (12)

D1173. Sihirli bıçaklar

Sihirli bıçak, üç defa üflenip yere atılınca her taraf kılıç olmaktadır. (13)

D1174. Sihirli kutu

Hocanın peri kızının karnından aldığı kutu, körlerin gözlerini açmakta, açık olan gözleri kör etmektedir. (43)

Kadın parmağını kutuya sürünce bir kuş olup uçar. (69)

D1181. Sihirli dikiş iğnesi

Arap kızı kavağın başındaki peri kızının başındaki iğneyi çekince, kız kuş olur. (15)

D1192. Sihirli kese

Oğlan, babasından kalan kesenin içine bir kuruş koyunca kese, para ile dolar. (37)

D1195. Sihirli sabun

Sihirli sabun üç defa üfleyip yere atılınca her taraf sabun köpüğü olmaktadır. (13)

Mustan, karıncanın verdiği sabunu yere atınca, bir anda her taraf sabun köpüğü olur. (32)

D1208. Sihirli kamçı

Kral kızı, Miski Bahar'ı kaçırmak için sihirli küp ile kamçıyı kullanır. (12)

Posta binip, kamçıyı vurunca post istenilen yere gider. (45)

D1224. Sihirli düdük

Oğlan babasından kalan düdüğü üfleyince karşısına bir Arap çıkar. (37)

D1240. Sihirli su ve ilaçlar

D1240.1. Sihirli su

Kuyudaki su, içenlere kan yıkananlara can verir. (19)

Dervişin Arap oğlanı yıkadığı su çocuğun tenini beyazlaştırır. (25)

Padişahın kızı, yılanların içtiği iki kaya arasında çıkan sudan içince, bütün yaraları iyi olur. (27)

Babası tarafından ablası ile birlikte dağa terk edilen çocuk, geyik izinden su içinde geyik olur. İkinci defa aynı izden su içince tekrar insan olur. (35)

D1246. Sihirli toprak

Büyücü, sihirli tozları askerlerin üzerine serpince, askerler cüce olurlar. (36)

Büyücü, sihirli tozları padişah ve adamlarımın üzerine serpince hepsi taş kesilirler. (36)

D1254. Sihirli değnek

Üç kardeşin elindeki kırbaç halıya vurulunca halı istenilen yere gitmektedir. (42)

Post, kırbaç vurulunca istenilen yere gitmektedir. (46)

Kasabın kızı, sihirli değneği ile Avcı Mükeşşa'yı insana dönüştürür. (54)

Karısı, elindeki değneği vurunca Avcı Mükeşşa eşek olur. (54)

D1279. Sihirli ses

(T)D1279.1. Sihirli söz

Pamuk ana çocuklarına sihirli tarak, sabun ve bı-

çağı vererek harekete geçiren sözleri de öğretir. (13)

Padişahın oğlu çeşme başındaki kızlardan öğrendiği "Ayla günün aşkına" cümlesini söyleyince karısı konuşur. (16)

"Çüş" denilince eşek kül olur. (23,33)

Eşeğe "İşe eşeğim işe" denilince altın işemektedir. (38)

Sofraya "Açıl susam açıl" denilince, türlü yemeklerle dolu bir sofra ortaya çıkar. (38)

Tokmak "Vur tokmağım vur" denilince harekete geçmektedir. (38)

D1311. Kehanet için kullanılan sihirli objeler

D1311.6.3. Güneş sorulara cevap verir

Güneş kadına Miski Bahar'ın yerini gösterir. (12)

D1361. Görünmez yapan sihirli meyveler

D1311.40. Görünmez yapan sihirli elbise

Oğlan babasından kalan keçeyi giyince görünmez olur. (37)

D1364. Uyku sebebi sihirli nesneler

D1364.7. İlaçla uyuma; Uyuma sebebi sihirli ilaç içmedir.

Köpekle evlenen kız, gece ilaç içirilerek uyutulduğu için kocasını göremez. (21)

Karısı, Avcı Mükeşşa'yı her akşam kahve içirerek uyutmaktadır. (54)

Kadın kocasını ilaçlı su ile uyutarak yamyamlık yapmaktadır. (63)

D1401. Sihirli nesne ile şahsın dövülmesi

D1401.1. Sihirli sopa ile şahsın dövülmesi

Kelogan, kargaların verdiği sihirli tokmak ile hamamcıyı döverek eşyalarını geri alır. (38)

D1470.1. Sihirli objenin istenmesi

Yılanlar sultanının kızı, Avcı Mehmet'e babasından sihirli mavi boncuğu istemesini söyler. (6)

D1470.1.20. Sihirli kutunun istenmesi

Cevahirci, hocadan peri kızının karnından aldığı sihirli kutuyu ister. (43)

D1505. Körlüğü gideren sihirli objeler

Hocanın, peri kızının karnından aldığı kutu, kör gözü açmakta, gören gözü kör etmektedir. (43)

Ormana terk edilen kız, güvercinlerin attığı tüyü gözeliren sürünce görmeye başlar. (51)

D1601. Otomatik olarak çalışan nesneler

D1601.5. Otomatik sopa

Kargaların, Keloğlan'a hediye ettikleri sopa tokmak "vur tokmağım vur" denilince harekete geçmektedir. (38)

D1610.2. Konuşan ağaç

Kavak ağacı peri kızının söylediklerini devamlı tekrar eder. (15)

D1610.36. Konuşan su

Devler ülkesindeki çeşme devler sultanı ile konuşur. (15)

(T)D1610.37. Konuşan ay

Kadın, ay'dan kızının yerini sorar. (12)

(T)D1610.38. Konuşan güneş

Güneş, kadına Miski Bahar'ın yerini söyler. (12)

(T)D1610.39. Konuşan yıldız

Kadın, yıldız'dan kızının yerini sorar. (12)

(T)D1610.40. Konuşan kapı

Açık ve kapalı kapılar, devler sultanı ile konuşur. (15,20)

D1651. Sihirli nesne yalnız sahibine itaat eder

D1651.2. Sihirli sopa sadece sahibi için çalışır

Kargaların verdiği sihirli tokmak sadece Keloğlan'ın emriyle çalışmakta veya durmaktadır. (38)

D1718.1. Su ve çubuktaki sihirli güç

Sihirli değnek, kime vurulursa o hayvan olmaktadır. (54)

D1866. Sihirli güzelleşmenin diğer şartları

D1866.1. Banyo yaparak güzelleşme

Kurukafa, kuyudaki suya düşünce dünya güzeli bir delikanlı olur. (19)

Karaoğlan, yaşlı adamın verdiği su ile yıkanınca beyazlaşır. (25)

D1866.2. Derinin çıkarılması ile güzelleşme

Padişahın oğlunun evlendiği kurbağa, derisinden çıkınca, dünya güzeli bir kız olur. (14)

Padişah oğlunun evlendiği keçi derisinden çıkınca, dünya güzeli bir kız olur. (17)

Kızın evlendiği köpek silkinince, yakışıklı bir delikanlı olur. (21)

Yılan, kabuğundan çıkınca, yakışıklı bir delikanlı olur. (22)

D1905. Aşka sebep olmanın mânâları

D1905.2. Bölünüp aşk tılsımı olarak yenilen elma

Dervişin verdiği elmayı bölüşüp yiyen, padişah ile karısının bir kızı, vezir ile karısının bir oğlu olur. (25)

D2136. Sihirle sarayın yer değiştirmesi

Avcı Mehmet'in sihirli Arap'a yaptırdığı saray mavi boncuğu çalan Yahudî tarafından yok ettirilir. (6)

E. ÖLÜM

E0 - E99 DİRİLTME

E0 Diriltme

E10 Tedavi ile diriltme

E30 Organları yerine getirerek diriltme

E50 Sihirle diriltme

E80 Hayat suyu

E90 Hayat ağacı

E100 İlaçla diriltme

E120 Diriltmenin diğer yöntemleri

E150 Diriltme şartları

E200-E599 HAYALETLER VE HORTLAKLAR

E200-E299 ÖLÜDEN GELEN KÖTÜLÜKLER

E200 Ölümden kötü niyetle dönüş

E210 Ölü sevgilinin kötü niyetle geri dönüşü

E220 Ölü akrabanın kötü niyetle dönüşü

E230 Ölümden dönüşün cezalandırılması

E250 Kan içici hayalet

E260 Diğer kötü niyetli hayaletler

E280 Hayaletlerin uğradığı binalar

E300-E399 ÖLÜMDEN İYİ NİYETLE DÖNME

E300 Ölümden iyi niyetle dönme

E310 Ölü sevgilinin iyi niyetle dönüşü

E320 Ölü akrabanın iyi niyetle dönüşü

E340 Ölümden şartlı dönüş

E360 Ölümden iyi niyetle dönüşün diğer sebepleri

E380 Davet edilen hortlak

E390 Ölümden iyi niyetle dönme - Çeşitli

E400-E599 HORTLAKLAR VE HAYALETLER - Çeşitli

E400 Hortlaklar ve hayaletler - Çeşitli

E410 Rahatsızlık veren mezar

E420 Hayaletin görünüşü

E430 Hortlaklara ve ölüme karşı mücadele

E440 Yürüyen hortlak

E460 Çatışma halindeki hayaletler

E470 Ölüm ve hayat ilişkisini anlatmak

E480 Ölünün ikametgâhı

E490 Ölü topluluklar

E500 Hayalet misafirler

E510 Hayalet denizciler

E520 Hayvan hortlaklar

E530 Nesnelerin hortlakları

E540 Hayaletlerin çeşitli faaliyetleri

E600-E699 RUHUN BEDEN DEGISTIRMESI

E600 Ruhun beden değiştirmesi

E610 Ruhun hayvan bedenine girmesi

E630 Ruhun nesnelere geçmesi

E650 Ruhun beden değiştirmesinin diğer şekilleri

E670 Tekrarlanan beden değiştirme

E690 Beden değiştirme - Çeşitli

E700-E799 RUH

E700 Ruh

E710 Dış ruh

E720 Bedenden ayrılan veya bedene giren ruh

E730 Hayvan şeklindeki ruh

E740 Ruhun diğer şekilleri

E750 Ruhun tehlikeye atılması

E760 Hayat belirtisi

E780 Canlı beden uzuvları

E11. Dönüşme ile tekrar dirilme

Güvercinlerin sırrını açıkladığı için taş kesilen çoban, dört boynuzlu koçun kanı damlatılınca, tekrar canlanır. (28)

Büyücü ölüp büyü bozulunca, üzerine toz serpilerek taş kesilen padişah ve adamları tekrar canlanırlar. (36)

E63. Dua neticesiyle canlanma

Kadının kırk türlü baharattan yaptığı bebek, kırk gün kırk gece yapılan duâ neticesinde canlanır. (12)

Kızın kırkıncı odada bulduğu ölü, kırk günlük duâ neticesi canlanır. (39)

Kadının duâsı kabul edilince, tenceredeki nohutlar çocuk olur. (57)

E64. Sihirli obje vasıtasıyla canlanma

E64.9. Tüy vasıtasıyla canlanma

Üvey annesinin zehirlediği kız, güvercinlerin attığı tüy vücuduna sürülünce canlanır. (22)

E80. Suda hayat

E80.3. Su vasıtasıyla canlanma

Turunçtan çıkan kız su verilince canlanır. (15)

E106. Sihirli elma ile canlanma

Beyoğlu can elmasını kızın dudağına sürünce, kız canlanır. (33)

E113. Kanla dirilme

E113.1. Hayvan kanı ile dirilme

Taş kesilen çoban dört boynuzlu koçun kanı damlatılınca canlanır. (28)

E151. Tekrar dirilme

Beyoğlu, kızı teneşire koydururken, kızın ağzındaki zehir düşünce kız canlanır. (34)

E323. Ölü annenin dostluğu

E323.4. Ölü annenin nasihati

Ölmüş olan anne, mezarı başında kendinden yardım isteyen kızına, ne yapması gerektiğini söyler. (22)

E481. Ölüler ülkesi

E481.1. Alt dünyada ölüler ülkesi

Padişahın küçük oğlu perilerin yardımıyla ölü annesini gölün altındaki yeraltı ülkesinde bulur. (14)

E545. Ölünün konuşması

E545.13. Ölü ile insan arasındaki konuşma

Padişahın küçük oğlu yeraltı ülkesindeki ölü annesi ile konuşur. (14)

Ebe olarak saraya gönderilen kız mezardaki annesi ile konuşur ve annesi kızına, ne yapması gerektiğini söyler. (22)

E711.1. Yumurtada ruh

Cansız'ın canı yedi denizin altındaki domuzun karnındaki yumurtalardır. (46)

E711.15. Kuş kafesinde ruh

Büyücünün canı, dokuz dağın arkasındaki perili köşkte kafes içindeki güvercinlerdir. (36)

E711.16. Çubukta hayat

Sihirli çubuk dokunduğu insanı çeşitli hayvan şekillerine dönüştürür. (54)

E714.1. Kanda ruh (hayat)

Kuş kesilince eşiğe damlayan kanı kocaman bir kavak ağacı olur. (15)

Taş kesilen çoban dört boynuzlu koçun kanı damlatılınca canlanır. (28)

E732. Kuş şeklindeki ruh

Büyücünün ruhu, perili köşkteki kuştur. O kuş uçurulunca büyücü ölür. (36)

E745. Nesnede ruh

E745.5. Meyvede ruh

Kahraman turuncu kesince içinden bir kız çıkar. (15)

F. OLAGANÜSTÜLÜKLER

F0 - F199 DIGER DÜNYALARA SEYAHATLAR

F0 Diğer dünyalara seyahatlar

F10- F79 Üst Dünyalara Seyahat

F10 Üst dünyalara seyahat

F30 Üst dünyada yaşayanların dünyayı ziyaret etmesi

F50 Üst dünyaya giriş

F60 Üst dünyaya veya üst dünyadan taşınma

F80- F109 Alt Dünyaya Seyahat

F80 Alt dünyaya seyahat

F90 Alt dünyaya giriş

F100 Alt dünyayı ziyaretle ilgili çeşitli motifler

F110-F199 ÇEŞITLI DIGER DÜNYALAR

F110 Diğer dünyalara seyahat

F130 Diğer dünyalarda iskan

F140 Diğer dünyaların hudutları

F150 Öbür dünyaya giriş

F160 Diğer dünyanın tabiatı

F170 diğer dünya ile ilgili çeşitli motifler

F200-F699 ÇEŞITLI YARATMALAR

F200-F399 PERILER VE CINLER

F200 Periler (cinler)

F210 Periler ülkesi

F220 Perilerin yaşadığı yer

F230 Perilerin görünüşü

F240 Perilerin sahipliği

F250 Perilerin diğer karakterleri

F300-F399 PERİLER VE ÖLÜMLÜLER

F300 Perilerle evlenme veya irtibat kurma

F310 Periler ve insan (çocuk)

F320 Periler insanları ülkelerine taşırlar

F330 Müteşekkir periler

F340 Perilerin hediyeleri

F350 Periler tarafından çalınma

F360 Hain ve yıkıcı periler

F370 Periler ülkesine ziyaret

F380 Perilerden kurtulma veya perileri mağlup etme

F390 Perilerle ilgili çeşitli motifler

F400-F499 RUHLAR VE ŞEYTANLAR

F400 Ruhlar ve şeytanlar - genel

F420 Su perileri

F430 Hava perileri

F440 Bitki perileri

F450 Yeraltı perileri

F460 Dağ perileri

F470 Gece perileri

F490 Ev perileri

F490 Diğer ruhlar ve şeytanlar

F500-F599 OLAĞANÜSTÜ İNSANLAR

F500 Olağanüstü insanlar

F510 Canavar insanlar

F530 Olağanüstü büyük ve küçük kişiler

F540 Olağanüstü fiziki organlar, araçlar

F560 Hayatın görülmedik halleri

F570 Diğer olağanüstü insanlar

F600-F699 İNSANLAR VE OLAĞANÜSTÜ GÜÇLER

F600 İnsanlar ve olağanüstü güçler

F610 Olağanüstü kuvvetli adam

F640 Algılamanın olağanüstü güçleri

F660 Olağanüstü hünerler

F680 Diğer acayip güçler

F700-F899 OLAĞANÜSTÜ YERLER VE EŞYALAR

F700 Olağanüstü yerler

F710 Olağanüstü su şekilleri

F720 Denizaltı ve yeraltı dünyası

F730 Olağanüstü odalar

F750 Olağanüstü dağlar ve kara parçalarının özellikleri

F760 Olağanüstü şehirler

F770 Olağanüstü binalar ve eşyalar

F790 Olağanüstü gökyüzü ve hava olayları

F800 Olağanüstü kayalar ve taşlar

F810 Olağanüstü ağaçlar, bitkiler, meyveler vs.

F820 Olağanüstü elbise ve süs eşyaları

F830 Olağanüstü silah

F840 Diğer olağanüstü nesne ve yerler

F900-F1099 OLAĞANÜSTÜ HADİSELER

F900 Kerametler

F910 Olağanüstü yutma

F930 Denizler ve sular hakkındaki olağanüstü olaylar

F940 Olağanüstü denizaltı ve yeraltı kaybolmaları

F950 Olağanüstü tedaviler

F960 Olağanüstü tabiî olaylar

F970 Ağaçlar ve bitkilerin olağanüstü davranışları

F980 Hayvanlarla ilgili olağanüstü olaylar

F990 Canlı gibi hareket eden cansız nesneler

F1010 Diğer olağanüstü olaylar

F80. Alt dünyaya seyahat

Oğlan, yanlışlıkla kara ata binince yedi kat yerin altındaki yeraltı ülkesine gider. (9)

Kan izlerini takip ederek alt dünyaya giden küçük oğlan, devi öldürür. (10)

Adam Cansız'ın canını bulmak için posta binip yedi denizin altına iner. (46)

F98. Alt dünyaya hayvan sırtında inme

Oğlan, yanlışlıkla kara ata binince, yedi kat yerin altındaki yeraltı ülkesine gider. (9)

F101. Alt dünyadan dönüş

F101.3. Kartal üzerinde alt dünyadan dönüş

Devi öldüren ve yavruları kurtaran genç, padişahın kızı ile birlikte Zümrüdü Anka kuşunun sırtında yeryüzüne çıkar. (9)

F101.6. Alt dünyadan hayvan sırtında dönüş

Küçük oğlan, alt dünyadan Cansız'ın sırtında çıkar. (46)

(T)F101.9. Alt dünyadan koç sırtında dönüş

Oğlan, ak koça binerek yeryüzüne çıkar. (10)

F102. Kazaen alt dünyaya gidiş

F102.1. Canavarı veya hayvanı alt dünyada takip eden kahraman, onu vurarak öldürür

Padişahın küçük oğlu yanlışlıkla kara ata binerek yeraltı ülkesine iner ve orada su başını tutan devi öldürür. (9)

Kan izlerini takip eden üç kardeşin en küçüğü alt dünyaya giderek devi öldürür. (10)

F212. Periler su altında yaşarlar

Kurbağa şeklindeki peri dere kenarında yaşar. (14)

Padişahın küçük oğlunun karısının akrabaları su altında yaşamaktadır. (14)

Küçük oğlanın karısını kaçıran Cansız'ın canı yedi denizin altındadır. (46)

F220. Perilerin yaşadığı yer

Peri kızının evi Kafdağı'nın arkasındadır. (8)

Periler, dokuz dağın arkasındaki köşkte yaşamaktadırlar. (36)

Peri kızı dağdaki mağarada hazinenin bekçiliğini yapmaktadır. (43)

F234. Periye dönüşme

F234.1.2. Keçi şeklindeki peri

Padişahın oğlu, keçi şeklindeki peri kızı ile evlenir. (17)

F234.1.6. Kurbağa şeklindeki peri

Peri kızı kurbağa şeklinde padişahın küçük oğlu ile evlenir. (14)

F234.1.7. Yılan şeklindeki peri

Padişahın yılan oğlu gerdek gecesinde derisini çıkarınca, insan olan bir peridir (22)

F234.1.9. Köpek şeklindeki peri

Kızın evlendiği köpek geceleri insan olan bir peridir. (21)

F234.1.15. Kuş şeklindeki peri

Peri kızı, başındaki iğne çekilince kuşa dönüşür. (15)

F234.1.15.2. Güvercin şeklindeki peri

Kız, güvercin şeklindeki peri ile evlenir. (18)

Güvercin şeklindeki periler, dağa terk edilen kıza yardım ederler. (51)

F234.2. İnsan şeklindeki peri

Balıkçının oğluna arkadaş olan Halil, denize attığı balık şeklindeki peridir (8)

Padişahın oğlunun evlendiği fakir kız aslında bir peridir. (16)

Şehzâdenin âşık olduğu kız bir peri kızıdır. (43)

Avcı Mükeşşa ile evlenen kasabın kızı, elindeki değnekle insanları istediği şekle sokan bir peri kızıdır. (69)

F237. Periler kıyafet değiştirir

Peri kızı, dilenci kılığında saraya gelerek, kızı kaçırır. (46)

F252. Perilerde yönetim

F252.1. Perilerin kralı

Halil, peri padişahının çadırına gider. (8)

Kırk peri kızının başında dünya güzeli bir şehbenderleri vardır. (43)

Perilerin padişahı, ortanca kız ile evlenir. (46)

"Cıvıl cıvıl" eden ot periler padişahının bahçesindedir. (50)

Müezzine âşık olan kız, peri padişahının kızıdır. (69)

F253. Perilerin olağanüstü gücü

Padişahın canı balık isteyince, gelini parmaklarını balık yaparak kızartır. (14)

Padişahın oğlundan istediği olağanüstü işleri periler yerine getirir. (14)

Peri kızının elini sabunlayıp suyunu döktüğü yerde yonca biter. (15)

Peri kızı, eşlerinin yanında olağanüstü işler yapar

a) Parmaklarını balık yaparak pişirir

b) Gökyüzüne merdiven kurar

c) Parmağını keser, parmak tekrar yerine gelir. (16)

Peri kızı kuşunun yardımıyla kahramanı ülkesine kaçırır. (43)

Peri padişahı, sihirli kıl ile Arap'a hükmetmektedir. (46)

Aslında bir peri olan kasabın kızı elindeki değnekle insanları istediği şekle sokma gücüne sahiptir. (69)

F300. Perilerle evlenme veya irtibat kurma

Balıkçının oğlu peri kızı ile evlenir. (8)

Padişahın küçük oğlu kurbağa şeklindeki peri kızı ile evlenir. (14)

Beyoğlu turunçtan çıkan peri kızı ile evlenir. (15)

Padişahın oğlunun evlendiği fakir kız, bir peri kızıdır. (16)

Padişahın oğlunun evlendiği keçi gece insan olan bir peridir. (17)

Kız, güvercin şeklindeki peri ile evlenir. (18)

Kızın evlendiği köpek, gece insan olan bir peridir. (21)

Kızın evlendiği yılan derisini soyunca yakışıklı bir delikanlı olur. (22)

Şehzâdenin çadırda görerek âşık olup evlendiği kız bir peri kızıdır. (43)

Müezzin, her gün bir peri kızı ile beraber olur. (43)

Peri padişahı, evin ortanca kızı ile evlenir. (46)

Bey, oğlunu peri kızı ile evlendirir. (50)

Avcı Mükeşşa aslında bir peri olan kasabın kızı ile evlenir. (69)

F301. Perilerin aşkı

Peri padişahının kızı müezzine âşık olur. (43,69)

F302. Peri sevgili

Beyoğlu, beddua ile üç turunçlara âşık olur. (15)

Padişahın oğlunun âşık olduğu kız bir peri kızıdır. (16)

Şehzâdenin çadırda görerek âşık olduğu kız, bir peri kızıdır. (43)

F347 Perilerin nasihati

Kurbağa şeklindeki peri kızı, kocasına sırrını kimseye söylememesini tenbih eder. (14)

Keçi şeklindeki peri kızı, kocasına gece insan olduğunu kimseye söylememesini tenbih eder. (17)

Köpekle evlenen kıza kayınbabası, annesi evine giderken, iç halini kimseye bildirmemesini tenbih eder. (21)

Perilerin sultanı, müezzine, kırk gün bir peri kızı ile beraber olacağını kırkıncı gün kendisinin olacağını söyler. (43)

Güvercin şeklindeki periler kızın gözlerinin nasıl iyi olacağını kıza söylerler. (51)

Peri kızı, müezzine kırk gün kendisine dokunmamasını, kırkıncı gün onun olacağını söyler. (69)

F451. Cüce

F451.2.3.1. Cücenin uzun sakalı

Padişah oğlundan, boyu bir karış, sakalı iki karış bir adam bulmasını ister. (14)

F451.3.8. Cücenin kuvveti

Padişahın küçük oğluna gölden getirdiği cüce padişah ile lalayı öldürür. (14)

F451.5.1. Yardımcı cüce

Padişahın küçük oğlunun gölden getirdiği cüce, padişah ile lalayı öldürerek, oğlanı ölümden kurtarır. (14)

F511. Başı olağandışı olan insan

Kadın kuru kafalı bir oğlan dünyaya getirir. (19)

F511.3. Boynuzlu insan

Kahraman, cennet meyvesi diyerek, siyah incirden

yedirince, dünya güzelinin başında boynuzlar büyür. (37)

F512.5. Gözleri olmayan insan

Ekmek ve su karşılığı gözlerini kaybeden kız, güvercinlerin yardımıyla tekrar gözlerine kavuşur. (51)

F530. Olağanüstü büyük ve küçük kişiler

Padişah, oğlundan boyu bir karış, sakalı iki karış bir adam bulmasını ister. (14)

F531. Dev

F531.0.4. Kadın şeklindeki dev

Keloğlan, devin karısını ve kızını hile ile öldürür. (31)

Mustan ile köylüleri dev anasının evinde misafir olurlar. (32)

Kadın şeklindeki dev Habibi'yi evlat edinir. (34)

F531.1.2. Dokuz başlı dev

Kayaoğlan dokuz başlı devi öldürür. (23)

F531.5.1. İnsan ve devin dostluğu

Dev anası, memesinden emen Habibe'yi evlat edinir. (34)

Devler sultanı, kız kardeşini kendisine veren küçük oğlanla dost olur ve ona, karısını bulmasında yardım eder. (46)

F531.5.7. Devlerle insanların evliliği

Küçük oğlan, büyük kız kardeşlerini devler padişahına verir. (46)

F531.2.1. Devler dağlarda veya mağaralarda yaşarlar

Ülkenin suyunu elinde tutan dev Kocatepe'de yaşamaktadır. (9)

Habibe ışık yanan yere giderek devlerin kulübesine varır. (34)

Karnında Arap'ın canını taşıyan ejderhalar Kaf dağında yaşamaktadır. (42)

F531.6.3. Devlerin evleri

Mustan ile köylüleri Dev anasının evinde misafir olurlar. (32)

F531.6.8.6. Devlerin çocukları

Keloğlan devin karısını ve kızını hile ile öldürür. (31)

Devin kızları Habibe'ye yardım ederler. (34)

(T)F536. Çok küçük insanlar

Büyücü, sihirli tozlarla askerleri cüce haline getirir. (36)

Çiftçinin karısının ocağa koyduğu nohutlar çocuk olur. (57)

F555. Dikkate değer saç

F555.1. Saçının bir kısmı altın olan kimse

Beyin üçüncü hanımı altın saçlı bir oğlanla, altın saçlı bir kız çocuğu dünyaya getirir. (50)

F543. Olağanüstü burun

Dağ adamının birinci arkadaşı burun deliğinin birisiyle herşeyi soğutup diğeri ile dünyayı yutmaktadır. (11)

F567. Vahşi adam

Vahşi hayvanlar arasında yaşayan Arslan Ali, sırtı

kıllı, çıplak ve konuşma bilmeyen bir insandır. (11)

F575. Olağanüstü güzellik

F575.1. Olağanüstü güzel kadın

Balıkçının oğlu ile arkadaşı Halil kulübede dünya güzeli bir kız ile karşılaşırlar. (8)

Padişahın güzel kızı gün geçtikçe büyür, gonca gül gibi olur. (11)

Kurbağa silkinerek kabuğundan çıkar ve dünya güzeli bir kız olur. (14)

Beyoğlu, turuncu kesince içinden ayın ondördü gibi bir kız çıkar. (15)

Keçi kız, yalnız kalınca silkinerek dünya güzeli bir kız olur. (17)

Habibe, öyle güzel bir kızdır ki, üvey annesi bunu kıskanır. (34)

Dünya güzeli, beşyüz lira karşılığında yüzüne bakılabilinen bir kadındır. (37)

Arap, padişahın dünya güzeli karısını kaçırır. (42)

Şehzâdenin çadırda gördüğü kız o kadar güzeldik ki, şavkı gözünü alır. (43)

Padişahın oğlunun âşık olduğu kız, gülünce yanağında güller açan; ağlayınca gözlerinden inci mercan dökülen; bastığı yerde çayır çimen biten bir kızdır. (51)

F575.2. Yakışıklı erkek

Dağ adamı vücudu kıllar içinde ve zincire vurulmuş olmasına rağmen, yakışıklı, güçlü ve kuvvetli bi-

risidir. (11)

Güvercin, akşam olunca çok yakışıklı bir delikanlı olur. (18)

Kurukafa kuyudan çıkınca dünya güzeli bir delikanlı olur. (19)

Köpek, kürkünü çıkartınca ayın ondördü gibi bir delikanlı olur. (21)

Yılan derisinden çıkınca, ayın ondördü gibi bir delikanlı olur. (22)

Kırk gün başında Kur'an okunarak dirilen oğlan, yakışıklı bir delikanlı olur. (39)

F575.3. Olağanüstü güzel çocuk

Kadının kırk türlü baharattan yaptığı bebek, dua neticesinde canlanınca, ceylan gözlü, gonca ağızlı, ufacık burunlu, saçları pırıl pırıl dünya güzeli bir kız olur. (12)

Beyin üçüncü hanımı altın saçlı bir oğlanla altın saçlı bir kız dünyaya getirir. (50)

F601. Olağanüstü arkadaşlar

F601.1. Kahramanın vazifesini yerine getiren olağanüstü arkadaşlar

Dağ adamının, yolda arkadaş edindiği üç kişiden birincisi, burnunun bir tarafı ile soğuk hava çıkarır, her şeyi soğutur; ikincisi karıncalara hükmeder; üçüncüsü dağı, taşı titretmektedir. (11)

F601.7. Hayvanların olağanüstü arkadaşlığı

Keloğlan ile arkadaş olan tilki, Keloğlan'ı padişah kızı ile evlendirir. (5)

Kedi ile köpek, kendilerini çocukların elinden kurtaran Avcı Mehmet'e kaybettiği mavi boncuğu geri getirirler. (6)

İnsan şekline giren balık, balıkçının oğlu ile arkadaş olur ve ona olağanüstü işlerde yardım eder. (8)

Kız oğlan, atı Ağzı Kara'nın yardımıyla padişahın zor isteklerini yerine getirir. (20)

Arslan Ali hayvanlardan müteşekkil ordusu ile padişahı mağlup eder. (29)

Padişahın oğlu atının yardımıyla, Rus ordusunu yenerek kralı da esir eder. (53)

F610. Çok kuvvetli adam

Halil, kırk hırsızları öldürerek dünya güzelini kurtarır. (8)

Padişahın küçük oğlu Kocatepe'deki devi öldürerek halkı susuzluktan kurtarır. (9)

Dağ adamı, kuvvetli bir insandır. Güreş müsabakalarında bütün güreşçileri yener. (11)

Dağ adamının üçüncü arkadaşı dağı, taşı titreten bir adamdır. (11)

Kayaoğlan dokuz başlı devi öldürür. (23)

Yiğit çoban, gece yarısı gelen yılan, ejderha, kurt ve devi öldürerek şehzâdeyi kurtarır. (28)

Arslan Ali, güreşerek bütün arslanları yener. (29)

F628.2.3. Kuvvetli adam devi öldürür

Padişahın küçük oğlu su başını tutan devi öldürür. (9)

Padişahın küçük oğlu gülü koparan devi öldürür. (10)

Kayaoğlan dokuz başlı devi öldürür. (23)

Çoban ejderhayı yirmibir yerinden bıçaklayarak öldürür. (42)

F713. Olağanüstü göl

Mustan baduçu boşaltınca orada bir göl meydana gelir. (32)

F715. Olağanüstü ırmak (su)

Sel, horozun karnından çıkarak ateşi söndürür. (3)

Yaşlı adam su ile arap oğlanı beyazlaştırır. (25)

Padişahın kızı, suyu içince yaraları iyileşir. (27)

Oğlan geyik izindeki sudan içince geyik olur. (35)

F718. Olağanüstü kuyu

Küçük kardeşin atıldığı kuyu dipsiz bir kuyudur. (9,10)

F752. Dağın hazinesi

Dağdaki hazineyi peri kızı beklemektedir. (43)

F755. Dağda yaşama

Vahşi hayvanlar arasında yaşayan dağ adamı padişahın adamları tarafından yakalanır. (11)

Annesinin, padişahtan kurtarmak için dağa terk ettiği oğlu arslanlarla birlikte büyür. (29)

F760. Olağanüstü şehir

Kadın kocasının karnını açınca içinde sanatkârların çalıştığı bir şehirle karşılaşır. (21)

F771. Olağanüstü kale (saray, ev)

Avcı Mehmet'in emriyle Arap bir gecede padişahın sarayından daha büyük bir saray yapar. (6)

F771.4.1. Devin ikâmet ettiği saray

Tilki devi fırına kapatarak sarayına el koyar. (5)

Üç turunçlar devler ülkesinin sarayındaki bahçedir. (15)

F776. Olağanüstü kapı

Açık ve kapalı kapılar devler sultanı ile konuşur. (20)

F783. Olağanüstü halı

Üç kardeşin elindeki halı, üzerine binildiğinde insanı istediği yere götürmektedir. (42)

F784. Olağanüstü masa (sofra)

Sofra açıldığında üzerinde kırk kap yemek ortaya çıkar. (38)

F811. Olağanüstü ağaç

Kuş kesilince eşiğe dalmayan kandan, kocaman bir kavak ağacı ortaya çıkar ve kuşun dediklerini tekrar eder. (15)

Kahraman, dervişin verdiği çekirdeği yere atınca, orada kocaman bir zeytin ağacı ortaya çıkar. (30)

Kahramanın ağaçtan kopardığı elma, yenildiğinde insanı eşeğe çevirmektedir. (37)

F813. Olağanüstü meyveler

F813.1. Olağanüstü elma

Ak sakallı ihtiyârın verdiği elmayı yiyen padişahın hanımı kız, vezirin hanımı oğlan çocuğu dünyaya getirir. (25)

Beyoğlu, can elmasını dudağına sürünce kız canlanır. (33)

Kahraman ağaçtan kopardığı elmayı yiyince eşek haline gelir. (37)

F813.7. Olağanüstü incir

Kahraman siyah inciri yiyince başında boynuz büyür. (37)

(T)F813.9. Olağanüstü turunç

Turunç kesilince içinden bir kız çıkar. (15)

(T)F815.2.2. Olağanüstü nohut

Kadının pişirdiği nohutlar çocuk haline gelirler. (57)

F817. Olağanüstü çimen

Kız elini sabunlayıp suyu yere dökünce orda çimen biter. (15)

Ormana terk edilen kızın bastığı yerde yetişen çimenleri yiyen keçi, sütlenince kızı emzirir. (51)

Kız, adamın padişahtan getirttiği atı, bastığı yerlerde büyüyen çimenlerle besler. (51)

F825. Olağanüstü yüzük

Küçük oğlan, kızın verdiği yüzüğü parmağına takınca karşısına iki tane koç gelir. (10)

F827. Olağanüstü mücevherler

F827.6. Olağanüstü bilezik

Kadın kocasının getirdiği bileziği koluna takınca kendisini Avcı Mükeşşa'nın evinde bulur. (54)

F829. Çeşitli olağanüstü giyim ve süs eşyaları

(T)F829.4. Olağanüstü ayna

Keloğlan kılığındaki padişahın oğluna, yardım eden ihtiyar elindeki ayna ile kahramana savaş alanını ve düşmanın yerini gösterir. (53)

F900.1. Muayyen zamanlarda kerametler

Çöpçatan derviş vezirin kızının kiminle evleneceğini görmeden bilir. (24)

Ak sakallı ihtiyar padişahın ve vezirin çocukları olacağını ve evleneceklerini önceden bilir. (25)

Kendini Tanrı diye tanıtan yaşlı adam, kara oğlanı su ile yıkayarak beyaz tenli olmasını sağlar. (25)

Yılan, kadına bir çocuğu olacağını, fakat kendisinin kırk gün sonra öleceğini söyler. (36)

F913. Karındaki kurbanın kurtulması

F929. Diğer olağanüstü insanlar

F929.4. İnsan vücudunda bulunan küçük hayvanlar

Köylünün kızının karnındaki yılan gerdek gecesi damatları öldürmektedir. (8)

F932. Irmaklarla ilgili olağanüstü davranışlar

F932.12. Konuşan ırmak

Sel, Yarım Horoz ile konuşur. (3)

F950. Olağanüstü tedaviler

Dağa terk edilen padişahın kızı yılanın içtiği iki kaya arasında çıkan sudan içince yaraları iyi olur. (27)

Beyoğlu, can elmasını dudağına sürünce kız canlanır. (33)

Gözleri oyulup ormana terk edilen kız güvercinle-

rin attığı tüyleri sürünce, gözleri görmeye başlar. (51)

Sahte doktor padişahın karısının iyi olabilmesi için, aygır ciğeri yemesi gerektiğini söyler. (53)

Padişahın ağrıyan gözünün ilacı arslan sütüdür. (53)

F961. Gökyüzü cisimlerinin olağanüstü davranışları

F961.1. Güneşin olağanüstü davranışları

Güneş aşağı ip sarkıtarak Miski Bahar ve annesini yukarı çeker. (12)

(T)F961.1.11. Konuşan güneş

Güneş dile gelerek şöyle der. "Yarın sabah hangi kapıya doğarsam bil ki Miski Bahar oradadır. (12)

F961.2. Yıldızların olağanüstü duruşları

Ayın görevi bitip gökyüzünü terk edince, yıldız yere inerek Miski Bahar ve annesini üzerine aldıktan sonra, onları evlerinin önüne bırakır. (12)

F961.2.5. Konuşan yıldız

Yıldız dile gelerek, Miski Bahar'ı görmediğini ancak yerini ayın bilebileceğini söyler. (12)

F961.3. Ayın olağanüstü davranışları

Ay, ip sarkıtarak Miski Bahar ve annesini yukarı çeker. (12)

(T)F961.3.4. Konuşan ay

Ay, kadın ile konuşarak, Miski Bahar'ın yerini söyler. (12)

Ay, üvey anne ile konuşarak, devlerin yanındaki Habibe'nin daha güzel olduğunu söyler. (34)

F970. Bitkiler ve ağaçların olağanüstü davranışları

Kuşun kesilmesiyle akan kandan eşikte büyüyen kavak ağacı kızın dediklerini tekrar eder. (15)

F983. Hayvanların olağanüstü büyümesi

Kızın beslediği at, kısa bir sürede inanılmayacak şekilde gelişir. (15)

Balığa benzeyen Kayaoğlan altı ayda onsekiz yaşında imiş gibi büyür. (23)

Kızın bastığı yerde yetişen çimenleri yiyen at bir haftada inanılmayacak derecede gelişir. (51)

F1045. Geceyi ağaçta geçirme

Kardeşi geyik olan kız, korkusundan kavak ağacına çıkar ve geceyi orada geçirir. (35)

Ormana terk edilen kız, ağaca çıkarak orada saklanır. (52)

F1068. Realist rüya

Arslan Ali rüyasında yaşlı bir kadından konuşmayı öğrenir. (29)

Ejderha, rüyasında padişahın kızını götür. (44)

F1088. Olağanüstü kaçışlar

Miski Bahar ve annesi güneş, ay ve yıldızların yardımıyla kralın kızının elinden kurtulurlar. (12)

Pamuk Ana'nın çocukları sihirli nesneler yardımıyla çocuk hırsızından kurtulurlar. (13)

Mustan sihirli nesneler yardımıyla dev anasından kaçar. (32)

G. DEVLER

G0 - Devler

G10- G399 DEVLERİN ÇEŞİTLERİ

G10- G99 YAMYAMLAR VE YAMYAMLIK

G10 Yamyamlık

G20 Cadılar

G30 Yamyamlık yapan insan

G50- G79 Arasıra yamyamlık

G60 Farkında olmadan insan eti yiyen insan

G70 Arasıra yamyamlığı düşünmek

G80 Yamyamlarla ilgili diğer motifler

G100-G199 ÇOK BÜYÜK DEVLER

G100 Büyük dev

G110 Büyük devlerin hakimiyeti

G120 Büyük devlerin fizikî özellikleri

G130 Büyük devlerin alışkanlıkları

G150 Çeşitli büyük devler

G200-G299 CADILAR (Büyücüler)

G200 Cadı

G210 Cadının görünüşü

G220 Cadıların özellikleri

G230 Cadıların yaşadığı yer

G240 Cadıların alışkanlıkları

G250 Cadıların tanınması

G260 Cadıların kötü işleri

G270 Cadılardan kurtulma veya galip gelme

G280 Cadılarla ilgili çeşitli motifler

G300-G399 DİĞER DEVLER

G300 Diğer devler

G310 Devler ve karakteristik özellikleri

G350 Hayvan şeklindeki dev

G360 Devler ve canavarların hususiyetleri

G370 Devler - Çeşitli

G400-G499 DEVLERİN HAKİMİYETİNE GİRMEK

G400 İnsan devin hakimiyetine girer

G410 Devin hakimiyetini kıran insan

G420 Dev tarafından kaçırılma

G440 Dev insanı kaçırır

G450 Çeşitli dev hakimiyetine girmeler

G500-G599 MAĞLUP EDİLEN DEV

G500 Mağlup edilen dev

G510 Öldürülen, sakat bırakılan veya kaçırılan dev

G520 Tuzağa düşürülerek kendi kendini yaralayan dev

G530 Devlerin akrabaları kahramana yardım eder

G550 Devden kurtulma

G560 Aldatılarak esaretinden kurtulunulan dev

G570 Dev kortutulur

G580 Zor kullanarak itaat ettirilen dev

G600-G699 DİĞER DEV MOTİFLERİ

G610 Devden çalma

G630 Devlerin özellikleri

G650 Sınıflandırmaya girmeyen dev motifleri

G11. Yamyamlığın çeşitleri

G11.2. İnsan eti yiyen dev

Su başını tutan dev, haftada bir insan yer. (9)

Devler askerleri pişirip yerler. (23)

Dev, üç kardeşi görünce "yemeğim ayağıma geldi." diye sevinir. (31)

Dev anası Mustan ile köylülerini yemek için planlar yapar. (32)

Padişahın bekçilerine bir dev dadanır. Her gün bir ikisi eksilmektedir. (64)

G50. Arasıra yamyamlık

Kız kardeş gece yarısı yamyamlık yapmaktadır. (30)

Sehzâde'nin karısı gece yarısı bir dev olup mezarlığa gider ve ölünün yüreğini yer. (43)

Karısı, adamı ilaçla uyutup gece yarısı mezarlıkta cesetlerin ciğerlerini yemektedir. (69)

G81. Farkında olmadan yamyamla evlenme

Sehzâde karısının yamyam olduğunu bilmemektedir. (43)

Eskici karısının yamyam olduğunu bilmemektedir. (69)

G112. Devlerin verimli ve verimsiz tarlaları

Üç kardeş devin ekinlerini biçerken dev tarafından yakalanırlar. (31)

G156. Devler kralı

Devler padişahı, oğlanı yakalamaları için kapı ve çeşmelere emir verir. (15)

Küçük oğlan, ortanca kardeşini devler padişahına verir. (46)

G210.0.1. Cadı karısının görünüşü

Cadı karısı gelince, evde insan eti koktuğunu söyler. (33)

Üvey anne evi terk ederek büyücülük yapar. Bir de dünyada bütün olup bitenleri haber veren bir kuşa sahip olur. (36)

Cadı karısı yalan söyleyerek, kızı hamama götürür ve müezzine teslim eder. (52)

Cadı karısı kulübesine gelince içerde insanoğlu olduğunu söyler. (56)

G241. Binen cadı

G241.4. Objeye binen cadı

Padişahın kızı küpe binerek Miski Bahar'ı kaçırır. (12)

G302. Cinler

G302.2.1. Cinlerin (şeytan) krallığı

Şeytanların padişahı evin küçük kızı ile evlenir. (46)

G303.12.5. Cin bir kızla evlenir

Şeytanların padişahı küçük kız ile evlenir (46)

G410. Devin hakimiyetini kran insan

Küçük oğlan, padişahın kızını yemek isteyen devi öldürür. (9)

Küçük oğlan, devi öldürerek kızları kurtarır. (10)

Kayaoğlan bütün devleri öldürüp padişah ile karısını kurtarır. (23)

Çoban, gerdek gecesi şehzâdeyi öldürmek isteyen dev, yılan, ejderha ve kurdu öldürür. (28)

Keloğlan çeşitli hilelerle devi öldürüp her şeyine sahip olur. (31)

G422. Dev kurbanını hapseder

Üç kız kardeş devin esiridirler. (10)

Dev anası Mustan'ı bir çuvala hapseder. (32)

Kırk başlı ejderha kırk kız kardeşi kuyuya hapseder. (44)

G431. Işığı takip ederek devin tuzağına düşme

Kayaoğlan, ışığı takip ederek devin sarayına varır. (23)

Kız, ışık yanan yere varınca cadılarla karşılaşır. (33)

Habibe, ışık yanan yere gidince devlerin evine varır. (34)

G475. Devlerin davetsiz misafire saldırısı

Devler sultanı, sarayına giren kahramanı yakalamak için emirler verir. (20)

Dev anası, misafir ettiği Mustan ile köylülerini yemek için planlar yapar. (32)

G501. Aptal dev

Keloğlan, çeşitli hilelerle dev ve karısını öldürür. (31)

Mustan, devi aldatarak kaçar. (32)

G512. Devin öldürülmesi

Yörük beyinin kızının elinden ayranı içen çoban ejderhayı öldürür. (42)

En küçük kardeşi kendilerini yemeye gelen ejderhayı öldürür. (44)

Zor Mehemet Ağa devin üzerinde iken kırk kardeş oklayarak devi öldürürler. (64)

G512.1. Devin kılıçla öldürülmesi

Oğlan, bir kılıç darbesi ile devi öldürür. (9)

Küçük oğlan, kızın dediklerini yaparak devi kılıçla öldürür. (10)

Kayaoğlan bütün devleri kılıçla öldürür. (23)

G530. Devin akrabaları kahramana yardım eder

G530.2. Devin kızları kahramana yardım eder

Cadı karısının gelinleri, kızın eline biraz ateş vererek gönderirler. Kapıyı da kimseye açmamasını tenbih ederler. (33)

Devin kızları Habibe'nin güzelliğine acıyarak ona yardım ederler. Annelerinin memelerini emmesini tenbih ederler. (34)

G535. Devin esiri olan kadın kahramana yardım eder

Dev tarafından esir edilen kızların en küçüğü kahramana devi nasıl öldürebileceğini söyler. (10)

Devin elinde esir olan padişahın karısı Arap'ın nasıl öldüğünü öğrenerek, çobana yardım eder. (42)

Kırk kızın en büyüğü, kırk kardeşin en küçüğüne ejderhanın yerini söyler. (44)

G550. Devden kurtulma

Kocatepe'ye giden oğlan devi öldürerek padişahın kızını ve halkı kurtarır. (9)

Küçük oğlan devi öldürerek kızları kurtarır. (10)

Çoban devi öldürünce, padişah ve karısı kurtulur. (42)

G610.3. Devden çalma vazifesi

Kahraman devlerin sarayından turunçları çalar. (15)

Kız oğlan, padişahın istediği cevahir ile yanartaşı devler ülkesinden çalar. (20)

H. İMTİHANLAR

H0 - H199 TANIMA (Kimlik) İMTİHANLARI

H0 Kimlik imtihanı

H10 Genel bilgiye göre tanıma imtihanı

H20 Benzeterek tanıma

H30 Kişisel özellikleri vasıtasıyla tanıma

H50 Fizikî özelliklerinden veya vücut işaretlerinden tanıma

H80- H149 İşaretle tanıma

H80 İşaretle tanıma

H90 Süs eşyası ile tanıma

H100 Bölünmüş işaret parçalarını birleştirerek tanıma

H110 Kumaş veya elbiseden tanıma

H120 İşaretle tanıma - Çeşitli

H150 Tanımanın şartları

H200-H299 DOGRULUK İMTİHANLARI

H210-H239 Suçluluk ve masumluk imtihanları

H210 Suçluluk ve masumluk imtihanları

H220 Karakter veya dayanıklılık denemesi

H240 Doğrulukla ilgili diğer imtihanlar

H300-H499 EVLENME İMTİHANLARI

H300 Evlilikle ilgili imtihanlar

H210-H359 Evlilik imtihanları (erkekler için)

H310 Evlilik imtihanları (erkekler için)

H360-H399 Gelinlik imtihanları

H360 Gelinlik imtihanları

H400-H459 Namus imtihanları

H400 Namus imtihanları

H410 Sihirli objeler veya tahammül denemesi ile namus imtihanı

H430 Namus göstergeleri

H440 Diğer namus belirtileri

H460 Eşlik testleri (kadın)

H480 Babalık testleri

H490 Diğer evlilik testleri

H500-H899 ZEKÂ TESTLERİ

H500 Zekâ veya kâbiliyet testleri

H530-H899 Bilmeceler

H540 Bilmecelerin sorulması

H570 Bilmecelerin cevaplandırılması

H580 Anlaşılmaz cevaplar

H600 Sembolik anlamlar

H620 Çözülemeyen problem: Masalın şaşırtıcı sonu

H630 Mükemmellikle ilgili bilmeceler

H660 Mukayese bilmeceleri

H680 Mesafe bilmeceleri

H690 Miktar ve ağırlık bilmeceleri

H700 Sayı bilmeceleri

H710 Diğer (kıymet) bilmeceleri

H720 Mecazî bilmeceler

H770 Tanımlama bilmeceleri

H790 Olağanüstü şartlar üzerine düzenlenen bilmeceler

H810 Kutsal kitaplar ve efsaneler üzerine düzenlenen bilmeceler

H840 Diğer bilmeceler

H900-H999 CESARET İSTEYEN İŞLERLE İLGİLİ İMTİHANLAR: VAZİFE

H900 Zorla verilen vazife

H910 Öneriye karşılık yapılması gereken vazifelerin tayini

H920 Vazifelerin tayin edicileri

H940 Vazife tayini - Çeşitli

H950-H999 Vazifelerin yerine getirilmesi

H960 Kâbiliyet veya akıl yoluyla yerine getirilen vazifeler

H970 Yardımla yerine getirilen vazifeler

H1000-H1199 VAZİFELERİN ÖZELLİĞİ

H1010-H1049 Yerine getirilmesi mümkün olmayan vazifeler

H1010 Yerine getirilmesi mümkün olmayan vazifeler

H1020 Tabiatın yasalarına aykırı vazifeler

H1030 Diğer yerine getirilmesi mümkün olmayan vazifeler

H1050-H1089 Mantığa aykırı görünen vazifeler

H1050 Mantığa aykırı görünen vazifeler

H1090 Olağanüstü sürat gerektiren vazifeler

H1100 Usandırıcı, can sıkıcı vazifeler

H1130 İnsanüstü vazifeler

H1150 Vazife: Çalma, zorla elde etme veya öldürme

H1180 Çeşitli vazifeler

H1200-H1399 KAHRAMANLIK İMTİHANLARI: ARAŞTIRMA

H1200-H1249 Devam eden şartlarda araştırmalar

H1200 Araştırma

H1250 Öbür dünyada araştırma

H1260 Üst dünyada araştırma

H1270 Alt dünyada araştırma

H1280 Diğer ülkelerde araştırmalar

H1290 Diğer dünyalarda araştırmalarla ilgili çeşitli motifler

H1300 Tek olanın araştırılması

H1320 Sihirli nesneler veya hayvanlar için araştırma

H1360 Tehlikeli hayvanlar için araştırma

H1370 Çeşitli araştırmalar

H1400-H1499 DIĞER İMTİHANLAR

H1400-H1449 Korku imtihanları

H1400 Korku testi

H1410 Korku testi: Korkunç bir yerde durma

H1420 Cinlerle korkusuzca yolculuk

H1430 Hayaletlerle korkusuzca yolculuk

H1440 Korkunun öğrenilmesi

H1450-H1499 Dikkat imtihanları

H1450 Dikkat imtihanı

H1460 Mezarda nöbet imtihanı

H1470 Diğer dikkat imtihanları

H1480 Dikkat imtihanlarında başarı

H1500-H1549 Tahammül imtihanları

H1500 Tahammül imtihanları

H1510 Yaşama gücünün denenmesi

H1540 Tahammül yarışması

H1550-H1569 Karakter imtihanları

H1550 Karakter imtihanları

H1570-H1579 Çeşitli imtihanlar

H11. Hikâye anlatarak tanıma

H11.1. Hayat hikâyesi anlatarak tanıma

Kürklü Bey'e elçi olarak giden köpek, gördüklerini arkadaşlarına anlatır. (1)

Tilki, karga ile böveleğe çiftçinin yaptıklarını anlatır. (4)

Avcı Mehmet üzüntüsünün sebebini anlatınca, gerçek ortaya çıkar ve güzel yılanı yanlışlıkla vurduğu anlaşılır. (6)

Gede kız ağlamasının sebebini anlatınca, yaşlı kadın ona yardım eder. (7)

Balıkçının oğlu başından geçenleri anlatınca, hancı onu yanında çalıştırır. (8)

Küçük oğlan, ihtiyara başından geçenleri anlatarak yardım ister. (9)

Zümrüdü Anka kuşunun yavruları, kendilerini kurtaranın oğlan olduğunu söyleyince, Zümrüdü Anka ona yardım eder. (9)

Dağ adamı ve arkadaşları birbirlerine özelliklerini anlatırlar. (11)

Turunç güzeli, başından geçenleri ve nasıl öldüğünü Arap kızına anlatır. (15)

Kız başından geçenleri yaşlı kadına anlatır. (15)

Yaşlı kadın, kızı nereden bulduğunu beyoğluna anlatır. (15)

Oğlan, annesinin anlattıklarından düğündeki kızın, karısı olduğunu anlar. (17)

Kız, kırkıncı kapıyı çalınca, kendisinin bileziğin sahibi olduğunu söyler. (18)

Köpekle evlenen kız, kocasının sırrını ablalarına anlatır. (21)

Kız, küçük ağabeyine kendisinin kardeşi olduğunu anlatır. (23)

Oğlan, başından geçenleri anlatınca, vezir onu tanır. (24)

Kadın, çadırın kapısında konuşan askerlerin konuşmalarından onların çocukları olduğunu anlar. (26)

Askerler başlarından geçenleri anlatınca, padişah onların kaybettiği oğulları ve çadırdaki kadının da karısı olduğunu anlar. (26)

Kız, misafir olan adama başından geçenleri anlatınca, padişah onun kızı olduğunu anlar. (27)

Çoban, ölümden kurtulmak için güvercinlerin sırrını açıklayınca taş kesilir. (28)

Oğlan, başından geçenleri dervişe anlatır. (30)

Yaşlı kadın, sokakta ağlayan kıza, kendisinin yedi tane erkek kardeşi olduğunu söyler. (33)

Kız, küçük ağabeyine annesinin adını vererek kardeş olduklarını anlatır. (33)

Şehzâde, zindandaki kadın başından geçenleri anlatınca onun annesi olduğunu anlar. (36)

Kız, başından geçenleri taşa anlatırken dinleyen adam kendisini diriltenin kız olduğunu anlar. (39)

Eskici, padişah ile vezire bazen ağlamasının, bazen de gülmesinin sebebini anlatır. (43)

Cevahirci başından geçenleri anlatır. (43)

Müezzin başından geçenleri anlatır. (43)

Arap, başından geçenleri padişah ile vezirine anlatır. (43)

Yemen padişahı sırlarını, oğlana anlatır. (45)

Kız düğün gecesi olanları anlatıp mendil ile bıçağı gösterince beyoğlu, kızın gerdeğe girdiği kız olduğunu anlar. (47)

Peri kızı oğlana gübrelikteki kadının başına gelenleri ve onun annesi olduğunu anlatır. (50)

Peri kızı, beyin karısı ve çocukları ile ilgili gerçekleri anlatır. (50)

Kız başından geçenleri padişahın oğluna anlatır. (51)

Kaz çobanı, başından geçenleri bir hikaye gibi anlatır ve sonunda kendini tanıtır. (52)

Yaşlı kadının misafir olduğunu gelin, başından geçenleri tek tek anlatır. (54)

Zengin adam, Avcı Mükeşşa'ya hayat hikayesini anlatır. (54)

Avcı Mükeşşa, hayat hikayesini anlatır. (54)

Oğlan, yüzündeki maskeyi çıkarıp başından geçenleri anlatınca babası onu tanır. (55)

Kız, cadı karısına başından geçenleri anlatır. (56)

Köylü misafir ettiği adama karısını niçin bağladığını anlatır. (58)

Büyük oğlan başından geçenleri Keloğlan'a anlatır. (62)

Oğlan, vezire çok uzaklardan geldiğini ve iş aradığını söyler. (65)

Müezzin başından geçenleri vezire anlatır. (69)

Eskici, vezire karısının durumunu anlatır. (69)

H12. Şarkı söyleyerek tanıma

H12.2. Şarkının şiiriyle tanıma

Arap kızı, kuşuna söylediği şiirden onun peri kızı olduğunu anlar. (15)

Kız, kırkıncı evden gelen 'Gamdadır da deli gönül gamdadır, Altın bilezeğin anam bendedir' sözünü duyunca güvercinin orada olduğunu anlar. (18)

Ceren bir şiirle ablasına öldürülmek üzere olduğunu anlatır. Ablası da bir şiirle yunus balığının karnında olduğunu anlatır. (35)

Genç adam, kızın kara taşa söylediği ağıttan, kendisini diriltenin, o olduğunu anlar. (39)

H18. Parola ile tanıma

Kahraman, Zümrüdü Anka "Cak" derse et; "Cuk" derse su verecektir. (9)

Beyoğlu, kızın sorusunun cevabını söyleyince kız, gelenin beyoğlu olduğunu anlar. (48)

Keloğlan, savaş alanında selam verince, selamı alan tarafın müslüman olduğunu anlar. (53)

Zengin adam, "Avcı Mükeşşa'nın aşkına" sözünü duyunca doğru yere geldiğini anlar. (54)

Cadı karısı, kıza "şırıl, şırıl" akan su sesini duyunca, kendisini uyandırmasını ister. (56)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Cadı karısı, kıza "harıl, harıl" akan su sesini duyunca, kendisini uyatmasını ister. (56)

Mehmet Ağa, "Kırk uçanla bir kaçanı öldüren Zor Mehmet Ağa" diye yazdırır. (64)

H21. Resimle tanıma

Kız ağabeylerine babasının fotoğrafını göstererek kardeşleri olduğunu ispat eder. (23)

H50. Vücuttaki işaretle tanıma

Ablasının evine gelen oğlan, oradaki çocuğun karnındaki kilitten kendi çocuğu olduğunu anlar. (21)

Kara oğlan, kemerinin altındaki siyahlığı göstererek, vezirin oğlu olduğunu ispatlar. (25)

Kadın, zindandaki delikanlının oğlu olduğunu, alnındaki beninden anlar. (29)

Oğlan parmağının kanını gizlice kardeşinin koluna sürer. Böylece hayvanları yiyenin kız kardeşi olduğunu ispat eder. (30)

Keloğlan, bacanaklarının vücuduna vurduğu mühürden arslan sütünü getirenin kendisi olduğunu ispat eder. (53)

H75. Saç vasıtasıyla tanıma

H75.4. Altın saç ile tanıma

Çocukların yaşadığını öğrenen ebe kadın, kızı altın saçlarından tanır. (50)

H79. Fizikî özelliklerinden tanıma - Çeşitli

H79.3. Ses vasıtasıyla tanıma

Ceren, üvey annesini sesinden tanır. (35)

H80. Işaretle tanıma

Miski Bahar, güneşin ilk doğduğu kapıdadır. (22)

Padişah oğlu olursa al bayrak; kızı olursa kara bayrak asılmasını ister. (20)

Yedi erkek kardeş, asılacak bayrağın renginden, doğacak kardeşlerinin kız veya oğlan olduğunu anlayacaklardır. (33)

Kız, tastaki nar tanesini görünce, bilmeceyi soranın, kocası olduğunu anlar. (40)

Çoban, kırk birinci gün yaşıyorsa, havaya ok atacaktır. (42)

Yemen padişahı, oğlanı Hint'teki kardeşinden getirdiği taşla tanır. (45)

Beyoğlu, gerdek gecesi karısının koluna sardığı mendili ve bıçağı görünce gerdeğe girdiği kızın, tireci kızı olduğunu anlar. (47)

Oğlan, âşık olduğu kızın evini bularak dünür taşına oturur. (51)

Kırk kardeşin en büyüğü, baskındaki adamın parmağında gördüğü sargıyı, akşam yemekte eniştesinin parmağında da görünce, onun cesur birisi olduğunu anlar. (64)

H83. Kurtarma belirtileri: Kahramanın kurtarmada başarılı olduğu ispat edilir

Deve, kurban olarak gönderilen padişahın kızı elini devin kanına batırarak oğlanın sırtına sürer. (9)

Kayaoğlan, devin kulaklarını göstererek padişahı kendisinin kurtardığını ispat eder. (23)

Çoban öldürdüğü hayvanların organlarını gösterir. (28)

Ağabeyleri, küçük kardeşlerinin ejderhayı öldürdüğüne inanmazlar; ancak ejderhanın ölüsünü görünce inanırlar. (44)

H93. Mücevher vasıtasıyla tanıma

Kız, güvercinin alması için bileziğini bırakır. (18)

H94. Yüzük vasıtasıyla tanıma

Kız, yüzüğü görünce oğlanın yaşadığını anlar. (10)

H105. Öldürülen hayvanın uzvuyla tanıma

Kayaoğlan cebindeki kulağı göstererek devi kendisinin öldürdüğünü ispat eder. (23)

Çoban, öldürdüğü vahşi hayvanların uzuvlarını göstererek padişahın oğlunu kurtardığını ispat eder. (8)

H113. Mendille tanıma

Padişah, savaştaki kahramanın Keloğlan olduğunu kahramanın koluna sardığı mendille tanır. (53)

H151.14.1. Ağaçta terk edilen kız

Kahraman, turunçtan çıkan kızı kavak ağacının tepesinde bırakarak düğün alayı getirmek üzere memleketine gider. (15)

H359. Diğer evlilik imtihanları

(T)H359.3. Padişah kızıyla evlenebilme şartları

a) Bir gecede büyük bir sarayın yapılması

b) Padişahın sarayının karşısındaki dağın kaldırılması. (6)

H506. Beceriklilik imtihanı

Yedi oğullu adamın büyük oğlu ile yedi kızlı adamın küçük kızı para kazanmak üzere başka yerlere gönderilirler. (65)

H508. Muayyen sorulara cevap bulma imtihanı

Fakir kız, beyoğlundan bazı soruları cevaplandırmasını ister. (48)

Padişah, vezir olmak isteyen adamdan soruların cevabını kırk gün içinde bulmasını ister. (49)

H508.2. Sorulara cevap bulabilen adama gelinin teklif edilmesi

Kız, sorulara cevap veren beyoğlu ile evlenir. (48)

H540. Bilmecelerin sorulması

H540.3. Kralın bilmeceleri

Padişah vezirlerini sorduğu bilmeceleri cevaplandıranlar arasından seçmektedir. (49)

H544. Yolda sorulan soruların cevapları öbür dünyada bulunur

Karaoğlan, yolda sorulan soruların cevaplarını, öbür dünyada öğrenir. (25)

H552. Adam bilmecelerin cevabını kim bilirse onunla evlenecektir

Padişahın oğlu, hamama giden kızlara bilmece sorar. Cevabını bilen kızla evlenir. (40)

H561. Bilmecelerin çözümü

Hamamdan çıkan padişahın kızı, tabaktaki nar tanesini görünce, padişahın oğlunun bilmecesini çözer. (40)

Padişah sorduğu bilmeceyi, çiftçinin akıllı kızı cevaplandırır. (49)

H1010. Yerine getirilmesi mümkün olmayan vazifeler

Üvey anne gede kızdan bir küpü göz yaşı ile doldurmasını ister. (7)

Yunanistan padişahı, dağ adamından ülkenin bütün buğdaylarını bir gecede harman etmesini ve pişirttiği yemekleri gözünü kapayıp açıncaya kadar yemesini ister. (11)

Padişah oğlandan ölen annesinin parmağındaki yüzüğü, dünya aleme yetecek bir çingil üzüm ve kendi bir karış sakalı iki karış bir adam getirmesini ister. (14)

Padişah kahramandan kırk deve yükü cevahir ile yanartaşı getirmesini ister. (20)

Padişah vezirin oğlundan kurtulmak için onu Allah'a elçi gönderir. (25)

Mustan, dev anasından gözer ile su getirmesini ister. (32)

H1091. Bir gecede büyük miktardaki tohumları (boncuk, bezelye, fasülye) birbirinden ayırma vazifesi

H1091.1. Karıncaların yardımıyla birbirine karışan tahılları ayırma

Yunanistan padişahı, dağ adamından, ülkenin buğdaylarını bir gecede harman etmesini ister. Dağ adamı karıncaların yardımı ile bu işi başarır. (11)

H1101. Bir gecede padişahın sarayının karşısındaki dağı kaldırma

Avcı Mehmet Arap'ın yardımıyla bir gecede padişahın sarayının karşısındaki dağı kaldırır. (6)

H1104. Bir gecede saray inşa etmek

Avcı Mehmet Arap'ın yardımıyla bir gecede padişahınkinden daha büyük saray inşa eder. (6)

H1109. Olağanüstü sürat gerektiren işler

Ülkenin buğdaylarının bir gecede harman edilmesi. (11)

Kazanlar dolusu sıcak yemeğin, göz kapayıp açıncaya kadar yenmesi. (11)

Kayaoğlan, üç aylık yoldaki devlerin sarayından sabah olmadan ateş getirecektir. (23)

H1210.1. Araştırma baba tarafından kararlaştırılır

Padişah, oğullarını derdine çare aramaları için gönderir. (9)

Kırk oğlu olan padişah, oğullarını evlenmeleri için kırk kız kardeş bulmak üzere araştırmaya gönderir. (44)

Padişah damatlarından, gözünü iyileştirecek arslan sütünü bulmalarını ister. (53)

Yedi kızlı baba ile yedi oğlanlı baba, büyük oğlanla küçük kızı mârifet imtihanına tâbi tutarlar. (65)

H1235. Araştırma esnasında yardımcıların peşpeşe gelmeleri

Yunanistan padişahı ile savaşa giden dağ adamına üç arkadaşı sıra ile yardım ederler. (11)

Kızını arayan kadına güneş, ay ve yıldız sıra ile yardım ederler. (12)

H1242. En küçük kardeş araştırmayı tek başına başarır

En küçük kardeş, su başını tutan devi öldürerek, kızları ve halkı kurtarır. (9)

En küçük kardeş gülü koparan devi yaralayarak yılda bir defa açan gülü kurtarır. (10)

Küçük oğlan hayvanları yiyenin kız kardeşi olduğunu öğrenir. (30)

Kırk kardeşin en küçüğü, kuyudaki ejderhayı öldürerek, kırk kız kardeşi kurtarır. (44)

Küçük oğlan, çaydan karşıdan karşıya geçme şartını yerine getirerek padişahın üç kızını da alır. (46)

Yedi kızdan en küçüğü çeşitli zorluklardan sonra vezirin oğlu ile evlenir. (65)

H1289. Diğer ülkelerde çeşitli araştırmalar

H1289.3. Devlerin ülkesini araştırma

Kız oğlan, atının yardımıyla devler ülkesinden kırk deve yükü cevahir ile yanartaşı alıp padişaha getirir. (20)

H1301. Çok güzel kadının araştırılması

Balıkçının oğlu, resmine âşık olduğu kızı bulmak için araştırma yapar. (8)

Kral kızı, güzelliğini duyduğu Miski Bahar'ı arar ve bulur. (12)

Padişahın oğlu, âşık olduğu kızı bulmak için yollara düşer. (51)

H1320.1. Sihirli nesneyi araştırma

Kedi ile köpek Avcı Mehmet'in mavi boncuğunu Yahudî'den geri alırlar. (6)

Oğlan, dünya güzeline kaptırdığı sihirli nesneleri geri almak için araştırmalar yapar. (37)

H1333. Olağanüstü bitkilerin (meyveler, ağaçlar) araştırılması

H1333.2. Olağanüstü bitkinin araştırılması

Kız kardeşi, ağabeyinden "cıvıl cıvıl" eden otu getirmesini ister. (50)

H1351. Sihirli taşı araştırma

Kız, hacca giden adamdan, sabır taşı getirmesini ister. (39)

H1361. Arslan sütü için araştırma

Padişah, damatlarından gözünü tedavi edecek olan arslan sütünü bulmalarını ister. (53)

H1381. Bilinmeyen kahramanın araştırılması

Zengin adam, kendisinden daha zengin olan Avcı Mükeşşa'yı yedi yıl boyunca arar. (54)

H1383. Bilinmeyen hayvanın araştırılması

Kız, âşık olduğu güvercini bulmak için demir çarık delininceye kadar arar. (18)

H1385. Kaybolan insanların araştırılması

H1385.3.1. Kaybolan karı veya çocuğun araştırılması

Padişah yaptıklarından pişman olarak, dağ başına attığı kızını aramaya çıkar. (27)

Padişah, Arap tarafından kaçırılan karısını aramaya çıkar. (42)

Küçük oğlan, kaybolan karısını araştırmak için yollara düşer. (46)

Beyoğlu, karısı ile çocuklarını aramaya çıkar. (52)

Zengin adam, karısını bulmak için Avcı Mükeşşa'nın sarayına gider. (54)

H1385.4. Kaybolan kocanın araştırılması

Padişah kızı, kaybolan kocasını aramak için yollara düşer. (41)

H1385.5. Kaybolan sevgilinin araştırılması

Vezirin oğlu, kızı aramak üzere demir çarık delininceye kadar arar. (65)

H1385.9. Kaybolan ailenin araştırılması

Şehzâde, kaybolan anne ve babasını bulmak için yollara düşer. (36)

H1388. Muayyen sorulara cevap araştırma

Tanrıya elçi olarak gönderilen vezirin oğlundan, derviş cennetlik olup olmadığını; bahçivan elmalarının kurumasının sebebini; balık da baş ağrısının sebebini öğrenmesini ister. (25)

Padişah ile veziri cevahircinin, Arap'ın, kız padişahın ve çamaşırcının sorularının cevaplarını bulmak için ülke ülke dolaşırlar. (43)

Hint padişahı, kızı ile evlenmek isteyen gençten Yemen'deki kardeşinin sırrını öğrenmesini ister. (45)

H1400. Korku imtihanı

Kırk kardeş, eniştelerinin korkak olup olmadığını denemek için onu, baskına götürürler. (64)

H1471. En genç oğlan canavarı öldürmek için bekler ve başarılı olur

Gülü koparan devi ağabeyleri yakalayamayınca, bu işi küçük kardeş başarır. (10)

H1545. Hızlılık imtihanı

Padişah, kızlarını çayda karşıdan karşıya atlayana verecektir. (20)

H1553. Sabır imtihanı

Padişahın küçük oğlu, babasının kendisinden istediği zor işleri büyük bir sabırla yerine getirir. (14)

Üvey annenin eziyetlerine katlanan kız sonunda padişahın oğlu ile evlenir. (22)

Kırk gün ölü başı bekleyen kız, sabrı sonucu kocasına kavuşur. (39)

Padişah kızı her türlü harekete katlanarak, sonunda sevdiği adam ile evlenir. (40)

Müezzin, sabır imtihanını kaybederek periler sultanı ile beraber olamadan kendisini minarenin başında bulur. (43)

Kaz çobanı bütün acılara katlanarak mutluluğa kavuşur. (52)

H1553. Doğruluk imtihanı

Padişah olan Keloğlan, ülke halkını doğru yola getirmek için ölülerini bacaya astırır. (67)

H1556. Sadakat imtihanı

Adam, karısının sadakâtini ölçmek için kılık değiştirerek para karşılığında onunla yatmayı teklif eder. (38)

Oğlan, padişahın kızının kendisine sadık olup olmadığını denemek için düğünlerden pirinç ve kumaş çaldırtır. (40)

Padişah, damadının hainlik yapıp yapmadığını dener. (43)

H1583. Zaman imtihanı

H1583.1. Demir ayakkabı giyerek zamanı ölçme

Kız demir çarık giyip delininceye kadar gider. Çarığın delindiği yerde âşık olduğunu güvercini bulur. (18)

Kız, giderken, vezirin oğlu, kendisini ararsa demir çarığın delindiği yerde yedi kızlı adamı sormasını tenbih eder. (65)

J AKILLILAR VE APTALLAR

J0 - J199 KAZANILAN VEYA MALEDİLEN AKIL (Bilgi)

J10 Tecrübe yoluyla kazanılan bilgi

J30 Anlam çıkarakak kazanılan bilgi

J50 Gözlem yoluyla kazanılan bilgi

J80 Benzetme veya kıyas yoluyla öğrenilen bilgi

J100 İhtiyaç duyulan bilginin öğrenilmesi

J120 Çocuktan öğrenilen bilgi

J130 Hayvanlardan öğrenilen bilgi

J140 Eğitim yoluyla kazanılan bilgi

J150 Bilgi elde etmenin diğer şartları

J180 Bilginin değeri

J200-J499 SEÇİMLER

J200 Seçimler

J210 Kötüler arasında seçim

J230-J299 Gerçek ve açık değerler

J230 Gerçek ve açık değerler arasında seçim

J240 Faydalı ve süslü arasında seçim

J260 Değer ve dış görünüş arasında seçim

J280 Miktara tercih edilen kalite

J300-320 Seçilen halihazırdaki değerler

J310 Geçmişe tercih edilen hâl

J320 Geleceğe tercih edilen hâl

J330-399 Kaybetmeler ve kazanmalar

J340 Küçük kazançlar ve büyük kayıplar arasında seçim

J350 Büyük kazançlar ve küçük zahmetler arasında seçim

J370 Önemli ve önemsiz işler arasında seçim

J390 Nazik yabancılarla kaba akrabalar arasında seçim

J400-J459 Münasebet kurulacak kişilerin seçimi

J400 Münasebet kurulacak kişilerin seçimi

J410 Eşitlik ve eşitsizlik ilişkisi

J420 Zayıf ile güçlü arasındaki ilişki

J440 Genç ile yaşlı arasındaki ilişki

J450 Iyi ile kötü arasındaki ilişki

J460 Gereksiz seçimler

J480 Diğer seçimler

J500-J599 İHTİYAT VE TEDBİR

J510 Tutkuda ihtiyat

J530 Talepte ihtiyat

J550 Mutedil olma veya olmama isteği

J570 Tartışmalı bilgi

J580 Uyaran bilgi

J600-J799 ÖNCEDEN DÜŞÜNME

J610-J679 Başkaları ile anlaşmazlıkta önceden düşünme

J620 Başkalarının planını bozmada önceden düşünme

J640 Başkalarının güçlerinden kaçınma

J670 Başkalarına karşı savunmada önceden düşünme

J680 Anlaşmada önceden düşünme

J700-J749 Hayatla ilgili tedbirleri önceden düşünme

J700 Hayatla ilgili tedbirleri önceden düşünme

J710 Yiyecekle ilgili tedbirleri önceden düşünme

J730 Giyecekle ilgili tedbirleri önceden düşünme

J740 Sığınma ile ilgili tedbirleri önceden düşünme

J750-J799 Çeşitli önceden düşünmeler

J800-J849 İntibak

J810 Büyüklerle anlaşma politikası

J830 Üst düzey güçlere intibak

J850-J899 Talihsizlikte Teselli

J860 Önemsiz işlerle teselli

J870 Sahip olamadığı şeyleri istemiyor gibi görünerek teselli bulma

J880 Başkalarının yanında kötü yer etmek düşüncesiyle teselli

J890 Çeşitli talihsizliklerde teselliler

J900-J999 MÜTEVAZÎLIK

J910 Büyüklügün mütevazîliği

J950 Çeşitli talihsizliklerde teselliler

J1000-J1099 AKLIN DIGER GÖRÜNÜSLERI

J1010 Çalışkanlığın önemi

J1020 Birleşmede güç

J1030 Kendine bağımlılık

J1040 Davranışın kesinliği

J1050 Uyarılara dikkat

J1060 Aklın diğer görünüşleri - Çeşitli

J1100-J1699 ZEKÎLIK

J1100-J1249 ZEKÎ INSANLAR VE HAREKETLERI

J1110 Zekî insanlar

J1130-J1199 Hukuk sahasında zekîlik

J1130 Hukuk sahasında zekîlik - Genel

J1140 Gerçeği keşfetmede zekîlik

J1150 Delilleri bulmakla ilgili zekîlik

J1160 Zekîce ricalar

J1170 Zekice verilen adil kararlar

J1180 Yasal cezalardan kaçmada zekânın önemi

J1190 Hukuk sahasında zekîlik - Çeşitli

J1210-J1229 Zekî adam farklı bir görüntü ile ortaya çıkar

J1230-J1249 Zekice bölmek, taksim etmek

J1250-J1499 ZEKÎCE KARŞILIK VERMELER (HAZIRCEVAPLILIK)

J1250 Zekice karşılık verme - Genel

J1260 Kilise veya rahip üstüne hazır cevaplılık

J1270 Çocukların anne babalarına cevap vermeleri

J1280 Hüküm ile karşılık verme

J1290 Aptalca veya maksatlı sorular

J1300 Azarlanmış işgüzarlık veya aptalca soru sormalar

J1310 Sarapla ilgili karşılık vermeler

J1320 Sarhoşlukla ilgili karşılık vermeler

J1330 Dilencilikle ilgili karşılık vermeler

J1340 Açların karşılık vermesi

J1350 Kısa karşılıklar

J1370 Dürüstlükten yana cevaplar

J1380 Süphelerle ilgili karşılıklar

J1390 Hırsızlıkla ilgili karşılıklar

J1400 Yanlış düzenlenmiş karşılık vermeler

J1410 Şişmanlıkla ilgili karşılık vermeler

J1420 Hayvanların kendileri ile ilgili tehlikelere karşılık vermeleri

J1430 Doktorlar ve hastalarla ilgili karşılık vermeler

J1440 Çeşitli karşılık vermeler

J1500-J1649 ZEKÎCE PRATIK CEVAPLAR

J1500 Zekîce pratik cevaplar

J1510 Aldatılan hilekâr

J1530 Bir mantıksızlık diğerini azaltır

J1540 Karı ve koca arasında cevaplar

J1550 Ödünç alanların ve ödünç verenlerin pratik cevapları

J1560 Ev sahibi ve misafirlerin pratik cevapları

J1580 Zekat veren ile ilgili pratik cevaplar

J1600 Çeşitli pratik cevaplar

J1650-J1699 Çeşitli Zekîce Davranışlar

J1700-J1749 Aptallar ve Diğer Akılsız İnsanlar

J1700-J1729 Aptallar

J1710-J1729 Aptallar ile arkadaşlık (Dostluk)

J1730-J1749 Gülünç cahillik

J1750-J1849 Mantıksızca Anlamamalar

J1750-J1809 Diğerlerine yanlışlıkla benzetilen bir şey

J1750 Diğerlerine yanlışlıkla benzetilen bir hayvan

J1760 Başka bazı şeyler yanlışlıkla benzetilen hayvan veya kişi

J1770 Yanlışlıkla aynısına benzetilen nesneler

J1780 Ruh, şeytan vs. gibi düşünülen şeyler

J1790 Maddelere yanlışlıkla benzetilen gölgeler

J1800 Diğerlerine yanlışlıkla benzetilen çeşitli şeyler

J1810 Yanlış anlaşılan fiziki olağanüstülükler

J1820 Yanlış anlamadan dolayı uygun olmayan faaliyetler

J1850-J1999 **GERÇEKLERE KARSI MANTIKSIZ İLGİSİZLİK**

J1850-J1899 İnsan gibi davranan nesne veya hayvanlar

J1850 Hayvan veya nesnelerin hediye edilmesi veya alışverişi

J1860 Hayvan veya nesnelerin mantıksızca cezalandırılması

J1870 Hayvan veya nesnelere mantıksızca sevgi

J1880 Çeşitli insan gibi davranan nesne veya hayvanlar

J1900 Hayvanların tabiatı veya huyları hakkında mantıksızca cehalet veya ilgisizlik

J1910 Anatomi hakkında mantıksızca ilgisizlik

J1920 Kayıpları mantıksızca araştırmalar

J1930 Tabiat kanunlarına karşı mantıksızca ilgisizlik

J1960 Diğer güçlüklere karşı mantıksızca ilgisizlik

J2000-J2050 Mantıksızca şüphecilik

J2010 Kendi kimliği hakkında şüphe

J2020 Kendi organlarını bulmada yetersizlik

J2030 Saymada mantıksızca yetersizlik

J2040 Çeşitli mantıksızca şüphecilikler

J2050-J2199 **MANTIKSIZCA DAR GÖRÜŞLÜLÜK**

J2050 Mantıksızca dar görüşlülük

J2060 Kaleye kapatmada mantıksızca planlar

J2070 Mantıksızca arzular

J2080 Mantıksızca pazarlıklar

J2100 Hastalık için yanlış ilaçlar

J2120 Hayvanlar veya nesnelerle ilgili tehlikelere ilgisizlik

J2130 İnsanlara karşı tehlikelere mantıksızca ilgisizlik

J2160 Diğer mantıksız dar görüşlülükler

J2200-J2259 Mantıksızlığın Anlamsızlığı

J2200 Mantıksızlığın anlamsızlığı

J2210 Yanlış tahminler üzerine kurulan mantıkî anlamsızlıklar

J2220 Diğer mantıksızlığın anlamsızlıkları

J2260-J2299 Mantıksız İlmî Teoriler

J2260 Mantıksız ilmî teoriler - Genel

J2270 Mantıksız astronomik teoriler

J2280 Diğer mantıksız ilmî teoriler

J2300-J2349 Kolay aldanan ahmaklar

J2310 Kolay aldatmanın tabiatı

J2350-J2369 Geveze aptallar

J2370-J2399 Meraklı aptallar

J2400-J2449 Aptalca taklit

J2410 Aptalca taklitlerin türleri

J2420 Çeşitli aptalca taklitler

J2450-J2499 Hakikate uygun aptallar

J2450 Hakikate uygun aptal

J2460 Harfi harfine itaatkarlık

J2470 Harfi harfine yorumlanmış mecazlar

J2490 Çeşitli hakikate uygun aptallar

J2500-J2549 En yüksekteki aptal

J2550-J2599 Müteşekkir aptallar

J2600-J2649 Korkak aptallar

J2650-J2699 Acemi aptallar

J2700-J2749 Kolay problemi zorlaştırma

J2750-J2799 Aptalların ve akıllıların diğer görünüşleri

J21. Deney ile verilen öğüdün makul olduğu ispat edilir
Üç nasihat karşılığı üç yıl çalışan adam, nasihatlere uyarak tehlikelerden kurtulur ve zengin olur. (58)

J120. Çocuktan öğrenilen akıl
Avcı Mükeşşa, karısının kendisini aldattığını, çocuklardan öğrenir. (54)

J130. Hayvanlardan öğrenilen bilgi
Yılanlar sultanının kızı, Avcı Mehmet'e babasından mavi boncuğu istemesini söyler. (6)
Erkek kılığındaki kız, atından öğrendiği bilgilerle, devler ülkesinden, padişahın istediği nesneleri getirmeyi başarır. (20)
Çoban, iki güvercinin konuşmasından padişahın oğlunun gerdek gecesi vahşi hayvanlar tarafından öldürüleceğini öğrenir. (28)
Yılan, kadına bir kızı olacağını, kendisinin de kırk gün sonra öleceğini söyler. (36)
Büyücülük yapan üvey anne, dünyada olup bitenleri haber veren kuşundan, kızın yerini öğrenir. (36)
Deniz aygırı, padişahın oğluna, annesi ile gavur kralının oynaştıklarını haber verir. (53)
Kızın verdiği yemekleri yiyen fare, kıza cadı karısının her dediğini yaparsa, kurtulacağını söyler. (56)

Vezirin kedisi, çobana, kendisi ile ilgili yapılacak imtihanlar hakkında bilgi verir. (65)

J151. Yaşlı insandan öğrenilen akıl

J151.4. Yaşlı adamdan öğrenilen akıl

Yaşlı adam, kahramanlara gitmeleri gereken yollar hakkında bilgi verir. (8)

Ağa, hizmetçisine para yerine üç nasihat verir. (58)

Kuyudan kurtulan çobana, yaşlı adam ne yapması gerektiğini söyler. (68)

Eskici, karısının durumunu akıllı bir adamdan öğrenir. Suyu içmeyip, karısının yaptıklarını öğrenir. (69)

J152. Akıllı kişilerden öğrenilen bilgi

Lalası, şehzâdeye gece uyumayıp karısını takip etmesini söyler. (43)

J152.2. Dervişten alınan nasihat

Derviş, vezire kızının fakir bir gençle evleneceğini söyler. (24)

Derviş oğlana, üç tane zeytin çekirdeği vererek, darda kaldığında kullanmasını söyler. (30)

Derviş, geyiğe dönüşen oğlanın, geyik izinden içeceği su ile tekrar insan olabileceğini söyler. (35)

Yolda karşılaştığı derviş oğlana, periler padişahının bahçesine girenin taş kesildiğini söyler. (50)

İhtiyar adam, Keloğlan'a arslanın ayağındaki dikeni çıkarması karşılığında arslandan süt alabileceğini söyler. (53)

İhtiyar adam Keloğlan'a selam alan tarafın müslüman olduğunu söyler. (53)

J153. Kutsal adamdan akıl

Kendisini Tanrı olarak tanıtan yaşlı adam, kahramana dervişin cennete giremeyeceğini, bahçivanın bahçesinde hazine olduğunu ve balığın baş ağrısının sebebini söyler. (25)

J154. Ölmek üzere olan babanın nasihatı

Babası, cevahirciye vefasız kişilerle arkadaş olmamasını ve doğru yoldan ayrılmamasını nasihat eder. (43)

Babasının nasihatlarını dinlemeyen oğlan, son olarak babasından kalan mektubu okur. Babası mektupta kendisini tavana asmazırı istemektedir. (43)

Padişah oğullarına, kara çayırda kara, kuyuda ve sırça sarayda durmamalarını tenbih eder. (44)

Padişah, ölürken oğullarına kardeşlerini ilk gelene vermelerini nasihat eder. (46)

Baba ölürken iki oğluna, tüyü sarı, gözü gök adamın yanında çalışmamalarını öğütler. (62)

Yaşlı adam oğullarına, Köse'nin değirmenine gitmemelerini nasihat eder. (63)

J155. Kadından öğrenilen akıl

Devin esareti altındaki kızların en küçüğü, kahramana devi nasıl öldüreceğini söyler. (10)

Komşusu, çocuk isteyen kadına kırk türlü baharattan bir bebek yapmasını ve kırk gün dua etmesini söyler. (12)

Pamuk Ana çocuklarına, sihirli nesneleri darda kaldıklarında nasıl kullanacaklarını anlatır. (13)
Köpekle evlenen kıza ablaları gece verilen şurubu içmemesini tenbil ederler. (21)
Ölü anne kızına, padişahın karısının nasıl doğum yapacağını, doğacak çocuğun yılan olduğunu ve onunla evlendiği gece yapması gerekenleri anlatır. (22)
Kadın kızına, yedi tane ağabeyi olduğunu söyler. (23)
Arslan Ali rüyasında yaşlı bir kadından konuşmayı öğrenir. (29)
Yaşlı kadın kıza, külden bir eşek vererek "çüş" dememesini tenbih eder. (33)
Yaşlı kadın, kocasından her gün dayak yiyen geline ne yapması gerektiğini söyler. (34)

J157. Rüyada öğrenilen bilgi
Arslan Ali, rüyasında yaşlı bir kadından konuşmayı öğrenir. (29)

J163. Satın alınan akıl
Avcı Mükeşşa çocuklara para vererek karısının sırrını öğrenir. (54)

J175. Genç adamdan akıl
Çoban, üç nesneyi paylaşmayan kardeşlere nasıl paylaşacakları konusunda akıl verir. (42)

J1111. Akıllı kız
Tireci kız, güzel olduğu kadar da akıllı bir kızdır. (47)

Fakir kız, yaşlı kadının kendisine verdiği altınların eksik olduğunu anlar. (48)

Çiftçinin kızı, padişahın sorduğu bilmecelerin cevabını vezir olmak isteyen adama söyler. (49)

Adamın en küçük kızı, aklı ile çeşitli işleri başararak vezirin oğlu ile evlenir. (65)

J1113. Akıllı oğlan

Kurdun kuşun dilini bilen çoban, akıllı bir kişidir. (28)

Keloğlan, aklını kullanarak deve okuma yazma bilmediğini söyler. (31)

Padişahın hazinesini soyan adam, çok akıllı birisi olduğu için affedilir. (43)

Keloğlan, aldatılmayı kendine yediremeyip, aklı ile köylülere çeşitli oyunlar oynar. (61)

Keloğlan, kurnazlığı ile Köse'yi alt etmeyi başarır. (62)

Ese, aklı ve becerikliliği ile Köse'yi yener ve malına mülküne sahip olur. (63)

J1701. Aptal karı

Mehmet Ağa'nın karısı, çennetten geldiğini söyleyen oduncuya, kocasına verilmek üzere kırk altın verir. (68)

J1851. Hayvan veya nesneye hediye

J1851.2. Kuşlara hediyeler

Kız, güvercine bileziğini hediye eder. (18)

J1882. Hayvanlara bilgi öğretmeye kalkışma aptallığı

Cambazlar, Keloğlan'dan aldıkları tavşana birşey-

ler tenbih ederek eve gönderirler. (60)

J2355.1. Aptal, gizli sırları hakkında konuştuğu vakit sihirli nesneleri kaybeder

Kahraman, babasından kalan sihirli kese, keçe ve düdüğün özelliklerinden bahsedince dünya güzeli onları elinden alır. (37)

Devler, post ile kamçının özelliklerini anlatınca, kahraman hile ile onlara sahip olur. (45)

J2600. Korkak Aptal

Mehmet Ağa, çok korkak birisi olduğu için, elinde kocaman bir bıçak olan kasaptan et istemeye cesaret edemez. (64)

K. ALDATMALAR

K0 - K99 ALDATMA İLE KAZANILAN MÜSABAKALAR

K0 Aldatma ile kazanılan müsabakalar

K10 Aldatma ile kazanılan atletizm müsabakası

K30 Aldatma ile kazanılan avcılık müsabakası

K40 Aldatma ile kazanılan iş müsabakaları

K50 Aldatma ile kazanılan tahammül müsabakaları

K60 Aldatma ile kazanılan gülünç müsabaka

K70 Aldatma ile kazanılan mukavemet gücü müsabakası

K80 Aldatma ile kazanılan diğer fizikî güçleri deneme müsabakası

K90 Aldatma ile kazanılan diğer müsabakalar

K100-K299 ALDATICI ANLAŞMALAR

K100 Aldatıcı anlaşmalar

K110-K149 Aldatıcı eşya satışı

K110 Sahte sihirli eşya satışı

K120 Sahte hazine satışı

K130 İşe yaramaz hayvanların satışı

K140 Değersiz nesnelerin satışı

K150 Sahte hizmet satışı

K170 Sahte pazarlık ile aldatma

K200-K249 Borç ödemede aldatma

K200 Borç ödemede aldatma

K210 Ruhun şeytan tarafından aldatılması

K220 Pazarlık terimleri ile ödeme şekilleri

K230 Borç ödemede diğer aldatmalar

K250 Diğer aldatıcı pazarlıklar

K300-K499 ÇALINTILAR VE HİLELER

K300 Çalıntılar ve hileler - Genel

K310-K349 Çalıntılar

K310 Hazine veya eve girmenin şartları

K330 Sahip olmak veya muhafaza etmek için gözlerini bağlamanın şartları

K360 Hırsızlığın diğer araçları

K400 Hırsız aldatarak kaçar

H420 Hırsız malını kaybeder veya yakalanır

K440-K499 Diğer hileler

K500-K699 ALDATMA YOLUYLA KAÇMA

K500 Aldatma yoluyla tehlike veya ölümden kaçma

K510 Ölüm emrinden kurtulma

K520 Kıyafet değiştirerek ölümden kaçış

K550 Hatadan kaçış

K580 Cezada ikna etme yolları

K600 Cani veya yakalayıcı aldatılır

K620 Muhafızdan aldatma yoluyla kaçış

K630 Zorluklardan kaçış

K640 Ortakların yardımıyla kaçış

K650 Kaçmanın diğer şartları

K700-K799 ALDATMA YOLUYLA YAKALANMA

K700 Aldatma yoluyla yakalanma

K710 Kurban gönüllü esarete ve çaresizliğe razı edilir

K730 Tuzağa yakalanma

K750 Tuzağa düşürülerek yakalanma

K770 Diğer aldatma yoluyla yakalanmalar

K800-K999 TEHLİKELİ ALDATMALAR

K800 Tehlikeli aldatmalar

K810 Hilekarın gücü ile tehlikeli aldatma

K840 Tehlikeli birisinin yerine geçerek aldatma

K850 Tehlikeli hileli oyunlar

K870 Uyuşturucu içerek tehlikeli aldatma

K890 Kendi kendini öldürmeye teşebbüs

K910 Strateji tarafından ölüm

K930 Düşmanın çocuklarının entrika ile öldürülmesi

K940 Kendi çocuklarını veya hayvanları hile ile öldürme

K950 Hileli ölümün diğer şekilleri

K960 Diğer hileli aldatmalar

K1000-K1199 KENDİ KENDİNİ YARALAYARAK ALDATMA

K1000 Kendi kendini yaralayarak aldatma

K1010 Sahte doktorluk yoluyla aldatma

K1020 Yiyecek elde etmek için felaket teşebbüsüne aldanma

K1040 Gönüllü olarak kendini zarar vermeye ikna etmede aldanma

K1080 Birbirlerini yaralamaya teşebbüs eden kişiler

K1110 Çeşitli kendi kendini yaralayarak aldatmalar

K1200-K1299 ŞAHSİYETİNİ RENCİDE ETME POZİSYONUNDA ALDATMA

K1200 Şahsiyetini rencide etme pozisyonunda aldatma

K1210 İnsancıl veya anlaşılmaz sevgililer

K1240 Çeşitli şahsiyetini rencide etme pozisyonunda aldatmalar

K1300-K1399 İGFAL ETME VEYA ALDATILMIŞ EVLİLİK

K1300 İğfal

K1310 Gizli veya açıktan iğfal

K1330 Kız erkeğin odasına hile ile girer

K1340 Hile ile kızın odasına girme

K1350 Hile ile razı edilen kadın

K1380 Çeşitli iğfallar

K1400-K1499 ALDATILMIŞIN MÜLKİYETİ TAHRİP EDİLİR

K1400 Aldatılmışın mülkiyeti tahrip edilir

K1410 Aldatılmışın malları tahrip edilir

K1440 Aldatılmışın hayvanları tahrip edilir veya sakatlanır

K1460 Kolay aldatılan aile fertelirin ölümü

K1500-K1599 ZİNA İLE İLGİLİ ALDATMALAR

K1500 Zina ile ilgili aldatmalar

K1510 Zina yapan kadın kocasına galip gelir

K1550 Koca zina yapan karısına veya metresine galip gelir

K1570 Hilekâr

K1580 Zina ile ilgili diğer hileler

K1600-K1699 ALDATICI KENDİ TUZAĞINA DÜŞER

K1600 Aldatıcı kendi tuzağına düşer

K1610 Aldatıcının kendi tuzağına düşmesi ile ilgili çeşitli olaylar

K1700-K2099 YALANLAR YOLUYLA ALDATMA

K1700-K1799 BLÖF YOLUYLA ALDATMA

K1700 Blöf yoluyla aldatma

K1710 Korkutulan devler

K1760 Diğer blöfler

K1800-K1899 TEBDİL-İ KIYAFET VEYA HAYAL ŞEKLİNDE ALDATMA

K1800 Tebdil-i kıyafet veya hayal şeklinde aldatma

K1810 Kıyafet değiştirerek aldatma

K1840 Bir başkasının yerine geçme ile aldatma

K1860 Ölüm veya uyku tebdili yaparak aldatma

K1870 Hayal (Göz yanıltması)

K1900-K1999 HİLELER, SAHTEKÂRLIKLAR

K1900 Hileler, sahtekârlıklar

K1910 Evlilikle ilgili hileler

K1920 Başka birinin yerine geçirilen çocuk

K1930 Hain sahtekarlar

K1950 Sahte yiğitlik

K1970 Sahte kerametler

K1980 Diğer hileler, sahtekarlıklar

K2000-K2099 İKİYÜZLÜLÜKLER

K2000 İkiyüzlülükler

K2010 İkiyüzlü kişi arkadaşmış gibi gözükerek saldırır

K2030 İki yüzlü kimseler

K2050 Faziletli görünme

K2060 İkiyüzlülüğün ortaya çıkarılması

K2100-K2199 SAHTE İTHAMLAR

K2100 Sahte ithamlar

K2110 İftiralar

K2130 Problem çıkarma

K2150 Suçlu görülen masumlar

K2200-K2299 ALÇAKLAR VE İHANET EDENLER

K2200 Alçaklar ve ihanet edenler

K2210 Hain akrabalar

K2220 Hain rakipler

K2230 Hain sevgililer

K2240 Hain memurlar ve esnaflar

K2250 Hain hizmetçiler

K2260 Esrarlı hainler

K2270 Zarar verilmiş yiğitler

K2280 Hain din adamları

K2290 Diğer alçaklar ve ihanet edenler

K2300-K2399 DIGER ALDATMALAR

K2300 Diğer aldatmalar

K2310 Çift anlamlı sözle anlatma

K2320 Dehşet verici aldatmalar

K2350 Askerî strateji

K2370 Çeşitli aldatmalar

K111. Sahte sihirli hazine üreten objelerin satışı

K111.1. Altın ürettiği iddia edilen hayvan satışı

Keloğlan, eşeğine bir altın yutturarak "bu eşek altın üretiyor" diyerek cambazlara satar. (60)

K113. Sahte sihirli canlandırıcı nesnelerin satışı

K113.2. Ölüyü dirittiğine inandırılan düdüğün satışı

Keloğlan, annesini yalandan öldürüp, düdükle diriltince canbazlar düdüğü satın alırlar. (60)

K131. Mesaj getiren hayvanın satışı

K131.1. Mektup taşıyanın satışı

Keloğlan eve haber götürdüğüne inandırdığı tavşanı cambazlara satar. (60)

K140. Değersiz nesnelerin satışı

K140.1. Hileli değiştirme

Yahudî, Avcı Mehmet'in karısından, sattığı değersiz eşyalar karşılığında sihirli boncuğu alır. (6)

Hamamcı, Keloğlan'ın emanet ettiği ve özelliklerini söylediği eşek ile sofrayı değiştirir. (38)

K301. Usta hırsız

Akıllı bir adam padişahın mührünü taklit ederek hazineden bol miktarda para çalar. (43)

İki hırsız hile ile oduncuyu kuyuya indirdikten sonra ipi kesip onu kuyuda bırakarak eşeğini çalarlar. (68)

K335. Hırsız, sahibini mallarının başından korkutarak kaçırır

Tilki, ayıyı, dumuzu, kurdu ve köpeği korkutarak, mallarına el koyar. (1)

Keloğlan, kervancıyı adam öldürdüğünü iddia ederek kaçırır ve kervana sahip olur. (61)

K511. Değiştirilmiş mektup

Devin, karısına götürmesi için verdiği mektubu Keloğlan, değiştirerek devin danasının kesilmesine sebep olur. (31)

K700. Aldatma vasıtasıyla kaçma

Oduncu, çobanı ve kadının kocasını aldatarak kaçar. (68)

K940. Hayvan veya kendi ailesini hile ile öldürme

Üvey anne, hile ile kızın parmağına zehirli yüzük takarak öldürür. (22)

K955. Yakma ile öldürme

Tilki, hile ile devi fırına kapatarak yakar. (5)

K955.2. Sıcak yağda yakarak öldürme

Konuşmayan gelin, hile ile eşinin parmaklarını tavadaki yağda yaktırarak ölmesine sebep olur. (16)

K958. Suda boğarak öldürme

Mustan, dev anasını hile ile beline değirmen taşı bağlatarak göle atar. (32)

Keloğlan'a inanan kadın torununu göle atar ve ölmesine sebep olur. (61)

K963. İp kesildiğinde kurban aşağı düşer

Ağabeyleri, urganı kesince küçük oğlan kuyuda kalır. (10)

Hırsızlar ipi keserek oduncuyu kuyuda bırakırlar. (68)

K1011. Göz ilacı

(T)K1011.3. Görmeyen gözün ilacı arslan sütüdür

Padişahın gözünün ilacı arslan sütüdür. Padişah damatlarından arslan sütü bulmalarını ister. (53)

K1310. Baştan çıkarma ve kıyafet değiştirme ile evlenme

Arap kızı, turunçtan çıkan kızın yerine geçerek beyoğlu ile evlenir. (15)

Üvey anne, kızı denize attıktan sonra onun yerine geçerek beyoğlunun evine gider. (35)

Tireci kızı, beyoğluna kur yapar ve karısının yerine gerdeğe girer. (47)

K1330. Adamın odasına kızın hile girmesi

Tireci kızı düğün gecesi gelinin yerine gerdeğe girer. (47)

Keloğlan, kadın kılığına girerek beyin yatak odasına girer. (66)

K1350. Kadın hile ile ikna eder ve kur yapar

Kral kızı, annesini ikna ederek Miski Bahar'ı bahçeye çıkarır. Oradan da kaçırır. (12)

Arap kızı, hile ile ağaca çıkıp turunç güzelinin yerine geçer. (15)

Dünya güzeli sihirli nesnelere sahip olan kahramana kur yaparak aldatır ve sihirli nesnelere sahip olur. (37)

Padişahın kızı, oduncuya kur yaparak âşık olur ve onunla gider. (40)

K1357. Kaybedilen sevgilinin yeniden elde edilmesi

Beyoğlu, kavak ağacında bıraktığı sevgilisini yaşlı kadının evinde bularak onunla evlenir. (15)

Köpekten dönen delikanlı, evden kovduğu karısını ve yeni doğan oğlunu, ablasının evinde bularak tekrar evine götürür. (21)

Beyoğlu, yunus balığının karnını yararak karısını kurtarır ve evine götürür. (35)

Padişahın kızı, kaybolan kocasını bularak ülkesine getirir. (41)

K1571. Zinanın hile ile keşfedilmesi

Avcı Mükeşşa, karısının verdiği kahveyi içmeden uyumuş numarası yapıp, karısının kendisini aldat-

tığını öğrenir. (54)

K1700. Blöf vasıtasıyla aldatma

Tilki kediyi, Kürklü Bey diye tanıtarak diğer hayvanları aldatır. (1)

Keloğlan, eşeğine, bir altın yutturarak, altın ürettiği iddiasıyla; tavşanı haber götürür diye; düdüğü de ölüleri diriltir diyerek büyük paralara satar. (60)

K1810. Hile ile kıyafet değiştirme

Kral kızı çingene kılığına girer. (12)

Üvey anne, dilenci kılığına girerek devlerin sarayındaki Habibe'nin yanına girer. (34)

Üvey anne, satıcı kılığında beyoğlunun sarayına girer. (34)

Aslında bir kız olan kaz çobanı, başına deri geçirerek, Keloğlan kılığına girer. (52)

K1811. Tanrılar (Azizler) beşerî varlıkları ziyaretleri sırasında kıyafet değiştirir

Allah, yaşlı bir adam kılığında kara oğlanın sorularını cevaplandırır. (25)

K1812. Tebdili kıyafet gezen padişah

Padişah, kılık değiştirerek kızını aramaya çıkar. (27)

Padişah, veziri ile birlikte kız padişahın sarayına kıyafet değiştirerek gider. (43)

Padişah, halkın kendisinden memnun olup olmadığını öğrenmek için kıyafet değiştirerek veziri ile birlikte halkın arasında dolaşır. (69)

K1817. Gezici kimse kılığına girme

K1817.4.1. Satıcı kılığına girme

Yahudî, satıcı kılığına girerek Avcı Mehmet'in evine gider. (6)

Üvey anne, satıcı kılığına girerek beyoğlunun sarayına gider. (34)

K1822. İnsan kılığına giren hayvanlar

Suya atılan balık, insan kılığına girerek, balıkçının oğlu ile arkadaş olur. (8)

Padişahın oğlunun evlendiği kurbağa gece insan olur. (14)

Güvercin gece insan, gündüz kuş olmaktadır. (18)

Kızın evlendiği köpek gece insan olmaktadır. (21)

K1825. Meslek sahibi insanların kılığına girme

K1825.1. Doktor gibi kıyafet değiştirme

Gavur kralı, doktor kılığına girerek, padişahın karısını muayene eder. (53)

Keloğlan doktor kılığına girerek, beyi tedavi etmeye gider. (66)

K1834. Bir insan sırayla değişik insanların kılığına girer

Üvey anne, önce dilenci, daha sonra satıcı kılığına girer. (34)

K1836. Erkeğin kadın elbisesi giyerek kıyafet değiştirmesi

Keloğlan, gelinlik giyerek kadın düşkünü beyin evine gider. (66)

K1836.5. Erkeğin başka bir erkek kılığına girmesi

Kuyuda terk edilen küçük oğlan köye kıyafet değiştirerek gelir. (10)

Padişahın oğlu oduncu kılığında kızın sarayına gelir. (40)

Bir günlük izin vermesine rağmen, karısı baba evinden gelmeyince, koca, kıyafet değiştirerek kayınbabasının evine gider. (58)

K1837. Kadın, kıyafet değiştirerek erkek kılığına girer

Kız, çobandan aldığı kepeneği giyer, koyunun işkembesini de başına geçirir. (18)

Kız, erkek kılığına girerek padişahın kızı ile evlenir. (20)

Beyoğlu'nun karısı başına bir deri geçirerek Keloğlan kılığına girer. (52)

Kırk kardeşin bacısı, baskına giderken kocasının kılığına girer. (64)

Kız, erkek elbiseleri giyerek bir şehirde vezire çoban durur. (65)

K1839. Diğer hileli kıyafet değiştirmeler

K1839.12. Çocukların kıyafet değiştirmesi

Karısının dünyaya getirdiği kız, padişaha oğlan olarak söylenir ve çocuk erkek kılığında büyür. (20)

K1840. Bir başkasının yerine geçerek aldatma

Kral kızı, çingene kılığına girerek Miski Bahar'ı kaçırır. (12)

Arap kızı turunç güzelinin yerine geçerek beyoğlu ile evlenir. (15)

Oğlan, tüccar kılığına girerek ülkesine döner. (25)

Keloğlan, gece yarısı, devin kızını kendi yatağına

yatırarak devin, kızını öldürmesine sebep olur. (31)
Üvey anne, önce dilenci daha sonra satıcı kılığına girer. (34)
Üvey anne kızı denize attıktan sonra, elbiselerini giyerek karısı imiş gibi beyoğlunun evine gider. (35)
Arap kızı, ölü başında Kur'an okuyan kızın yerine dirilen genç ile evlenir. (39)
Arap hizmetçi, gerçek gelinin yerine geçerek padişahın oğlu ile evlenir. (51)
Keloğlan, gece Köse'nin karısının yerine yatarak, kadının denize atılmasına sebep olur. (62)
Oduncu, çobanı aldatarak onun yerine geçer. (68)

K1860. Ölüm veya uyku taklidi yaparak aldatma
Tilki ölü numarası yaparak, Keloğlan'ı aldatır. (5)
Köpekle evlenen kız, uyuyormuş gibi yaparak kocasının sırrını öğrenir. (21)
Vezirin oğlu, uyku numarası yaparak karısının sırrını öğrenir. (43)
Avcı Mükeşşa, karısının verdiği kahveyi içmeyerek uyumuş numarası yaparak karısının kendisini aldattığını öğrenir. (54)
Keloğlan, annesini yalandan öldürerek bir düdükle tekrar diriltir ve cambazları kandırır. (60)
Eskici, verdiği ilacı dökerek uyumuş gibi yapar ve karısının sırrını öğrenir. (69)

K1911. Sahte gelin (Bir başkasının yerine geçme)
Arap kızı, kavak ağacındaki kızın yerine geçerek

beyoğlu ile evlenir. (15)

Arap kızı, ölü başı bekleyen kızın yerine geçerek dirilen genç ile evlenir. (39)

Tireci kızı düğün gecesi, gelinin yerine beyoğlu ile gerdeğe girer. (47)

Arap hizmetkârlar, kızı ormana atarak, bir Arap kızını gelin olarak getirirler. (51)

K1911.3. Gerçek gelinin eski haline gelmesi

Turunç güzeli, kendisini tanıtınca beyoğlu, Arap kızını cezalandırarak, onunla evlenir. (15)

Kızın taşa söylediklerini duyan adam, kendisini diriltenin kız olduğunu anlar ve Arap kızını kovarak onunla evlenir. (39)

Gözleri çıkartılarak ormana terk edilen kız, gerçeklerin anlaşılması üzerine beyoğlu ile evlenir. (51)

K1931. Sahtekârlar arkadaşlarını tehlikeli yerlere terk ederler

K1931.4. Sahtekârlar kahramanı kuyunun içinde bırakılır

Büyük oğlan, kardeşini kuyuya atar. (9)

Ağabeyleri devi yaralayan kardeşlerini kuyuda bırakırlar. (10)

Hırsızlar oduncuyu kuyuda bırakarak eşeğini çalarlar. (68)

K2112. Kadına zina yaptığına dair iftirada bulunma

Köyün müezzini, kendisine emanet edilen kıza sahip olamayınca Hacca giden babasına mektup yazarak, kızının kötü yola düştüğünü söyler. (52)

K2211. Hain erkek kardeşler

Büyük oğlan, kardeşini kuyuya atar. (9)

Büyük kardeşler, en güzel kızı kendisine ayıran küçük kardeşlerini kuyuda bırakırlar. (10)

K2212. Hain kız kardeş

İnsan yiyen kız kardeşini de yemek ister. (30)

K2212.1. Hain üvey kız kardeş

Üvey kız, diğer kızı kıskanınca annesi onu da devanasının kulübesine gönderir. Kız itaat etmeyince katran suyuna batırılır. (56)

K2213. Hain eş (kadın)

Şehzâdenin karısı, sırrını öğrenen kocasını öldürmek ister. (43)

Yemen padişahının karısı kendisini aldatmaktadır. (45)

Beyin ilk iki karısı, üçüncü hanımın çocuk doğurmasını kıskanarak çocukları denize atarlar. (50)

Avcı Mükeşşa'nın karısı, kendisini aldatmaktadır. (54)

(T)K2215. Hain anne

(T)K2215.1. Hain üvey anne

Üvey anne, kızdan küpü gözyaşı ile doldurmasını ister. (7)

Üvey anne, kızdan kurtulmak için onu saraya ebe olarak gönderir. (22)

Üvey anne, kızı evden kovdurur. (34)

Üvey anne, çocukları istemeyince baba, onları ormana terk eder. (35)

Üvey anne, testiyi kıran kızı evden kovar. (56)

(T)K2216. Hain baba

Padişah, gelinine sahip olabilmek için, oğluna yapılması mümkün olmayan vazifeler verir. (14)

K2246. Hain prens

K2246.1. Hain kral

Padişah gelinine sahip olabilmek için, oğlunu öldürmek ister. (14)

Kimseyi kendi yerine lâyık görmeyen padişah, ülkedeki erkek çocukları öldürtür. (29)

K2248. Hain vezir

Padişahın kızını kurtarıp onunla evlenerek başvezir olan müezzin, diğer vezirlerin iftirasına uğrar. (43)

K2249. Hain diğer memur ve ticaret erbabı

(T)K2249.5. Hain lala

Lala, padişah ile birlikte oğlanı öldürmeyi planlar. (14)

Lala, kendisine emanet edilen beyinin karısından yakınlık göremeyince, beyin çocuklarını öldürür. (52)

(T)K2249.6. Hain müezzin

Müezzin, kendisine emanet edilen kıza sahip olamayınca, iftira eder. (52)

K2252. Hain hizmetçi kadın

Padişahın Arap hizmetçileri, yolda gelinin gözlerini alıp, bir dereye atarlar ve yerine kendilerinden birini gelin olarak saraya götürürler. (51)

K2297. Hain arkadaşlar

Cevahircinin serveti bitince arkadaşları onu terk ederler. (43)

Arkadaşları, hile ile Keloğlan'a öküzünü kestirirler. (61)

L. KADERİN TERS DÖNMESİ

L0 - L99 EN GENÇ ÇOCUĞUN ZAFERLERİ

L0 En genç çocuğun zaferleri

L10 En genç erkek çocuğun zaferleri

L50 En genç kız çocuğun zaferleri

L100-L199 TALİHİ YAVER GİTMEYEN KAHRAMAN (kadın)

L100 Talihi yaver gitmeyen kahraman (kadın)

L110 Talihi yaver gitmeyen kahraman tipleri (kadın)

L130 Talihi yaver gitmeyen kahramanın ikametgâhı (kadın)

L140 Kötü talih iyiye döner

L160 Talihi yaver gitmeyen kahramanın başarıları (kadın)

L200-L299 ALÇAK GÖNÜLLÜLÜK MÜKAFAT GETİRİR

L200 Alçak gönüllülük mükâfat getirir

L210 Mütevazi en iyi seçim

L220 Mütevazi en iyi temenni

L250 Mütevazi en iyi iş planı

L300-L399 ZAYIF (GÜÇSÜZ) OLANIN ZAFERİ

L300 Zayıf olanın zaferi

L310 Güç mücadelesini zayıf kazanır

L330 Zayıfın kaçması kolaydır (küçük)

L350 İyilik, kötülük karşısında zafer kazanır

L390 Zayıfın zaferleri - Çeşitli

L400-L499 KİBİR AŞAĞILIK GETİRİR

L400 Kibir aşağılık getirir

L410 Gururlu hükümdar alçak gönüllü olur

L420 Cezalandırılan aşırı istek

L430 Gururu geri verilir

L450 Alçak gönüllüden daha az şanslı olan gururlu hayvan

L460 Kibir aşağılık getirir - Çeşitli

L10. En genç oğulun zaferleri

Dipsiz kuyuya atılan küçük oğlan, Kocatepe'deki devi öldürerek padişahın kızının canını kurtarırken halkı da susuzluktan kurtarır. (9)

Küçük oğul, gülü koparan devi öldürerek üç kız kardeşi de kurtarır. (10)

Üç kardeşin en küçüğü, devi öldürerek bütün mallarına el koyar. (31)

Kırk kardeşin en küçüğü ejderhayı öldürür. (44)

Padişahın küçük oğlu bütün araştırmaları başarır. (46)

Küçük kardeş, Köse'nin kafa derisini yüzerek ağabeylerinin intikamını alır. (62)

Ese, Köse'yi yenerek ağabeylerinin intikamını alır. (63)

L12. Sevilen en genç oğul

Küçük oğlunun döndüğüne çok sevinen padişah onu yerine padişah ilân eder. (9)

Cellatlar, çok sevdikleri küçük şehzâdeyi öldürmezler. (55)

L31. En küçük kardeş, büyüklerine yardım eder

Keloğlan, devin servetine konunca, ağabeyleri ile

birlikte konaga yerleşir. (31)

Küçük kardeş, yemeklerin tadına önce kendisi bakarak ağabeylerine yardım eder. (33)

Kırk kardeşin en küçük ejderhayı öldürerek otuz dokuz kız kardeşi ağabeyleri için yukarı çıkarır. (44)

Küçük oğlan, padişahın şartlarını yerine getirerek ağabeylerini padişah kızlarıyla evlendirir. (46)

L50. Muzaffer en genç kız

Kuyudaki küçük kız, kahramana devin öldürülmesinde yardım eder. (10)

Kırk kızın en küçüğü, kahramana ejderhayı öldürmesinde yardım eder. (44)

Yedi kızın en küçüğü, yedi oğlanın en büyüğü ile girdiği yarışı kazanır. (65)

L51. Sevilen en genç kız

Yedi erkek kardeş, kız kardeşlerini çok severler. (33)

L55. Üvey kız kahraman

L55.1. Kötü üvey kız

Fatmacık'ın üvey kız kardeşi cadı karısının dediklerini yapmadığı için katran suyuna batırılarak cezalandırılır. (56)

L111. Ümit vermeyen kahramanın tabiatı

L111.1. Gurbete çıkma ve başarılı bir şekilde dönme

Ağabeyi tarafından kuyuya atılan oğlan, yeraltı ülkesinde devi öldürdükten sonra padişah kızı ile

evlenip Zümrüdü Anka'nın sırtında ülkesine döner. (9)

Gülü koparan devi takip eden küçük oğlan, devi öldürüp kızları kurtarır. (10)

Kız âşık olduğu güvercini bulmak için yollara düşer, sevgilisini bulup onunla evlenir. (18)

Kız olarak ülkeyi terk eden çocuk erkek olarak ülkesine döner. (20)

Allah'a elçi olarak gönderilen vezirin oğlu verilen vazifeyi yerine getirerek ülkesine döner ve padişahın kızı ile evlenir. (25)

Her şeyini kaybederek köyünü terk eden adam sonunda ülkenin padişahı olur ve kaybettiği karısı ile çocuklarına kavuşur. (26)

Üç kardeş, köyden ayrıldıktan sonra devi yenerek zengin olurlar. (31)

Şehzâde, anne ve babasını bulmak için yollara düşer. Sonunda onları bulup büyücünün elinden kurtarır. (36)

Kırk erkek kardeş babalarının nasihati üzerine, evlenecekleri kırk kız kardeşi bulmaya giderler ve başarılı olurlar. (44)

Küçük oğlan kaybolan karısını enişteleri olan dev ve şeytanın yardımıyla bulur ve ülkesine döner. (46)

Vezir olmak isteyen adam, padişahın sorularının cevabını bulmak için kırk gün dolaşır ve sonunda bulur. (49)

Para kazanmak üzere gönderilen küçük kız, arkadaş olduğu vezirin oğlu ile evlenir. (65)

L111.4. Öksüz kahraman

L111.4.2. Öksüz kahraman (kız)

Üvey annesinin eziyetlerine sabreden kız, sonunda bir beyoğlu ile evlenir. (7)

Üvey annesi tarafından ormana bıraktırılan Habibe, beyoğlu ile evlenir. (34)

Üvey anne tarafından ormana bıraktırılan, oduncunun çocuklarından kız, bir beyoğlu ile evlenir. Oğlan da beyoğluna yardımcı olur. (35)

L112.2. Çok küçük kahraman

Çocuğu olmayan çiftçinin dua neticesi nohuttan çocukları olur. (57)

L114. Ümit vermeyen kahramanın huyları

L114.1. Tembel kahraman

Korkak bir insan olan Mehmet Ağa çalışmak için dışarı bile çıkamaz. (64)

L121. Aptal kahraman

Adam ve karısı, oduncunun cennetten geldiğine inanarak ona kırk altın ve at verirler. (68)

L124. Dilsiz kahraman

Evlendiği kız hiç konuşmayan padişahın oğlu üç defa daha evlenir. (16)

Balıkçının oğlu, evlendiği padişah kızının kendisiyle alay etmesi üzerine ülkeyi terk ederek dilsiz olarak Rus sarayına hizmetçi durur. (41)

L160. Ümit vermeyen kahramanın başarıları

Kendisiyle alay edilen Keloğlan kılığındaki padişahın oğlu, atının yardımıyla yarışı kazandıktan sonra padişahın gözü için gerekli olan arslan sütünü de bulur. (53)

Korkak Mehmet Ağa, kılıcına yazdırdığı yazı ile şansı açılır ve yine şans eseri devi öldürerek kahraman olur. (64)

L161. Aşağı seviyeden kahraman prensesle evlenir

Padişah, kızını Keloğlan'a verir. (5)

Avcı Mehmet, padişahın kızıyla evlenir. (6)

Vezirin oğlu tüccar kılığında padişahın kızı ile evlenir. (25)

Çoban, dağda bulduğu prensesle evlenir. (27)

Balıkçının oğlu padişahın kızı ile evlenir. (41)

Fakir oğlan, padişahın şartlarını yerine getirerek prensesle evlenir. (45)

Keloğlan, padişahın küçük kızı ile evlenir. (53)

L162. Prens (kral) sevdiği kız ile evlenir.

Beyoğlu, gede kızla evlenir. (7)

Padişahın oğlu fakir bir adamın kızına âşık olur ve onunla evlenir. (16)

Beyoğlu kavakta bulduğu kız ile evlenir. (35)

Beyoğlu tireci kızı ile evlenir. (47)

Beyoğlu, rüyasında görerek âşık olduğu kız ile evlenir. (48)

Padişahın oğlu sevdiği kız ile yeniden evlenir. (31)

Vezirin oğlu sevdiği kızı bularak onunla evlenir. (65)

L165. Fakir oğlan kral olur

Her şeyini kaybedip ülkeyi terk eden adam, çoban durduğu bir ülkede talih kuşunun başına konması suretiyle padişah seçilir. (26)

Erkek çocukların öldürüldüğü ülkede dağda büyüyen Arslan Ali, padişahı yenerek yerine padişah olur. (29)

Keloğlan, talih kuşunun başına konmasıyla ülkeye padişah seçilir. (67)

(T)L165.1. Fakir oğlan vezir olur

Padişah, oğlunu kurtaran çobanı üç tuğlu vezir yapar. (28)

Padişah, karısını kurtaran çobanı kendisine başvezir yapar. (42)

Padişah, karısını kurtaran adamı kendisine vezir yapar. (43)

Padişahın sorularını çiftçinin kızının yardımıyla cevaplandıran adam, vezir ilân edilir. (49)

Tesadüfen devi öldürüp düşman askerlerini esir alan Mehmet Ağa vezirlikle mükâfatlandırılır. (64)

L221. Seyahat esnasında mütevazi bir hediye isteme

Avcı Mehmet, yılanlar sultanından kızının ısrarı üzerine mavi boncuğu ister. (6)

Kızı hacca giden ağasından "sabır taşı" ister. (39)

Allah'a elçi giden Karaoğlan'dan derviş bahçivan

ve balık dertlerinin çaresini öğrenmesini isterler. (25)

L303. Zayıfın başarısı

Mehmet Ağa, tesadüfen devi öldürüp düşman askerlerini esir alınca padişah tarafından vezirlikle mükâfatlandırılır. (64)

L312. Küçük, kuvvetli adam devi mağlup eder

Kayaoğlan, devleri öldürerek, padişah ile karısını kurtarır. (23)

M. GELECEĞİN TAYİNİ

M0 - M99 HÜKÜMLER VE KARARLAR

M0 Hükümler ve kararlar

M10 Değişmez hükümler

M20 Dar görüşlü yargılar

M50 Diğer hükümler ve kararlar

M90 Hükümler ve kararlarla ilgili çeşitli motifler

M100-M199 AND VE YEMİNLER

M100 And ve yeminler

M110 And ve yeminlerin verilmesi

M120 İnsanların görünüşü hakkında andlar

M130 Seks hakkında söz vermeler

M150 Diğer andlar ve yeminler

M200-M299 ANLAŞMALAR VE SÖZ VERMELER

M200 Anlaşmalar ve söz vermeler

M210 Şeytan ile anlaşma

M220 Diğer anlaşmalar

M250 Ölüm ile bağlanan söz vermeler

M260 Diğer söz vermeler

M290 Çeşitli anlaşmalar ve söz vermeler

M300-M399 KEHANETLER

M300 Kehanetler

M310 Olumlu kehanetler

M340 Olumsuz kehanetler

M360 Diğer kehanetler

M370 Kehanetin yerine gelmesinden kaçmak için boş çabalar

M390 Kehanetle ilgili çeşitli motifler

M400-M499 BEDDUALAR

M410 Bedduaların söylenişi

M420 Beddualara karşı dayanma ve onları yenme

M430 Şahsî beddualar

M460 Aileler için buddualar

M490 Çeşitli beddualar

M101 Yeminin karılması cezalandırılır

Köpekle evlenen kız, iç halini kimseye bildirmeyeceğine dair söz vermesine rağmen, ablalarına gece kocasını görmediğini anlatması ve onların verdiği akıl ile kocasının sırrını öğrenince evden kovulur. (21)

M201. Söz ve anlaşmanın yapılması

Keloğlan, devden bütün mallarını kendisine devrettiğine dair bir senet alır. (31)

Padişah, dünya güzelini eski haline getirmesi karşılığında kızı oğlana vereceğine dair söz verir. (37)

Şehzâde ile karısı, kadının sırrını açıklamamak kaydıyla birlikte yaşamak konusunda anlaşırlar. (43)

Tüccarın oğlu dağdaki hazinenin karşılığında hocaya otuzdokuz katır vermeye söz verir. (43)

Köse ile Keloğlan "kızanın derisinin yüzülmesi" şartıyla birlikte çalışmak konusunda anlaşırlar. (62)

Ese ile Köse, en güzel masalı anlatanın bütün unları alması hususunda anlaşma yaparlar. (63)

Ese ile Köse, "kızanın derisinin yüzülmesi" şartıyla birlikte çalışma konusunda anlaşırlar. (63)

M225. Yiyecek için gözlerin değiştirilmesi

Arap hizmetçiler, ekmek ve su karşılığı gelinin gözlerini çıkarırlar. (51)

M244. İnsan ile hayvan arasındaki anlaşma

Çiftçi ile tilki, öküzün alasının aynısından tilkiye de yapmak konusunda anlaşırlar. (4)

Keloğlan ile tilki, Keloğlan'ın padişah kızıyla evlenmesi vezir olması konusunda anlaşırlar. (5)

M246. Dostluk anlaşması

M246.1. Hayvanlar arasındaki dostluk anlaşması

Kedi ile tilki "eve iyi bakanın reis olması" şartıyla birlikte yaşamaya karar verirler. (1)

M300. Kerametler

Çöpçatan derviş, doğacak çocuklardan kimin kiminle evleneceğini tayin etmektedir. (24)

M312. Gencin, gelecekte büyük olacağı kehanetle öğrenilir

M312.1. Fakir çocugun zenginle evleneceğinin önceden bilinmesi

Derviş, vezirin kızının, fakir bir çiftçinin oğlu ile evleneceğini söyler. (24)

M361. Geleceği önceden takdir edilen kahraman

Padişahın hanımı ile vezirin hanımına elmaları veren derviş, birer çocukları olacağını ve büyüyünce evleneceklerini söyler. (25)

Allah, dervişin cennete giremeyeceğini söyler. (25)

Yılan, kadına bir çocuğu olacağını ve kendisinin kırk gün sonra öleceğini söyler. (36)

Bir kuş, kıza ölü birisiyle evleneceğini söyler. (39)

M370. Kehanetin yerine gelmesini engellemek için boş çabalar

Vezir, kızı ile evleneceği bildirilen oğlanı öldürdüğünü zanneder, fakat sonunda kızı o delikanlı ile evlenir. (24)

Padişah, vezirin oğlundan kurtulmak için Allah'a elçi gönderir. Fakat oğlan, bu işi başararak tüccar kılığında padişahın kızı ile evlenir. (25)

M411. Bedduanın yerine getirilmesi

M411.1. Anne veya babanın bedduası

Oğlan, annesinin bedduası ile üç turunçlara âşık olur. (13)

M411.10. Devlerin bedduası

Devler padişahının bedduası ile kızı oğlan olur. (20)

M430. Insanlar üzerine beddualar

Üvey anne, kızı evden kovarak "şeytan görsün yüzünü" diye beddua eder. (56)

M454. Cinsiyet değiştirme

Devler padişahı, kaçan kahramana "kız isen oğlan, oğlan isen kız ol" diye beddua eder. Kız o anda oğlan olur. (20)

N. ŞANS VE TALİH

N0 - N99 BAHİSLER VE KUMARLAR

N0 Bahisler ve kumarlar

N10 Karı, koca ve hizmetçiler üzerine bahisler

N50 Diğer bahisler

N90 Bahis ve kumarlar - Çeşitli

N100-N299 ŞANS VE TALİHİN YOLLARI

N100-N169 ŞANS VE TALİHİN TABİATI (ÖZELLİKLERİ)

N100 Şans ve talihin tabiatı (özellikleri)

N110 Açılan şans ve talih

N120 Şans veya talihin hükmü

N130 Şans veya talihin değişmesi

N140 Şans veya talihin tabiatı ile ilgili çeşitli motifler

N170 Şansın havailiği

N200 Şansın iyi hediyeleri

N250 Sürekli kötü şans

N270 Kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıkan suç

N300-N399 ŞANSSIZCA KAZALAR

N300 Şanssız kazalar

N310 Kaza ile ayrı düşmeler

N320 Kaza ile öldürülen kişi

N330 Kaza ile öldürme veya ölüm

N340 Kaza ile öldürülme veya mahkumiyet

N350 Servetin kaza ile kaybı

N360 Adam kaza ile suç işler

N380 Diğer şanssızca kazalar

N400-N499 SANSLI KAZALAR

N440-N499 Kıymetli sırların ögrenilmesi

N440 Kıymetli sırların ögrenilmesi

N450 Tesadüfen ögrenilen sırlar

N500-N599 MEYDANA ÇIKARILAN SAHİPSİZ HAZİNE

N500 Sahipsiz hazine

N510 Sahipsiz hazine nerededir

N530 Hazinenin keşfi

N550 Gizli hazineyi ortaya çıkarma

N570 Hazinenin koruyucuları

N590 Sahipsiz hazine ile ilgili çeşitli motifler

N600-N699 DİGER ŞANSLI KAZALAR

N610 Tesadüfî buluşlar veya suçlar

N620 Avcılıkta veya balıkçılıkta tesadüfî başarılar

N640 Tesadüfî iyi etmeler

N650 Kaza ile kurtarılan hayat

N680 Çeşitli şanslı kazalar

N700-N799 TESADÜFÎ KARŞILAŞMALAR

N700 Tesadüfî karşılaşmalar

N710 Erkek veya kadın kahramanın tesadüfen karşılaşmaları

N730 Ailelerin tesadüfen bir araya gelmeleri

N760 Diğer tesadüfî karşılaşmalar

N770 Maceralarda tecrübenin yol göstericiliği

N800-N899 YARDIMCILAR

N800 Yardımcılar

N810 Olağanüstü yardımcılar

N820 İnsan yardımcılar

(T)N2.5.3. Prensesle bahse girme

Padişahın kızı, Rus kralının kızı ile dilsiz hizmetçiyi konuşturma konusunda bahse girer. (4)

N101. Kaderin değiştirilmezliği

Vezir, kızının fakir oğlanla evlenmesini engelleyemeyince kaderin değişmezliğini anlar. (24)

Padişah, kızını tüccar kılığındaki vezirin oğlu ile evlendirip gerçek ortaya çıkanca kaderin değişmezliğini anlar. (25)

N111.2.2. İki yüzlü kader

Varlıklı bir insan iken, malını, karısını ve çocuklarını kaybeden adam, sonunda ülkeye padişah olur ve aile fertlerine yeniden kavuşur. (26)

Babası tarafından dağda terk edilen kız, beyoğlu ile evlenmesine rağmen üvey annesi tarafından denize atılır. Sonunda her şey anlaşılır ve kız tekrar beyoğlu ile evlenir. (35)

Padişah kızıyla evlenen balıkçının oğlu, kendisine hakaret edilince ülkeyi terk eder. Padişahın kızı kocasını arar bulur ve yeniden evlenirler. (41)

Bir bey ile evlenen kadın, altın saçlı oğlanla, altın saçlı bir kız dünyaya getirince eşlerinin ihanetine uğrar. Yıllar sonra gerçekler anlaşılır ve tekrar kocası ve çocuklarına kavuşur. (50)

Zengin adamın kızı, önce müezzinin, sonra lalanın iftirasına uğrar. Sonunda kocasına ve babasına kavuşur. (52)

N121. Kader doğmadan önce bellidir

Ak sakallı ihtiyar, padişah ile vezirin hanımına birer elma vererek, birisinin kızı, birisinin de oğlu olacağını ve büyüyünce onların evleneceklerini söyler. (25)

N122. Şanslı veya şanssız yerler

Balıkçının oğlu ile arkadaşı, dervişin söylediği iki yoldan, tehlikeli ve kısa olanını seçerler. (8)

Kayaoğlan, ışık yanan yere giderek devlerin sarayına varır. (23)

Mustan ile köylüleri ışık yanan yer ile köpek üren yer arasında ışık yanan yeri tercih ederler. (32)

Yedi kardeşin bacısı, ışık yanan yere gitmeye karar verir. (33)

Habibe ışık yanan yer ile köpek üren yerden, ışık yanan yeri tercih eder. (34)

N122.1. Şanssız yerler

Kayaoğlan, ışığı takip ederek devlerin sarayına gider. (23)

Üç kardeşin biçtiği ekin devin ekinidir. (31)

Mustan ile köylüleri, ışık yanan yere vardıklarında dev anası ile karşılaşırlar. (32)

Kız, ışık yanan yere giderek cadı karısının evine varır. (33)

Dağda yalnız kalan Habibe, ışık yanan yere gidince devlerin evine varır. (34)

Kara çayır, kara kuyu ve sırça sarayda durmak kırk kardeş için tehlikelidir. (44)

Keloğlan gide gide Köse'nin değirmenine varır. (62,63)

N130. Şans ve kaderin değişmesi

Keloğlan, başına talih kuşu konunca padişah olur. (67)

N131. Şansın değişmesini sağlayan faktörler

N131.4. Adın değişmesi ile şansın değişmesi

Mehmet Ağa, kılıcına "Kırk Kaçanla Bir Uçanı Öldüren Zor Mehmet Ağa" diye yazdırınca şansı açılır. Tesadüfî başarılarla padişaha vezir olur. (64)

N131.5. Yerin değişmesi ile şansın değişmesi

Fakir bir çiftçiye satılan oğlan, sonunda vezirin kızı ile evlenir. (24)

Allah'a elçi olarak gönderilen vezirin kara oğlu, beyaz tenli olarak ülkeye döner ve padişahın kızıyla evlenir. (25)

Her şeyini kaybettiği için, köyünü terk eden adam, gittiği şehirde başına talih kuşunun konmasıyla padişah olur. Daha sonra da kaybettiği karısı ve çocuklarını da bulur. (26)

Derdinin çaresi bulunmadığı için ormana terk edilen padişahın kızı, iki kayanın arasından çıkan sudan içince bütün yaraları iyi olur. (27)

Üvey annesi tarafından evden kovulan Habibe çeşitli maceralardan sonra beyoğlu ile evlenir. (34)

Dağa terk edilen oduncunun kızı, beyoğlu ile evlenir. (35)

Padişahın küçük oğlu, geldiği şehirde başına talih kuşu konarak, padişah olur. (55)

Evden kovulan Fatmacık, cadı karısının dediklerini yapınca, altın suyuna batırılır. (56)

Mehmet Ağa köyü terk edince şansının ve tesadüflerin sonucu padişaha vezir olur. (64)

N134. Şansın değişmesi şahısların tesiriyledir

Babası tarafından öldürülmeyerek dağa terk edilen Habibe beyoğlu ile evlenir. (34)

Cellat, padişahın küçük oğlunu öldürmeyip serbest bıkarınca oğlan, gittiği ülkede başına talih kuşunun konmasıyla, o ülkeye padişah olur. (55)

Adam, ağasının nasihatlerini tutarak zengin olur. (38)

N135. Şansın değişmesi nesnelerin tesiriyledir

N135.2.1. Şansın verlimesi ile hazinenin keşfi

Oğlan, babasının nasihatini tutarak kendisini tavana asınca tavan çöker ve hazine ortaya dökülür. (43)

N141. Şans ve zekâ

Keloğlun, şansı ve zekâsı ile devi yenmeyi başarır. (31)

Oğlan, şansı ve zekâsı sayesinde dünya güzeline kaptırdığı sihirli nesneleri geri alır. (37)

Beyoğluna âşık olan tireci kız şansı ve zekâsı ile beyoğlu ile evlenir. (47)

N203. Şanslı insan

Keloğlan, tilkinin yardımıyla padişah kızı ile evlenir ve vezir olur. (5)

Kuru kafa tesadüfen kuyuya düşünce yakışıklı bir delikanlı olarak çıkar. (19)

Çoban, kızlardan öğrendiği bilgi sayesinde şehzâde'yi ölümden kurtararak, padişahın kızı ile evlenir ve vezir olur. (28)

Vezir olmak isteyen adam, padişahın sorularının cevabını tesadüfen bir çiftçinin kızından öğrenerek hem ölümden kurtulur, hem de vezir olur. (49)

Babası tarafından cellatlara teslim edilen padişahın küçük oğlu cellatların serbest bırakmasından sonra gittiği ülkede, başına talih kuşunun konmasıyla padişah olur. (55)

Mehmet Ağa, şansı sayesinde düşman askerlerini esir alır, devi öldürür ve padişaha vezir olur. (64)

N300. Sanssız kazalar

Avcı Mehmet yanlışlıkla yılanlar sultanının kızını yaralar. (6)

N335.6. Kazaen hayvanların öldürülmesi

Mehmet Ağa tesadüfen devi öldürür ve padişaha vezir olur. (64)

N400. Şanslı kazalar

Kuru kafalı oğlan, düştüğü kuyudan yakışıklı bir delikanlı olarak çıkar. (19)

Kayaoğlan, ışığı takip ederek gittiği devlerin sarayında devleri öldürerek padişah ve karısını kur-

tarınca, padişahın kızı ile evlenir ve padişah olur. (23)

Yedi kardeşin bacısı külden eşeğe yanlışlıkla "çüş" deyince eşeğin kül olduğu yerde ağabeylerini bulur. (33)

N450. Sırlara kulak misafiri olma

Padişahın oğlu, çeşme başında konuşan kızlardan, karısını konuşturacak sihirli sözü öğrenir. (16)

Arap halayık güvercin ile kızın konuşmalarından, kuşun Hibarî olduğunu öğrenir. (18)

Çadırdaki kadın, kapıdaki askerlerin konuşmalarını dinleyince, onların kaybettiği çocukları olduğunu anlar. (26)

Keloğlan, Köse ile karısının konuşmalarından, gece kendisini öldüreceklerini anlar. Gece yarısı, kadını kendi yerine yatırır. Köse de bilmeden karısını denize atar. (62)

N451. Hayvanların konuşmasına kulak misafiri olarak öğrenilen sır

N451.1. Saklanılan yerde tesadüfen hayvanların sırlarını öğrenme

Kayaoğlan, devlerin konuşmalarından, padişah ile karısını yiyeceklerini öğrenir. (23)

Çoban, iki güvercinin konuşmasından, padişahın oğlunun gerdek gecesi vahşi hayvanlar tarafından öldürüleceğini öğrenir. (28)

N452. Hayvanların (Cadılar) konuşmalarından gizli sırların öğrenilmesi

Şehzâde güvercinlerin konuşmalarından karısını canlandırmanın yolunu öğrenir. (22)

Keloğlan, dev ile karısının konuşmalarından gece yarısı, kendisini yiyeceklerini öğrenir. (31)

Mustan, devlerin konuşmalarından, kendisi ile köylülerini bu gece yiyeceklerini öğrenir. (32)

Şehzâde, büyücünün nasıl öldüğünü öğrenir. (36)

Gözleri çıkartılarak ormana terk edilen gelin, güvercinlerin konuşmalarından nasıl görebileceğini öğrenir. (51)

N467. Kral, kıyafet değiştirerek kendisi ile ilgili sırları öğrenir

Vezir, kıyafet değiştirerek kızı ile evlenecek fakir çocuğu bulur. (24)

N511. Toprakta hazine

Allah'a elçi olarak gönderilen vezirin arap oğlu çiftçinin tarlasında hazine olduğunu öğrenir. (25)

N519. Hazine mağarada bulunur

Hoca, tüccarın oğluna kırk katır karşılığı mağaradaki hazineyi vaadeder. (43)

N538. Olağanüstü varlıklardan alınan hazine

N538.2. Devin mağlup edilmesiyle elde edilen hazine

Tilki, devi fırına kapatarak sarayına ve hazinesine el koyar. (5)

N711. Kral (prens) tesadüfen kızı bulur ve onunla evlenir

Beyoğlu, düğünde gördüğü gede kız ile evlenir. (7)

Padişahın oğlu, evin önünde görerek âşık olduğu kız ile evlenir. (17)

Beyoğlu, devenin sırtındaki kızı, can elması ile canlandırarak, onunla evlenir. (33)

Ülkenin genç padişahı, resmine âşık olduğu kızı bulup onunla evlenir. (36)

Ejderhayı takip eden padişahın en küçük oğlu, kuyuda saklanan ejderhayı öldürüp kırk kız kardeşi kurtarır. Kırk kardeş, kızlarla evlenerek babalarının nasihatini yerine getirirler. (44)

N711.1. Kral, ormanda (ağaçta) bulduğu kız ile evlenir

Beyoğlu kavak ağacının tepesinde bulduğu kız ile evlenir. (35)

At sulamaya gelen beyoğlu, ağaçta bulduğu kız ile evlenir. (52)

N711.3. Kahraman (sihirli) bahçede bulduğu kızla evlenir

Beyoğlu devler ülkesindeki sarayın bahçesinde bulduğu turunçtan çıkan kız ile evlenir. (15)

N711.5. Prens (kral) su üstünde yüzen salda kızı bulur

Beyoğlu, salda bulduğu kız canlanınca, onunla evlenir. (34)

N731. Baba ve oğulun, beklenmeyen bir anda karşılaşması

Padişah, cezalandırmak üzere çağırdığı askerler olanları anlatınca onların, oğulları olduğunu anlar. (26)

Şehzâde, büyücünün konağında anne ve babasını bulur. (36)

N732. Kız ve babanın tesadüfî karşılaşmaları

Kızını aramaya çıkan padişah, misafir olduğu çobanın evinde kızını bulur. (27)

N733. Kardeşlerin tesadüfî karşılaşmaları

Nöbet bekleyen askerler, hayat hikayelerini anlatınca kardeş olduklarını anlarlar. (26)

N733.4. Kız ve erkek kardeşlerin tesadüfî karşılaşmaları

Ağabeylerini arayan kız, onları Yeşildağ'da bulur. (23)

Kız, yaşlı kadının verdiği eşeğin tekrar kül haline geldiği yerde ağabeylerinin yaşadığı kulübeyi bulur. (33)

N741. Karı ve kocanın tesadüfî karşılaşmaları

İnsan kılığında ablasını ziyaret eden köpek, orada evden kovduğu karısı ve kendisine benzeyen oğlu ile karşılaşır. (21)

Padişah, askerlerin anlattıklarından çadırdaki kadının karısı, askerlerin de oğulları olduğunu anlar. (26)

Rus krallığına kardeşlerini görmek için giden padişahın kızı, orada kaybolan kocası ile karşılaşır. (41)

Kadın, kendisini aramaya gelen kocasını, kaz çobanlığı yaptığı şehirde görerek tanır. (52)

N812. Yardımcı devler veya büyük hayvanlar

Avcı Mehmet boncuğu yalayınca karşısına bir Arap çıkar. (6)

Devin gelinleri kıza ateş verirler. (33)

Dev kızları, Habibe'ye yardım ederler. (34)

Oğlan, babasından kalan düdüğü üfleyince karşısına bir Arap çıkar ve her dediğini yapar. (37)

Küçük kardeş, peri padişahının verdiği kılları yakınca karşısına bir Arap çıkar ve kahramana yardım eder. (46)

Devler padişahı oğlana, karısını bulmasında yardım eder. (46)

N815. Yardımcı peri

Peri kızı, balıkçının oğlu ile arkadaşına yardım eder. (8)

Padişahın küçük oğlunun karısının peri kardeşleri, enişte lerine olağanüstü işlerde yardımcı olurlar. (14)

Peri padişahı, küçük oğlana, gerektiğinde kullanmak üzere bir tutam sihirli kıl verir. (46)

Peri kızı oğlana, gübrelikteki kadının annesi olduğunu söyler. (50)

Peri kızı beye, karısı ve çocukları ile ilgili gerçekleri anlatır. (50)

N818. Yardımcı gökyüzü

N818.1. Yardımcı güneş

Güneş, ip sarkıtarak Miski Bahar ile annesini gökyüzüne çeker. (12)

(T)N818.2. Yardımcı ay

Ay ip sarkıtarak Miski Bahar ile annesini gökyüzüne çıkarır. (12)

(T)N818.3. Yardımcı yıldız

Yıldız, ay ile güneşin görevi bitince, Miski Bahar ile annesini üzerine alarak evlerinin önüne indirir. (12)

N819. Olaganüstü yardımcıların çeşitleri

N819.1. Yardımcı ölü

Ölü anne, mezarı başında ağlayan kızına, neler yapması gerektiğini anlatır. (22)

N825. Yardımcı ihtiyar insan

N825.1. Çocuğu olmayan ihtiyarlar kahramanı evlat edinirler

Yaşlı kadın kızı evlat edinir, birlikte yaşarlar. (15)

Yaşlı kadın, sütsüz keçisini takip ederek bulduğu çocuğu tedavi ederek evlat edinir. (24)

Yaşlı balıkçılar, denizden kurtardıkları çocukları evlat edinirler. (50)

N825.2. Yardımcı yaşlı adam

Yaşlı adam, balıkçının oğlu ile arkadaşına Kafdağı'na giden yol hakkında bilgi verir. (8)

Ak sakallı ihtiyar çocuğa acıyarak yardım eder. Sakalından iki tutam kıl koparark gerektiğinde kullanmak üzere çocuğa verir. (9)

İhtiyar adam Keloğlan'a sihirli aynası ile savaş alanını ve arslanların yerini gösterir. (53)

Kuyuda bırakılan oduncuya yaşlı bir adam yardım eder. (68)

N825.3. Yardımcı yaşlı kadın

Yaşlı kadın gede kızın düğüne ve beyoğlunun sarayına gitmesine yardım eder. (7)

Yaşlı bir kadın Arslan Ali'ye rüyasında konuşmayı öğretir. (29)

Yaşlı kadın, kıza yedi tane ağabeyi olduğunu söy-

ler ve onlara gitmesi için külden bir eşek verir. (33)

Yaşlı kadın, beyoğlunun kızı kavaktan indirmesine yardım eder. (35)

Yaşlı kadın, kahramanın saraya gitmesine yardım eder. (44)

Beyoğlu, yaşlı bir kadına rüyasında gördüğü kızı bulması için yüz altın verir. (48)

Yaşlı kadın, her gün kocasından dayak yiyen geline yardım eder. (54)

N827. Yardımcı çocuklar

Çocuk, Avcı Mükeşşa'ya karısının kendisini aldattığını öğrenmenin yolunu söyler. (54)

N831. Yardımcı kız

Küçük kız, kahramana sihirli bir yüzük vererek yeryüzüne çıkmasına yardım eder. (10)

Padişahın kızı, küçük oğlanın ejderhayı öldürmesine yardım eder. (44)

Padişahın kızı, Keloğlan'ın saraya kabul edilmesine yardım eder. (53)

Kasabın kızı, Avcı Mükeşşa'yı tekrar insan haline getirerek onunla evlenir. (54)

N832. Yardımcı erkek çocuk

Şehzâde, anne ve babasını büyücüden kurtarır. (36)

Keloğlan, kayınpederinin gözü için gerekli olan arslan sütünü bulur. (53)

N835. Yardımcı güçlü adam

Balıkçının oğlunun arkadaşı olağanüstü güçlü bir insandır. (8)

Dağ adamının arkadaşları olağanüstü güçleri olan insanlardır. (11)

N836. Yardımcı Kral

Padişah, devi öldürüp kızını kurtaran gence istediği at ve suyu verir. (9)

Padişah, dünya güzeline kahramanın bulunması konusunda yardım eder. (37)

N838. Yardımcı kahraman

Küçük oğlan, suyu vermeyen devi öldürerek ülkeyi susuzluktan; yılanı öldürerek de kuş yavrularını ölümden kurtarır. (9)

Küçük oğlan, devi öldürerek üç kız kardeşi kurtarır. (10)

Kayaoğlan, padişah ile karısını devden kurtarır. (23)

Çoban, güvercinlerden öğrendiği bilgi ile vahşi hayvanları öldürerek şehzâde'yi ölümden kurtarır. (28)

Kahraman, arslanın ayağındaki dikeni çıkararak acılarını dindirir. (30)

Mustan, topal karıncanın derede karşıdan karşıya geçmesine yardım eder. (32)

Fatmacık, kulübede yaptığı yemeklerden farelere de verir. (56)

Oduncu, adamın altınını çıkarmak için kuyuya iner. (68)

N841. Yardımcı koyun çobanı

Çoban, kıza bir tane koyun ile kepeneğini verir. (18)

Koyun çobanı dört boynuzlu koçu kızı ile evlenme şartıyla padişaha verir. (28)

Koyun çobanı, sultanı kurtarmak için Arap'ın peşinden gider. (42)

Koyun çobanı, ormana terk edilen kızı alıp evine götürür. (51)

N844. Yardımcı derviş

Ak sakallı ihtiyar sakalından iki kıl koparark gerektiğinde kullanmak üzere çocuğa verir. (9)

Derviş, padişah ile vezirin hanımlarına birer elma vererek çocuk sahibi olmalarına yardım eder. (25)

Ak sakallı derviş, kahramana üç tane sihirli zeytin çekirdeği verir. (30)

Derviş, oğlana periler padişahının sarayının bahçesine girebilmesi için yapması gerekenleri söyler. (50)

N848.0.1. Yardımcı kutsal adam

Kumlarla oynayan derviş, doğan çocuklardan birinin kiminle evleneceğini belirlemektedir. (24)

P. CEMIYET

P0 - P99 KRALLIK VE ASILZÂDELIK

P0 Krallık ve asilzâdelik

P10 Krallar

P20 Kraliçeler

P30 Prensler

P40 Prensesler

P50 Soylular (silahşör, şovalye)

P60 Soylu kadınlar

P90 Krallık ve asilzâdelik

P100-P199 DIĞER SOSYAL SINIFLAR

P110 Kralın vezirleri

P120 Din adamları

P150 Zengin adamlar

P160 Dilenciler

P170 Köleler

P190 Çeşitli sosyal sınıflar

P200-P299 AILE

P200 Aile

P210 Karı koca

P230 Anne baba ve çocuklar

P250 Erkek ve kız kardeşler

P260 Kanunî akrabalar

P270 Dadılar

P280 Üvey akrabalar

P290 Diğer akrabalar

P300-P399 DIĞER SOSYAL AKRABALIKLAR

P310 Dostluk, arkadaşlık

P320 Misafirperverlik

P340 Hoca ve talebesi

P360 Ağa ve hizmetçisi

P400-P499 İŞLER VE MESLEKLER

P400 İşler ve meslekler

P410 İşçi, rençber

P420 Meslek öğrenme

P430 Banker ve tüccar

P440 Sanatkârlar

P460 Diğer işler ve meslekler

P500-P599 HÜKÜMET İDARE ETME

P500 Hükümet idare etme

P510 Mahkemeler

P550 Askerî işler

P600-P699 ADETLER

P600 Adetler

P700-P799 CEMİYET (ÇEŞİTLİ MOTİFLER

P710 Milliyetler

P10. Krallar (padişah)

Tilkinin, Fesfes padişahı diye tanıttığı Keloğlan'a padişah kızını vererek onu kendine vezir yapar. (5)

Padişah Avcı Mehmet'e kızını verir. (6)

Ülkenin yaşlı padişahı derdine çare bulmaları için oğullarını araştırmaya gönderir. (9)

Padişah, kızını evlendirmek için güreş müsâbakası

düzenler. (11)

Padişah, üç oğluna, okların düştüğü yerdeki kızlarla evlenmelerini söyler. (14)

Yedi kızı olan padişah ille de bir erkek evlat istemektedir. (20)

Padişah, hendekten atlamayı başarana kızını verecektir. (20)

Padişah, bir çocuğu olması için Allah'a dua eder. (22)

Devlerden kurtulan padişah, Kayaoğlan'ı yerine padişah ilân eder. (23)

Ak sakallı ihtiyarın verdiği elma ile padişahın bir kızı, vezirin de bir oğlu olur. (25)

Her şeyini kaybeden adam, gittiği yerde talih kuşunun üçüncü defa başına konmasıyla padişah seçilir. (26)

Padişah, derdine çare bulamadığı kızını dağ başına attırır. (27)

Padişah, çobana inanarak onun bahçede beklemesine izin verir. (28)

Kimseyi yerine lâyık görmeyen padişah, bütün erkek çocukları öldürtür. (29)

Ülkenin genç padişahı, resmine âşık olduğu balıkçının kızı ile evlenir. (36)

Padişah, dünya güzeline yardım eder. (37)

Padişah kaybolan karısını aramaya çıkar. (42)

Zengin padişah, kız padişah ile evlenir. (43)

Padişah, kırk oğluna nasihat eder. (44)

Hint padişahı, kızını isteyen fakir genci Yemen'deki kardeşine elçi gönderir. (45)

Padişah, ölürken oğullarına nasihat eder. (46)

Padişah, çaydan atıyla birlikte karşıdan karşıya geçene kızını verecektir. (46)

Padişah, vezirlerini halk arasından seçmektedir. (49)

Ülkenin zengin padişahı, oğluna sevdiği kızı bulması için izin verir. (51)

Padişah, kızlarının kocalarını seçmelerine izin verir. (53)

Yaşlanan padişah oğullarını, kendisini ne kadar sevdiklerini anlamak için, imtihan eder. (55)

Padişah, devi öldüren, düşman askerlerini esir alan Mehmet Ağa'yı kendisine vezir yapar. (64)

Keloğlan, talih kuşunun başına konmasıyla ülkeye padişah olur. (67)

Padişah, halkın kendisinden memnun olup olmadığını anlamak için kıyafet değiştirerek halkın arasında dolaşır. (69)

P12. Kralın karakteri

Padişah, gelinine göz koyan ahlâksız birisidir. (14)

Padişah, erkek çocukları öldürten zâlim bir kişidir. (29)

Hasan Tay adaletli bir padişahtır. (43)

P16. Kralın saltanatının sonu

Gelinine sahip olmak isteyen padişah, istediği bir

karış boyundaki adam tarafından öldürülür. Oğlan da yerine padişah olur. (14)

Padişah, kendisini, karısını ve kızını devlerden kurtaran Keloğlan'ı yerine padişah ilan eder. (23)

P18. Kralların evliliği

Ülkenin padişahı, kız padişahın merakını öğrenince onunla evlenir. (43)

P20. Kraliçeler (sultan)

Padişahın karısı, oğlunu ikna edemeyince keçi kıza dünür gider. (17)

Padişahın karısı, doğan çocuğunun erkek olduğunu söyler. (20)

Padişahın karısı, yılan şeklinde bir çocuk dünyaya getirir. (22)

Hükümdarın karısı ile vezirin karısı bahçede rastladıkları ak sakallı ihtiyara dertlerini anlatırlar. (25)

Büyücü üvey anne, üzerine tozu üfleyince sultan kara bir köpek olur. (36)

Padişahın karısı, Arap tarafından kaçırılır. (42)

Padişahın karısı, kocasını gavur kralı ile aldatır. (53)

P30. Prensler (Şehzâdeler)

Beyoğlu, Yarım Horoz'un altınını zorla elinden alır. (3)

Beyoğlu, âşık olduğu gede kız ile evlenir. (7)

Padişahın iki oğlu, birbirleriyle geçinemezler. (9)

Padişahın üç oğlu, babasının attığı okun düştüğü

yerdeki kızlarla evlenirler. (14)

Beyoğlu, annesinin bedduası ile üç turunçlara âşık olur. (15)

Padişahın oğlu, fakir bir kız ile evlenir. (16)

Padişahın oğlu, görür görmez kıza âşık olur. (17)

Padişahın yılan şeklinde bir oğlu olur. (22)

Sabah olunca şehzâde, çobanı babasına şikayet eder. (28)

Beyoğlu, can elmasını kızın dudaklarına sürerek, kızı canlandırır ve onunla evlenir. (33)

Beyoğlu, salda bulduğu kız canlanınca, onunla evlenir. (34)

Beyoğlu, kavak ağacında gördüğü kıza âşık olur. (35)

Şehzâde, büyücüyü öldürerek anne ve babasını kurtarır. (36)

Yere düşen nar tanesini yediği için alay edilen padişahın oğlu intikam almaya karar verir. (40)

Padişahın üç oğlu, küçük kardeşin değişik kıyafetlerle hendeği atlayarak almaya hak ettiği padişahın üç kızı ile evlenirler. (46)

Beyoğlu, her gün çeşmeye atını sulamaya gelir ve tireci kız ile karşılaşır. (47)

Beyoğlu, rüyasında gördüğü kıza âşık olur. (48)

Padişahın oğlu uzak bir ülkedeki bir kıza âşık olur. (51)

At sulamak için çeşmeye giden beyoğlu ağaçtan bulduğu kız ile evlenir. (52)

Padişahın oğlu, deniz kenarında avlanırken bir deniz aygırı yakalar. (53)

Padişahın küçük oğlu, gittiği ülkede talih kuşunun başına üçüncü defa konmasıyla o ülkeye padişah olur. (55)

P40. Prensesler (Padişah kızları)

Padişahın kızı, devin öldürülmesinde kahramana yardım eder. (9)

Padişahın kızı, dağ adamına âşık olur. (11)

Çocuğu olmayan kral kızı, güzelliğini duyduğu Miski Bahar'ı kaçırmak için planlar yapar. (12)

Padişahın kızı cüzzam hastalığına yakalanınca babası tarafından bir dağ başına attırılır. (27)

Padişahın kızı, başka bir padişahın oğlu ile alay eder. (40)

Padişahın kızı, balıkçının oğluna âşık olur. (41)

Padişahın kızını bir Arap kaçırır. (43)

Padişah, üç kızını atı ile birlikte hendekten karşıdan karşıya geçenlere verecektir. (46)

Padişahın üç kızı, elma atarak kocalarını seçerler. (53)

P110. Kralın vezirleri

Padişahın vezirleri, kızı zorla alıp giderler. (22)

Vezir, dervişten kızının fakir bir gençle evleneceğini öğrenir. (24)

Ak sakallı ihtiyarın verdiği elma ile vezirin arap bir oğlu olur. (25)

Padişah veziri ile birlikte kız padişahın sarayına

gider. (43)

Baş vezir, karpuzların durumundan padişah kızlarının evlenmek istediklerini anlar. (53)

Vezir, eli ayağı düzgün olan oğlanı, çoban olarak alır. (65)

Başvezir ve diğerleri, talih kuşunun üçüncü defa başına konduğu Keloğlan'ın padişahlığını kabul etmek zorunda kalırlar. (67)

Padişah veziri ile birlikte seyahate çıkar. (69)

P150. Zengin adamlar

Zengin bir adamın bahçesinde yılda bir defa açan bir gül vardır. (10)

Zengin karı-kocanın bir elleri yağda, bir elleri balda olmasına rağmen, bir çocukları yokmuş. (18)

Günde üçbin liralık cevahiri toz eden adam çok zengin bir adamın oğludur. (43)

Ensesine para karşılığı tokat vurduran Arap, zengin bir adamdır. (43)

Zengin adam, karısı ve kızını müezzine emanet ederek hacca gider. (52)

Her gün karısını döven adam ile Avcı Mükeşşa çok zengin insanlardır. (54)

P160. Dilenciler

Bir dilenci, padişaha taş kesilen çobanın nasıl canlanacağını söyler. (29)

Peri kızı dilenci kılığında saraya girerek küçük oğlanın karısını kaçırır. (46)

P170. Köleler

P170.0.1. Cariyeler

Cariyeler, oğlanı dünya güzeli ile görüştürürler. (37)

P210. Karı-koca

Karı-koca duâ neticesi bir kız çocuğuna sahip olurlar. (18)

Köyün birinde çocukları olmayan bir karı-koca varmış. (19)

P230. Çocuklar ve ebeveynler

Pamuk Ana iki kızı ve bir oğlu ile birlikte yaşamaktadır. (13)

Zengin adamla karısının duâ neticesi bir kızları olur. (18)

Kendi halinde yaşayan karı-kocanın duâ neticesi kuru kafalı bir oğulları olur. (19)

Hiç çocuğu olmayan karı-kocanın duâ neticesi üç tane kızları olur. (21)

Bir karı-kocanın yedi erkekten sonra bir de kız çocukları olur. (23)

İşleri bozulan adam, karısı ve çocuklarını da alarak köyü terk eder. (26)

Bir karı-kocanın, üç erkek çocuktan sonra duâ neticesi bir de kız çocukları dünyaya gelir. (30)

Fakir bir aile ile üç çocukları vardır. (31)

Ailenin yedi erkekten sonra bir de kız çocukları dünyaya gelir. (33)

Adam, karısı ölüp iki çocuğu ile ortada kalınca yeniden evlenir. (35)

Çocukları olmayan bir karı-kocanın sonradan bir kızları dünyaya gelir. (39)

Fakir bir anne-baba ile çok güzel kızları tirecilik yaparak geçinmektedirler. (47)

Zengin adam, karısı ile kızını müezzine emanet ederek oğlu ile birlikte hacca gider. (52)

P231. Anne ve oğlu

Yaşlı annesiyle birlikte yaşayan bir Avcı Mehmet varmış. (6)

Annesi, yaramazlık yapan oğluna "sararıp solasın; üç turunçlara âşık olasın" diye beddua eder. (15)

Erkek çocukların öldürüldüğü ülkede Koca Ana, oğlunu ormanda kuytu bir yere bırakır. (29)

Annesi Mustan'ı komşuları ile birlikte oduna yollar. (32)

Annesi, oğluna babasından kalan eşyaları verir. (37)

Dul kadın, kel oğlu ile birlikte yaşamaktadır. (38)

Oğlan, annesini Yemen padişahına dünürcü yollar. (45)

Yaşlı kadın, vakti gelince oğlunu evlendirir. (54)

Annesi, Keloğlan'ı pazara gönderir. (59)

Keloğlan, annesi ile birlikte yaşamaktadır. (61, 66)

P232. Anne ve kız

Üvey anne, üvey kızından olmayacak işler yapmasını ister. (7)

Miski Bahar ile annesi, güneş, ay ve yıldızın yardımıyla kral kızının elinden kurtulurlar. (12)

P233. Baba ve oğul

Baba ile oğul, balıkçılık yaparak geçinmektedirler. (8)

Fakir bir balıkçı, yakaladığı balıkları oğluna sattırmaktadır. (41)

Baba ile oğul, Mısır-Kahire arasında ticaret yapmaktadır. (43)

Babası, ölmeden önce oğluna nasihat eder. (43)

Padişah üç oğlunu, kendisini ne kadar sevdiği konusunda imtihan eder. (55)

Baba iki oğluna nasihat eder. (62)

P234. Baba ve kız

Annesi ölen kız, babasını yeniden evlendirir. (22)

Babası, üvey annesinin ısrarı üzerine kızını dağda terk eder. (34)

Çiftçinin kızı, adamın verdiği cevaplardan babasının ekmek ile yumurtadan birer tanesini yediğini anlar. (49)

Hacca giden baba, müezzinin iftirası üzerine kızını öldürmesi için oğlunu gönderir. (52)

Yedi kızın en küçüğü babasına akıl verir. (65)

P251. Erkek kardeşler

P251.3.1. Erkek kardeşler birbirinden intikam alırlar

Kuyuda bırakılan küçük oğlan oradan kurtulunca ağabeylerini cirit oyununda öldürür. (10)

P251.5. İki erkek kardeş

Padişahın birbiriyle iyi geçinmeyen iki oğlu vardır. (9)

Babaları ölünce iki kardeş sıra ile çalışmaya giderler. (62)

P251.5.3. Rakip erkek kardeşler

Ağabeyleri, kuyudan çıkan küçük kızı daha çok beğenerek, küçük kardeşlerini kuyuda bırakırlar. (10)

P251.6. Çeşitli erkek kardeşler

P251.6.1. Üç erkek kardeş

Üç erkek kardeş, sıra ile yılda bir defa açan gülü beklemeye karar verirler. (10)

Padişahın üç oğlu, babalarının attığı okların düştüğü yerdeki kızlarla evleneceklerdir. (14)

Üç kardeş, anne ve babaları ölünce köyü terk ederler. (31)

Padişahın üç oğlu, üç kızı vardır. (46)

P251.6.3. Altı ve yedi erkek kardeş

Yedi kardeşin sonradan bir de bacıları olur. (23)

Yedi erkek kardeş, evlerinde kara bayrağı görünce yine erkek kardeşleri olduğunu düşünerek köyü terk ederler. (33)

Yedi oğlu olan adam, gururlanarak yedi kızı olan adamla alay eder. (65)

P252. Kız kardeşler

P252.2. Üç kız kardeş

Devin esareti altındaki üç kız, kardeştir. (10)

Üç kız kardeşten ikisi bey oğulları ile evlenir. (21)

Padişahın üç oğlu, üç kızı vardır. (46)

Padişahın üç kızı, üç karpuz göndererek babalarına evlenmek istediklerini bildirirler. (53)

P252.5. Yedi kız kardeş

Yedi kız kardeş, kız çocukların da başarılı olabileceğini ispat ederler. (65)

P253. Erkek ve kız kardeşler

P253.0.1. Kız kardeşin oğlu

Yedi kardeşin bacısı balığa benzer bir çocuk dünyaya getirir. (23)

P253.6.5. Bir kız kardeş ve altı (yedi, onbir, oniki) erkek kardeş

Yedi erkek kardeşin sonradan bir de kız kardeşleri dünyaya gelir. (23)

Yedi erkek kardeş, sekizinci kardeşlerinin kız olduğunu bilmemektedirler. (33)

P261. Kayınbaba

Padişah, âşık olduğu gelinine sahip olmak için, oğlanı ortadan kaldırmaya çalışır. (14)

Padişah, damatlarından gözü için gereken arslan sütünü bulmalarını ister. (53)

Kayınbaba, damadının bir gün izin vermesine rağmen kızını kocasına göndermez. (58)

P264. Görümce, yenge, baldız

Kurbağa şeklindeki peri kızı ile evlenen padişahın oğluna baldızı olan kurbağalar, babasının istediği yapılması mümkün olmayan vazifeleri başarmasına yardım ederler. (14)

Köpekle evlenen kız, evden kovulunca, görümcesinin evine sığınır. (21)

P282. Üvey anne

Üvey anne, kıza her türlü eziyeti yapar. (7)

Üvey anne, eve geldikten sonra kızı kıskanır. (22)

Üvey anne, Habibe'yi kıskanır. (34)

Üvey anne, çocukları ormana attırır. (35)

Üvey anne, kızı bir sala koyarak sel sularına bırakır. (36)

Üvey anne, evdeki bütün işleri Fatmacık'a yaptırır. (56)

P284. Üvey kız kardeş

Fatmacık'ın üvey kardeşi, cadı karısının dediklerini yapmadığı için katran suyuna batırılır. (56)

P297. Erkek yeğen

Yedi kardeşin bacısı balık şeklindeki bir oğlan dünyaya getirir. (23)

P310. Dostluk, arkadaşlık

Keloğlan ile tilki arkadaş olurlar. (5)

Balıkçının oğlu yolda genç birisiyle arkadaş olur. (6)

Dağ adamı yolda olağanüstü özellikleri olan üç kişi ile arkadaş olur. (11)

Arkadaşları Keloğlan'a öküzünü kestirirler. (61)

P320. Misafirperverlik

Köpekle evlenen kız, evden kovulunca görümcesine misafir olur. (21)

Padişah, gittiği köyde misafir olduğu çobanın evinde kızı ile karşılaşır. (27)

Dev anası Mustan ile köylülerini misafir ederek yedirir, içirir, evinde yatırır. (32)

Periler, şehzâdeyi misafir edip ona sahip olmak isterler. (36)

Vezir olmak isteyen adam, misafir olduğu çiftçinin evinde padişahın sorularının cevabını bulur. (49)

Yaşlı kadın, dışından son derece ihtişamlı görünen bir eve misafir olur. (54)

Köylü, adamı evinde bir gece misafir eder. (58)

P322. Sahte isim altında veya hile ile misafirlik

Çocuk hırsızı misafir kılığında Pamuk Ana'nın kapısını çalar. (13)

P340. Hoca ve talebesi

Bütün hocaları öldüren yılan, kıza bir şey yapmaz. Ondan okuma-yazmayı öğrenir. (22)

P360. Ağa ve hizmetçisi

Ağa, yanında üç yıl çalışan adama para yerine üç nasihat verir. (38)

Hizmetçi olarak çalışan, adamın gerçek sevgilisi, adam hacca giderken ondan sabır taşı getirmesini ister. (39)

Köse ile Keloğlan, kızanın derisinin yüzülmesi şartıyla birlikte çalışma konusunda anlaşırlar. (62)

P411. Çiftçilik

Çiftçi, tilkiyi bağlayıp her tarafını dağlar. (4)

Annesi ölen çocuğu, bir çiftçi alarak büyütür. (24)

Bahçivan, kahramandan elmaların kurtlanma sebebini öğrenmesini ister. (25)

Çocuğu olmayan karı-koca çiftçilik yapmaktadır. (27)

Keloğlan, çiftçilikle geçinmektedir. (38)

Çiftçi, adamı evinde misafir eder. (49)

Keloğlan, tek öküzü ile çiftçilik yapmaktadır. (61)

P412. Çoban

Çoban, horozun emanet ettiği ekmeği yer. (2)

Vezir, öldürdüğünü sandığı oğlanı, bilmeden çoban olarak evine götürür. (24)

Köyünü terk eden adam, başka bir köye çoban durur. (26)

Padişahın kızı, dağda karşılaştığı çoban ile evlenir. (27)

Çoban, kurdun, kuşun dilinden anlamaktadır. (28)

Çoban, dört boynuzlu koçu padişaha verir. (28)

Akıllı çoban, padişahın karısını Arap'tan kurtararak vezirlikle mükâfatlandırılır. (42)

Ağabeyi tarafından öldürülmeyip ormanda bırakılan kız bir köye gelerek kaz çobanı durur. (52)

Keloğlan, çobanı kandırarak kendi yerine çuvala girmesini sağlar. (61)

Kız, erkek kılığında vezire çoban durur. (65)

Oduncu, çobanı aldatarak kendi yerine ağaca çıkarır, kendisi de onun yerine geçer. (68)

P414. Avcılık

Avcı Mehmet, çok iyi bir nişancıdır. (6)

Baba ile oğul, balıkçılıkla geçinmektedirler. (8)

Padişahın oğulları, her gün ava gitmektedirler. (14)

Yedi erkek kardeş avcılık yapmaktadırlar. (33)

Balıkçı, sele bırakılan çocuğu kurtararak evlat edinir. (36)

Fakir balıkçı, oğlu ile birlikte yakaladıkları balıkları satarak geçinmektedirler. (41)

Avcı Mükeşşa, av peşinde koşarken karısı kendisini aldatmaktadır. (54)

Balık avlayan adam, Keloğlan'dan "biri çıktı, bir daha çıksın" demesini ister. (59)

P424. Doktor

(T)P424.6. Ebe

Üvey anne, kızı ebe olarak padişahın sarayına gönderir. (22)

Altın saçlı oğlanla, altın saçlı kızı dünyaya getiren ebe, çocukları bir sala koyarak denize atar. (50)

P427. Şair

Âşık, horoza gelin karşılığında sazını verir. (2)

(T)P431. Tüccar

Annesi ölen kızı bir tüccar satın alarak büyütür. (24)

Beyazlaşan kara oğlan padişaha kendini tüccar olarak tanıtır. (25)

Köyde konaklayan tüccar, çobanın karısını kaçırır. (26)

Baba oğul, Mısır-Kahire arasında ticaret yapmaktadır. (43)

Keloğlan kervancıyı aldatarak mallarına sahip olur. (61)

P442. Fırıncı

Fırıncı, horozun emanet ettiği dikeni yakar. (2)

Keloğlan, "ah ne pis kokuyor" dediği için fırıncıdan dayak yer. (59)

P443. Değirmenci

Köse, hilekâr bir değirmencidir. (63)

P453. Kunduracı

Keloğlan, kunduracıdan dayak yer. (59)

P461. Asker

Padişah, askerlerin anlattıklarını dinleyince, onların kaybettiği oğulları olduğunu anlar. (26)

P475. Hırsız, haydut

Çocuk hırsızı, Pamuk Ana'nın evine misafir kılığında girer. (13)

Üç cambaz kardeş, herkesi dolandırmaktadır. (60)

İki arkadaş hırsızlık yapmaktadır. (68)

P486. Hamamcı

Hamamcı, Keloğlan'ın sihirli nesnelerini değiştirir. (38)

P555. Savaşta mağlup olma

Dağ adamı, Yunanistan padişahını arkadaşlarının yardımı ile yener. (11)

Mehmet Ağa Rus ordusunu tek başına mağlup eder. (64)

P634. Ziyafetler

Oğlu olduğunu öğrenen padişah halkına kırk gün kırk gece ziyafet verir. (20)

Padişah, insan şekline dönen oğlunun şerefine kırk gün kırk gece ziyafet verir. (22)

Padişah ile veziri, çocuk sahibi olmalarına sevinerek mutluluk yemekleri verir, yoksulları doyururlar. (25)

Karısı ve oğlu ile yeniden kavuşan padişah, yedi gün yedi gece ziyafet düzenleyerek sevinçlerini ülke insanı ile paylaşır. (36)

Padişah, hanımını kurtaran çoban için yedi gün yedi gece şenlik yapar. (42)

Talih kuşunun başına konmasıyla, padişah seçilen oğlan, babasını ülkesine davet ederek ziyafet verir. Fakat yemeklere hiç tuz koydurmaz. (55)

Keloğlan, öküzünü keserek köylülerine ziyafet verir. (61)

P681. Yaşla ilgili adetler

Kuyudan kurtulan küçük kız, oğlanın ağabeylerinin düğününde, "kırk gün yasım var" diyerek eğlencelere katılmaz. (11)

P715. Belirli milliyetler

Bir gün Yunanistan padişahının elçileri gelir. (11)

Dağ adamı ile arkadaşları, Yunanistan padişahının kızını da alarak Türkiye'ye dönerler. (11)

Padişah, Rus kralına haberciler gönderir. (41)

Hint padişahı, kızına âşık olan genci Yemen'deki kardeşine gönderir. (45)

Padişah, damatları ile birlikte Rus kralı ile savaşa gider. (53)

Osmanlı ordusu, Rus ordusu ile savaşır. (64)

P715.1. Yahudîler

Boncuğun mârifetini bilen bir yahudî, ona sahip olmak ister. (6)

Q. MÜKÂFATLAR VE CEZALAR

Q0 - Mükâfatlar ve cezalar

Q10- Q99 MÜKAFATLANDIRILMIŞ İŞLER

Q10 Mükâfatlandırılmış işler

Q20 Mükâfatlandırılmış saygı ve hürmet göstermeler

Q40 Mükâfatlandırılmış iyilikler

Q60 Diğer mükâfatlandırılmış iyi meziyetler

Q80 Mükâfatlandırmanın diğer sebepleri

Q100-Q199 MÜKÂFATLANDIRMANIN ÖZELLIKLERI

Q100 Mükâfatlandırmanın özellikleri

Q110 Maddî mükâfatlar

Q140 Mucizevî veya sihirli mükâfatlar

Q150 Felaketten kurtuluş olarak mükâfat

Q170 Dinî mükâfatlar

Q190 Çeşitli mükâfatlar

Q200-Q399 CEZALANDIRILMIŞ İŞLER

Q200 Cezalandırılmış işler

Q210 Cezalandırılmış suçlar

Q220 Cezalandırılmış Allah'a karşı gelmeler

Q240 Cezalandırılmış cinsî günahlar

Q260 Cezalandırılmış aldatmalar

Q270 Mala mülke karşı yapılan kötülükler

Q280 Cezalandırılmış şefkatsizlik

Q300 Cezalandırılmış kavgalar

Q320 Cezalandırılmış günahkâr insanların alışkanlıkları

Q330 Cezalandırılmış kibirlilik

Q340 Cezalandırılmış başkalarının işine karışmalar

Q380 Cezalandırılmış çeşitli işler

Q400-Q599 CEZALARIN ÇEŞİTLERİ

Q400 Cezaların çeşitleri - genel

Q410 Para cezası

Q430 Hürriyetini kısıtlayarak cezalandırma

Q450 Zalim cezalar

Q470 Hakaret ve utandırma cezaları

Q500 Can sıkan, usandıran cezalar

Q520 Pişmanlıklar

Q550 Olağanüstü cezalar

Q560 Cehennemde cezalar

Q570 Affedilme ve af

Q580 Suça uygun ceza

Q590 Çeşitli cezalar

Q10. Mükâfatlandırılmış işler

Tilki, kendisini affeden Keloğlan'ı padişah kızı ile evlendirir ve vezir olmasını sağlar. (5)

Yılanlar sultanı, kızını kurtaran Avcı Mehmet'i sihirli bir boncukla mükâfatlandırır. (6)

Balıkçının oğlunun denize attığı balık, insan kılığında kahramana yardım eder. (8)

Padişah, kızını devden kurtaran gence damatlık teklif eder. (9)

Zümrüdü Anka kuşu, yavrularını yılandan kurtaran genci, mükâfat olarak yeryüzüne çıkarır. (9)

Devden kurtulan kız kahramana sihirli bir yüzük

verir. (10)

Yunanistan padişahını yenen dağ adamı vezirlikle mükâfatlandırılır. (11)

Fırıncı, çeşme ve kapı, yaptığı iyilikler sonucu kahramanın devler ülkesinden kaçmasına yardım ederler. (15)

At, it ve kapılar, yaptığı iyilikler sonucu kahramanın devler ülkesinden kaçmasına yardım ederler. (20)

Padişahın hanımına doğum yaptıran, yılan şeklindeki çocuğa okuma yazma öğreten kız çeşitli hediyelerle mükâfatlandırılır. (22)

Kayaoğlan, padişah ile karısını devden kurtararak padişahlıkla mükâfatlandırılır. (23)

Gerdek gecesi, vahşi hayvanları öldürerek, şehzâde'yi ölümden kurtaran çoban, padişah tarafından vezirlikle mükâfatlandırılır. (28)

Arslan Ali, zalim padişahı yenince halk tarafından padişah ilân edilir. (29)

Arslan ayağındaki dikeni çıkartan gence sihirli tüyleri verir. (30)

Yörük beyi ejderhayı öldüren çobanı kızı ile evlendirir. (42)

Padişah, kaçırılan karısını bulan çobanı kendisine başvezir yapar. (43)

Kahramana, kız kardeşlerini verdiği devler ve periler olaganüstü işlerde yardım ederler. (46)

Beyoğlu, sorularını cevaplandıran akıllı kız ile evlenir. (48)

Padişah, sorularının cevabını bilen akıllı kız ile adamı evlendirir. (49)

Padişah, düşmanları esir eden ve gözü için gerekli olan sütü getiren Keloğlan kılığındaki kahramanı yerine padişah ilân eder. (53)

Kız, cadı karısının her dediğini yapınca, altın suyuna batırılır. (56)

Ağasının yanında üç yıl hiç para almadan çalışan adam, ağasının nasihatlarını tutarak zengin olur. (58)

Devi öldüren, düşman askerlerini esir eden Mehmet Ağa, vezirlikle mükâfatlandırılır. (64)

Q40. İyilikle mükâfatlandırma

Kahraman, devin sarayında bekçilik yapan hayvanlara ve nesnelere iyilik yapar. Onlar da kahramanın kaçmasına yardım ederler. (15, 20)

Q45. Misafirperverlikle mükâfatlandırma

Yılanlar sultanı, kızını kurtaran Avcı Mehmet'i birkaç gün misafir eder. (6)

Q64. Sabır mükâfatlandırılır

Üvey annesinin eziyetlerine katlanan kız, sonunda padişahın oğlu ile evlenir. (22)

Her şeyini kaybeden adam, sabrı sonucu karısına ve çocuklarına kavuşur, ülkeye de padişah olur. (26)

Kırk gün ölü başı bekleyen kız, gerçeklerin anlaşılması üzerine dirilttiği adam ile evlenir. (39)

Beyoğluna âşık olan tireci kız, sonunda beyoğlu ile evlenir. (48)

İftiralara sabreden kız, gerçeklerin anlaşılmasıyla tekrar ailesine kavuşur. (52)

Hiç para almadan ağasının yanında üç yıl çalışan adam, ağasına nasihatlarını tutarak zengin olur. (58)

Q80 Korkusuzluk mükâfatlandırılır

Padişah, su başını tutan devi öldüren kahramana kızını verir. (9)

Devi öldüren ve askerleri esir alan Mehmet Ağa, mükâfatlandırılır. (64)

Q91. Akıllılık mükâfatlandırılır

Padişah, karısını Arap'tan kurtaran akıllı çobanı kendisine vezir yapar. (42)

Beyoğlu, sorularına cevap veren fakir kız ile evlenir. (48)

Padişah, sorularının cevabını bilen, akıllı kızı veziri ile evlendirir. (49)

Q93. Olağanüstü yardımla mükâfatlandırma

Zümrüdü Anka kuşu, yavrularını kurtaran genci ve padişahın kızını sırtına alarak yeryüzüne çıkarır. (9)

Arslan, ayağına batan dikeni çıkaran kahramana, yamyam kardeşini öldürerek yardım eder. (30)

Kahramana,kız kardeşlerini verdiği devler ve periler olağanüstü işlerde yardım ederler. (46)

Q111. Zenginlikle mükâfatlandırma

Padişah, Mehmet Ağa'ya mal mülk verir. (64)

Q111.7. Mücevher vererek mükâfatlandırma

Devin esaretinden kurtulan kız, kahramana bir yüzük hediye eder. (10)

Derdinin çaresini öğrenen bahçivan, tarlasından çıkan altınları kahramana verir. (25)

Cadı karısı, kendisine iyilik yapan kızı, altın suyuna batırarak evine yollar. (56)

Q112.0.1. Krallık vererek mükâfatlandırma

Oğlunun döndüğüne çok sevinen padişah, onu yerine padişah ilan eder. (9)

Padişah, kendisini ve karısını devlerden kurtaran Kayaoğlan'ı yerine padişah ilân eder. (23)

Arslan Ali, zâlim padişahı yenince halk tarafından padişah ilân edilir. (29)

Padişah, Rus kralını yenen ve gözünün çaresi olan arslan sütünü getiren Keloğlan'ı yerine padişah ilân eder. (53)

(T)Q112.0.8. Vezirlik vererek mükâfatlandırma

Tilki, affedilmesi karşılığında Keloğlan'ı hile ile padişaha vezir yapar. (5)

Padişahın sarayının karşısına daha büyük bir saray yapan ve sarayın karşısındaki dağı kaldıran Avcı Mehmet, padişahın kızı ile evlenir ve başvezir olur. (6)

Dağ adamı, padişahın kızıyla evlenerek baş vezir olur. (11)

Padişah, oğlunu ölümden kurtaran kahramanı kızı ile evlendirir ve vezir yapar. (28)

Padişah, karısını kurtaran çobanı başvezir yapar. (42)

Padişah, kızını kurtaran kahramanı, kızı ile evlendirir ve başvezir yapar. (43)

Devi öldüren, düşman askerlerini yenen Mehmet Ağa'yı padişah kendisine vezir yapar. (64)

Q114. Hediye vererek mükâfatlandırma

Padişah, hanımına doğum yaptıran kıza çeşitli hediyeler verir. (22)

Q211. Ölümle cezalandırma

Mavi boncuğu çalan Yahudî kırk katır kuyruuna bağlanarak öldürülür. (6)

Üvey kızına her türlü kötülüğü yapan üvey anne, kırk katır kuyruğuna bağlanarak öldürülür. (7)

Su başını tutan ve her hafta bir genç kız yiyen dev padişahın küçük oğlu tarafından öldürülür. (9)

Zengin adamın bahçesinde, yılda bir defa açan gülü koparan devi küçük oğul öldürür. (10)

Gelinine göz koyan padişah, oğlundan getirmesini istediği bir karış boyundaki adam tarafından öldürülür. (14)

Turunç güzelinin yerine geçerek beyoğlu ile evlenen Arap kızı, gerçekler anlaşılınca kırk katır kuyruğuna bağlanarak öldürülür. (15)

Kızı zehirleyen üvey anne kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır. (22)

Kayaoğlan, devleri öldürerek padişah ile karısını kurtarır. (23)

Arslan Ali, erkek çocukları öldüren padişahı ve adamlarını öldürür. (29)

Yamyamlık yapan kız öldürülür. (30)

Çocukları dağa attıran üvey anne kırk katır kuyruğuna bağlanarak öldürülür. (35)

Kahraman, annesini kaçırıp babasını da taş haline getiren büyücüyü öldürür. (36)

Akıllı çoban, padişahın karısını kaçıran Arap'ı öldürür. (42)

Kırk kardeşin en küçüğü ejderhayı öldürerek padişahın kızını kurtarır. (44)

Padişahın küçük oğlu, karısını kaçıran Cansız'ı öldürür. (46)

Gelinin yerine geçen Arap kızı, gerçekler anlaşılınca kırk katır kuyruğuna bağlanarak öldürülür. (51)

Kıza iftira atan müezzin ile lala ölümle cezalandırılır. (52)

Q212. Hırsızlık cezalandırılır

Avcı Mehmet'in sihirli boncuğunu çalan Yahudî cezalandırılır. (6)

Çocuk hırsızı kılıçların arasında parçalanır. (13)

Q213. Kız kaçırma cezalandırılır

Küçük oğlanın karısını kaçıran Cansız öldürülür. (46)

Q215. Yamyamlık cezalandırılır

Her hafta bir genç kız yiyen dev öldürülür. (9)

İnsan eti yiyen devler öldürülür. (23)

Kahramana yardım eden arslanlar yamyam kızı parçalayarak öldürürler. (30)

Keloğlan, kendisini yemek isteyen devi çeşitli hilelerle öldürür. (31)

Mustan ve köylülerini yemek isteyen dev öldürülür. (32)

Q235. Beddua ile cezalandırma

Beyoğlu, annesinin bedduası ile üc turunçlara âşık olur. (15)

Devler sultanının bedduası ile kız, oğlan olur. (20)

Q241. Zina cezalandırılır

Yemen padişahı kendisini aldatan karısını eşek şekline çevirerek cezalandırır. (45)

Kıza sahip olmak isteyen müezzin ile lala suçları ortaya çıkınca cezalandırılırlar. (52)

Avcı Mükeşşa, kendisini aldatan karısını katıra dönüştürür. (54)

Q242. Akraba ile ilişkinin cezalandırılması

Gelinine göz koyan padişah, oğlundan, bulmasını istediği bir karış boyundaki adam tarafından öldürülür. (14)

Q262. Sahtekârlık cezalandırılır

Ağaçtaki kızın yerine geçerek beyoğlu ile evlenen Arap kızı ölümle cezalandırılır. (15)

Kızı, denize atıp onun yerine beyoğlunun evine giden üvey anne sahtekârlığı ortaya çıkınca cezalandırılır. (35)

Kırk gün, yapılan duâ ile dirilen adamla evlenen Arap kızı, gerçek anlaşılınca cezalandırılır. (39)

Arap kızı, sahte gelin olduğu anlaşılınca kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır. (51)

Herkesi dolandıran bey, Keloğlan'ı da dolandırınca cezasını çeker. (66)

Q285. Zalimlik cezalandırılır

Arslan Ali, erkek çocukları öldürten padişahı hayvanlardan müteşekkil ordusu ile yenerek onu zindana atar. (29)

Kızı öldürmek isteyen üvey anne cezalandırılır. (34)

Üçüncü hanımın çocuklarını denize atan, beyin diğer hanımları ile ebe cezalandırılır. (50)

Q331.2. Kibirlilik cezalandırılır

Üvey annesinin kendi kızı, cadı karısına iyi davranmadığı için katran suyuna batırılır. (56)

Q411. Öldürerek cezalandırma

Q411.0.1.2. Adam karısının sevgilisini öldürür

Avcı Mükeşşa, karısının âşığını öldürür. (54)

Q414. Cezalandırma: Diri diri yakma

Keloğlan, devi kızgın demire oturtarak öldürür. (31)

Q414.1. Yağda yakma

Konuşmayan gelin, eşlerinden birisinin yağda yanarak ölmesine sebep olur. (16)

Q416. At kuyruğuna bağlayarak cezalandırma

Q416.2.1. Atın kuyruğuna bağlayarak sürüklemek

Padişahın adamları, Yahudî'yi kırk eşkin atın kuyruğuna bağlayarak dağa sürerler. (6)

Beyoğlu, kızın üvey annesini kırk katır kuyruğuna bağlatarak cezalandırır. (7)

Beyoğlu, Arap kızını kırk katır kuyruğuna bağlayarak cezalandırır. (15)

Üvey anne, kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır. (22)

Üvey anne, kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır. (35)

Padişah oğlu, Arap kızını kırk katır kuyruğuna bağlatarak cezalandırır. (51)

Q431. Sürgün ederek cezalandırma

Balıkçı, balığı denize atan oğlunu evden kovar. (8)

Periler sultanı, sözünü tutmayan müezzini başka bir ülkeye gönderir. (43)

Q433. Hapsederek cezalandırma

Arslan Ali, erkek çocukları öldüren padişahı zindana attırır. (29)

Q451.8. Sırtından deri parçası keserek cezalandırma

Keloğlan, yaptıklarına kızan Köse'nin kafa derisini yüzerek ağabeyinin intikamını alır. (62)

Ese ile Köse, kızanın derisinin yüzülmesi şartıyla birlikte çalışmak üzere anlaşırlar. (63)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Q458. Döverek (kamçılayarak) cezalandırma

Keloğlan, sihirli nesnelerini değiştiren hamamcıyı sihirli tokmak ile döver. (38)

Keloğlan, danasının parasını vermeyen beyi hastanelik eder. (66)

Q551. Sihir tezahürü ile cezalandırma

Q551.3.2. Hayvan şekline sokarak cezalandırma

Q551.3.2.6. Eşeğe çevirerek cezalandırma

Kahraman, sihirli eşyalarını çalan dünya güzelini eşeğe çevirir. (37)

Karısı, Avcı Mükeşşa'yı sırrını öğrendiği için eşeğe çevirir. (54)

Q551.3.2.7. Köpeğe çevirerek cezalandırma

Büyücü kadın, üvey kızını büyülü toz ile köpeğe çevirir. (36)

Q551.3.4. Taşa çevirerek cezalandırma

Büyücü kadın, padişah ile askerlerini taşa çevirir. (36)

Q570. Ceza ve affetme

Padişah, hazinesini soyan adamı cezalandırmak isteyince vezirlerine danışır. Onlar da çok akıllı bulduklarını adamın affedilmesini isterler. (43)

R. ESİRLER VE KAÇAKLAR

R0 - R99 ESİRLİK

R0 Esirlik

R10 Kaçırma

R50 Esirlerin vaziyetleri

R70 Esirlerin davranışları

R100-R199 KURTULMALAR (Kaçma)

R100 Kurtulmalar

R110 Esaretten kurtulma

R130 Kaybolan veya terk edilen insanların kurtulması

R150 Kurtarıcılar

R170 Çeşitli kurtulma motifleri

R200-R299 FİRARLAR VE TAKİPLER

R200 Firarlar ve takipler

R210 Kaçmalar

R220 Uçmalar

R260 Takipler

R300-R399 SIĞINAKLAR VE TEKRAR ELE GEÇMELER

R300 Sığınaklar ve tekrar ele geçmeler

R310 Sığınaklar

R350 Kaçakların tekrar ele geçirilmesi

R11. Dev veya canavar tarafından kaçırılma

R11.1. Dev veya canavar tarafından kaçırılan prenses

Dev, padişah hanımı ve kızını kaçırır. (23)

Padişahın kızını bir Arap kaçırır. (43)

R11.2. Cin, şeytan vey peri tarafından kaçırılma

Küçük oğlanın karısını, dilenci kılığında bir perî kaçırır. (46)

R11.3. Dev tarafından kaçırılma

Dev, kaçırdığı üç kızı kuyuda saklamaktadır. (10)

Adamın oğlunun birisini bir canavar kaçırır. (26)

Arap, padişahın karısını kaçırır. (42)

R13. Hayvan tarafından kaçırılma

R13.3. Kuş tarafından kaçırılıp esir edilme

Bir kuş, müezzini minarenin başından alıp havalanır. (43, 69)

R24. Kıyafet değiştirerek kaçırma

Peri kızı, dilenci kılığında küçük oğlanın karısını kaçırır. (46)

R39. Çeşitli kaçırmalar

R39.2. Yaşlı kadın vasıtasıyla kaçırma

Müezzin kendisine emanet edilen kızı, cadı karısının yardımıyla hamama götürür. (52)

R41. Kule (Hisar hapishane)'ye hapsetme

R41.3. Zindana hapsetme

Padişahın adamları, dağ adamını yedi kat yerin altında zindana hapsederler. (11)

Padişahın adamları, Arslan Ali'yi zincire vurup zindana atalra. (29)

Arslan Ali, padişahı zindana attırır. (29)

Büyücü, sultanı zindana hapseder. (36)

Beyoğlu, altınları kıza eksik veren yaşlı kadını zindana attırır. (48)

R41.3.4. Kuyuya hapsetme

Dev, kaçırdığı üç kız kardeşi kuyuda hapsetmektedir. (10)

Dev, padişahın kızını kuyuya hapseder. (43)

R111. Genç kızların esaretten kurtarılması

R111.1. Prensesin (genç kızın) esaretten kurtarılması

R111.1.1. Prensesin devden kurtarılması

Kahraman, devi öldürerek padişahın kızını kurtarır. (9)

Kahraman, devi öldürerek üç kızı kurtarır. (10)

Kayaoğlan, padişah, sultan ve kızlarını devden kurtarır. (23)

Kahraman, padişahın kızını Arap'ın elinden kurtararak onunla evlenir. (43)

R111.1.3. Ejderhadan prensesin kurtarılması

Kırk kardeşin en küçüğü ejderhayı öldürerek padişahın kızını kurtarır. (44)

R111.2.1.1. Çalınan kadının alt dünyadan kurtarılması

Küçük oğlan devi öldürerek üç kız kardeşi kurtarıp yeryüzüne çıkartır. (10)

R111.2.2. Prensesin dağdan kurtarılması

Beyoğlu, çeşme başında bir ağaçta bulduğu kızı evine götürerek onunla evlenir. (52)

R131. Kaybolan veya terk edilen çocuğun kurtarılması

R131.1. Terk edilen çocuğu avcı kurtarır.

Canavarın kaçırdığı çocuğu bir avcı kurtararak büyütür. (26)

R131.2. Kaybolan veya terk edilen çocuğu değirmenci kurtarır

Değirmenine takılan çocuğu, değirmenci kurtararak büyütür. (26)

R131.4. Kaybolan veya terk edilen çocuğu balıkçı kurtarır

Sele bırakılan çocuğu bir balıkçı kurtararak evlat edinir. (36)

Denize atılan çocukları yaşlı balıkçı karı-koca kurtarır. (50)

R141. Kuyudan kurtulma

Kuyuya atılan kahraman, alt dünyada devi öldürdükten sonra Zümrüdü Anka kuşunun sırtında yeryüzüne çıkar. (9)

Kuyuda bırakılan küçük oğlan, Ak koça binerek yeryüzüne çıkar. (10)

Kız, kuyuya düşen kocasını kurtarır. (19)

Hırsızların kuyuda bıraktığı oduncuyu yaşlı bir adam kurtarır. (68)

R151. Karısını kurtaran koca

Güvercinlerin konuşmasını dinleyen beyoğlu, tüyü vücuduna sürünce karısı canlanır. (22)

Beyoğlu, üvey anneyi öldürerek karısını ve kaynını kurtarır. (35)

Dilsiz olarak Rus sarayında çalışan genç, konuşarak, konuşturmak için bahse giren karısını idamdan kurtarır. (41)

R152. Kocasını kurtaran kadın

Peri kızı, padişahın oğlundan istediği her işi yapmasına yardım ederek kocasını ölümden kurtarır. (14)

Kuyuya düşen kuru kafayı karısı kurtarır. Kuru kafa kuyudan yakışıklı bir delikanlı olarak çıkar. (19)

R213. Evden kaçma

Kız olduğunun, babası tarafından anlaşılmasından korkan padişahın oğlan kılığındaki kızı, evi terk eder. (20)

Çocuğu sele bırakan kadın, evi terk ederek büyücülük yapmaya başlar. (36)

Balıkçının oğlu karısının hakareti sonucu evden kaçarak başka bir ülkeye gider. (41)

Üvey annenin yaptıklarına dayanamayan kız evden kaçar. (56)

R219. Çeşitli kaçmalar

R219.3. Hırsızdan kaçma

Pamuk Ana'nın çocukları sihirli nesnelerin yardımıyla hırsızdan kaçarlar. (13)

R311. Ağaca sığınma

Turunçtan çıkan kız, padişahın oğlunu bir ağacın başında bekler. (15)

Babası tarafından ormana terk edilen kız, bir ağacın başına çıkar. Ceren olan kardeşi de başını bekler. (35)

Kardeşi tarafından ormanda bırakılan kız, bir ağaca çıkarak orada saklanır. (52)

S. ANORMAL ZULÜMLER

S0 - S99 ZALİM AKRABALAR

S0 Zalim akrabalar

S10 Zalim anne baba

S20 Zalim çocuk ve büyük çocuklar

S30 Zalim üvey akrabalar

S40 Zalim büyükanne ve büyükbaba

S50 Zalim kanunî akrabalar

S60 Zalim eş

S70 Diğer zalim akrabalar

S100-S199 KORKUNÇ KATLİAMLAR VEYA SAKAT BIRAKMALAR

S100 Korkunç katliamlar veya sakat bırakmalar

S110 Öldürmeler

S140 Zalim terk edilmeler ve korumasız bırakılmalar

S160 Sakat bırakmalar

S180 Yaralama veya işkence

S200-S299 ZALİMCE KURBAN ETMELER

S200 Zalimce kurban etmeler

S210 Satılan veya önceden söz verilen çocuklar

S220 Çocuğun önceden söz verilmesinin sebepleri

S240 Çocuklar farkında olmadan söz verirler

S250 Önceden söz verilen çocuğun muhafazası

S260 Kurbanlar

S300-S399 TERK EDİLMİŞ VEYA ÖLDÜRÜLMÜŞ ÇOCUKLAR

S300 Terk edilmiş veya öldürülmüş çocuklar

S310 Çocuğun terk edilmesinin sebepleri

S330 Çocuğun korumasız bırakılmasının veya öldürülmesinin şartları

S350 Terkedilen çocuğun alın yazısı

S400-S499 ZALİM İŞKENCELER

S400 Zalim işkenceler

S410 Zulmeden eş (kadın)

S430 İstenmeyen kadının satışı

S450 Toplumdan atılmış kadının kaderi

S460 Diğer zalim işkenceler

S11. Zâlim baba

S11.4. Baba çocuğunu öldürmeyi planlar

Padişah, gelinine sahip olabilmek için oğlunu öldürmeye karar verir. (14)

Müezzin'in yalanına inanan baba, kızını öldürmesi için oğlunu gönderir. (52)

Padişah, kendisini tuz kadar sevdiğini söyleyen küçük oğlunu cellatlara teslim eder. (55)

S12. Zâlim anne

Anne, duâ neticesi nohutlardan canlanan çocuklarını ateşe süpürür. (57)

S31. Zâlim üvey anne

Üvey anne, kıza her türlü eziyeti yapmakta, bazen de olmayacak işleri yapmasını istemektedir. (7)

Üvey anne, kızdan kurtulmak için onu yılan doğuran padişah hanımına ebe olarak gönderir. Çünkü yılan bütün ebeleri sokup öldürmektedir. (22)

Kızın yaşadığını ve şehzâde ile evlendiğini öğrenen üvey anne, hile ile kızın parmağına zehirli yüzüğü takar. (22)

Üvey anne, kızı kıskanarak öldürmesi için kocasına baskı yapar. (34)

Üvey anne, kızı denize atarak onun yerine geçer ve beyoğlunun sarayına gider. (35)

S62. Zâlim kayınpeder

Gelinine âşık olan padişah, oğlunu öldürmek için ondan yapılması mümkün olmayan işleri yapmasını ister. (14)

Padişah, damadını öldürmeleri için cellatlara teslim eder. (43)

S62. Zâlim koca

Beyoğlu, öbür hanımlarının iftirasına inanarak, çocuk doğuran karısını gübreliğe gömer. (50)

Köse, karısını, başına balta vurarak öldürür. (63)

S112. Yakma ile öldürme

Tilki devi, fırına kapatarak öldürür ve sarayına el koyar. (5)

Konuşmayan gelin, eşinin yağ tavasında yanarak ölmesine sebep olur. (16)

Keloğlan, hile ile devi kızgın demire oturtarak, yanarak ölmesine sebep olur. (31)

Anne, nohuttan canlanan çocukları eteşe süpürür. (57)

S117. Atın arkasına bağlayarak cezalandırma

Padişahın adamları, Yahudî'yi kırk katır kuyruğuna bağlayarak dağa sürerler. (6)

Beyoğlu, kızın üvey annesini kırk katır kuyruğuna bağlayarak cezalandırır. (7)

Beyoğlu, Arap kızını kırk katır kuyruğuna bağlayarak cezalandırır. (15)

Üvey anne, kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır. (22)

Üvey anne, kırk katır kuyruğuna bağlanarak cezalandırılır. (35)

Padişahın oğlu, Arap kızını kırk katır kuyruğuna bağlayarak cezalandırır. (51)

S131. Suda boğarak öldürme

Mustan, devin beline değirmen taşı bağlatarak boğulmasına sebep olur. (32)

Keloğlan, çobanı kendi yerine çuvala koyarak, onun köylüler tarafından göle atılmasına sebep olur. (61)

Köse, Keloğlan'ı denize atmak için plan yaparken, Keloğlan Köse'nin karısını denize atar. (62)

S139. Çeşitli zalim ölümler

(T)S139.9. Bir nesnenin boğaza atılması ile ölüm

Üvey anne, kızın ağzına zehir koyar, kız bayılır düşer. (34)

S142. Şahıs suya atılır ve terk edilir

Üvey anne, kızı hile ile denize atar. (35)

Zengin adamın ikinci karısı, birinci hanımından olan çocuğu ekmek teknesi içinde sel sularına bırakır. (36)

Beyin ilk eşleri üçüncü hanımın doğurduğu çocukları bir sandık içinde denize atarlar. (50)

S143. Ormana terk etme

Erkek çocukların öldürüldüğü ülkede kadın, çocuğunu ormanda kuytu bir yere bırakır. (29)

Arap hizmetçiler, gözlerini çıkardıkları gelini ormanda arabadan aşağı atarlar. (51)

Kardeşini öldürmeye kıyamayan genç, onu ormana terk eder. (52)

S146. Çukura terk etme

S146.1. Kuyuya terk etme

Büyük oğlan kardeşini kuyuya atar. (9)

Büyük kardeşler, devi öldürüp üç kızı kurtaran kardeşlerini kuyuda bırakırlar. (10)

Hırsızlar, çoban kuyuya inince ipi keserek, onu orada bırakırlar. (68)

S147. Dağa terk etme

Vezir, kızıyla evleneceğini öğrendiği fakir çocuğu dağda öldürdüğünü zannederek bırakır gider. (24)

Padişah, derdine çare bulamadığı kızını bir dağ başına attırır. (27)

Baba, kızını üvey annenin baskısı sonucu adun dağına terk eder. (34)

Baba, ikinci karısının ısrarı üzerine çocuklarını odun dağında bıkarıp evine döner. (35)

S165. Gözlerini oyarak sakat bırakma

Arap hizmetçiler, ekmek ve su karşılığı gelinin gözlerini çıkararak ormana terk ederler. (51)

S262. Canavara periyodik olarak verilen kurbanlar

Kocatepe'de, su başını tutan dev, her hafta bir

kız karşılığı ülkeye su vermektedir. (9)

S302. Öldürülen çocuklar

Lala, beyoğlunun karısından yakınlık görmeyince çocuklarını öldürür. (52)

S352. Terk edilen çocuklara hayvan yardım eder

Vezirin, öldürdüğünü sandığı çocuğa bir keçi yardım eder. (24)

Ormana terk edilen çocuğu arslanlar büyütür. (29)

Gözleri oyularak ormana terk edilen geline güvercinler ve bir keçi yardım eder. (51)

S410. Zâlim karı

Şehzâdenin, mezarda ölü eti yiyen karısı, sırrını öğrenen şehzâde'yi öldürmek ister. (43)

Kadın, eşkiyaların bağladığı kocasını kurtaramayınca, köpek adamın elini ayağını çözer. (58)

Mezarlıkta insan ciğeri yiyen kadın, sırrını öğrenen kocasını öldürmek ister. (69)

T. CİNSİYET

T0 - T99 AŞK

T0 Aşk

T10 Âşık olmak

T30 Sevgililerin karşılaşmaları

T50 Kur yapma

T70 Sevgiliyi hakir görme

T80 Trajik aşk

T90 Çeşitli aşk motifleri

T100-T199 EVLİLİK

T100 Evlilik

T110 Olağandışı evlilik

T130 Evlenme adetleri

T150 Düğünlerde mutlu olmalar

T160 Evliliğin yerine getirilmesi

T200-T299 EVLİLİK HAYATI

T200 Evlilik hayatı

T210 Evlilikte sadakat

T230 Evlilikte sadakatsizlik

T250 Karı ve kocanın karakterleri

T280 Evlilik hayatının diğer durumları

T300-T399 NAMUS VE BAKİRELİK

T300 Namus ve bakirelik

T310 Bakirelik ve iffetlilik

T320 İstenmeyen sevgiliden kaçış

T330 İstek duyan münzeviler

T350 Birlikte uyuyan bakire

T360 Namus ve bakirelik - Çeşitli

T400-T499 UYGUN OLMAYAN EVLİLİK İLİŞKİLERİ

T400 Uygun olmayan evililik ilişkileri

T410 Nikah düşmeyen akraba ile zina ilişkisi

T450 Fahişelik ve birlikte yaşama

T460 Cinsel sapıklıklar

T470 Uygun olmayan evlilik ilişkileri ile ilgili çeşitli motifler

T500-T599 HAMİLE KALMA VE DOĞUM

T500 Hamile kalma ve doğum

T510 Olağanüstü hamilelik

T540 Olağanüstü doğum

T550 Anormal doğumlar

T570 Gebelik

T580 Doğum

T590 Hamile kalma ve doğumla ilgili çeşitli motifler

T600-T699 ÇOCUKLARIN BAKIMI

T600 Çocukların bakımı

T610 Çocukların büyümesi ve bakımı

T640 Gayrımeşru çocuklar

T670 Çocukların uyumu

T680 Çocukların bakımı ile ilgili çeşitli motifler

T10. Âşık olma

Padişahın kızı, zindandaki dağ adamına âşık olur. (11)

Padişahın kızı, odunlarını kıran gence âşık olur. (40)

T11. Görmeden âşık olma

Oğlan, annesinin bedduası ile üç turunçlara âşık olur. (15)

Padişahın oğlu, uzak bir ülkedeki kıza âşık olur. (51)

T11.2. Resmini görerek âşık olma

Balıkçının oğlu, bulduğu resimdeki kıza âşık olur. (8)

T11.3. Rüyada âşık olma

Beyoğlu, rüyasında gördüğü kıza âşık olur. (48)

T11.8. Güzel sesin duyulmasıyla âşık olma

Ülkenin genç padişahı türkü söyleyen kızın sesini duyunca âşık olur. (36)

Peri kızı, müezzinin sesine âşık olur. (43, 69)

T15. Ilk görüşte âşık olma

Beyoğlu, düğünde gördüğü kıza âşık olur. (7)

Padişahın oğlu, görür görmez kıza âşık olur. (17)

Vezirin kızı, ününü duyduğu çobana ilk görüşte âşık olur. (24)

Padişahın oğlu, çadırdaki kızı görünce âşık olur. (43)

Beyoğlu, kavak ağacında gördüğü kıza âşık olur. (55)

T16. Adam yıkanırken gördüğü kadına âşık olur

T16.2. Adam ölmüş olan güzel kadının vücudunu görünce âşık olur

Beyoğlu, devenin sırtındaki ölü kızı görünce âşık olur. Elindeki can elması ile onu diriltir. (33)

T22. Sevgilinin önceden bilinmesi

T22.1. Doğmadan önce evlenecekleri bilinen sevgililer

Ak sakallı ihtiyar padişah ile vezirin hanımlarına elmaların yenmesiyle doğacak çocukların birbirleriyle evleneceklerini söyler. (25)

T22.3. Kocanın önceden bilinmesi

Derviş, vezire kızının fakir bir gençle evleneceğini söyler. (24)

T24. Aşka düşme

T24.1. Aşk hastalığı

Balıkçının oğlu resimdeki kıza âşık olunca sararıp solar, yatağa düşer. (8)

Vezirin kızı âşkından sararıp solar, fakat korkusundan babasına diyemez. (24)

Padişahın oğlu, çadırda gördüğü kıza âşık olunca sararıp solar. (43)

T35. Sevgililerin randevuları

Beyoğlu, turunçtan çıkan kızı bir kavak ağacında bırakarak düğün alayı getirmeye gider. (15)

Padişahın oğlu, iki ay sonra gelin alayı ile birlikte geleceğini söyleyerek ülkeden ayrılır. (51)

Yedi kızın en küçüğü vezirin oğluna kendisini ararsa yedi kızlı adamın evini sormasını söyler. (65)

T57. Aşkın ilân edilmesi

Padişahın kızı, oduncuya âşık olduğunu ve onunla gitmek istediğini söyler. (40)

Padişahın kızı, balıkçının oğluna âşık olduğunu ve

annesi ile babasını dünürcü göndermesini söyler. (41)

Çoban, yörük kızına olan aşkını ejderha ile boğuşurken söyler, kızın babası da duyar. (42)

Padişahın oğlu, babasına uzak bir ülkede gülünce yanağında güller açan, ağlayınca gözlerinden inci mercan dökülen, bastığı yerde çayır çimen biten bir kıza âşık olduğunu söyler. (51)

T61. Nişanlanma

Padişahın bütün güreşleri kazanan dağ adamı ile kızını nişanlar. (11)

T68. Armağan olarak prensesin teklif edilmesi

Padişah, devi öldüren kahramana kızını vermek ister. (9)

Padişah, güreş müsabakasını kazanan gence kızını vereceğini vaad eder. (11)

Hendeği atı ile birlikte uçarak geçene padişah kızını verecektir. (20)

Padişah, kayıp olan kızını bulan delikanlıya verecektir. (44)

Padişah, çaydan karşıya atı ile birlikte atlayana kızını verecektir. (46)

T71. Aşkta kadının hakir görülmesi

Beyoğlu, kendisine âşık olan tireci kızı ile alay eder. (47)

T72. Kadın hakir görüldükten sonra aşkı kazanır

Düğünlerde ve hamamda alay edilen kız, bilmeceyi cevaplandırınca padişahın oğlu ile evlenir. (40)

Beyoğlu, kendisine âşık olan tireci kızı ile alay etmesine rağmen sonunda onunla evlenir. (47)

T75. Adam sevgilisi tarafından hakir görülür

Padişahın kızı, yere düşen nar tanesini yiyen padişahın oğlu ile alay eder. (40)

Padişahın kızı, gerdek gecesi kocası olan balıkçının oğlu ile alay eder. (41)

T91. Aşkta eşitsizlik

T91.5.1. Aşkta kız zengin erkek fakirdir

Fakir bir delikanlı padişahın kızına âşık olur. (45)

T91.6.2. Kral (prens) aşağı seviyeden bir kıza âşık olur

Beyoğlu, düğünde gördüğü kıza âşık olur. (7)

Padişahın oğlu, fakir bir adamın kızına âşık olur. (16)

Padişahın oğlu, kapı önünde gördüğü kıza âşık olur. (17)

Beyoğlu, kavak ağacında gördüğü kıza âşık olur. (35)

Ülkenin genç padişahı, sesini duyduğu kıza âşık olur. (36)

Padişahın oğlu, çadırda gördüğü kıza âşık olur. (43)

Beyoğlu rüyasında gördüğü kıza âşık olur. (48)

Padişahın oğlu, uzak bir ülkede yaşayan gülünce yanağında güller açan, ağlayınca gözlerinden inci mercan dökülen, bastığı yerde çayır çimen biten bir kıza âşık olur. (51)

Vezirin oğlu, erkek kılığındaki çobana âşık olur. (65)

T91.6.4. Prenses aşağı seviyeden bir gence âşık olur

Padişahın kızı, zindandaki dağ adamına âşık olur. (11)

Vezirin kızı, çobana âşık olur. (24)

Padişahın kızı, odunlarını kırmak üzere gelen gence âşık olur. (40)

Padişahın kızı, balıkçının oğluna âşık olur. (41)

T92. Aşkta rakip

Kahramanın kendisi için kuyudan çıkardığı küçük kıza ağabeyleri de âşık olur. (10)

T97. Baba kızının evliliğine muhalefet eder

Padişah, kızının Keloğlan ile evlenmesine karşı çıkarak, elmanın tekrar atılmasını ister. (53)

T102. Kahraman geri döner ve ilk sevgilisi ile evlenir

Mavi boncuğa yeniden sahip olan Avcı Mehmet, yeniden karısına kırk gün kırk gece düğün yapar. (6)

Kuyuda bırakılan küçük kardeş, tekrar ülkesine dönerek devden kurtardığı küçük kızla evlenir. (10)

Karısını, ablasının evinde bulan köpek çocuğunu görünce hatasını anlayarak karısı ile yeniden evlenir. (21)

Ülkeden uzaklaştırılan kara oğlan, çeşitli maceralardan sonra geri döner ve padişahın kızı ile evlenir. (25)

T110. Olağanüstü evlilik

Padişahın küçük oğlu, kurbağa şeklindeki peri kızı ile evlenir. (14)

Padişahın oğlu, keçi ile evlenir. (17)

Kız, gece insan, gündüz güvercin olan oğlanla evlenir. (18)

Fakir kız, kuru kafa oğlanla evlenir. (19)

Evin küçük kızı, köpek şeklindeki peri ile evlenir. (21)

Cansız, padişahın küçük oğlunun karısını kaçırır ve onunla evlenir. (46)

Beyin oğlu, peri kızı ile evlenir. (50)

T111. Ölü veya tabiatüstü bir varlıkla evlenme

Beyoğlu, devenin sırtındaki ölü kızı can elması ile dirilterek onunla evlenir. (33)

Kırk gün ölü başında dua eden kız, sonunda dirilen adamla evlenir. (39)

T121. Evlilikte eşitsizlik

T121.1. Asil bir erkek aşağı seviyeden bir kızla evlenir

Beyoğlu, düğünde görerek âşık olduğu gede kız ile evlenir. (7)

Padişahın oğlu, fakir bir adamın kızı ile evlenir. (16)

Şehzâde, kendisinin insan şekline girmesini sağlayan kız ile evlenir. (22)

Beyoğlu, yedi kardeşin bacısı ile evlenir. (33)

Beyoğlu, sal içinde bulduğu Habibe ile evlenir. (34)

Beyoğlu, kavakta bulduğu kız ile evlenir. (35)

Padişah, sesine âşık olduğu balıkçının kızı ile evlenir. (36)

Padişahın oğlu, çadırda görüp âşık olduğu kız ile evlenir. (43)

Beyoğlu, tireci kızı ile evlenir. (47)

Beyoğlu, ağaçta bulduğu kız ile evlenir. (52)

Vezirin oğlu, âşık olduğu köylü kızı ile evlenir. (65)

T121.2. Asil bir kadın çobanla evlenir

Vezirin kızı çobanla evlenir. (24)

Padişahın kızı çobanla evlenir. (24)

Padişah, oğlunu ölümden kurtaran çobanla kızını evlendirir. (28)

T121.3.1. Prenses aşağı seviyeden bir erkekle evlenir

Padişahın kızı, dağ adamı ile evlenir. (11)

Padişah, kendisini, karısını ve kızını devden kurtaran Kayaoğlan ile kızını evlendirir. (23)

Vezir, kızını sonunda çoban ile evlendirir. (24)

Padişah kızını, kendisini tüccar diye tanıtan vezirin oğlu ile evlendirir. (25)

Padişahın kızı, oduncu ile evlenir. (40)

Padişahın kızı, balıkçının oğlu ile evlenir. (41)

Padişah kızını, onu Arap'tan kurtaran delikanlı ile evlendirir. (43)

Padişahın küçük kızı, attığı elma Keloğlan'ın başına düşünce onunla evlenir. (53)

T130. Evlenme adetleri

(T)T130.1. Dünür olma

Tilki, ülkenin padişahına Keloğlan için dünürcü olur. (5)

Halil, peri padişahından kızın ister. (8)

Padişahın oğlu, annesini kapıda gördüğü kıza dünür gönderir. (17)

Kuru kafanın annesi, oğlu için yakın bir köyün ağasının kızını istemeye gider. (19)

Köpek, Allah'ın emri, peygamberin kavli ile kızı annesi ve babasından ister. (21)

Karaoğlan, vezir ile karısını padişahın kızına dünür gönderir. (25)

Genç padişah, sesine âşık olduğu kızı balıkçıdan ister. (36)

Balıkçı ile karısı, padişahın kızına dünür giderler. (41)

Kırk oğlanın en küçüğü kırk kızın en büyüğüne kardeşleri için dünürcü olur. (44)

Oğlan, annesini Yemen padişahının kızına dünür gönderir. (45)

Devler padişahı, periler padişahı ve şeytanlar padişahı üç kız kardeş için ağabeylerine dünürcü olurlar. (46)

Oğlan, kızı babasından ister. (51)

Vezir, yedi kızın en küçüğü olan kızı oğluna ister. (65)

T131. Evlenme şartları

(T)T131.10. Ok atarak evlenme

Padişahın üç oğlu, babalarının attığı okların düş-

tügü yerlerdeki kızlarla evlenirler. (14)

(T)T131.11. Elma atarak evlenme

Padişahın kızları, sarayın önünden geçen gençler arasından, attıkları elmaların isabet ettiği kişilerle evlenirler. (53)

T145. Çok eşle evlenme

T145.0.1. Birden fazla hanımla evlilik

Padişahın oğlu, ilk karısı konuşmayınca üç defa daha evlenir. (16)

Zengin bir adam, birinci eşinden çocuğu olmayınca ikinci defa evlenir. (36)

Bey, ilk karısından çocuğu olmayınca iki defa daha evlenir. (50)

T162. Zorla evlilik

Üvey anne, kızı zorla yılanla evlendirmek üzere padişahın adamlarına teslim eder. (22)

T210.1. Sadık kadın

Beyoğlu ile evlenen kız, çocukların öldürülmesine rağmen kocasına sadık kalarak, lalaya teslim olmaz. (52)

T230. Evlilikte sadakatsizlik

Padişahın karısı gavur kralı ile oynaşmaktadır. (53)

Avcı Mükeşşa, karısının kendisini aldattığını çocuklardan öğrenir. (54)

T320. Arzu edilmeyen sevgiliden kaçma

Kurukafanın evlendiği zengin kızları oğlanı görünce kaçarlar. (19)

Beyoğlunun karısı, yolda kendisine sahip olmak isteyen lalayı kandırıp kaçar. (52)

T511. Birşeyler yiyerek hamile kalma

T511.1.1. Elma yiyerek hamile kalma

Ak sakallı ihtiyarın verdiği elmaları yiyen padişah ile vezirin hanımları hamile kalırlar. (25)

T526. Duâ neticesi hamile kalma

Duâsı kabul olan kadın hamile kalır ve bir keçi dünyaya getirir. (17)

Zengin karı-koca duâ neticesi bir kız çocuğa sahip olurlar. (18)

Karı-kocanın duâsı kabul olur ve kadın kuru kafalı bir çocuk dünyaya getirir. (19)

Karı-koca duâ neticesi üç kız çocuğa sahip olurlar. (21)

Padişahın karısı duâ neticesi hamile kalır ve bir yılan dünyaya getirir. (22)

Karı-koca, duâ neticesi üç erkekten sonra bir de kız çocuğa sahip olurlar. (30)

Zengin adamın üzerine kuma gelince çok üzülen ilk eşi duâ neticesi hamile kalır ve bir kız çocuğu dünyaya getirir. (36)

Yaşlı kadının yaptığı duâlar neticesi gelin hamile kalır ve bir erkek çocuk dünyaya getirir. (54)

T541. İnsan vücudunun bir kısmının uygunsuz olarak doğması

Köpekle evlenen kız, karnı anahtarlı bir çocuk dünyaya getirir. (21)

Kız, balık şeklinde bir çocuk dünyaya getirir. (23)

Beyoğlunun üçüncü karısı, altın saçlı oğlanla altın saçlı kız çocuğu dünyaya getirir. (50)

T541.4.1. Ağızdan doğma

Yedi kardeşin bacısı ağzından balık gibi bir çocuk dünyaya getirir. (23)

T551. Çocuk ve olağanüstü organları

T551.5. Yarı yanı insan, yarı yanı balık çocuk

Kız balık şeklinde bir çocuk dünyaya getirir. (23)

T554. Hayvan doğuran kadın

T554.6. Kadın keçi doğurur

Kadın bir keçi dünyaya getirir. (17)

T554.7. Yılan doğuran kadın

Padişahın karısı bir yılan dünyaya getirir. (22)

T581. Doğumun şartları ve yeri

Ebe olarak getirilen kız, ölü annesinin dediği gibi bir kazan süt kaynatarak yılanın içine doğmasını sağlar. (22)

T583. Doğumda eşlik etme

Padişahın karısına doğum esnasında üvey annenin gönderdiği kız yardımcı olur. (22)

Beyin karısının doğumunu ebe yaptırır. (50)

T587. İkizlerin doğumu

Beyin üçüncü karısı altın saçlı oğlanla, altın saçlı bir kız dünyaya getirir. (50)

T596. Çocuklara ad verme

Annesi, canlanan bebeğe kokusundan dolayı Miski Bahar adını verir. (12)

Yedi kardeşin bacısının doğurduğu çocuğa, kayadan olduğu için Kayaoğlan adını verirler. (23)

Padişahın kızı, çocuklarına Ne İdim, Ne Oldum ve Ne Olacağım adlarını koyar. (27)

T685. İkizler

T685.1. İkizlerin maceraları

Beyin üçüncü hanımının dünyaya getirdiği altın saçlı oğlanla altın saçlı kız, diğer hanımlar tarafından denize atılır. Çocukları yaşlı bir balıkçı kurtararak büyütür. (50)

T685.2. İkizlerin düşmanı

Altın saçlı oğlanla, altın saçlı kızı kıskanan beyin diğer hanımları çocukları denize atarak kadının kucağına kedi ile köpek yavrusunu verirler. (50)

U. HAYATIN TABİATI

U0 - U99 HAYATIN EŞİTSİZLİKLERİ

U0 Hayatın eşitsizlikleri

U10 Adalet ve adaletsizlik

U30 Güçlünün hakları

U60 Zenginlik ve yoksulluk

U100-U299 HAYATIN TABİATI İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

U110 Aldatmanın ortaya çıkması

U120 Tabiat kendini gösterir

U130 Alışkanlığın gücü

U140 Bir insanın gıdası başka bir insan için zehirdir

U150 Fakirlerin ilgisizliği

U160 En kötüyü suçlarken kendisine gelen felaket

U170 Körlerin davranışları

U180

U210 Kötü yönetici, kötü ceza

U220 Zorla yaptırılan barış geçersizdir

U230 Günahın tabiatı

U240 Vücuda hükmeden beynin gücü

U250 Hayatın kısalığı

U260 Hayatın bölümleri

U270 Güvenlik vurdumduymazlık getirir

U10 Aldatmanın ortaya çıkması

Arap kızı, peri kızının yerine geçtiği anlaşılınca cezalandırılır. (15)

Dev, Keloğlan'ın mektubu değiştirdiğini anlayarak, onu yemek için plânlar yapar. (31)

Ceren, beyoğluna, hasta karısının ablası değil, üvey annesi olduğunu söyler. (35)

Beyin diğer eşleri ile ebe yaptıkları kötülük anlaşılınca cezalandırılırlar. (50)

Cambazlar, aldatıldıklarını anlayınca Keloğlan'ın kapısını çalarlar. (60)

V. DIN

V0 - V99 MERASİMLER

V0 Dinî merasimler

V10 Dinî kurban etmeler

V20 Günahların itirafı

V30 Kutsal ayin

V40 Takdis ayini

V50 Duâ

V60 Cenaze merasimleri

V70 Dinî ziyafetler ve oruç

V80 Çeşitli dinî merasimler

V100-V199 DINÎ BINALAR VE NESNELER

V100 Dinî binalar ve nesneler

V110 İbadet yeri

V120 Putlar, heykeller

V130 İbadetle ilgili diğer mukaddes nesneler

V140 Mukaddes emanetler

V150 Çeşitli mukaddes emanetler

V200-V299 MUKADDES ŞAHISLAR

V200 Mukaddes şahıslar

V210 Dinin kurucuları

V220 Azizler, evliyalar

V250 Bakire Meryem

V290 Diğer mukaddes şahıslar

V300-V399 DINI INANIŞLAR

V300 Dinî inanışlar

V310 Muayyen dinî inanışlar

V320 Kâfirler, inanmayanlar

V330 Bir dinden diğer bir dine dönme

V340 İnanmayanlara gösterilen mucizeler

V350 Dinler arasında mücadele

V360 Hıristiyanların ve Musevîlerin birbirleri hakkında oluşturdukları gelenek

V380 Çeşitli dinî inanışlar

V400-V499 DINI KUVVETLER

V410 Sadaka ve yardımseverlikle mükâfatlandırma

V500-V599 ÇEŞITLI DINI MOTIFLER

V530 Hacılar

V52. Duânın esrarengiz gücü

Kadının kırk türlü baharattan yaptığı bebek, duâ neticesi canlanır. (12)

Çocuğu olmayan kadın, "Allah'ım bir çocuk ver de isterse keçi olsun" diye duâ edince, keçi bir kız dünyaya getirir. (17)

Karı-koca, "Allahım bize bir çocuk ver de isterse kuru kafalı olsun" diye duâ edince, kuru kafalı bir oğulları olur. (19)

Kadın, "Ey koca kudret, bana bir kız ver de köpek istesin köpeğe, kedi istesin kediye vereyim" diye duâ eder ve üç kızı dünyaya gelir. Küçük kızı, evlenme çağı gelince, bir köpek ister. (21)

Padişah, "Allah'ım bana bir evlat ver de isterse yılan olsun" diye duâ edince, karısı bir yılan doğurur. (22)

Kırk gün yapılan duâ neticesi ölü canlanır. (39)

Hoca, bir duâ okuyunca dağ ikiye ayrılır. (43)

Karısı tarafından katır haline getirilen yemen padişahı duâ ile tekrar insana dönüşür. (45)

Kadın, duâ edince tenceredeki nohutlar çocuk olur. (57)

V57. Duânın maksadı

(T)V57.4. Çocuk sahibi olmak için duâ

Çocuğu olmayan kadın duâ ile keçi şeklinde bir çocuk sahibi olur. (17)

Karı-koca duâ ederek bir kız çocuğu sahibi olurlar. (18)

Karı-koca duâ ederek kuru kafalı bir çocuğa sahip olurlar. (19)

Karı-koca duâ neticesi üç kız çocuğa sahip olurlar. (21)

Padişah bir çocuğu olması için Allah'a duâ eder. (22)

Karı-koca çocuk sahibi olmak için duâ ederler. (27)

Karı-koca kız çocuğu sahibi olmak için duâ ederler. (30)

Zengin adamın ilk karısı çocuk sahibi olmak için duâ eder ve bir kızı olur. (36)

Yaşlı kadın, bir torunu olması için her gün ikindi namazından sonra duâ eder. (54)

(T)V57.5. Diriltmek için duâ

Çocuğu olmayan kadın, kırk türlü baharattan bir bebek yaparak kırk gün başında duâ eder ve bebek

canlanır. (12)

Kuşların ölü ile evleneceğini söyledikleri kız kırkıncı odada bulduğu ölünün başında kırk gün duâ eder ve ölü canlanır. (39)

V58. Merasim olarak duâ

Kız, ölü gencin başında kırk gün Kur'an okur. (39)

V60. Cenaze merasimleri

Keloğlan, cenaze çıkan evden geçerken "biri çıktı, bir daha çıksın" diyince dayak yer. (59)

(T)V98. Namaz

Derviş, kırk yıldır namaz kılmaktadır. (25)

Kahraman, kendisini yemek isteyen yamyam kardeşinden iki rekat namaz kılmak için izin ister. (30)

Yaşlı kadın bir torun sahibi olmak için her gün ikindi namazından sonra duâ eder. (54)

V112. Tapınaklar

V112.2. Camiler

Müezzin, minarede ezan okurken bir kuş tarafından kaçırılır. (43)

Müezzin camiden gelirken, kızın evine uğrar. (52)

Müezzin caminin minaresinde ezan okurken, peri kızı sesine âşık olur. (69)

V113. Türbeler

Keloğlan, tilki ölünce başına türbe yaptırır. (5)

V132. Kutsal su

Vezirin kara oğlu kendisini Allah diye tanıtan yaşlı adamın testisindeki su ile yıkanınca beyazlaşır. (25)

V201. Allah

Yaşlı bir adam, kendisinin Allah olduğunu söyleyerek kara oğlana yardım eder. (25)

V254. Selamlaşma

Padişah ile veziri Arap'a selam verirler. (43)

Keloğlan, savaş alanında selam verince, selamı alan tarafın müslüman olduğunu anlar. (53)

Adam, karısını köpeğinin yanına bağlayan köylüye selam verir. (58)

Padişah ile veziri, bir ağlayıp bir gülen adama selam verirler. (69)

Vezir müezzine selam verir. (69)

V532. Mekke'ye giderek hacı olma

Hali vakti yerinde olan adam hacca gider. (39)

Zengin adam oğlu ile birlikte hacca gider. (52)

W. KARAKTERİN ÖZELLİKLERİ

W0 - W99 KARAKTERİN GÜZEL ÖZELLİKLERİ

W0 Karakterin güzel özellikleri

W10 Müşfiklik

W20 Karakterin diğer güzel özellikleri

100-W199 KARAKTERİN ÇİRKİN ÖZELLİKLERİ

W100 Karakterin çirkin özellikleri

W110 Karakterin çirkin özellikleri - şahsî

W150 Karakterin çirkin özellikleri - sosyal

W200-W299 ÇEŞİTLİ KARAKTER ÖZELLİKLERİ

W200 Karakterin özellikleri - Çeşitli

W26. Tahammül/Sabır

Üvey annenin her türlü eziyetine katlanan gede kız sonunda beyoğlu ile evlenir. (7)

Üvey annesinin, kurtulmak için yılan doğuran padişahın karısına ebe olarak gönderdiği kız, sonunda padişahın oğlu ile evlenir. (22)

Karısını, çocuklarını ve malını kaybeden adam, sabrı sonucu tekrar her şeyine kavuşur. (26)

Üvey annenin, kurtulmak için babasına öldürtmek istediği Habibe, sonunda beyoğlu ile evlenir. (34)

Üvey annenin evden kovdurduğu çocuklardan kız beyoğlu ile evlenir, oğlan da zengin olur. (35)

Kırk gün ölü başında duâ eden kız, kırkıncı gün dirilen adam ile evlenir. (39)

Her türlü alay ve eziyete katlanan padişah kızı sonunda istediği adam ile evlenir. (40)

Tireci kızı sabrı sonucu beyoğlunu kendisine âşık eder ve onunla evlenir. (47)

"Köpek ve kedi doğurdu" diye gübreliğe gömülen kadın, gerçeklerin anlaşılması üzerine kocasına ve çocuklarına kavuşur. (50)

Müezzin ve lalanın iftirasına uğrayan kız, sonunda tüm sevdiklerine kavuşur. (52)

Üç yıl hiç para almadan sabırla çılaşan adam, sonunda ağasının nasihatleri ile zengin olur. (58)

W27. Minnettarlık

Keloğlan, tilkiye minnet borcunu ödemek için tilki ölünce başına türbe yaptırır. (5)

Yılanlar sultanı, kızını kurtaran Avcı Mehmet'e minnettarlığını göstermek için sihirli bir boncuk verir. (6)

Suya atılan balık minnettarlığını göstermek için kahramana insan kılığında çeşitli yardımlarda bulunur. (8)

Zümrüdü Anka, yavrularını yılandan kurtaran genci yeryüzüne çıkarır. (9)

Padişah, oğlunu vahşi hayvanlardan kurtaran çobana borcunu ödemek için kızı ile evlendirir ve vezir yapar. (28)

W28. Fedakarlık

Yedi kardeşin en küçüğü "Ölürsem ben öleyim, ağabeylerim kurtulsun" diyerek yemeklerin tadına bakar. (33)

Kırk kardeşin en küçüğü ağabeylerini kurtarmak

için kendisini tehlikeye atar. (64)

W31. İtaat

Tilki kedinin yaptıklarını görünce ona itaat etmekten başka çare kalmadığını düşünür. (1)

W32. Cesaret

Yanlış ata binerek yeraltına inen kahraman, su başını tutan devi öldürerek padişahın kızını kurtarır. (9)

Dervişin periler ülkesi hakkında söylediklerine rağmen oğlan, oraya gider ve kız kardeşinin istediği nesneleri alıp gelir. (50)

W33. Kahramanlık

Üç kardeşin en küçüğü bahçeyi bekleyerek devi yaralar. Daha sonra takip ederek kuyuda öldürür ve esir olan üç kızı kurtarır. (10)

Şehzâdenin gerdek gecei öldürüleceğini öğrenen çoban bahçede bekleyerek vahşi hayvanları öldürür. (28)

Arslan Ali, erkek çocukları öldürten padişahı yener ve zindana hapseder. (29)

Şehzâde, anne ve babasını kurtarmak için perili köşke, büyücünün canını almaya gider ve başarılı olur. (36)

Çoban, Arap ve ejderhayı öldürerek padişahın karısını kurtarır. (42)

Mehmet Ağa, şansı sayesinde devi öldürüp düşman askerlerini esir alınca kahraman olarak bilinir. (64)

W34. Bağlılık

Beyin karısı, çocuklarını öldürmesine rağmen lala'ya teslim olmayan kocasına bağlı bir kadındır. (52)

W37. Vicdan sahibi olma

Avcı Mehmet, yanlışlıkla güzel yılanı vurduğuna çok üzülür. (6)

W121. Korkaklık

Mehmet Ağa korkak bir adamdır. (64)

W125. Oburluk

Dağ adamının arkadaşı bir burnu ile kazanlar dolusu yemeği bir nefeste yer. (11)

W126. İtaat etmeme

Köpekle evlenen kız, baba köpeğin sözlerini dinlemeyip iç halini ablalarına anlatınca evden kovulur. (21)

Kocasının, bir gün izin vermesine rağmen buna itaat etmeyen kadın zor durumda kalır. (58)

W136. Sahtekârlık/Yalancılık

Tilki, padişaha Keloğlan hakkında yalan söyler. (5)

Hizmetçiler, çoban çiftçi ve cariyeler tilkinin tenbihi üzerine padişaha yalan söylerler. (5)

Üvey anne, dünür gelen beyoğlunun annesine benim böyle bir kızım yok diye yalan söyler. (7)

Büyük oğlan, kardeşini kuyuya attıktan sonra, onu kurtların yediğini söyler. (9)

Köse, sahtekâr ve yalancı birisidir. (63)

W154. Nankörlük

Keloğlan, kendisini vezir yapan tilkiyi sokağa atarak nankörlük eder. (5)

W161. Çapkınlık

Gelinine göz koyan padişah çapkın birisidir. (14)

Bey, kadın düşkünü bir kimsedir. (66)

W181. Kıskançlık

Büyük kardeşler, kendilerinin yapamadığını yapan küçük kardeşlerini kıskanırlar. (10)

Kral kızı, Miski Bahar'ın güzelliğini kıskanır ve ona sahip olmak ister. (12)

Padişah, gelinin maarifetlerini görünce oğlunu kıskanır ve onu ortadan kaldırmayı planlar. (14)

Üvey anne eve geldikten sonra kızı kıskanmaya başlar. (22)

Üvey anne, kızın güzelliğini kıskanarak ondan kurtulmak ister. (34)

Zengin adamın ikinci karısı, birinci hanımın sonradan bir çocuğu olunca onu kıskanır. (36)

Beyin diğer hanımları, altın saçlı oğlanla altın saçlı kız doğuran üçüncü hanımı kıskanırlar, çocukları alıp kucağına kedi ve köpek yavrusu verirler. (50)

Iki hırsız, oduncuyu kıskanırlar ve eşeğini çalarlar. (68)

W185. Zor kullanma

Lala, beyoğlunun hanımına sahip olmak için üç çocuğunu öldürür. (52)

W193. Zorla alma

Dünya güzeli, sihirli nesneleri oğlanı sarhoş ederek elinden alır. (37)

Keloğlan, danasının parasını vermeyen beyden çeşitli hileler yaparak paralarını alır. (66)

X. MIZAH

X0 - X99 YENİLGİNİN MİZAHI

X10 Yenilginin mizahı

X100-X199 KABİLİYETSİZLİĞİN MİZAHI

X100 Kâbiliyetsizliğin mizahı

X120 İyi görmemenin mizahı

X130 Diğer fizikî yetersizliklerin mizahı

X200-X599 SOSYAL SINIFLARIN MİZAHI

X200-X299 ESNAF İLE ALIŞVERİŞİN MİZAHI

X200 Esnaf ile alışverişin mizahı

X210 Değirmenciler hakkında nükteler

X220 Terziler hakkında nükteler

X230 Kasaplar hakkında nükteler

X240 Ayakkabıcılar hakkında nükteler

X250 Diğer sanatkarlar ve esnaflar hakkında nükteler

X300-X499 İŞ SAHİPLERİ İLE ALIŞ VERİŞİN MİZAHI

X300 İş sahipleri ile alış verişin mizahı

X310 Hukukçular üzerine nükteler

X330 Üst düzey yöneticiler üzerine nükteler

X350 Öğretmenler üzerine nükteler

X370 Alimler üzerine nükteler

X410 Vaizler (din adamları) üzerine nükteler

X460 Diğer iş sahipleri hakkında mizah

X500-X599 DİĞER SOSYAL SINIFLARLA İLGİLİ MİZAH

X500 Diğer sosyal sınıflarla ilgili mizah

X510 Tefeciler hakkında nükteler

X520 Fahişeler hakkında nükteler

X530 Dilenciler hakkında nükteler

X540 Deliler hakkında nükteler

X550 Gizli sosyal sınıflar hakkında nükteler

X600-X699 MİLLİYET VE IRKLARLA İLGİLİ MİZAH

X600 Milliyet ve ırklarla ilgili mizah

X610 Yahudiler hakkında nükteler

X650 Diğer milliyetler ve ırklar hakkında nükteler

X680 Çeşitli şehirler hakkında nükteler

X700-X799 CİNSİYETLE İLGİLİ MİZAH

X700 Cinsiyetle ilgili mizah

X750 Yaşlı bakireler üzerine nükteler

X760 Kur yapma üzerine nükteler

X800-899 SARHOŞLUK ÜZERİNE YAPILAN NÜKTELER

X900-X1899 MÜBALAĞA VE YALANIN MİZAHİ

X910-X1099 Olağanüstü adamla ilgili yalan

X910-X959 Olağanüstü adamın doğumu, yetişmesi, ölümü, fizikî yapısı ve gücü hakkında yalanlar

X910 Olağanüstü adam hakkında yalan

X920 İri adam (dev adam) hakkında yalan

X930 Olağanüstü insanların fizikî yapısı, huyları hakkında yalan

X940 Olağanüstü güçlü adam hakkında yalan

X960-X1019 Olağanüstü insanın marifetleri hakkında yalan

X960 Olağanüstü insanın marifetleri hakkında yalan

X980 İş veya meslekle ilgili marifetler hakkında yalan

X1010 Olağanüstü aklın marifetleri hakkında yalan

X1020-X1079 Olaganüstü adamın sahip olduğu olaganüstü özellikler

X1020 Olaganüstü adamın sahip olduğu olaganüstü özellikler hakkında yalan

X1030 Olaganüstü binalar hakkında yalan

X1060 Olaganüstü adamın sahip olduğu diğer olaganüstü özellikler hakkında yalan

X1070 Olaganüstü adamın ailesi

X1080-X1099 Olaganüstü adamın yaptığı işler hakkında yalan

X1100-X1199 BÜYÜK AVCILAR VE BALIKÇILAR HAKKINDA YALAN

X1100 Olaganüstü avcılar hakkında yalan

X1110 Hayret verici av hakkında yalan

X1120 Büyük nişancı hakkında yalan

X1130 Avcının görülmedik tecrübeleri hakkında yalan

X1150 Balıkçılık hakkında yalanlar

X1200-X1399 HAYVANLAR HAKKINDA YALANLAR

X1200 Olaganüstü hayvanlar hakkında yalan

X1210 Memeli hayvanlar hakkında yalanlar

X1250 Kuşlar hakkında yalanlar

X1280 Böcekler hakkında yalanlar

X1300 Balıklar hakkında yalanlar

X1320 Sürüngenler hakkında yalanlar

X1340 Diğer hayvanlar ve hem karada hem suda yaşayan olaganüstü hayvanlar hakkında yalanlar

X1370 Hayalî hayvanlar hakkında yalanlar

X1400-X1499 BİTKİLER,MEYVELER,SEBZELER VE AĞAÇLAR HAKKINDA YALANLAR

X1400 Bitkiler,meyveler,sebzeler ve ağaçlar hakkında yalanlar

X1410 Meyveler hakkında yalanlar

X1420 Sebzeler hakkında yalanlar

X1450 Tarla bitkileri hakkında yalanlar

X1470 Ağaçlar hakkında yalanlar

X1480 Çiçekler hakkında yalanlar

X1490 Çeşitli bitki motifleri hakkında yalanlar

X1500-X1599 COGRAFYA VE TOPOGRAFYA HAKKINDA YALANLAR

X1500 Coğrafya ve topoğrafya hakkında yalanlar

X1510 Yeryüzü şekilleri hakkında yalanlar

X1520 Dağlar ve tepeler hakkında yalanlar

X1530 Olağanüstü toprak hakkında yalanlar

X1540 Su şekilleri hakkında yalanlar

X1550 Coğrafya ve topoğrafya ile ilgili çeşitli motifler

X1560 Şehirler hakkında yalanlar

X1600-X1699 HAVA VE İKLİM HAKKINDA YALANLAR

X1600 Hava ve iklim hakkında yalanlar

X1610 Rüzgarlar ve fırtınalar hakkında yalanlar

X1620 Soğuk hava hakkında yalanlar

X1630 Sıcak hava hakkında yalanlar

X1640 Kuru hava hakkında yalanlar

X1650 Yağış ve nem hakkında yalanlar

X1660 İklim hakkında yalanlar

X1700-X1799 MANTIKÎ MASKARALIKLAR HAKKINDA YALANLAR

X1700 Mantıkî maskaralıklar hakkında yalanlar

X1710 Sayılar hakkında yalanlar

X1720 Vücudun gülünç ihmali

X1740 Tabiat kanunlarının gülünç ihmali

X1750 Nesnelerin tabiatının gülünç ihmali

X1760 Soyut maddelerin tabiatının gülünç ihmali

X1780 Nesnelerin tabiatı üzerine anlatılan gülünç hikayeler

X1790 Diğer mantıkî maskaralıklar

X1800-X1899 ÇEŞİTLİ YALANLAR VE MÜBALÂĞALAR

X1800 Çeşitli yalanlar ve mübalağalar

X1810 Çeşitli nesneler hakkında anlatılan hikayeler

X1850 Diğer anlatılan hikayeler

Z. ÇEŞİTLİ MOTİF GRUPLARI

Z0 - Z99 FORMÜLLER

Z0 Formüller

Z10 Masalların formülistik çatıları

Z20 Toplama hikayeler

Z30 Bir sahneyi veya olayı içeren zincirlemeler

Z40 Bağımsız üyeli zincirlemeler

Z50 Zincirleme hikayeler - Çeşitli

Z60 Diğer formulistik motifler

Z100-Z199 SEMBOLİZM

Z100 Sembolizm

Z110 Canlandırma (kişileştirme)

Z140 Sembolik renkler

Z150 Diğer semboller

Z200-Z299 KAHRAMANLAR

Z200 Kahramanlar

Z210 Kahraman kardeşler

Z230 Kahramanın olağanüstü tarifi

Z300-Z399 EŞSİZ İSTİSNALAR

Z300 Eşsiz istisnalar

Z310 Özel yaralanmalar

Z320 Sadece bir şeye veya kişiye uyacak nesne

Z350 Diğer eşsiz istisnalar

Z64. Atasözleri

Bey beyliğini vermiş; kız kızlığını vermemiş. (47)

Ağaya değmedik taş, onmadık baş olmaz. (56)

El elden, akıl akıldan üstündür. (63)

Z71. Formulistik sayılar

Z71.1. Formulistik sayı: 3

3 altın (5)
3 sene (5)
3 parça eşya (6)
3 gün (6)
3 ay (8)
3 gün (8)
3 oğul (10)
3 erkek kardeş (10)
3 kız kardeş (10)
3 şart (11)
3 arkadaş (11)
3 elma (12)
3 erkek kardeş (14)
3 ok (14)
3 gün (14)
3 defa seslenmek (14)
3 turunç (15)
3 gün (15)
3 kız kardeş (21)
3 gün (21)
3 gün (22)
3 güvercin (22)
3 yıllık yol (23)
3 yıl (24)
3 kuruş (28)
3 oğul (30)
3 zeytin çekirdeği (30)
3 erkek kardeş (31)
3 tane ev (31)
3 günlük yol (32)
3 atlı kişi (33)
3 atlı (37)
3 kuruş (40)
3 gün (40)
3 gün (41)
3 gün mühlet (41)
3 kardeş (42)
3 taş (42)
3 sihirli nesne (42)
3 gün (43)
3 oğul (46)
3 kız (46)
3 gün 3 gece (46)
3 can (46)
3 yumurta (46)
3 elma (49)
3 çocuk (52)
3 kız kardeş (53)
3 karpuz (53)
3 arslan yavrusu (53)
3 yön (53)
3 kız (54)

3 gün (55)
3 defa kuş uçurma (55)
3 elma (56)
3 nasihat (58)
3 yıl (58)
3 cambaz kardeş (60)
3 erkek kardeş (63)

Z71.3. Formulistik sayı: 5

5 altın (5)
5 gün (8)
5 gün (14)
5 gün (15)
5 gün (22)
5 yıl (24)
5 kuruş (28)
5 atlı (37)
5 kuruş (40)
5 gün (40)
5 katır (62)

Z71.4. Formulistik sayı: 6

6 ay (25, 29, 65)

Z71.5. Formulistik sayı: 7

7 kat yeraltı (9)
7 kat yeraltı (11)
7 kız çocuk (20)
7 yaş (20)
7 erkek kardeş (23)
7 dağ (23)
7 adam (32)
7 erkek kardeş (33)
7 gün 7 gece (33)
7 gün 7 gece (36)
7 canlı Arap (42)
7 gün 7 gece (42)
7 kat yerin altı (44)
7 yıl (51)
7 gün düğün (51)
7 sene (53)
7 sene (54)
7 kız kardeş (65)
7 erkek kardeş (65)

Z71.5.1. Yedi erkek ve bir kız kardeş

Yedi erkek ve bir kız kardeş (23, 33)

Z71.6. Formulistik sayı: 9

9 ay (22)

9 ay (23)

9 başlı dev (23)

9 çocuk (36)

9 dağın arkası (36)

Z71.12. Formulistik sayı: 40

40 gün 40 gece düğün: (6,7,10,11,15,16,20,21,23, 24,28,34,35,36,39,40,41,43,44,45,47,48,49,50,52, 65)

40 eşkin at (6)

40 keskin kılıç (6)

40 katır, kırk satır (7,15,22,35,51)

40 hırsız (8)

40 kişi (8)

40 tuluk et (9)

40 tuluk su (9)

40 gün yas (10)

40 gün, 40 gece duâ (12, 39)

40 türlü baharat (12)

40 kapı (12)

40 tane at (15)

40 ev (18)

40 gün, 40 gece ziyafet (20, 29)

40 yıl (20)

40 deve yükü cevahir(20)

40 yıl ibadet (25)

40 katlı zincir (29)

40 odalı saray (29)

40 gün (36)

40 kap yemek

40 oda (39)

40 cariye (41)

40 kız (43)

40 gün (43)

40 katır yükü (43)

40 oğul (44)

40 kız (44)

40 başlı ejderha (44)

40 Arap kızı (51)

40 değnek (54)

40 odalı köşk (54)

40 gün misafirlik (54)

40 koyun (61)

40 sinek (64)

40 uçan (64)

40 kardeş (64)

40 kişi (64)

40 araba (32)

40 çift öküz (32)

40 kişi (32)

40 at (64)

40 düğmeli yelek (65)

40 altın (68)

Z71.12.0.2. Kırk gün mühlet isteme

Çoban padişahtan karısını bulabilmek için kırk gün mühlet ister. (42)

Padişah, vezir olmak isteyen adamdan sorduğu bilmecenin cevabını kırk gün içinde getirmesini ister. (49)

Padişah, vezirine soruların cevabını bulabilmesi için kırk gün mühlet verir. (69)

Z111. Ölünün canlanması

Şehzâde, ölen karısını güvercinlerin söylediğini yaparak diriltir. Yüzüğü çıkarıp tüyleri vücuduna sürünce kız canlanır. (22)

Beyoğlu, can elmasını dudağına sürünce kız canlanır. (33)

Beyoğlu, kızı teneşire yatırınca zehir ağzından düşer ve canlanır. (34)

Kızın başında okuduğu ölü kırk gün sonra dirilir. (39)

Z116.6. Ölünün mesajları

Öbür dünyadaki anne oğluna, babasının istediği yüzüğü vererek neler yapması gerektiğini söyler. (14)

Padişahın karısına doğum yaptırmaya giden kız, mezardaki annesini ziyaret ederek, ondan neler yapması gerektiğini öğrenir. (22)

Z141. Sembolik renk: Kırmızı

Kırmızı bayrak, doğacak çocuğun oğlan olacağının işaretidir. (20)

Al bayrak, doğacak çocuğun kız olacağının işaretitir. (33)

Z143. Sembolik renk: Siyah

Siyah bayrak doğacak çocuğun kız olacağının işaretidir. (20)

Siyah bayrak, doğacak çocuğun oğlan olacağının işaretidir. (33)

Z183. Sembolik isimler

Kırk türlü baharattan yapılarak canlanan kıza, kokusundan dolayı Miski Bahar adı verilir. (12)

Padişahın kızı, doğan çocukların Ne İdim, Ne Oldum Ne Olacağım adlarını koyar. (27)

Z254. Takdir edilen kahraman

Yılanlar sultanı, kızını kurtaran Avcı Mehmet'i takdir ederek ona sihirli bir boncuk verir. (6)

Zümrüdü Anka kuşu yavrularını kurtaran kahramanı yeryüzüne çıkarır. (9)

Padişah, şehzâdeyi ölümden kurtaran çobanı takdir ederek kızı ile evlendirir ve vezir ilan eder. (28)

Hazineyi soyan hırsız, ustalığından dolayı takdir edilerek affedilir. (43)

Z293. Kahramanın dönüşü

Ağabeyleri tarafından kuyuya atılan kahraman, yeraltı ülkesinde devi öldürdükten sonra padişah kızı

ile evlenip Zümrüdü Anka kuşunun sırtında yeryüzüne çıkar ve babasının yerine padişah olur. (9)

Padişahın küçük oğlu, ağabeyleri tarafından kuyuda bırakıldıktan sonra devi öldürüp yeryüzüne çıkar ve kurtardığı küçük kız ile evlenir. (10)

Kız, âşık olduğu güvercini bulup evlenir ve onu evine getirir. (18)

Kız olarak ülkeyi terk eden kahraman, devlerin bedduası ile erkek olur ve ülkesine döner. (20)

Allah'a elçi olarak gönderilen vezirin oğlu verilen vazifeyi yerine getirerek döner ve padişahın kızı ile evlenir. (25)

Anne ve babasını bulmak için yollara düşen şehzâde onları büyücüden kurtararak ülkesine döner. (36)

Küçük oğlan, kaybolan karısını enişteleri olan perilerin ve devlerin yardımıyla bulur ve ülkesine döner. (46)

Vezir olmak isteyen adam, padişahın sorularına kırk gün içinde cevap bulur ve vezir olur. (49)

S O N U Ç

Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma adını taşıyan tezimizin sonunda, vardığımız sonuçları şöyle açıklayabiliriz:

Öncelikle tezimizin, Afyonkarahisar masalları üzerine yapılmış, ilk ilmî çalışma olduğunu belirtebiliriz. Şimdiye kadar yapılmış çalışmalar talebe tezleri ve arşivlerle müstakil bir kitap ile dergilerde metin neşrinden ileri gidememiştir. Ayrıca, ilk defa yetmiş Afyonkarahisar masalı bir araya getirilmek suretiyle ilmî metotlarla tasnif ve tahlilleri yapılmıştır.

Bu masalların on altı tanesi daha önce yayınlanmamış, on yedi tanesi talebe tezlerinden ve arşivlerden alınmıştır. Böylece talebe tezlerinde ve arşiv kasetlerinde kalmaya mahkum on yedi masal ile, unutulmaya yüz tutmuş otuz yedi masal, halk ağzından derlenerek ilim âlemine sunulmuş olmaktadır.

Çalışmamıza esas olan 70 masalın, birinci bölümde tip yapısı incelenmiştir. Bu bölümde, masalların tip tasnifi yapılarak Türk ve dünya masalları arasındaki yeri araştırılmıştır. Önce Türk masal kataloğu olan Eberhard-Boratav kataloğu ile mukayeseleri yapılarak oradaki tip numaraları verilmiştir. Daha sonra dünya masalları kataloğu olan Aarne-Thompson kataloğundaki tip numaraları da eklenmiştir.

Eberhard-Boratav kataloğunda on dört Afyonkarahisar masalının tip numarası tesbit edilememiştir. Bu metinle-

rin iki tanesi fıkradır. Katalogda fıkralara yer verilmemiştir. Bu yüzden bu metinlerin tiplerinin de olmaması tabiidir. Ancak tipi bulunmayan on iki masal için yeni bulunan tipler demek mümkündür.

Eberhard-Boratav kataloğunda 378 masal tipi vardır. Bu eserden sonraki yıllarda, masallar üzerine yapılan çalışmalarda pek çok yeni masal tipi tesbit edilmiştir. Bu yüzden bu kataloğun, yeni tiplerle genişletilmesi gerektiği, yapılan her yeni çalışmadan sonra bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Tezimizin ikinci bölümünde Afyonkarahisar masallarının motif yapısını inceledik. İncelediğimiz masallarda tesbit ettiğimiz motifler, dünya halk edebiyatı mahsüllerinin motif kataloğu olan "Motif-Index of Folk-Literature" adlı eserdeki motif tasnifi esas alınarak tasnif edildikten sonra, oradaki motif numaralarını verdik. Masallarımızda olduğu halde Motif-Index'te bulunmayan motifler de olmaları gereken yerlerine konularak başlarına bir (T) harfi getirilmiştir. Bu tür motiflerin sayısı 80'dir. Bu çalışma, Motif Index'te olmayan bu motifleri de kazandırmış olmaktadır.

Motif-Index'te "A" harfi ile gösterilen "mitolojik motifler" ve "X" harfiyle gösterilen "mizah" motiflerinin örneklerine masallarımızda rastlanmamıştır. "J" harfi ile gösterilen "akıllılar ve aptallar" başlıklı motiflerden "aptallar" bölümüne giren masal motiflerinin de masallarımızda çok az olduğu görülmüştür. Bunun yanında, bilmecelerin cevabını bilen köylü kızı, darda kalanlara akıl veren

derviş ve Keloğlan gibi akıllılık ve uyanıklık motiflerine daha çok rastlanmıştır.

Motif-Index'te her motif grubu bir harfle gösterilerek 100'lü ve 10'lu tasnifler halinde "Detailed Synopsis" (Detaylı Özet) başlığı altında motif gruplarının alt başlıkları verilmiştir. Bugüne kadar yapılan motif çalışmalarında bu motif guruplarının sadece 100'lü tasnif başlıkları tercüme edilmiştir. Biz bu çalışmamızda eserden faydalanmayı daha da kolaylaştırmak için ilk defa 10'lu tasnif başlıklarını da tercüme ettik.

Masallarımızın yok olmasının sebeplerinin başında, radyo ve televizyon gibi iletişim ve eğlence araçlarının yaygınlaşması sonucu eğlence kültürümüzün değişmesi gelmektedir. Artık köylerimizde kahve ve köy odaları toplantıları yapılmamakta, uzun kış gecelerinde yaşlılar çocuklara masal, efsane, fıkra anlatmamaktadır. Bu sebeple yeni kaynak şahıslar yetişmemektedir. Derleme için köylere gittiğimde, en çok duyduğum sözlerden birisi "Ah falan adam olsaydı" sözü olmuştur. Bu yok olmuş kişilerden, bu türleri dinleyen bugünkü yaşlılar, yeni nesillere anlatma imkânı bulamadıkları için unutmuşlardır. Bu durum da, anlatmaya dayalı kültür malzemelerimizin felaketini hızlandırmaktadır.

Son olarak, bu olumsuzlukları da göz önüne aldığımızda, bu malzemenin hiç vakit geçirilmeden, derlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda, devletin ilgili kuruluşlarına, üniversitelere ve sahanın uzmanı olan ilim adamlarına büyük görev düştüğünü, şahsî kanaatimiz olarak belirtebiliriz.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

Antti Aarne, **Verzeichnis der Märchen Typen mit Hilfe Von Fachgenossen, Ausgearbeitet, Helsinki 1910.**

Ziyat Abdülmecit Akkoyunlu, **Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Terisi,** Ankara 1982, (Yayınlanmamış doktora tezi).

Turgut Acar, **Artvin İli Ağıtları,** Erzurum 1972, (Yayınlanmamış doktora tezi).

Nuray Açıkgöz, **Emirdağ Kaçarlı Türkmenleri Ağzı** (İnceleme-Metin-Sözlük), Elazığ 1990 (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi)

Hülya Adalı, "Masal Kitaplığımız ve Bize Gelen Masal Kitapları", **Masal Araştırmaları/Folktale studies-I,** İstanbul 1988, 239-247.

Metin Akın, **Dünden Bugüne Emirdağ,** Emirdağ, 1984.

Mesut Aksoy, **Dişli (Afyon) Folklorundan Örnekler,** Erzurum 1979 (lisans tezi).

Tahir Alangu, **Masal Araştırması Sahasına Toplu Bir Bakış ve Türk Masallarının İç Yapısı İle Kahramanları Üzerine Bir Deneme,** İstanbul 1942-1943 (İ.Ü.Türkiyat Enstitüsü lisans tezi).

————————, **Billur Köşk Masalları,** İstanbul 1961, 1990.

————————, **Keloğlan Masalları,** İstanbul 1967, 1990.

————————, **Türk Folkloru El Kitabı,** İstanbul 1988.

Ali Berat Alptekin, **Taşeli Platosu Masallarından Motif ve Tip Araştırması,** Erzurum 1982 (Yayınlanmamış doktora tezi)

Ali Berat Alptekin, "Edebiyat Fakültesinde Yapılan Talebe Tezlerindeki Masallar", **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi II**, İzmir 1983, 208-228.

————————, "Türk Masallarında Yeni Tesbit Edilen Tipler" **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi 33**, Aralık 1984, 170-188

————————, "Motif", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, 6.cilt, İstanbul 1986, 401-402

————————, "Günümüzde Bir Masal Araştırıcısı: Saim Sakaoğlu", **Masal Araştırmaları/Folktale Studics** 1, Hazırlayan Nuri Tuncer, İstanbul 1988, 189-194

————————, Hayvan Masalları, Ankara 1991.

———————— -Esma Şimşek, "Türk Destanlarının Motif Yapısı", **Türk Dünyası Araştırmaları(65)**, Nisan 1990, 197-254

Suat Salih Arsal, **Öztürk Masalları**, Mersin 1935.

Mehmet Ali Arslan, **Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar**, Erzurum 1980 (Yayınlanmamış doktora tezi).

İbrahim Arslanoğlu (Yeni yazıya aktaran), **K.D. Türk Masalları**, İstanbul 1991.

Nurullah Ataç (Çeviren), **Aisopos Masalları**, İstanbul 1974.

Mehmet Aydın, **Bayat Boyu ve Oğuzların Tarihi**, Ankara 1984.

Dr.Mehmet S.Aydın-Süleyman Bozok-Hüseyin Genç, **Afyonkarahisar Masalları**, Afyon 1983.

Nurkan Aytekin, **Afyon Merkez İlçe Ağzı Üzerine Bir Dil Araştırması**, İstanbul 1970 (lisans tezi).

Azerbeycan Edebiyatı İncileri/Nağıllar, (Tertib eden Nureddin Seyidov), Bakü 1985.

H.Bahtaver, Türk Masalları, İstanbul 1930.

Dr.Turhan Baraz-Semra Tetik-Nazmiye Özsan, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi/Konu-Yazar Kaynakçası, Eskişehir 1986.

Haluk Benderli, Afyonkarahisar Folklorundan Örnekler, Erzurum 1980 (lisans tezi).

Birinci Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Afyon 1990.

Pertev Naili Boratav, "Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivi", Anaka Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, 1(1) 1947, 99-111.

————————, Contes Turcs, Paris 1955.

————————, Zaman Zaman İçinde, İstanbul 1958

————————, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, İstanbul 1969.

————————, Az Gittik Uz Gittik, Ankara 1969.

Elcanor Brockett, Turkische Volksmärchen, Berlin 1970.

————————, Turkish Fairy Tales, London 1965.

Ahmet Caferoğlu, Anadolu Diakktolojisi Üzerine Malzeme I, İstanbul 1942.

————————, Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1942.

————————, Anadolu Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1943

————————, Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar, İstanbul 1944.

Ahmet Caferoğlu, **Güneydoğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar**, İstanbul 1945.

————————, **Kuzey Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar**, İstanbul 1946.

————————, **Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler**, İstanbul 1948.

————————, **Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler**, İstanbul 1951.

Gülen Çetin, **Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde Yapılan Folklorla İlgili Lisans Tezleri Bibliyografyası (1940-1980)**, Ankara 1980.

Şenol Çetinkol, **Dinar Türkmen Ağzı (İncelem-Metin-Sözlük)**, Erzurum 1971 (lisans tezi).

Yusuf Ziya Demircioğlu, **Yörükler ve Köylülerde Hikayeler, Masallar**, İstanbul 1934.

Mehmet Saffet Devrim, **Su Bizim Belde (Tarih-Turizm-Folklor**, Ankara 1975.

Ali Dehri Dilçin, **Çankırı Masalları**, Çankırı 1933.

Ali Duymaz, **Bingöl Efsaneleri (İnceleme-Metinler)**, Elazığ 1989 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Wolfram Eberhard und Pertev Naili Boratav, **Typen Turkischer Volksmärchen**, Wiesbaden 1953.

————————, **Minstrel Tales From Southeastern Turkey**, New York 1980.

Paşa Efendiyev, **Azerbaycan Sifahi Halg Edebiyyatı**, Bakü 1981

Mehmet Ali Ekrem-Mehmet Ali Hilmiye, **Tepegöz (Dobruca) Masalları**, Bükreş 1985.

Selma Ekren, **Turkish Fair Tales**, New Jersey 1964.

Şükrü Elçin, **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara 1981, 1986.

Ahmet Bican Ercilasun, **Kars İli Ağızları**, Ankara 1983.

———————-A.Şekür Turan, (Latin harflerine ve Türkiye Türkçesine Aktaranlar, **Uygur Halk Masalları**, Ankara 1989.

Kerim Aydın Erdem, **Keloğlan İle Anası**, Ankara 1977.

Metin Ergun, **Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma**, Erzurum 1988 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Ziya Gökalp, **Altın Işık Masallar**, İstanbul 1983.

Süleyman Gönçer, **Afyon İli Tarihi**, Cilt:I, İzmir 1971.

———————, **Afyon İli Tarihi**, Cilt:2, Afyon 1991.

İsmail Görkem, **Elazığ Efsaneleri Üzerinde Araştırmalar (Metinler ve İncelemeler)**, Elazığ 1987 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

J.Grimn-W.Grimn, **Dünya Edebiyatından Seçmeler, Masallar** Çeviren Ali Kaya, İstanbul 1992.

Tuncer Gülensoy, **Kütahya ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)**, Ankara 1988.

Fevzi Gümüş, **Bolvadin Tarih ve Folkloru**, İstanbul 1978.

Umay Günay, **Elazığ Masalları (İnceleme)**, Erzurum 1975, (Doktora tezi).

———————, "**Masallarda Değişen Motifler ve Tesirleri**" **Türk Kültürü**, 18(211,212,213,214) Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos 1978.

Eflatun Cem Güney, **En Güzel Türk Masalları**, İstanbul 1948.

————————, **Bir Varmış Bir Yokmuş**, İstanbul 1956.

————————, **Evvel Zaman İçinde**, İstanbul 1957.

————————, **Gökten Üç Elma Düştü**, İstanbul 1960,1967.

————————, **Az Gittim Uz Gittim**, İstanbul 1961.

————————, **Masallar**, Ankara 1990

Seza Güngör, **Halk Bilgisi Haberleri Bibliyografyası**, Elazığ 1990, (Lisans tezi).

Nimetullah Hafız, **Kosova Türk Halk Edebiyatı Metinleri**, Priştine 1985.

İkinci Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Afyon 1991.

Mahmut İslamoğlu, **Kıbrıs Türk Folkloru**, Kıbrıs 1969.

Ayhan Kalkan, **(Her Yönü İle İlçemiz) Dinar**, Ankara 1983.

Zekeriya Karadavut, **Yozgat Efsaneleri (İnceleme-Metin)**, Konya 1992 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Yakup Kavas, **Dünden Bugüne Bolvadin**, Bolvadin 1984.

Ahmet Kaya, **"Belleten" deki Halk Edebiyatı ve Folklor İle İlgili Yazılar**, Erzurum 1976 (Lisans tezi).

İsa Kayacan, "Afyonkarahisar Masalları", **Türkeli Gazetesi** Sayı 7649, Afyon 19 Ekim 1985.

İ.Gündağ Kayaoğlu, **Türk Halk Bilimi İle İlgili Kitaplar İçin Bir Bibliyografya Denemesi (1985-1990)**, İstanbul 1991.

Yusuf Kenan Kayhan, **Afyon Folklorundan Örnekler**, Erzurum 1980 (Lisans tezi).

Edip Kızıldağlı, **Hatay Masalları**, İskenderun 1986.

Ramazan Kiraz, Yavaşlar Kasabası (Sandıklı-Afyon) Ağzı, İstanbul 1977 (Lisans tezi).

Rabia Kocaarslan, Afyonkarahisar Halk Edebiyatı ve Folkloru, İzmir 1987 (Lisans tezi).

Yıldız Kocasavaş, Uygur Halk Masalları (Gramer-metin,tercüme, sözlük) İstanbul 1990 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Hamit Zübeyir Koşay, Dokuz Ötkünç, Ankara 1929.

Hasan Köksal, Battalnamelerde Tip ve Motif Yapısı, Ankara 1984.

Ignas Kunoş, Oszman-Török Nepköltesi Gyüjtemeni I, Budapeşte 1887, 1889.

————————, Turkische Volkmärchen aus Stanbul, Leiden 1905.

————————, Turkische Volkmärchen aus Adakale, Lcipzig 1907.

————————, Türk Halk Edebiyatı, İstanbul 1925.

————————, Türk Masalları, Türkçeleştiren Gazi Yener, İstanbul 1987.

Cemal Kurnaz, "Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Yapılan Tez Çalışmaları" Türk Kültürü, 21(243), Temmuz 1993.

Max Lüthi, Märchen, Stuttgart 1968.

Zeynelabidin Makas, Tufuryanlı Abbas ve Gülgez Peri Hikayesi Üzerine Bir Araştırma, Erzurum 1982 (Yayınlanmamış doktora tezi).

İrfan Ünver Nasrattınoğlu, **Her Yönüyle Afyonkarahisar**, Ankara 1975.

————— -Mehmet Ünver Nasrattınoğlu, **Afyonkarahisar Ağzı**, Ankara 1986.

İsrafil Okutan, **Lisans Tezleri Kataloğu**, (Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Kısmı), Erzurum 1983.

Mustafa Can Onaran, **Türk Kültürü Dergisi Folklor ve Halk Edebiyatı Bibliyografyası**, Erzurum 1986 (Lisans tezi).

Ercan Oyal, **Afyon Halk Bilgisi**, Ankara 1974, (Lisans tezi)

İsa Özkan, **Abdurrahman Han Destanı**, Ankara 1989.

Vladimir Ja. propp, (Çeviren: Hüseyin Gümüş), **Masalların Yapısı ve İncelenmesi**, Ankara 1985.

—————, (Çevirenler: Mehmet Rıfat-Sema Rıfat) **Masalın Biçimbilimi**, İstanbul 1985.

Cevahir Sağlam, **Emirdağ Afyon Folklor ve Etnoğrafyası**, Konya 1989 (Lisans tezi).

Saim Sakaoğlu, **Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil**, Ankara 1973, (Doktora tezi).

—————, "Formel Kavramı ve Türk Masallarında Benzer Durumlarda Kullanılan Formeller", **I.Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri**, Ankara 1974, 148-154.

—————, "İngiliz, Fransız ve Alman Dillerinde Anadolu Masalları Bibliyografyası", **Türk Folklor Araştırmaları Yıllığı**, Ankara 1976, 209-222.

—————, "Masalda İleriye Hazırlık Motifleri", I.Ulus-

lararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri II. Cilt, Ankara 1976, 291-294.

Saim Sakaoğlu, **Türk Çocuklarına Masallar**, Ankara 1977.

————————, "Bursalı Lamiî'nin Letâif'indeki Hayvan Masalları" **Journal of Turkish Studies/Türklük Bilgisi Araştırmaları**, (3), 1979, 279-289.

————————, **Anadolu Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerinin Tip Kataloğu**, Ankara 1980.

————————, **Kıbrıs Türk Masalları**, Ankara 1983-1986.

————————, **Sahada Derleme Metodları**, Erzurum 1988.

————————, **Folklor Bibliyografyaları Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme**, Konya 1991.

————————, Metin Ergun (Latin Harflerine ve Türkiye Türkçesine Aktaranlar), **Türkmen Halk Masalları**, Ankara 1991.

Sultan Semiha Sandıkçı, **Afyon Başmakçı Bucağı ve Çaglayan Köyü Halk Edebiyatı**, İzmir 1982 (Lisans tezi)

Bilge Seyidoğlu, **Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar (Metinler ve Açıklamalar)**, Ankara 1975.

Musa Seyirci-Refik Başyılmaz, **Her Yönüyle Akasım'ın Şehri Suhut**, Afyon 1982.

———————— -Ahmet Topbaş, **Afyonkarahisar (Folklor-Etnografya-Arkeoloji-Sanat Tarihi) Bibliyografyası**, Afyon 1984.

———————— -Ahmet Topbaş, "Afyonkarahisar Halkbilimi ve Etnografya Bibliyografyası", **Halk Kültürü**, 1985/2, İstanbul 1985, 83-70.

Otto Spies, **Türk Halk Kitapları** (Tercüme: Behçet Gönül), İstanbul 1941.

————————, **Turkische Märchen**, Düsseldorf-Köln 1967.

Esma Şimşek, **Arzu ile Kamber Hikayesi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma**, Elazığ 1987 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

————————, **Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması**, Elazığ 1990, (Yayınlanmamış doktora tezi).

Nail Tan, **Folklor (Halkbilimi)**, İstanbul 1985.

Nuri Taner, "Halk Bilgisi Haberleri, Folklor Postası, Türk Folklor Araştırmaları, Folklor, Folklora Doğru, Halkbilimi, Sivas Folkloru, Türk Folkloru Dergilerinde Yayınlanan Masalların Bibliyografyası, **Masal Araştırmaları/Folktale Studies-I**, İstanbul 1988, 77-131.

————————, (Hazırlayan), **Masal Araştırmaları/Folktle studies-I**, İstanbul 1988.

Fevziye Abdullah Tansel, **Şiirler ve Halk Masalları**, Ziya Gökalp Külliyatı-I, Ankara 1957, 1977.

Naki Tezel, "Anadolu Masalları", **Halk Bilgisi Haberleri** 10. cilt, 115. sayfa, 160-168, 116. sayı, 180-184, 118. sayı, 228-235, İstanbul 1941.

————————, **Keloğlan Masalları**, İstanbul 1936.

————————, **İstanbul Masalları**, İstanbul 1939.

————————, "Türk Halk Edebiyatında Masal", **Türk Dili**, 19(207), Ankara 1968.

————————, **Türk Masalları**, 1,2, Ankara 1971.

Naki Tezel, Türk Masalları, Ankara 1985.

Stith Thompson, The Folktale, New York 1946.

————————, Motif Index of Folk-Literatüre, 6. cilt USA, 1955-1958.

————————, The Types of The Folktale, Helsinki 1964.

Ahmet Topbaş, Afyonkarahisar Bibliyografya Denemesi, Afyon 1988.

Kâmil Toygar, "Çağrı" Folklor ve Halk Edebiyatı Bibliyografyası, Ankara 1984.

Mehmet Tuğrul, Malatya'dan Derlenmiş Masallar, Ankara 1946.

————————, Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı, İstanbul 1969.

Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası-I, Ankara 1971.

Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası-II, Ankara 1973.

Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası-III, Ankara 1975.

Tayyar Tarkan, Almanya'da ve Türkiye'de Sanat Masalları Eskişehir 1988 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Fikret Türkmen, Tahir İle Zühre, Ankara 1983.

Emin Ulu, Tokat Çevresinde Cin Fıkraları ve Masalları, Sivas 1990 (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Ahmet Edip Uysal, Traditional Turkish Folktales for children, Ankara 1986.

————————, Selections From Living Turkish Folktales, Ankara 1989.

————————, Yozgat Türk Halk Hikayelerinden Seçmeler, Ankara 1989.

Yasemin Vidinli, **Sandıklı Ağızlarından Derlemeler**, İstanbul 1976 (Lisans tezi).

Warren S.Walken-Ahmet Edip Uysal, **Tales Alive in Turkey**, Cambridge, Massachusetts 1966.

———————— **More Tales Alive in Turkey**, Texas Tech University 1992.

Barbara K.Walker, **Turkish Folktales For Children**, Ankara 1989.

Recep Yaşayacak, "Afyonkarahisar Folkloruna Genel Bakış", **Beldeniz** (1) Afyon 1985, 18-20.

Kazım Yetiş, "Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesindeki Tezlerin Bibliyografyası I", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi (XXIII)**, İstanbul 1981, 260-327.

Ömer Faruk Yıldızkaya, **Her Yönüyle Emirdağ**, Ankara 1986.

Oğuz Yorgancıgil, **Kıbrıs Folkloru**, Kıbrıs 1980.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

26341
2. cilt

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

AFYONKARAHİSAR MASALLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

II. CİLT
(METİNLER)

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Hazırlayan
Mehmet ÖZÇELİK

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

KONYA — 1993

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

M E T İ N L E R

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİNLER 369-695

1. TİLKİ İLE KEDİ 369
2. AYAĞINA DİKEN BATAN HOROZ 372
3. YARIM HOROZ 375
4. ÖKÜZÜN ALASI 377
5. KELOĞLAN İLE TİLKİ 380
6. AVCI MEHMET 383
7. GEDE KIZ 390
8. BALIK ADAM 394
9. DİPSİZ KUYU 398
10. GÜLÜ KOPARAN DEV 402
11. DAĞ ADAMI 406
12. MİSKİ BAHAR 411
13. PAMUK ANA İLE ÇOCUKLARI 417
14. PERİ KIZI 420
15. ÜÇ TURUNÇLAR 425
16. KONUŞMAYAN GELİN 433
17. KEÇİ KIZ 437
18. HİBARİ 442
19. KURUKAFA 446
20. PADİŞAHIN KIZI 449
21. KÖPEKLE EVLENEN KIZ 454
22. YILAN ADAM 458
23. KAYAOĞLAN 465
24. ÇÖPÇATAN 471
25. YAZILAN BOZULMAZMIŞ 474
26. PADİŞAH OLAN ÇOBAN 484

27. NE İDİM NE OLDUM NE OLACAĞIM 488
28. YİĞİT ÇOBAN 492
29. ARSLAN ALİ 495
30. İNSAN YİYEN KIZ 498
31. KELOĞLAN İLE DEV 502
32. MUSTAN 507
33. YEDİ KARDEŞİN BACISI 511
34. HABİBE 516
35. ODUNCUNUN ÇOCUKLARI 520
36. ÇOCUK İSTEYEN KADIN 526
37. DÜNYA GÜZELİ 532
38. KELOĞLAN İLE HAMAMCI 538
39. SABIR TAŞI 543
40. NAR TANESİ 546
41. BALIKÇININ OĞLU 551
42. AKILLI ÇOBAN İLE PADİŞAH 556
43. HASAN TAY 561
44. KIRK OĞLANLA KIRK KIZ 576
45. PADİŞAH KIZIYLA EVLENEN GENÇ 579
46. CANSIZ 582
47. TİRECİ KIZ 588
48. BEYOĞLU İLE AKILLI KIZ 592
49. ÇİFTÇİNİN KIZI 595
50. ALTIN SAÇLI OĞLANLA ALTIN SAÇLI KIZ 598
51. GURBETE GİDEN GELİN 602
52. KAZ ÇOBANI 608
53. PADİŞAHIN OĞLU İLE ATI 614
54. KAYGISIZ EV 626

55. TUZ KADAR SEVGİ 633
56. FATMACIK İLE ÜVEY ANNESİ 637
57. NOHUT OĞLAN 641
58. ÜÇ NASİHAT 644
59. HİÇ 648
60. KELOĞLAN İLE CAMBAZLAR 651
61. KELOĞLAN İLE KÖYLÜLER 655
62. KELOĞLAN İLE KÖSE 661
63. ESE İLE KÖSE 666
64. ZOR MEHMET AĞA 672
65. YEDİ KIZLAR 677
66. KELOĞLAN İLE BEY 681
67. ÖLÜLERİ BACADAN ÇEKTİREN KELOĞLAN 684
68. ODUNCU 686
69. PADİŞAH İLE VEZİRİ 689
70. ÇEŞMEDEKİ KATIR 695

1. TİLKİ İLE KEDİ

Zamanın birinde bir tilki ile kedi arkadaş olmuşlar. Ne bulurlarsa beraber yiyip içiyorlarmış. Her şey iyi, güzel gidiyormuş, fakat evin reisliği konusunda bir türlü anlaşamıyorlarmış. Bu nedenle aralarında sık sık tartışma çıkıyormuş. Her ikisi de "Dediğim dedik, çaldığım düdük" birbirlerine kafa tutuyorlarmış.

Bir gün şöyle bir anlaşma yaparlar:

"Eve kim iyi bakarsa, harcını, borcunu kim iyi karşılarsa, evin reisi o olacak."

O günden sonra hizmet yarışı başlar. Her ikisi de ne bulursa, ne yakalarsa alıp eve getirir. Aradan epey zaman geçmesine rağmen tilki birkaç kemik parçası ile birkaç tüyden başka bir şey bulamaz. Kedi ise her gün birkaç kuş tutup getirir. Sonunda tilki kedinin reisliğini kabul eder. Kedi tilkiyi işten işe, yokuştan yokuşa sürer. Tilki kediye "Kürklü Bey" adını takar. Beyliği kediden almak için türlü çareler düşünür.

Tilki, bir gün kırda gezerken sırtında bir kovan bal taşıyan bir ayı görerek şöyle seslenir.

"Hey koca ayı! Ayıların ayısı, dayıların dayısı, bana baksana sen! Korkmadan nasıl geçebiliyorsun buradan. Kürklü Bey'imiz seni görürse paramparça eder."

Ayı korkusundan sırtındaki kovanı atıp kaçar. Tilki kovanı alıp ine götürür. Sonra tekrar dışarı çıkarak güneşlenmeye başlar. Öğleye doğru ağzından bir demet mısırla geçmekte olan bir domuza seslenir:

"Hey koca domuz! Ağzındaki mısırları bırak da kaç! Bizim Kürklü Bey'e haber verirsem seni paramparça eder."

Domuz ağzındaki mısırları bırakıp kaçar. Akşama doğru ağzında koçaman bir koyunla bir kurt geçer. Kurdu da aynı şekilde korkutur:

"Hey koca kurt! Dur bakalım. Nereye böyle hızlı hızlı. Bırak ağzındaki koyunu! Bizim Bey'e haber verirsem, senin kemiklerini kırar."

Kurt korkusundan ağzındaki koyunu bırakıp kaçar. Güneş batacağı sırada ağzında bir parça ekmekle köpek görünür. Köpeği de aynı şekilde korkutarak ağzındaki ekmeği alır.

Akşam olunca ayı, domuz, kurt ve köpek ormanda kuytu bir yerde toplanıp başlarından geçenleri birbirlerine anlatırlar. Sonunda köpeği "Kürklü Bey'e elçi olarak göndermeye karar verirler.

Ertesi gün köpek Kürklü Bey'in kapısını çalar. Tilki ile kedi kapıya beraber çıkarlar. Tilki herkesten önce konuşur:

"Ne o köpek kardeş! Sabah sabah ne istiyorsun?"

"Kürklü Bey ile konuşmaya geldim"

Tilki kediyi göstererek "Beyimiz budur" der.

Köpek 'Bu ne biçim bey böyle' diye içinden geçirir. Bir kenara çekip döğmeyi düşünür. Tam o sırada üzerlerinden iki keklik geçiyormuş. Kedi fırlayarak ikisini de yakalar. Biraz sonra bir yılanın hışırdayarak geldiğini görürler. Kedi atladığı gibi yılanı da yakalayıp öldürür.

Olup bitenleri şaşkınlık içinde seyreden köpek "Aman bana da bir şey yapar" diye korkusundan hemen oradan uzaklaşır. Varıp arkadaşlarına anlatır:

"Aman, Kürklü Bey'e görünmeyin de kime görünürseniz görünün. Ben böyle bey görmedim. Herkes başının çaresine baksın. Ufak tefek bir şey ama ne gökte uçan kurtuluyor, ne yerde kaçan."

Tilki de kediden beklemediği bu hareketleri görünce beyliği istemeye cesaret edemez. "Benim bey olmak için daha çok çalışmam gerekir" diye düşünür.

Bizim Kürklü Bey de, beyliğini sürdürür.

Aygen-Bozok-Genç

2. AYAGINA DIKEN BATAN HOROZ

Bir varmış bir yokmuş... Zamanın birinde köylerden bir köyde allı pullu bir horoz yaşarmış. Her gün vakitli vakitsiz öter, köylüleri tatlı uykularından uyandırırmış. Köyün içinde kral gibi dolaşır, kendini tüm horozlardan yakışıklı ve büyük görürmüş. Önüne gelenle didişir dururmuş. Tavukları çöplüklerden kovalar, dur dünek bilmezmiş. "Bütün çiftliklerin sahibi benim" diye böbürlenirmiş. Kendini açıkgöz sanırmış, ama biraz aptalcaymış.

Allı pullu horoz, fırıncının çöplüğünde eşinirken ayağına diken batar. Acılar içinde kıvranarak fırıncıya gider. Fırıncı dikeni çıkardıktan sonra "Fırıncı Abla, dikenim burada dursun. Ben sonra gelip alırım" diyerek oradan ayrılır.

Bir süre sokak aralarında dolaştıktan sonra fırıncıya gelir.

"Fırıncı Abla, dikenimi almaya geldim."

"Kusura bakma horoz kardeş, yakacağım bitti. Senin dikeni yaktım."

Allı pullu horoz çok kızar:

"Pır pır uçarım, bir tane ekmeğini alır kaçarım" diyerek bir ekmek alıp kırlara doğru gider. Kırlarda karşılaştığı çobanın yanına varır.

"Çoban kardeş, şu ekmeğim biraz sende kalsın. Ben sonra gelir alırım" diyerek ekmeği çobana bırakır.

Çoban da:

"Çabuk gel. Hava serinleyince koyunlar durmaz. Sonra

beni bulamazsın" der.

Horoz "Sen merak etme çabuk gelirim" der. Fakat kırların güzelliğine dayanamaz. Gölgeler uzayıp gün kısalır. Bir pınardan su içerken kendini suda görüp aklı başına gelince çobana gider. Çobanı bir dağ başında bulur.

"Çoban kardeş, ekmeğimi almaya geldim."

"Kusura bakma horoz kardeş, sen gittin, gelmedin. Ben de acıktım ekmeğini yedim. Artanını da köpeğime verdim"

Öfkelenen horoz, "Pır pır uçarım, bir tane koyununu alır kaçarım" diyerek bir koyunu alıp kaçar.

Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Gide gide ağızla burun arası kadar yol gitmiş. Derken bir köye varmış.

O köyde de davullu zurnalı düğün oluyormuş. Hemen düğün evine varır. Düğün sahibi horoza yer gösterir, yedirir içirir. Davetliler çoğalıp yemekler azalınca düğün sahibini bir telaş alır. Sonunda horoza rica eder:

"Koyunu bana sat düğündün sonra borcumu öderim."

Horoz kabul eder, koyunu düğün sahibine verir. Düğün bitince horoz hemen adamın kapısını çalar.

"Koyunun parasını istiyorum"

"Horoz kardeş düğün daha yeni bitti. Param da kalmadı. Birkaç gün sonra vereyim"

Horoz dinlemez, çok öfkelenir:

"Pır pır uçarım, ak duvaklı gelininizi alıp kaçarım" diyerek gelini kaptığı gibi dağlara doğru kaçar. Bir pınar başında saz çalan bir âşıkla karşılaşır. Selam verip yanına oturur.

Âşık türküsünü bitirdikten sonra horoza sorar:

"Ne o horoz kardeş? Nereden geliyorsun, bu gelin de kim?

Horoz başından geçenleri anlatınca âşık, bunun aptal birisi olduğunu anlar:

"Bu gelini bana verir misin?"

"Sazını bana verirsen, gelini sana veririm"

Âşık sazı vererek gelini alır. Horoz da sazı eline alıp, bilir bilmez çalmaya başlar:

"Bir dikene, bir ekmeği değiştim.
Bir ekmeğe bir koyunu değiştim.
Bir koyuna, bir gelini değiştim.
Bir geline, bir sazı değiştim..."

Aygen-Bozok-Genç

3. YARIM HOROZ

Bir varmış, bir yokmuş... Böyle demesi pek günahmış. Ovaya gitmiş yemiş başağı, ağzına almış beylik eşeği, anırıp gelir bir küçük sıçan...

Zamanın birinde bir Yarım Horoz varmış. Küllükte eşinirken bir altın bulur. Yolda giderken bir beyoğluna rastlar:

"Yarım Horoz ağzında parlayan şey ne ki?"

"Altın"

"Nereden aldın onu?"

"Küllükte buldum."

"Onu bana ver, o benim altınım."

"Vermem"

Beyoğlu altını zorla Yarım Horoz'dan alır kaçar. Yarım Horoz altınını almak için beyoğlu'nun arkasından gider. Yolda giderken kenarda akan selle karşılaşır.

"Ne o Yarım Horoz nereye gidiyorsun?"

Beyoğlu altınımı aldı onu geri almaya gidiyorum."

"Ne olur, beni de götür."

"Olmaz, sen yorulursun."

"Sana yardım ederim, beni de götür."

Yarım Horoz seli içer, yoluna devam eder. Biraz gittikten sonra, açlıktan ölmek üzere olan bir kurtla karşılaşır.

"Nereye gidiyorsun Yarım Horoz?"

"Beyoğlu altınımı çaldı, Onu geri almaya gidiyorum."

"Beni de götür."

"Sen benimle gelemezsin, yorulursun."

"İşine yararım, beni de götür."

Yarım Horoz kurdu da yutar yoluna devam eder. Beyoğlunun sarayına varır:

"Beyoğlu, altınımı ver!"

Beyoğlu adamlarına emir verir: "Atın şunu ateş damına da yansın!"

Adamlar Yarım Horoz'u ateşin içine atarlar. Yarım Horoz karnındaki seli kusarak ateşi söndürür.

Beyoğlu bu defa; "Atın şunu katır damına da katırlar tepe tepe öldürsünler." der.

Yarım Horoz az sonra kendini katır damında bulur. Hemen karnındaki aç kurdu çıkarır. Kurt katırları yer. Yarım Horoz buradan da kurtulur.

Yarım Horoz'un yine kurtulduğunu gören Beyoğlu, "Bunda bir iş var, altınını vereyim de belasından kurtulayım, başımdan gitsin" diyerek Yarım Horoz'a altınını verir. Altınını alan Yarım Horoz da küllüğüne döner.

Meryem Özçelik

4. ÖKÜZÜN ALASI

Köyün birisinde bir çiftçi yaşarmış. Bir çift öküzü ve biraz da tarlası varmış.

Bir gün sabah kalkar öküzlerini koşar, çifte gider. Tarlayı sürerken sıcak bastırınca çifti bırakıp bir ağacın gölgesine oturur. Az sonra yanına bir tilki gelir:

"Çiftçi amca bu öküzlerin alası önceden mi, yoksa siz mi yaptınız?" der.

"Bir kısmı Allah'tan bir kısmını da ben yaptım."

"Bu aladan bana da yapar mısın?"

"Yaparım ama, acısına dayanabilirsen."

"Çiftçi amca bu alalardan ben de istiyorum."

"Peki dağdan çalı çırpı topla sana da yapayım."

Tilki gider, az sonra biraz çalı ile çıkar gelir. Çiftçi ateşi yakarak elindeki öğendereyi ateşte bir güzel kızartır. Tilkiyi çağırır:

"Gel bakalım senin elini ayağını bağlayalım."

"Yok amca bağlamaya gerek yok. Ben gönülmüyüm zaten"

Çiftçi tabii ki tilkiyi dinlemez, elini ayağını bağlar. Tilkinin böğrüne ateşteki öğendereyi çıkarıp basmaya başlayınca tilki "yandım anam" diye bağırır. Tilki bağırdıkça çiftçinin de hoşuna gider. "Kendi düşen ağlamaz" diyerek tilkinin her tarafını yakar.

Çiftçi "Şimdi öküze benzedin" diye bırakınca tilki sürüne sürüne soluğu dağda alır. Bunu gören bir karga sorar:

"Ne o tilki kardeş, seni bu hale kim getirdi?"

"Sorma karga kardeş. Öküzün alasına aldandım. Çiftçi beni bu hale getirdi."

"Tilki kardeş sen hiç üzülme ben senin intikamını alırım."

"Aman sen de yakalanıp da başını derde sokma!"

"Yok canım, ben sen miyim? Bir o yana uçar, bir bu yana uçar kurtulurum. Sen çiftçinin yerini bana tarif et, gerisine karışma."

"Peki, ne yapacaksın?"

"Tarlaya ektiği tohumları toplayacağım. Ertesi sene ekin çıkmayınca çiftçi de zarar görecek. Böylece senin intikamını almış olacağım."

Karga tarlaya varıp tohumları toplamaya başlayınca çiftçi kargayı kovalar. Karga da tarlanın öbür başına gider, orada tohumları toplamaya devam eder. Karnı doymaya başlayınca, karga çiftçinin varlığını unutuverir. Çiftçi de elindeki öğendere ile karganın ayaklarını kırar.

Karga can havliyle uçarak tilkinin yanına gelir.

"Ne o, karga kardeş sen de mi çiftçinin hışmına uğradın?"

"Sorma kardeş, karnım doymaya başlayınca çiftçinin geleceğini unuttum. Elindeki öğendere ile beni bu hale getirdi."

Bunlar böyle dertleşirken bövelek yanlarına gelerek hallerini sorar. Onlar da başlarından geçenleri anlatırlar. O zaman bövelek başlar konuşmaya:

"Siz üzülmeyin ben sizin intikamınızı alırım."

"Biz bu haldeyken bir iş yapamadık. Sen nasıl başaracaksın bu işi?"

"Siz onu bana bırakın."

Sinek onların yanlarından ayrılarak çiftçinin tarlasına gelir. Çiftçi öküzleri sabana koşmuş, çift sürmektedir. Sessizce öküzlerin kuyruğu altına girince öküzler boyunduruğu kırarak köyün yolunu tutarlar.

Çiftçi ne kadar uğraştıysa da böveleği yakalayamaz. Köye giderek öküzleri getirip çift sürmeye devam eder. Bövelek de tekrar gelir. Öküzlere görününce öküzler tekrar boyunduruğu kırarak kaçarlar. Çiftçi öfke ile boyunduruğun kalan kısımlarını da kendisi kırar, köyün yolunu tutar.

Bövelek de arkadaşlarının yanına giderek çiftçiye yaptıklarını öğüne öğüne anlatır.

Meryem Özçelik

5. KELOĞLAN İLE TİLKİ

Bir varmış, bir yokmuş... Allah'ın kulu çokmuş. Bir de Keloğlan varmış, Ağasının bağını beklermiş.

Bağa bir tilki dadanmış. Her gün bağa gelir, üzümleri çalarmış. Keloğlan tilkiyi yakalamak için bir çubuğun arkasına saklanır. Tilki başka bir çubuğa yanaşınca yavaşça kuyruğundan tutar, elindeki sopa ile tilkiye vurmaya başlar. Tilki yalvarır:

"Aman Keloğlan beni dövme seni vezir yapacağım."

"Nasıl olacak bu iş?"

"Sen bana güven, peşimdem gel!"

Keloğlan arkada tilki önde gide gide bir saraya varıp padişahın huzuruna çıkarlar. Tilki konuşmaya başlar.

"Padişahım, kızına koca arıyordun sana Fesfes Şahı'nın oğlunu getirdim.

"Kim ola ki bu Fesfes Şahı?"

"Padişahım büyük bir ülkenin şahıdır. Sizden de çok zengindir."

Padişah kızını Keloğlan'a verir. Düğün eder evlendirir. Keloğlan vezir olur. Böyle birkaç sene geçer.

Bir gün padişah damadını çağırır:

"Üç senedir yanımdasın sana kızımı verdim, vezir yaptım. Fakat sen hiç annenden babandan bahsetmedin. Babana haber yolla bir de sizin memlekete gidelim." der.

Keloğlan'ın paçaları tutuşur. Hemen Tilkiye haber gönderir. Tilki gelir: "Ne oldu Keloğlan seni vezir yaptım yetmedi mi?"

"Sen bir yalanla beni vezir yaptın, ama padişah babam bizim ülkeye gitmek istiyor. Şimdi ne yapacağız.

"Sen merak etme" der, gider.

Yolda gördüğü çobanlara üçer beşer altın vererek Keloğlan'la padişah buradan geçerlerken bu sürü kimin diye sorarlarsa, Fesfes Şahı'nın diyeceksiniz, diye tenbih eder.

Biraz sonra çiftçilerle karşılaşır, onlara da aynı şeyleri söyler. Yoluna devam eder. Gide gide büyük bir sarayda bir dev anası yaşarmış. O gün de ekmek yapmak için fırın yakıyormuş. Tilki bakmış ki saray padişahın sarayından büyük.

Deve, "Padişahın ordusu geliyor seni görürlerse öldürürler, saklansan iyi olur" der.

Dev telaşlanır, "Nereye saklanayım?"

"Fırına gir."

Dev fırına girince tilki kapağı kapatır. Dev de orada yanarak ölür.

Tilki sarayı hizmetçilerle, cariyelerle doldurur.

Keloğlan padişahla birlikte ülkesine gitmek üzere yola çıkar.

Yolda padişah çobanlara sorar:

"Bu sürüler kimin?"

"Fesfes Şahı'nın!"

Padişah içinden sevinir. "Bu adam benden de zengin."

Keloğlan durumu anlar, kimseye bildirmeden yola devam eder.

Çiftçilere sorarlar:

"Bu tarlalar kimin?"

"Fesfes Şahı'nın."

Biraz daha gittikten sonra büyük bir saraya gelirler. Tilki bunları karşılar: Cariyeler hizmetçiler Keloğlan'a; "Padişahım hoş geldiniz" derler.

Yerler içerler, padişah ülkesine döner. Keloğlan sarayda hayatını yaşamaya devam eder. Tilki de ölen devin bir kızı varmış, onunla evlenir.

Bir gün tilkinin karısı "Kocam öldü diyerek Keloğlan'a gelir. Keloğlan "Bir dereye sürüverin" der. Tilki de bunu duyunca Keloğlan'ın karşısına dikilir:

"Sen bir bağ bekçisi iken, ben seni vezir yaptım. Karşılığı bu mu olacaktı?"

"Yok tilki kardeş ben senin yalandan öldüğünü bildim de ondan böyle söyledim" diyerek tilkiyi inandırır.

Tilki Keloğlan'a sorar: "Peki ağa ben gerçekten ölürsem ne yaparsın?"

"Sen ölürsen sarayın bahçesine gömer, başına türbe yaptırırım."

Tilki yine karısını gönderir

"Kocam öldü, kocam öldü"

Keloğlan hemen bir tilkiyi gömer, başına da bir türbe yaptırır. Tilki mezardan çıkar, karısını da alır gider.

Yemişler içmişler muratlarına geçmişler.

Elvida Buhurcu

6. AVCI MEHMET

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Yaşlı annesiyle birlikte yaşayan bir Avcı Mehmet varmış.

Bir gün Avcı Mehmet ava giderken yolda çocukların eziyet ettiği bir kedi yavrusu görür. Çocukların yanına varır:

"Size birer tane ceviz versem kediyi bana verir misiniz?"

Çocukları kediyi ne yapsınlar, alıp, kediyi Avcı Mehmet'e verirler. Avcı Mehmet kediyi alarak evine getirir. Ertesi gün tekrar ava giderken, çocukların bu defa bir köpek yavrusu ile oynadıklarını görür. Çocuklara yine birer tane ceviz vererek köpek yavrusunu kurtarır. Kedi ile köpek yavrusunu evinde besler.

Dağda avlandığı başka bir gün kara bir yılanın güzel bir yılanı kavoladığını görür. Güzel yılana acıyan Avcı Mehmet silahını doğrultarak kara yılana doğru ateş eder, fakat her zaman attığını vuran Avcı Mehmet yanlışlıkla güzel yılanı vurur. Yılan yaralı olarak oradan kaçar. Avcı Mehmet yaptığına çok pişman olur. Üzüntü içinde evine döner.

Güzel yılan da yılanlar sultanının kızıymış. Avcı Mehmet'in kendisini yaraladığını babasına anlatır. Çok öfkelenen yılanlar sultanı iki yılanı Avcı Mehmet'i öldürtmek için görevlendirir.

Yılanlar Avcı Mehmet'i öldürmek için yola çıkarlar.

Avcı Mehmet de kahvede bir köşeye çekilip üzüntülü bir şekilde otururken onun bu durumunu gören arkadaşları yanına gelirler:

"Hayrola Avcı Mehmet, ne oldu sana, niye böyle üzüntülüsün?"

"Sormayın arkadaşlar! Bugün çok kötü bir şey yaptım. Güzel bir yılanı kara yılanın elinden kurtarayım derken yanlışlıkla güzel yılanı vurdum. Üzüntüm bundandır."

"Nasıl olur Avcı Mehmet! Sen attığını vuran bir kişisin. Böyle bir yanlışlığı nasıl yaptın?"

"Ben de bilmiyorum, oldu bir kere."

Yılanlar da bu konuşmaları dinliyorlarmış. Avcı Mehmet'in sultanın kızını yanlışlıkla vurduğunu öğrenince geri dönerek durumu yılanlar sultanına bildirirler. Yılanlar sultanı adamlarına emreder:

"En yakın iki arkadaşı kılığına girerek Avcı Mehmeh'i bana getirin!"

Yılanlar, arkadaşları kılığında Avcı Mehmet'in evine gelirler:

"Haydi bugün ava gidelim!"

Avcı Mehmet "Kusura bakmayın canım bir yere gitmek istemiyor" dediyse de arkadaşları ısrar edince onlarla ava diye yola çıkar. Arkadaşları onu yılanlar sultanının huzuruna çıkartırlar. Olanları bir de Avcı Mehmet'ten dinleyen yılanlar sultanı onu sarayında birkaç gün misafir eder. Bu arada sultanın kızı da iyileşir. Avcı Mehmet ile arkadaş olurlar.

Bir gece Avcı Mehmet'e:

"Babam seni mükafatlandıracak, "Dile benden ne dilersen" derse sen de "Dilinin altındaki mavi boncuğu isterim" de diye, tenbih eder.

Ertesi gün yılanlar sultanı Avcı Mehmet'i huzuruna çağırır:

"Avcı Mehmet, sen kızımı kurtardın. Ben de bu iyiliğin altında kalmak istemem, dile benden dünyalığını vereyim."

"Sağlığını dilerim efendim!"

"Benim sağlığımın sana ne faydası var? Dilediğini söyle yerine getireyim."

"Dilinin altındaki mavi boncuğu isterim."

Yılanlar sutlanı bu istek karşısında şaşırır. Bunu kızının tenbihlediğini anlayarak kızına bakar. Kızı da:

"Mavi boncuk benden de mi kıymetli babacığım" deyince yılanlar sultanı boncuğunu Avcı Mehmet'e vermeye mecbur olur. Boncuğu verirken de şunları söyler:

"Bak Avcı Mehmet! Bu boncuk sihirli bir boncuktur. Boncuğu yaladığın an karşına bir Arap çıkar ve her istediğini yapar. İnşaallah onu hayırlı işler için kullanırsın."

Avcı Mehmet boncuğu alarak evine gelir. Annesine der ki:

"Anneciğim falan sultanın kızını bana iste."

"Nasıl olur oğlum. Biz fakiriz, koskoca sultan kızını bize verir mi? Sonra biz ona nasıl bakarız?"

"Anne sen merak etme, kızı iste gerisine karışma."

Kadın oğlundan kurtulamayacığını anlayınca sutlanın kızını istemek için saraya gider. İki gün boyunca sultanın

adamları kadını içeri almazlar. Dilenci sanarak üç beş parça eşya verip gönderirler. Üçüncü gün kadın "Ben dilenci değilim, padişahımızı görmek istiyorum" deyince, adamlar kadını padişahın huzuruna çıkarırlar. Padişah kadını görünce sorar:

"Sen benim huzuruma çıkmaya nasıl cesaret ettin, ne istiyorsun?"

"Efendim Allah size uzun ömürler versin. Benim avcı bir oğlum var. Ne kadar söylediysem de dinletemedim. Çaresiz huzurunuza geldim. Allah'ın emri, peygamberin kavli kızınızı oğluma istiyorum."

Padişah duydukları karşısında şaşırır. "Ben kızımı veririm, ama bazı şartlarım var. Oğlunuz bu şartlarımı yerine getirirse kızım onundur."

"Nedir şartlarınız?"

"Şu karşıdaki dağı görüyor musun?"

"Evet efendim."

O dağ benim sarayımın güneşini engelliyor. O dağı yok edecek, bir de benim sarayım gibi bir saray isterim."

Kadın eve dönerek olanları oğluna anlatır.

"Ay oğul, ben sana demedim mi? Kocaman padişah kızını hiç bize verir mi?"

"Anne, ne istedi, sen onu söyle."

"Sarayın karşısındaki dağın kaldırılmasını istiyor. Bir de kendi sarayı gibi bir saray yapmamızı istiyor."

"Anne sen üzülme, onların istedikleri bunlar olsun."

Annesi yatınca oğlan hemen boncuğu çıkartarak dilini sürünce karşısında kocaman bir Arap belirir:

"Emret ağam!" der.

Oğlan Arap'tan padişahın sarayının karşısındaki dağı kaldırmasını ve padişahın sarayından daha güzel bir saray yapmasını ister, yatar uyur. Uyandıklarında bir de ne görsünler dağ yerinden gitmiş kendileri de çok güzel bir sarayın içindeler. Oğlan hemen annesini padişaha gönderir.

"Ben onların dediklerini yaptım. Git kızı iste!"

Kadın güzel kıyafetler içinde daha padişah kalkmadan saraya varır:

"Padişahı görmek istiyorum!"

"Padişahımız henüz kalkmadı."

"Padişahımız uyanınca sarayın balkonundan dışarı baksın!"

Adamlar gidip padişahı uyandırarak kadının dediklerini söylerler. Padişah da balkona çıkınca gördükleri karşısında hayrete düşer. Koskoca dağ gitmiş, yerine kendisininkinden daha büyük bir saray gelmiş. Hemen kadını huzuruna çağırır:

"Bu işi nasıl başardınız?"

"Bu işi oğlum başardı. Şimdi kızınızı istiyorum."

"Bende bu kadar büyük bir işi bir gecede başaran delikanlıya kızımı veriyorum."

Kadın hemen sarayına giderek oğluna haber verir. Kırk gün kırk gece düğün yaparak padişahın kızı ile Avcı Mehmet evlenir.

Bunlar mutlu bir şekilde yaşayıp giderken, Avcı Mehmet abdest almak için boncuğu ağzından çıkarır ve rafa koyar. Sonra da boncuğu orada unutur. Boncuğun marifetini

bilen bir Yahudi de ona sahip olmak istiyormuş. Bir gün satıcı kılığında saraya gelir. Avcı Mehmet'in karısına birşeyler satarken raftaki boncuğu görür, sattığı eşya karşılığında boncuğu ister. Kadın da ne bilsin, eski bir boncuk diyerek satıcıya verir.

Ertesi sabah kalktıklarında ne görsünler. Sarayın yerinde yeller esiyor. Eski evlerinde uyanmışlar. Her şeylerini kaybetmişler. Oğlan hemen boncuğu beller, yerinde yok. Karısına sorar. O da boncuğu satıcıya verdiğini söyleyince oğlan her şeyi anlar. Yahudi o gece Arap'a dağı eski yerine getirttirir. Avcı Mehmet'in sarayını da yok ettirir.

Avcı Mehmet üzüntü içinde sokaklarda dolaştıktan sonra eve gelip beslediği kedi ile köpeği de göremeyince bir kat daha üzülür. "Düşenin dostu olmazmış. Kedi ile köpek bile beni terk etmiş" diye düşünür.

Biz gelelim kedi ile köpeğe... Kendilerini çocukların elinden kurtaran ve besleyen Avcı Mehmet'in durumuna üzülen kedi ile köpek ne yapıp yapıp boncuğu Yahudi'den almaya karar verirler. Evden ayrılarak Yahudi'nin sarayına giderler. Kilerde yakaladıkları bir fareye tenbih ederler.

"Kuyruğunu pekmeze ve karabibere batırıp Yahudi'nin burnuna süreceksin,"

Fare kediden kurtulmak için dediklerini hemen yapar. Yahudi karabiberin etkisiyle hapşırınca boncuk düşer. Kedi boncuğu kaptığı gibi oradan uzaklaşır. Köpekle birlikte Avcı Mehmet'in yanına gelirler. Avcı Mehmet eski dostlarını görünce sevinir. Kedi ile köpek boncuğu ona verirler.

Boncuğa tekrar kavuşan Avcı Mehmet hemen boncuğu yalayarak Arap'ı çağırır. Tekrar padişahın sarayının karşısındaki dağı kaldırttırır. Yerine de eski sarayını yaptırır. Yahudi'yi de yakalatarak padişahın huzuruna çıkarır. Yahudi yaptıklarını anlatınca padişah kendi cezasını da kendisinin vermesini ister:

"Kırk eşkin at mı istersin, kırk keskin kılıç mı?"

Yahudi cevap verir:

"Kırk keskin kılıcı ne yapayım. Kırk eşkin at verin ki buradan gideyim,"

Padişahın adamları Yahudi'yi kırk atın kuyruğuna bağlayarak atları dağa sürerler. Yahudi de parçalanarak cezasını çeker.

Her şeyine tekrar kavuşan Avcı Mehmet padişaha da başvezir olur.

Yerler, içerler muratlarına geçerler.

Ahmet Ali Aktaş

7. GEDE KIZ

Bir gede kız ile analığı varmış. Analık her gün bu kıza eziyet eder, her işi ona gördürürmüş. Bazen de olmayacak işleri yapmasını isteyip, kız yapamayınca döğermiş.

Bir gün düğüne giderken "Ben gelinceye kadar şu küpü gözyaşı ile dolduracaksın" diye tenbih eder.

Kız kapıda ağlarken yanına yaşlı bir kadın yaklaşır:

"Niye ağlıyorsun kızım?"

"Analığım düğüne gitti. Bana da "Ben gelinceye kadar şu küpü gözyaşı ile dolduracaksın" dedi. Ben bu işi nasıl yaparım. Yapamazsam analığım gelince beni öldürür.

"Kalk gede kız kalk. Bir kova su ile biraz tuz getir!"

Kız kalkar yaşlı kadının istediklerini getirir. Su ile tuzu karıştırarak küpü doldururlar. Daha sonra yaşlı kadın kıza sorar:

"Düğüne gitmek ister misin kızım?"

"Ben nasıl düğüne giderim, neneciğim. Analığım beni orada görürse öldürür."

Az sonra yaşlı kadın heybesi yüklü bir at ile çıkar gelir. Kıza güzel elbiseler giydirir. Altın inci takılar takar, ata bindirerek kızla birlikte düğün evine varır. Yolda da kızın cebinin birine altın birine kül doldurur.

Düğün evine varınca falan köyün ağasının kızı diye düğün sahiplerine kızı tanıtır. Düğün sahipleri kızı baş köşeye oturturlar, ikram izzette bulunurlar.

Genç kızlar oynarken yaşlı kadın, "Bir de misafir

oynasın" diyerek kızı oyuna kaldırır. Analığı da "Bu güzel kız kim ki" diye öyle kıza bakarmış.

Kız oynamaya başlayınca, yaşlı kadının tenbih ettiği gibi küleri analığından yana altınları karşı tarafa saça saça oynar.

Kız yaşlı kadınla birlikte düğün evinden ayrılarak eve gelir. Biraz sonra analığı gelince sorar:

"Ne ettin ana düğün güzel miydi?"

Kadın gözlerini sürterek cevap verir:

"Düğün iyiydi de senin gibi bir kahpe geldi. Oyun oynarken benden yana kül saçtı, öbür tarafa altın saçtı. Ben gözümün külünü temizleyesiye kadar eller altınları topladılar.

Bu kızı da düğünde gören ir beyoğlu kızı çok beğenir, evine kadar takip eder. Ertesi gün annesini dünürcü gönderir. Üvey anne gede kızın bir beyoğlu ile evlenmesini istemediği için "Benim öyle bir kızım yok" diyerek kadını geri çevirir.

Anası eve gelince beyoğlu sorar:

"Ne oldu ana kızı verdiler mi?"

"Yavrum sen yanlış görmüşsün o evde kız yokmuş"

"Nasıl olur falancanın düğününde gördüm. Takip ettim o eve girdi."

"Bunda bir iş var" diye düşünürler.

Beyoğlu annesine evde bir eğlence düzenleterek tellal bağırtır:

"Beyimizin evinde falan gün eğlence vardır. Bütün

genç kızlar katılacaklar. Katılmayan kızlar cezalarını kendileri seçecekler.

Günü gelince bütün genç kızlar allanır, pullanır beyoğlunun sarayında toplanırlar. Herkes anlar ki, beyoğlu evleneceği kızı seçecek. Fakat gede kız tellalı nerden duysun. Analığı onu bir odaya hapsetmiş. Dışarı çıkamıyor.

Analığın dışarı çıktığı bir sırada yine o yaşlı kadın gelir:

"Yavrum sen beyoğlunun eğlencesine neden gitmiyorsun?"

"Ah neneciğim benim öyle bir şeyden haberim yok. Analığım beni buraya hapsetti. Hiç dışarı bile çıkartmıyor. Hem analığım beni oralarda görürse öldürür."

"Esas beyoğlu seni sarayında göremezse öldün. Eğlenceye katılmayan genç kızlar cezalandırılacaklar."

Kız korku içinde, çaresizlikten ağlarken yaşlı kadın bir süre sonra kaybolduktan sonra, yine altın yüklü bir atla ortaya çıkar. Kıza güzel elbiseler giydirir, mücevherler takar, beyoğlunun sarayına yollar.

Beyoğlu salonun bir köşesinde kızları seyretmektedir. Eğlencenin yarısı olduğu halde o kızı bir türlü göremez. Biraz sonra kız, büyük bir gürültü ile salona girince herkes kızın güzelliği karşısında şaşırır. Beyoğlu da kızı görüp hemen salona gelir. Kızı bileğinden yakalar:

"İn misin, cin misin, kimin nesisin?"

"Ne inim, ne cinim. Ben de senin gibi bir insanım." diyerek kız başından geçenleri anlatır.

Beyoğlu, kızın analığını kırk katırın kuyruğuna bağlayarak, katırları dağlara salar.

Kırk gün kırk gece düğün ederek kızı alır.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım minarenin tepesine.

Meryem Erçelik

8. BALIK ADAM

Bir varmış bir yokmuş... Bir balıkçı ile bir oğlu varmış. Denize akşamları ağ atar, sabahları çekerler, çıkan balıkları satarak geçinirlermiş.

Bir sabah ağı denizden çıkardıklarında, alt yanı balık üst yanı insan garip bir canlıya rastlayınca çok şaşırmışlar. Hemen eve getirip gözerin altına saklamışlar. Baba hükümet adamına haber vermeye gitmiş.

"Bizim evde bir balık var, yarı yanı insan, yarı yanı balık."

Bu arada oğlan balığı gözerin altında "Lâilahe illallah lâilahe illallah" diyerek çırpındığını görünce dayanamayıp "Herkese şan edip de elimize ne geçecek" diyerek denize atar.

Hükümet adamı gelip balığı bulamayınca adama çok kızmış. Balıkça oğlana "Ne yaptın balığı" deyince oğlan:

"Sudan geldi suya gitti, atıverdim denize." der. Bunun üzerine baba oğlanı döverek evden kovar.

Çaresiz yollara düşen oğlan, akşam olunca bir hana vararak, hancıya:

"Hancı emmi, babam beni evden kovdu, gidecek bir yerim yok. Beni yanına al boğaz tokluğuna çalışır, her işini görürüm."

"Peki hana gelen arabaları yerleştir, atları ahıra çek onları yemle, senin vazifen bu. Şu oda da senin yatar kalkarsın."

Oğlan günlerini bu şekilde geçirirken, bir gün oda-

sının kapısı çalınır.

"Kim o?"

"Ben sana yardımcı geldim."

Gelen kendisi gibi genç birisidir.

Hoşbeşten sonra, arkadaş olurlar ve birlikte yaşamaya karar verirler. Gelen oğlanın adı da Halil'miş.

Günler geçtikçe balıkçının oğlu sararıp solmaya başlayınca arkadaşı sorar: "Ne oluyor sana böyle?" sararıp soldun ayvaya döndün. Yoksa balığı denize attığın için babanın kızmasına mı içerledin?"

"Hayır" diyor, oğlan ve anlatıyor: "Ben bir resim buldum. O resimdeki kıza âşık oldum. Onun için bu hallere düştüm." diyor.

"İyi öyleyse, gidip onu bulalım." der, Halil.

Kız bir peri kızıymış, evleri de Kafdağının arkasında imiş. Halil de orayı biliyormuş.

Düşerler yola, peri kızını bulmaya. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, bir yol ayrımına varmışlar. Yol ayrımında oturan yaşlı bir adam:

"Nereye gidiyorsunuz yiğitler" der.

"Kafdağının arkasına peri kızını bulmaya gidiyoruz."

"Şuradan giderseniz bir haftada varırsınız. Yalnız yollar çok tehlikeli. "Kırk hırsızlar var, kimseyi geçirmezler. Şuradan giderseniz üç ayda varırsınız. Hiç bir tehlike yoktur."

Halil; "ben korkmam" demiş. Bir haftalık yola yürümüşler. Üç gün gittikten sonra bir dağ başında bir kulubeye varmışlar. İçeride dünya güzeli bir kız.

Dünya güzeli der ki: "Ya yiğitler, siz buraya nasıl geldiniz. Şimdi kırk hırsızlar gelirse sizi bin parça ederler."

Halil, hemen evin kapısını sökerek, yerine bir duvar örüp arkasına saklanır. Duvarda da bir baş girecek kadar boşluk bırakmış.

Akşam olunca Kırk hırsızlar gelip kapıyı yerinde göremeyince "Ne oldu?" diye kafasını uzatanın boynunu nacakla vurur. Kırkının da gövdeleri dışarda, kafaları içeride kalır.

Dünya güzelini de yanlarına alarak Kaf dağının ardına varırlar. "Peri padişahının çadırı nerede?" diye sorarlar.

"Daha şu çadırda" diyerek birisi gösterir.

Halil peri padişahına dünürcü olur: "Allah'ın emri, Peygamberin kavli kızını arkadaşıma istiyorum."

"İyi ama, siz Ademoğlusunuz, bir periyiz bu iş nasıl olacak."

"Olsun biz yine de istiyoruz."

Oğlan peri kızını almış dışarı çıkar. Bakar ki, arkadaşı da yok, dünya güzeli de.

"Nereye gitti bunlar" deyince peri kızı:

"Biraz önce buradan şeytan alayı geçti. Onlar götürmüştür" der.

Hemen yola çıkıp şeytan alayına yetişirler. Arkadaşı ile dünya güzelini kurtarıp yollarına devam ederler.

Biraz gittikten sonra bir köye varıp bir eve misafir

olurlar. Halil ev sahibine:

"Ben senin kızını alacağım" der.

Ev sahibi: "Ben kızımı sana veririm. Fakat kızımı kırk kişiye verdim." Gerdek sabahı kırkının da ölüsünü bulduk. Sen kırkbirinci mi olmak istiyorsun." der.

Oğlan kızı almaya razı olmuş. Gerdek gecesi uyumamış. Kızın karnından bir yılan çıkar, güveyileri öldürürmüş.

Gece yarısı oğlan kızın karnından bir yılan çıktığını görünce hemen nacağını kapar. Yılan nacağı görünce çıkmamış. Üç gün böyle, beş gün böyle. Yılan kızın karnından çıkmamış.

Sonunda oradan ayrılmaya karar verirler. Yolda giderken bir deniz kenarında konaklarlar.

Orada kızları bölüşmeye karar verirler. Balıkçının oğlu, "Ben peri kızına vurgunum, onu ben alayım, dünya güzeli de senin olsun" deyince Halil:

"Üçüncüyü de bölüşelim" der.

Kızı söğüt ağacına bağlarlar. Ha vuruyorum, ha vuruyorum derken yılan kızın karnından düşer. Halil nacakla yılanı parçalar, kızı da çözerler.

Halil, "Ben bölüşmekten vaz geçtim, hepsi senindir. Ananın ak sütü gibi helal olsun. Ben gidiyorum" diyerek ellerini birbirine vurunca suda kaybolup gider.

Oğlan babasına haber salar, geliyorum diye. Babası oğlunun davul zurna ile, asker ile karşılar.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kağnının başına...

Nazik Gökmen

9. DİPSİZ KUYU

Bir varmış bir yokmuş... Bir ülkenin yaşlı bir padişahı varmış. Bunun iki de geçimsiz oğlu varmış.

Bir gün oğullarını yanına çağırır:

"Benim derdime bu ülkenin doktorları çare bulamadılar. Gidip benim derdime çare arayın. Kim beni iyileştirecek çareyi bulursa yerime o geçecek."

Çocuklar birlikte düşmüşler yola. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler. Yorulup bir kuyunun başında dinlenirlerken, yiyip içtikten sonra taht kavgası yüzünden büyük oğlan bir fırsatını bulup küçük oğlanı kuyuya atar. Saraya dönerek, kardeşini kurt kaptığını, kendisinin de zor kurtulduğunu, söyler.

Küçük oğlanın atıldığı kuyu dipsiz bir kuyu imiş. Orada bir müddet baygın yattıktan sonra uyanınca, başında ak sakallı bir ihtiyarın beklediğini görür. İhtiyara başından geçenleri anlatarak yardım ister.

Ak sakallı ihtiyar çocuğa acıyarak yardım eder. Sakalından iki kıl koparark çocuğa verir ve şöyle der:

"Bunları birbirine sürttüğün zaman biri kara biri ak iki at gelir. Ak ata binersen yeryüzüne, kara ata binersen yedi kat yerin altına gidersin."

İhtiyar bunları söyleyerek ortadan kaybolur.

Çocuk kılları birbirine sürtünce gerçekten de biri ak biri kara kanatlı iki at gelir. Yanlışlıkla kara ata binince yedi kat yerin altını boylar. Orası da yeraltı ülkesiymiş.

Orada yaşlı bir kadına misafir olur. Yemekten sonra su isteyince, kadın sularının olmadığını söyleyerek başlar sebebini anlatmaya:

"Kocatepe'de bir dev var. Suyumuzu bırakmıyor. Her hafta bir kızla bir kazan yemek veriyoruz. Onları yiyinceye kadar su akıtıyor. Biz de kapkacak neyimiz varsa onları dolduruyoruz. Bir hafta idare ediyoruz. Ülkede genç kız kalmadı. Yarın da padişahımızın kızı gidecek."

Oğlan bunları duyunca hayrete düşer. Ertesi gün padişahın kızı ile birlikte giderek bir yere saklanır. Dev önce yemekleri yer sıra kıza gelince, oğlan bir kılıç darbesi ile devi öldürür. Kız devin kanına batırdığı elini oğlanın sırtına sürer ve sevinçle babasının sarayına döner. Üzüntüden kahrolan babası kızını görünce çok sevinir. Fakat ülkesi susuz kalacak diye kızına çıkışır.

"Kızım sen niçin geliyorsun bizi susuzluktan öldüreceksin?"

Kız olanları babasına anlatınca sevinci bir kat daha artar. Devi öldüren genci bulmak için ülkenin bütün gençlerinin sarayın önünden geçmesini ister. Kız da balkona otururarak o genci tanımaya çalışır.

Gençler sarayın önünden geçedursunlar biz gelelim devi öldüren yiğide...

Delikanlı bir ağaç altında uyurken duyduğu bir sesle uyanır, bakar ki bir yılan ağada çıkıyor. Ağacın başında da kuş yavruları "ciyak ciyak" ötüşüyorlar. Kılıcını kaptığı gibi yılanı ikiye böler, yavruları kurtararak tekrar uykuya dalar.

Bir süre sonra Zümrüdü Anka kuşu gelip uyuyan delikanlıyı görünce "Demek ki, yavrularımı yiyen adam bu" diyerek onu öldürmek isterken yavruları engel olurlar:

"Bizi yılanın elinden o kurtardı" diye feryat ederler. Zümrüdü Anka yiğidi uyandırarak "Dile benden ne dilersen. Sen yavrularımı kurtardın, ben de sana yardım edeyim diyerek oğlana söz verir.

Oğlan, yeryüzüne çıkmak istediğini bildirince Zümrüdü Anka, "Bana kırk tuluk etle kırk tuluk su getirirsen seni yeryüzüne çıkartırım" der.

Delikanlı kuşun istediklerini bulmak için yaşlı kadının yanına gelince, yaşlı kadın "Sarayın önünden geç, her istediğin olacaktır" diye oğlanı saraya gönderir.

Oğlan sarayın önünden geçerken kız onu sırtındaki kan izlerinden tanır. Padişahın huzuruna çıkarılır:

"Delikanlı sen cesur bir kişisin kızımı ve ülkemi kurtardın. Sana kızımı vermek istiyorum."

"Kızınızla bir şartla evlenirim."

"Nedir o şartın?"

"Bana kırk tuluk etle, kırk tuluk su vereceksiniz."

Padişah, oğlanın şartını kabul ederek kızı ile oğlanı evlendirir.

Kırk tuluk etle, su hazırlanınca oğlan onları kuşun yuvasına taşıtır. Karısını da alarak oraya gider. Zümrüdü Anka kanatları altına etleri ve suları yerleştirir. Sırtına da kızla oğlanı bindirerek şöyle der:

"Ben cak dedikçe et, cuk dedikçe su vereceksiniz."

Yeryüzüne yaklaşınca et biter. Oğlan bacağından bir parça et keserek kuşa verir. Kuş eti ağzına alınca insan eti olduğunu anlar, yemez. Dilinin altına saklar.

Yeryüzüne çıkınca topallayan oğlana sorar:

"Niçin topallıyorsun?"

Oğlan susunca Zümrüdü Anka dilinin altındaki eti çıkartarak oğlanın bacağına yapıştırır.

Oğlan karısı ile birlikte doğruca babasının sarayına varır. Babası oğlunu görünce öldüğüne ne kadar üzüldü ise, döndüğüne de o kadar sevinir. Oğlunu yerine padişah ilan eder. Ağabeyi de korkudan ülkeyi terk eder.

Onlar ermiş muradına...

Aygen-Bozok-Genç

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

10. GÜLÜ KOPARAN DEV

Zamanın birinde zengin bir adam üç oğlu ile birlikte yaşarmış. Köşkün bahçesinde bin bir çeşit çiçek ile bir de yılda bir defa açan bir gül varmış. Bu gül açar açmaz bir dev gelip koparır gidermiş. Gül fidanını dikmişler, ama açan gülün rengini bile bilmezlermiş.

Devden kurtulmak için çareler düşünürlerken sonunda üç kardeş her yıl sıra ile gülü beklemeye karar verirler.

Büyük oğlan kılıcını kuşanarak gülün yanında gizlenip devi beklemeye başlar. Gül açıldığı gece dev homurdana homurdana gelip gülü koparıp gider. Oğlan devi görünce korkar kaçar. Ertesi sene ortanca oğlan bekler. O da devi görünce korkar kaçar.

Adam bu duruma çok kızar. Çocuklarına söver sayar. Üçüncü sene küçük oğlan gülü beklemek istediğini söyleyince babası karşı çıkar.

"Ağabeylerin korkup kaçtıktan sonra sen ne yapabilirsin" diye yüz vermez. Fakat küçük oğlan yalvarıp yakararak babasını razı eder. Babası da oğluna "Hadi göreyim seni küçük arslanım" diye cesaretlendirir. Yılan başlı kılıcını da verir.

Küçük oğlan gülü beklerken dev yeri göğü sallayarak gelir. Tam gülü koparacağı sırada oğlan fırlayarak kılıcı devin vücuduna saplar. Fakat kılıcı geri çekmez. Dev yaralı bir vaziyette homurdana homurdana oradan kaçar.

Oğlan hemen köşke girerek babası ve ağabeylerine müjde eder:

"Gülü kopartmadım, devi de yaraladım."

Babası ile ağabeyleri dışarı çıkıp gülü yerinde görünce çok sevinirler. Ağabeyleri biraz da hasetlenirler. "Biz başaramadık, o başardı." diye.

Üç kardeş kan izlerini takip ederek kör bir kuyuya varırlar. Devi bulmak için kuyuya inmeye karar verince önce büyük oğlan beline urganı bağlayarak iner. Biraz sonra "yanıyorum, ölüyorum, çekin beni" diye bağırır. Kardeşleri de onu yukarı çekerler. Bu sefer ortanca oğlanı indirirler. Biraz sonra o da bağırınca onu da yukarı çekerler. Sıra küçük oğlana gelince küçük oğlan, "Yanıyorum, ölüyorum" desem de beni çekmeyin diye ağabeylerine tenbih ederek kuyuya iner.

Küçük kardeş kuyunun dibine varınca kılıcını sapladığı devin orada yatmakta olduğunu görür. Üç güzel kız da yaraya konan sinekleri kovalıyorlarmış. En küçük kız oğlana, yaklaşarak:

"Yiğidim dev seni görürse öldürür. Uyanmadan çabuk buradan git." deyince oğlan da:

"Küçük hanım ben devi öldürmeye geldim. Onun canını çıkarıp babama götüreceğim." der.

Bunun üzerine kız şöyle der:

"Madem ki öldüreceksin, şimdi beni iyi dinle. Devin boynundaki kılıcı çekip bütün gücünle vur. Dev sana "yiğitsen bir daha vur" der. Sakın bir daha vurayım deme. Kendine gelip seni öldürür."

Oğlan kızın dediklerini aynen yaparak devi öldürür. Sevinçle yukarı bağırır:

"Ağabeylerim! Devi öldürdüm. Üç tane de kız kurtardım. Büyük ağabey bu kız senin" diyerek büyük kızı yukarı çektirir. Sonra ortanca kızı da ortanca ağabeyi için yukarı çektirir.

Sıra küçük kıza gelince kız der ki:

"Yiğidim, önce sen çık sonra beni çekersin."

Fakat oğlan kabul etmez. Önce kızın çıkmasını ister. O zaman kız oğlana bir yüzük vererek şunları söyler:

"Peki, önce ben çıkayım. Yalnız sen şu yüzüğü al. Başına bir hal gelirse, bu yüzüğü parmağına tak. O zaman biri ak biri kara iki tane koç gelir. Ak koça binersen yeryüzüne çıkarsın, kara koça binersen yedi kat yerin altına inersin."

Oğlan yüzüğü alır. Kızı bağlayarak ağabeylerine seslenir:

"Bu kız da benim."

Ağabeyleri kızı yukarı çekince, kızın güzelliğine âşık olurlar.

Küçük oğlanı yukarı çekerken yarı yolda ipi bırakarak kızları da alıp köşke gelirler.

Küçük oğlan kuyunun dibine düşünce bayılır. Birkaç gün baygın yattıktan sonra kendine gelince kızın dedikleri aklına gelir. Yüzüğü parmağına takar. O anda iki koç ortaya çıkar. Oğlan ak koça binerek yeryüzüne çıkar. Kılık değiştirerek köyüne varır. Bir eve misafir olur. Ev sahibinden ağabeyleri ile kızların düğünü olduğunu öğrenir. Küçük kız "Kırk gün yasım var" diyerek düğüne katılmaz.

Oğlan, evin hanımı ile yüzüğü kıza gönderince, kız oğlanın yaşadığını anlar. Kadını takip ederek onu bulur. Olup bitenleri tek tek anlatır.

Oğlan ev sahibinden aldığı bir atla cirit oyununa katılır. Öfkesini yenemeyerek ağabeylerini öldürür. Kılığını değiştirince herkes onu tanır.

Kırk gün kırk gece düğün yaparak muradına erer.

Aygün-Bozok-Genç

11. DAĞ ADAMI

Bir varmış bir yokmuş... Büyük mü büyük, ormanlık mı ormanlık bir dağ varmış. Bu dağda vahşi hayvanlar arasında bir adam yaşarmış. Bunun da herkes gibi iki eli iki ayağı varmış; fakat sırtı kıllı ve çıplak bir adammış.

Bir gün canı sıkılıp dağın eteklerine gezmeye gelince avlanmak için oralarda dolaşan padişahın adamları tarafından yakalanır.

Padişahın adamları bunu görünce yakalayıp "İn misin, cin misin?" diye sorarlar. Dağ adamı her ne kadar "Ne inim, ne cinim, sizin gibi insanım. Dağda yaşarım ve kimseye zararım yoktur." dediyse de kimseye dinletemez. Biraz sonra kendini padişahın huzurunda bulur. Padişahın sorularına da aynı cevapları verince yedi kat zindanın altında zindana atılır.

Günler geçedursun, padişahın güzel kızı gün geçtikçe büyür, gonca gül gibi açar. Saray eğlenceleri kızın eğlenmesine yetmez olur. Can sıkıntısından yeni arkadaşlar edinmek ister. Bu arada dağ adamını da duymuş onu merak etmektedir. Babasından habersiz dağ adamını görmeye gider. Zindancılar müsade etmeyince "Babama söyler sizi de zindana attırırım" diyerek onları korkutur ve dağ atamının yanına gider.

Dağ adamı vücudu kıllar içinde ve zincire vurulmuş olmasına rağmen yakışıklı, güçlü ve kuvvetli görünmektedir. Kız bu adamdan hoşlanır. Sık sık zindanda buluşurlar.

Kızının gelinlik çağına geldiğini gören padişah tel-

lal bağırtır:

"Falan gün sarayın bahçesinde güreş tertiplenmiştir. Kim birinci olursa padişahın kızını alacaktır."

Tellalı duyan ülkenin bütün gençleri sarayda toplanır. Kız da dağ adamına der:

"Babam güreş tertipledi birinci olana beni verecek. Ne olur sen de katıl."

"Ben de katılmak isterim, ama baban bana izin vermez ki!"

"Sen orasını merak etme, ben babamın gönlünü ederim."

Kız dediğini yapar dağ adamının güreşlere katılmasını sağlar. Dağ adamı da dinler mi? Vahşi hayvanlarla güreşmiş. Önüne gelenin sırtını yere yapıştırarak birinci olur. Padişah da istemeyerek de olsa kızını dağ adamı ile nişanlar. Zindandan da kurtulur. Ünü, şanı bütün ülkeyi kaplar.

Bir gün Yunanistan padişahının elçileri gelir.

"Padişahımız kızınızı oğluna istiyor. Vermezseniz size savaş açacak" derler.

Dağ adamı nişanlısının gâvur padişahı tarafından istenmesine çok kızar, gururu kırılır. Hemen nişanlısına koşar:

"Ben Yunanistan padişahı ile savaşa gidiyorum. Kızını da getirip sana hizmetçi yapacağım." der.

Nişanlısı "Etme, gitme, seni orada öldürürler. Tek başına onlarla baş edemezsin" dediyse de dinletemez. Dağ adamı nişanlısıyla vedalaşıp yola çıkar.

Yolda rastladığı iri yapılı adama sorar:

"Hayrola hemşerim, nereye böyle?"

"Padişahın sarayında bir pehlivan varmış. Onunla güreşmeye gidiyorum."

"O herkesi yıkıyor, sen onu nasıl yıkacaksın?"

"Ben burnumun bir deliğinden soğuk hava çıkarır, her şeyi soğutur; öbürü ile de içine nefes alırken her şeyi bir nefeste yutarım."

Bu adamın işine yarayabileceğini düşünen dağ adamı:

"Ben de bir pehlivanım. Beni yenersen onu da yenersin." diye adamla güreşir ve ona yıkılır. O zaman "O pehlivan benim." diye açıklar.

Adam, dağ adamına nereye gittiğini sorunca o da olayı anlatır. Pehlivan da gitmek isteyince yola beraber devam ederler.

Yolda karşılaştıkları bir adam, bütün karıncalara hükmettiğini ve saraydaki pehlivanla güreşmeye gittiğini söyleyince dağ adamı "Ben de bir pehlivanım, beni yıkarsan onu da yıkarsın gel, ikimiz güreşelim" der. Adam da kabul edince güreşirler ve dağ adamı yıkılır. O pehlivanın kendisi olduğunu söyleyince, o adam da bunlarla beraber gitmek ister. Dağ adamı kabul edince yola üç kişi olarak devam ederler.

Biraz ilerde titreyince dağı taşı titreten bir pehlivanla karşılaşırlar. Dağ adamı ona da yıkılır ve o meşhur pehlivanın kendisi olduğunu söyler. Böylece dört kişi Yunanistan padişahının huzuruna çıkarlar:

"Biz seninle savaşa geldik. Ölürsek ne âlâ. Ölmezsek kızını da alıp gideceğiz."

Yunanistan padişahı, "Savaşıp kan dökmeye gerek yok. Benim şartlarım var bunları yerine getirirseniz, savaşı siz kazanmış sayılacaksınız. Eğer yerine getiremezseniz kelleleriniz benimdir" der. Dağ adamı ve arkadaşları kabul ederler.

Yunanistan padişahı önce ülkenin bütün buğdaylarını toplatarak bunların bir gün içinde yedi harman edilmesini ister.

Dağ adamı karıncalara hükmeden arkadaşına der:

"Göster bakalım marifetini!"

Adam, bütün karıncaları toplayarak kısa sürede bütün buğdayları harman eder.

Yunanistan padişahı bu defa saraydaki bütün kazanları toplatıp yemek yaptırarak "Kazanlar ateşten inmeden ben gözümü kapayıp açıncaya kadar bütün yemekleri yiyeceksiniz. Yoksa kelleleriniz benimdir." der.

Dağ adamı birinci arkadaşına seslenir:

"Göster bakalım marifetini, başlarımızı kurtaralım!"

Adam kazanların başına geçer, burun deliğinin birinden soğuk hava üfleyerek yemekleri soğutur, öbürü ile de bir nefes çekişte hepsini yutar.

Yunanistan padişahı bu işi de başardıklarını görünce bunlardan korkar ve adamlarına emreder:

"Öldürün bunları, yoksa ben sizi öldürürüm!"

Padişahın adamları büyük bir ordu halinde üzerlerine

gelirken dağ adamı üçüncü arkadaşına söyler: "Göster marifetini yoksa, hepimiz öleceğiz!"

Üçüncü adam derin bir nefes alarak öyle bir titrer ki, dağ taş toz duman olur, padişahın bütün adamları ölür.

Dağ adamı ile arkadaşları padişahın kızını da alarak Türkiye'ye dönerler. Yolda arkadaşları buluştukları yerlerde ayrılınca dağ adamı ile Yunanistan padişahının kızı birlikte saraya gelirler. Dağ adamı kızı nişanlısına teslim eder. Yunanistan padişahından kurtulan padişah çok sevinir. Kızı ile damadına kırk gün kırk gece düğün yapar.

Dün ben oradan geldim. Dağ adamı başvezir olmuş güzel güzel çocukları olmuş. Saadet içinde yaşayıp gidiyorlar...

Ali Çakar

12. MISKI BAHAR

Evvel evvel iken, deve tellal iken, sinek berber iken, ben anamın beşiğini, tıngır mıngır sallar iken... Aldım abdest, ettim niyaz; o da Hakka varmaz. Açtım yüzünü, baktım yüzüne. Vay vay der kalkar, dudağı sarkar, böylesi cadılar çok evler yıkar. Kocakarının rastığı, boyadı yastığı. Kocakarının kınası, âdetini bulası. Kocakarının kuzgunu, yüzüne vurur düzgünü. Tophane minarelerini elime verdiler borudur diye. Attılar tımarhaneye yeridir diye. Dinleyin şahinalar, geliyor, geçiyor bu dertlinin kervanı. Dertli olan böyle söyler yalanı, karıncaya binip, deveyi kucağına alanı, minareyi borudur diye çalanı...

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir ülkenin bir şehrinde garip bir kadın yaşarmış. Nedendir bilinmez, bu kadının hiç çocuğu olmazmış. Ana olabilmek için çırpınan kadıncağız, başvurmadık hekim, okunmadık hoca bırakmamış, kendine önerilen her şeyi yapmış. Ne yazık ki bunların hiçbiri sonuç vermemiş.

Günlerden bir gün onun bu durumunu bilen bir komşusu O'na bir fikir vermiş. Demiş ki:

"A komşum, türlü hekimlere göründün, türlü hocalara okundun. Ama bir evlat sahibi olamadın. Eğer izin verirsen ben de sana bir tavsiyede bulunacağım. Kırk türlü baharatı karıştırıp bir bebek yap, seccadenin yanına koy ve kırk gün kırk gece bu bebeğe can vermesi için Tanrıya dua et. Belki duaların tanrının yüce katında kabul edilir, bebeğine can verilir."

Kadın daha önce de buna benzer çok şey yaptığı için önce komşusuna kulak asmamış ama çaresiz bir süre sonra "Bunda da bir hayır vardır." diyerek kırk türlü baharatı karıştırıp bir bebek yapar ve seccadesinin yanına koyarak dua etmeye başlar. Kadıncağız tam otuzdokuz gün, otuzdokuz gece Tanrı'ya yakarır, bebeğine can vermesi için. Ama taşta ses varmış, bebekte ses yok. Kırkıncı günün akşamı kadın tam ümüdini kestiği bir sırada bir de bakmış ki, kırk türlü baharatı karıştırarak yaptığı bebek aksırıp canlanmaz mı? Dünyalar kadının olur. Hemen bebeği kucağına alıp öper, koklar, özlem giderir. Bebek dedik ya, bu bebek öyle sıradan bir bebek değilmiş. Ceylan gözlü, gonca ağızlı ufacık burunlu, saçları pırıl pırıl dünya güzeli bir kızmış bu. Üstelik misk gibi de kokarmış.

Kadın bebeğe güzel kokusu ve kırk türlü bahardan yaptığı için Miski Bahar adını verir. Verir ama bu dünya güzeli çocuğu da gözünden kıskanır. Yemez, içmez, uyumaz çocuğuyla ilgilenir, O'nu yerdeki karıncadan uçan kuşa varasıya her şeyden kıskanır. Bu yüzden de hiç sokağa çıkarmadan kimselere tırnağının ucuhu göstermeden büyütmeye başlar. Çocuk evin neşesi olmuş, günler su gibi akıp geçmeye başlamış.

Ne olmuş, nasıl olmuş bilinmez, Miski Bahar'ın güzelliğini kimse görmemesine rağmen, ünü tüm ülkeye yayılmış. Herkes bu çocuğun güzelliğinden söz eder olmuş. Miski Bahar'ın dillere destan olan güzelliği ülkenin varlıklı ve güçlü kralının kızının kulağına gitmiş. Hiç çocuğu olmayan Kral kızı, böyle bir çocuğa sahip olduğu için kadına gıpta

edermiş. Ancak bu duygu zamanla kıskançlığa dönüşmüş ve Kral kızı ne yapıp Miski Bahar'a sahip olmayı aklına koymuş.

Bir gün yaşlı bir çingene kılığına giren Kral kızı Miski Bahar'ın kapısına varır. Kapıyı kucağında Miski Bahar olduğu halde annesi açar. Kral kızı Miski Bahar'ı görünce aklı başından gider ama hiç bozuntuya vermez. Allah rızası için bir dilim ekmek istedikten sonra sorar:

"Bu güzel çocuk senin mi?"

"Evet, Tanrı bağışlarsa benim çocuğum."

"A benim güzel kızım. Sen bu çocuğu hiç dışarıya çıkarmaz mısın? Baksana rengi ne kadar soluk. Biraz dışarıya çıkar da hava alsın, güneş görsün. Bak bütün çocuklar koşup oynuyor. O'nu da sokağa çıkarsana."

"Aman teyze ben bu çocuğu güçlükle buldum. O'na sokakta bir şey olursa ben ne yaparım sonra?"

"Hadi hadi. Telaş etme. Gel beraber çıkaralım sokağa."

Kadın istemiye istemiye kabul eder. Birlikte bahçeye çıkarlar. Bahçe Miski Bahar'ın çok hoşuna gider. Kral Kızı çiçekler toplar, O'na verir. Çiçeklerin renkleri, kokuları Miski Bahar'a çok çekici gelince bundan yararlanan Kral Kızı Miski Bahar'ı "Gel Miski Bahar, şurada daha güzel çiçekler var." diyerek bahçenin bir köşesine gizlediği uçan küpün yanına götürür. Bir ceylan çevikliğiyle Miski Bahar'ı kucaklayıp küpe biner ve eteğinden çıkardığı sihirli kamçıyı vurur vurmaz da küp havalanıp uçar.

Kadın küpün havalanıp uçtuğunu görünce yüreğine bir ateş düşmüş, dizlerinin bağı çözülmüş, gözlerinden sicim gibi yaşlar boşanmaya başlar. Kadın yaptığı hatayı anlar; ama Miski Bahar da elde gider.

"Elim ile yaptıydım
Türlü bahar kattıydım
Çıkma dedim çıktıydı
Kral Kızı'na kaptırdım."

diye diye günlerce ağlar, göz yaşı döker. Öyle ağlamış, öyle ağlamış ki göz pınarları kurumuş, gözlerinden yaş gelmez olmuş.

Nihayet ağlamakla eline bir şey geçmeyeceğini anlayarak Miski Bahar'ı arayıp bulmayı akıl eder. Hazırlıklarını yapıp yola koyulur. Kırk gün kırk gece, az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Yememiş, içmemiş uyumamış, ayaklarında ayakkabı, sırtında elbise kalmamış. Kırkıncı günün akşamı yorulup bir ağacın altına oturmuş. O sırada gözü gökteki bir yıldıza ilişmiş.

"Gündüzler geceler, aylar yıldızlar,
Söyleyin Miski Bahar'ımı gördünüz mü?" diye yıldıza sorar:

Yıldız dile gelir:

"Anladım ki yüreğin yanık. Fakat ben Miski Bahar'ı ne gördüm, ne de nerede olduğunu bilirim. Biraz sonra şu dağların ardından ay çıkacak. O benden daha bilgilidir. İstersen ona sor."

Biraz sonra da ay dağların ardından başını çıkarınca kadın ona da Miski Bahar'ı görüp görmediğini sorar.

Ay ise: "Seni anlıyorum. Fakat güzelliğini duyduğum o çocuğu görmedim. Ben gökyüzünden gidince sabahleyin güneş doğacak, O'na sor. O mutlaka bilir." diye cevap verir.

Kadın güneşin doğacağı vakti iple çeker. Güneş dağların arkasından ışıklarını saça saça doğarken kadın ona seslenir:

"Ey güneş, sen bilge bir varlıkmışsın. Söyle Miski Bahar'ımı gördün mü? Duyduğun, bildiğin var mı?"

Güneş dile gelir:

"Demek şu güzelliği dillere destan olan Miski Bahar'ın annesi sensin. O'nun nerede olduğunu biliyorum. Yarın sabah ilk olarak hangi kapıya doğarsam bilki Miski Bahar orada. O kapının ardında daha kırk kapı var. Kapıların anahtarı, nöbetçilerin cebinde. Anahtarları onlardan alabilirsen önüne çıkan otuzdokuz kapıyı birer birer aç, kırkıncı kapının ardında Miski Bahar'ı bulacaksın. Kaçarken sakın arkana bakma. Arkana bakarsan seni hemencecik yakalarlar. Kapıdan çıktığında ben sana tekrar yardım ederim."

Ertesi gün güneş kocaman bir demir kapıya doğar. Kadın hemen kapıyı çalar. Kapıyı bir asker açar. Kadın askeri görünce karnı ağrıyormuş gibi kıvranmaya başlar. Asker yanına sokulunca da gizlice anahtarları belinden alır.

"Aman evladım bana biraz su ver" diyerek askeri içeriye yollar, sonra da eline geçirdiği bir sopayı su getiren askerin başına vurarak bayıltır. Hemen birinci kapıyı,

ardından ikinciyi, üçüncüyü, dördüncüyü... açar. Tam otuzdokuz kapıyı açmış kadın. Kırkıncı kapıyı açar açmaz da Miski Bahar'ı karşısında bulur. Hemen kucakladığı gibi ardına bakmadan birer birer kapılardan çıkar. Sokağa ulaşınca da Kral kızının binlerce askeri peşine takılmış. Askerler tam kadını yakalayacağı anda güneş aşağıya bir ip sarkıtarak Onlar'ı yukarıya çeker. Akşam olduğunda güneş batarken onları yere indirir. Askerler yine kadın ve Miski Bahar'ın peşinde imiş. O sırada ay doğar ve bir ip sarkıtarak onları yukarıya çeker. Ayın görevi bitip gökyüzünü terkedince bu defa yıldız akarak yere iner. Miski Bahar ve annesini üzerine aldıktan sonra süzülerek yukarıya çıkar. Böylelikle Kral kızının askerleri onları yakalayamaz. Daha sonra yıldız yine akarak yere iner ve Miski Bahar'la annesini evlerinin önüne bırakır.

O günden sonra Miski Bahar ile annesi eski mutlu günlerine kavuşurlar.

Onlar ermiş buradına, biz çıkalım kerevetine.

Gökten üç elma düştü, biri anlatanın, biri dinleyenin, biri de masalı çıkaranın başına.

Recep Yaşayacak

13. PAMUK ANA İLE ÇOCUKLARI

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Günler geçip gider, çocuklar bir arpa boyu büyürken...

Bir zamanlar iyi insanlar kadar kötü insanlar da varmış. Kentin birinde sokaklardan çocuk kaçırıp, satan bir adam varmış. Kentin çocukları her gün birer ikişer eksiliyormuş. Bu nedenle kimse çocuğunu dışarı çıkaramaz olmuş. Hele geceleri pencereden bile bakamıyorlarmış.

Bu kentin bir kenar mahallesinde, ak elli, ak yürekli, ak yüzlü, ak sakallı bir kadın yaşarmış. Halk ona Pamuk Ana dermiş. Pamuk Ana'nın iki kızı ile bir oğlu varmış. Bunlar üçüz oldukları için birbirine çok benzerlermiş. Babaları öldükten sonra doğduklarından baba sevgisi nedir bilmezlermiş. Bu nedenle analarını heme ana hem de baba sevgisi ile severlermiş. Pamuk Ana da çocuklarını canından çok sever, gözünden sakınırmış. Onları deniz mavisi gözlerinden öper, bülbül gibi dillerini dinlermiş.

Bir gün sabaha karşı Pamuk Ana'nın kapısı çalınır.

Kimsin, gecenin bu saatinde ne istiyorsun?

"Tanrı misafiri! Yardım edin, karnım çok aç, sakaklarda üşüdüm, bana bir dilim ekmek verin!"

Tanrı misafiri gelir de geri çevrilir mi? Kadın aşağıya inerek kapıyı açar. İçeri iriyarı bir adam girer. Pamuk Ana bunun çocuk hırsızı olduğunu anlar. İçeri girmesini engellemek ister, fakat gücü yetmez. Adam konuşmaya başlar:

"Bağırırsan, seni öldürürüm. Bana çocuklarını vereceksin."

Kadın yalvarır, yakarır. "Ne yapacaksan bana yap. Malım mülküm senin olsun. Yeter ki çocuklarımı bana bağışla."

"Çekil önümden kadın. Malın mülkün senin olsun. Bana çocukların yerini göster."

Bu arada çocuklar da gürültüye uyanarak ağlamaya başlarlar.

Kurtuluş olmadığını anlayan kadın "Madem çocuklarımı götüreceksin bana biraz müsade et. Çocuklarımı seveyim. Onları yıkayıp temizleyeyim öyle götür." der.

Çocuk hırsızı da kabul eder. Kadın çocuklarını başka bir odaya götürür. Orada bir dalın üç çiçeği gibi olan çocuklarını sevip okşadıktan sonra sandığından bir sabun, bir tarak ve bir bıçak çıkararak çocuklarına verir.

"Bu adam sizi götürecek, bunlar sihirlidir. Tehlikeye düşünce üç defa üfler yere atarsınız. Onlar sizi korur. Hadi, şimdi pencereden kaçıp gidin."

Çocuklar malzemeleri alarak oradan uzaklaşırlar. Gürültüyü duyan çocuk hırsızı da odaya girince çocukların kaçtığını anlar. Kadını fena halde döğerek çocukların peşine düşer.

Az gitmişler, uz gitmişler. Dere tepe düz gitmişler. Derelerden, çaylardan atlamışlar. Bu kadar koşmaya can mı dayanır? Dursalar adam onları yakalayacak; durmasalar kaçacak halleri kalmadı. Akıllarına annelerinin verdiği malzemeler gelir.

Elinde sabun olan kız üç defa üfleyerek "Hadi sabunum dağ kadar köpük ol." diyerek sabunu yere atar. Dağ, taş sabun köpüğü olur. Adam köpüklerin arasında kalır. Kurtulmak için çırpınırken başını bir taşa vurarak bayılır. Çocuklar da biraz nefes alırlar. Biraz dinlendikten sonra yine yola koyulurlar.

Onlar gidedursunlar, adam da köpükler dağılınca kendine gelerek çocukların peşine düşer. İyice onlara yaklaşınca bu defa elinde tarak olan kız üç defa üfler. "Hadi tarağım düştüğün yerde bin tane ol" diyerek tarağı yere atar. Tarak bin tane olur. Dişler de iğne gibi olur. Adam bunların içinde kalır. Her tarafı yaralanır.

Çocuklar bir ağacın altında dinlenirken taraklardan da kurtulan adam yine onlara yaklaşır. Bu defa elinde bıçak olan oğlan üç defa üfler "Hadi bıçağım düştüğün yerde buğdaylar kadar çok, kılıç kadar keskin ol" diyerek bıçağı yere fırlatır. Her yaka kılıç olur. Adam hızını kesemeyerek kılıçların içine düşer. Orada parçalanarak ölür. Cezasını bulur. Çocuklar da kurtulur.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine. Gökten üç elma düştü. Kimin muradı varsa, onun başına...

Aygen-Bozok-Genç

14. PERİ KIZI

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zamanda bir padişah ile üç oğlu varmış.

Padişah hanımı ölünce oğullarına:

"Oğullarım anneniz öldü. Sizin de evlenme vaktiniz geldi. Ben üç ok atıyorum. Kısmetinizi orada arayın!" der.

Büyük oğlan kendisi için atılan okun arkasından gider. Ok bir saraya düşer. Ortanca oğlan için atılan ok da başka bir saraya düşer. Küçük oğlan için atılan ok bir dere kenarında bir kurbağanın üstüne düşer.

Büyük oğlanlar padişah kızlarını küçük oğlan da "Benim nasibim de bu imiş" diyerek kurbağayı babasının sarayına getirirler. Allah'ın izniyle kızlarla evlenirler.

Oğlanlar ava giderlermiş. Küçük oğlan akşam eve gelince bakar ki, ev tertemiz olmuş, yemekler hazır, çamaşırlar yıkanmış.

Kurbağaya:

"Bunların hepsini sen mi yaptın?"

"Evet!"

Üç gün böyle beş gün böyle. Oğlan şüphelenir. Bir gün ava gitmez. Kurbağayı takip etmeye karar verir.

Kurbağa kocası gidince bir silkinir kabuğundan çıkıp dünya güzeli bir kız olur. Meğer kız peri kızı imiş.

Oğlan kızı görünce, hem çok şaşırır, hem de çok sevinir. Kendisini toparlayıp kızın kabuğunu alıp yakar. Kız fark edince:

"Yiğit bunu yapmayacaktın, hem kendini yaktın, hem

beni. Şimdi başımıza felaket gelecek."

"Ağabeylerim birer padişah kızı aldılar. Bana da sen çıktın. Ağabeylerim yengelerim benimle eğleniyorlar. Hadi gidelim seni görsünler."

Oğlan karısını alır babası ve kardeşlerinin yanına götürür:

"İşte benim karım."

Kayınbabanın canı balık istemiş. Kız hemen tavaya parmaklarını uzatır, parmakları balık olur. Kızartıp kayınbabasına verir.

Bu durumu gören Lala der ki: "Padişahın bu gelin hem çok güzel hem de çok marifetli, oğluna değil sana layık. Oğlunu öldürelim, gelin de sana kalsın."

"Nasıl öldüreceğiz?"

"Zor işlere koşarız, yapamazsan boynun vurulacak. deriz. İşi yapamayınca da öldürürüz."

Padişahın aklına ölen karısının parmağındaki yüzük gelir.

"Annesinin parmağında yüzük gitmişti, öbür dünyaya. Onu getirmesini isteyelim."

Padişahla Lala anlaşarak oğlanı çağırırlar.

"Oğlum, annenin parmağında giden yüzüğü alıp gelmezsen boynun vurulacak."

Oğlan üzgün üzgün eve gelince kırısı sorar:

"Ne düşünüyorsun?"

"Babam öbür dünyadan annemin yüzüğünü getirmemi istedi."

"Sen üzülme her derdin bir çaresi vardır. "Göl kıyısına git, "peri kızları" diye üç defa seslen. Orada kardeşlerim çıkar. "Ablanızın selamı var, beni yer altındaki mezara geçireceksiniz diyeceksin, işin tamam." der.

Oğlan göl kıyısına gider. Peri kızlarına seslenir. Peri kızları gelip oğlanı annesinin mezarına götürürler. Anne oğlunu görünce:

"Ay oğul baban sana burayı da mı buldurdu?" diyerek sarılır, hasret giderir. Oğlan başından geçenleri anlatır. Yüzüğü alıp yeryüzüne çıkar. Doğruca babasının sarayına varır.

Oğlanı karşısında gören padişah ve lala çok şaşırırlar.

Padişah, "Bir şartım daha var oğul, bunu da yerine getireceksin." der.

"Bu sefer ne yapmamı istiyorsunuz?"

"Bir çingil üzüm getireceksin. Dünya âleme yetecek, bitmeyecek."

Oğlan eve yine üzgün dönünce karısı sorar:

"Yine ne düşünüyorsun?"

"Babam bir çingil üzüm istedi. Cihan âlem yiyecek bitmeyecek."

"Onun da kolayı var. Bacılarımdan iste."

Oğlan, hemen göl kenarına gider. Üç defa seslenince peri kızları gelir.

"Enişte bu defa ne istiyorsun?"

"Bir çingil üzüm."

Periler hemen bir çingil üzüm getirerek enişte lerine verirler.

Üzümü alan oğlan soluğu sarayda alır. Hakikaten getirdiği üzümü cihan âlem yer bitiremez.

Padişah, oğlunu karşısında görünce iyice telaşlanır.

"Eyvah Lala bu çocuktan kurtulamayacağız."

"Padişahım bir şey daha isteyelim. Onu da getirirse affedelim." der, lala.

Padişah oğlunu çağırır:

"Oğul sana son bir şartım var. Bunu da yerine getirirsen seni affedeceğim, yoksa öleceksin."

"Ne istiyorsun baba?"

"Bir karış boyunda, iki karış sakallı bir adam bulacaksın."

Uzatmayalım oğlan göl kıyısına gider. Peri kızları:

"Enişte bu sefer ni istiyorsun?"

"Bir karış boyunda iki karış sakallı bir adam. Yoksa başım gidecek."

"Sen meram etme, onu da veririz. İnşaallah bu gelişin son olur."

Oğlan, adamı yanına alarak babasının sarayına döner.

"Babacığım istediğin adamı da getirdim."

Padişah adamı görünce şaşırır. Adam dile gelir, padişaha:

"Padişahım öbür dünya, giden gelir mi?"

"Gelmez"

"Bir çingil üzüm dünya aleme yeter mi?"

"Yetmez"

"Bir karış boyunda iki karış sakallı adam olur mu?"

"Olmaz"

"O zaman sen ölümü hak ettin." diyerek padişah ile Lalayı öldürür. Oğlan da kurtulur.

Yemişler içmişler muratlarına geçmişler.

Elvida Buhurcu

15. ÜÇ TURUNÇLAR

Bir varmış bir yokmuş. Bir kasabada bir beyoğlu ile annesi yaşarmış. Kadın yaramazlık yapan oğluna hep "Sararıp solasın üç turunçlara âşık olasın." der dururmuş.

Günler günleri kovalamış, yıllar yılları kovalamış delikanlı bu sözleri duya duya üç turunçlara âşık olur. Onları bulmak üzere yollara düşer.

Üç turunçlar da devler ülkesinin sarayının bahçesinde imiş. Gide gide devler ülkesine varır. Bakar ki, bir dev anası memeleriyle fırın silip duruyor. Hemen ceketini çıkarıp devanasına verir. Biraz ilerde iki oluklu bir çeşme varmış. Birinden kan birinden irin akarmış. Birinden üç hapaz içer, birinden de yüzünü yıkar. Sarayın girişinde birisi yatık birisi kalkık iki kapı varmış. Bunlardan yatık olanını kaldırır, kalkıkı olanı yatırır. Doğru sarayın bahçesine geçer. Bakar ki devler uyuyor. Üç turuçlardan birini aldığı gibi koşmaya başlar. Oğlanı gören devlerin padişahı seslenir:

"Yatık kapı şu haini yakala"

"Ben onu yakalamam. Senelerdir dinele dinele dindim. Beni bu delikanlı yatırdı."

"Kalkık kapı sen yakala."

"Yıllardır yata yata çürüdüm. Beni bu delikanlı kaldırdı."

"Çeşme şu puşt oğlanı sen yakala!"

"O yiğit benden su içti, yüzünü yıkadı. Sizin hiç biriniz bunu yapmadı. Ben de yakalamam."

"Fırıncı, şu haini sen yakala!"

"Yıllardır fırını memelerimle siliyordum. Bu delikanlı bana cekətini verdi. Yolu açık olsun ben de yakalamıyorum."

Böylece üç turunçlardan birine sahip olan oğlan oradan kaçar. Bir dağ başına vardığında turuncu kesince içinden ayın on dördü gibi bir kız çıkar. Oğlan şaşkınlık içinde seyrederken kız seslenir:

"Ağa ekmek, ağa su!"

Beyoğlu telaş içinde ekmek, su ararken kız ölür.

Beyoğlu "Eyvah ben ne yaptım" diyerek üzülür. Tekrar devlerin sarayına gitmeye karar verir.

Uzatmayalım sözü, yormayalım sizi. Oğlan ikinci defa fırıncıyı, çeşmeyi ve kapıları geçerek sarayın bahçesine ulaşır. İkinci turuncu da alıp devlerin bağırtıları arasında saraydan çıkar. Fakat onu da bir dağ başında keser. Yine ayın ondördü gibi bir kız çıkar:

"Ağa ekmek, ağa su.!"

O kız da ölür. Oğlan çok pişman olur. "Keşke bunu bir su kenarında kesseydim." diye.

Tekrar devlerin sarayına gidip üçüncü turuncu da alıp geri döner. Bu defa yanına ekmek alır, bir çeşme başına varınca turuncu keser. Yine ayın ondördü gibi bir kız:

"Ağa ekmek, ağa su!"

Suyu ve ekmeği verir. Kız canlanır.

Çeşmenin başında da kocaman bir kavak ağacı varmış. Kıza der ki:

"Sen şu kavak ağacının tepesinde beni bekle, ben köyden düğün alayını getireyim. Seni konağa çalgı çengi ile götüreyim.

Kızı kavak ağacının tepesine çıkartan beyoğlu düğün alayını getirmek için köyünün yolunu tutar.

Bir Arap kızı çeşmeye at sulamaya gelir. Atlar yalaktan bir türlü su içmezler. Bir şeyden ürkerler. Arap kızı da bu atlar niye huysuzlanıyor diye sağa sola bakar kimse yok. Çeşmenin yalağına eğilince suda kızın aksini görür. Başını kaldırıp yukarı bakınca da kızı görerek sorar:

"Bacım sen kimsin, bu ağacın tepesinde ne arıyorsun?"

"Ben üç turunçların en küçüğüyüm. Bir beyoğlu beni devler ülkesinden kaçırıp bu ağacın tepesine koydu. Köyden düğün alayı getirip beni alıp gidecek."

Arap kızı yalvarır:

"Ne olur yanına beni de çıkar!"

Kız yardım eder Arap kızı da ağacın tepesine çıkar. Kızı konuşturmaya başlar. Kız da her şeyi anlatır. Laflar iyice derinleşince Arap kızı sorar:

"Sen nasıl ölürsün?"

"Bizim başımızda bir iğne vardır. O iğne çekilince kuş olur uçarım."

Kızın yerine geçmeyi planlayan Arap kızı bir yolunu bulup kızın başındaki iğneyi çekince peri kızı kuş olup uçar gider.

Oğlan düğün alayı ile çeşmenin başına gelip kızı indirince bakarlar ki bir Arap kızı...

"Sana ne oldu böyle, sen bir Arap kızı değildin?"

"Ne olacak. Gittin gelmedin. Gecenin ayazı, gündüzün güneşi beni bu hale getirdi."

Neyse kızı alıp konağına götürür. Arap kızı ile evlenir. Beyoğlunun çok güzel ağaçlarla ve çiçeklerle dolu bir bahçesi varmış. Kuş haline gelen peri kızı her gece konağın bahçesinde bir dala konar:

"Uyusun da büyüsün
Yüzünü güller bürüsün
Arap kızını saran kollar kırılsın
Konduğum dallar yansın kurusun."

der, uçar gidermiş. Üç gün böyle, beş gün böyle... Ağaçların dalları kurumaya başlayınca Arap kızı kuşun peri kızı olduğunu anlar. Ondan kurtulmak için, beyoğlundan o kuşun kesilmesini ister.

Ertesi gün kuşun konacağı dala katran sürülerek beklerler. Kuş gelip dala konunca yapışır kalır. Yakalayıp bir kafese koyarlar. Kuş kafeste yine her sabah öter.

"Uyusun da büyüsün
Yüzünü güller bürüsün
Arap kızını saran kollar kırılsın
Konduğum dallar yansın kurusun."

Arap kızı kuşun o kız olduğuna iyice kanaat getirir. Kocasına der:

"Bu kuş bugün kesilecek!"

"Ben kuşun kesilmesine dayanamayacağım. Ben gidince uşaklar kessin!"

Beyoğlu gider. Arap kızı da kuşu uşaklara kestirir. Eti eve götürürlerken eşiğe bir damla kan sıçrar. Orada hemen kocaman bir kavak ağacı meydana gelir. Ağacın yaprakları da kuşun dediklerini tekrar edip dururmuş.

Arap kızı buna da razı olmuyor. Bu defa ağacın kesilmesini istiyor:

Kavağı yine uşaklara kestiriyorlar. Konağın dışına atıyorlar. Fakir fukara dallarını kökünü odun olarak alıp giderler. İhtiyar bir kadın da bir çuval yonga alıp evine götürür. Çuvalı boşaltırken yongalar arasında bir iğne bulur. Lazım olur diye evinin perdesine takar.

Yaşlı kadın sokağa gidince iğne tekrar kız olur, nenenin her işini görür. Yaşlı kadın eve gelince şaşırır:

"Benim kimim kimsem yok. Bu işleri kim yapıyor acaba?"

Ertesi gün yine sokağa gidiyor gibi evden çıkıp bir köşeye saklanır.

İğne perdeden inip ayın ondördü gibi bir kız olur, ortalığı siler süpürür, yemekleri yapar. Tam perdeye çıkacağı sırada yaşlı kadın kolundan yakalar:

"İn misin, cin misin?"

"Ne inim, ne cinim. Ben de senin gibi ademoğluyum."

"Peki kızım niye saklanıyorsun?"

Kız başından geçenleri anlatır. Nine ile birlikte yaşarlar. Yaşlı kadın işine gider. Kız da ev işlerini görür.

Günler böyle geçip giderken kız, beyoğlunun fakirlere at dağıttığını öğrenir. Beyoğlunun kırk tane atı var-

mış. Bunları besleyebilecek durumda olanlara dağıtır, sonra tekrar toplarmış.

Bunu duyan kız neneye yalvarır:

"Aman nine bir at da biz alalım!"

"Kızım biz karnımızı zor doyuruyoruz. Ata nasıl bakarız?"

"Sen orasını hiç düşünme. Ona ben bakarım."

Yaşlı kadın konağa gider. At istediğini söyler.

"Nine sen ata nasıl bakarsın?"

"Bakarım yavrum. Bir at da bana verin."

Beyoğlunun adamları zayıf ölmek üzere olan bir atı yaşlı kadına verirler. Eve gelince atı ahıra bağlarlar. Nine işe gidince kız, elini sabunlayıp suyunu döktüğü yer yonca olurmuş. At da yoncayı yermiş.

Kısa zamanda at semirir, güzelleşir. Sırtı tahta gibiyken yumurta gibi olur.

Günlerden gün olmuş. Beyoğlu atlarını toplamaya başlamış. Hepsini topladıktan sonra, beyoğlu adamlarına seslenir:

"Bir at da şu nineye vermiştik. Ölmedi ise onu da alın gelin!"

Uşaklar yaşlı kadının evine gidince gördüklerine inanamazlar.

"Nineciğim bu at bizim verdiğimiz at mı?"

"Yavrum benim at alacak param mı var. Elbette sizin atınız."

Adamlar atı götürmek için ahıra girince at kimseyi yanına yaklaştırmaz. Ne yaptılarsa atı çözüp götüremezler.

Konağa vardıklarında beyoğlu anlatılanlara inanmaz:

"O at, at olsa ne olacak. Zaten ölmek üzereydi. Gidin ne yapın, yapın atımı getirin."

Uşaklar tekrar ninenin evine gelirler. Fakat atı bir türlü çözemezler:

"Nine bu ata kim baktı ise o gelsin. Belki o çözüp bize verir. Biz de götürürüz. Beyoğlunun hışmından kurtuluruz."

"Yavrum benim bir kızım var. Ata o baktı. Çağırayım gelsin."

Kız gelir:

"Yavrum şu atı çözüver de götürsünler."

"Ben atı bunlara vermem, sahibi gelsin ancak ona veririm."

Beyoğlunun adamları konağa gelip kızın dediklerini anlatırlar. Beyoğlu:

"Allah, Allah bunda bir hikmet var. En iyisi ben gideyim." diyerek yaşlı kadının evine varır.

Kız ahıra girip atı çözerken at huysuzlanır, kişner.

"Dur turp ile şalgamı bilmeyenin atı dur!"

Beyoğlu şaşırır. Nineye sorar:

"Sen bu kızı nereden aldın?"

"Nereden alayım yavrum. Senin konağın odunlarının içinden bir iğne çıktı. O da kız oldu. Beraber yaşıyoruz."

Beyoğlu o zaman olanları anlar. Kıza "Sen kimsin nereden geldin, neden böyle söylüyorsun." diyince kız her şeyi anlatır:

Sen beni kavağın tepesinde koydun, gittin. Arap kızı da zorla yanıma çıktı. Siz nereden ölürsünüz? dedi. Ben de anlatınca bir yolunu bulup başımdaki iğneyi çekti. Ben de kuş oldum. Dalına kondum. Arap kızı beni kestirdi. Kavak oldum, yine kestirdi...

Durumu anlayan beyoğlu atı çözdürür, kızı da yanına alarak konağa varır.

Arap kızına sorar:

"Kırk katır mı, kırk satır mı?"

"Kırk satırı ne yapayım? Kırk katıra biner de sıla sıla gezerim."

Beyoğlu Arap kızını kırk katırın kuyruğuna bağlayıp dağlara salar.

Kırk gün kırk gece düğün eder, çalgı çaldırır. Kızla evlenir. Onlar ermiş muradına. Biz de erelim muradımıza...

Tûba Kartal

16. KONUŞMAYAN GELİN

Bir varmış, bir yokmuş... Padişahın oğlu fakir bir adamın kızına âşık olmuş. Kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenmişler.

Kız damatla bir türlü konuşmuyor. Altınlar, inciler alıyor. Yalvarıyor, yakarıyor. Ne yaptı ise kız bir türlü konuşmuyor.

Sonunda padişahın oğlu dayanamaz ve evlenmeye karar verir. Son kez karısına söyler:

"Ya konuşursun, ya evlenirim."

Kız el işaretiyle evlen der."

Oğlan babasına söyler. Padişah da oğlunu yeniden evlendirir. Aradan biraz zaman geçince yeni gelin, kocasından izin alarak eşini görmeye gider.

Eşi gayet güzel karşılar: "Hoş geldin beş gittin."

Yemek zamanı gelince kadın "Beş balık biş balık" diyince bir cariye çıkar:

"Emret Abla!"

"Ne varsa alın gelin!"

Cariyeler, mangalı yağı diğanı önüne getirirler. Yağ kızarınca parmaklarını yağın içine sokar. "Beş balık, biş balık" türlü türlü balık pişer. Eşine getirir. Eşi olup bitenleri görünce şaşırır. "Evime bir an önce gitsem de kocama ben böyle balık bişirsem" diye düşünür.

Eşinin yanından ayrılınca hemen evine gelir. Olanları kocasına anlatır. "Ben de sana balık pişireyim." der.

"Beş balık, miş balık!"

Bakar ki gelen yok. Hizmetçisini çağırır.

"Bana mangal, yağ, dığan getir!"

Hizmetçi ablasının istediklerini getirir. Yağ kızarınca.

"Beş balık, biş balık" parmaklarını dığanın içine uzatınca eli yanar. Acılar içinde kıvranarak ölür.

Padişahın oğlu hemen karısına giderek:

"Katil de oldun, karımı öldürdün. Ne istediğini söyle, yoksa bir daha evlenirim." der.

Kadın da yine konuşmaz. İşaretle "evlen" der.

Kocası bir daha evlenir. Karısı eşini görmek isteyince öncekinin başına gelenleri anlatır. "Sana da bir kötülük eder" diyerek göndermez.

Aradan biraz zaman geçince karısı tekrar eşini görmek isteyince, çaresiz gönderir.

Eşi misafirini gayet güzel karşılar. Hoşbeşten sonra "Eşim seni gül bahçesinde gezdireyim" diyerek misafirini bahçeye çıkarır. Bahçede gezerken elini sallayarak "Kurul merdivenim kurul" deyince gökyüzüne doğru bin merdiven kurulur. Beraber gül bahçesine çıkarlar. Gelin de hamileymiş. Yukarıdan bebek eşyaları alıp inerler. Gelin evine varınca olanları kocasına anlatır.

"Yarın gül bahçesine biz de çıkalım."

"Nasıl çıkacağız?"

"Eşimin yaptığı gibi."

Sabah olur, sarayın bahçesine çıkarlar.

Gelin elini sallar: "Kurul merdivenim kurul!"

Ortada bir şey yok.

"Kur padişah oğlu kur!"

Padişahın oğlu merdiveni kurdurur. Gelin yarısına varınca başı döner. Düşüp ölür. Onu da mezara gömerler.

Padişahın oğlu bir daha evlenir. O karısı da eşini görmek isteyince:

"Git, git de seninde mevtini kaldıralım." der.

Gelin eşinin evine gider. Kadın onu da çok iyi karşılar. Yiyip içtikten sonra hizmetçilerine emreder:

"Getirin benim gergefimi! Eşim de hamileymiş, ona doğum hediyesi işleyeyim."

Gergefi getirirler. Kadın biraz işledikten sonra parmağını kesip camdan dışarı atar. Parmak geri gelip yerine takılır. Eşi de bunları görür.

Evine varınca hizmetçilerine gergefi iğneyi getirttirir, başlar işlemeye. Sonunda doğru o da parmağını kesip camdan dışarı atar. Parmak geri gelmeyince kan kaybından ölür.

Padişahın oğlu dördüncü defa evlenir. Gelin attan inmeden konuşmayan geline seslenir:

"Sağır gelin, sığır gelin
Çorban taştı savur gelin."

Konuşmayan gelin de:

"Yeni gelin yensiz gelin
Attan inmeden söyleyen arsız gelin." der.

Padişahın oğlu da çeşme başında beklerken su doldurmaya gelen iki kız bunu tanımışlar. Aralarında konuşuyorlarmış:

"Bir de padişah oğlu oladak bir fakirin kızını konuşturamadı. "Ayla günün aşkına" dese kız konuşacak."

Padişahın oğlu bunu duyunda "Ben şifamı buldum" diyerek karısına koşar:

"Ayla gün aşkına konuş artık!" deyince kız konuşur.

"Ayağına çarık eline demir asa karı arayacağına derdine derman arayaydın ya!" der.

Oğlan karısının sesini duyunca çok sevinir. Sağır gelin sığır gelin diyeni daha attan inmeden anası evine yollar.

Kırk gün kırk gece düğün edip yeniden evlenirler.

Yemiş içmiş muradına ermiş...

Nefise Akkoyun

17. KEÇİ KIZ

Evvel evvel iken, deve tellal iken, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken. Düşürdüm başını gözünü yardım. Anam: "Oğlum bu böyle olmaz." dedi. Git, İstanbul şehrinde merhem ara. Düştük yola, verdik mola. Hop hop sarıklar, meşe odunundan yastıklar. Sineği ortasından bölüp yiyenler. Diz verdik daldırdık, omuz verdik kaldırdık. Her birimiz, doksan dokuz kilo pilav kaldırdık, karnımızı güç ile doyurduk. Oradan kalktık, uzaktan baktık, büyük bir köy. Yanına vardık, üç beş ev. Hasan paşanın düğününde, cinayet olmasın diye, doksan dokuz er ile karakol bekliyor. Korkumuzdan denizin ortasına bastık kıyı diye. Biri geldi belime sarıldı, bu bizim dayı diye. Bizim dayının ise fesinde bir delik var; doksan dokuz araba ot tıkalı. Güç bela vardık İstanbul'a. Aptal bir eşeğimiz var, üç adım ileri giderken iki adım geri gider. Aldık ilacı geldik eve, baktık ki, babam ölmüş...

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde dertli bir kadın varmış. Bu kadının derdi de çocuğunun olmayışı imiş.

Günlerden bir gün tanrısına yalvarır:

"Tanrım, bana bir çocuk ver istersen keçi olsun."

Aradan bir süre geçince, kadın hamile kalır, dokuz ay on gün sonra da çocuğunu dünyaya getirir. Ama bu çocuk iki elli, iki ayaklı bir insan değil, Tanrıya yalvardığı gibi dört ayaklı, pırıl pırıl tüylü bir keçi imiş.

Kadın kaderine razı olur, keçiyi kendine evlat edinir.

Ne var ki keçi öyle bildiğimiz keçilerden değilmiş, Annesi evde olmadığı zamanlarda bir silkinişte dünya güzeli bir kız oluverir, postunu bir kenara bırakıp hünerli elleriyle ortalığı siler süpürür, yemekleri yapar, sonra da tekrar silkinerek keçi olurmuş. Kadın ise eve döndüğünde her tarafı pırıl pırıl görünce şaşırır, kimseye bir şey diyemezmiş.

Bir gün keçi, annesi çarşıya çıkınca silkinerek yine dünya güzeli kız olur, ortalığı süpürür, yemekleri yapar, daha sonra da kapının önünü süpürerek yine keçi kılığına bürünür. Fakat kapının önünü süpürürken, padişahın oğlu onu görür ve âşık olur.

Padişahın oğlu hemen eve gider ve annesini bu kıza dünür gönderir.

Kadın dünürleri karşısında görünce çok şaşırır:

"Benim kızım yok ki. Herhalde size yanlış tarif etmişler. Benim şu kapının ardındaki keçiden başka kimsem yok." der.

Padişahın karısı durumu oğluna anlatır, ama oğlan laf dinlemez. "İllede o evin kızını isterim, evde kız yoksa keçiyi isterim" diye tutturur. Padişah ve karısı bakarlar ki olacak gibi değil, ister istemez keçiyi gelin alırlar.

Kimseye duyurmadan düğün yaparak keçiyi saraya getirirler. Gerdek gecesi keçi silkinip dünya güzeli kız olur ve durumu damada anlatır. Sonra da sıkı sıkıya tembih eder:

"Sakın sırrımı kimseye söyleme. Eğer sırrımı senden başka biri öğrenirse ben taş kesilip ölürüm."

Keçi her gece kocası geldiğinde silkinip kız olur, sabaha karşı da yine eski haline dönermiş. Bu arada evde kimsenin olmadığı zamanlarda yine kız olup her tarafı siler, yemekleri yaparmış.

Günlerden bir gün sarayda katmer yapılıyormuş. Keçi dayanamayıp, hamur yapanların yanına gider. Amacı yardım etmekmiş ve bunun için de katmer açılan sofranın üzerine çıkar. Bunun üzerine kayınvalidesi oklava ile keçiye vurarak:

"Canından yanası. Başıma dert olduğun yetmiyor gibi bir de hamuru mu bozacaksın." diye azarlar. Keçi gidip kapının arkasına oturur. Biraz sonra katmerleri pişirmeye başlamışlar. Keçi yine dayanamaz. Yardım etmek için ocağa yanaşır, ancak bu defa kayınvalidesi:

"Git hey keçi, sen hamurdan ne anlarsın" diye bağırarak pişirgeç ile keçinin kafasına vurur. Keçi çok üzülür, tekrar yerine çekilir.

Bir gün kayınvalide bir komşusun düğününe gider. Keçi de hemen silkinip dünya güzeli bir kız olur, kraliçeler gibi giyinir, takar takıştırır, kayınvalidesinden önce düğün evine gider. Kayınvalide düğünevinde kızı görünce gözleri kamaşır, merak edip sorar:

"A kızım sen kimin gelinisin?"

Kız:

"Oklava vuranlarla pişirgeç vuranların geliniyim." diye cevap verir.

Kadın akşam eve gelince oğluna çıkışır. Tabii kız kayınvalidesinden önce eve dönüp yine keçi kılığına girer.

"A benim salak oğlum. Düğünde bir kız gördüm, görsen ağzının suyu akardı. Oklava vuranlarla pişirgeç vuranların geliniymiş. Sen gittin dört ayaklı bir keçiyi buldun."

Oğlan anlatılanlardan, kızın kendi karısı olduğunu hemen anlar, ama hiç belli etmez.

"Ben keçimden memnunum anne." diyerek anasını susturur.

Yine bir gün çamaşır yıkanacakmış. Keçi yardım etmek amacıyla kazanlardan birini boynuzuna takarak dereye götürür. Çamaşır yıkayanlar onu yanlarına sokmazlar. Herkesin gelini kızı gülüş çığrış çamaşır yıkarken kayınvalide kendi gelininin onların arasında olmayışına çok içerler.

Eve geldiğinde yine oğluna çıkışır:

"El yüzüne çıkamıyorum. Herkesin gelini kızı çamaşır yıkarken benim keçi bir kenardan bakıyor. Söyle eli ayağı düzgün bir kız bulsaydın da onların arasına katılsaydın."

Oğlan, "Ben keçimden vazgeçmem ana." der. Der ama anasının keçi hakkında söyledikleri de her geçen gün içine işlemiye başlar. Kadın söylendikçe oğlanın yüreği dayanmaz olur.

Bir gün annesi böyle söylenirken hemen odasına çıkar. Bakar ki dünya güzeli karısı kendisini bekliyor. Hemen karısının bir kenara bıraktığı postunu kapmış, bütün yalvarmalarına aldırmadan yanmakta olan ocağa atar. Aklı sıra post yanınca kız bir daha keçi kılığına bürünmeyecek-

miş. Ama hiç de düşündüğü gibi olmaz. Post yandıkça güzel karısı da ayaklarından itibaren yavaş yavaş taş kesilmeye başlar. Oğlan hatasını anlamış, hemen ocaktan yanan postu kapar, fakat karısı beline kadar taş olur. Güzel kadın kocasına seslenir:

"Ben artık ne sana, ne de bir başkasına yar olurum. Bak yarıya kadar taş oldum. At o postu ateşe de tamamen taş kesilip öleyim."

Oğlan güzel karısının yarısının taş, yarısının insan olarak kalmasına dayanamaz, postun kalan kısmını da ateşe atar. Kadın da tamamen taş kesilerek ölür.

Oğlanın ağlayışına ve feryatlarına anası koşup gelir. Anasını karşısında gören oğlan:

"Yaktın beni ana. Hem dünya güzeli karımı, hem de beni yaktın."

Kadın kısa sürede durumu anlar, ama iş işten geçtikten sonra. O da çok üzülür ama bu üzüntüler, gözyaşları ve feryatlar güzel gelini geri getiremez.

Derler ki elin eline bakan aç kalır, elin diline bakanın eli böğründe kalırmış. Oğlunu yarattın, gönlünü de mi yarattın? Oğlan beğenmiş, kız beğenmiş, ötekiler kapının dışında kalır. Gönüllere leke düşürenlerin de gönlü kararırmış. Taş kesilen gelin kaynanalara ibret olsun diye söylenmiş. Takdire boyun eğenler mutlu olur, umutlu olurmuş. Eğmeyenler ise böyle dertli kalırmış. Dertlerden uzak olmak için derdi çağırmamak gerekirmiş.

Recep Yaşayacak

18. HIBÂRI

Bir varmış bir yokmuş... Bir karı koca varmış. Çok zenginlermiş. Bir elleri yağda, bir elleri balda imiş. Fakat bir çocukları yokmuş.

Aradan seneler geçer. Duaları neticesinde Allah bunlara bir kız çocuğu verir. Çok sevinirler. El bebek, gül bebek büyütürler. Kız onbeş, onaltı yaşlarına gelince çeyiz işlemeye başlar. Evin damına oturur, akşama kadar çeyiz işlermiş. Bir güvercin gelir, gergefinin ipini alır kaçarmış.

Bir gün böyle, üç gün böyle... Kız güvercine âşık olmuş. "Eğer güvercin de beni seviyorsa bileziğimi hatıra olarak alır götürür." diyerek damın kenarına bileziğini koyar. Güvercin yine gelir, kızın bileziğini alıp gider. Artık gelmez olur. Kız aşkına dayanamaz, onu bulmaya karar verir.

Annesiyle babasına "Bu benim alın yazım, ben onu arayacağım." deyince babası:

"Yavrum sen bizim biricik kızımızsın, biz senin hasretine nasıl dayanırız? Her şeyimiz var, adam tutalım arattıralım, bulduralım." der.

"Olmaz baba! Ben kendim gideceğim. Sen bana demir bir çarık ve demir baston yaptır. Demir çarık delininceye kadar arayacağım."

Babası kızının haline dayanamaz. İstediklerini yaptırır. Kız yollara düşer. Yolda rastladığı bir çobandan kepeneği ile bir adet koyun satın alır. Çok güzel bir kız

olduğu için görenler kendisini rahatsız etmesin diye koyunun iskembesini kafasına geçirir, kepeneği giyer.

Günlerce gitmiş, gitmiş, düz bir ovaya varmış. Ovada sıra sıra kırk tane ev varmış.

Kız çok yorgun harap bir vaziyette "Şu evlere bakayım, belki bana yardım eden birisi olur" diye kapıları çalmaya başlar. Her odadan bir ses gelirmiş. Kimisi Kur'an okuyor, kimisi zikir çekiyor, kimisi ağlıyor. Otuzdokuz kapıyı teker teker dinledikten sonra kırkıncı kapıya varır. Oradan gelen sesleri dinler:

"Gamdadır da deli gönlüm gamdadır,

Altın bileziğin anam bendedir."

Kız buradaki oğlanın o kuş olduğunu anlamış. Hemen kapıyı çalar:

"Kim o?"

"Aç kapıyı altın bileziğin sahibi geldi."

"Gelmez, o bir bey kızı, hiç buralara kadar gelir de beni arar mı?"

Kız kapıyı çalmaya devam edince onsekiz yaşında yakışıklı bir delikanlı kapıyı açar. Bakar ki, o kız. Hemen kızı içeri alır. "Sakın ses çıkarma arkadaşlarım senin burada olduğunu duyarlarsa seni de, beni de öldürürler." diyerek kızı bir köşeye saklar. Oğlan da annesine, babasına ne etti ise beddua almış. Sabah ezanı kuş olur, akşam ezanı tekrar insan olurmuş.

Bunlar evlenirler, kız hamile kalır. Doğum yaklaşırken oğlan "Arkadaşlarım bir de çocuk sesi duyarlarsa hepimizi öldürürler. Ben seni bizim eve götüreyim" der.

"Beni eve kabul ederler mi?"

"Ben seni çeşme başında bırakayım, ağaçtan seni takip ederim. Bizim bir Arap halayığımız var. O suya gelince "Beni misafir alın" de. Eğer almazsa "Hibarinizin başı için misafir alın" dersin. O zaman seni alırlar."

Arap çeşmeye gelince kız yalvarır:

"Çok hastayım beni bugün misafir edin!"

"Biz senin gibi çingeneleri eve almayız."

"Hibari'nin başı için alın!"

Arap bu cümleyi duyunca hemen evin hanımına gider:

"Böyle böyle oldu. Hibari'den haber var"

"Peki, git o kızı al gel!"

Arap gider, kızı alıp getirir. Arkada kötü bir odaya kötü bir döşek serip yatırırlar. Kız da o gece doğum yapar.

Sabah olunca Hibari bacadan seslenir:

"Ay yâri!"

"Buyur Hibari!"

"Anam al odalara aldımı yari?"

"Almadı Hibâri."

"Kuzunun kuzusu dedi mi yâri?"

"Demedi, Hibâri."

Hibari ağlayarak eski yerine gider. Bir gün böyle, üç gün böyle. Bir gün Arap, kadına yemek getirirken. Kuş ile kızın konuşmalarını dinler. Hemen hanımına haber verir:

"Geliverin! Bu kız Hibâri'nin karısıymış"

Hemen Hibâri'nin annesi babası kızın yanına gelmişler. Kız başından geçenleri anlatır.

Gelinlerini evin en güzel odasına alırlar. Torunlarını altın beşiğe yatırırlar. Çok sevinirler.

Hibari sabah olunca gelir. Eski odaya seslenir, ses yok. Yeni odaya seslenir:

"Ay yari!"

"Buyur Hibâri"

"Anam al odalara aldı mı?"

"Aldı Hibâri."

"Kuzumun kuzusu dedi mi?"

"Evet, Hibari."

Annesi babası da bunları dinlemişler. "Gel oğlunu gör" diye Hibari'yi çağırırlar. Hibâri de dayanamaz, postunu bacada bırakarak aşağı iner. Aşağıda sarmaş dolaş olurlar. Arap halayık da bacaya çıkmış, postu getirip yakar. Oğlan da bir daha güvercin kılığına giremez.

Ertesi gün evin her tarafı güvercin olur. Hibâri'yi ararlar. Annesi babası ölür bir güvercini göstererek Hibâri'nin öldüğünü söylerler. Kuşlar da bırakıp gider. Hibâri'de anasına babasına kavuşur. Mutlu bir ömür sürerler

Zekiye Ulaş

19. KURU KAFA

Bir varmış, bir yokmuş... Bir zamanlar köyün birinde gül gibi geçinip giden bir karı koca varmış. Tanrı bunlara ne mal maşat vermiş, ne de bir çocuk. Yoksulluğa mı, çocuksuzluğa mı yanacaklarını şaşırmışlar. Mutlulukları gün geçtikçe azalıyormuş.

Bir gün karı koca birlikte Allah'a dua ederler:

"Mal maşat senin olsun. Bize bir çocuk ver de ister kuru kafa olsun."

Aradan zaman geçer, kadın hamile kalır. Dokuz ay on gün sonra kuru kafalı bir oğlanları olur. "Tanrı böyle istedi" diye bağırlarına basarlar, beslerler, büyütürler.

Çocuk, evlenme çağı gelince annesine der:

"Anne ben artık büyüdüm. Evlenmek istiyorum."

"Yavrum sen bir kuru kafasın, sana kim kız verir. Yüzünü gören korkar, kaçar."

Kuru kafa ısrar edince annesi babası yakın bir köyün ağasının kızını istemeye giderler.

"Allah'ın emri, peygamberin kavli, kızınıza dünürcüyüz."

"Biz kızımızı veririz, ama önce bir oğlunuzu görelim."

Kuru kafanın anne ve babası "Oğlan el öpmede görülür." diyerek kızın ailesini atlatırlar. Bir hafta sonra düğün dernek ile gelini eve getirirler.

Gerdek gecesi kız oğlanı görünce öcü görmüş gibi korkarak evden kaçar, babasının evine gelir.

Günlerden bir gün kuru kafa annesine yine eziyet etmeye başlar:

"Anne ben tekrar evlenmek istiyorum."

Bu defa başka bir köyün ağasının kızına dünür giderler. Onları da "Oğlan el öpmede görülür" diyerek atlatırlar. Bir hafta sonra kızı evlerine getirirler. Kız, gerdek gecesinde oğlanı görünce "Bu bana yaramaz, yanımda yatamaz" diyerek kaçar gider.

Aradan aylar, yıllar geçer. Kuru kafa iyice deliliği ele alıp köyün kızlarını rahatsız etmeye başlayınca annesi babası bir başka köyden fakir bir adamın kızını gelin getirirler.

Gelin kuru kafayı görünce haline acır, dizine yatırıp kafasını okşar. Ninniler söyleyip uyutur. Ertesi gün oğlanın annesi babası gelini evde görünce çok sevinirler. Birlikte yaşamaya başlarlar.

Kuru kafa bir gün bahçedeki kuyuya su doldurmaya gidince kuyuda kendi suretini görünce merak eder. Eğilip iyice yüzünü incelemek ister. O sırada ayağı kayınca kendisini kuyunun içinde bulur.

Karısı 'cump' diye bir ses duyunca hemen kuyunun başına koşar. Bakar ki kocası yok. O zaman kuyuya düştüğünü anlar.

"A benim kuru kafam, evimin aşığı, soframın yakışığı beni bırakıp nereye gittin" diye ağlayarak kovayı kuyuya sallar. "Ölüysen de, diriysen de gel" der.

Kovayı yavaş yavaş yukarı çeker. Kova ile birlikte yakışıklı mı, yakışıklı bir delikanlı çıkar. Kız delikan-

lıyı görünce şaşırır, kuyunun etrafında dolaşmaya başlar.

O sırada kuyudan çıkan delikanlı "Ben senin kocanım" diye konuşmaya başlayınca kocasını sesinden tanır. Sarmaş dolaş olurlar. Ailecek çok sevinirler.

Meğer bu kuyu sırlı bir kuyu imiş. Dibinde kaynayan su, içenlere kan, yıkananlara can verirmiş.

Yeniden düğün dernek eder, evlenirler. Bir yastıkta kocayıp giderler.

Aygen-Bozok-Genç

20. PADIŞAHIN KIZI

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Develer tellal iken, pireler berber iken, ben ninemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken... Ülkelerden birinin bir padişahı varmış. Allah, buna yedi tane kız çocuğu vermiş. Hiç oğlu olmamış. Padişah da tahtını bırakacak bir oğlum yok diye çok üzülürmüş. Karısı da sekizinci çocuğa hamile imiş.

Av meraklısı olan padişah ava giderken karısına şöyle der:

"Eğer bu çocuk da kız olursa seni de kızını da öldürürüm. Ben ava gidiyorum. Eğer kız olursa kara bayrak, oğlan olursa al bayrak asın."

Nihayet doğum günü gelir ve kadın yine kız doğurur. Fakat korkusundan, oğlan oldu diye saraya al bayrak astırır. Bunu gören padişah çok sevinir. Hanımına çeşitli hediyeler alır, kırk gün kırk gece halkına ziyafet çeker.

Gün doğar gün batar, yıl olur yıllar biter. Oğlan gibi büyüttükleri kız yedi yaşına basar. Padişah bir gün karısını çağırır. Kadın olacaklardan habersiz kocasının karşısına çıkar. Padişah neşe içinde, "Oğlanın sünnet zamanı geldi. Büyük bir tören yapalım" deyiverir. Kadının ise o anda dünyası kararır. Yıllardır korku içinde beklediği an gelmiştir. Canını ve kızını kurtarmak için kara kara düşünürken çocuğu ülkeden uzaklaştırmaktan başka çare bulamaz. Olanları kızına anlatır. Annesini çok seven kız oğlan da "Ölmektense başka yerde yaşamak daha iyidir."

diyerek annesini teselli eder. Annesi ile helallaşarak gizlice memleketi terk eder.

Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Dönmüş bakmış ki bir arpa boyu yol gitmiş... Derken yolu bir ormana düşer. Ormanda arslanların parçalamak üzere olduğu bir çocuğu kurtararak yanına alır. Çocuk da ülkenin padişahının çocuğu imiş.

Kız oğlan çocuğu alıp babasına teslim eder. Oğluna kavuşan padişah çok sevinir. Çocuk kaçırılalı kırk gün olmuş. Sarayda kırk gündür yas tutuluyormuş. Padişah oğlunu kurtaran oğlanı da yanına alır, oğlan ile birlikte büyütür.

Yıllar akar gider, kız oğlan serpilir gelişir, yakışıklı bir delikanlı olur. Artık buradan ayrılma zamanı gelmiştir. Annesini babasını göresi gelir. Yanında yetiştiği padişahtan izin ister.

"Padişahım benim de annem babam var. Ben onları görmeye gideceğim." der.

Padişah kalması için ne kadar ısrar etti ise de başaramaz, delikanlıya yol verir. Giderken delikanlıya kendi yetiştirdiği Ağzı Kara adlı atı verir. At da cins bir atmış. Padişah atı verirken şöyle der:

"Oğlum bu at öyle bir attır ki, kim ona binerse bütün musibetler ondan gider, ona ölüm yaklaşamaz. Haydi yolun açık olsun."

Delikanlı herkesle helallaşarak ülkeden ayrılır. Tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi aşarak gider. Bir dere kenarında büyük bir kalabalık görünce merak ederek durur. Oradakilere sorar:

"Bu kalabalık neyin nesidir, burada bu kadar insan niçin toplandı?"

Kalabalıktan birisi cevap verir:

"Burada bir yarış var. Şu gördüğün hendeği atıyla birlikte atlayana, padişah kızını verecek."

Oğlan, kız olduğunu unutarak bu yarışmaya katılmaya karar verir. Ağzı Kara'nın eyerini bağlar, tımarını yapar, hendeğin başına geçer:

"Haydi oğlum benim yüzümü kara çıkarma!" diye seslenir.

Ağzı Kara şahlanır kişneyerek hendeğin öbür tarafına geçer, oradan tekrar bu tarafa geçer. Bunu gören halk hayretler içinde kalır. Padişah delikanlıyı alarak sarayına götürür. Delikanlı da çok yakışıklı imiş. Padişahın kızı, bunu görünce çok sevinir. Hemen düğün hazırlıkları başlar. Kırk gün kırk gece düğün yapılır. Kız oğlan "Ben ne yaptım, şimdi bu işin içinden nasıl çıkacağım." diye kara kara düşünürken gerdek gecesi gelir çatar.

O gece beklediğini bulamayan padişahın kızı sabah olunca kocasını babasına şikayet eder. Çok öfkelenen padişah damadından kurtulmak için, ondan yapamayacağı işleri istemeye başlar.

"Bana kırk deve yükü cevahir taşı getirirsen hayatın kurtulur. Getiremezsen kelleni uçmuş bil!"

Kız oğlan can korkusuyla düşünüp dururken atı yanına yaklaşarak dile gelir:

"Yiğidim sen sırtıma bin, dediklerimi yap gerisine karışma." der.

Cevahir de devlerin ülkesinde bulunurmuş. At da orayı biliyormuş. Kız oğlanı sırtına aldığı gibi doğru devler ülkesinin yolunu tutar. Oraya varınca kız oğlan atın dediklerini yapar. Atın önüne otu, itin önüne eti atar. Kapalı kapıyı açıp, açık kapıyı kapatır. Kırk deve yükü cevahiri alıp yola çıkar. Tam o sırada uyuyan devler uyanırlar. Devler sultanı insanoğlunun kaçmakta olduğunu görünce kapılara emir verir:

"Yakalayın şu haini!"

Kapalı kapı konuşur:

"Ben bu yiğidi yakalamam. Kırk yıldır kapalı duruyordum. Beni ilk defa o açtı."

"Açık kapı sen yakala!"

"Ben de kırk yıldır açık idim. Bu yiğit kapattı. Bir işe yaradığımı anladım. Ben de yakalamam."

İte seslenir:

"Yakala şu insanoğlunu!"

Benim önümde kırk yıldır ot duruyordu. Bu yiğit bana et verdi. Karnım doydu. Ben de yakalamam."

At da, delikanlının kendisine ot verdiğini söyleyerek yakalamaz ve Kız oğlan oradan kurtulur. Kırk deve yükü cevahiri padişaha teslim eder. Cevahirlere çok sevinen padişah damadını tekrar gerdeğe koyar. Fakat yine bir şey olmayınca kız babasına kocasını yine şikayet eder. Padişah bu defa 'yanar taş' ister. Yanar taş da devler ülkesinde imiş.

Delikanlı yine atına binerek devler ülkesinin yolunu tutar. Yine atının yardımı ile daha önce yaptıklarını tek-

rarlayarak yanar taşı kaçırır. Devler padişahı yanar taşı kaçırmakta olan insanoğlunu görünce çok öfkelenir. İkinci defa aldatılmayı hazmedemez ve "Kızsan oğlan, oğlansan kız ol" diye beddua eder. O anda atın üstündeki kız oğlan, oğlan olur. Rüzgar gibi uçarak saraya gelir, yanar taşı padişaha teslim eder. Tekrar gerdeğe girerek vazifesini yapar. Padişahtan izin alarak karısı ile birlikte babasının ülkesine döner.

Dün yanlarından geldim, saadet ve bolluk içinde yaşıyorlar. Darısı dileyenlerin başına...

Ali Çakır

21. KÖPEKLE EVLENEN KIZ

Bir varmış bir yokmuş... Köyün birinde hali vakti yerinde bir karı-koca yaşarmış. Fakat bunların çocuğu olmazmış.

Kadın dua eder: "Ey koca kudret, bana bir kız evladı ver. Köpek istesin köpeğe; kedi istesin kediye vereceğim."

Allah kadının duasını kabul eder. Buna bir tane değil arka arkaya üç tane kız evladı verir. Kadın çok sevinir, kızlarını varlık içinde büyütür. Vakti gelince büyük kızlarını bey oğulları ile evlendirir. Küçük kızının da evlenme yaşı gelir.

Bir gün kapıya bir köpek gelir. Hizmetçiler ne kadar uğraştılarsa da köpeği kovamazlar. Kadın gürültüyü duyunca hizmetçilerine sorar:

"Nedir bu gürültü, gelen kim?"

"Efendim kapıya bir köpek geldi. Öyle kapıyı tırmalıyor. Bir türlü kovamadık."

"Bırakın gelsin."

Köpek kadının huzuruna varır:

"Allah'ın emri, kızınıza isteyici geldim. Senin dutmeç keseri benim palta kesere istiyon."

Kadın da duasını hatırlar, kızı verir. Köpeğe de tenbih eder:

"Siz şehrin başına kadar gelin biz kızı oraya getiririz. Oradan alır gidersiniz."

Bir hafta sonra köpek boynuna taktığı bir araba ile gelini alır gider.

Gel olmuş git olmuş... Kız hamile kalır. Fakat kocasının kim olduğunu bilmiyor. Akşamdan uyku ilacı verirlermiş. Kız uyur kalırmış. Sabah uyanınca da kocasını yanında bulamazmış.

Bir gün kayınbabasına giderek "Ben memleketime gitmek istiyorum" der.

Kayınbabası olan köpek de "Kızım günün yaklaştı, doğumdan sonra git" falan dedi ise de kız dinlemez:

"Ben memleketime gideceğim."

Köpek bir tek araba ile gelinini babasının evine bırakır. Yolda da "İç halini kimseye bildirme" diye tenbih eder.

Kız anası evine gelince, ablaları onu görmek için ana evine gelirler. Ablaları sorar:

"Kardeşim nasılsın, rahatın iyi mi?"

"Rahatım çok iyi elimi hiç bir işe vurmuyorum. Elimi yıkarken hizmetçiler su döküyor."

"Peki kocanla aran nasıl?"

Kız söylemek istemez, fakat ablaları ısrar edince her şeyi anlatır. Ablaları kıza akıl verirler:

"Eve varınca uyku ilacını içiyormuş gibi yapıp yere dök. Sonra da her zamanki gibi uyu. Kocanın kemliğini öğrenirsin."

Kız evine varınca ablalarının dediğini yapar, ilacı içmez. Yatağın içinde kocasını beklerken bir köpek gelir, kürkünü soyunuverince ayın ondördü gibi bir delikanlı ortaya çıkar. Oğlan uyuyunca, kalkar. Oğlanın kulağının arkasında bir anahtar varmış. Göbeğinde de kilidi varmış.

Anahtarı alır kilidi açıp içine girer. Orada çalışanlar varmış:

"İş olsun usta ne yapıyorsun?"

"Ağamızın karısı hamile de yorgan dikiyoruz."

Başka bir tarafa geçip oradaki çılaşanlara sorar:

"Siz ne iş yapıyorsunuz?"

"Ağamın karısı hamile de ona elbise dikiyoruz."

Kız oradan çıkıp adamın karnını kilitleyip anahtarı kulağının arkasına koyar. Fakat anahtarı ters takar. Oğlan sabah uyanınca karnının açıldığını anlar. Kendi kendine konuşur.

"Keşke bunu yapmasaydın. Doğumundan sonra kendimi sana gösterecektim. Yazık ettin bize"

Hemen babasını çağırır:

"Bunu nereden getirdiysen oraya götür. Benim iç halimi öğrendi. At gel bunu."

Baba köpek gelinini bu halde baba evine göndermek istemez. Kızının evine götürür. Gelinin de günü yakınmış. Üç gün sonra babasına benzer kulağı anantarlı karnı kilitli güzel bir çocuk doğurur.

Oğlan da her gün insan kılığında ablasının evine su içmeye gelirmiş. Bir gün ablası, çok işi olduğu için geline:

"Suyu sen götürüver, suyu verip hemen dön" der.

Gelin de suyu götürüp oğlaha vereceği sırada bardağı düşürüp kırar. Oğlan bunun kim olduğunu anlamak için eve girince karısını orada görür. Ablası da çocuğu getirip oğ-

lana gösterir. Oğlan bakar ki, kendisi gibi kulağı anahtarlı karnı kilitli güzel bir çocuk... Çocuğu görünce "Eyvah ben kendime etmişim." diyerek karısını ve çocuğunu alıp memleketine götürür.

Yeniden kırk gün kırk gece düğün edip kızla evlenir.

Yemiş içmiş muradına ermiş...

Nefise Akkoyun

22. YILAN ADAM

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde kalbur saman içinde. Develer tellal iken, pireler berber iken. Bir ülkede fakir bir adam ile kızı varmış. Adamın karısı öldüğü için kızıyla birlikte yaşıyormuş. Ev işlerine yetişemeyen kız, bir gün babasının yanına gelmiş. "Babacığım seni yeniden evlendireyim" diyerek babasını ikna eder. Komşuların yardımı ile babasını evlendirir. Üvey anne eve geldikten sonra kızı kıskanmaya başlar. Babası evden ayrılınca, kıza etmedik eziyeti bırakmaz. Kızı evden kaçırmak için elinden gelen her şeyi yapar.

Ülkenin padişahının da çocuğu olmuyormuş. Ava gittiği bir gün devrilen bir taşın altından yılan yavruları çıkınca padişahın aklına çocuğunun olmadığı gelir ve Allah'a dua eder:

"Allah'ım bana bir evlat ver de istersen yılan olsun!" O an da duaları kabul olduğu bir anmış. Kısa süre sonra padişahın hanımı hamile kalır. Dokuz ay sonra sultan hanım sancılar içinde kıvranmaya başlar. Ebeler gelir gider. Hiç birisi doğumu yaptıramaz. Ebeler de cellat ettirilir. Bu durumu duyan ebeler ülkeyi terk etmeye başlarlar. Padişahın adamları köy köy, kapı kapı ebe aramaya çıkarlar. Gide gide yolları fakir adamın evine düşer.

Adamın karısı padişahın adamlarını görünce, onlara sorar:

"Nereye gidiyorsunuz, ne istiyorsunuz?"

"Sultan hanım doğum yapacak. Ona yardım edecek bir ebe arıyoruz."

Kızdan kurtulmak için fırsat kollayan kadın,

"Hay aklınıza şaşayım. Aradığınız ebe bizim evde." der.

Kadın hemen kızın yanına gider:

"Sultan hanıma doğum yaptırmaya gideceksin."

"Ama ben doğum yaptırmasını nereden bileyim?"

"Babanı evermesini biliyorsun ya! Bu işi de bilirsin?"

Kadın zorla kızı padişahın vezirlerine teslim eder. Kız ağlayarak adamlarla birlikte yola düşer. Yolda aklına annesi gelir. Mezarlığa gelince padişahın adamlarına seslenir:

"Şurada annem yatıyor. Ben onu ziyaret etmeden gidersem işim rast gitmez. Müsaade edin annemi ziyaret edeyim."

Adamlar çaresiz kabul ederler. Kız annesinin mezarı başına varır. Toprağına kapanıp ağlar:

"Anam anam güzel anam,

Üvey anam canıma kast etti."

Annesi mezardan cevap verir:

"Üzülme kızım, bu işte senin için selamet vardır. O çocuk değil bir yılandır. Oraya varınca bir kazan süt iste, sütü kaynat. Yılan sütün kokusuna akar gelir. Sakın korkma, sana bir zarar vermez."

Kız, padişahın huzuruna çıkar:

"Efendim bana bir kazan süt lâzım."

Hemen bir kazan süt hazırlanır. Kız sütü hanım sultanın odasına götürerek orada kaynatır.

Az sonra yılan sütün kokusuna akar gelir. Herkes çok korkar, hemen padişaha haber verirler. Padişah yılan bir çocuğunun olduğunu öğrenince duası aklına gelir, kaderine razı olur. Yılanı bir kavanozda büyütür. Kızı da çeşitli hediyeler vererek köyüne yollar.

Yılan kısa sürede büyür gelişir. Padişahın huzuruna çıkar:

"Babacığım ben okumak istiyorum!"

Padişah çok sevinir. Hemen ülkenin en iyi hocalarını getirttirir. Fakat yılan hepsini sokarak öldürür. Ülkenin hocaları kaçmaya, ülkeyi terk etmeye başlarlar. Padişah bu duruma bir çare bulmak için vezirlerini toplar:

"Vezirlerim atsan atılmaz, satsan satılmaz. Bu yılan benim oğlum. Bu çocuğu okutacak hoca kalmadı."

Vezirlerden birisinin aklına kız gelir.

"Padişahım, bu çocuğun doğumunu kim yaptırdı ise hocası da ondan başkası olamaz." der.

Padişah adamlarına emir verir:

"Derhal o kızı getirin!"

Vezirler hemen yola koyulurlar. Kızın köyüne varıp kapısını çalarlar.

"Padişahımız seni istiyor, Şehzadeyi okutacaksın!"

Kızı apar topar saraya getirirler. Kız gelirken yine annesini ziyaret eder. Ondan yardım ister. Annesi de yapması gerekenleri tek tek anlatır.

Yılanı okşar, sever. Kısa sürede yılana okuma yazmayı öğretir. Tekrar padişahın verdiği mükafaatlarla birlikte evine döner.

Yıllar geçer yılan şehzade büyür. Yine babasının huzuruna çıkar:

"Babacığım ben evlenmek istiyorum."

Padişah ülkenin dört bir yanına elçiler gönderir. Anlı şanlı düğünler yapar. Fakat gelinlikle gerdeğe giren kızlar ertesi günü kefenle çıkar. Yılan hepsini boğar öldürür.

Padişah vezirlerini toplar. Yine çare ararlarken vezirlerden birinin aklına yine kız gelir.

"Efendim, bu çocuğu dünyaya getiren, okutan kim ise eşi de o olacaktır. Bu işin başka çaresi yoktur."

Hemen adamlar kızın kapısını çalarlar.

"Padişahımız seni istiyor, oğlu ile evlendirecek."

Üvey anne artık kızdan kurtulacağına inanarak kızı hazırlar ve padişahın adamlarına teslim eder.

Kız mezarlığa gelince yine padişahın adamlarına der:

"Ben annemi ziyaret etmezsen, işim rast gitmez. Müsaade edin, ziyaretimi yapayım!"

Kız annesinin mezarına kapanıp ağlar:

"Anam anam güzel anam, benim senden başka kimsem yok. Padişahın sözünün üstüne söz olmaz. Ben ne yapacağım, bana yardım et"

Annesi mezardan seslenir:

"Hiç korkma kızım. Bu işte senin için saadet var. Sen padişahtan dikenli bir elbise iste. Gerdek gecesi yı-

lan senden soyunmanı isteyince, sen de onun soyunmasını iste."

Kız saraya varır, düğün dernek kurulur. Gerdek gecesi kız padişahtan dikenli bir elbise ister. Bu elbise ile gerdek odasına girer. Yılanı da bir kalbur içinde odaya koyarlar.

Yılan kalburdan çıkar, süzülerek kızın yanına gelir:

"Sultanım elbiselerini çıkar, yatalım!"

"Sen soyunmadan benim soyunmam imkansız"

Yılan ne kadar ısrar ederse kız da o kadar ısrar edince yılan soyunur. Silkininee derinin içinden yakışıklı mı yakışıklı ayın ondördü gibi bir delikanlı çıkar. Savkıyla odalar parlar. Kız hemen yılan derisini ateşe atarak yakar. O gece ikisi de muradına erer.

Biz gelelim padişah ve karısına. Onlar merak içinde sabahı beklerler. Sabah imamla birlikte cenaze almak için odanın kapısını açınca gördükleri karşısında şaşırırlar. Kızın yanında dünya güzeli bir delikanlı yatıyor.

Padişah oğlunu bağrına basar. Kırk gün kırk gece eğlenceler tertip eder oğlunu halkına tanıtır.

Oğlan babasına her işinde yardım etmeye başlayınca karısına tenbih eder:

"Odamızdan dışarı çıkmayacaksın. Hizmetçiler ve benden başka kimseye kapımızı açmayacaksın."

Üç gün böyle, beş gün böyle... Kız ile oğlan mutlu bir şekilde yaşarken, padişahın oğlunun yılan değil güzel bir delikanlı olduğunu öğrenen üvey anne kızı öldürmeye karar verir.

Saraya gelir, içeri girer. Herkes kadının, gelinin üvey annesi olduğunu bilirlermiş. Kadın doğruca kızın odasına gelir, kapıyı çalar.

"Kim o?"

"Benim kızım, üvey annen. Aç kapıyı seni göresim geldi."

"Anne ben, beyimin izni olmadan kapıyı açamam."

"Madem kapıyı açmayacaksın, parmağını uzat da babanın gönderdiği yüzüğü takayım."

Kız parmağını uzatınca kadın zehirli yüzüğü kızın parmağına takar, oradan uzaklaşır.

Akşam şehzade gelip kapıyı çalar, kapı açılmayınca şüphelenir. Kapıyı kırıp içeri girince karısını baygın bir vaziyette bulur. Gece boyunca karısının başında ağlar. Sabah olunca sarayın bahçesine çıkar. Çiçekler arasında çaresiz dolaşırken havuz başına konan üç güvercinin konuşmalarını dinler.

"Şu insanoğlu dilimizden anlasa, karısının parmağındaki yüzüğü çıkarsa bizden düşen bir tüyü karısının vücuduna sürse kız iyi olacak."

Oğlan konuşmaları anlar. Hemen kuşların dediklerini yapar. Beş dakika sonra karısı canlanır. Üvey annesinin yaptıklarını tek tek anlatır.

Şehzade adamlarına emir verir:

"Derhal o kadını yakalayıp getirin."

Adamlar yaka paça kadını getirirler.

"Kırk katır mı, kırk satır mı?"

Kadın cevap verir:

"Kırk satır düşman başına. Kırk katır verin de köyüme gideyim."

Kadını kırk katıra bağlayarak, katırları dağlara sürerler.

Onlar ermiş muradına. Biz çıkalım dam başına...

Makbule Özçelik

23. KAYAOĞLAN

Bir varmış, bir yokmuş... Bir karı koca varmış. Bunların yedi tane oğlandan sonra bir de kızları olmuş.

Oğlan kardeşler kız kardeşleri dünyaya gelmeden nasiplerini aramak üzere evi terk ederler. Yedi kardeş, yedi kız kardeş aramak için diyar diyar dolaşırlar. Sonunda Yeşildağ'da yerleşirler.

Oğlanlar Yeşilda'da yaşarken biz gelelim kız kardeşlerine. Kız büyüyüp genç kız olunca annesine sorar:

"Anne, benim hiç ağabeyim yok mu?"

"Ah yavrum, senin bir değil yedi tane ağabeyin vardı. Burayı terk ettiler. Yedi dağ arkasındaki Yeşildağ'da yaşıyorlarmış. Eşkiya olmuş, geleni gideni soyarlarmış."

"Anne ben onları bulacağım!"

"Peki, kızım ille de gideceksen ben sana yardım edeyim. Şu külden eşeğe bin, hep "dah dah" de. Hiç "çüş" deme eğer dersen kül olur."

Kız annesinin verdiği kül eşeğe biner. Yolu gide gide bir denize varır. Eşek denizin içinden giderken su eşeğin boynuna gelince kız korkusundan "çüş" der. Eşek kül olur, kız denizin içinde çırpınmaya başlar.

"İleri gitsem deniz çok büyük, en iyisi geri gideyim." diyerek karaya çıkar.

Yeşildağ'ın eteklerine varınca yorgunluktan kendinden geçerek bir kayanın altında uyuyakalır. Uzun müddet uyuduktan sonra kalkar kardeşlerinin sarayını bulur.

Oğlanlar da küçük kardeşlerini evde bırakır, kendi-

leri ava giderlermiş. Kız küçük ağabeyine varır.

"Ağabey, ben sizin kardeşinizim."

Küçük oğlan düşünür. "Biz ayrılırken annemiz gebeydi. Belki, bir kız kardeşimiz olmuştur."

Kıza sorar:

"İspat edecek bir delilin var mı?"

"Var."

Kız annesinin kendisine verdiği babasının fotoğrafını gösterir. Küçük ağabeyi babasını tanır. Kardeşini eve alır. Kız akşama kadar evleri temizler, bulaşıkları yıkar, yemekleri yapar. Akşam olunca küçük ağabeyi kızı saklar.

"Ağabeylerim bizim bir küçük kız kardeşimiz olsaydı da ev işlerini görseydi ne iyi olurdu değil mi?"

"Kardeşim iyi diyorsun ama yok. Biz gelirken annem gebe idi kız mı oldu, oğlan mı oldu onu da bilmiyoruz."

"Peki, kız olsaydı da buraya gelse idi ne yapardınız?"

"Kardeşe el mi kalkar, başımızın üstünde tutardık."

Küçük oğlan hemen kızı sakladığı yerden çıkarır.

"İşte kız kardeşimiz."

Ağabeyler çok sevinirler. Sarmaş dolaş olup birlikte yaşamaya devam ederler.

Derken kızın karnı büyümeye başlar. Büyük ağabeyler küçük oğlana derler ki:

"Kardeşimizin başına yolda bir şey mi geldi? Sen onunla bir konuş."

Küçük oğlan, ağaybeyleri ava gidince kıza sorar:

"Bacım senin bu halin nedir, yolda falan başına bir iş mi geldi, kiminle geldin, kiminle konuştun?"

Kız külden eşeğin denizde kaldığını, kayanın gölgesinde uyuduğunu anlatır.

"Hiç kimse ile karşılaşmadın mı?"

"Hayır" diyor kız. Akşam yemekten sonra kız odasına gelince ağabeyleri küçük oğlana sorarlar:

"Konuştun mu?"

"Evet!"

"Ne dedi?"

"Külden eşeğe binmiş, denize girmiş, bir de kayanın gölgesinde uyumuş."

O zaman büyük ağabey şöyle der:

"Sudan oldu ise on bir ayda, kayadan oldu ise dokuz ayda balık gibi bir çocuk olur ve ağzından doğar"

Altı ay sonra kız geğirmeye başlar. Dedikleri gibi ağzından balık gibi bir oğlan dünyaya gelir. Adını da kayadan aldığı için Kayaoğlan koyarlar.

Kayaoğlan altı aylık olunca onsekiz yaşında gibi gelişmiş. Ev işlerinde annesine yardım edermiş. Dayıları da onu çok severlermiş.

Bir sabah çay pişirecekleri zaman kibritlerinin bittiğini fark ederler. Oğlan dayılarını uyatıp kibrit istemeye korkar. Dışarı çıkınca uzakta bir ışık görür. "Su ışıktan alayım geleyim" diyerek yola çıkar. Fakat o ışık da üç aylık yolda imiş. Sabah olmadan kibritin bulunması lazım. Yolda bir dedeye rastlar. Dede de siyah iplikleri sararken gece, beyaz iplikleri sararken gündüz olurmuş.

Kayaoğlan, dedenin elini ayağını bağlayıp siyah ipi uzatınca gece uzuyor. Oğlan ateş yanan yere varınca baksa ki devler kazanları kurmuşlar askerleri kesmişler, kaynatıyorlar. Sessizce bir kürek ateş alıp dönerken devlerin padişahının sesi duyuluyor.

"Şu askerler daha pişmedi mi? Getirin yiyelim. Daha sonra padişahla karısını da yiyelim."

Oğlan bunları duyunca padişahı kurtarmaya karar veriyor. Sağa bakıyor girecek yer yok, sola bakıyor girecek bir yer yok. Karnındaki sihirli sikkeyi çıkarıp onu duvara yapıştıra yapıştıra çıkıp pencereden içeri girer. Ocağın bir tarafında padişah, bir tarafında kızları ortada devler gelip bizi yiyecek diye bekliyorlarmış. Oğlan bakar ki, rafta kibrit var. Onu cebine alır, dışarı çıkar. Aralık bir yerde bir kılıç görür. Hemen kılıcı alıp merdiven başına dikilir. Gelen devin başını uçurur, gelen devin başını uçurur. Bir de dokuz başlı bir dev varmış. Onun başlarını da keser kulaklarını kesip cebine koyar. Kılıcı da "Bunu benden başka kimse çıkaramasın" diyerek bir direğe saplar. Padişah karısı ve kızı kurtulur.

Kayaoğlan evine doğru yolu tutar. Vara vara dedenin yanına varır:

"Dede ne yapıyorsun?"

"Ne yapayım yavrum şimdiye kadar çoktan sabah olacaktı ama elimi ayağımı bağladın gittin."

Oğlan dedenin elini ayağını çözer, sabah olmadan eve varır.

Haberi padişahtan verelim. Hayatı kurtulan padişah tellal bağırtır.

"Dün gece benim sarayıma kim geldi ise ortaya çıksın."

"Bu işi kim yapar, kim yapar" derken "Bu işi yapsa yapsa Yeşildağ'daki Yedikardeşler yapar" diye onlara haberci gönderir. Yedi kardeşler her şeyden habersiz, "Acaba bir suç mu işledik" korkusu ile saraya doğru yola çıkarlar. Kayaoğlan "Ben de gitmek istiyorum" diyerek küçük dayısı ile birlikte yola düşer. Yolu bildiği için dayılarından önde gider. Saraya vardıklarında padişahın huzuruna çıkarlar.

Padişah sorar: "Falan gün falan saatte benim sarayıma kim geldi gördünüz mü?"

"Hayır biz görmedik."

"Sizin uçan kuştan haberiniz olurmuş"

Hemen kayaoğlan atılır:

"O gün o saatte oraya gelen bendim" der.

Anlatmaya başlar: "Kibrit bulmak için ışık yanan yere geldim. Burası sizin sarayınızmış. Devler burayı basmışlar. Sizi yiyeceklerini söylediler. Ben de karnımdaki sihirli sikke ile duvarları çıktım. Pencereden içeri girdim. Orada kılıç varmış. Onu aldım merdiven başında devleri öldürdüm. Birinin kulakları da işte. Kılıcı da "Benden başka kimse alamasın" diyerek direğe sapladım."

Padişah bütün bunları duyunca kendisini kurtaranın o olduğunu anlar:

"Oğlum seni yerime padişah ilan ediyorum. Kızımı da sana veriyorum." der.

Hemen dayıları itiraz eder: "O daha altı aylık bir çocuk padişahlık yapamaz."

Padişah kimseyi dinlemez. Kayaoğlanı padişah yapar. Kızını da ona verir. Dayıları da birer kız bulurlar. Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

Dün yanlarından geldim hala orada yaşıyorlar.

Emine Çengelci

24. ÇÖPÇATAN

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Bir varmış, bir yokmuş... Allah'ın kulu çokmuş. Hem melekler, hem insanlar, hasılı, herşey onun elindeymiş.

Bir gün kadının birisi, çocuklarını coşkun akan bir derede karşıdan karşıya geçirinken Allah, Azrail'e emir verir:

"Git şu kadına, canını o derede al."

Azrail hemen dereye gider. Kadının kucağında iki de çocuk görünce kadını öldürmek istemez, fakat Allah tarafından tekrar emir gelir:

"O kadının canını orada alacaksın!"

Azrail kadının canını aldıktan sonra çocukları alıp kenara çıkarır. Yolda kız kardeşi, çocuğuna arkadaş isteyen zengin bir tüccara, oğlanı da fakir bir çiftçiye verir.

Çiftçi oğlanı alıp evine götürür. Üç beş sene bakar büyütür. Zar zor geçinip giderler.

Ülkenin vezirlerinden birisi, bir gün ıssız bir yol kenarında kumları toplayıp toplayıp birbirine karıştıran bir dervişle karşılaşır. Yaptığı işi merak ederek dervişe sorar:

"Derviş baba! Kumları avuç avuç yığıp sonra birbirlerine karşıtırıyorsun. Bunu niçin yapıyorsun?"

"Sultanım, ben çöpçatanım. Evlenme vakti gelen gençleri birleştiriyorum."

"Peki benim de bir kızım var. Onu kime yazdın?"

Derviş kumları biraz karıştırdıktan sonra:

"Senin kızını falan yerdeki fakirin oğluna yazdım." der.

Vezir çok öfkelenir. Benim kızımı nasıl olur da fakir birine yazarsın" diye üzerine doğru yürüyünce derviş o anda yok olur.

Vezir öfke ile dervişin tarif ettiği köye gider. Fakir adamı bulup oğlanı bir kese altın karşılığında satın alır. Çiftçi de vezire karşı gelemez. Vezir oğlanı atının arkasına alıp bir dağ başına götürür. Orada karnına bir hançer saplayıp attan aşağı atar.

Allah'ın işi, olacak ya... Orada bir keçi sürüsü varmış. Keçilerden birisi oğlanı emzirir. Akşam olunca çoban sürüyü ağıla getirir. Ablası, keçileri sağarken o keçinin sütünün olmadığını görünce çobanı sıkıştırır:

"Bu keçinin sütü neden yok?"

Tabii çobanın hiç bir şeyden haberi yok. Ablasının emri ile ertesi gün keçiyi takip eder. Bir de baksa ki keçi yaralı bir çocuğu emziriyor. Hemen çocuğu omzuna alıp ablasının yanına götürür. Olanları da anlatır.

Kadın, nur yüzlü güzel çocuğu tedavi ederek kendine evlat edinir. Çobanının yanına verir.

Gel zaman git zaman çocuk büyür, güzel bir delikanlı olur.

Vezir bir gün çoban aramak için bu köye gelir. Köyün delikanlıları içinde bu çocuğu beğenir, alıp sarayına götürür. Delikanlı vezirinin sürüsüne çobanlık yaparken, iyi huyu ve yiğitliği de her tarafa yayılır. Vezirin kızı da

oğlan hakkında söylenenleri duydukça oğlana ilgi duymaya başlar. Bir de oğlanın kendisini görünce ona âşık olur. Babasının hışmından kurtulduğu için aşkını kimselere açamaz. Sararıp solar yataklara düşer. Ülkenin en iyi doktorları kızın derdine bir çare bulamazlar.

Bir gün vezir kızının yanına gelir.

"Kızım derdini söyle ki dermanını bulayım."

Kız babasının çok üzgün olduğunu görünce biraz cesaretlenir.

"Babacığım derdimin çaresi ne ise onu yapacak mısın?"

"Derdinin çaresi bu dünyada ise söyle! Derhal bulduraym."

O zaman kız, çobana âşık olduğunu söyler. Vezir çaresiz çobanı çağırır:

"Oğlum seni severim, kızımın derdinin çaresi sensin. Fakat kimsin? Aslın, neslin kimdir?"

Çoban, küçükken babasının fakirliği yüzünden zengin bir adama satıldığını, onun da kendisini bıçaklayıp kaçtığını, bir keçi tarafından emzirilirken çoban tarafından bulunup o köye getirildiğini anlatınca vezirin aklı başına gelir. Bu delikanlının ormanda bıçakladığı çocuk olduğunu anlar. Binlerce tövbe edip Allah'tan af diler.

Kırk gün kırk gece düğün yapıp kızını bu gence nikahlar. Allah muratlarını versin...

Elife Karaca

25. YAZI BOZULMAZMIŞ

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken, sinekler berber iken. Ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken, bir ülkenin hükümdarı ile veziri varmış. İkisi de mutlu yaşarlarmış. Hükümdarın ve vezirinin tek eksiklikleri birer çocuklarının olmayışıymış.

Hükümdar ve vezirinin hanımları hasbahçede gezerler, otururlar, konuşurlar, oğul-uşaktan yana olan talihsizliklerine yanar, üzülürlermiş. Mutluluklarını gölgeleyen bu durumdan dolayı gece gündüz ağlarlarmış.

Yine bir gün bahçede gezerlerken bir elma ağacının altında ak sakallı bir yaşlının oturduğunu görünce, selam verip yanına otururlar.

Yaşlı adamla söyleşmeye başlarlar. Nereden gelip nereye gittiğini sorarlar. O arada çocuklarının olmadığını da söylerler.

Yaşlı adam ayağa kalkarak, daldan kopardığı bir elmayı, yarıya bölüp yarım elmaların birini hükümdarın, ötekini de vezirin karısına verir.

"Alın bu elmaları, yiyin. İnşallah Tanrı size birer çocuk verir. Birinizin oğlu, birinizin kızı olur. Onları evlendirirsiniz" der.

Kadınlar elmaları alıp yerler. Ak sakallı adam da kadınlardan izin isteyip oradan ayrılır. Kadınlar umutlu ve sevinçli olarak saraylarına dönerler. Kadınların neşesi erkeklerin de hoşuna gidince, neşe gün boyu sürer.

Gel zaman, git zaman kadınlar hamile kalmışlar. Günü

gelince de birer bebek doğurmuşlar. Vezirin oğlu, hükümdarın kızı olmuş. Ancak oğlan kara tenli imiş. Buna rağmen sevinmişler, mutluluk yemekleri vermişler, yoksulları doyurmuşlar. Evlerinin mutluluğu tamamlanmış.

Çocuklar büyüdükçe hükümdarın karısını bir düşüncedir alır. Sarı saçlı, mavi gözlü suna gibi bir kız bir yanda, kara tenli oğlan bir yanda. Ak sakallı yaşlının sözü yüreğine oturmuş. Sonunda durumu hükümdara açmaya karar verir.

Hükümdara yaşlının sözünü duyurur, bu çocukların birbirlerinin kısmeti olduğunu, evleneceklerini söyler.

Hükümdarın içi kararır, kaşları çatılır, öfkelenir.

"Olmaz öyle şey. Ben hükümdarım. Benim kızım bir hükümdar oğluna yakışır. Ayrıca oğlan kara tenli, kara donlu, böyle balmumu gibi bir kız o oğlana verilir mi" diye kükrer.

Karısı daha anlayışlıymış. "Hükümdarım günaha girme, ikisini de Tanrı yarattı. Derisinin kara olması onun suçu değil. Sen hata ediyorsun" der, ama hükümdar söz dinlemez. Olmaz deyip diretir.

O arada çocuklar büyümüşler, delikanlı olmuşlar. Birlikte geziyor, birlikte ata biniyor, birlikte eğleniyorlarmış. Ne kızda derisi kara olduğu için oğlanı küçümseme varmış, ne de oğlanda bu hükümdar kızı diye ondan uzak durma varmış. İki arkadaş olarak günleri geçip gidermiş. Analar çocuklarının nice dünyaya geldiklerini bildiklerinden onlar kadar mutlu değillermiş.

Son zamanlarda kız oğlandan kaçar olmuş. Oğlan bu duruma bir anlam verememiş. Bahçede yalnız dolaşırmış. Kız da onu pencereden izlermiş. Aslında oğlanın derisi karaymış ama çok yakışıklıymış, cesurmuş, sağlıklıymış. Kızın gönlünde bazı filizlenmeler doğmaya başlamış.

Ne etsin neylesin ki hükümdar kızlarının gönül oyunu oynamaları sevdiklerine gelin gitmeleri yasakmış. Kızın yazgısını baba yazarmış.

Hükümdarın niyetini anlayan vezir oğlunu bu işten caydırmaya çalışır, fakat başarılı olamaz. O arada iki aile arasına gizli, görünmez bir soğukluk girer. Eski dostlukları kalmaz.

Hükümdar vezirini çok sever ve beğenirmiş. O'nun daha fazla kalbini kırmamak için bu soruna bir çözüm aramağa başlar. Günlerce düşünür, taşınır sonunda bir çare bulur. Çare oğlanı buradan uzaklaştırmaktır.

Bir gün bir mektup yazarak zarflar, mühürler, oğlanı huzuruna çağırır. O'na der ki:

"Bak oğlum, hükümdarlar zor işlerini Tanrı'ya danışırlar. Ben de zor bir işin içindeyim. Tanrı'ya danışmak gereğini duydum, bu mektubu yazdım. Mektubu Tanrı'ya götür, cevabını al, getir."

Oğlan güler içinden, ama belli etmez. Mektubu alır, koynuna sokar, izin isteyerek hükümdarın huzurundan ayrılır. Eve varır, anasına babasına durumu anlatır. Onlar da oğlanın buradan uzaklaştırılmak istendiğini anlarlar ama bir şey de demezler. Öperler, kucaklarlar, "yolun açık olsun oğul" diyerek uğurlarlar oğullarını.

Karaoğlan yola düşmüş, az gitmiş, uz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. Bir vahaya varmış. Orada bir ağacın altında bir adam oturuyormuş. Ona selâm vererek yanına oturur.

Adam orada ibadet edermiş. Her yemek zamanı Tanrı tarafından bir salkım üzüm gönderilir, onu yer, ibadetini sürdürürmüş. Konuğu var diye o öğün zamanı iki salkım üzüm gönderilmiş. Adam bir salkımı saklar, bir salkımını birlikte yerler, suyunu da içtikten sonra, yola çıkmak istediğini söyleyince, adam sorar:

"Nereye gidiyorsun?"

"Tanrı'yı bulmağa."

"Bulunca soruver, ben kırk yıldır işte gördüğün gibi ibadet ederim, cennetlik miyim, cehennemlik mi?"

"Olur, der Karaoğlan. Yeniden yola düşer. Yine uzun zaman yol giderek bir meyva bahçesinin yanına varır. Bahçe sahibi Karaoğlan'ı misafir eder. Yedirip içirdikten sonra, sorar:

"Nereye gidiyorsun?"

"Tanrı'yı bulmağa gidiyorum."

"Öyleyse soruver Tanrı'ma. Bu elmaları bana veriyor, dallar kaldıramaz bollukta. Ama hepsi de kurtlanıyor. İnsan kursağına nasip olmuyor. Nedeni nedir?"

"Olur" diyerek yine düşer yollara. Bir süre yolculuktan sonra deniz kıyısına varır. Denizi nasıl geçeceğini düşünürken o arada derinden bir "of" çeker. Kocaman bir balık fırlar su yüzüne:

"Buyur insanoğlu, derdine derman olayım."

"Sen nereden çıktın?"

"Benim adım Of'tur. Çağırdın geldim."

"Beni karşıya geçirir misin?"

"Bin sırtıma" der balık.

"Nereye gidiyorsun?"

"Tanrı'yı bulmaya."

"İyi, Tanrı'ma soruver. Başımda bir ağrı var, gece gündüz geçmiyor. Üzüntü içindeyim. Nedeni nedir?"

Karşı kıyıya çıktıklarında teşekkür eder, Karaoğlan. "Derdini Tanrı'ya soracağım" diyerek oradan ayrılır. Çölde bir süre yol aldıktan sonra karşısına elinde su kabı kollarını sıvamakta olan bir yaşlı çıkarak, sorar:

"Nereye gidiyorsun oğul?"

"Tanrıyı bulmaya gidiyorum."

"Sen Tanrı'yı görsen tanır mısın?"

"Elbette tanırım."

"Nasıl?"

"Şu suyu benim vücuduma döktüğünde derim beyazlaşırsa o Tanrı'dır."

"Soyun öyleyse. Yalnız kemerini çıplak beline sıkıca bağla, o kısma su değmesin."

"Karaoğlan "olur" diyerek soyunur ve kemeri beline bağlar.

Yaşlı adam ibrikteki suyu tepesinden aşağı döküverince, Karaoğlan bembeyaz olur. Sevinçle bağrır. "Tanrı sensin." Ellerine, ayaklarına sarılır, sonra da ayağa kalkarak giyinir. "Hoşçakal" diyerek ayrılmak isteyince

Tanrı sorar:

"Sende emanetler var, onların yanıtlarını almadan nereye gidiyorsun?"

Karaoğlan, cebindeki mektubu verir, Tanrı da bir cevap yazarak geri verir.

"Balığın derdinin çaresi nedir?"

"Beyninde büyük bir inci var. Onu çıkar al. Balığın baş ağrısı dinecek."

"Bahçevana ne diyeceğim?"

"Çardağının önündeki iki elmanın arasında bir hazine gömülü. Onları çıkarsın sana versin, ağaçları kurtlanmayacak."

"Ya o namaz ve ibadet içinde olana ne diyeceğim?"

"O kırk yıl değil, kırk bin yıl daha ibadet etse cehenneme gidecek. Konuğu var diye iki salkım üzüm gönderdim, birisini sakladı."

Tanrı'nın yanından ayrılan genç, deniz kıyısına geldiğinde "of" diye seslenince balık gelir. O'na Tanrı'nın dediğini söyler. Balık, başındaki inciyi çıkarınca baş ağrısı geçer. İnciyi de Karaoğlan'a verir. Teşekkür ederek sulara dalar gider.

Bahçivana gelerek, Tanrı'nın dediklerini anlatır. Söylenen yer kazılınca beş küp altın çıkar. Bahçivan da bu hazineyi oğlana verir. Yoluna devam eden Karaoğlan ibadet eden adamın yanına varır. O'na:

"Sen cehennemlikmişsin. Sana bir konuk gelmiş. Onun için Tanrı'nın gönderdiği bir salkım üzümü saklamışsın." der ve oradan ayrılır.

Az gitmiş, uz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş. Ülkesine varınca Padişah'ın sarayının karşısına Padişahınkinden de gösterişli bir saray yaptırarak oturmaya başlar.

Komşu saraydan gelen ışıklar Padişahın sarayını bile aydınlatıyormuş. Hükümdar merak eder, kim bu adam diye. Vezirini gönderir, "Öğren şu adamın kim olduğunu, neyin nesi, kimin fesidir anlıyalım. Saraya da davet et" der.

Vezir dayanır kapıya. Kapıyı beyaz, yakışıklı bir genç adam açar. Vezir oğlunu tanıyamaz. Tanıyamaz elbet, giden oğlu karaydı. Bu ise ak, nereden gelip nereye gittiğini ve kim olduğunu sorar.

Genç adam, tüccar olduğunu, burayı sevdiğini, buraya yerleşmek amacını açıklar. O arada Hükümdar'ın davet buyruğuna da olumlu cevap verir. Hükümdar'a hayır denilmez ya.

Vezir oradan ayrılarak saraya döner. Hükümdara duyduklarını, gördüklerini anlatır. Hükümdar ailesi genç adamın geleceği günü dört gözle bekler olmuş. Amaçları belli ama daha gençle görüşmeden isteklerini açığa vurmak istememişler.

Günlerden bir gün genç adam Hükümdar'ın kapısında görünüverir. Çok güzel giyinmiş, çeşitli takılar takmış. Büyük bir varlıklı insan kılığıyla, görünümüyle... Yakışıklı, zengin ve genç bir adam. Bundan iyi damat mı olur?

Hükümdar'ın saray adamları genci içeri almışlar. Konuk odasında Hükümdar tarafından karşılanır. Otururlar, konuşurlar, söyleşirler. O arada gencin bekâr olduğunu da öğrenirler.

Ana ve kız da kafes arkasından gözlemişler izlemişler genci. Hükümdar'ın kızı:

"Rengi ak olmasa Vezir'in oğlu diyeceğim. Gözü kaşı, boyu posu ona çok benziyor. Duruşları davranışları bile", der.

Karaoğlan ile hükümdar'ın birbirlerini ziyaretleri sıklaşmış, dostlukları ilerlemiş. Günlerden bir gün Hükümdar der ki:

"Bak oğul varlıklısın, sağlıklısın, yakışıklısın, ama bunları süsleyecek, sana söyleyecek, dünyanı cennet yapacak bir huriye gerek var."

"Kısmet olursa bir gün bizim evi de bir kadın süsler Hükümdar'ım. Öylesi bir güzele rastlamış değilim. Vakti saati gelince o da olur."

Bir süre söyleştikten sonra Karaoğlan saraydan ayrılır. Evine varır, kendi kendine gülmeye başlar. "Hey insanoğlu, rağbet güzel ile zengine sözünü boşuna söylememişler. Hükümdarlar ikisini birlikte istiyorlar, hem güzeli, hem de zengin olacak." diye içinden geçirir.

Ailesinin eğilimini kavrayan kız sık sık bahçeye çıkıyor, oğlana uzaktan kur yapıyormuş. Başına güller takıyor, en alımlı giysileri ile oğlanın gönlüne girmeye çalışıyormuş.

Oğlan oyunu daha fazla uzatmamak için Veziri ve karısını köşküne çağırtır. Onlara hükümdarın kızıyla evlenmek istediğini, geleneğe göre, kendisi adına kızı ailesinden istemelerini söyler. Bu yardımı karşılıksız bırakmıyacağını da sözlerine ekler.

Vezir ve karısı bu öneriyi seve seve kabullenirler. Artık kendi oğulları olmadığına göre kızın evlenmesinde bir sakınca görmezler. Hükümdarın kapısına dayanırlar. Biraz söyleştikten sonra geliş nedenini anlatırlar. Hükümdar'a vezir:

"Allah'ın emri, peygamberin kavli ile kızınızı komşumuz adına istiyoruz." der.

Hükümdar ve hanımı hemen kabul edince düğün dernek yapılır, evlenirler.

Adam gerdek gecesinde karısı ile kendi arasına bir kılıç koyar. Eli eline, dili diline, teni tenine değmez günlerce. Kız bu duruma bir anlam veremez ama kimseye de söylemez.

Aradan günler aylar geçer. Bir gün kız ailesini ziyarete gider.

Anası sorar:

"Nasılsın kızım?"

"İyiyim anne ama bir garip durum var. Ben buradan gittiğim gibiyim. Daha eti etime değmedi kocamın. Yatakta bir kılıç koyuyor aramıza, dokunamıyoruz birbirimize. Bilsen ana ne kötü oluyorum. Yanıbaşımda bir er yatıyor, güçlü, genç, yakışıklı ve ben onu doyasıya, kanasıya kucaklıyamıyorum. Çılgına dönüyorum."

"Bir sor kızım nedenini. Kadınlar daha ateşli olurlar işin zor."

Kız annesinin ısrarı üzerine kocasına sorar:

"Neden böyle yapıyorsun?"

"Babanın bir emaneti var bende. Onu almadı da ondan" der, Karaoğlan.

Kız ikinci ziyaretinde anasına durumu anlatır. Hükümdar damadını saraya çağırır ve sorar:

"Benim sende bir emanetim varmış. Nedir o? Kızımın yanına yaklaşmıyormuşsun."

Mektubu çıkarıp Hükümdar'a verir. Hükümdar şaşırır: "Ama o karaydı, sen aksın nasıl olur bu inanamıyorum."

Delikanlı başından geçenleri anlatır. Hükümdar inanmaz. O zaman delikanlı soyunur, kemerinin altında kalan kısmı gösterir. Orası kapkaraymış. Hükümdar o zaman inanır ama aklı da başından gider.

Yerlere kapanır: "Tanrım beni bağışla. Ben hata ettim." diye yalvarır.

Hemen Veziri çağırttırarak olanları anlatır. Damadının oğulları olduğunu söyler.

Vezir ve karısı ilk önce inanmazlar, fakat nişanı görünce onlar da inanırlar.

İki aile de mutlu olurlar. Kız ile oğlan da gerdeğe girerler. Hasretlerini giderirler.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine. Gökten üç elma düşmüş, biri anlatanın, biri yazanın, biri de okuyanların olsun...

Recep Yaşayacak

26. PADIŞAH OLAN ÇOBAN

Evvel zaman içinde, Köylerden bir köyde kendi halinde bir adam yaşarmış. Karısı ve iki çocuğu ile birlikte kimseye muhtaç olmadan, azıcık aşım, ağrısız başım, yaşayıp giderlerken evlerini ve öküzlerini kaybedince köy bunlara dar gelmeye başlar.

Bir gün karısına der ki:

"Karıcığım artık biz bu köyde duramayız. Biz bu köyü terk edelim. Bizi kimsenin tanımayacağı bir yere gidelim."

Adam, karısını ve iki küçük oğlunu alıp uzak bir köye gider. Orada köyün sığırına ve davarına çoban durur.

Günler böyle geçip giderken köyün yakınında konaklayan bir kervanın sahibi çamaşırlarını yıkatacak bir kadın ararmış. Köyün ileri gelenleri de "Çobanın karısı bu işi yapar" diye kabul ederler. Kadın da giderek kervan sahibi ve adamlarının çamaşırlarını yıkar.

Kervan sahibi çamaşırların temizliğini görünce:

"Çamaşırı bu kadar temiz yıkayan kadının kendisi kim bilir ne kadar güzeldir." diye düşünür. Gece gözüne uyku girmez. Ertesi gün kadını görmek için evine kadar gider. Kadını görünce çok beğenir.

"Ben zengin bir adamım, kadının kocası ise bir çoban. Bu kadın benim olmalı." diye kalbinden geçirir. Kervanı toplayıp yola koyulurken, kocası dağda olan kadını kaçırır.

Adam akşam eve gelince çocuklarını yalnız başına bulur. Ertesi gün "Artık bu köyde de kalamam" diyerek çocuk-

larını da alarak yine yollara düşer. Yolda önlerine büyük bir nehir çıkar. Çocuğunun birisini kucağına alıp karşıya geçirir. Geri dönüp öbür çocuğunu da geçirirken tam nehrin ortasına geldiklerinde karşıdaki çocuğu bir canavarın kaçırdığını görür. Acele ile karşıya geçeyim derken kucağındaki çocuğu akarsuya kaptırır.

Suya kapılan çocuk ırmağın suyu ile çalışan bir değirmene takılınca değirmenci çocuğu kurtararak evlat edinir. Canavarın kaçırdığı çocuğu da bir avcı bularak büyütür.

Malı mülkünden sonra karısı ve çocuklarını da kaybeden adam gide gide büyük bir şehre varır. O şehirde de padişah seçimi talih kuşu uçurularak yapılırmış. O gün de padişah seçimi varmış. Adam herkesin toplandığı meydanın bir köşesinde bir duvar dibinde uyumaktadır.

Şehrin büyükleri saraydan talih kuşunu uçururlar. Kuş döner dolaşır kimsenin başına konmaz. Sonunda duvar dibinde uyuyan adamın başına konar. Adam ne olduğunu anlamadan uyanır. Halk "Kim olduğu bilinmeyen bu adam padişahımız olamaz" diyerek kuşun yeniden uçurulmasını isterler.

İkinci defa uçurulan kuş yine o adamın başına konar. Halk yine "Olmadı, olmadı, oyunun hakkı üçtür. Üçüncü defa uçurulsun" diye itiraz eder.

Üçüncü defa uçuruluşta kuş yine adamın başına konunca halk ve ileri gelenler adamın padişahlığını kabul etmek zorunda kalırlar. Adamı alıp saraya götürürler. Elbiselelerini giydirirler, tacını takıp tahta oturturlar.

Adam fakirmiş ama görgülü ve bilgili bir adammış.

Ülkeyi yıllarca iyilikle ve adaletle yönetir. Halk da kendisini çok sever.

Gel zaman git zaman kervancının yolu bu şehre düşer. Padişahın misafiri olur. Padişahtan kervanını ve karısını beklemek için asker ister. Padişah da en güvendiği iki askerini kervanı beklemekle görevlendirir.

İki asker kervanın etrafında dolaşırken bir çadırın kenarına otururlar. Birisi der ki:

"Bekleyeceğimiz bir kervan, oturup biraz konuşalım, ikimiz de başımızdan geçenleri anlatalım."

Birinci asker başından geçenleri anlattıkça öbürü kendi başından geçenlere çok benzediğini görünce şaşırır." Çadırın içindeki kadın da bunların hikayelerini dinliyormuş. Onun da yüreği sızlar, çocukların kendi çocukları olduğunu anlar. İçeri alıp iyice anne ve kardaşler olduklarını anladıktan sonra sarmaş dolaş olurlar, sevinç gözyaşları dökerler. Sevinç içinde birbirlerine sarılarak yatarlar.

Padişahın ziyafetinden çıkan kervancı karısının çadırına gelince bir de ne görsün, iki asker ile karısı kucak kucağa yatıyorlar. Hemen saraya giderek durumu anlatır:

"En güvendiğiniz iki askeri karımın kucağında yakaladım."

Padişah emir verir:

"Derhal o iki askeri bana getirin!"

Hemen gidip iki askeri padişahın huzuruna çıkarırlar.

Padişah askerlere sorar:

"Anlatın bakalım niçin böyle yaptınız? Ben size güvendiğim için, kervanın başına sizi göndermiştim. Şimdi ben kervancıya ne diyeceğim?"

İki asker olayları bir bir anlatmaya başlarlar. Padişah arada laflarını keserek bazı olayları açıklamalarını ister. Çocuklar her şeyi anlatınca, bu askerlerin kaybettiği oğulları, kadının da karısı olduğunu anlar. Aile yeniden bir araya gelir. Kervancı yaptığının cezasını çekerken, padişah karısı ve çocukları mutluluktan uçarlar.

Onlar ermiş muradına, darısı muradı olanların başına...

Makbule Özçelik

27. NE İDİM NE OLDUM NE OLACAĞIM

Bir varmış, bir yokmuş... Zamanın birinde, bir padişah ile kızı yaşarmış. Her şeyi bol bol veren Allah, kıza da çaresiz bir hastalık vermiş. Kızın her tarafı yara imiş.

Padişah, kızını göstermedik hekim, okutmadık hoca bırakmaz. Kendi ülkesindeki hekimler ve hocalar bir yana dünyadaki bütün hekimleri ve hocaları davet ederek, kızının derdine bir çare arar; fakat hiç bir hekim, hiç bir hoca bu derdin çaresini bulamaz. Üzüntüden kahrolan baba, kızının gözleri önünde eriyip gitmesine dayanamaz. Bir gün vezirlerini çağırarak emir verir:

"Kızımı benim ulaşamayacağım bir dağın başına bırakın, bari gözüm görmesin"

Vezirler kızı alarak bir dağ başına atarlar.

Dağ başında tek başına kalan kız aç, susuz ve acılı günlerden sonra bir gün, sarı bir yılanın iki kaya arasından çıkan bir sudan içtiğini görür. Önce yılanın içtiği yerden içmek istemez; fakat susuzluktan çatlayan dudaklarının acısına dayanamaz. "Nasıl olsa öleceğim, ölürsem yılanın içtiği sudan içerek öleyim" diyerek oraya gider sudan içer. Biraz sonra vücudunda bir rahatlama, yaralarda tatlı tatlı kaşınma başlar. Gider o sudan tekrar içer, vücudunun her tarafına sürer. Uzatmayalım, o yılanı Allah göndermiş, o su da şifalıymış. Kız üç beş gün içinde tamamen iyileşir, eskisinden daha güzel bir kız olur.

Tabi, bir dağ başında, nereden geldiğini bilmiyor. O dağ başında tek başına yaşarken, bir gün bir sığır çobanı

kızı görür:

"İn misin, cin misin, tek başına bu dağ başında ne işin var?" diye sorar.

Aylardan beri ilk defa bir insanla karşılaşan kız çok sevinir. "Ne inim ne cinim, senin gibi bir insanım" diye cevap verir. Çoban da kızın yanına varır. Baksa ki dünya güzeli bir kız...

Kız başlar başından geçenleri anlatmaya:

"Ben falan ülkenin padişahının kızıyım. Vücudumu dermansız bir illet sardı. Padişah babam ülkenin bütün hekimlerini getirtti, fakat hiç birisi derdimin dermanını bulamadı. Babam de beni çok severdi. "Gözden ırak olan gönülden de ırak olur" diyerek beni bu dağ başına attırdı.

Ben bu dağ başında acılar içinde kıvranırken, bir sarı yılanın kayaların arasından çıkan sudan içtiğini gördüm. O sudan ben de içtim. O zaman bütün yaralarım iyi oldu. Gidecek bir yerim de yok. Çaresiz burada yaşıyorum."

Kızın hikayesini duyan çoban çok üzülür fakat güzelliğine vurulduğu kızın kimsesinin olmadığına da sevinir. Kızı alarak köyüne götürür. Allah'ın emri, peygamberin kavli üzerine nikah kıyar ve kızla evlenir. Padişah kızı da kaderine razı olur. Çobana iyi bakar.

Dokuz ay sonra bir oğulları olunca kız kocasına şöyle der:

"Müsade edersen bu çocuğun adını ben koymak istiyorum."

Çoban da "Senin istediğin olsun, yeter ki sen mutlu ol" diyerek karısını kırmaz. "Ne koyarsan koy" der.

Kız, bu çocuğa "Ne İdim" adını verir. Bir zaman sonra ikinci çocukları olur, ona da "Ne Oldum" adını verir. Bir yıl sonra üçüncü çocukları dünyaya gelir ona da "Ne Olacağım" adını verir.

Bunlar üç çocukla mutlu bir şekilde yaşayadursunlar biz gelelim padişaha.

Kızını çok seven padişah, aradan yıllar geçmesine rağmen unutamaz, hasreti her gün biraz daha büyür. Sonunda dayanamayarak kızını bulmaya karar verir. Ölüsünü dirisini ne bulursa ondan geriye kalanı bulmaya; gözüyle görmeye, böylece kızının akibetini öğrenmeye karar verir.

Demir çarık, demir asa düşer yollara... Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş... Uçan kuştan, esen yelden, kurttan, kuştan haber sormuş... Demir çarık delininceye kadar gitmiş.

Demir çarığın delindiği yerde bir köye rastlar ve o köye girer. Köylülere sorar. Köylüler de bunu bilse bilse bizim çoban bilir diyerek onu çağırırlar. Çünkü dağı taşı en çok gezen çobandır.

Uzatmayalım, çoban padişahı evine misafir eder. Tabii ki babası kızını tanıyamaz. Kız da kendini bildirmez. Yemek yerken, kız oğullarına isimleri ile seslenince, padişah merak eder;

"Ne İdim, Ne Oldum, Ne Olacağım" sonunda kıza sorar:

"Kızım çocuklarına neden bu isimleri koydun? Bunların bir anlamı olması lâzım."

O zaman kız, babasının yaptıklarından pişman olduğunu anlar ve başından geçenleri anlatır:

"Ben bir padişah kızıydım. Önce dağa atıldım, bir yılanın yol göstermesiyle derdimden kurtuldum ve bir çobanla evlendim. İşte sana "Ne İdim, En oldum". Yarın ne olacağımızı da Allah bilir. Bu yüzden üçüncü çocuğumun adını da "Ne Olacağım" koydum.

Kızını dinlerken göz yaşlarına boğulan padişah kalkar kızını kucaklar, bağrına basar. Baba kız yeniden kavuşmanın mutluluğu ile sarmaş dolaş olurlar.

Padişah kızını, damadını ve torunlarını alarak ülkesine döner.

Onlar ermiş muradına...

Ali Çakar

28. YIGIT ÇOBAN

Bir varmış, bir yokmuş... Çok eski zamanlarda akıllı mı akıllı, bilgili mi bilgili bir çoban yaşarmış. Bilmediği anlamadığı iş yokmuş. Kurdun kuşun dilini bilirmiş. O kaval çalmaya başlayınca kurt, kuş dinlermiş. Koyunları ile dağ taş dolaşır, ağanın verdiği üç beş kuruşla geçinir gidermiş.

Bir gün koyunları bir ağaç gölgesine yatırıp kendisi de başka bir ağaç gölgesinde kaval çalarken, biri ak biri kara iki güvercin oturduğu ağacın dalına konarak konuşmaya başlarlar:

"Padişahın oğlu gerdeğe girdiği gece batıdan bir yılan gelip sokacak, doğudan bir ejderha gelip onu yiyecek. Kuzeyden bir kurt gelip parçalayacak, güneyden bir dev gelip ezecek. Haydi tez olup akşam olmadan saraya ulaşalım. Şehzadeyi kurtarmaya çalışalım. Bu sırrı duyan, bir kimseye açarsa çatır çatır taş olur."

Çoban bunları duyunca kavalını da alarak durup dinlenmeden dağları tepeleri aşarak saraya varır. O gün de şehzadenin düğününün son günüymüş. Davullar döğülüyor, halaylar çekiliyormuş.

Çoban bir kenara çekilip kaval çalmaya başlayınca herkes susarak yanık kaval sesini dinlemeye başlar. Çok memnun olan padişah çobanı huzuruna çağırarak armağlanlar verir.

Şehzade gerdeğe girince çoban da bahçede beklemeye başlar. Padişahın adamları çobanı oradan atınca, çoban he-

men padişaha çıkıp:

"Padişahım bu bahçede bekleyip, size hayırlı bir torun vermesi için Allah'a dua edeyim" diye yalvarır.

Padişah izin verince tekrar bahçeye giderek beklemeye başlar.

Gece yarısından sonra batıdan bir yılanın geldiğini görür. Kılıcını indirdiği gibi yılanın başını koparıp cebine koyar. Biraz sonra doğudan bir ejderhanın geldiğini görerek hemen üzerine saldırır. Kılıç darbeleri ile ejderhayı öldürerek kulağını kesip cebine koyar. Az sonra kurt gelir. Onu da öldürüp bir dişini cebine koyar. Sabaha karşı gelen devi de öldürüp gözlerini cebine koyar.

Sabah olunca güverciler pencereye vurarak şehzadeyi uyarırlar. Gece gürültülerden rahatsız olan şehzade çobanı babasına şikayet eder.

Padişah, çobanı huzuruna çağırıp "Şehzadeyi rahatsız ettiğin için seni arslanlarıma yem yapacağım" der.

"Padişahım, madem ki, beni öldüreceksiniz. Müsaade ederseniz son arzum olarak kentin meydanında kaval çalıp bir türkü söyleyeyim." deyince padişah buna izin verir.

Çoban yüksekçe bir yere çıkarak başından geçenleri anlatmaya başlar. Kuşların söylediklerini anlattıktan sonra cebinden delilleri çıkarıp ortaya atar. Bu ejderhanın kulağıdır, der demez dizlerine kadar taş kesilir. Bu yılanın kafası deyince, beline kadar; bu kurdun dişi, deyince göğsüne kadar; bu da devin dişleridir, deyince tamamen taş kesilir.

Gerçeği öğrenen padişah yiğit çobanın taştan heykelini sarayın bahçesine diktirir. Bir yandan da çobanın durumuna çareler arıyormuş. Kurtarmak ister; olmaz, ezdirmek ister; olmaz. Çobanı bu halinden kurtaracak olana mükafaatlar vaad eder. Bir çaresini bulamaz.

Bir gün nereden geldiği bilinmeyen bir dilenci "Ben bunun çaresini biliyorum" demez mi?

Hemen dilenciyi padişahın huzuruna çıkarırlar. Dilenci başlar anlatmaya:

"Dört boynuzlu bir koç bulup kanını bu taşa sürün. Taş şıpır şıpır erir. Çoban da kurtulur."

Dört bir yana haberler salınır. Aranan koç bir çobanın sürüsünde bulunur. Koçu satın almak için teklif edilen paraları kabul etmeyen çoban bir şartla vereceğini söyler.

"Nedir bu şartın?"

"Padişahımız büyük kızını bana verirse koçu size veririm. Yoksa yayladan aşağı indiremezsiniz."

Durum padişaha iletilince padişah, oğlunu ölümden kurtaran yiğit delikanlının kurtulması için çobanın teklifini kabul eder. Koçu getirip keserler. Kanını taşa sürünce taş şıpır şıpır erimeye başlar. Yiğit çoban kurtulur.

Padişah onu üç tuğlu vezir yapar. Küçük kızını da ona vererek kırk gün kırk gece düğün yapar. Ülkeyi birlikte dirlik düzenlik içinde idare ederler.

Aygen-Bozok-Genç

29. ARSLAN ALİ

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Akılsızların padişah olduğu devirlerde, zalim bir padişah yaşarmış. Bu padişah kendisinden başka hiç kimseyi yerine layık görmediğinden ülkesindeki tüm erkek çocukları tek tek öldürtüyormuş.

Bu ülkenin ıssız bir bölgesinde "Koca Ana" derler, bir kadın yaşarmış. Daha yaşını bile doldurmamış oğlunu, padişahın adamlarından kurtarmak için götürüp ormanın kuytu bir yerine bırakır. "Tanrı'ya emanet ol" deyip evine döner.

Akşam üzeri oradan geçmekte olan bir dişi arslan çocuğu bulup inine götürür. Kendi yavruları ile birlikte büyütür.

Zaman su gibi akıp giderken çocuk da arslan yavruları ile birlikte büyür. Ama alt tarafı arslan üstü tarafı insana benzeyen garip bir yaratık olur. Oğlan aklı erdikçe bir kendine bakar, bir diğer kardeşlerine bakar kendisinin onlardan ayrı olduğunu anlar.

Bir fırsatını bulup kaçmayı düşünürken anne arslan onu ormandaki arslanlar toplantısına götürür. Diğer arslanlar bu çocuğu görünce garip garip bakarlar. Bu toplantıda yapılacak güreşlerde hepsini yenen ormanların kralı olacakmış. Oğlan bütün arslanları yenerek gücünü ispatlar. Fakat onun krallığını diğer arslanlar kabul etmezler. Bunun üzerine oğlan başını alır gider.

Az gitmiş, uz gitmiş, Dere tepe düz gitmiş... De-

relerden sel gibi, tepelerden yel gibi aşmış. Altı ay güz, altı ay yaz gitmiş... Gide gide yorulmuş. Bir su başı bulup oturur. Biraz su içip serinledikten sonra uykuya dalar.

Oradan geçmekte olan bir köylü onu görünce korkar. Varıp padişaha haber verir. Padişahın adamları oğlanı uyatmadan zincire vururlar. Fakat oğlan uyanınca zincirleri çatır çatır kırarak kaçar.

Padişahın adamları kovalaya kovalaya yeniden yakalayarak kırk katlı zincirle bağlarlar. Kırk odalı sarayın bir odasına hapsederler. Halk da alay alay gelip onu seyredermiş. Bu arada annesi de gelip onu sarayda görünce anlının ortasındaki beninden kendi oğlu olduğunu anlar. İçinden "Bu oğlan benim Ali'mden başkası olamaz ama aslana benzemiş" diye içinden geçirir. Ona sarılmamak için kendini zor tutar. "O benim oğlumdur. Onu ben ormana bıraktım" dese padişah onu öldürür. "Bakalım bu işin sonu nereye varacak" diye uzaktan uzağa olayları takip etmeye başlar. Oğlanın adı da Arslan Ali diye dilden dile dolaşır.

Oğlan bir gece düşünde ihtiyar bir kadın görür. O kadın ona konuşmasını öğretir. Sabahleyin uyanınca hem kendisi konuşur hem de konuşulanları anlar. Dili çorap söküğü gibi çözülür, bülbül gibi şakımaya başlar.

Padişahın kötülüklerini ve erkek çocukları öldürttüğünü öğrenen Arslan Ali kadınların yardımıyla zincirlerinden kurtulup saraydan kaçmayı başarır. Ormanlardaki hayvanlardan bir ordu kurarak saraya saldırır. Padişahın

askerlerini ve adamlarını öldürtüp padişahı zindana attırır.

Halk onu bu kahramanlığından dolayı padişah ilan eder.

Padişah olunca verdiği ilk emir, erkek çocukların öldürülmesinin yasaklanması olur. Halk yeni padişahlarını kırk gün kırk gece eğlenerek kutlarlar.

Padişah annesini de yanına alarak ülkeyi dirlik düzenlik içinde idare eder. Tüm halkı mutlu etmek için elinden gelen her şeyi yapar. Susuzlara su, ekmeksizlere ekmek yalınayaklara çarık verir. Arslan Ali adı ve adaleti tüm dünyaya yayılır.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine... Gökten üç elma düştü. Kimin ne muradı varsa onun başına...

Aygen-Bozok-Genç

30. İNSAN YİYEN KIZ

Bir varmış bir yokmuş... Çok eski zamanlarda bir karı koca ile üç tane oğul yaşarmış. Fakat bunlar ille de bir kız evladı isterlermiş:

Dua ederlerken "Allah'ım bize bir kız ver" diye dua ederlermiş. Yaptıkları dualar neticesinde bir de kızları dünyaya gelir. "Hikmetinden sual olunmaz" Çok sevinirler, 'el bebek, gül bebek' bakar büyütürler.

Bir gün baba ahıra girince atın bir bacağının olmadığını görür. Çok şaşırırlar. Ahır muntazam kapalı bir hayvanın girmesine imkan yok. Düşünürler, taşınırlar. "Bunu kim yapmış olabilir" diye. Bir türlü bulamazlar. Ertesi gün bakarlar atın bir bacağı daha yok...

Sonunda oğlanlar sıra ile ahırı beklemeye başlarlar. Önce büyük oğlan bekler. Gece yarısı olunca uykuya dalar. Sabah bakarlar ki atın kuyruğu gitmiş.

Ertesi gün ortanca oğlan bekler. Fakat O da uyur. Gelenin ne olduğunu öğrenemez.

Üçüncü gün küçük oğlan iner ahıra. Gece yarısı uykusu iyice gelince sırça parmağını keserek yarasına tuz basar. Acıdan uyuyamaz. Sabaha karşı ahırın kapısı açılınca uyuyormuş gibi yapar. Gelen içeri girince bakar ki, kız kardeşi. Gözlerine inanamaz. Kız atın kafasını yemeye başlar. Oğlan gizlice parmağının kanını kardeşinin koluna siler.

kız karnını doyurunca eve girer, hiç bir şey olmamış gibi yatar uyur.

Sabah olunca annesi, babası ahıra koşarlar.

"Ne oldu oğlum gördün mü, atı bu hale getireni?"

"Gördüm, anne."

"Kimimiş, yavrum, neyimiş, çabuk söyle"

"Kız kardeşim!"

"Olmaz! Mümkün değil, benim güzel kızım böyle şeyler yapmaz."

"İnanmazsanız koluna bakın. Parmağımın kanını koluna sürdüm. Kundağını açın bakın.

Gider bakarlar ki, kız hala uyuyor. Hemen kolunu açıp bakarlar. Kolunda kan izleri var.

Oğlan, "Ya o gider, ya ben giderim." der.

"Annesi "Kızım giderse ben de giderim." der.

Sonunda küçük oğlanla babası evden ayrılarak başka şehre giderler. Onun bunun işinde çalışıp geçimlerini sağlarlar.

Biz gelelim kıza... Kız büyüdükçe evde, konu komşuda canlı hayvan bırakmaz. Annesi ile kardeşleri korkudan kimseye bir şey diyemezler. Sonunda annesi ile kardeşlerini de yer. Evde sadece topal bir horoz kalmış. O da damdan dama atladığı için onu bir türlü yakalayamaz.

Bir gün oğlanın aklına annesi ile kardeşleri düşer. Babasından izin alarak onları görmeye gider. Babası da tenbih eder:

"Aman oğlum dikkatli ol!"

"Peki babacığım."

Oğlan yolda giderken sakallı bir dervişe rastlar. Derviş abdestini alıp namazını kıldıktan sonra oğlana

sorar:

"Nereye gidiyorsun?"

"Böyle böyle... Başından geçenleri anlatır. Derviş de üç tane zeytin çekirdeği vererek "Başına bir hal gelirse bu çekirdekleri yere at. Onlardan zeytin ağacı meydana gelir. Onlar seni tehlikelerden korur." der.

Oğlan çekirdekleri cebine koyarak yoluna devam eder. İki dağ arası bir yere geldiğinde bir ses duyar ki, gürültüden dağ dağa kavuşacak. Etrafına bakınırken ayağına diken batmış bir arslanı görür. Yanına yaklaşsa yavruları var. "Ne yapayım" diye düşünürken uzaktan bir ok atar, arslanın ayağındaki dikeni düşürür. Ağrısı dinen arslan dile gelir.

"Ey insanoğlu dile benden ne dilersen."

"Ben senden ne dileyeyim? Canının sağlığını dilerim."

"Sen bana iyilik yaptın. Ben de sana yapayım. Su tüylerimi al, başın sıkışırsa bunları yak. Biz anında emrine hazır oluruz."

Oğlan tüyleri de alarak düşer yola. Dağlardan yel gibi ovalardan sel gibi geçerek köyüne varır. Bakar ki, köylerinde kimse kalmamış. Hemen evlerine gelir. Topal horoz önde kız arkada kovalaşıp duruyorlar. Kız kardeşini buyur eder, ikram izzet gösterir. Kardeşinin eline bir def vererek odadan ayrılır. Oğlan zıngır zıngır defi çalarken bir sıçan dile gelir:

"Kardeşin dişini bilemeye gitti. Ben defi çalarken sen kaç git!"

Oğlan defi sıçana vererek evden uzaklaşır. Sıçan kuyruğu ile defi çalarken kız gelir. Sıçan, deliğine girer. Kız, oğlanın peşinden gider. İyice yaklaşınca oğlanın aklına dervişin verdiği zeytin çekirdekleri gelir. Birisini atar. Kocaman zeytin ağacı olur. Onun tepesine çıkar. Kız ne yaptı ise kardeşini ağaçtan indiremez. Ağacı kemirmeye başlar. Oğlan ikinci çekirdeği atar. O da kocaman bir ağaç olur, ona atlar. Kardeşi onu da kemirmeye başlayınca üçüncüsünü atar. Onun tepesine çıkar. Kardeşi onu da kemirmeye başlayınca kıza yalvarmaya başlar.

"Senden kurtuluş yok, beni de yiyeceksin. Yalnız, müsaade et bir sigara içeyim. Aşağıya öyle ineyim, iki rekat namazımı kılayım. Ondan sonra, ne yaparsan yap."

"Nasıl olsa elimden kurtulamaz" diye düşünen kız, kardeşine müsaade eder.

Oğlan cebinden kibritle birlikte arslanın verdiği kılları da çıkarıp yakıverince bir anda arslan ve yavruları ortaya çıkıverir:

"Emret! Yakalım, yıkalım."

"Parçalayın şu cadıyı."

Arslanlar kızı parça parça ederler. Oğlan da diğer insanlar da böyle bir beladan kurtulur.

Bütün bu belalar bunların başına dua ederken "Allah'ım bize hayırlısıyla, ömürlüsüyle bir kız ver" değil de "Bir kız ver" dedikleri için gelmiş.

Yemiş içmiş muradına ermiş...

Eşe Beyazıt

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

31. KELOĞLAN İLE DEV

Bir varmış bir yokmuş... Evvel zaman içinde kalbur saman içinde... Devler tellal iken, pireler berber iken... Ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken... Az gittim, uz gittim. Dere tepe düz gittim. Döndüm baktım ki bir arpa boyu yol gittim...

Köyün birinde fakir mi fakir bir aile ile üç oğulları varmış. Oğlanların en küçüğünün başında saç olmadığı için herkes ona Keloğlan dermiş.

Yaşlı anne ve babaları ölünce kimsesiz kalan üç kardeş artık köyde duramayacaklarını anlayınca köyü terk etmeye karar verirler. Azıklarını hazırlayıp yola çıkarlar.

Gide gide büyük bir tarlaya varırlar. Azıkları da bittiği için o tarladaki ekini biçmeye başlarlar. "Sahibi gelince para vermese bile karnımızı doyursa yeter" diye konuşurlar. Az sonra tarlanın sahibi gelir. Tarla da o köyde oturan bir devin imiş. Dev bunları görünce "Yemlerim yine ayağıma geldi" diye sevinerek yanlarına varır.

"Ben bu tarlanın sahibiyim. Siz benim ekinimi niçin biçiyorsunuz?"

Çocuklar başlar konuşmaya:

"Dev amca biz tarla sahibine yardım ediyoruz. Karşılığında karnımızı doyursun yeter."

O zaman dev sorar:

"İçinizde okuma yazma bilen var mı?"

Üçü de bildikleri halde, Keloğlan söze karışır.

"Amca bizim babamız çok fakirdi. Biz okula gide-

medik."

Dev Keloğlanın eline bir pusula verir: "Bunu köyde yengene ver" diye tenbih eder. Keloğlan pusulayı alıp köyün yolunu tutar. Yolda pusulayı okur:

"Akşama ziyafet var. Üç tane av buldum. Bir kazan su kaynat."

Keloğlan hemen yazıyı değiştirir: "Akşama üç tane misafirim var. Ahırdaki danayı kes, bir kazan kavurma yap"

Keloğlan devin evini bularak yazıyı devin karısına verip tekrar tarlaya döner. Akşama kadar ekinleri biçerler. Akşam olunca devin evine gelirler. Dev karısına sorar:

"Hanım suları kaynattın mı?"

"Ne suyu bey? Gönderdiğin pusulada ahırdaki danayı kes, misafirim var diye yazıyordu. Ben de danayı kesip bir kazan kavurma yaptım."

Dev, Keloğlan'ın yazıyı değiştirdiğini anlar. Çok kızar fakat belli etmez. Birlikte kavurmayı afiyetle yerler. Yatma zamanı gelince dev, karısına der ki:

"Çocukları salona yatır, Keloğlan'ı ortaya yatır. Bu gece onu yiyeceğim." Keloğlan da konuşmaları dinlermiş. Gece yarısı yatağından kalkarak devin kızının odasına gider. "Orada uyuyamadım, seninle yer değiştirelim" diye kızı kandırarak onu kendi yatağına yatırır. Kendisi de kazın yatağına yatar.

Dev dişlerini bileyerek çocukların yattığı odaya gelir.

"Kim uyur, kim uyanık?"

Odadan hiç ses gelmeyince, ortada yatan kızını yer. Sabah olunca Keloğlan'ı ağabeylerinin yanında görünce şaşkın şaşkın sorar:

"Keloğlan sen nerede yattın?"

"Gece ağabeylerim horlayınca uyuyamadım. Kızınızla yer değiştirdik."

Dev, gece yediğinin kızı olduğunu anlar. Öfkeyle Keloğlan'ı yakalayarak zincire bağlar. Hanımına tenbih eder:

"Ben tarlaya gidiyorum. Keloğlan'ı kes, odunları yar. Akşama pişirip bir güzel yiyelim."

Dev gidince karısı odunları yarmaya başlar. Baltayı bir sallar, iki sallar odunları parçalayamaz. Kadın odunları kıramayınca Keloğlan kadına der ki:

"Yenge sen benim ellerimi çöz, ayaklarım bağlı kalsın. Ben odunları kırayım."

"Yok, Keloğlan sen kaçarsan dev beni öldürür."

"Ayaklarım bağlı nasıl kaçarım. Hem akşama beni pişirmezsen kocan sana yine kızar."

Kadının bu işe aklı yatar. Keloğlan'ın ellerini çözer. Keloğlan üç beş odun kırdıktan sonra "Yenge şu odunları alıver" der. Kadın odunları almak için eğilince baltayı kadının beynine indirir, kadın ölür. Keloğlan kadını güzelce pişirerek sofrayı hazırlar. Kendisi de bir ağaca çıkar.

Karnı da iyice acıkmış olan dev, sofrayı hazır bulunca çok sevinir, oturup yemeye başlar.

Karnı doymaya başlayınca homurdanarak "Keloğlan'ın

eti de pek lezzetliymiş" der. Bunu duyan Keloğlan da:

"Oooh! Hanımın eti ne lezzetliymiş" der. Dev sesin geldiği tarafa doğru bakınca bir de ne görsün, Keloğlan ağaçta... Ağzından köpükler saçarak konuşur:

"Ulan Keloğlan, artık elimden kurtulamazsın. Kızımı ve karımı bana yedirttin, şimdi sıra sende. İn aşağıya seni yiyeceğim."

"Benim yiyebilmen için yanıma kadar çıkman lâzım."

"Ben ağaca çıkamam, sen buraya geleceksin."

"Beni diyeceklerimi yaparsan bu ağaca çıkarsın. Beni de afiyetle yersin."

"Sen nasıl çıktın oraya?"

"Ben ağacın altında büyük bir ateş yakarak içinde kocaman bir demiri kızarttım. Üzerine oturunca demir yay vazifesi gördü. Beni buraya fırlattı."

Ahmak dev Keloğlan'a kandığı yetmiyormuş gibi bu dediklerine de inanıverir. Ağacın altına kocaman bir ateş yakıp bir demir parçasını iyice kızartır. Üzerine oturunca kızgın demir devin ciğerine saplanır. Dev son nefesini verirken Keloğlan sırıtarak aşağı iner:

"Dev arkadaş nasılsın? Pek iyi görünmüyorsun. Şu elimdeki kağıtları imzalarsan seni oradan kurtarırım."

Düştüğü tuzaklara doymayan dev can havliyle kağıtları da imzalar. Biraz sonra da yanarak ölür. Kağıtta da bütün malını mülkünü Keloğlan'a hibe ettiği yazıyormuş.

Devin mallarına konan Keloğlan kardeşlerini de bularak devin konağına yerleşirler. Köyün en zengin adamları olurlar.

Eden bulur, etmeyen erer muradına, biz çıkalım kerevetine. Gökten üç elma düştü, başkalarının alnına kara sürmeyenlerin başına...

Fatma Yıldırım

32. MUSTAN

Bir varmış, bir yokmuş... Bir dul kadınla oğlu varmış. Komşuları toplanmışlar kırk arabayla oduna gidiyorlarmış. Dul kadın komşularına "Benim Mustan'ımı da götürün Allah ile size emanet" der. Komşuları da dul kadına acıdıkları için oğlunu da götürürler.

Yolda giderken Mustan'ın urganı düşer.

"İn oğlum urganını al."

"Hayır almam. Annem beni size emanet etti."

Komşulardan birisi iner, alır. Kırk araba üç günlük yola gidiyormuş. Biraz ilerleyince bir bayırda Mustan'ın baltası düşer.

"Mustan in de baltanı al."

"Almam. Annem beni size emanet etti."

Yine komşulardan birisi iner baltayı alır. Odun dağına vardıklarında herkes baltasını alır, odun kesmeye başlar.

"Oğlum sen de odun kes. Arabana biz yükleyiverelim"

"Ben odun kesemem. Annem beni size emanet etti. Ben öküzleri yaymaya gidiyorum."

Mustan kırk çift öküzü önüne katar, dere boyu yaymaya gider. Öküzler yayılırken su başında uyuyakalır. Uyandığında akşam olmuş arabalar yüklenmiş, Mustan da öküzleri getirir. Yola düşerler.

Karanlık çöküp yıldızlar çıkınca bir yol ayrımına gelirler:

"Işık yanan yere mi gidelim, köpek üren yere mi?"

"Köpek üren yerde ne yapacağız. Köpekler bizi kapar. Işık yanan yere gidelim.

Işık yanan yere vardıklarında ne görsünler. Kocaman bir inde bir dev anası elinde kirman ocak başında oturuyor. Dev anası bunları görünce içinden Tüysüz bir av geldi" diyerek ayağa kalkar. Bunları buyur eder. Yedirir içirir. Yataklarını yapar, yatırır.

Dev anası herkes uyuyunca dişlerini biler, bunları yiyecek. Kim uyuyor, kim uyanık diye bakar. Herkes uyuyor, Mustan uyanık.

"Len oğlum Mustan annen seni ne ile uyuturdu.?"

"Annem bana deve çulu bir katmer yapardı. Ben onu yedikten sonra uyurdum."

Dev anası hemen kalkar kırk kişiye yetecek kadar katmer yapar.

"Kalkın arkadaşlar, katmer yiyelim; sonra tekrar yatarsınız. Komşuları uyandırır. Katmerleri yedikten sonra tekrar uyurlar.

Dev anası tekrar yoklar:

"Kim uyuyor, kim uyanık" Herkes uyumuş, Mustan uyanık.

"Len oğlum Mustan annen seni ne ile uyuturdu?"

"Annem bana bir kazan kara helva yapardı. Ben onu yedikten sonra uyurdum."

Dev anası hemen kalkar kırk kişiye yetecek kadar helva yapar.

"Kalkın arkadaşlar helvayı da yiyelim, sonra uyursunuz."

Komşuları kalkar, helvayı yerler, tekrar yatarlar. Dev anası "Artık bunları yiyebilirim" diye aklından geçirir. Uyuyup uyumadıklarını kontrol eder:

"Kim uyur, kim uyanık?"

Herkes derin uykuda Mustan uyanık.

"Len oğlum Mustan, annen seni ne ile uyuturdu?"

"Annem bana dereden gözerle su getirirdi. Onu içtikten sonra uyurdum."

Dev anasının sabrı iyice taşar fakat evine kadar gelmiş hazır kırk tane av... Eline bir gözer alıp dereye su getirmeye gider. Mustan onun gittiğini görünce arkadaşlarını uyatır.

"Dev anası hepimizi yiyecek. Ben onu dereye göndermedim, hemen kaçalım."

Köylüler toparlanıp yola düşerler. Fakat telaşla Mustan'ın bıçağı Dev anasının evinde kalmış. Komşuları "Mustan gitme. Seni yalnız yakalarsa yer" dedilerse de Mustan onları dinlemez. Bıçağını almak üzere dev anasının inine gider. Dev anası bunu görünce öfkeyle üzerine saldırır:

"Len Mustan senin bana yaptıkların yetti artık."

Mustan'ı bir çuvala koyup, ağzını sıkıca bağlayarak ocağa dayamış. Bereket versin Mustan bıçağını almışımış. Çuvalı delip dışarı çıkar. Ocak başında da Dev anasının alaca bir danası varmış. Onu çuvala kapatıp ocağa dayayıp kaçar. Dev anası, bacadan kocaman taşları çuvala atarmış. İçindeki dana böğürünce, "Mustan işte alaca dana gibi bağırtırım ben adamı" dermiş. Aşağı inip çuvalı açınca

kendi ala danası olduğunu anlar. Hemen peşlerine düşer.

Mustan bir dereden geçerken topal bir karıncanın boğulmakta olduğunu görür. Bir çöp uzatarak karıncayı kurtarır.

Karınca dile gelir:

"Mustan kardeş çeşmenin ardında sabun, tarak ve boduç var. Onları al başın sıkışınca kullanırsın."

Dev anası bunları görüp üzerlerine doğru gelirken yedi adım kala Mustan elindeki sabunu atar, her taraf sabun köpüğü olur. Dev anası kayar onlara yetişemez.

Biraz gittikten sonra Dev anası bunlara yine yetişir. Mustan bu defa tarağı yere atar, her taraf iğne olur. Dev anası ağır vücuduyla iğnelerin içinden bata çıka zorla çıkar.

Mustan Dev anasının bundan da kurtulduğunu görünce yine kendilerine yedi adım kala elindeki boduçu yere atar, ortalık göl olur. Dev anası karşıda kalır:

"Mustan burdan nasıl geçeceğim yavrum?"

"Biz belimize değirmen taşı bağlayarak geçtik. Sen de öyle geçebilirsin."

Dev anası beline iki tane kocaman değirmen taşı bağlayıp göle girince taşların ağırlığı ile gölün dibine batar. Orada boğulur ölür.

Oduna giden köylüler Mustan sayesinde sağ salim köylerine dönerler.

Onlar ermiş muradına...

Nazik Gökmen

33. YEDİ KARDEŞİN BACISI

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın günü darıdan çokmuş... Zamanın birinde bir köyde bir karı koca varmış. Bunların da yedi tane oğulları varmış. Bu yedi kardeş de uzak dağlara ava giderlermiş. Bazen bir iki ay eve gelmezlermiş.

Kadın tekrar hamileymiş. Oğlanlar ille de bir kız kardeşleri olsun istiyorlarmış. Ava giderken demişler ki:

"Kız kardeşimiz olursa al bayrak, oğlan olursa kara bayrak takın, biz karşı dağdan bayrağı görürüz."

Oğlanlar gider, annelerinin günü yeter, bir kız çocuğu doğurur. Fakat dama yine kara bayrak asar.

Uzaktan kara bayrağı gören oğlanlar köye dönmezler. Memleketi terk edip giderler.

Kız büyüyüp sokakta oynamaya başlayınca bir gün bunu döğerler. Tenha bir köşede ağlarken yanına bir nine yaklaşır:

"Kızım niye ağlıyorsun?"

"Ah nineciğim şu çocuklar beni döğdü. Bir ağabeyim olsaydı, hiç beni döğebilirler miydi?"

"Ah yavrum sendeki oğlan kardeş kimde var. Senin yedi tane oğlan kardeşin var. Sen doğunca annen seni onlara oğlan olarak bildirdi. Onlar da kız kardeş istedikleri için küsüp gittiler.

"Nineciğim, ben kardeşlerimi bulmak istiyorum. Ne olur bana yardım et" diye neneye yalvarır. Nene de kızın haline acıyarak ona yardım eder. Külden bir eşek yaparak

"Sakın yolda çüş deme" diyerek kıza verir.

Kız eşeğe biner, annesinden babasından izin alıp yola çıkar. Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, bir pınarın başına varınca suya doğru giden eşeği engellemeye çalışırken "çüş" deyivermiş. O anda eşek dağılır kül olur. Kız pınarın başında beklerken akşam olur. Tepede bir ışık görünce oradan geçen yaşlı birisine sorar:

"O tepedeki kulübede kim yaşıyor?"

"O tepedeki kulübede yedi kardeşler yaşıyor."

Kız ağabeylerinin orada yaşadığını öğrenince hemen oraya gider. Sabah olup ağabeyleri ava gidince eve girer. Ortalığı temizler, türlü türlü yemekler yapar. Akşam olup ağabeyleri gelince de bir dolaba saklanır.

Akşam eve gelen yedi kardeşler evin halini görünce şaşırırlar "Acaba kim geldi, evimizi kim düzeltti." diye. Yemekleri de belki zehirlidir diye yemek istemezler. En küçük kardeş, "Ölürsem ben öleyim bu yemeklerden yiyecegim." diyerek her yemekten bir kaşık alır. Ona birşey olmadığını gören diğer kardeşler de otururlar ve kızın yaptığı yemekleri afiyetle yerler.

Yemekleri yerler ama bu işleri yapanı da çok merak ederler. Ertesi gün küçük kardeş evde bir dolaba saklanır.

Kız ağabeylerinin gittiğini görünce saklandığı yerden çıkıp ev işlerini görmeye başlar. Küçük oğlan da ortaya çıkıp kızın bileğinden yapışır.

"İn misin cin misin?"

"Ne inim ne cinim. Selçuk kadın doğanıyım, size yarar bir kulum."

Oğlan Selçuk kadın ismini duyunca kıza sorar:

"Selçuk kadın kimdir?"

Kız, "Sizin de benim de annemdir. Ben sizin kardeşinizim. Annem ben doğunca kara bayrak asmış. Ben sizin varlığınızı öğrenince sizi bulmak için annemden ayrıldım" diyerek başından geçenleri anlatır.

Akşam olup ağabeyler gelince küçük kardeş her şeyi onlara anlatır. Sarmaş dolaş olurlar, çok sevinirler. Bundan böyle birlikte yaşamaya başlarlar. Oğlanlar ava gider, kız ev işlerini görür.

Bir gün kardeşlerden birisi kızınca ateşe işer ve ateşi söndürür. Tabii dağ başında başka ateş yok.

Ateş bulmak için yola düşen kız uzak bir yerde bir ışık görür. Bir yerde de köpekler havlarmış.

"Işık yanan yere mi gitsem, köpek üren yere mi gitsem?"

Sonunda "Işık yanan yere gideyim." diyerek yoluna devam eder. Oraya vardığında bir de ne görsün, bir cadı karısı ve gelinleri oturuyor.

Biraz bekler. Cadı karısı gidince gelinlerinin yanına varır. Gelinler bir insanoğlu görünce şaşırırlar.

"Bacım sen buraya niye geldin? Şimdi kaynanamız seni görürse öldürür."

"Ateş istemeye geldim."

Gelinler kızın haline acıyarak biraz ateş verirler. Bir de ip yumağı vererek: "Yumağı çöze çöze evine git. Kim gelirse gelsin kapıyı da kimseye açma." diye tenbih ederler.

Kız gidip Cadı karısı gelince "Bu evde insan kokusu var, kim geldi." diyerek gelinlerini sıkıştırır. Onlar da her şeyi anlatırlar.

Cadı karısı kızın çözdüğü ipi sara sara kızın evini bulur.

"Tak tak tak!"

"Kim o?"

"Yavuklundan yüzük getirdim, aç kapıyı."

Kız cadı gelinlerinin söylediklerini hatırlayarak kapıyı açmaz. Cadı karısı kapıyı açtıramayınca başka bir yola başvurur.

"Kapıyı açmıyorsan parmağını anahtar deliğinden uzat da yüzüğü parmağına takıp gideyim."

Kız kapının deliğinden parmağını uzatınca Cadı karısı parmağı yakalar, eme eme kızın bütün kanını çeker. Kız kapının arkasında ölür.

Kardeşleri akşam eve gelince kapıyı çalarlar, açan yok. Seslenirler, ses yok. Kapıyı zorla açınca ne görsünler, kız kardeşleri cansız yatıyor.

Kardeşlerini çok sevdikleri için toprağa vermeye kıyamayan ağabeyler, topal bir devenin sırtına sararlar. Ava giderken de her gün yanlarında taşırlar.

Yine ava gittikleri bir gün atlı üç kişiyle karşılaşırlar. Bunlardan biri bir beyoğlu öbürleri de adamlarıdır. Beyoğlu der ki:

"Devenin üstündeki can ise benim, mal ise sizin olsun."

Hemen devenin yanına yaklaşır. Bakar ki çok güzel bir kız. Beyoğlunda da bir 'can elması' varmış. Elmayı kızın dudağına sürdüğüyle kız canlanır.

Beyoğlu kızı ağabeylerinden ister. Onlar da kardeşlerini canlandıran Beyoğlu'na onu verirler.

Yedi gün yedi gece düğün yapmışlar. Beyoğlu ile kız evlenmiş hep beraber mutlu yaşamışlar.

İdris Saraç

34. HABİBE

Bir varmış bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Fakir bir oduncu ile güzel mi güzel Habibe adlı bir kızı varmış.

Adam karısı ölünce yeniden evlenir. Kadın üvey kızını kıskanmaya başlar. Zor işleri ona gördürür. Her zaman bir bahane bulup kızı döğer. Kız da korkusundan babasına bir şey söylemez. Kadın kızı evden kaçırmak için elinden ne gelirse yapar. Fakat bunu başaramaz. Sonunda kocasının karşısına çıkar:

"Bu evden ya bu kız gider, ya ben!"

Adam şaşırır:

"Bugüne kadar geçindiniz. O da benim kızım. Kimimiz kimsemiz yok. Onu kime bırakırım, nereye gönderirim?"

"Ben onu bunu bilmem. Daha fazla dayanamayacağım."

Adam karısından kurtulamayacağını anlayınca kızını yanına alarak oduna gider. Orada kızına der:

"Kızım sen şurada bekle. Ben falan yerde odun keseceğim. Akşam olunca gelir seni alırım."

Odun keseceği yere varınca ağacın birisine bir tosbağa bağlar. Tosbağa kurtulmak için çabaladıkça tak tak ses çıkarır. Kız da sesleri duydukça babasının odun kestiğini zanneder.

Adam kızını oralarda bırakarak eve döner. Karısı adamı yalnız görünce sorar:

"Ne ettin kızına?"

"Öldürdüm."

Kadın bunu duyunca çok sevinir. Kendisi de çok güzelmiş. Habibe büyüyüp serpildikçe bu kız "benden güzel olacak." diye onu ortadan kaldırtmayı başarır.

Bunlar karı koca yaşayadursunlar, biz gelelim Habibe'ye...

Akşam olunca bakar ki babası gelmiyor. Sesin geldiği tarafa doğru giderek babasını bulmaya çalışır. Varıp baksa ki, ağaçta bir tosbağa sallanıp duruyor. Babası da ortalarda yok. O zaman babasının kendisini terk ettiğini anlar. Ortalığı karanlık basınca korkmaya başlar.

"Işık yanan yere mi gitsem, köpek üren yere mi?"

Köpek üren yere gitseymiş bir eve varacakmış. Fakat köpekten korktuğu için ışık yanan yere gitmeye karar verir.

Kız yürür yol uzar, kız yürür yol bitmez... Sonunda ışık yanan kulübeye yorgun argın varır. Orası da dev anasının evi imiş. Kapıyı çalınca devin kızları açarlar. Baksalar ki bir insanoğlu:

"Sen buraya nasıl geldin? Bizim annemiz seni görürse yer. Biz seni nasıl saklayalım?"

Devin kızları kızın güzelliğini görünce buna yardım ederler.

"Annemizin memeleri dizine kadar iner. O içeri girince hemen koş memelerine yapış. O zaman seni bizden üstün tutar."

Dev anası kapıdan içeri girince kız hemen denenleri yapar, dev anası da kıza bir zarar vermez.

Kız da orada yaşamaya başlar.

Üvey annesi giyinir kuşanır, saçlarını tarar.

"Ay dede! Sen mi güzel, ben mi?"

"Ne sen güzel, ne ben güzel. Devlerin yanındaki Habibe güzel!"

Kadın bu cevabı alınca çılgına döner. Hemen eve gelerek kocasına çıkışır.

"Hani sen kızı öldürdüydün?"

"Karıcığım hiç insan kendi kızını öldürebilir mi? Dağlarda bıraktım geldim. Buraya gelip bizi bulamaz. Sen de onu bir daha görmezsin."

Kadın "Bu kızdan kurtulmam lazım" diye düşünerek planlar yapar. Dilenci kılığında devlerin kapısını çalar. Kapıyı Habibe açar. Kız üvey annesini bu kılığı ile tanıyamaz. Deve bir şeyler verirken kadın kızın ağzına zehir koyar, kız bayılır düşer. Dev anası ve kızları kızı öldü diye gömmek isterler, fakat toprağa vermeye kıyamazlar. Bir sala koyup nehre bırakırlar.

Sal gide gide beyoğlunun sarayına varır. Beyoğlu salı görünce "Cansa da malsa da bana getirin" diye adamlarına emir verir. Sal gelince açsa baksalar ki dünya güzeli bir kız. Teneşire koyup yıkarlarken nasıl olmuşsa zehir kızın ağzından düşüverir, kız canlanmaya başlar. Beyoğlu çok sevinir. Kızı alıp sarayına götürür.

Kızı öldüren üvey anne yine süslenir püslenir aya sorar:

"Ay dede, ay dede sen mi güzel ben mi?"

Git hey kötü karı, ne sen güzel ne ben güzel; bey evindeki Habibe güzel!"

Kadın bunu duyunca yine kızın peşine düşer. Bu defa satıcı kılığına girerek beyoğlunun sarayına gider. Kıza çeyizleri gösterirken yüzü açılınca kız onu tanır:

"Kurtarın beni. Bu kadın benim üvey annem. Beni bayıltan da budur!"

Hemen beyoğlunun adamları kadını yakalarlar. O cezasını çekedursun, Beyoğlu kırk gün kırk gece düğün yaparak kızı alır.

Onlar ermiş muradına...

Fadime Erenoğlu

35. ODUNCUNUN ÇOCUKLARI

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde bir karı koca ile iki çocukları varmış. Adam dağdan odun kesip, satar iyi kötü geçinip giderlermiş.

Gel zaman git zaman karısı hastalanır, ölür. Adam iki çocuğu ile ortada kalır. Adam oduna gidince çocuklara bakacak kimsesi olmadığı için yeniden evlenir. Evlenir ama evlendiği kadın çok ahlaksız bir kadınmış. Adam oduna gidince, çocukları dövermiş, çeşitli eziyetler edermiş.

Adam bir gün bir düğüne giderken karısı der ki:

"Düğünde yediğin etten dişinin kovuğunda bana da getir!"

"Nasıl olur diş kovuğunda et mi gelir?"

"Ben çocuklarına nasıl bakıyorsam sen de benim dediklerimi yapacaksın."

"Peki!"

Adam düğün dönüşü dişlerinin arasında getirdiği etleri karısına verince:

"Kız karı, sen bu eti dişlerimin kovuğunda bana getirttin, amma bu diş de beni öldürdü."

"Nasıl bu et seni öldürdüyse bu çocuklar da beni her gün öldürüyorlar. Ya bu çocukları kaybedeceksin ya ben giderim."

Adam ne kadar yalvardı yakardı ise de karısını ikna edemez. Oduna giderken çocuklarını da yanına alır, ormana gider.

"Yavrularım siz şurada çiğdem toplayın, ben ilerde

odun keseyim." diyerek çocuklardan ayrılır. Çocuklar çiğdem toplarken babalarının balta sesini duyarlarmış. Çocukların biri kız biri oğlanmış. Akşam olunca kız, kardeşine demiş ki:

"Haydi gülüm akşam oldu, babam bizi unuttu. Biz onun yanına gidelim."

İki kardeş sesin geldiği tarafa doğru giderler. Bakarlar ki babaları yok. Ağaçta bir kabak asılı. Rüzgar estikçe dallar kabağa değiyor ve "tak tak" diye ses çıkarıyor. Babalarının kendilerini terk ettiğini anlarlar.

"Tak tak babacığım,bizi aldatan babacığım" diye ağlarken ağaç altında uyur kalırlar.

Sabah olunca köylerini bulmak üzere yola çıkarlar. Biraz gidince oğlan bir ayak izinde su görünce:

"Abla ben susadım."

"İçme gülüm domuz olursun da beni süsersin."

Su domuz izinde imiş.

Biraz daha gittikten sonra güneş iyice tepeye çıkınca çocuk dayanamaz. "Abla bu sudan içeceğim."

"İçme gülüm tilki olursun da beni bırakır gidersin."

Biraz daha gittikten sonra bir ceren izine rastlamışlar. Çocuk ablasına falan sormadan eğilip içinde hemen ceren oluverir.

İlerde vardıkları bir köyde, köylerini sorarlar, bilen yok. Babalarını sormuşlar bilen yok. Çeşmenin başında bir kavak ağacı varmış. Kız ağacın tepesine çıkar, oturur. Kardeşi de kavağın dibine yatar. Sabahleyin o köyün

beyinin oğlu atlarını sulamak üzere çeşmenin yalağına gelir. Fakat atları ürker su içmezler. Beyoğlu bu hayvanlar niye su içmiyorlar falan diye suya bakınca suda kızın yüzünü görür. Başını kaldırınca kızı görür ve hemen ona âşık olur.

"In misin, cin misin, ne işin var orada?"

"Ne inim, ne cinim seni beni yaratan Allah'ın kuluyum."

"Ağaçtan in seni evime götüreyim."

"Inmem!"

Oğlan ne kadar yalvardı ise kızı indiremez. Köyün koca karısına der ki:

"Bu kızı ağaçtan indirirsen sana on altın veririm."

"Tamam beyim sen hiç merak etme, onu evinde bil."

Kocakarı elinde bir kazan, bir sayacağı biraz çamaşır çeşme başına varır. Kazanı ters kapatır, sayacağını ters koyar. Kız da ağaçtan seyrediyor:

"Nene öyle olmaz, şöyle yapacaksın."

"Yavrum ben ihtiyarım gözüm de görmüyor. Tarif edeceğine inip de yardım etsen."

Kız dayanamayıp ağaçtan inince çeşmenin arkasına saklanmış olan beyoğlu bileğinden yapışır.

"Seni evime götüreceğim, seninle evleneceğim."

"Olmaz! Benim ceren bir kardeşim var. Ben evlenirsem ona kim bakar?"

"Ben bakarım" diyerek kızı kandıran beyoğlu kırk gün kırk gece düğün yaparak kız ile evlenir. Gel zaman git zaman kız hamile kalır. Doğumu yaklaşınca "Ben bir hamama

gideyim, doğumum ondan sonra olur." diyerek konu komşu ile hamama gider.

Üvey annesi de kızın o köyde olduğunu bilirmiş. Bir bahane uydurarak hamama o da gelir. Tabii kız onu tanıyamaz. Çok küçükken ayrılmış. Kızın yanına vararak "Yavrum beni yıkayıver" der. Kız da kabul eder, üvey annesinin sırtını yıkar. Hamam da denizin kıyısında imiş. Üvey annesi de kızı yıkamak ister. Kızın yüzünü gözünü sabunlayınca kimse görmeden denize yuvarlayıverir. Kız denize düşer. Bir yunus balığı kızı yutar. Kadın kızın elbiselerini giyer, onun yerine beyoğlunun evine gider.

Akşam olunca ceren gelir: "Abla mee!" der. Kadın da "Cehennemin dibi" deyince kadını sesinden tanır. Kadın, Beyoğlu' na "Bu hayvan evi kokutuyor" diyerek dışarı atmasını söyler.

"Hani o senin kardeşindi?"

"Hiç hayvandan kardeş olur mu? Onu burada istemiyorum."

Beyoğlu çaresiz cereni dışarı atar.

Aradan biraz zaman geçince kadın yalandan hastalanır.

"Canım et istiyor." deyince beyoğlu:

"Avcıları yollarız, sana av eti getirirler."

"Hayır, ben ceren eti istiyorum."

"Tamam sana ceren vurur gelirler."

"Hayır, ben evdeki cerenin etini istiyorum."

Beyoğlu eline bıçağı alıp cereni kesmeye gelince, ceren dile gelir:

"Beni burada kesme, deniz kıyısına götür, orada kes!"

Beyoğlu yıllardır baktığı cerenin son arzusunu yerine getirerek deniz kıyısına götürür.

Ceren bıçağın altına yatınca denize doğru seslenir:

"Altın bıçak bilendi

Boğazıma dayandı

Yetiş Fatma Kardeşim

Üvey annem etime aşerdi."

Yunus balığı kıyılarda gezinirmiş. Karnındaki kız oğlanı duymuş. Denizden seslenir:

"Altın tasım elimde

Peştemalım belimde

Şah İsmail'in kucağında

Gelemem kardeşim

Yunus balığının karnındayım."

Beyoğlu şaşırır. Cereni bırakır. "Evdeki kadın kim" diye sorunca, Ceren üvey anneleri olduğunu söyler. Adam hemen köye gelir bir elbise karısına bir elbise de oğluna diktirir. Eli kılıç tutan herkesi deniz kıyısına getirir. Bir torba da nar alırlar. Yunus balığı narı çok severmiş. Denize narları birer birer atınca yunus balığı iyice kenara yaklaşır. Eli kılıçlılar yunusu öldürürler. Beyoğlu karnını yararak karısını ve oğlunu çıkarır giydirir, eve doğru yola çıkarlar.

Üvey anne de evde ekmek yapıyormuş. Horoz durup durup "Fatma ablam geliyor" diye ötermiş. Kadın da "kör olası horoz o öleli sen gitseydin kim bilir nerelere varırdın." diyerek horozu kovalar.

Tam bu sırada beyoğlu karısı, oğlu, ceren ve adamları ile içeri girer:

"Kırk satır mı istersin, kırk katır mı istersin?"

"Kırk satır düşman boynuna. Kırk katır isterim anamın evine gitmeye."

Kırk katırı bir birine bağlayıp kadını da birinin kuyruğuna bağlamışlar. Katırlar dağ bayır dolaşarak kadının anasının evine bir bacakla varmışlar.

Oğlanın derdine

çare arayan beyoğlu ülkenin bütün doktorlarını çağırır, fakat bir çare bulamazlar. Sonunda bir derviş "Geyik izlerindeki su ile yıkanırsa, bu çocuk eski haline döner" diye bir akıl verir. Çocuğun su içtiği izde yıkanınca çocuk da güzel bir delikanlı olur. Beyoğlu ve karısı da çocukları ile birlikte uzun süre yaşarlar.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

Zekiye Ulaş

36. ÇOCUK İSTEYEN KADIN

Bir varmış bir yokmuş... Ülkelerden bir ülkede zengin bir adam yaşarmış. Her şeyi veren Tanrı bir çocuğu ona çok görmüş. Çok iyi yaşıyormuş. Gününü gün ediyormuş. Fakat malını mülkünü bırakacağı bir çocuğu olmadığı için çok üzülüyormuş.

Muhakkak bir çocuk sahibi olmak isteyin adam, ikinci defa evlenir. Ama vermeyen Tanrı o kadına da bir çocuk vermez.

Üzerine kuma gelmesine üzülen, adamın ilk karısı her gün mezarlığa giderek kendisine bir çocuk vermesi için Tanrı'ya dua eder. Yine bir gün mezarlıkta dua ederken bir yılan gelerek şöyle der:

"Senin bir çocuğun olacak, fakat çocuk kırk günlük olunca sen öleceksin."

"Ben her şeye razıyım. Yeter ki bir çocuğum olsun."

Aradan günler, aylar geçer. Kadının bir kızı olur. Kadın ve kocası çok sevinirler. Kocasının yanında değeri her gün biraz daha artmaktadır. Kuması da bu kadını çok kıskanır. Çocuk kırk günlük olunca kadın ölür. Adamın ikinci karısı çocuğu alıp bir mahsene saklar.

O gece de fırtınalar kopar. Bardaktan boşanır gibi yağmur yağar. Kadın çocuğu bir ekmek teknesine koyup sel sularına bırakır. Kendisi de evi terk edip büyücülüğe başlar.

Tekne derelerden, çaylardan geçerek büyük bir ırmağa ulaşır. Bir köyün kenarından geçerken derede balık tut-

makta olan yoksul bir balıkça tekneyi görerek kenara çıkarır. İçindeki çocuğu alarak evine götürür.

"Tanrı bize bir çocuk daha verdi" diyerek çocuğu karısına gösterir.

Karısı "Dokuz çocuk bize yetmiyor mu? Bize çocuk değil ekmek lazım" diyerek çocuğu kabul etmek istemez.

Adam da "Bunu bize Tanrı gönderdi. Bunda da bir hikmet vardır" diyerek karısını ikna eder.

Adam balık tutmaya gidince kadın çocuğu ahıra bırakır. Çocuk bir müddet ağladıktan sonra ses kesilince kadın "Acaba ne oldu" diye merak edip ahıra inince ineğin çocuğu emzirdiğini görür. "Bu çocukta bir keramet var" diyerek kendi çocuklarının yanına götürür. Onların yediklerinden yedirir. Onların giydiklerinden giydirir.

Aradan yıllar geçer, kız onbeş yaşına gelir. Ber gün üvey kardeşleri ile inekleri gütmeye gittiği derede yıkanırken bir yanda da türkü söylermiş. O sırada da ülkenin genç ve yakışıklı padişahı oradan geçiyormuş. Kızın sesini duyarak ona âşık olur. Balıkçının kızı olduğunu öğrenip kızı balıkçıdan ister.

Balıkçı, başlarına konan bu devlet kuşunu kaçırmamak için kızı öve öve bitiremez. Nereden geldiğini, onu nasıl büyüttüğünü uzun uzun anlatır. Padişah balıkçının niyetini anlayıp ona kese kese altın vererek kızı alır gider. Kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenirler. Bir yıla varmadan da bir oğulları olur. Padişah kızın babasını da bulduararak onu kendisine başvezir yapar.

Bunlar mutluluk içinde yaşayadursunlar. Biz gelelim kızın üvey annesine.

Bütün bunları öğrenen üvey annenin büyücülüğü dilden dile dolaşır olmuş. Fakat yavaş yavaş korkmaya da başlamış. Dünyada bütün olup bitenleri söyleyen bir kuşu varmış.

Bir gün kuşuna sorar:

"Şu anda dünyanın en güzel kadını kim?"

"Şu anda dünyanın en güzel kadını padişahın karısıdır."

Kadın bu cevabı alınca çok sinirlerin. Üvey kızına bir oyun oynamaya karar verir. Dilenci kılığına girerek saraya gider.

Kapıdaki askerlere:

"Bana biraz sadaka verin. İsterseniz falınıza bakayım. İsterseniz ilaç içirip kuvvetinizi artırayım" der.

Askerler de kadına inanarak güçlerini artırmasını isterler.

"Şu tozu yutarsanız hepiniz arslan gibi kuvvetli, kaplan gibi yırtıcı olursunuz" diyerek askerlere biraz toz verir. Tozu yutan askerler kuvvetlenmek şöyle dursun, parmak boyunda birer cüce olurlar. Onlar "Bize ne oldu" diye telaşlanırken kadın saraya girer.

"Padişahın karısına bir diyeceğim var" diyerek sultanın yanına girer. Yanına iyice yaklaşınca elindeki tozları üfleyince sultan kara bir köpek olur. Büyücü köpeğin boğazına bir ip takarak kaşla göz arasında saraydan çıkar,

konağına gelir. Sultanı tekrar insan haline getirerek bir zindana hapseder.

Karısının kaybolduğunu öğrenen padişah çok üzülür. Ülkenin her yanına haber salar, adamlar gönderir. Fakat karısının ne izine ne sözüne rastlayan olmaz. Son defa büyücünün kaçırmış olabileceğini düşünerek askerlerine büyücünün konağını bastırır.

Kuş, büyücüye padişahın ordusu ile birlikte konaga geldiğini haber verince, büyücü sultanı zindandan çıkararak "Ya hizmetçim olursun ya da gelenlerin hepsini taş ederim" der.

Sultan büyücünün bunu başaramayacağını düşünerek kabul etmeyince büyücü padişahı ve adamlarını büyülü tozu üzerlerine üfleyerek taş haline getirir. Sultanı da tekrar zindana atar.

Aradan yıllar geçer. Şehzade yakışıklı mı yakışıklı, yiğit mi yiğit bir delikanlı olur. Annesini ve babasını bulmak için yollara düşer. Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçerek ülke ülke dolaşırken bir gün yolu büyücünün konağına düşer. Büyücüye misafir olur. Tatlı dili ile büyücüyü kandırarak konağı gezmeye başlar. Demir parmaklıklar arkasında güzel mi güzel bir kadın görünce şüphelenir. Kadına kim olduğunu sorar.

Şehzade kadının anlattıklarından onun annesi olduğunu anlar. Kendini tanıtıp sarmaş dolaş olduktan sonra annesini buradan nasıl kurtaracağını düşünmeye başlar. Konağın bir tek çıkış kapısı olduğu için çıkmaları mümkün değilmiş.

Hiçbir şey olmamış gibi büyücüye gider. Tatlı tatlı sohbet ederlerken büyücüye sorar:

"Sen ölümlü müsün, ölümsüz müsün?"

"Bunu bana niçin soruyorsun?"

"Hiç! Merak ettim"

Büyücü çok sevdiği bu delikanlıya cevap verir:

"Ben hem ölümlü sayılırım, hem de ölümsüz. Dokuz dağın arkasındaki Perili Köşk'te benimkine benzer mavi bir kuş vardır. O kuş ne zaman kafesten uçar. Ben o zaman ölürüm."

Oğlan demir çarık demir asa düşer yollara... Gece demez, gündüz demez aşılmaz dağlardan, geçilmez sulardan geçerek dokuz dağın arkasındaki perili köşke varır. Periler oğlanı görünce bayılırlar. Ona sahip olmak için misafir ederler. Ninni söyleyip uyutmak isterler. Fakat oğlan parmağını ısırarak uyumaz. Böylece büyü bozulur. Perili Köşk yıkılır. Mavi kuşun olduğu kafesi alıp konağa doğru yola çıkar.

Yolda filler ordusu ile karşılaşır. Derdini anlatınca filler ordusunun beyi oğlana yardım eder. Birlikte büyücünün konağına varırlar.

Kuş büyücüye bunların geldiğini haber verir. Büyücü kapıları kilitleyerek saklanır. Filler kapıları kırarak içeri girerler. Büyücü büyülü tozları bunların üzerine serpeceği sırada oğlan kafesteki kuşu salıverir. Büyücü de oraya cansız yığılır kalır.

Büyü bozulunca taş olan padişah ve askerleri de tekrar eski hallerine dönerler. Anne baba ve oğul sarmaş do-

laş olurlar. Saraya dönünce yedi gün yedi gece ziyafet düzenleyerek sevinçlerini ülke insanları ile paylaşırlar.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım dam başına... Gökten üç elma düştü. Biri de bizim başımıza...

Aygen-Bozok-Genç

37. DÜNYA GÜZELİ

Bir varmış, bir yokmuş... Fakir bir adamın bir oğlu varmış. Adam oğlunu bir kunduracının yanına çırak vermiş. Kısa süre sonra da adam ölmüş.

Oğlan burada çılışırken müşterilerden aldığı bahşişleri koymak için annesinden bir para kesesi isteyince, kadın da kocasından kalan bir keseyi oğluna verir.

Oğlan kesenin içine bir kuruş koyar, az sonra kese para ile dolar. O zaman oğlan kesenin tılsımlı olduğunu anlar.

Bir gün ustası İstanbul'a mal almaya gidince çocuk tellal çağırtır:

"Her kim ayakkabı alacaksa bizim dükkana gelsin! El beşe veriyorsa ben ikiye vereceğim!"

Zengin geldikçe vermez, sadece fakirlere verir. Bunu gören komşu esnaflar İstanbul'a telgraf çekerler. Ustası mal falan almadan geri döner.

"Çırak dükkanı boşaltmışsın şu hesapları getir bakalım."

"Ustacığım istediğin para mı? Al istediğin kadar."

Ustasının paralarını vererek oradan ayrılır. Bir at satın alıp seyahate çıkar.

Yol üstünde bir kahvede otururken karşıdan geçmekte olan üç beş atlının kim olduklarını ve nereye gittikleri sorar.

Kahveci cevap verir:

"Burada bir dünya güzeli vardır. O kızın yüzünü gör-

mek için beş yüz lira vermek gerekir. Bu adamlar ülkenin zenginleridir. Dünya güzelini görmeye gidiyorlar.

"Peki, bu dünya güzelinin sarayı nerededir?"

"Falan yerde..."

Oğlan hemen atına atlayıp dünya güzelinin sarayına varır. Bir defa dünya güzelinin yüzüne bakıp beş yüz lira verir.

Oradaki cariyelere sorar:

"Dünya güzelinin yanına çıkmak, onunla konuşmak mümkün mü?

"Bin lira verirsen yanına çıkıp göğsünü görebilirsin."

Oğlan hemen keseye bir lira koyar. Az sonra para bin lira olur. Onu da vererek dünya güzelinin yanına çıkar.

"Peki, dünya güzelinin yanında yarım saat kalabilmek için ne kadar para vermem lazım."

"Onu bilemeyiz. Bu güne kadar hiç kimse onun yanında kalmadı. Denemek istiyorsan kendisiyle konuş. O ikinizin arasında bir şey."

Cariyeler çıkıp dünya güzeline haber verirler.

"Bu adam sizin yanınızda kalmak istiyor. Ne dersin?"

"Peki, bir torba altını varsa gelsin!"

Oğlan bunu duyunca hemen iki torba altın yapıp dünya güzelinin yanına varır. Dünya güzeli keseleri görünce "Bunda para kuyusu var. Şuna bir iş edeyim de sırrını öğreneyim" diye düşünür. Karşılıklı olarak içerken al aşağı, ver yukarı oğlan sarhoş olur. O zaman dünya güzeli sorar:

"Sen bu kadar parayı nereden buluyorsun? Bir hazinen mi var, yoksa bir tılsımın mı var?"

Oğlan dünya güzelinden bir kuruş alarak keseye atar ağzını bağlayıp ortaya koyar. Kese para ile dolar. Daha sonra liralar koyarlar onlar da çoğalır.

Gördükleri karşısında şaşkına dönen dünya güzeli kendini toparlayıp oğlanı iyice sarhoş eder. Keseyi alıp cariyelerine emir verir:

"Götürün atın bunu!"

Oğlan uyanınca, baksa ki çırılçıplak sokak ortasında yatıyor. Oradan kalkıp doğru memleketine gelir.

"Anneciğim babamdan kalan başka eşya yok mu?"

"Oğlum hiç bir şey kalmadı. Babanın nesi vardı ki zaten. Yalnız şurada eski bir keçe var. İstersen onu al!"

Oğlan keseyi alıp aynanın karşısına geçer. Sırtına, ayaklarına derken başına keçeyi dolar. Bakar ki aynada kendisi görünmüyor. Keçenin de tılsımını anlar. Annesiyle vedalaşarak tekrar yola çıkar. Yolda bütün bankalardaki paraları toplar. Kimse bunu göremez. Doğru dünya güzelinin sarayına varıp bütün paraları ortaya döker. Paraları gören dünya güzeli oğlanı yemeğe davet eder. Yemekte sorar:

"Bu paraları nereden alıyorsun? Senin hazinen mi var?"

"Hazinem falan yok. Şu keçe var. Bu keçe sayesinde paraları buluyorum."

Hemen keçeyi başına geçirir:

"Beni görebiliyor musun?"

"Hayır göremiyorum. Neredesin sen?"

Oğlan keçeyi başından çıkarıp kızın başına örter. Bu sefer kız kaybolur:

"Beni görebiliyor musun?"

"Hayır, göremiyorum."

Kız bir kahkaha atar.

"Senin bu sefer de işin haraptır."

Oğlanı iyice sarhoş edip sokaga attırır. Oğlan uyanınca kendini yine çırılçıplak ve sokakta bulur. Memleketine dönerek annesine başından geçenleri anlatır:

"Babamdan kalan başka eşya yok mu?"

"Şurada kırık bir düdük var."

Oğlan düdüğü alıp üfürünce, eli tokmaklı kocaman bir Arap çıkar.

"Emret ağam!"

Oğlan Arapı görünce önce şaşırır. Sonra kendisini toparlar. "Ben bu Arapı buldum, ne istersem yaptırırım" diye düşünür. Arap'a emir verir.

"Git bana şu kadar para bul!"

Arap az sonra istediği kadar para ile gelir. Oğlan paraları alıp dünya güzelinin sarayına varır. Daha fazla para verip onunla eğlenmek ister.

Dünya güzeli oğlanı odasına alır.

"Bu kadar parayı nereden buluyorsun? Bir adamın hazinesi olsa şimdiye kadar biterdi. Seninki hiç bitmiyor."

Oğlan hemen düdüğü çıkarıp, üfürür. Arap karşısına çıkar:

"Emret ağam!"

Kız Arap'ı görünce korkar. "İstemem bunu yok et gitsin" der.

Kız oğlanı yine sarhoş edip düdüğü alır, oğlanı da

dereye attırır. Oğlan uyanınca baksa ki, yine çırılçıplak derede yatıyor. Perişan bir vaziyette ormanda gezerken bir elma ağacına rastlar. Bir elma koparıp yiyince eşek olur. Kendi kendine der:

"Şimdi esas belayı bulduk."

Az ilerde "Ne olursa olsun" diyerek küçük bir elma daha yer. Bu sefer yeniden insan olur. Karnı iyice acıkıp beyaz bir incir yiyince kafasında boynuzlar uzamaya başlar. Siyah incirden yiyince boynuzlar kaybolur.

"Bu sefer seni yaktım dünya güzeli" diye geçirir içinden. Elmalardan ve incirlerden toplayarak dünya güzelinin kapısını çalar:

"Ben bu sefer cennete gittim. Oradan cennet meyveleri getirdim. Müsaade ederse dünya güzeline kendi elimle yedireceğim."

Cariyeler dünya güzeline haber verirler:

"Senin serseri yine geldi."

"Bırakın gelsin!"

Oğlan dünya güzelinin yanına çıkar. Kocaman bir elma verir. Dünya güzeli elmayı yiyince eşek olur. Oğlan kaçar gider.

Uzun süre odadan kimsenin çıkmadığını gören cariyeler kapıyı açarlar. Baksalar ki dünya güzeli bir eşek olmuş.

Cariyelere emir verir:

"Bu adamı derhal bulun gelin"

Cariyeler az sonra oğlanı yaka paça getirirler. Oğlan kıza küçük elmadan yedirerek eski haline getirir.

Bu sefer "Bu da şifadır" diyerek kıza beyaz bir incir verir. Kızın boynuzları uzar. Oğlan da oradan kaçar.

Dünya güzelinin bu hali ülkenin her yerine yayılır. Balkondan beş yüz liraya bakılan dünya güzelinin okkası on paraya iner.

Dünya güzeli bu halden kurtulmak için ülkenin padişahından yardım ister. Padişah ülkenin bütün doktorlarını çağırttırır. Hiç kimse kızın derdine çare bulamaz. O zaman padişah sorar:

"Sen bu derdi nasıl buldun?"

Dünya güzeli başından geçenleri anlatır. Padişah adamlarına emir verir:

"Derhal bu adamı bulun!"

Dört bir tarafa dağılan padişahın adamları kısa sürede oğlanı bulup padişahın huzuruna çıkarırlar.

"Oğlum sen bu kızı niye bu hale getirdin? Ne istiyorsun ondan? Derhal bunu eski haline getir. İstersen onu sana nikahlarım."

"Padişahım, ben bunu görmek için servet harcadım. Bu beni sarhoş ederek kesemi, keçemi ve düdüğümü aldı. Eğer bunları geri verir, sizin huzurunuzda benimle evleneceğini söylerse ben onu eski haline getiririm."

Her şeyi dinlemekte olan kız bütün şartları kabul eder. Oğlanın eşyalarını verir. Oğlan da kıza siyah bir incir verir. Kız inciri yiyince boynuzları kaybolur.

Padişah da bunların düğünlerini yapar.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım samanlık damına...

Ahmet Ali Aktaş

38. KELOĞLAN İLE HAMAMCI

Bir varmış bir yokmuş... Dul bir kadınla kel bir oğlu varmış. Başı kabak olduğu için adı da Keloğlan mış. Tarlalarını eker biçer geçinip giderlermiş.

Bir gün kaldırdıklarını yıkayıp çimenliğe sererler. Annesi başını beklerken, dört karga gelir, serginin dört başından tutar gökyüzüne kaldırırlar. Keloğlan gelince, sorar:

"Ana buğdayları nereye koydun?"

"Ah yavrum nereye koyayım. Dört karga geldi serginin dört başından tutup alıp götürdüler."

Keloğlan "Yazık olmuş aç kalacağız" derken bir çare düşünür. Uzun bir sırığın ucuna demirden bir çengel taktırarak doğru kargaların yuvasına varır.

"Kargalar kargalar! Ya buğdayımı verirsiniz, ya yuvanızı bozarım!"

"Aman Keloğlan yuvamızı bozma biz sana bir eşek verelim. Yalnız "İşe eşeğim işe" demeyeceksin."

"Peki" der, Keloğlan eşeği alır yola çıkar. Yolda merak eder, "İşe eşeğim işe" der.

Eşek yolun ortasını altınla doldurur. Keloğlan sevinçle eve gelir.

"Ana! Kargalar bir tane eşek verdiler. Sakın "İşe eşeğim işe" deme!"

"Olur yavrum demem."

Keloğlan gidince kadın merak eder. "İşe eşeğim işe" der. Eşek altınları doldurur. Sonraki günler eşeğe çok iyi

bakarlar, yedirir içirir işedirler. Çok zengin olurlar.

Bir gün Keloğlan arkadaşları ile hamama eşekle gitmek ister. Anası. "Oğlum eşeği götürme elinden aldırırsın" dedi ise de dinlemez. Biner eşeğe hamama varır.

"Hamamcı dayı aman benim eşeğe iyi bak, sakın "işe eşeğim işe" deme, diye tenbih eder.

Keloğlan hamamda yıkanadursun Hamamcı merak eder. "Bu eşekte bir hal var" diye düşünür. Dayanamayıp "İşe eşeğim işe" der. Altınlar dökülmeye başlar. Hamamcı da kurnaz biri... Hemen eşeği evin dördüncü katına çıkarır, yerine ona benzer boz bir eşek bırakır.

Keloğlan hamamdan çıkar, eşeğe biner, evine gider. Yolda "İşe eşeğim işe" der. Eşek işemez. Eşeğin değiştirildiğini anlar.

"Ana!"

"Ey!"

"Eşeği değiştirmişler"

"Ah oğlum ben sana demedim mi? O hamamcı ayyer adamdır."

Keloğlan çengelli sırığı alır. Kargaların yuvasına varır:

"Ya buğdaylarımı verin, ya yuvanızı bozarım."

"Aman Keloğlan yapma. Biz sana bir sofra verelim, sakın "Açıl sofram açıl, türlü türlü yemekler saçıl" deme"

Keloğlan oradan ayrılıp beş on dönüm uzaklaşınca "Açıl sofram açıl, türlü türlü yemekler saçıl" deyince sofra açılır, kırk kap yemek... Her birinden biraz yer karnını doyurur. "Kapan sofram kapan" der, sofra kapanır.

Evine gelir. Anası:

"Ne yaptın Keloğlan?"

"Ah, ana buğdaylarımızı alamadım. Yalnız bana bir sofra verdiler. Sakın "Açıl sofram açıl, türlü türlü yemekler saçıl" deme.

"Olur yavrum demem."

Kadın, Keloğlan gidince, merak edip, "Açıl sofram açıl, türlü türlü yemekler saçıl" deyince sofra açılır. Kırk kap yemek... Her birinden biraz yiyip "Kapan sofram kapan" der sofra kapanır, yerine koyar.

Keloğlan'ın hayta, kopuk arkadaşları yine gelirler.

"Keloğlan haydi hamama gidelim."

Keloğlan hemen sofrayı alarak kasala kasala hamama varır. Bir odaya girerler.

"Açıl sofram açıl, türlü türlü yemekler saçıl" der sofra açılır, türlü türlü yemekler... Arkadaşları ile yer içerler.

Hamamcı da bunları gözlermiş. Bunlar hamama girince sofrayı değiştirir.

Keloğlan eve varınca sofranın değiştirildiğini anlar. Hemen hamamcıya gelir. "Hamamcı dayı, hamamcı dayı soframı ver!" Hamamcı da kendisini kafesten yok dedirtmiş. Çaresiz eve gelir.

"Ana!"

"Ey!"

"Sofrayı kaybettim."

"Demedim mi oğlum ben sana hamamcı ayyardır."

Keloğlan tekrar kargaların yuvasına gelir:

"Ya yuvanızı yıkacağım, ya buğdaylarımı verin!"

"Aman Keloğlan yuvamızı yıkma. Biz sana bir tokmak verelim. Sakın "Vur tokmağım vur" deme!"

"Peki demem."

Tokmağı alır yola düşer. Beş on dönüm uzaklaşınca merakını yenemez, "Vur tokmağım vur" der. Tokmak Keloğlan'a vurmaya başlar.

"Dur tokmağım dur. Vur dediysek bu kadar da olmaz ya!"

Keloğlan anasının yanına varmadan hamamcının yanına varır.

"Hamamcı dayı ben geldim."

"Hoş geldin, iyi geldin derdimin dermanı Keloğlan! Niye geldin?"

"Tokmak getirdim. Benim bir işim var. Gelinceye kadar tokmağı sakla. Sakın "Vur tokmağım vur" deme.

"Demem yeğenim."

Keloğlan gidince hamamcı merak edip "Vur tokmağım vur." deyince tokmak başlar vurmaya.

Canı yanan hamamcı bağırmaya başlar:

"Şu tokmağın sahibini çağırın!"

Keloğlan'a giderler. "Böyle böyle!"

"Vallahi ne varırım, ne de durdururum. Eşeği ve sofrayı getirirseniz o zaman düşünürüm."

Hamamcı kaçar tokmak kovalarmış, halk da seyredermiş.

Hamamcı çaresiz, "Beşinci katta sofra var, dördüncü katta eşek var getirin" deyince halk da, dördüncü katta eşek mi olur, diye gülermiş.

Sofra ile eşeği Keloğlan'a getirirler.

"Açıl sofram açıl!" der sofra açılır.

"Ha! Bu sofra benim."

"Işe eşeğim işe!" Eşek altın dökmeye başlar.

"Ha! Bu eşek de benim."

"Dur tokmağım dur" deyip tokmağı durdurur.

Eşeği, sofrayı ve tokmağı alan Keloğlan eve gelir.

"Anacığım eşeği de sofrayı da getirdim. Kargalar bir de tokmak verdiler, sakın "vur tokmağım vur" deme", der.

Annesi Keloğlan gidince "vur tokmağım vur" deyince, tokmak başlar vurmaya, Konu komşu gider Keloğlan'ı bulurlar.

"Dur tokmağım dur!" Tokmak durunca "Ana ben sana demedim mi? Yapma dediğim işi yapmamayı ne zaman öğreneceksin." der.

Onlar ermiş muradına. Sabahtan çıkalım kağnının başına...

Nazik Gökmen

39. SABIR TAŞI

Bir varmış, bir yokmuş... Bir karı koca varmış. Yıllarca çocukları olmamış. Sonradan Allah vermiş, bir kızları olmuş.

Kız koşup oynamaya başladığı zamanlarda bir kuş penceresine gelir, "Baban seni ölü diriye verecek" dermiş.

Bunu duyan anne baba "Bu nasıl iştir. Bir tek kızımız var. Biz onu ölü diriye nasıl veririz" diye telaşlanırlar. Bundan sonra kızı hiç yanlarından ayırmazlar. Annesi, okula oynamaya hep kızıyla beraber gider. Ne de olsa biricik kızları.

Bir gün uzak bir yere giderlerken kız "Ben susadım" diyerek su içmek için bir kapıdan içeri girer. O anda kapı kapanır ve kız içeride kalır. O kapıya koşar kapalı, bu kapıya koşar kapalı. Annesi babası da ne kadar uğraştılarsa da kızlarını bulamazlar.

Ev de kırk odalı bir evmiş. Kız "Ne yapayım tecellim, kaderim böyleymiş" diyerek bütün kapıları tek tek açar. Kırkıncı kapıyı açınca kefen içindi bir ölüye rastlar. Aklına hemen kuşun dedikleri gelir.

"Baban seni ölü diriye verecek."

Bir Kur'an-ı Kerim alıp ölünün başında okumaya başlar. Tam kırk gün ölünün başında okur. Bir Arap kızı da bunu takip edermiş.

Kırkıncı gün kızın dışarı çıktığı bir zamanda Arap kızı ölünün yanına girer. O sırada da ölü canlanır, güzel bir delikanlı olur. Başında Arap kızını görünce, beni bek-

leyen, dirilten bu, diye onunla evlenir. Kız da onlara hizmetçi olur.

Adam hali vakti yerinde zengin birisi imiş. Hacca gitmek üzere yola çıkarken karısının, komşularının istediklerini sorar, onlarla helallaşır. Kapıdan çıkarken de kızla karşılaşır.

"Senin de istediğin bir şey var mı?"

"Var!"

"Ne istiyorsun?"

"Ben sabır taşı istiyorum. Onu getirmezsen yollar körduman olsun buraya geleme!"

Adam, "sabır taşı da ne ki" diyerek gider. Hacdan dönerken herkesin istediğini alır, kızın istediği sabır taşını almadan yola çıkar. Çıkar amma bir körduman, bir körduman. Hemen kızın dedikleri aklına gelir.

"Getirmezsen yollar körduman olsun da geleme."

Geri dönüp sokaktan kara bir taş alıp köyüne sağ salim döner.

Herkesin hediyelerini verince bu kız bu kara taşı ne yapacak diye onu takip eder. Kapının arkasına sinlenir.

Bakar ki, kız taşı bağrına basmış ağlıyor bir yandan da birşeyler söylüyor.

"Bir ananın babanın bir gızı ola
Memleketi de terkedip gelir mi ola?
Kırk gün okur da kırkıncı gün
Kocasını Arap kızı alır mı ola?"

Kız bunları söyleyince sabır taşı çatlar, parçalanır. Taşın parçalandığını gören kız:

"Sen taş iken dayanamadın. Ben insanoğlu olarak artık bu derde daha fazla dayanamayacağım." diyerek elindeki bıçağı göğsüne saplayıp kendini öldürmek ister. Olup bitenleri seyretmekte olan oğlan yetişerek kızın elinden bıçağı alır.

Kız başından geçenleri anlatır. Hemen eve gelirler. Oğlan sahtekâr Arap kızını kovar. Kırk gün kırk gece anlı şanlı düğün yaparak kızla evlenir.

Meryem Erçelik

40. NAR TANESİ

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde kalbur saman içinde... Bir padişahın çok güzel bir kızı varmış.

Bir gün sarayın balkonunda nar yerken oradan geçmekte olan başka bir padişahın oğlunun üzerine bir nar tanesi atar. Oğlan da eğilip o nar tanesini yerden alıp yer. Kız da "Koca bir padişahın oğlu ol, bir nar tanesine düşesin" diye alay eder. Buna içerleyen oğlan "Ben de bir gün bunun intikamını almazsam..." diyerek oradan uzaklaşır.

Ertesi gün baltacı kılığına girerek sarayın önünden geçerken "Baltacı, baltacı" diye bağırır. Bunu duyan kız balkona çıkarak baltacıyı çağırır:

"Baltacı!"

"Ne var, ne istiyorsun?"

"Birkaç günlük iş var. Sarayın odunları kırılacak, yapar mısın?"

"Niçin yapmayayım. Benim işim bu."

Oğlan sevinerek saraya girer, odunları kırmaya başlar. Kız da yakışıklı ve güçlü delikanlıya âşık olur. Her gün delikanlının yanına gelir. Onunla konuşur, eğlenir.

Delikanlı işi bitince saraydan ayrılır, kız da peşine düşer:

"Niye peşimden geliyorsun?"

"Sana âşık oldum, seninle gitmek istiyorum."

"Nasıl olur? Sen bir padişah kızısın ben ise bir oduncuyum. Yerim yurdum yok. Sen benimle yapamazsın."

"Ben sana âşık oldum, sen nasıl yaşarsan ben de öyle yaşarım. Seninle kaçmaya karar verdim."

Kız bohçasını hazırlar, beraber yola düşerler. Oğlan yolda bulduğu kırık bir tarak, kırık bir tas ile yırtık bir peştemalı kıza hediye eder. Vara vara büyük bir şehirde bir kümesin önünde dururlar. Oğlan konuşmaya başlar.

"İşte benim evim. Ben burada kalıyorum. Razı olursan sen de burada kalırsın. Ben üç beş kuruş kazanır, yiyecek içecek alırım, birlikte yaşarız."

"Seninle olduktan sonra burada da yaşamaya razıyım."

"Peki öyleyse, gir bakalım evimize."

Oğlan kızı orada bırakıp babasının sarayına gider. En güzel yemeklerden yer içer, kıza da kuru ekmekle biraz peynir götürür.

"Bugün bunları kazandım."

Kız kalkar sofrayı hazırlar birlikte yerler. Üç gün, beş gün böyle yaşayıp giderken oğlan kıza der ki:

"Falan evde düğün var. Kadınlar pirinç ayıklamaya gidiyorlar. Sen de git. Kimse görmeden cebine de biraz pirinç sakla, ağzımızın tadı değişsin. Peynir ekmek, kuru soğan yemekten bıktık."

Tabii, oğlan bunları mahsustan söylüyor. Düğün evini de ayarlamış, kızı rezil edecek.

Kız düğün evine gider. Çuvallarla pirinçler ortaya dökülür. Geç saatlere kadar pirinç ayıklarlar. Kız da oğlanın dediğini yapar, cebine bir avuç pirinç koyar.

Gidecekleri sırada ev sahibi "Kimse çıkmasın yoklama yapacağım" der.

Kız telaşlanır, kızarır, bozarır, cebindeki pirinçleri bir yere saklayamadan ev sahibi kadın buna doğru gelir. Üstünü başını aramaya başlar. Kadın herkesin önünde kızın cebindeki pirinçleri bulur.

Kız oradan kaçarak evine gelir. Olanları oğlana anlatır. Oğlan da "Üzülme, olur böyle şeyler" diye geçiştirir.

Ertesi hafta kızı başka bir düğüne gönderir. Kıza giderken de tenbih eder:

"Bugün o düğünde elbise kesilecek top top kumaştan bir metre saklasan kim fark edecek. Sana elbise diktiririz. Beğendiğin bir kumaştan bir parça çal."

Kız düğüne gider. Oğlanın dediği gibi bir parça kumaş saklar. Oğlan da düğün sahiplerini ayarlamış. Kız çıkarken yine üstü aranır. Üzerinde kumaş çıkınca utancından yerin dibine geçer. Derin bir ah çeker. Bir kral kızı iken düştüğü halleri düşünür, ağlaya ağlaya eve gelir. Olanları oğlana anlatır.

Ertesi gün de gelin hamamı varmış. Oğlan hamamı da ayarlayarak eve gelir:

"Bugün gelin hamamı var. Epeydir yıkanamadın. Orada bir güzel yıkan gel."

"Benim hamam bohçam mı var ki, hamama gideyim."

"Hiç şikayet etme. Ben sana her şeyi söyledim. Bu hayatı sen kabul ettin. Sana hediye ettiğim tarağı, tası ve peştemalı alır gidersin."

Kız hamama gider. Bir köşede yıkanmaya başlar. Ha-

mamdaki kadınlar, kızlar onu görünce gülüşürler. Kız iyice utanır. Az sonra dışarıdan bir haber gelir:

"Padişahın oğlu hamamdan çıkanlara bir soru soracak cevabını kim bilirse onunla evlenecek!"

Oğlan hamamın kapısına gelir. Bir tasa altın, bir tasa gümüş ve bir tasa toprak doldurarak hamamın kapısına koyar. Yanlarına da bir nar tanesi koyar.

Hamamdan çıkan herkese sorarlar:

"Bunların mânâsı nedir?"

Tabii ki kimse bilemez. Oğlan hamamcıya sorar:

"Hamamda kimse kaldı mı?"

"Üstü başı yırtık, delik tas, kırık tarak ile yıkanmaya çalışıyor bir kız kaldı. Başka kimse yok."

"Onu da çağırın, belki o bilir."

"Nasıl olur efendim. O kız size lâyık bir kız mıdır ki, ona da soru soracaksınız?"

"Siz çağırın gelsin bu sırrı çözerse onunla evleneceğim!"

Hamamcı kızı çağırır. Kız da süklüm büklüm eskilere sarılarak gelir. Bir de ne görsün hamamın kapısında üç tas var. Birinde altın, birinde gümüş, birinde toprak var. Yanlarında da bir nar tanesi... O zaman kızın aklı başına gelir. Bütün bu işlerin nar tanesi yüzünden başına geldiğini anlar ve şöyle der:

"Altın idim gümüş oldum
Gümüş idim toprak oldum
Bir nar tanesi yüzünden beyoğluna yar olamadım!"

Oğlan saklandığı yerden konuşur:

"Tamam bu kız cevabı bildi. Ben onunla evleneceğim. O sırada perdeyi açar. Kızın karşısına çıkar. Sarmaş dolaş olurlar. Oğlan babasına haber gönderir. Kırk gün kırk gece düğün yaparlar, yeniden evlenirler.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

Nazife Öztürk

41. BALIKÇININ OGLU

Bir varmış, bir yoğumuş... Fakir bir balıkçı ile bir oğlu varmış... Balıkçı her gün balık tutar, oğlu da o balıkları bir mecide satarmış, böyle böyle geçinip giderlermiş.

Bir gün oğlan, balıkları satmaya giderken padişahın sarayının önünden geçer.

"Balık alın, balık alın" diye bağırıyormuş. Padişahın kızı da pencereden dışarıyı seyrediyormuş. Oğlanı görünce yanına çağırır. Padişahın adamları balıkçıyı elsiz ayaksız yukarı çıkarırlar.

Kız, oğlanın başındaki tablayı alıp pencereden dışarı döküverince oğlan ağlamaya başlar.

Kız "niye ağlıyorsun?" diye sorar.

"Ben onları satıp evimize yiyecek içecek alacaktım."

"Kaç para eder bu balıklar?"

"Bir mecit."

"Al sana bir sarı lira."

Akşama kadar padişahın kızıyla oturan balıkçı akşam olunca sarı lirayı alıp evine gider. Babası çok sevinir. "Oğlum, her gün oraya git" der. Oğlan her gün saraya gider. Padişahın kızıyla oturup eğlenip akşam bir sarı lira ile eve döner.

Günler böyle geçip giderken padişahın kızı, der ki:

"Babanı bize dünürcü yolla ben sana varacağım."

"Biz çok fakiriz, oysa senin baban hem padişah, hem çok zengin, onlar beni beğenmez."

"Benim şu karşımdaki ev satılacak. Babanı yarın dellaliyeye yolla. Bu evi alsın."

"Babam ne ile alacak o evi?"

"Sen parasını düşünme" diyerek oğlana iki kese altın verir. Oğlan eve gidip babasına anlatır.

Ertesi gün babası dellaliyeye gider, evi satın alır. Oğlan padişahın kızına haber verir.

Kız "Eşiğinden beşiğine kadar halı döşetin, diyerek bir kese altın daha verir." babanı dünür yolla beni istesinler" der.

Oğlanın annesi ve babası giyinir, kuşanır, baba elinde bir baston, anne altınlar, inciler takınır, padişaha dünürcü giderler. Padişah "İnşaallah" falan diyerek bunları gönderir.

Onlar gelip gitmekte olsunlar. Padişahın sarraf dükkanı kiraya verilecekmiş.

Kız, "Baban orayı tutsun" der.

"Biz orayı ne ile dolduracağız."

"Sen ne ile dolduracağını düşünme."

"Baba padişahın sarraf dükkanı kiraya verilecekmiş. Orayı kirala."

"Oğlum biz orayı ne yapacağız. Ne ile dolduracağız."

"Sen orasını düşünme."

Babası ertesi gün dellaliyeye gider. Dükkanı kiralar. Oğlan kıza gider: "Babam dükkanı kiraladı."

Kız babasının hazinesinden cins cins altınları bir çuvala doldurup oğlana verir.

Babası da alıp öbek öbek dükkana yığar. Padişah "Su benim dükkanı tutan fakir mi, zengin mi bir bakayım" diye dükkanın önünden geçer. Akşam olunca sofrada karısına:

"Sultan Hanım bizim sarraf dükkanını tutan adam zengin mi, fakir mi diye bakmak için dükkana gittim. Bir de ne göreyim, bizim hazinede olmayan altınlar öbek öbek yığılı. Adam zengin mi zengin" der. O sırada kızı söze karışır:

"Baba bana dünür gelenler işte onlar."

"Öyleyse verdim seni onlara."

Kız hemen oğlana haberi verir. Ertesi gün annesi babası tekrar dünür gelir. Kızı isterler. Düğün dernek kurulur. Gerdek gecesi oğlan kızın duvağını kaldırmak için yaklaşınca kız: "Behey oğlan beni balık tablası mı sandın" deyince oğlan küser kıza hiç konuşmaz.

Kırk gün böyle geçtikten sonra oğlan ayrılır, başka bir memlekete gider. Aradan iki sene geçer, bir haber yok. Padişah kızına sorar: "Yavrum bizim güveyiye ne oldu?"

"Baba damadın kaçtı."

Öyleyse ben de seni başkasına veririm."

"Olmaz baba ben çok bunaldım. Rus kralına gezmeye gideceğim, oradaki arkadaşlarımı göreceğim."

Padişah Rus Kralına haberciler gönderir. Rus Kralının kızı arkadaşı için yalı kıyısına bir köşk hazırlatır. Hizmetçi olarak da dilsiz bir oğlanı verir.

Neyse uzatmayalım. Osmanlı Padişahı'nın kızı kırk cariyesi ile birlikte gelir. Hoşbeşten sonra köşke çeki-

lirken karşısında kocasını görür. Fakat hiç konuşmazlar. Üç gün böyle beş gün böyle...

Rus Kralının kızına, "Bunu konuşturursam bana verir misin?" der.

"Ah konuşsa ona ben kendim varacağım."

"Ben onu konuşturamazsam getirdiğim cariyeler senin olsun."

"Peki!"

Kız, oğlanı üç gün yanında yatırır. Bir türlü konuşturamayınca cariyeler elinden gider.

"Bana üç gün daha müsade et. Konuşturamazsam bindiğim gemi senin olsun."

"Peki!"

Üç günün sonunda oğlan konuşmayınca gemi de elden gider.

"Bir hafta daha müsaade et konuşturamazsam boynumu vurdur."

"O da kabul!"

Bir hafta dolar. Oğlan yine konuşmaz. Darağacı hazırlanır. Kız idam edilecek. Oğlana "Ben öleceğim ne olur oraya kadar el ele tutuşup beraber gidelim" der. Beraber darağacına kadar giderler. İpi kızın boynuna geçirirler. Çingen, kızın ayağının altındaki sehpayı çekeceği sırada oğlan daha fazla dayanamaz. "Sen burayı balık tablası mı sandın?" diyerek bir tokat vurur. Kız kurtulur.

Rus kralının kızı "Cariyeler de senin, gemi de senin oğlan da senin" der.

Rus Kralı bunlara kırk gün kırk gece düğün eder. Kız babasına haber gönderir.

"Baba damadını buldum, biz geliyoruz. Nasıl karşılayacaksan öyle karşıla."

Padişah kızı ile damadını çalgıcılarla karşılar. Ondan sonra karı koca geçinip giderler.

Emine Çengelci

42. AKILLI ÇOBAN İLE PADIŞAH

Evvel zaman içinde, kalbun saman içinde, develer tellal iken, sinekler berber iken, horoz imam iken...

Geçen yıllardan birinde padişahın karısını bir Arap kaçırır. Gel zaman git zaman ne dirisinden ne ölüsünden bir haber alamaz.

Padişah derdini unutmak için sık sık ava çıkar, dağda karşılaştığı bir çobanın kavalını dinleyerek teselli bulmaya çalışırmış.

Padişah ile çoban bir gün bir geyiğin izini takip ederken rastladıkları bir kulübeye girince bir dudağı yerde, bir dudağı gökte korkunç bir Arapla karşılaşırlar. Yanında da dünya güzeli bir kadın. Padişah kadını görünce kendi karısı olduğunu anlar. Ancak Arap bunları görünce kadını kaptığı gibi süratle kaçmaya başlar. Kaçarken de şöyle der:

"Beni tutana bu kadını vereceğim."

Çoban padişahtan müsade isteyerek peşlerinden gider. Padişah da çobana bir kese altın ile bir bıçak verir. Çoban da giderken şunları söyler:

"Eğer işlerim iyi giderse kırk birinci gün buraya bir ok atarım. Pembe bir bulut olur. Eğer böyle bir bulut göremezseniz bilin ki öldüm demektir."

Padişahtan ayrılarak yola çıkar. Dağlar, denizler aşar. At olur koşar, kuş olur uçar. Geceleri gündüzleri, gündüzler geceleri kovalar... Gide gide bir köye varır. Orada birbirleriyle kavga eden üç delikanlıya rastlar:

Nedir bu haliniz, neyi paylaşamıyorsunuz? Derdinizi söyleyin de bir çözüm bulalım."

Delikanlılardan birisi cevap verir:

"Biz üç kardeşiz. Şu şapka, kırbaç ve halı bize babamızdan miras kaldı. Bunların üçü de birbirinden değerli şeyler. Şapkayı giyip halıya biner kırbacı da vurursan seni istediğin yere götürür. İşte biz bunları paylaşamıyoruz. Sen alacaksın ben alacağım, diye didişip duruyoruz."

"Kolay" der çoban.

"Siz onları bana getirin. Ben havaya üç tane taş atacağım. Taşlardan birisini ilk bulan istediğini alacak.

Delikanlılar kabul edince havaya üç tane taş fırlatır.

Onlar taşları aramakta olsun. Çoban şapkayı giyer, halıya biner, kırbacı da vurunca halı uçmaya başlar. Uzun süre uçtuktan sonra halıya seslenir:

"Beni Arap'ın evine indir."

Halı döner dolaşır Arap'ın evinin bahçesine konar. Pencereden bakınca sultanın yalnız olduğunu görerek seslenir.

"Kapıyı aç. Seni kurtarmaya geldim."

Sultan "Kapı zincirli açamam" deyince zincirleri kırarak içeri girer.

Akşam olup Arap eve gelince bir dolaba girip saklanır. Arap yemeğini yiyip uykuya dalınca saklandığı yerden çıkarak bıçağını Arap'ın vücuduna saplamaya başlar. Fakat bıçak darbeleri Arap'a sinek ısırması gibi gelir. Sultana çıkışır:

"Şu sineklerimi kovalasana!"

Çoban, bu şekilde öldüremeyeceğini anlayınca sultandan Arap'ın canının nerede olduğunu öğrenmesini ister. Tekrar saklanır. Arap uyanınca, kadın sorar:

"Bu güne dek bana canının yerini göstermedin. Canını görmek istiyorum."

"Ne yapacaksın benim canımı?"

"Seveceğim, sevdiğim adamın kanı da canı da benim olmalı."

Arap gülerek cevap verir.

"Ben yedi canlıyım. En büyük iki canım Kafdağındaki ejderhanın karnı içinde bulunan ak güvercin ile kara güvercindir. Onlar ne zaman ölürse, ben de o zaman ölürüm."

Arap evden gidince kadın öğrendiklerini çobana anlatır.

Çoban ejdehayı bulmak için yollara düşer. "Gidene yol mu dayanır... O dağ senin, bu dağ benim... Dağlar bayırlar aşarak ejderhanın bulunduğu daga varır. Orada bir yörük beyine çoban durur. Yörük beyinin de bir kızı varmış ki, bakmaya doyulmuyor, öpmeye kıyılmıyor. Kızı gördükten sonra içine bir ateş düşer. Derdi bir iken iki olur.

Her gün koyunları ayrı bir dağa götürüp oralarda ejderhayı arar. Aramadık ne bir kaya dibi, ne de çalı dibi bırakır. Sonunda ejderhanın inini bulur. Yemlik olarak bir koyun bırakarak saklanır.

Ejderha koyunu yerken okları fırlatır, fakat ejderha oralı bile olmaz.

Akşam koyunları eksik gören yörük beyi çok kızar.

Çobana, bir daha o tarafa gitmemesini tenbih eder.

Ertesi gün çoban koyunları alarak ejderhanın olduğu yere gider. Bir kaya başında gelmesini bekler. Ejderha koyunlara doğru gelirken çoban üzerine atlayarak bıçağını saplamaya başlar.

"Ah bir koyun yiyebilseydim. Ben sana gösterirdim" der, ejderha. Çoban da "Ah yörük kızının elinden bir tas ayran içebilseydim. Ben sana gösterirdim" der.

Yörük beyi de olup bitenleri seyrediyormuş. Konuşmaların hepsini duymuş. Akşam eve gelince kızına olanları anlatır. Her gün koyunlarını yiyen ejderhadan kurtulacağı için de çok sevinir.

Ertesi gün çoban koyunları çıkarıp götürürken ayranı yetiştirir. Oğlanın saçını okşar. Çobana daha bir güç gelir. O hızla ejderhanın inini bulur. Ejderha gelince üzerine atlar. Alt üst boğuşarak yirmi dört yerinden bıçaklayarak öldürür. Karnını yararak güvercinleri çıkarır. Tam uçuracağı sırada Arap gelir. "Aman uçurma" diye yalvarmaya başlar. Çoban onu dinlemeyip güvercinleri uçurur. Arap da oraya yığılır kalır.

O gün de yola çıkışının kırk birinci günüymüş. Havaya bir ok fırlatarak padişaha işaret verir. Padişah pembe bulutları görünce çobanın Arap'ı öldürdüğünü anlar.

Çoban koyunları toplayıp yörük beyinin evine gelir.

"Ejderhayı öldürdüm. Benim burada işim bitti. Hakkınızı helâl edin, ben artık gidiyorum." deyince yörük beyi kendisini kucaklayarak şunları söyler:

"Beni büyük bir beladan kurtardın. İstersen burada kalıp oğlum ol. Malım da kızım da senin olsun."

Bu sırada kız da yanlarına gelir. Oğlana öyle bir bakar ki, taş olsa erir, insan! Yiğit olanı kim beğenmez ki? Sarılıp koklaşırlar.

Çoban kızı babasından ister. Yörük beyi memnuniyetle kabul eder. En iyi atını da altlarına vererek onları uğurlar.

Arap'ın kulübesinden padişahın karısını da alıp yola koyulurlar.

Saraydakiler işareti gördüklerinden onları yolda karşılarlar. Padişah karısına kavuşunca çok sevinir. Çobanı kendisine başvezir yapar. Ülkede yedi gün yedi gece şenlik yaparlar. Dirlik düzenlik içinde yaşayıp giderler...

Aygen-Bozok-Genç

43. HASAN TAY

Zamanın birinde Hasan Tay isminde adaletli bir padişah varmış. Halkına faizsiz para dağıtırmış. Günü geldiği zaman da herkes aldığı parayı teslim edermiş. İhtiyacı olan padişahtan mühürlü bir kağıt alıp hazineden istediği kadar para alırmış.

Bu böyle devam ederken hain bir adam padişahın mührünün aynısını sabundan yaparak hazineden yüklü miktarlarda para çeker. Hazinedar kağıtta padişah mührünü görünce istenen paraları verirmiş.

Zamanla bütçede eksikliklerin olduğu fark edilir. Verilen paralar geri gelmemektedir. Padişah vezneradı sıkıştırır.

"Bu iş nasıl oldu? Bize kim hainlik yapabilir?"

Hazinedar da sık sık gelip çok para aldığı için, o adamı hatırlamış.

"Bu işi yapsa yapsa falan şahıs yapar."

Hemen adamı buldurup hesaba çekerler:

"Sen mi yaptın?"

"Ben yaptım."

"Nasıl yaptın?"

"Sabundan padişahın mührünün aynısını yaptım. Kağıtları mühürleyip paraları çektim."

Padişah vezir vüzerayı toplar:

"Devletin hazinesine hainlik eden bu adama ne ceza verelim?"

Vezirin birisi: "Bunu parça parça edelim. Her parça-

sını bir dala asalım ki ibret olsun. Bir daha böyle bir olay tekrar etmesin.";

Bir başkası: "Bunun etini keşkek gibi kaynatalım.";

Üçüncü vezir de: "Bu adam akıllı bir adam. Bunu affedelim. Hizmetimizde çalışsın." diye görüş beyan ederler.

Padişah da gururlanarak affettiğini söyler. Padişahın gururlandığını gören vezirin biri:

"Padişahım siz verdiğiniz paraları geri alıyorsunuz. Falan ülkenin kadın padişahı halkına geri almamak üzere istedikleri kadar para veriyor." der.

Bunu duyan padişah merak eder. "Bu kadın bu kadar parayı nereden buluyor?"

"Söylediklerin doğru ise kurtuldun. Yalnış ise kelleni gitmiş bil." diye vezirini sıkıştırır.

"Padişahım çok yaşasın. Gidip gözlerimizle görelim."

Padişahla vezir tebdil-i kıyafet ederek o ülkenin padişahının sarayına varırlar:

"Ne istiyorsunuz?"

"Para istiyorum."

"Kaç para istiyorsunuz?"

"Şu kadar."

Kız padişah veznedarına seslenir:

"Veznedar, istedikleri kadar para ver!"

"Başüstüne"

Senetsiz kayıtsız istedikleri kadar para alınca bu işin sırrını öğrenmeye karar verir.

İkinci defa kız padişahın huzuruna çıkarlar:

"Kaç para istiyorsunuz?"

"Şu kadar istiyoruz."

Kız padişah da bunların durumunu anlamış. Veznedarına tenbih etmiş:

"Bu adamlar kaç defa gelirlerse istedikleri kadar para vereceksin."

Yine senetsiz kayıtsız istedikleri kadar para alırlar.

Üçüncü defa gittiklerinde kız padışahın huzuruna çıkarlar:

"Siz milletinize senetsiz kayıtsız şartsız para dağıtıyorsunuz. Biz bu paranın kaynağını merak ettik."

"Benim de bir merakım var. Gider onu öğrenir gelirseniz size paramın kaynağını söylerim."

"Sizin merakınız nedir?"

"Falan memleketin falan şehrinde bir cevahirci var. Günde üçbin liralık cevahiri toz edip üfürüyor. Ben bunun sebebini merak ediyorum. Bunu öğrenip gelin."

Padişahla veziri çaresiz düşerler yola... Sora sora cevahirciyi bulurlar. Hakikaten her gün üçbin liralık cevahiri öğütüp üflüyor.

"Arkadaş sen her gün üçbin liralık cevahiri öğütüp toz ediyorsun. Biz bunun sebebini merak ediyoruz."

"İyi geldiniz, hoş geldiniz; Ama benim de bir merakım var."

"Sizin merakınız nedir?"

"Falan şehirde bir Arap var. Gözleri âmâ, parayı önüne yığmış. Her gelen geçene ensesine bir tokat vurdurup

bir altın veriyor. Ben de bunun sebebini merak ediyorum."

"Olur, onu da anlar geliriz."

"Hadi bakalım vezir yolu uzattık; Ama başı nerden döner bilemem;" diyerek yola çıkarlar. 'Sora sora Bağdat bulunur.' Sora sora Arap'ı bulurlar.

"Selâmünaleyküm!"

"Aleykümselâm"

"Arkadaş sen hem ensene tokat vurduruyorsun, hem de para veriyorsun. Biz bunun sebebini merak ettik. Bize anlatır mısın?"

"Anlatırım, ama benim de bir merakım var. Benim oraya gitmem imkansız. Onu öğrenir gelirsiniz, size her şeyi anlatırım."

"Nedir senin merakın?"

"Falan ülkenin falan yerinde bir çamaşırcı var. Çamaşır yıkarken minareye gülerek çıkıyor, ağlayarak iniyor. Bunun sebebini anlarsanız ben de size anlatırım.

Padişahla veziri yine yollarda... Gide gide, sora sora çamaşırcıyı bulurlar. Onun da bir merakı vardır. O da başka bir ülkedeki bazen gülen, bazen ağlayan eskicinin durumunu merak etmektedir.

Ha bakalım, de bakalım... Bu işin sonu nereden döner bilinmez. Gide gide uzak bir memlekette eskiciyi bulurlar.

"Ya arkadaş, sen eskileri dikerken bazen ağlıyor, bazen gülüyorsun. Biz bunun sebebini öğrenmeye geldik."

"Siz kimsiniz?"

"Ben falan ülkenin padişahıyım. Bu da vezirim."

"Ben sırrımı kimseye söylememeye yemin ettim. Zaten

söylediğim anda da öldürüleceğimi biliyorum. Fakat bu sır ile yaşamaktan bıktım. Siz çok uzaktan gelmişsiniz, size anlatayım" der ve başlar anlatmaya:

"Ben de bir padişahın oğluydum. Bir gün sarayın balkonuna oturdum; sahrayı seyrediyordum. Orada kurulu olan çadırların birinden bir kız çıktı ki, dünya güzeli... Kızın şavkı yüzüme vurdu, ona âşık oldum. Günden güne sararım, soldum. Derdimi kimseye açamadım. Fakat 'ana şefkati her şeyden üstündür' diyerek, derdimi anneme anlattım. O da hemen babama anlatmış.

Gittiler kızı istediler. Onlar da babam padişah olunca hayır diyemediler. Kırk gün kırk gece düğünle evlendik. Bana hürmeti çok iyi idi, yaşayıp gidiyorduk.

Bir Hıdırellez günü vezir, vüzera alem yapıp eğlendik. Sohbet ederken söz döndü dolaştı, kadınların kusurlarına... Herkes karısının kusurlarını saydı. Sıra bana gelince ben de düşündüm. Ailemden çok memnundum, ısrar ettiler. "Mutlaka bir kusuru vardır." diye. O zaman ben "Ailemin bir kusuru var ise, o da gece yarısından sonra tenini biraz soğuk bulmamdır" dedim.

Yolda giderken lalam sordu:

"Oğlum karının vücudu soğuk mu oluyor?"

"Evet."

"O zaman bunda bir iş var. Sen bu gece uyuyormuş gibi yap fakat uyuma. Olup biteni öğrenirsin."

Ben de o gece lalamın dediğini yaptım. Karım beni uyuturken kollarını başımın altına koyar saçlarını da yüzüme örterdi. Beni uyudu sanınca, kalktı giyindi. Kimseye

görünmeden saraydan dışarı çıktı. Ben de arkasından onu takip ettim.

Gide gide kabristanlığa vardı. Ben de bir mezar taşının arkasına sindim. Karım bir silkindi, tırnakları, parmakları uzadı. Dişleri büyüdü, acayip bir mahluk olup yeni gömülmüş bir ölünün mezarını eşmeye başladı. Cesedi çıkarıp yüreğini yedi. Tekrar insan kılığına girip eve doğru yürürken ben de ondan önce eve varıp yatağa girdim. Karım da geldi, her zamanki gibi yanıma yattı.

Sabah olunca yemeği önüme getirdi.

"Gel beraber yiyelim."

"Bizim taifede erkekle beraber yemek yenmediğini bilmiyor musun?"

"Biliyorum, fakat bugün canım seninle yemek istiyor."

"Olmaz!"

"Kabristandaki ölünün ciğeri daha mı tatlı idi?"

Karım bu sözü duyunca çıldırdı. Kabristandaki şekle girerek bana saldırdı.

"Demek sen benim sırrımı öğrendin. Ya öleceksin, ya bu diyarı terk edeceksin. Sırrımı da kimseye söylemeyeceksin. Söylediğin an ben oradayım. Kendini ölmüş bil."

Çok korktum, yalvardım. Canımı kurtarıp bu diyarlara geldim. Padişah babam bana bu mesleği öğrettiydi. Aç kalmamak için bu işleri yapıyorum. Bana gösterdiği hürmet, sevgi aklıma gelince gülüyorum. Fakat kabir olayı aklıma gelince ağlıyorum."

Padişahla veziri adamdan ayrılıp geliyorlar çamaşırcının yanına.

"Geldiniz mi?"

"Geldik."

"Benim merakımı öğrendiniz mi?"

Onlar eskicinin başından geçenleri anlattıktan sonra, çamaşırcı başlıyor anlatmaya:

"Arkadaşlar, onsekiz yaşındaydım. Bu camide müezzinlik yapıyordum. Bendeki ses hiç kimsede yoktu. Bir cuma sabahı tevcid vermek için minareye çıkınca, minarenin tepesinde kocaman bir kuş gördüm. Kuşu yakalamak için ayaklarından tutunca, kuş havalandı. Beni bir kabristana bıraktı. Kabrin alt başında bir Arap meşale yakıyordu. Arap kocaman bir kayrak taşı kaldırdı. İçinden bir kız çıktı. Orası mağara imiş. Arap kıza eziyet etti, kız teslim olmadı. O sırada da gün ışıyınca Arap kayboldu. Ben bu olanları gördüm. Biraz gidince bir köye rastladım. Kahvede bir çay içtim. Parasını verirken kahveci sordu:

"Ulan ahbap, sen nereden geldin, bu para hangi devrin parasıdır?"

Ben de olanları onlara anlattım:

O sırada padişahın tellalları gelmiş.

"Padişahımızın kızı üç gündür kayıp. Kim bulursa, efendimiz kızını ona verecek."

"Hemen Arabın eziyet ettiği kız aklıma geldi. Padişahın huzuruna çıktım."

"Oğlum sen nerelisin?"

"Buharalıyım."

"Kaç yaşındasın?"

"On sekiz."

"Oğlum, Buhara buraya yirmi beş senelik yol?"

"Padişahım orasını sorma."

"Peki, senin malumatın nedir?"

"Padişahım, falan mezarlıkta yatıyordum. Bir Arap bir kıza eziyet ediyordu. Gün ağarınca kayboldu. Kızınız olsa olsa O'dur."

Ertesi gün padişahın askerleri Arap'ı öldürerek kızı kurtardılar.

Padişah da sözünde durarak kızını bana verdi. Kırk gün kırk gece düğün yaptı. Damadı oluğum için de beni başvezir yaptı. Diğer vezirler, "Nereden geldiği bilinmeyen birisi nasıl bizim başımıza geçer." diye kıskandılar. Beni padişaha şikayet ettiler.

"Senin başvezir yaptığın adam, senin canına kastedecek, öyle planlar kuruyor."

Padişah vezirlere inanmıyor, fakat şikayetler çoğalınca, padişah beni denemeye karar veriyor:

"Falan gün kongremiz var herkes gelsin."

Kongreye giderken de kimsenin yanında bıçak gibi silah gibi şeyler bulunmazmış. Tabii ben bunu bilmiyorum. Kongre toplandı. Padişah dedi ki:

"Bugün yoklama var. Önce benim damadı arayın!"

Vezirler üstümü ararken yasak bir madde buldular.

Öbür vezirler benden habersiz elbiseme koydurmuşlar.

Padişah öfkeyle bağırdı:

"Teslim edin bunu cellatlara!"

Meğer cellatlar da beni çok severmiş. Cellatbaşı ağlayarak:

"Beyimiz biz seni çok seviyoruz. Bizim elimizden gitme, kaç kurtul." dedi. Beni bıraktılar.

Ben kaçarken öbür vezirler peşime düştüler. O kuş da tekrar ortaya çıktı. Beni alarak bir mezarlığa indirdi. Mezarlığın yakınındaki bir kasabaya vardım. Kahvede bir çay içtim. Parasını vermek için cüzdan ararken kahveci sordu:

"Ne arıyorsun?"

"Cüzdanımı kaybettim."

"Burdaki kayıplar şu dolaba gelir. Bir bakalım."

"Dolaba baktık ki, gerçekten benim cüzdan orada."

Adamlarla kısa zamanda dost oldum. Başımdan geçenleri anlattım. Kahveci dedi ki:

"Arkadaş senin memleketin çok uzak. Oraya gitmeye ömür yetmez. Biz seni burada evlendirelim, burada kal."

Ben de kabul edince bana sordular:

"Dul mu istersin, kız mı?"

"Ben kızın tadına baktım. Dul olsun."

O ülkede de evleneceklerin bir listesi varmış. Zengin olsun, fakir olsun sıra kimde ise o kadınla evlendirirlermiş.

Beni bir kadınla evlendirdiler. Karımın yüz lirası varmış. Bana bir dükkan açtı ve dedi ki:

"Dükkandaki malları aldığın fiyata satacaksın. Ne on kuruş eksik, ne on kuruş fazla."

Ben de karımın dediğini yaptım. Sene sonunda kasaya baktım ki, bizim yüz lira iki yüz lira olmuş. Şaşırdım, karıma "Bu iş nasıl olur" diyince karım, bastı kahkahayı:

"Kocam Allah'ın işine karıştı." dedi.

Halk üstüne saldırdı. Ben oradan kaçarken kuş yine ortaya çıktı. Beni alarak bir çayırlığa bıraktı. Orada az ilerde kırk tane kız cümbüş yapıyormuş. Beni yakaladılar. Başlarında dünya güzeli bir şehbenderleri vardı. Bana dedi ki:

"Biz kırk kızız. Her gün kızlardan birisi ile oynaşacaksın. Kırkıncı gün benim olacaksın."

Eğlenceyle, cümbüşlerle otuz sekiz günümüz geçti, fakat aklım hep şehbenderde. Otuz dokuzuncu gün dayanamayıp "Nasıl olsa yarından itibaren benim olacaksın" diyerek kızı kucaklayınca o kuş yine ortaya çıktı; beni kaptığı gibi minarenin tepesine bıraktı. Benim aklım da o kızda kaldı. Yere iniyorum kuş minarenin tepesinde. Sevinerek çıkıyorum, kuş yok; ağlaya ağlaya geri iniyorum. Benim derdim de budur."

Padişahla vezir hemen cevahircinin yanına gelirler. Cevahirci başlar anlatmaya:

"Benim babam, müderris bir hocaydı. Bana nasihat etti.

"Vefasız kişilerle arkadaş olma... Doğru yoldan ayrılma..."

Emr-i vâki geldi, babam öldü.

Babam öldükten sonra kötü arkadaşlarla düşüp kalkmaya başladım. Param olunca dostum da çoğaldı. Gül bahçesine

gittik, dem yaptık. İşkencesi çok yerlerde alem yaptık. Derken benim paralar suyunu çekti. Bu sefer dostlarım beni bir bir terk etmeye başladılar. Sonunda yalnız kaldım. Bir meslek de bilmem ki, çalışıp para kazanayım. Muhtaç bir duruma düştüm. Arkadaşlarım benim paralarla zengin oldular. Alem yapıyorlar. Beni aralarına almıyorlar. Fakirlik canıma tak etti. Anamın elbisesinden bir tek ipliğini çeksen dökülecek. Benim giyecek çeketim, pantolonum bile kalmadı.

Biz bu vaziyette iken, eski aşçım şimdi onların aşçısı olmuş. Bana acıyarak yanında iş verdi. Aşçı iki tane tavuk kızartmış, ocakta da çorba kaynıyor. Beni başında bırakıp bir yere gitti. Ben de çorbaya baktım; tuzsuz. Bir hapaz tuz attım. O sırada iki çaylak geldi. Tavukları kapıp kaçtılar. Yemek yüzünden beni döğdüler, kovdular. Perişan halde eve gelince annem, 'Baban bıraktıydı' diyerek bana bir mektup verdi. Açıp okudum:

"Oğlum, sana çok nasihatler ettim. Hiç birini tutmadın. Sana son nasihatim falan odanın tavanındaki tokaya kendini asmandır."

Anamı bir hizmete göndererek, urganı yağladım, tavandaki tokaya geçirdim. Ucunu da boynuma dolayıp kendimi astım. Sandalyeyi ayağımın altından kaydırınca ağırlığımla tavan göçtü, yere düştüm. Tavan da altınla dolu imiş. Altınların içinde kaldım. Meğer babam hazinesinin çoğunu oraya saklamış. Altın yığınları arasında bulduğum bir mektupta babam, "Oğlum senin vefasız arkadaşların seni bu duruma düşürdü. Bu altınlarla şu bedestenin köşesine bir dükkan aç. Her gün üç bin liralık cevahiri toz edip üfür,

düşmanlarından intikamını bu şekilde alırsın" yazmış.

Yeniden zengin oldum. Aşçılar tuttum. Bir gün eski arkadaşlarımı yemeğe davet ettim. Aşçılara da tenbih ettim.

Onlar gelince 'Efendim satırla baltanın ucunu fareler yemiş.' diyeceksiniz.

Neyse zengin bir sofra hazırlattım. Hepsi geldi. Yemek sırasında aşçılar tenbih ettiğim gibi "Satırla baltanın ucunu fareler yemiş" dediler. Ben de onlara yalandan kızdım.

"Hiç fare demir yer mi?"

Arkadaşlar yağ çekmeye başladılar.

"Olur efendim, olur" demeye başladılar.

O zaman ben de "Siz benim tavukları çaylak kaptı" dediğime inanmamıştınız diyerek aşçıları çağırdım. Bunları bir güzel döğdük.

Ben şimdi her sabah üçbin liralık cevahiri toz edip üflüyorum. Onlar da birbirine giriyorlar. "Senden oldu, benden oldu. Biz onun malını daha yiyecektik" diye.

Şimdilik iki kişi kaldılar. Yarın onlar da ayrılınca ben de cevahir öğütmekten vaz geçeceğim, malıma düşmanlığım yok. Benim cevahirciliğimin sebebi budur."

Padişahla veziri oradan ayrılıp Arap'ın yanına gelirler. Cevahircinin hikayesini anlatırlar. Arap da onlara kendi hikayesini anlatır:

"Babamla ben Mısır-Kahire arasında ticaret yapardık. Babam yaşlanınca ben yalnız gidip gelmeye başladım. Bir gün mal yüklü kırk katırla dönerken bir dağ başında mola

verdik. Bir ağaç gölgesinde uyuklarken yaşlı, sakallı bir hoca geldi.

"Oğlum uyan hele."

"Sen kimsin ne istiyorsun?"

"Sana bir katır yükü altın versem otuz dokuz katırı bana verir misin?"

Düşündüm, çok kârlı bir iş. Kabul ettim.

"Senin altınlarını şu dağa varınca vereceğim."

Katırla birlikte yola düştük. Hoca bana yolda tenbih etti:

"Biz oraya vardığımızda, ben okuyunca dağ ikiye yarılacak. Büyük bir mağaraya gireceğiz. Orada bir peri kızı var. Bize "Ne olur benimle kalın" diye yalvaracaktır. Sakın kulak asma."

Dağa vardık, hoca okuyunca dağ ikiye ayrıldı. İçeri girdik. Peri kızı uyandı. Altın saçları belinde, hocaya yalvarmaya başladı:

"Aman hocam benimle kal, beraber olalım."

Hoca yüz vermeyince bana geldi:

"Hocayı öldürelim, beraber yaşayalım. Bu hazineler de ikimizin olur."

Hoca da yan gözle bana bakıyor. Ben de yüz vermeyince kız bayıldı, düştü. Kızın karnından bir kutu fırladı. Hoca, kutuyu alıp cebine koydu. Altınları ben çuvalladım. Katırlara yükleyip yola koyulduk. Hoca otuz dokuz katır yükü altını aldı; ben de bir katır yükü altını alıp birbirimizden ayrıldık.

Yolda şöyle bir düşündüm. Katırlar benim, altınları çuvallayan benim. Çoğunu hoca aldı, azını ben.

Hemen hocanın yanına vardım:

"Ne var oğlum?"

"Hocam, katırlar benim, altınları ben çuvalladım. Sen çoğunu aldın."

"Oğlum seninle öyle anlaşmıştık."

"Anlaşma falan bilmem. Yarısını isterim."

Güçlü kuvvetli bir delikanlıyım. Hoca çaresiz kabul etti.

Biraz daha gittikten sonra Hoca'ya vardım.

"Otuz dokuz katır benim, bir katır senin olacak."

Hoca onu da kabul etti. Yolumuza devam ettik.

"Hocam!"

"Ne var oğlum."

"Katırlar benim, altınları ben çuvalladım. Hepsini ben alacağım."

"Peki. Hepsi senin olsun."

Sonunda Hoca'daki kutu aklıma geldi. "Altınların sırrı bu kutudadır" diyerek onu da almaya karar verdim.

"Hocam!"

"Yine ne var?"

"Ben o kutuyu da istiyorum."

"O kutu sana yaramaz. Gözü kör olanlara devadır. Açık olanları da kör eder."

Ben inanmadım. Kutuyu almak isteyince Hoca gözlerime sürüverdi. O zaman dünyam kararadı. Başım ağrımaya başladı.

Hoca dedi ki:

"Sen "Ya ileyke müstehak" deyip boynuna tokat vurana bir altın verirsen baş ağrın geçer."

İşte o gün bu gündür, her tokat vurana bir altın veriyorum. Tamahkarlığın cezasını böyle çekiyorum."

Padişahla veziri bunu öğrendikten sonra doğru kız padişahın yanına gelirler.

Kız padişah da dağıttığı paraların kaynağını bunlara anlatır. Kız padişah, ülkesini çok adaletli bir şekilde yönettiği için, mükafaat olarak altın dağındaki hazineyi bunun hazinesine aktarır.

Bunun da sebebini öğrenen Hasan Tay kendi ülkesi ile kız padişahın ülkesini birleştirir. Kız padişahla evlenip mutlu bir hayat yaşarlar. Halk da onlara duacı olur.

Aziz Mutlu

44. KIRK OĞLANLA KIRK KIZ

Bir varmış bir yokmuş... Evvel zaman içinde kalbur saman içinde. Develer tellal iken, pireler berber iken ben ninemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken bir padişah varmış. Allah buna kırk tane oğlan vermiş. Bunların evlenme zamanı gelince "Oğullarım şimdi size izin veriyorum. Gidin evlenmeniz için eşlerinizi seçin. Fakat alacağınız kırk kızın kırkı da kardeş olacak. Yoksa babalık hakkımı helal etmem. Bir de Kara çayırda, kara kuyuda ve sırça sarayda durmayacaksınız. Haydi yolunuz açık olsun." demiş.

Kırk kardeş anne ve babalarıyla helallaşarak yola çıkarlar. Az gitmişler, uz gitmişler, altı ay bir güz gitmişler ve bir yerde konaklamışlar.

En küçük kardeşleri konakladıkları yerin kara çayır olduğunu fark edince ağabeylerini uyarır:

"Ağabeylerim babamız Kara çayırda oturmayın demişti. Biz buradan gidelim" dedi ise de ağabeylerini ikna edemez. Geceyi orada geçirirler. Fakat küçük oğlanı bir türlü uyku tutmaz. Sağa sola dönüp dururken bir çatırtı duyar. Baksa ki bir ejderha üstlerine doğru geliyor. Hemen kılıcını çeker, "Allah!" diyerek ejderhanın boynuna vurur. Boynu vücudundan ayrılan ejderha yığılır kalır.

Sabah olunca durumu ağabeylerine anlatır. Ağabeyleri önce inanmak istemezler, fakat ejderhanın cesedini görünce inanmak zorunda kalırlar.

Oradan kalkıp yollarına evam ederler. Dağlar taşlar aşarlar, gide gide bir düzlüğe varırlar. Orada konaklamak

isterler. Küçük oğlan burada da bir kör kuyu olduğunu burada kalmalarının tehlikeli olacağını söyler. Fakat ağabeyleri "Sen de başımıza âlim kesildin" diyerek azarlarlar.

Gece herkes uyurken o uyumaz. Gece büyük bir hışırtı ile kırk başlı bir ejderhanın geldiğini görünce korkar, ağabeylerini uyandırmak isterken ejderha yetişir. Hemen kılıcını çeker, "Allah" diyerek ejderhanın boynuna indirir, fakat öldüremez. Ejderha yaralı olarak kör kuyuda kaybolur. Küçük kardeş de arkasından kuyuya iner. Bir de ne görsün? Dünya güzeli bir kız, gergef işleyip duruyor. Hemen yanına giderek sorar:

"İn misin, cin misin, bu kör kuyuda ne arıyorsun?"

"Ne inim, ne cinim. Ben de senin gibi bir insanım" diyen kız başından geçenleri anlatır:

"Biz kırk kız kardeşiz. Kırk başlı ejderha bizi esir aldı. Az önce yaralı olarak buraya geldi. Sakın seni görmesin yakalarsa öldürür. En küçük kardeşimiz de falan yerde ejderhanın elinde."

Oğlan ejderhayı kendisinin yaraladığını ve kendilerinin de kırk oğlan kardeş olduklarını söyleyerek kızların en büyüğü olan bu kızdan "Allah'ın emri, peygamberin kavli ile" kardeşlerini ister. Otuz dokuz kızı yukarı çıkararak ağabeylerine teslim eder. Kendisi de kırkıncı kızı bulmak için kuyudaki kızın dediği yere gider.

Ejderhanın yanında bulunan bir kızdan kırkıncı kızın kapatıldığı yeri öğrenir. Fakat kız şöyle der:

"Ejderha şu anda uyuyor. Uyanırsa seni öldürür. Sonra ejderha padişahın kızına âşıktır. Onu getirmeden bu

kızı alamazsın."

Padişah da kızının ejderha tarafından kaçırılacağını duymuş, bu yüzden kızını yedi kat yerin altında sırça sarayda saklıyormuş. Oraya padişahtan izinsiz girilmezmiş.

Oğlan saraya nasıl gireceğini düşünürken yaşlı bir kadınla karşılaşır. İhtiyar kadın oğlanı oynayan bir postun içine saklar ve sarayın önünde dolaşır. Padişahın kızı oynayan postu görünce dayanamaz. Babasından izin alarak yaşlı kadını sarayına alır. Yaşlı kadın postu oynatarak kızı ve cariyeleri eğlendirir. Gece yarısı oğlan posttan çıkarak padişahın kızının yanına girer. "Kendisiyle geldiği taktirde ejderhayı öldürebileceğini hem kendisinin hem de kırkıncı kızın kurtulacağını" söyler. Padişahın kızı da kabul eder.

Ejderhanın sarayına vardıklarında ejderha da uyuyormuş. Rüyasında da padişahın kızını görüyormuş. Bunların gürültüsünden uyanıp padişahın kızını karşısında görünce şaşkınlıktan bayılır düşer. Oğlan da kılıcını çekerek ejderhayı öldürür. Kızı da kapatıldığı yerden çıkararak padişahın sarayına gelirler. Padişah, kızının ejderha belasından kurtulduğuna çok sevinir. Oğlanla nişanlısına kırk gün kırk gece düğün yapar. Sonra da babasının ülkesine gönderir.

Benim de dün o tarafa bir işim düştüydü. Yanlarına uğradım. Gül gibi geçinip dururlar.

Nazife Öztürk

45. PADİŞAH KIZIYLA EVLENEN GENÇ

Bir varmış, bir yokmuş... Hint padişahının çok güzel bir kızı varmış. Beyler, şehzadeler kızı olmak için uğraşırlarmış. Bir de fakir bir kocakarı ile oğlu varmış. Oğlan da padişahın kızına aşıkmış.

Oğlan bir gün annesinden padişahın kızına dünür gitmesini ister:

"Oğlum biz fakir bir aileyiz. Kocaman padişah beylere, paşalara vermediği kızını sana mı verecek?"

"Ne olur anne, bir defa iste. Belki verir. Seni de fukaralıktan kurtarırım."

Kadın oğlunu kıramaz. Padişahın kapısına dayanır:

"Allah'ın emri, peygamberin kavli, senin kıza isteyici geldim."

"Benim bir şartım var. Kim onu yerine getirirse kızımı ona vereceğim."

"Nedir şartınız?"

"Benim Yemen'de bir kardeşim var. Benim elimdeki taşı kardeşime götürecek. Kardeşimdeki taşı bana getirecek. Kardeşimin de iç halini öğrenip gelecek. Git oğlunu çağır, dediklerimi yaparsa kızım onundur."

Kadın apar topar gider, oğlunu padişahın huzuruna çıkarır. Padişah şartlarını oğlana anlatır. Oğlan da kabul eder. Demir çarık ile bir demir asa bulup düşüyor yola...

Bir tepeye varınca birbiriyle kavga eden iki dev'e rastlar. Devlerden korktuğu için saklanır, fakat devler onu görür:

"Ey insanoğlu biz sana zarar vermeyeceğiz. Yalnız bizim bir meselemiz var. Bizde bir post ile bir kamçı var. Bunları bölüşemediğimiz için kavga ediyoruz. Bunları bize bölüştürüver."

"Neymiş bunların marifeti?"

"Posta bindin de kamçıyı vurdun mu, post istediğin yere gider."

Oğlan içinden "Oh, ben istediğimi buldum" der. Devlere der ki:

"Ben iki taştan birine post birine kamçı yazıp atacağım. Post yazılıyı bulan posta, kamçı yazılıyı bulan kamçıya sahip olacak."

Devler kabul eder. Oğlan taşları yazarak bir dereye atar. Devler taşların peşinden gidince posta biner "Yemen padişahının sarayına" diyerek kamçıyı salladığı ile kendini sarayın balçesinde bulur.

Askerler sorarlar:

"Kimsin, nereden geliyorsun?"

"Ben Hindistan'dan geliyorum. Buranın padişahı bizim padişahın kardeşi imiş. Onunla görüşeceğim."

Oğlan padişahın huzuruna çıkar. Kardeşinden getirdiği taşı verir. Ondan götüreceği taşı alır.

"Padişahım sizin iç halinizi de öğrenmek istedi."

Yemen padişahı anlatmaya başlar:

"Savaştan gelince tavlada bıraktığım atları zayıf ve yorgun gördüm. Askerleri sıkıştırdım. Bu atlar niye böyle diye. Onlar da korkudan her şeyi anlattılar:

Ben savaşa gidince karım askerleri sıkıştırır, onları yanına alır, eşkiyaların başı ile oynaşmaya gidermiş.

Eşkiyaların başını öldürmek için bir plan yaptım. Karımın elbiselerini giyip eşkiyaların beyinin yanına gittim. Beni karşıladı. Oynaşmak için odaya çekilince kafasını uçurdum. Kellesini de getirdim. Gül Hanım görsün diye odasının önünde bir sırığa diktirdim. Gül Hanım oynaşının kellesini görünce okudu, üfledi, beni katır haline getirdi. Ben de onu gelirken aşağıda gördüğün boz merkep haline getirdim. Sonra ben ağzı dualıların sayesinde tekrar insan oldum. Benim iç halim bu."

İç halini öğrenenlerin de boynunu vurdururmuş. Sözlerini bitirince kılıcını çekerken oğlan fark eder. Padişah kılıcı çekesiye posta binip kaçar. Devleri bıraktığı tepeye geliverdiğinde, devler de yazılı taşları bulmuşlar tepeye çıkıyorlarmış. Post yazılıyı bulana postu, kamçı yazılıyı bulana kamçıyı verir.

"Haydi size güle güle, bana eyvallah" diyerek gelir Hint Padişahı'nın huzuruna:

"Şu kardeşinin taşı." Taşı, vererek kardeşinin iç halini anlatır. Padişah da sözünü tutar, kızını oğlana verir.

Kırk gün kırk gece düğün tutup evlenirler.

Yemişler içmişler muratlarına ermişler...

Nefise Akkoyun

46. CANSIZ

Bir varmış, bir yokmuş... Bir padişahın üç kızıyla üç oğlu varmış. Padişah hasta yatağında demiş ki:

"Oğullarım, ben ölüyorum. Kim önden dünür gelirse kızları onlara verin."

Padişahın canı dudaktan çıkıverince devlerin padişahı gelir.

"Büyük bacınıza dünürcüyüm."

Büyük kardeşler, devleri kovarlar. Devler küçük kardeşe giderler:

"Büyük bacınıza dünürcüyüm."

"Hadi ben verdim babamın vasiyetini yerine getireyim. Atını çek bindirivereyim."

Cenaze gasile çıkarken perilerin padişahı gelmiş:

"Ortanca bacınıza talibim."

Büyük kardeşler, "Babamızın cenazesi gasile çıkıyor, şimdi dünürcülük sırası mı" diyerek gelenleri kovarlar.

Peri padişahı küçük oğlana gelir.

"Ortanca bacınıza talibim."

"Haydi babamın vasiyetini yerine getireyim. Verdim gitti."

Cenaze mezara giderken şeytanların padişahı gelir:

"Küçük bacınıza talibim."

Büyük kardeşler "Şimdi sırası mı?" diye onları da kovarlar. Küçük kardeş bacısını şeytanların padişahına verir. Peri padişahı giderken küçük kardeşe bir tutam kıl verir.

"Ne zaman başın sıkışsa kibriti yak kıllara değdir, ben karşında hazırım" der.

Cenazeden sonra eve gelince kardeşleri sorar:

"Kızlar nerede?"

Küçük oğlan, "Ben onları gelin ettim" diyince çok kızarlar.

Ertesi gün yakın ülkenin padişahı tellal bağırtır.

"Kim on metrelik çaydan atıyla karşıda duran kızımın yanına atlarsa, kız onundur."

Küçük kardeşin aklına kıllar gelir. Hemen kibriti yakar, kılları ateşe tutunca dumanlar arasından bir Arap çıkar:

"Buyur Ağam emrindeyim."

"Bana beyaz bir at, beyaz bir kamçı ve beyaz bir elbise bul!"

"Başüstüne!"

Az sonra Arap, oğlanın istedikleri ile birlikte gelir.

Oğlan ata biner, rüzgar gibi uçarak yarışmanın yapıldığı yere varır. Bekar ki, kelleler uçmuş:

"Durun, durun yiğitler canınıza kıymayın" diyerek çaydan atlar. Kızı alıp padişahın huzuruna çıkar. Kızı alır ve getirir. Kıza tenbih eder: "Kimseye görünme sana diğer kardeşlerini de getireceğim" der.

Ertesi gün kahverengi at, kahverengi elbise, kahverengi kırbaç ile gider. Bakar ki kelleler uçmuş:

"Durun yiğitler canınıza kıymayın" Yine karşıya rüzgar gibi uçar kızı alır.

Üçüncü gün siyah at, siyah elbise, siyah kamçı ile gider üçüncü kızı da alır, eve getirir.

Ağabeyleri, "Kızları gelin ettin, ev işlerini sen yap" diye buna kızınca:

"Durun durun, ben kızları sattım ama sizi de everdim" diyerek başından geçenleri bir bir anlatır.

Düğün dernek kurarlar kızları alırlar. Ava gittikleri bir gün gelinler sarayın üçüncü katında otururlarken kapıya bir isteyici gelir. Kuş gibi gelinlerin olduğu balkona uçar. Büyük kızlar küçük kıza "Aman kardeş ekmek falan verme, kov gitsin" derler. Küçük kız "Aç da durulmaz, hem günah değil mi?" diyerek elinde ekmekle balkona çıkar. Ekmeği uzatınca isteyici bunu kolundan tutarak yukarı çeker, alıp gider.

Akşam olup oğlanlar eve gelince küçük kardeş bakar ki karısı yok:

"Kız yengeler, ablalar kardeşinizi nereye koydunuz?"

Kızlar olanları anlatırlar:

"İsteyici geldi ekmek istedi biz vermek istemedik. O da "Yazık değil mi, buraya kadar çıkmış hem aç durulur mu?" diyerek ekmek vermek için balkona çıkınca, dilenci onu aldı gitti."

Küçük kardeş çok üzülür. Sonunda karısını bulmak için yollara düşer. Bir gün yolu devler ülkesine düşer. Orada kız kardeşini bulur. Başından geçenleri kardeşine anlatır. Kız "Aman kardeş, devler seni görürlerse yerler sen şuraya saklan" diyerek kardeşini saklar. Akşam olunca

devler gelir. Kocasına sorar: "Büyük kardeşlerin gelse ne yapardınız?"

"Afiyetle yerdik."

"Ya küçük kardeşim gelse."

"Derdine deva olmaya çalışırız."

O zaman kız hemen kardeşini sakladığı yerden çıkarır. Devler kayınlarını o gece misafir ettikten sonra sorarlar:

"Nereden gelip, nereye gidiyorsun, keyfiyet nasıl?"

Oğlan başından geçenleri anlatır. Devler padişahı "Bundan kolay ne var, karını sana hemen buluruz" diyerek oğlanın yanına bir pani verir.

Üç gün üç gece yol gittikten sonra kızı kaçıran Cansız'ın sarayına varırlar. Kız kocasını görünce çok sevinir. Fakat "Cansız ikimizi de öldürür, şimdi ne yapacağız" diyince oğlan, "Sen onun canının nerede olduğunu sor." der.

Akşam olunca Cansız harcı haracı doldurmuş eve gelir.

"İyisin, hoşsun, harcı haracı eksiksiz getiriyorsun, fakat beni bu dağ başına attın, kim yok, kimse yok. Dağlar taşlar akşama kadar benim arkadaşım oluyor. Sen ölürsen ben nerelerde kalırım. Yol bilmem yolak bilmem. Senin canın nerede? Ben onunla kalayım."

"Canım direktə."

Kız hemen gider, direğe sarılır, öper. "Sen burada idin de ben niye bilenmedim" der.

Cansız kendi kendine güler. "İnsanoğlu değil misin; hemen inandın."

"Peki canın nerede?"

"Süpürgede."

Kadın hemen süpürgeye alır, okşar bakar ki, o da değil.

"Nerede senin canın?"

"Yalı kıyısında bir post vardır. Ona bineceksin. Sağ eline kırbacı alıp sallayacaksın. Post seni yedi denizin altına götürür. Orada bir domuz vardır. Benim canım onun karnında. Beni hiç kimse öldüremez."

Cansız canının yerini anlatadursun. Oğlan da dolabın içinde bunları dinlermiş. Konuşulanların hepsini duyar.

Sabah erkenden yalı kıyısına gider. Postu bulur, biner üstüne. Kırbacı sallayınca langır lungur denizin dibine iner. Orada alaca bir domuz gezinip durmaktadır. Biraz ilerde de bir Keloğlan vardır:

"Ne o Keloğlan ne yapıyorsun burada?"

"Sorma kardeş. Cansız beni buraya hapsetti. Bu domuz da beni bir yere bırakmıyor. Aç günüm aç, tok günüm tok geçiyor."

"Sen bana yardım et bu domuzu öldürelim."

Neyse domuzu öldürüp karnını yarıyorlar. Karnında üç tane yumurta çıkıyor. Cansız da üç canlı imiş. Oğlan yumurtaları eline alınca Cansız kara bir bulut gibi hışır hışır gelir; "Aman yiğit bana kıyma, ne istersen yaparım."

"Bizi yeryüzüne çıkar!"

Cansız'ın sırtına biner yeryüzüne çıkarlar.

Oğlan yumurtanın bir tanesini kırar.

"Aman yiğit kıyma bana. Ben iki canımla da yaşarım onları bana ver!"

"Bizi kızı getirdiğin sarayın balkonuna götürürsen seni bağışlarım."

Cansız kızla oğlanı bindirir, düşerler yola... Oğlan yolda yumurtanın birisini daha kırar. Cansız yalvarmaya başlar:

"Ne olur bir canımı bağışla!"

"Bizi balkona indir, o zaman bir düşüneyim."

Kızla oğlan sarayın balkonuna inince oğlan son yumurtayı da kırınca Cansız kara bir duman gibi yere yayılarak ölür.

Pek iyilerimiş üç kız kardeş, üç erkek kardeş bir evde yaşıyorlarmış. Onlar ermiş muradına, sabahtan çıkalım kağnının başına.

Nazik Gökmen

47. TİRECİ KIZ

Bir varmış, bir yokmuş... Fakir bir anne baba ile çok güzel bir kızları varmış. Bunlar tirecilik yaparak geçinirlermiş. Adam ipleri boyar, kızı da çeşmede yıkarmış.

Köyün beyinin de bir oğlu varmış. Her gün çeşmeye atını sulamaya gelirmiş.

Bir gün beyoğlu atını sulamaya gelince kız beyoğlunu görerek ona âşık olur. Beyoğluna atını sulaması için izin vermez.

"Çek tireci kızı tirelerini, ben atımı sulayacağım."

"Al tire mor tire Allah seni bana vere."

Oğlan gururlanarak cevap verir:

"Kız sen fakir bir tirecinin kızısın. Ben bir bey oğluyum. Bu işin olması imkansız, oyalama beni.

"Ben seni senden değil Allah'tan istiyorum."

Her gün beyoğlu atını sulamaya gelir. Kız da o gelmeden çeşmeye varır.

"Çek tireci kızı tirelerini, ben atımı sulayacağım."

"Al tire mor tire Allah seni bana vere."

Kız bu konuşmayı her gün tekrarlamaktan bıkmaz. Oğlan da sen fakirsin bana yaramazsın diye kızı aşağılar.

"Allah'tan ne diledin de olmadı."

Beyoğlunu zengin bir beyin kızı ile evlendirirler. Gelin gerdek gecesi hastalanır. Kızın yanında yenge gelenler oğlanın annesine giderler.

"Gelin çok hastalandı gerdeğe giremeyecek."

"Bilmem ki, oğlan ne der. Bir ona soralım."

Oğlanı çağırırlar.

"Gelin hastalandı, gerdeğe giremeyecek."

"Ben o kadar para saydım, düğün ettim. Bugün gerdeğe gireceğim. Gelin ölü de olsa gireceğim.

Kızın yengeleri der "Olmaz", oğlan der "Olur". Sonunda oğlanın annesinin aklına bir çare gelir.

"Şurada fakir bir tireci kızı var. Gelin iyi oluncaya kadar onu gerdeğe sokalım."

Yengeler de işi uygun görünce beyin karısı hemen tirecinin evine gider. Kızın ailesi beyin karısını karşılarında görünce şaşırırlar. Buyur ederler. Kadın oturunca derdini anlatır:

"Biliyorsunuz oğlanı everdik. Fakat gelin hastalandı, gerdeğe giremedi. Oğlan da "Ben ille bugün gerdeğe gireceğim" diyor. Emaneten bugünlük sizin kızı götürmek istiyoruz."

Kızın annesi babası hemen karşı çıkarlar.

"Bey beyliğini vermiş de; kız kızlığını vermemiş" derler. Hiç böyle şey olur mu? Dinimizce de günah değil mi? Nikahlı birisi olsa, dul birisi olsa verelim. Ama kızımız, kız oğlan kızdır. Bu iş olamaz."

Kız konuşulanları duyunca lafa karışır:

"Annem babam fakirlik canımıza tak etti. Bak iki torba altın verecekleriş. Biz de ip boyamaktan kurtuluruz. Ne olur kabul edin beyoğluna gideyim." diye yalvarır. Babası da kabul eder.

Beyin karısı sevinerek kızı alır, gider. Gelinin urbalarını kıza giydirirler, gerdeğe koyarlar. Kız kendini

hiç bildirmez. Gerdekten önce elma soyarken beyoğlu elindeki bıçağı düşürünce bıçak kızın bileğini yaralar. Beyoğlu da zümrütlerle cevahirlerle işlenmiş damatlık mendilini çıkarıp kızın bileğini sarar. Sonra gerdeğe girerler. Sabah olunca oğlanın annesi kızı evine teslim eder. Kız da muradına ermiş olur. O gece hamile kalmış.

Kız güzel olduğu kadar akıllıymış da. Evine dönerken bıçakla mendili de yanında getirir.

Ertesi gün beyoğlu atını sulamaya gelir. Tireci kızı yine çeşmede:

"Çek tireci kızı tirelerini, ben at sulayacağım."

"Al tire mor tire Allah seni bana vere."

"Ooo ben akşam gerdeğe girdim bile."

"Ben seni senden değil, Allah'tan istiyorum."

Uzatmayalım... Kız karnı büyüdükçe dışarı çıkamaz olmuş. Dokuz ay on gün sonra koç gibi bir oğlan çocuğu doğurur. Biraz iyileştikten sonra yine çeşmeye gitmeye başlar.

Beyoğlu çeşmeye gelince yine "Al tire mor tire Allah seni bana vere" deyince beyoğlu dayanamaz:

Kız: "Ben evleneli bir yıla vardı. Sen neden böyle diyip duruyursun?"

"Arslanım beyim, ben seni senden değil Allah'tan istiyorum. Bir gün bizim eve gel her şeyi öğrenirsin."

Oğlan merak edip kızın evine gider. Kız da beyoğlu gelecek diye hazırlığını yapmış. Oğlanı beklemiş, yanına bıçağı koymuş yüzüne de kanlı mendili örtmüş.

Kız beyoğlunu doğruca beşiğin yanına götürür. Beşiği

açınca oğlan mendilini görür. Mendili kaldırınca bıçağı görür. Çocuk da babasına gülermiş. Oğlan dayanamayıp çocuğu kucağına alır;

"Bu mendili, bu bıçağı nereden aldınız?"

"Beyoğlu nereden alırız. Bunlar senin."

"Nasıl olur? Ben onları gerdek gecesi karımın bileğine sarmıştım."

"Beyoğlu otur, ben anlatayım sen dinle."

Kız olanları başlar anlatmaya:

"Ben seni Allah'tan istiyordum, dileğim kabul oldu, seni bana verdi. Sen evlenince gerdek gecesi gelin hastalanınca annen bize geldi. Beni bir günlüğüne istedi. Babam da; Bey beyliğini vermiş, kız kızlığını vermemiş diyerek beni vermek istemedi. Ben de Allah'tan seni istediğim için 'Babacığım şu kadar altın verecekler, fakirlikten kurtuluruz diyerek babamı ikna ettim. O gece gerdeğe giren bendim. şu bıçağın, şu mendilin şu da oğlun. İnanmıyorsan bu da kolumdaki iz."

Oğlan bunları dinleyince hemen annesine gider. Annesi de olanları aynen anlatınca "Ben büyük konuştum, hata ettim, Allah seni bana yazmış" diyerek kızı ve çocuğunu konağa alır.

Yeniden kızı babasından istemişler, nişan yapmışlar. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Beyoğlu ile tireci kızı yeniden evlenmişler. Tireci kızı oğlunu da altın beşiğe yatırmış.

Onlar ermiş muradına, biz de erelim muradımıza...

Kadriye Kılıçkaya

48. BEYOĞLU İLE AKILLI KIZ

Bir varmış, bir yokmuş... Develer tellal iken, pireler berber iken... Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken... Babam sallandı beşikten, annem düştü eşikten...

Zamanın birinde bir Beyoğlu varmış. Başka beyler gibi ne kimsenin canında, ne de malında gözü varmış. Yoksul görse yedirir, yetim görse giydirir; kimseye gözünün üstünde kaşın var demezmiş. Yüreği zengin, eli açık bir yiğitmiş. Yaşını başını aldığı halde çeşitli bahanelerle bütün evlenme tekliflerini geri çevirirmiş.

Dünyada tek yaratılmış mı var. Günlerden bir gün düşünde bir kız görüp aşık olur. Uykusu düneği kaçar. O kızı bulmak için çareler arar. Konağında çalışan bir kadını çağırır.

"Evlen deyip duruyordunuz. İşte evlenme vakti geldi. Bana öyle bir kız bulacaksın ki, hem güzel olacak, hem de bilgili. Hem konuşkan olacak hem de görgülü." diyerek düşünde gördüğü kızı tarif eder. "Bu altınları da al beğendiğin kıza ver" diyerek yüz tane de altın verir.

Kadın, köyden köye, ilden ile dolaşır; fakat Beyoğlunun istediği gibi bir kız bulamaz. Küçük bir kasabadan geçerken "Son olarak şu eve uğrayayım" diyerek kenarda kalmış küçük kapılı bir evin kapısını çalar.

"Kimse yok mu?"

"Ben varım teyze buyur."

"Sen kimsin?"

"Ben evin kızıyım. Annemin babamın nazlısıyım. Evimizin süsüyüm. Safa geldiniz, hoş geldiniz."

Kadın eve girince ay parçası gibi bir kızla karşılaşınca bakmaya kıyamaz:

"Kızım kimsen yok mu? Annen, baban nerede?"

"Annem biri iki yapmaya gitti. Babam çarşıya ağız tadı almaya gitti. Ablamı sorarsan bahçeye gül serpiyor."

Kadın kızın dediklerinden bir şey anlamaz, ama kızın güzelliğine dayanamaz. Doksan dokuz altın verir:

"Bunları bizim bey gönderdi. Ben gidince onu buraya gönderirim" diyerek oradan ayrılır.

Kız kadına seslenir:

"Beyiniz gelirken askerlerini yüz yapsın. Ne demek istediğimi düşünüp öyle gelsin."

Kadın, Beyoğluna varıp durumu anlatır.

"Pek, öyle eli ayağı düzgün bir kız bulamadım. Kime gittiysem gözüm tutmadı. Yalnız, bir küçük kapılının kızı var ki, güzelliğine güzel, ama anlamadığım bir sürü şey söyledi" diyerek kızın söylediklerini baştan aşağı anlatır.

Beyoglu, anlattıklarında, kadının altının birisini çaldığını anlar ve onu zindana attırır. Sonra atına atlayarak küçük kapılı eve varır. Kapıyı çalar. Kapı açılınca düşünde gördüğü kızı karşısında bulur.

"Doksan dokuz askerimi yüz ettim de geldim" diyerek kendini tanıtır.

Kız, oğlanı diğer sorularına da cevap vermesi şartı ile içeri alacağını söyleyince, Beyoğlu başlar anlatmaya:

"Annem biri iki yapmaya gitti dediğin; annen ekmek yapmaya gitmiş. Babam ağız tadı almaya gitti dediğin; baban çarşıya tuz almaya gitmiş. Ablam bahçeye gül serpiyor dediğin; ablan çeyizine çevre işliyor" diye bütün soruları cevaplar.

Kız, akıllı birisi olduğunu anlayarak Beyoğlu'nu içeri alır. Annesi babası gelince de durumu onlara anlatır.

Bu Beyoğlu benimle evlenmek istiyor. Müsade ederseniz onunla gitmek istiyorum.

Kızlarının bir Beyoğlu ile evleneceğini duyan anne baba sevinerek izin verirler. Beyoğlu da kızı atının arkasına bindirerek konağına gelir.

Kırk gün kırk gece düğün yaparak, rüyasında görerek âşık olduğu kıza kavuşur.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine... Gökten üç elma düştü, biri sizin başınıza...

Aygen-Bozok-Genç

49. ÇIFTÇININ KIZI

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde kalbur saman içinde... Akıllı bir padişah varmış.

Bu padişah vezirlerini halktan seçermiş. Vezir olacakları sınavdan geçirir, sınavı başaramayanların boynunu vurdururmuş. İnce eleyip sık dokuyan birisiymiş.

Gün olmuş devran dönmüş adamın birisi "Beni vezir yap, emrine hazır yap" diyerek padişaha müracaat etmiş.

Padişah bu adama bir kese altın vererek şöyle der:

"Bu altınlarla bir koç alacaksın. Altınları geri, koçu diri, etini de pişirip getireceksin. Bu dediklerimi kırk gün içinde yapamazsan boynun vurulacaktır."

Adam, o köy senin, bu kent benim dolaşır, dağlar bayırlar aşar, sorulara cevap verecek birini bulamaz. Günlerin dolmasına yakın, çift süren bir adama misafir olur. Acı soğan, kuru yuvan, karınlarını doyurduktan sonra adam çiftçiden su ister. Çiftçi de sorar:

"Elden mi içersin, gölden mi?"

Adam "Elden olsun, baldan olsun" diyerek çiftçinin elinden bir tas su içer. Çiftçinin akıllı bir adam olduğunu anlar. Kendisini akşam da misafir ettirir.

Çitfçi adamı köy odasında bırakarak evine gelir. Kızına "misafirimiz var" diyerek bir şeyler hazırlatır. Kız da oniki yufka ile otuz tane yumurta hazırlayarak babasına verir. Adam kendisi de aç olduğu için yolda bir yufka ile bir yumurtayı yer. Kalanını misafire verir, misafir çiftçiye sorar:

"Sizde bir yıl kaç aydır?"

"Oniki aydır."

"Bizde onbir aydır. Peki bir ay kaç gündür?"

"Bir ay otuz gündür."

"Bizde yirmi dokuz gündür."

Çiftçi bu ülkeyi merak ederek misafire bu ülkenin neresi olduğunu sorar.

Misafir de şöyle der:

"Bir yılın onbir ay, bir ayın da yirmi dokuz gün olduğu bu ülkenin adını kim bilirse padişahımız tarafından ödüllendirilecektir."

Ödülü duyan çiftçi eve gelerek olanları kızına anlatır. Kızı da "Baba yumurta ile yufkanın birisini yemişsin" der.

"Kızım sen nereden bildin?"

"Adamın verdiği cevaplardan."

Sabah olunca çiftçi kızının dediklerini misafirine aktarınca, misafir 'aradığımı buldum' diye sevinir.

Çiftçinin evine gelerek padişahın dediklerini kıza anlatır.

"Kız da bundan kolay ne var" diyerek adama yapacaklarını anlatır:

"Bu altınları bir sarrafa rehin koy. O para ile iki koç alıp, koçların yününden iki heybe dokut, Koçların biri ile heybenin birisini sat. Altınları rehinden kurtar. Heybeyi koçun sırtına vur. Sattığın koçun bir budunu al, tuzlayıp güneşe as. Pastırma olsun sonra alıp padişaha git. Ölüm fermanın yırtılsın."

Adam kızın dediklerini bir bir yaparak otuz dokuzuncu gün padişahın huzuruna çıkar. Yaptığı işleri anlatır. Padişah "Bütün bunlar senin aklın olamaz. Doğruyu söylersen kelleni kurtarırsın" der.

Adam bakar ki pabuç pahalı. Çiftçinin kızını anlatır. Padişah da adam göndererek çiftçinin kızını getirtir.

"Senin gibi akıllı bir adama, akıllı bir eş gerek" diyerek adamla kızın evlenmelerini ister.

Padişah buyruğu kim geri çevirebilir? Kırk gün kırk gece düğünle evlenmişler. Ülkeyi bolluk içinde yaşatmışlar.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım yaylının başına... Gökten üç elma düştü. Biri benim, biri senin, biri de akılsızların başına...

Aygen-Bozok-Genç

50. ALTIN SAÇLI OĞLANLA ALTIN SAÇLI KIZ

Bir varmış, bir yokmuş... Çok söylemesi günahmış. Vaktin birinde bir bey varmış. Bey, birinci evlendiği hanımından çocuğu olmadığı için ikinci defa evlenmiş. Yine çocuğu olmayınca üçüncü defa evlenmiş.

Üçüncü karısı hamile kalınca öbür karıları bunu kıskanmışlar.

"Bu kadın doğurursa bu evde bize yer yok" diyerek buna bir kötülük yapmaya karar verirler.

Beyin üçüncü karısı dokuz ay sonra altın saçlı bir oğlanla altın saçlı bir kız dünyaya getirir. Eşleri çocukları buna göstermeden kucağına bir kedi eniği ile bir köpek eniği verirler, Çocukları da bir sandığa koyup doğum yaptıran ebeye teslim ederler. O da götürüp denize bırakır.

Bey eve gelince: "Sen bir beysin, ama senin karı kedi ve köpek eniği doğurdu" diyerek beyi kandırırlar. Bey de "Bu kadını gübreliğe gömün, gelip geçen yüzüne tükürsün" diye emir verir.

Beyin adamları kadını gömedursunlar, biz gelelim çocuklara. Yaşlı bir balıkçı ile karısı deniz kenarında otururken denizin ortasında parlayan sandığı görürler. Kadın der ki, "Can ise benim, mal ise senin." Adam gidip sandığı kenara çeker. Kapağını açınca bakarlar ki, altın saçlı bir kızla, altın saçlı bir oğlan. Çok sevinirler, çocukları dağ başındaki evlerine götürürler.

Günler geçer çocuklar büyür. Önce dede arkasından da nine ölünce çocuklar yalnız kalırlar. Oğlan her gün ava

gitmekte, kız da evde halı dokumaktadır. Günler böyle geçerken nasıl olmuşsa beyin karıları çocukların yaşadığını öğrenirler. Onları öldürmesi için ebe kadını çocukların üstüne gönderirler.

Kız evde yalnız başına halı dokurken ebe kadın gelip kapısını çalar. Kızı görünce saçlarından o olduğunu anlar:

"Kızım sen burada tek başına ne yapıyorsun?"

"Ben yalnız değilim. Bir ağabeyim var. Ava gitti."

"A kızım yalnız başına halı dokurken canın sıkılmıyor mu?"

"Sıkılıyor, ama bizim kimsemiz yok."

"Bak kızım, falan yerde 'civil civil' eden bir ot vardır. O otu ağabeyin sana getirirse hiç canın sıkılmaz."

Oğlan akşam olup eve gelince kız ağabeyine konuşmuyor.

"Bacım bana niye küstün?"

"Ben usanıyorum. 'civil civil' eden ottan istiyorum. O civil civil edecek benim de canım sıkılmayacak."

"Giderim bacım. Kaf dağının arkasında da olsa onu sana alır getiririm. Yeter ki senin canın sıkılmasın. Neredeymiş bu otlar?"

"Periler padişahının bahçesinde imiş."

Yolda giderken karşısına çıkan bir derviş oğlana sorar:

"Ey oğul, nereye gidiyorsun?"

Oğlan bacısının dediklerini anlatınca derviş der ki:

"Oğlum bu aklı size kim verdiyse düşmanlığına vermiş. Bugüne kadar oraya gidip sağ gelen olmadı. Oraya gi-

renler hemen taş kesildiler."

"Evlat bulunur da kardeş bulunmazmış. Kardeşim için canım feda. Oraya gitmekten başka çarem yoktur."

Çocuğun bu sözleri dervişin hoşuna gider.

"Yavrum, sen iyi bir çocuksun. Benim dediklerimi yaparsan oradan sağ salim çıkarsın. Periler padişahının bahçesinin girişinde bir çeşme vardır. Oluğun birinden kan, birinden irin akar. Kan akan çeşmeden bir avuç iç, irin akan çeşmeden de bir abdest alıp iki rekat namaz kıl. Sonra içeri gir. Otları alıp arkana bakmadan oradan uzaklaş. Haydi yolun açık olsun."

Oğlan çeşmeye varınca dervişin dediklerini aynen yaparak bahçeye girer. Otları alıp arkasına bakmadan oradan uzaklaşır. Dağlar taşlar aşarak aç susuz günler geçirerek evine gelir. Kardeşine otları verir.

Aradan günler geçer, ebe kadın yine gelir. Otları görünce oğlanın oradan kurtulduğunu anlar. Kızı yine kandırarak bu defa peri padişahının kızını kendisine arkadaş olarak getirmesini ister.

Akşam oğlan eve gelince kız yine konuşmaz.

"Ne oldu bacım, niye küstün?"

"Benim yalnızlıktan canım sıkılıyor. Bana arkadaş olarak peri padişahının kızını getir. Onunla birlikte hem halı dokuruz hem konuşuruz. O zaman canım sıkılmaz."

Oğlan yine periler ülkesine gider. Dervişin dediklerini aynen yaparak yine taş kesilmeden peri kızını oradan çıkarır.

Beyin ülkesine gelince oğlan gübreler içinde yatan

kadının yüzüne tükürür. Peri kızı sorar:

"Bu kadının yüzüne neden tükürdün?"

"Bu kadın ülkenin beyinin karısıymış. Köpek ve kedi eniği doğurmuş."

Kadının haline acıyan peri kızı oğlana her şeyi anlatır.

"O kadın senin annendir. Üvey annelerinle ebe kadın ona bir kötülük yapmak için düzen kurdular. Sizi de bir sandık içinde denize attılar."

Bütün gerçekleri öğrenen oğlan annesini oradan çıkarıp temizler, giydirir, evine götürür.

Kadının oradan kaybolduğunu gören beyin adamları durumu beye haber verirler:

"Siz bir beysiniz. Sizin sözünüzün üstüne kim söz koyabilir?"

Bey adamlarını gönderip oğlanı huzuruna çağırır. Peri kızı da oğlanı göndermez. Beye haber yollar.

"Beyse gelsin kendisi burada hesap sorsun."

Bey adamlarını yanına alarak oğlanın evine varır. Peri kızı onları görünce hemen bir horoz keser. Yere de darı serperek horozun yemesini ister. Bey de "Ölü horoz darı yer mi?" deyince peri kızı her şeyi anlatır.

"Ölü horoz darı yemezse, insanoğlu da kedi köpek eniği doğuramaz" diyerek her şeyi beye anlatır.

Ebe kadın ile öbür hanımlarını cezalandıran bey, karısı ve çocuklarını sarayına getirir. Kırk gün kırk gece düğün yaparak oğlu ile peri kızını evlendirir.

Fadime Seven

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

51. GURBETE GIDEN GELİN

"Evvel evvel iken, deve tellal iken, tosbağa berber iken, sinek sersem iken, ben oranın efendisiydim. Sen beni biliyor musun?"

Büyük bir kasabanın zengin mi zengin bir padişahı ve bu padişahın da bir oğlu varmış.

Bir gün babası oğlunu karşısına alır.

"Oğlum evlenme yaşın geldi. Seni, bir bey kızı bulup everelim."

"Babacığım, uzak bir ülkede 'gülünce güller açan, ağlayınca gözlerinden inci mercan dökülen, bastığı yerde çayır çimen biten bir kız varmış' ben ona âşık oldum. İzin verirsen gidip onu bulacağım."

"Peki oğlum."

İzni alan oğlan düşer yollara. Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş, yedi yıl yol yürümüş, sora sora güzelliği dillere destan kızın evini bulmuş.

O zamanlar kapıların yanında dünürcü taşı olurmuş. Gider o taşa oturur,

Kızın babası bunu görünce sorar:

"Kimsin, necişin, burada niçin oturuyorsun?"

"Ben bir kıza âşık oldum. O da bu evin kızıymış. Allah'ın emri ile onu istemeye geldim."

"Ben o kızın babasıyım. Bana damat olacaksın, hele eve girelim."

Eve girerler. Yiyip içtikten sonra baba, kızına sorar:

"Kızım, bu delikanlı Allah'ın emri ile seni istiyor. Ben seni buna vereceğim, sen ne dersin? Beğendin mi bu delikanlıyı?"

"Baba, ben bu delikanlıyı beğenmezsem başka kimseyi beğenmem. Ben de bu delikanlıya varacağım."

"Allah yazdı, ben de verdim." Oğlum sen memleketine git hazırlıklarını yap kızımı al git."

"Baba, ben falan ülkenin padişahının oğluyum. Yedi sene yol yürüdüm. İki ay içinde gelirim." diyerek oradan ayrılır.

Babasının ülkesine gelir. Başından geçenleri bir bir anlatır. Bunların da kırk tane Arap kızı köleleri varmış. Bunlardan birisi oğlanı çekmiş:

"Kırk tanedir sürümüz
Hacı Bektaş'tır pirimiz
Beğen beğen al birimiz
Bilinmedik yerden nasıl kız alırsın?"

"Haydi küllü Arap, ben sizi alır mıyım? Kapımızın kölesi" der.

Arap kızı bu sözü çok içerler. Arkadaşlarına anlatır. Oğlana bir oyun oynamaya karar verirler. Kızlardan birisini gelin olarak gelen kızın yerine oğlana verecekler.

Neyse hazırlıklar yapılır. Altınlar, akçalar, elbiseler... O zaman böyle vesait mi var? Hazırlamışlar faytonları. Eşyaları yüklemişler, padişahın karıları, köleleri faytonlara binmiş, erkekler atlı, kızın ülkesine varmışlar.

Düğün dernek kurmuşlar. Yedi gün sonra kızı alıp yola düşmüşler.

Onlar yolda gelmekte olsunlar. Kız ağlamaya başlar. Arap kızları sorar:

"Niye ağlıyorsun?"

"Anam ölsün beni gurbete verdi. Karnım acıktı."

"Anan, ekmeği, suyu doldurayda da yanına. Yolda yiyip içseydin."

"Ne yapayım olmadı işte. Ben açlıktan ölüyorum verin."

"Gözünün birisini verirsen sana ekmek veririz."

"Veririm, aç öleceğime gözsüz ölürüm."

Çıkarır gözünün birini verir. Arap kızı da o görmeden çeketinin cebine koyar.

Arap kızları geline yağlı çörekleri verirler. Kız karnını bir güzel doyurur. Fakat bu sefer de susadığı için ağlamaya başlar.

"Bu sefer ne için ağlıyorsun?"

"Çok susadım."

"Öbür gözünü de verirsen, sana su veririz."

"Susuz öleceğime gözsüz öleyim." Öbür gözünü de çıkarır, Arap kızına verir. O da ceketinin öbür cebine koyar.

Ülkeye yaklaşınca Arap kızları, kızı soyarak bir ormana atarlar. Kızın elbiselerini, hazırladıkları Arap kızına giydirirler.

O zaman kız eyinden yenge gelmezmiş, kızla beraber. Bu iş onun için gelmiş kızın başına. Bundan sonra ülkede

gelinin arkasından yenge gelmesi adet olmuş. Yengeler, gelini oğlan evine teslim eder öyle gidermiş.

Kız ormanda yatmakta olsun. Gelin alayı saraya varır. Yüzü duvaklı gelini indirirler:

Akşam olup, delikanlı gerdeğe girince gelinin duvağını açınca ne görsün? Kapıdaki Araplara benzer bir kız.

"Yahu benim aldığım çok güzeldi. Böyle Arap alacak olsaydım kapıdaki Araplardan birini alırdım. Lanet olsun böyle kadına" diyerek gider başka odaya yatar.

Arap kızı öfkelenir. "Ben sana sorarım."

"Kim kime soracak gör bakalım. Elbet karımı bir gün bulacağım."

Atlar yolda zayıp düştüğü için padişah emir verir:

"Atları fakirlere dağıtın, baksınlar beslesinler, işlerini görsünler."

Padişah atları dağıtadursun biz gelelim kör kıza.

Kız ormanda ağlayarak gezerken, bastığı yerde çayır çimen bitermiş. Bir keçi bu otlara dadanmış, beslenip sütlenmiş. Kız da keçinin sütünü içerek karnını doyururmuş.

Birkaç gündür keçisini sütsüz gören Yörük karısı çobana çatar. "Sen benim keçimin sütünü satıyorsun."

"Aman abla ben süt falan satmıyorum. Nasıl olduğunu da bilmiyorum."

"Bulacaksın yoksa karışmam."

Ertesi gün çoban keçiyi takip ederken yemyeşil bir bayırda kız keçiyi emiyor. Kendisini bildirmeden oradan ayrılır. Akşam sürüyü dama yatırdıktan sonra kızı aramaya gider.

Kız ağlar bir vaziyette dua ederken, gökte iki tane güvercin peyda olur: "Şu kız attığımız tüyü alsa, gözlerinin birisi sağ cebinde birisi sol cebinde, onları alıp yerlerine taksa tüyü de gözlerine sürse eskisinden daha iyi görecek." derler. Allah tarafından olacak kız da bu denenleri duyar. Hemen gözlerini ceplerinden alır, yerlerine koyar, tüyü de gözlerine sürerek görmeye başlar. Secincinden ağlarken gözlerinden inci mercan dökülür.

Çoban kızı bu vaziyette bulur. "Ben seni almaya geldim."

"Ben seninle giderim ama böyle olmaz. Bana giyecek birşeyler bul."

Çoban kepeneğini kıza verir, ayağına da bir çarık geçirir, doğru anasına gelir.

"Anne sana bir kız getirdim."

Annesi kızı görünce çok beğenir. "Oğlum biz bu kızı saklayalım. Gören olursa nazar değer." diyerek kızı kimseye göstermezler.

Oğluna der ki: "Ah oğul padişah atlarını dağıtıyormuş. Yemimiz olsaydı da birisini de biz alsaydık."

Kız hemen atılır. "Siz yemi düşünmeyin. Atı alın gelin."

Çoban gider, atlardan birisini getirir. Kız evin etrafında dolaştıkça çayır çimen biter. At bunları yiyerek bir hafta içinde ahıra sığmaz bir at olur. Kız der ki: "Bu atı iyice dolaştıracaksın, yorulacak. Yoksa yerinden kalkamaz."

Oğlan kızın dediğini yapar. Ata biner dolaşmaya baş-

lar. Atı görenler gözlerine inanamazlar. "Bir at bir haftada nasıl böyle olur." Bu söz padişaha kadar gider. Emir virir:

"Herkes götürdüğü atın ölüsünü dirisini kapıma getirsin!"

Çoban ata biner, saraya gelir. Padişah bir ona bakar, bir diğer atlara.

"Bu atı nasıl besledin?"

"Bunu besleyen benim kardeşimdir."

"Öyleyse onu getir buraya!"

Kız da oğlan saraya giderken ata tenbih etmiş: "Yedirdiklerimi sana haram ederim. Oraya varınca yatıp kalkmayacaksın." At saraya varınca yatar kalkmaz.

Kız padişaha haber gönderir.

"Evden saraya kadar, halıyı yaza yaza, diriyi toplaya toplaya, gümüş kirmanı eğire eğire olursa gelirim."

Kızın istedikleri karşılanır. Kız saraya gelir. Ahıra girer. Ata bir tekme, "Kalk sahibini bilmez hayvan" der, at ayağa kalkar. Oğlan o zaman kızın sevgilisi olduğunu anlar.

Kız başından geçenleri anlatınca oğlan hemen Arap kızını buldurur: "Kırk satır mı kırk katır mı?" Sorgusuz sualsiz kırk katırın kuyruğuna bağlarlar. Kız taşlara çarpa çarpa ölür, cezasını çeker.

Şehzade yeniden düğün kurdurur kızı alır. Daha dün yanlarından geldim. Çok mutlular. O güzel kız bana kahve pişirdi, yolluk hazırladı, helallaştık geldim.

Ahmet Gümüş

52. KAZ ÇOBANI

Bir varmış, bir yokmuş... Zamanın birinde bir köyde zengin bir adamla karısı yaşarmış. Bunların iki de çocukları varmış, birisi oğlan birisi kız.

Adam oğlu ile birlikte hacca gitmeye karar verirler. Karısını ve kızını da köyün müezzinine emanet eder:

"Ben gelinceye kadar karıma ve kızıma bakıver. Dışarıdan görülecek ihtiyaçlarını temin ediver."

Adam hacca gider. Müezzin her gün camiye giderken eve uğrar. "Bir ihtiyacınız var mı?" diye kapı ardından sorar.

Bir gün pazardan harç görerek adamın evine gider. Kız kapının dışına elini uzatarak erzak torbasını alır. Müezzin de kızın açıkta kalan bir parmağını görür. İçine bir ateş düşer.

"Parmağı bu kadar güzel, Acep kendi nasıl ki?"
Kıza âşık olur.

"Ne yapayım, bu kızı nasıl elde edeyim?" derken aklına bir hile gelir. Bir cadı karısını kızın evine yollar. Kendisi de köyün hamamını bir günlüğüne kiralar.

Cadı karısı kızın evine vararak annesine seslenir:

"Hanımım, hanımım! Falan ağanın düğünü var. Genç kızlar hamamda eğlenti yapacaklar. Senin kızını da götüreyim."

"Olmaz. Kızımın babası yok, ben izin veremem."

Cadı karısı ne eder, eder kadını kandırarak kızı alıp hamama gider. Kız hamama girip yalnız müezzini görün-

ce şaşırır.

"Burada düğün eğlentisi varmış. Amca senin ne işin var burda?"

"Güzelim burada ikimizden başka kimse yok. Seninle biraz eğlenelim. Seni çok beğeniyorum."

Kız vaziyeti anlar. Kurtulmasına imkan yok.

"Amca önce güzelce yıkanalım, temizlenelim. Ondan sonra eğleniriz. Önce ben seni yıkayayım, sonra sen de beni yıkarsın."

Müezzin razı olur. Kız müezzini yakımaya başlar. Başını iyice sabunladıktan sonra hamam tasını başına geçirerek oradan kaçar, evine gider.

Müezzin de yakınıp evine gider. Hacıya bir mektup yazar.

"Hacı efendi kızın yoldan çıktı, kötü yola düştü. Mahallenin dilinde..."

Hacı mektubu okuyunca beyninden vurulmuşa döner. Oğlunu köye gönderir.

"Git bacını öldür, namusumuzu temizle."

Oğlan köye gelir. Etraftan sorup soruşturur. Kimse kardeşi hakkında kötü söylemez.

Kardeşi ile birlikte uzak bir dağ başına odun kesmeye gider. "Sen burada kes, ben biraz daha ileride keseceğim." diyerek kızdan ayrılır. Bir ağaca da kabak asar. Rüzgar estikçe kabak ağaca çarparak tak, tak, tak diye ses çıkarır.

Akşam olup ağabeyi gelmeyince kız sesin geldiği ta-

rafa doğru gider. Bakar ki ağaçta bir kabak asılı ağabeyi yok.

"Tak tak eden kabacığım

Beni koyup giden ağabeyciğim." diye başlar ağlamaya.

Gide gide bir çeşme başına varır. Korkusundan orada bulunan bir kavak ağacının tepesine çıkar. Orada uyuyakalır. Sabah olunca çeşmeye at sulamaya gelen bir beyoğlu suda kızın suretini görür. Başını kaldırıp bakınca ay gibi parlayan kızı görür.

"İn misin, cin misin, o ağacın tepesinde işin nedir?"

"Ne inim, ne cinim. Senin gibi bir ademoğluyum."

"Sen benim nasibimsin. İn aşağıya seni kendime alayım."

Kız ağaçtan iner. Beyoğlunun atının arkasına biner, gider. Konakta kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenirler.

Aradan yıllar geçer üç tane de çocukları olur. Bir gün kız kocasına der ki:

"Yedi deve güderim, yel önünde giderim. Benim anam, babam ve kardeşim var. Ben onları çok özledim. Göresim geldi."

"Güzelim, senin madem anan, baban var da kendini hep 'dağ kızı' diye çağırttırırsın. Senin annen baban benim de annem babam. Yalnız benim işlerim çok. Sana araba hazırlatayım. Yanına bir bölük askerle lalamı vereyim. Sana refakat etsinler."

Hazırlıklar tamamlanınca düşerler yola. Dağdan, tepeden, düzden giderlerken bir dağ başına geldiklerinde

lala kızdan yakınlık ister. Kız kabul etmeyince çocuklarını kesmekle tehtit eder.

"Ben bir bey karısıyım. Sen nasıl olur da beyinin karısına göz dikersin."

Lala dinlemez, sırayla her gün birini olmak üzere çocukları keser. Sıra kıza gelir:

"Seni de keseceğim."

"Anlaşıldı. Senden kurtuluş yok. Müsade et. Derede abdest alıp iki rekat namaz kılayım."

"Ya kaçarsan?"

"Güvenmiyorsan, belime ip bağla. Bir ucu da sende kalsın" diyerek ipi bağlar, dere kenarına gider. Oraya varınca ipi belinden çözüp bir ağaca bağlar. Oradan kaçar.

Lala bakar ki gelen yok. İpi çeke çeke dere kenarına varır. Kızın kaçtığını anlar. Askerleri toplayıp konağa döner.

Beyoğlu sorar:

"Lala! Karım ve çocuklarım nerede?"

"Beyim, dağ kızıydı, dağa gitti. Yolda çocuklar ile birlikte kayboldu. Ne kadar aradıysak da bulamadık. Biz de döndük, geldik."

Bey laladan karısını ve çocuklarını soradursun. Biz gelelim kıza.

Lalanın elinden kurtulan kız 'şu dağ senin, bu dağ benim' dolaşırken rastladığı bir çobandan elbiselerini ve kepeneğini alarak giyer. Bir de koç satın alıp kestirir. Karnını başına geçirerek keloğlan kılığına girer. Babasının memleketinde bir köyün ağasına kaz çobanı durur. Daha

sonra bir şehirde bir helvacıya çırak olur. Helvacı güzeli olarak anılır. Çevrede sevilen bir genç olur.

Beyoğlu lalayı da yanına alarak karısını ve çocuklarını aramaya çıkar. Gele gele kızın helvacı çıraklığı yaptığı şehre gelir. Kocası ile lalayı tanıyan kız onları helvacı dükkanında ağırlar. Tellal bağırtarak o gece bir ziyafet vereceğini ilan eder. Ziyafete babası ile müezzini de çağırır.

Davet gecesi bir kaz keserek ocağa koyar. Misafirlere de kaz pişinceye kadar, herkesin birer hikaye anlatmalarını ister. Herkes hikayesini anlatınca sıra kıza gelince ağası çağırır:

"Kaz çobanı hadi, sıra sana geldi."

Kız toplantıya gelerek hikayesini anlatmaya başlar.

"Ben bir ağa kızı idim. Babam hacca giderken bizi müezzine emanet etti. O da bana sahip olamayınca iftira attı.

"Çeverin kazı yanmasın, müezzine söz varmasın!"

Sözün burasında müezzin "Ben bir bakayım kaz pişti mi" diyerek dışarı çıkmak ister. Fakat kız engel olur. Hikayesini anlatmaya devam eder. Ağabeysinin kendisini bıraktığını beyoğlu ile evlendiğini ve üç çocukları olduğunu, Lala'nın kendisine sahip olmak için çocuklarını kestiğini anlatırken,

"Çevirin kazı yanmasın, Lala'ya söz varmasın!"

Bu defa Lala dışarı çıkmak ister. Kız ona da engel olur. Hikayesini tamamladıktan sonra başındaki deriyi çı-

kararak kendini tanıtır. Lala ile müezzin cezalarını çekerken annesine ve babasına yeniden kavuşan kız beyoğlu ile yeniden evlenir.

Yemiş içmiş, muradına ermiş...

Şerife Doğan

53. PADIŞAHIN OĞLU İLE ATI

Bir varmış, bir yokmuş... Padişahın bir oğlu varmış. Büyüyüp oniki yaşına gelince ava gitmeye başlar. Arkadaşları ile gittiği avda deniz kenarında bir deniz aygırı yakalar, saraya getirir. Babasının "oğlum o atı tarlaya koyma. Diğer atları uyuz eder" demesine rağmen en iyi atların yanına koyar. Hergün tavlaya gelen oğlan atına bakar, bir şinik arpa verirmiş. Kısa sürede at gelişir, güzelleşir.

Oğlanın annesi gavur kralıyla konuşurmuş. Oğlanın her gün tarlaya girip çıkmasından rahatsız olurlar. Bundan kurtulmaya karar verirler.

Gavur kralı, "Sen hasta ol, yat. Senin derdinin çaresini de ben bilirim. Böylece attan da oğlundan da kurtuluruz" der.

Neyse kadın hastalanır, yatağa düşer. Padişah ülkenin en iyi doktorlarını çağırır. Hiç birisi karısının derdini bilemez. Gavur kralı doktor kılığında saraya gelir. Kadını muayene eder:

"Padişahım karınızın derdi çok büyük."

"Çaresi nedir?"

"Deniz aygırı ciğeri yerse iyi olur."

Bundan kolay ne var? Tarladaki deniz aygırını keser, ciğerini yediririz."

Deniz aygırı da her şeyi bilirmiş. Oğlana da "Annen gavur kralıyla plan kurdu, beni kesip ciğerimi annene yedirecekler" diye anlatır ve der ki:

"Onlar aygırı getir diyince sen de "Babacığım senin yaldızlı eğeri atıma vurup biraz gezeyim ondan sonra kesin" de. Ben seni kaçırırım."

Padişah oğlunu çağırtır.

"Oğlum senin aygırı annenin sağlığı için keseceğiz. Ne dersin?"

"Annem için aygır feda olsun. Yalnız bir şartım var."

"Nedir o şartın?"

"Senin altın yaldızlı eyeri üstüne vurup halı heybenin iki gözünü altın ile dolduracaksınız. Ben üstüne binip sarayın bahçesinde biraz dolaşacağım."

"Peki yavrum, senin gönlün de olsun."

Hazırlıklar yapılır, oğlan ata biner. Sarayın çevresinde iki defa dolaşır. Üçüncü de babasının yanına gelince "Allahaısmarladık baba" diyerek ata kamçıyı vurur. At rüzgar gibi gider sarayın yüksek duvarlarını uçarak geçer.

Yolda rastladığı bir çobandan bir koyunla elbiselerini satın alır. Elbiseleri giyer. Koyunu da çobana kestirerek karnını alıp kafasına geçirir.

At der ki:

"Ayrılma zamanımız geldi. Sen şu kılları al. Bunları birbirine sürtünce ben yanında olurum."

At bunları söyledikten sonra kaybolur gider. Padişahın oğlu çoban kılığında vardığı ülkenin sarayına gider.

Kapıyı çalar. Tak, tak, tak...

Sarayın balçıvancıbaşısı kapıyı açar.

"Ne istiyorsun?"

"Uzaktan geldim, aç ve işsizim."

"Git ulan kel bana ekmek yok ki, sana ekmek verelim."

Padişahın küçük kızı da pencereden bunları seyredermiş. Bahçivana seslenir.

"Bahçivancıbaşı babamın ekmeği, sana az mı geldi. O oğlanı da al yanına, ekmeğimizin kırıntıları bile size yeter.

Bahçivancıbaşı keloğlan'ı yanına alır. Bir gün der ki:

"Ben cumaya gidiyorum. Gelinceye kadar bahçeye iyi bak.

"Olur usta sen meraklanma."

Bahçivancıbaşı da bahçeyi çok güzel süslemiş. O gidince oğlan kılları birbirine sürter. At gelir. Bahçeyi nadas ederler. Bahçivancıbaşı gelir:

"Ulan keloğlan ne yaptın?"

Keloğlan da bir çalının arkasına saklanmış. Padişahın kızı da bunlara bakıyor.

"Bahçivancıbaşı onun suçu yok. Korkusundan oraya saklandı. Bir beyaz atlı geldi. Her tarafı sürdü gitti.

Bahçivancıbaşı bir haftada bahçeyi eski haline getirir.

İkinci hafta yine cumaya gider. Oğlan atı çağırır. Bahçeyi yine talan ederler. Üçüncü hafta kız keloğlanı çağırır.

"Senin yaptıklarını seziyorum. Haberin olsun. Bir

tavukla bir hindi pişirdim. Tavuğu bahçivan yesin, hindiyi de sen ye."

Tabi oğlan padişah oğlu bilmez mi, hindiyi bir açıyor içi altın dolu. Hindiyi bahçivana verir.

"Ağa bunun içinde sarı sarı birşeyler var. Bunu sen ye, ben yiyemem."

Bahçivan hemen hindiyi alır. Altınları cebine koyar.

Padişahın üç kızı varmış. Bunların evlenme vakti gelmiş, geçiyormuş bile. Fakat babalarına biz evleneceğiz diyemiyorlar.

Bir gün padişahın vezirleri ile meclis toplantısı varmış. Küçük kız keloğlanı çağırır:

"Bahçivana gideceksin, üç tane karpuz versin. Büyük karpuz içi geçmiş olsun, ortanca karpuz içi geçmek üzere olsun, küçük karpuz da yenecek şekilde olsun."

Keloğlan karpuzları getirince kız: "Bunları toplantıya götüreceksin. Padişahım bunları küçük kızınız yolladı. Toplantıda soğuklanacaksınız diyeceksin."

Keloğlan karpuzları toplantıya götürür. Padişaha da kızının dediklerini aynen söyler.

Padişah sıcakta terleyince emir verir.

"Şu karpuzları kesin de soğuklanalım."

Büyük karpuzu keserler; içi geçmiş. Ortanca karpuzu keserler; içi geçmek üzere, küçük karpuzu keserler; tam yenecek gibi.

Baş vezir karpuzların manasını çözer:

"Padişahım kızlarınız evlenmek istiyor. Size diyemedikleri için bu karpuzlarla bunu anlatıyorlar. Büyük kızı-

nın evlenme vakti geçmiş, ortanca kızınınki geçmek üzere, küçük kızınız da tam evlenme vaktinde.

Ertesi gün padişah tellal bağırtır.

"Padişahın kızları ile evlenmek isteyen sarayın önünden geçecek, kızlar koca beğenecekler; kızların attığı elma kime değerse o padişaha damat olacak!"

Büyük kız elmayı büyük vezirin oğluna, ortanca kız da ortanca vezirin oğlunun üstüne atar. Sıra küçük kıza gelince gençler yine sarayın önünden geçerler. Fakat kız elmayı kimseye atmaz.

"Başka genç yok mu?"

"Bahçivanla keloğlandan başka kimse yok."

"O zaman onlar da geçsin!"

Küçük kız elmayı bir atar, keloğlan'ın başına.

Padişah bunu kabul etmez. "Ben kızımı kel bir bahçivana vermem."

Kız Keloğlanda birşeyler olduğunu biliyor ya, ille onunla evlenecek. Gençler tekrar sarayın önünden geçerler. Kız yine keloğlanın başına atar. Yine kabul etmezler. Kız üçüncü de yine keloğlanı seçince "Ne yapalım bunun da kaderi bu imiş." diyerek razı olurlar.

Padişahın da Rus kralı ile savaşı varmış. Büyük damatlar giyinip kuşanırlar ordunun başında savaşa gideceklerler. Keloğlan da karısına söyler.

"Babam bana da bir at ile kılıç versin. Ben de savaşa gideyim."

"Senin atın var ya. Babamın atını ne yapasansın?"

"Babanın atı ile savaşa gideceğim."

Kız gider. "Bir at da kocama verin, o da savaşa gidecek."

"Git kızım o kelden gelecek keramet gelmesin."

"Babacığım o benim kocam. Tavlanda at mı kalmadı. Bir at da kocama ver."

"Peki. Topal bir katırla bir tek tüfek verin!"

Ordu hazırlıkları tamamlar yola çıkar. Keloğlan da topal katıra biner. Şehirden dışarı çıkınca topal katırı bir bakatlığa batırır. Kılları birbirine sürterek aygırını çağırır.

Yolda rastladığı bir ihtiyar sorar:

"Nereye gidiyorsun?"

"Kayınpederin Rus kralı ile savaşı var. Ben de savaşa gidiyorum."

"Ah yavrum pek de gençsin" diyen ihtiyar keloğlanın sırtını sıvazlayıp, atın ağzına tükürerek "Allah sırtınızı yere getirmesin" der. Elindeki ayna ile savaş alanını kelolana gösterir.

"Savaş alanına varınca selam vereceksin. Selamı alan tarafı müslümandır. Öbür taraf gavur ordusudur."

Keloğlan rüzgar gibi uçarak savaş alanına varır.

"Selamünaleyküm!"

"Aleykümselam!"

Su taraf bizim taraf der içinden. Akşama kadar Rus kralıyla savaşır. Rus askerlerini hep kılıçtan geçirip, diğerlerinden önce topal katırın başına gelir. Tabi atını da gönderir.

Bacanakları ordunun önünde gelirler.

"Ne yaptın bacanak?"

"Ne yapayım topal katır gömüldü. Onu çıkarmaya uğraşıyorum. Siz ne yaptınız?"

"Bir yiğit geldi. Hiç bize iş düşürmedi. Biz de döndük geliyoruz."

Katırı çıkarıp hep beraber saraya dönerler. Tabii ki keloğlan yine kümese. Olanları akşam padişaha da anlatırlar, Keloğlanın da topal katırla uğraştığını söylerler.

İkinci gün yine o yiğidin savaştığı anlatılınca padişah merak eder.

"Yarın ben de savaşa gideceğim."

Ertesi gün padişahla birlikte savaş alanına varırlar. Keloğlan atını yine çağırır. Binerek padişahın huzuruna varır:

"Padişahım bugün sana Rus kralını sakalından tutup getireceğim."

"İnşaallah yiğidim!"

Akşama doğru atlı yiğit Rus Kralını padişaha getirir.

"Padişahım, kes kellesini!"

Padişah kılıç sallayınca Rus Kralının kafasını keser, fakat oğlanın koluna da biraz değdirir.

Küçük kız da yedi senede iki mendil işlemiş. Birini babasına birini de nişanlısına vermiş. O mendil de o gün padişahın yanındaymış. Hemen onu çıkarıp atlı yiğidin kolunu sarar.

Savaş bitince padişah önde damatlar iki yanında keloğlanın katırının saplandığı yere gelirler. Keloğlan da onlardan önce gelmiş, kılığını değiştirmiş, katırını çıkarmaya uğraşıyor.

"Selamünaleyküm Keloğlan!"

"Aleykümselam padişahım!"

"Ne yapıyorsun burda?"

"Padişahım savaşa gidecektim. Katır batağa saplandı, onu kurtarmaya çalışıyorum."

"İyi iyi savaş bitti, haydi gidelim."

Keloğlanın katırını kurtarırlar, saraya dönerler. Keloğlan da kümesine döner.

Aradan biraz zaman geçer. Padişahın gözü ağrır. Müslüman, gavur hiç bir doktordan devam bulamaz. Sonunda birisi aslan südü olursa gözünün iyi olacağını söyler.

Damatlar aslan sütü bulmak için yola düşerler. Keloğlan karısına der:

"Babamdan at iste ben de gideceğim."

"Senin kendi atın var ya, onunla git. Babam bana kızıyor. Bir şey vermiyor."

"Sen babandan iste, o verir."

Kız kocasını kıramaz, babasına gider:

"Babacığım kocam da aslan sütü bulmaya gidecek. Bir at istiyor."

"Topal katırı verin."

Keloğlan topal katıra binerek saraydan ayrılır. Bataklığa varınca katırı oraya batırır. Kılları sürterek

atını çağırır. Doğruca yaşlı adamın yanına varır. Yaşlı adam sihirli aynasını dağa tutarak ağaç altında yatan aslanı gösterir.

"Aslanın ayağına çöğür batmış. Onu okla çıkartırsan karşılığında sütünü alırsın."

"Peki baba sağol."

Atına binerek rüzgar gibi uçarak dağa varır. Ağaç altında yatan arslanı görünce sipere yatar. Oku fırlatınca aslan feryat eder. Biraz sonra sakinleşince "Beni kurtaran kimdir?" diye bağırır. Keloğlan ortaya çıkınca aslan sorar:

"Ey insanoğlu dileğin nedir?"

"Kayınpederimin gözü için aslan sütü gerekiyor."

"Ben sütümü veririm ama benim üç tane yavrum var. Onlar razı olurlarsa veririm. Yoksa sana zarar verirler."

Yavrular da annelerinin bağırmasını duyar duymaz üçü üç yakadan gelirler:

"Yavrularım beni bu insanoğlu kurtardı. Süt istiyor."

Büyük yavru; Ben zaten büyüdüm, benim hakkımı ver;

Ortanca yavru; Benim hakkımı da ver,

Küçük yavru; annemi kurtaran için benim hakkımı da ver."

Oğlan sütü şişelere doldurduktan sonra oraya bir çadır kurarak bacanaklarını bekler. Çobanın birinden de iki şişe keçi sütü alır.

Bacanakları oraya gelince bakarlar ki, aslanlar yamaçta yatıyor. Savaştaki kahraman da orada.

"Selamünaleyküm."

"Aleykümselam, ağalar. ne arıyorsunuz?"

"Aslan sütü arıyoruz."

Oğlan "Bu aslanlar benimdir. Sütü size ben vereyim. Yalnız bir şartım var."

"Nedir o şartın?"

"Şu atımın nalı ile birinizin sağ kalçasına, birinizin sol kalçasına mühür vuracağım."

Bacanaklar düşünürler, taşınırlar, sonunda "Biz bu adamı nasıl olsa bir daha görmeyiz. Babalığımız iyi olursa biz daha rahat yaşarız" diye düşünerek kabul ederler.

Keloğlan atının nalını kızdırarak kalçalarına basar. Birer şişe keçi sütü verip onları gönderir. Arkalarından atına biner bir uçuşta katırı sakladığı bataklığa gelir. Kılığını değiştirerek Keloğlan olur. Biraz sonra da bacanakları gelir.

"Hayrola bacanak, topal katırla yine nereye gidiyorsun?"

"Aslan sütü bulmaya."

"Biz aslan sütünü bulduk. Gitmene gerek kalmadı."

"Çok uzaktan buldunuz galibe, biriniz sağa, biriniz sola bükülmüş."

"Çok uzak. Git git bitmiyor. Kalçalarımız çürüdü."

Topal katırı kurtarıp varırlar saraya. Keloğlan kümese, öbür damatlar konaklara.

Padişah damatların getirdiği sütü gözlerine sürer, acısı geçmez. Bir böyle, iki böyle. Acısı daha da artar.

Keloğlan karısını annesine gönderir:

"Git, annen bir fincan versin aslan sütü vereyim."

Kız annesine gider:

"Anneciğim bana bir fincan ver, damadın aslan sütü getirmiş."

"Git kızım, sağlam damatların getirdiği fayda etmedi. Senin kel kocanınki mi fayda edecek?"

"Anneciğim bir de kocamın getirdiği sütü deneseniz ne olur?"

Kız fincanı alır, kocasına getirir. Keloğlan sütü fincana koyar, saraya gider. Padişahın gözüne damlatır. Acısı biraz hafifler. "Öbür damatlarınki yeni tesir etti" der. Keloğlan ertesi gün biraz daha damlatır. Acısı biraz daha hafifler. Üçüncü gün gözleri iyileşir.

Kız, Keloğlan kümeste uyurken kolundaki mendili fark eder. Hemen babasına gider.

"Baba sana verdiğim mendili ne yaptın?"

"Onu Rus Kralını alan delikanlının koluna bağladım."

"O mendil damadının kolunda."

Gider bakarlar ki mendil keloğlanın kolunda. O zaman her şeyi anlarlar. Rus Kralını esir alan da, sütü getiren de keloğlandır. Kendisini uyandırmadan karyolasını saraya taşırlar.

Keloğlan uyanınca kendisini sarayda bulur. Padişah huzuruna çağırır. Keloğlan kılları birbirine sürterek atını çağırır. Elbiseleri giyer, padişahın huzuruna çıkar. Damatların kalçalarındaki izler ile atının ayağındaki nalı gösterir. Nal ile izler aynı.

Her şeyi anlayan padişah, "Artık ben ihtiyarladım. Seni yerime padişah yaptım" der.

Keloğlan padişahı hanımı da sultan olur. Hep birlikte ömür boyu yaşarlar.

Emine Çengelci

54. KAYGISIZ EV

Bir varmış, bir yokmuş... Eski zamanlarda bir köyde yaşlı bir kadınla oğlu yaşarmış.

Kadın oğlunu günü gelince evlendirir, fakat gelininin yedi sene çocuğu olmaz. Kadın her gün ikindi namazını kıldıktan sonra Allah'a yalvarırmış:

"Allah'ım benim oğluma bir evlat ver de kaygısız bir evde gömlek biçeyim." demiş.

Allah'tan ne diledin de olmadı. Allah kadının duasını kabul eder ve gelinine bir oğlan çocuğu verir.

Kadın vaadini hatırlayarak eline bir top kaput ile bir makas alarak kaygısız bir ev bulmak için yola düşer.

Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Bir eve varmış, kaygılı. Başka bir eve varmış, daha dertli. Derken yedi sene geçivermiş.

Yedi sene sonra köyüne dönerken bir kasabada muhteşem bir ev görür. Der ki kendi kendine:

"Kaygı yoksa bu evde yoktur."

Evin kapısını çalar. Bir kadın pencereden aşağı sorar:

"Ne istiyorsun anne?"

"Yavrum gelin misin, kız mısın gözüm pek kesmiyor. Beni misafir alır mısın?"

Kadın aşağı iner, kapıyı açıp yaşlı kadını buyur eder. Kadın eve girince sağa bakar her şey güzel, sola bakar her şey güzel. Gelin de çok güzel. "Kaygı yoksa bu evde yoktur" diye düşünür. Kız kahve yapar, beraber içerler-

ken kadın konuşmaya başlar.

"Yavrum beni misafir ettin ama niye geldiğimi sormadın?"

"Anne, misafire niye geldiği sorulmaz. Hoş geldin safa geldin. Buyur, derdini söyle. Çaresi bende ise hemen bulayım."

"Kızım benim bir oğlum var. Yedi sene çocuğu olmadı. Allah'a yalvardım. Bir çocuğu olursa "Kaygısız evde gömlek biçeceğim" dedim. Allah gelinime bir oğlan çocuğu verdi. Ben de vaadimi yerine getirmek için yedi senedir geziyorum. Evini görünce "Kaygı yoksa bu evde yoktur" diyerek kapını çaldım."

Gelin bu sözleri duyunca hemen başlamış ağlamaya.

"Niye ağladın kızım?"

"Sorma Anne. Ben bu eve geleli yedi sene oldu. Evlendiğim adamla gerdeğe girince, ben evlilik heyecanıyla beyime güldüm. Beyim çok kızdı, eline bir değnek alarak bana vurmaya başladı. Hem vuruyor hem de "Bu diyarda benden zengin, benden müstesna kim var diye soruyordu. Ben de bilemedim. Yedi senedir her gün aynı soruyu soruyor, Ben de bilemeyince kırk değnek vuruyor."

Yaşlı kadın biraz düşündükten sonra geline bir akıl verir:

"Kocan bu soruyu bugün de sorarsa, "Senden zengin, senden müstesna Avcı Mükeşşa var" diyeceksin.

Akşam olunca yaşlı kadın gelinin kocası gelmeden oradan ayrılır. Akşam olup eve gelince yiyip içtikten son-

ra yatak odasına çekilirler. Adam değneği eline alıp sorar:

"Bu yörede benden zengin, benden müstesna kim var?"

Gelin yaşlı kadının dediklerini hatırlar. Başına ne gelirse gelsin, söylemeye karar verir:

"Senden zengin, senden müstesna Avcı Mükeşşa var."

Adam değneği yere bırakır, odadan çıkar. Adamlarına emreder:

"Benim atımı hazırlayın."

At hazırlanır. Heybenin iki gözünü de altınla doldurarak Avcı Mükeşşa'yı bulmak üzere yola çıkar.

O köy senin bu köy benim, yedi sene geziverir. Hazıra Hasan dağı yetişmez, altın biter. Köyüne dönerken küçük bir kasabada bir hana gelir. Atına yem alacak parası olmadığını söyleyince hancı "Burada para geçmez. Avcı Mükeşşa'nın aşkına deyip gideceksin." Orası da Avcı Mükeşşa'nın köyü imiş.

Adam Avcı Mükeşşa ismini duyunca hancıya sorar.

"Kimdir bu adam?"

"Bu kasabanın ve hanın sahibi."

"Onu nerede bulabilirim?"

"Berber dükkanına git. Onlar sana evi göstersinler."

Adam, berber çırağını yanına alarak Avcı Mükeşşa'nın evine doğru gider. Yolda çocuk der ki: "Ben şu evdir demem. Hangi evin kapısına varıp geri dönersem, ev orasıdır" der.

Çocuk kocaman bir köşkün kapısından geri dönünce adam hemen o kapıyı çalar. Orası da kırk odalı bir köşk-

müş. Gelen misafir her gün bir odada kalır, kırkıncı gün Avcı Mükeşşa ile görüşürmüş.

Adam her gün bir odada kaldıktan sonra kırkıncı gün Avcı Mükeşşa ile karşılaşır:

"Arkadaş kırk gündür evindeyim. niye geldiğimi sormadın."

"Hoş geldin, safa geldin. Misafire niye geldiği sorulmaz ama, de bakalım derdin nedir?"

Adam başından geçenleri anlatır:

"Ben varlıklı bir adam idim, evlendim. Gerdek gecesinde karım güldü. Benim onuruma dokundu. "Benden zengin, benden müstesna kim var" diye sordum. O da cevap vermedi. Yedi senedir karımı döverim. Sonunda bir gün aynı soruyu sorunca "Avcı Mükeşşa var" dedi. Ben de yedi senedir seni arıyorum."

Avcı Mükeşşa adam sözünü bitirince gülmeye başlar.

"Niye güldün?"

"Arkadaş senin ki de dert mi? Sen benim derdimi bilsen karına yaptıklarına pişman olurdun."

Avcı Mükeşşa başlar anlatmaya:

"Ben ilk defa amcamın kızıyla evlendim. Avı çok severim. Her yıl kafilemle birlikte avı giderim. Otuz kırk gün avlandıktan sonra köyüme dönerim.

Bir gün yine kafilemi hazırlattım, ava gideceğim. Tam yola çıkarken bir çocuk geldi:

"Amca biraz para ver."

Bir avuç para verdim. Biraz gidince yine aynı çocuk:

"Amca biraz para ver."

Bir avuç daha verdim. Biraz sonra yine aynı çocuk karşıma çaktı.

"Amca biraz para"

Yavrum artık sen gelme ben ava gidiyorum deyince çocuk "Kahpe karalı" dedi. Atımdan inip çocuğun ne demek istediğini sorunca çocuk anlatmaya başladı.

"Gece olunca yemekten sonra karın sana bir sade kahve getiriyor mu?"

"Getiriyor."

"Sen kahveyi içince bayılıp düşüyor musun?"

"Evet."

"Sabah olunca karın sana kalk gayrı geberesice diyerek tekme vuruyor mu?"

"Evet."

"O zaman bu gece kahveyi içiyormuş gibi yapıp gömleğine dök, sonra yalandan bayıl düş. Olanları öğrenirsin."

Hemen kafileyi geri çevirdim. Akşam olunca çocugun dediklerini yaptım, Karım beni uyutunca, sandığı açtı ziynetli elbiseleri giydi. Ahırda da bir uçar atımla, bir kaçar atım var. Karım kaçar ata bindi, yola düştü. Ben de ona görünmeden uçar ata bindim, takip etmeye başladım. Karım bir köye vardı. Orada köyün ağası ile sevişiyormuş. İşini bitirip evden çıkınca ben içeri girdim. Adamı öldürerek kellesini torbaya koydum. Hanımdan evvel eve geldim. Kelleyi samanlıga saklayıp yattım.

Karım geldi, "Kalk gayrı geberesice" diyerek beni uyattı. Ertesi gün akşam yine bana kahve geldi. Yalandan içip yattım. Karım yine giyindi gitti. Fakat erken geldi

ve ağlıyordu. Sabah olunca karım hala ağlıyordu.

"Yahu sen benim amcamın kızısın, karımsın benim için hiç ağlamadın. Elin adamı için niye ağlıyorsun diyerek adamın kellesini önüne attım. Hanım kelleyi görünce bana bir değnek vurarak "eşek ol" dedi. Beni bir kireççiye sattı. Kireççi iyice zayıflayıp işe yaramaz hale gelince beni bırakıverdi.

Bir gün bir çayırda güneşleniyordum. Yanımdan geçen üç kızdan birisi "Şu eşek Avcı Mükeşşa'dır. Karısı bunu bu hale getirdi, deyince diğerleri sorar:

"Sen nereden biliyorsun?"

"Ben onun okuduğu okulda iki sene fazla okudum."

"Öyleyse bu adamı eski haline getirir misin?"

"Beni alırsa, getiririm."

Diğer kızlar bana gelerek "kasabın kızını alırsan seni eski haline getirecek" dediler. Benim kulağım duyuyor, ama konuşamıyorum. Kafamı salladım.

Kasabın kızı "Avcı Mükeşya ol" diyerek bana bir değnek vurdu. Ben de insan oldum. Kasabın kızı, bana bir değnek vererek, "Bunu karına vurup Zilli milli katır ol diyeceksin, onu satıp beni alacaksın" dedi.

Ben de köyümę gittim. Baktım ki karım hâlâ ağlıyor. "Zilli milli katır ol" diyerek değneği vurunca, katır oldu. Götürdüm pazarda sattım. Gelip kasabın kızıyla evlendim.

Şu andaki meşut hayatım kasabın kızı ile evlendikten sonra başladı."

Adam Avcı Mükeşya'nın hikayesini dinledikten sonra evine gitmek üzere oradan ayrılır. Avcı Mükeşşa adama bir bilezik vererek karısına hediye olarak vermesini ister.

Adam yedi senede köyüne döner. Karısı kapıda karşılar. "Benden zengin, benden müstesna Avcı Mükeşşa'dır." diyerek bileziği karısının koluna takar. Kadın bileziği takınca birden bir güvercin olup pencereye konar:

"Hadi beni ara da bul Avcı Mükeşşa'nın evinde" diyerek uçar gider.

Adam tekrar karısının ardından yedi senede Avcı Mükeşşa'nın evine varır.

"Yahu sen benim karıyı buraya neden getirttin?"

"Anlattıklarından sonra onu çok merak ettim. Görmek için getirttim. Senin karın benim bacımdır."

Adam karısını alıp tekrar yedi senede köyüne döner, eski saltanatını sürdürür.

Yaşlı kadın da kaygısız bir ev bulmadan köyüne döner.

Mehmet Avcı

55. TUZ KADAR SEVGİ

Bir varmış, bir yokmuş... Böyle demesi pek günahmış. Zamanın birinde bir padişahla üç oğlu varmış.

Padişah yaşlanmasına rağmen vaktini hep avla, eğlence ile geçirirmiş. Ülkenin idaresini vezirleri yürütürlermiş.

Günlerden bir gün oğullarını yanına çağırarak sormuş.

"Beni ne kadar seviyorsunuz?"

Oğulları babalarının yaşlılığına vererek gülüşürler. Fakat babaları ısrar edince sıra ile cevap verirler:

Önce büyük oğlan konuşur:

"Babacığım, seni altın kadar, inci kadar, elmas kadar seviyorum."

Bu sözler padişahın çok hoşuna gider. Oğluna bir kese altın vererek ortanca oğluna sorar:

"Ya sen beni ne kadar seviyorsun?"

"Babacığım sizi ekmek kadar, su kadar, bal kadar seviyorum."

Bir kese altın da ortanca oğluna verir.

"Ya sen, benim küçük olum. Sen beni ne kadar seviyorsun?"

"Babacığım ağabeylerim en güzel şeyleri söylediler. Bana biraz zaman ver düşüneyim."

Oğlan biraz düşündükten sonra:

"Babacığım ben de sizi tuz kadar seviyorum." der.

Padişah çok hiddetlenir:

"Demek sen beni tuz kadar seviyorsun ha! Bu dünyada

tuzdan daha kıymetli bir şey kalmadı mı?"

Padişah hemen cellatları çağırır:

"Çabuk küçük oğlunun kellesini uçurun"

Küçük oğlanı da herkes gibi cellatlar da çok severlermiş. Çocuğu kollarından tutup dışarı çıkarırlar.

Arap cellat "Bunun kellesini ben uçururum" diyerek çocuğu oradan uzaklaştırır. Saraydan uzak bir daga vardıklarında cellat çocuğa demiş ki:

"Şehzadem ben seni çok seviyorum. Seni öldürmeye kıyamıyorum. Sen bana gömleğini ver. Onu bir tavşan kanına batırır, oğlunuzu kestim diye padişahımıza göstereyim."

Oğlan bunları duyunca çok sevinir. Hemen gömleğini çıkartarak cellada verir. Atına binip oradan uzaklaşır.

Gide gide bir memlekete varır. O memlekette de o gün padişah seçimi varmış. Halk meydanda toplanmış talih kuşunun uçurulmasını bekliyormuş. Oğlan da meydanda bir köşeye çekilip olanları seyretmeye başlar.

Talih kuşu uçurulur. Herkes heyecan içinde kuşu seyreder. Kuş döner dolaşır, oğlanın başına konar. Buna hiç kimse razı olmaz.

"Yabancı birisi başımıza padişah olamaz. Talih kuşu yeniden uçurulsun."

Ertesi gün tekrar uçurulan kuş döner, dolaşır meydanda bulunan kimsenin başına konmaz. Oğlan da korkudan meydanın kenarında bir taşın arkasına saklanmış. Kuş dolana dolana yine oğlanın başına konar.

Halk yine itiraz eder. "Oyunun hakkı üçtür. Kuş yeniden uçurulsun" derler.

Üçüncü gün halk meydanda toplanınca talih kuşu yeniden uçurulur. Kuş meydanın üstünde birkaç defa dolaştıktan sonra meydandan uzaklaşarak mezarlıkta saklanmakta olan oğlanın başına konar. Bu defa hiç kimse itiraz edemez. Çocuğun padişahlığını kabul ederler.

Zaten padişah olmak üzere yetiştirilen oğlan padişahlık tahtına oturur. Uzun yıllar ülkeyi adaletli idare eder. Halk da onu çok sever.

Günlerden bir gün babasını ülkesine davet eder. Babası da adaletiyle meşhur olarak duyduğu padişahı görmek için daveti kabul eder.

Padişah kırk adamı ile beraber gelir. Genç padişah onları çok iyi karşılar. Yüzüne maske taktığı için babası onu tanıyamaz.

Genç padişah ülkenin en meşhur yemeklerini hazırlatır. Fakat hiç birine tuz koydurmaz. Padişah yemekleri çok beğenir, ancak tuzsuz olmalarına bir anlam veremez. Misafir olduğu için bir şey belli etmez.

Ertesi gün genç padişah yine tuzsuz yemekler yaptırır. Misafir padişah yemeklerin yine tuzsuz olduğunu anlayınca dayanamaz.

"Yemekleriniz çok güzel, fakat hiç birinde tuz yok. Tuz olmadığı için de tadına varamadık. Yemekleri hep tuzsuz mu yaparsınız, yoksa ülkenizde tuz mu yok?"

"Ülkemizde tuz çoktur. Biz de yemeklerimizi tuzsuz yemeyiz, sizin tuz sevmediğinizi öğrendik. Onun için yemeklere tuz koydurmadım."

"Nasıl olur, tuzsuz yemek yenir mi? Tuz ağız tadıdır."

Genç padişah yüzündeki maskeyi çıkartarak:

Efendim siz küçük oğlunuzu "Sizi tuz kadar seviyorum." dediği için cellata teslim etmediniz mi?" der.

Padişah hatasını anlar mahçup bir şekilde genç padişaha bakınca, onun kendi oğlu olduğunu fark eder. Ağlayarak oğlunun boynuna sarılır, yaşadığı için de çok sevinir.

Baba oğul çok mutlu olurlar, iki ülke de dost olur. Onlar ermiş muradına...

Meryem Özçelik

56. FATMACIK İLE ÜVEY ANNESİ

Bir varmış, bir yokmuş... Zaman zaman içinde, saman kalbur içinde... Cinler cirit oynarken eski hamam içinde...

Fatmacık adında bir kız varmış. Annesi ölünce babası yeniden evlenmiş. Gelen kadının da bir kızı varmış. Kadının kızı koşup oynarken, Fatmacık evi süpürür, bulaşıkları yıkar, yemekleri yapar, her işe koşarmış ama üvey annesine yine de yaranamazmış. Hani ne demişler: "Yağ akar, bal akar, peynir suyuna kim bakar?" Allah kimseyi öksüz bırakmasın üstünde üst; başında baş yokmuş. Babası kazanır gelir, üvey annesiyle üvey kardeşi yermiş. Buna da artanlarını kötülerini verirlermiş.

Ayaga değmedik taş, onmadık baş olmaz. Fatmacık'ın kaderi de kötü bir olayla birden değişivermiş. Bir gün Fatmacık su doldurmaya çeşmeye gider. Eve dönerken ayağına bir taş takılarak düşünce testi kırılır. Korka korka, çekine çekine eve gelince analığı sorar:

"Testiyi ne yaptın?"

Kız kızarır, bozarır, ağlar. Üvey anne testinin kırıldığını görünce Fatmacık'ı bir güzel döğerek evden kovar.

"Defol git, yüzünü şeytan görsün" diye beddua eder.

Kız nereye gittiğini bilmeden yürür. Vara vara bir ormana varır. Orada gördüğü bir kulübeye girer. İçerde kimsenin olmadığını anlayınca ortalığı siler süpürür. Karnı acıkınca da etraftan ot toplayarak kendisine bir yemek yapar. Kulübede bulunan farelere de yemeğinden biraz verir. O kulübe de bir cadı karısının kulübesi imiş. Farele-

rin beyi dile gelir.

"Kulübenin sahibi bir cadı karısıdır. İnsanları imtihan eder. Dediklerini yaparsan kurtulursun."

Akşam olunca cadı karısı evine gelip ortalığı tertemiz görünce bir insanoğlunun geldiğini anlar. Kıza bir zarar vermeyeceğine dair söz verince, kız saklandığı yerden çıkar.

"Sen buraya nasıl geldin?"

Kız başından geçenleri anlatınca dev karısı kıza acır.

"Kızım şu saçlarımı bir tara"

"Aaa! neneceğim senin ne güzel saçların var" diyerek kadının saçlarını tarar.

"Kızım şu bitlerimi kırıver."

"Neneciğim senin ne güzel bitlerin var" diyerek bitlerini de kırar.

"Kızım beni bir yıkayıver çok yoruldum."

Cadı karısı soyununca kocaman memeleri ortaya çıkar.

"Neneciğim senin memelerin ne kadar güzel" diyerek cadı karısının sırtını da yıkayınca kadın esnemeye başlar.

"Kızım benim uykum geldi. Sırıl sırıl akan bir su sesi duyunca beni uyat" diyerek yatar, uyur.

Gece yarısı kız sırıl sırıl akan su sesini duyunca kadını uyatır. Cadı karısı kızı bir dere kenarına götürerek suya girmesini ister. Kız korkarak suya girince her tarafı altın olur.

Sabah olunca kız evine döner. Bir de kel horozları varmış, kızı görünce ötmeye başlar.

Üüürü! Üüürü!

"Fatmacık ablam geliyor,

Güneş gibi parlıyor

Sıngır mıngır ediyor."

Üvey annesiyle, üvey kardeşi bakarlar ki gerçekten o. Her tarafı altın olmuş. Kızı kapıda karşılayıp çok iyi davranıyorlar.

Ertesi gün kadın kendi kızını o kulübeye gönderir. Kız oraya varınca yatar uyur. Fakat fareler bunu rahatsız edince, onları kovalar. Akşam olup cadı karısı gelince uyanır.

"Kızım saçlarımı tarayıver!"

"Nene senin ne kadar çirkin saçların var. Ben onları nasıl tarayayım."

"Kızım bitlerimi kırıver."

"Ben annemin nazlı kızıyım. Ben iş yapmasını bilmem"

"Peki, kızım ben yatıyorum. Beni harıl harıl akan bir su sesi duyduğun zaman uyat."

Gece yarısı kız su sesini duyunca cadı karısını uyatır. Cadı karısı kızı dere kenarına götürerek suya sokar. Kız sudan her tarafı simsiyah katranla çıkar. O vaziyette evine döner.

"Kızım sen neden bu hale geldin?"

Kız başından geçenleri anlatınca annesi yaptığı hatayı düşünür. Kötülükten kimsenin bir şey kazanmayacağını anlayınca taş yüreği erir. O günden sonra Fatmacık'a da iyi davranır. Analı kızlı yaşayıp giderler.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine...

Gökten üç elma düştü. Biri muradı olanların başına, ikisi de Allah'tan korkanların başına...

Nazire Şahintürk

57. NOHUT OĞLAN

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Deve tellal iken, pire berber iken. Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken...

Köylerden birinde bir karı-koca yaşarmış. Allah onlara dünyalık üstüne dünyalık vermiş de dünya eğlencesi bir çocuk vermemiş. Adam her gün tarlada çalışır, akşam evine dönünce, "Meyve vermeyen ağacı ben istemem" diyerek karısına laf çarptırırmış. Karısı da kocasının sitemlerine çok üzülür, fakat birşey diyemezmiş. "Ah bir çocuğumuz olsa da, babasına yemek götürse" diye dua eder dururmuş.

Bir gün kadın, nohut bişirirken yine dua eder:

"Allah'ım bana bir çocuk ver de kocamın dilinden kurtulayım"

Kadın böyle der demez ocaktaki nohutların hepsi çocuk olmasın mı! Kadıncağız neye uğradığını şaşırmış. Sağa sola bakınırken küçücük nohut çocuklar evdeki yiyeceklerin tamamını silip süpürmüşler.

Telaş içindeki kadın evdeki yiyeceklerin bittiğini görünce öfkelenerek çocukların hepsini ocağa süpürüverir. Biraz önce yüzlerce çocuğu olan kadın yine çocuksuz kalır.

Tarlada çalışan kocasına bir tepsi börek yapar ve kendi kendine konuşur:

"Ah bir çocuğum kalsaydı da böreği babasına götürseydi."

Çocuklardan bir tanesi de sıçramış rafa çıkarak yanmaktan kurtulmuş. Annesinin dediklerini duyunca raftan

seslenir:

"Anne ben buradayım!"

Kadın etrafa bakınırken rafta nohut oğlanı görür. Çok sevinir.

Nohut oğlan börek tepsisini alarak tarlanın yolunu tutar. Tarlanın başına varınca babasına seslenir.

"Baba, tarlanın neresinden geleyim?"

Adam sesin geldiği tarafa bakar bir şey göremeyince sorar:

"Sen kimsin?"

"Ben senin oğlunum!"

Adam iyice şaşırıp, "Su neymiş yakından göreyim" diye "Kenardan gel" der.

Nohut oğlan böreğin kenarlarını yer. Biraz sonra yine seslenir.

"Baba ne taraftan geleyim?"

"Ortadan gel oğlum, ortadan!"

Nohut oğlan bu kez de böreğin ortasını yer. Boş tepsinin içine toprak doldurarak babasına verir ve ortadan kaybolur. Babası böreği yemek için oturup bohçayı açınca bir de ne görsün! Tepsi toprak dolu. Sağı solu arar, fakat nohut oğlanı bir türlü bulamaz.

Yeniden tarlasını sürmek için öküzlerin yanına varır. Fakat bir türlü öküzleri yürütemez. Öfkesinden birisini keser ve başını oradan geçmekte olan bir kadına verir. Bizim nohut oğlan da öküzün kulağına saklanmış.

Kadın yolda giderken, rastladığı bostan tarlasından birkaç bostan alırken bir ses duyar:

"Doğru yolundan git, başkasının malına el uzatma!"

Kadın sağa bakar kimse yok, sola bakar kimse yok. Korku içinde hızlı hızlı evine gelir. Akşam olunca da yatar uyur. Nohut oğlan öküzün kulağından çıkıp etrafa bir göz gezdirir. Ortalıkta dolaşan horoz ile köpeği görür. Onları kapıya bağlar, gürültü yaparak kadını uyandırır. Kadın çığlık atarak dışarı çıkarken horoz gözünü oyar, köpek de bacağını ısırır.

Kadın acı ile kıvranırken, köylüleri imdada çağırır. Yardıma gelen köylüler, kadını kurtarıp, nohut oğlanı yakalarlar. "Senin yaptığın işler boyunu aştı" diyerek köy odasına hapsederler. Uslanıncaya kadar da dışarı çıkarmazlar. Günü gelince hapisten çıkartıp anne babasına teslim ederler.

O günden sonra nohut oğlan anne babasının sözünden hiç çıkmaz. Dirlik düzenlik içinde yaşayıp giderler.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

Aygen-Bozok-Genç

58. ÜÇ NASİHAT

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde kalbur saman içinde... Deve tellal iken, horoz berber iken... Uzak memleketlerden birinde fakir bir çiftçi yaşarmış.

Öküzlerinden birisi ölünce, ikinci bir öküz alacak parası olmadığından para kazanmak için köy köy dolaşırken köylerden birinde yaşlı bir ağaya hizmetkâr durur.

Bir yıl yaşlı ağanın her işini görür. Adam kendisinden çok memnun kalır. Bir yıl dolunca parasını alıp gitmek isteyince ağa şöyle der:

"Şimdi sana verecek param yok. Bir yıl daha benimle çalışırsan sana daha çok para veririm."

Parasız köyüne dönmek isteyemen adam ağasının teklifini çaresiz kabul eder.

İkinci yılın sonunda ağa bir yıl dana kalmasını isteyince kabul etmek istemez. Fakat ağa da görmüş, geçirmiş, dürüst bir adammış. "Bu adam nasıl olsa benim hakkımı verir" diyerek bir yıl daha kalır. Üçüncü yılın sonunda yaşlı adam hizmetkarını yanına çağırır:

"Bak oğul üç yıldır yanımda çalışıyorsun. Bana çok hakkın geçti. Sana verecek yeteri kadar param yok. Fakat kabul edersen sana paradan daha değerli üç nasihat vereyim. Helallaşalım güle güle git.

Adam "bunda da bir hikmet vardır" diyerek ağasının teklifini kabul eder.

Yaşlı adam anlatmaya başlar:

"Dibi görünmeyen suya girme!"

"Üzerine elzam olmayan şeyleri sorma!"

"Aileni bir günden fazla anası evine yollama!"

Ağası ile helallaşarak köyüne gitmek üzere yola revan olur. Bir çay kenarına varınca karşıdan karşıya geçmek isterken ağasının dediklerini hatırlar:

"Dibi görünmeyen suya girme."

O sırada bir atlı adam yanından geçerek atını çaya doğru sürer. Çok hızlı akan çay adamı alır, götürür. At üzerinde bir heybe ile kenara çıkar. Adam sahibi ölen atın yanına varıp heybeye bakınca ne görsün? Heybe altın dolu.

Ata biner yoluna devam eder. Bir akşam üstü yolu bir köye uğrar. Köyün kenarında bir evde bir köpekle bir kadının bağlı olduğunu görünce hemen ağasının dediklerini hazırlar.

"Üzerine elzam olmayan şeyleri sorma!"

Ev sahibine selam verip giderken, ev sahibi çağırır.

"Uzaktan gelmişsiniz, yorgunsunuzdur. Bu gece misafirim olun."

Yorulmuş olan adam kabul ederek köylünün misafiri olur. Akşam yemeğinden sonra kahve içerken ev sahibi, "Arkadaş sen karımın neden bağlı olduğunu sormadın ama ben sana anlatayım da öğren" diyerek anlatmaya başlar.

"Şu mezarlar bu olayın sebebini soranların mezarları. Sen de sorsaydın senin sonun da aynı olacaktı. Fakat sormadığın için seni affettim. Ayağın göl başın pınar..."

Bir gün evimi eşkiyalar bastı. Beni bağlayarak yediler, içtiler. Karımla oynaştılar. Onlar sızıp uyuyunca karıma "Beni kurtar" dedim kurtarmadı. Kapımdaki köpek ur-

ganı kemire kemire kopardı. Ben kurtularak adamları öldürdüm. Karımı da ibret olsun diye köpeğin yanına bağladım."

Hizmetkâr oradan da ayrılarak köyüne döner. Artık zengin olunca başka bir köyün ağasının kızıyla evlenir.

Aradan üç yıl geçer, bir de çocukları olur. Karısı ailesini çok özlediğini söyleyerek köyüne gitmek ister. Adamın aklına ağasının dedikleri gelir.

"Karını bir günden fazla anası evine yollama!"

Karısının yanına hizmetkârlarını da katarak baba evine gönderir. Giderken de "Bir gün sonra döneceksiniz. Bir günlüğüne izin veriyorum." diye sıkı sıkı tenbih eder.

Kadın babası evinde bir gün kaldıktan sonra dönmeye hazırlanırken babası "Kızım ben komşu köye düğüne gidiyorum. O kocansa ben de babanım. Bir gün de ben izin veriyorum. Yarın seni kocana ben götürürüm. Bu gün annenin yanında kal" deyince kadın annesinin yanında kalır.

Bir gün sonra karısının gelmediğini gören adam, kılık değiştirerek karısının köyüne gider. Kayınbabasının kapısını çalar. Kapıyı açan kaynanası onu tanıyamaz.

"Teyzeciğim köy odasında kalıyordum. Yalnız yatmaktan korktum. Ne olur, beni misafir alın."

Kadın olmaz dedi ise de bir kese altın vererek misafir olur. Yatakları yapıp yatarlar. Fakat misafir uyuyamaz.

"Yavrum niye uyumadın. Yatak mı rahat değil?"

"Hayır teyzeciğim, yatak rahat, fakat ben yalnız yatmaktan korkarım. Biriniz benimle yatarsanız bir kese altın daha veririm."

Kadın parayı görünce dayanamaz.

"Kızım evin içinde olanı kimse görmez. Misafir ile sen yat. Zaten çocuğun beşiği de orada" diyerek kızını kandırır.

Adam gece yarısı yanında yatan karısının uyuduğunu görünce çocuğunu alarak köyüne döner. Sabah çocuğu beşiğinde bulamayan anne, kız korkularından ne yapacaklarını şaşırırlar. Adam düğünden gelince çocuğun öldüğünü söyleyerek yeni bir mezarı gösterirler.

"Ne yapalım Allah'ın emri böyleymiş" diyen adam kızını alarak damadının köyüne gelir.

"Oğlum karını getirdim. Çocuğun da Allah'ın emri oldu." diyince adam çocuğunu öbür odadan getirir.

Ağasının sözünü onlara anlatarak karısına "Bu sana bir ders olsun." diyerek affeder.

Yerler içerler, murada geçerler...

Elife Karaca

59. HIÇ

Bir varmış, bir yokmuş... Var varanın, sür sürenin, destursuz bağa girenin, hali budur Keloğlan'ın...

Zamanın birinde bir Keloğlan'la annesi yaşarmış. Keloğlan biraz haylaz ve şakacı bir çocukmuş.

Annesi bir gün der ki:

"A benim kel oğlum, keleş oğlum, yediği beleş oğlum, bana bir kilo hiç getir" der.

Keloğlan annesinin dediğini unutmamak için yolda hiç hiç, hiç... diye tekrarlayarak giderken, dere kenarında bir balıkçıya rastlar. Balık tutamadığı için zaten canı sıkılan adam Keloğlan'ın "hiç, hiç..." sözüne kızar. Ensesine bir tokat patlatır.

"Amca benim suçum ne, sana ne yaptım?"

"Balık tutan adama "hiç" denmez."

"Ya, ne diyeyim, amca."

"Biri çıktı bir daha çıksın" diyeceksin.

Keloğlan "Biri çıktı, bir daha çıksın" diyerek giderken cenaze çıkan bir eve varınca, aynı sözü tekrarlarken cenazeyi götürenlerden biri Keloğlan'ın ensesine bir tokat vurur.

"Ayıp değil mi, senin yaptığın? Cenaze çıkan yerde böyle mi denir?"

"Ya ne diyeyim amca?"

"Allah rahmet eylesin" diyeceksin.

Keloğlan "Allah rahmet eylesin" sözünü tekrar ederek giderken bir köpek ölüsünün yanından geçerken yoldan geçen

bir başka adam Keloğlan'a yaklaşarak ensesine bir tokat da o vurur.

"Amca nedir benim suçum, her gelen beni tokatlıyor?"

"Köpek ölüsüne 'Allah rahmet eylesin' denir mi?"

"Ya ne diyeyim amca?"

"Oh ne pis kokuyor" diyeceksin.

"Peki amca!"

Keloğlan bu sözü tekrarlayarak yoluna devam eder. Fırının yanına gelince, orada börek almakta olan kadınlar Keloğlan'ı duyunca almaktan vazgeçerler. Fırıncı dışarı çıkarak Keloğlan'ın ensesine bir tokat da o indirir.

"Ya ne diyeyim, amca."

"Oh ne güzel, oh ne güzel" diyeceksin.

"Peki amca!"

Keloğlan bu sözü tekrarlayarak giderken kavga eden iki adama rastlar. Bunlar da Keloğlan'a "Devam edin, devam edin" diyeceksin derler.

Biraz ileride bir ayakkabıcı dükkanının önünden aynı sözleri tekrarlayarak geçerken, içerde deri sündürmekte olan ayakkabıcı deriyi sündüre sündüre koparır. Öfkelye: Keloğlan'ın ensesine bir tokat da o yapıştırır.

"Ya ne diyecektim amca?"

"Çek de uzasın diyeceksin."

"Peki amca!"

Başka bir dükkanın önünde çırağının kulağını çekmekte olan bir ustanın yanında aynı sözleri tekrarlayınca, usta çırağın kulağını koparır. Keloğlan bir tokat da ustadan yer.

"Ya ne demeliydim, usta?"

"Hiiiç!"

Keloğlan bu sözü duyunca annesinin kendisine hiç ısmarladığını hatırlar.

"Peki usta ver bir kilo hiç" der.

Fadime Erenoğlu

60. KELOGLAN İLE CAMBAZLAR

Bir varmış, bir yokmuş... Tanrının günü darıdan çokmuş...

Keloğlan, bir gün eşeğini kasaba pazarına satmaya götürüyormuş. Yolda giderken bulduğu bir altını eşeğe yutturur. Pazara varınca herkes eşeğine üç istiyorsa o, onbeş istiyormuş. Etrafını saran müşteriler sorarlar:

"Herkesin eşeği üç ederken, seninki nasıl oluyor da onbeş ediyor?"

Keloğlan'ın cevabı herkesi şaşırtır:

"Benim eşeğim başka eşektir. Her gün bir altın veriyor."

"Nasıl olur, hiç eşek altın verir mi?"

"Bekleyin de görün."

Biraz sonra eşek pisleyince, pisliğin içinden bir altın çıkınca herkes hayretler içinde kalır.

O yörede herkesi dolandıran Üç Cambaz Kardeşler varmış. Olanları onlar da bir kenardan seyrederlermiş. Keloğlan'ın amacı da zaten onlara bir Alicengiz oyunu oynamakmış. Eşeğe altın yutturması falan hep bunlara oyun oynamak içinmiş.

Üç Cambaz Kardeşler Keloğlan'a gelerek:

"Keloğlan senin eşek yüz altın eder. Al altınları ver eşeği" derler.

Keloğlan, biraz nazlanarak eşeği yüz altına satar. Alan memnun, satan memnun. Helallaşıp ayrılırlar. Yolcu yoluna, evli evine gider. Keloğlan ayrılırken:

"Bu eşek cinştir. Günde bir kazan arpayla, bir kazan su verin. Bunları yedirdikten sonra gidip altını alın diye tembihte bulunur.

Üç Cambaz Kardeşler eve varınca eşeği ahıra bağlayıp önüne bir kazan arpa ile bir kazan su koyarlar. Eşek yer arpayı, içer suyu... Sabaha varmadan nalları diker. Sabahleyin altını almak için ahıra gelen Üç Cambaz Kardeşler, eşeğin ölüsü ile karşılaşınca aldatıldıklarını anlarlar.

Üç Cambaz Kardeşler'i aldatmak kimin haddine. Düşerler Keloğlan'ın peşine. Keloğlan'ı tarlada çift sürerken yakalarlar.

"Sen bizi aldattın" diye yakasına yapışırlar.

Keloğlan başına gelecekleri bildiği için hazırlıklıymış. Sabahleyin evden çıkarken karısına "Akşama misafirlerim var. İyi bir sofra hazırla" diye sıkı sıkı tenbih etmiş. Birbirine çok benzeyen iki tavşandan birini yanına almış.

Üç Cambaz Kardeşler, yakasına yapışınca "Durun, ağalar! Bir yanlışlık olmuştur. Akşama yer içer konuşuruz. Ondan sonra ne yapacaksınız yapın. İsterseniz derimi yüzün." der. Sonra tavşanın kulağına eğilip.

"Haydi oğlum, git ablana söyle akşama misafirlerim var. Güzel bir sofra hazırlasın" diye tavşanı bırakır.

Akşam eve gelince tavşanı evin ortasında gezinirken gören Üç Cambaz Kardeşler çok şaşırırlar. Tavşanı satın almaya karar verirler.

"Keloğlan, biz eşekten bir şey öğrenemedik. Tavşanı bize sat, seninle ödeşelim."

Keloğlan biraz nazlandıktan sonra tavşanı yüz altına satar. Adamlar "Haydi bizim eve git. Ablan akşama yemek yapsın, biz arkadan geliriz" diyerek tavşanı bırakırlar.

Tavşan ne evi biliyor, ne de yolu. Nasıl gitsin? Üç Cambaz Kardeşler, akşam eve varınca ne yemeği hazır bulurlar ne de tavşanı. Yine aldatıldıklarını anlayarak, geri dönüp Keloğlan'ın boğazına sarılırlar.

"Ya paramız ya canın!"

Keloğlan, "Başıma ne geldi ise hep anamın yüzünden geldi. Tavşana yanlış yem vermiş. O da yolunu şaşırmış" diyerek yalandan annesini dövmeye başlar. Annesi de yalandan ölmüş gibi yatar. O zaman Keloğlan adamlara çıkışır:

"Gördünüz mü? sizin yüzünüzden annem öldü. Sizi konağa bildireyim de görün" diye korkutur. Adamlar tam kaçarlarken cebinden çıkardığı bir düdüğü öttürünce annesi dirilmeye başlar. Adamlar hayretler içinde kalırlar.

"Keloğlan, bu işi nasıl yaptın. Hiç ölen dirilir mi?"

"Bu düdük başka düdüktür. Cana can, mala mal katar."

Adamlar yine her şeyden vazgeçip düdüğü satın alırlar. Eve varınca hemen karılarını öldürerek tekrar diriltmek için düdüğü öttürürler. Fakat bütün çabaları boşa gider. "Giden gelse dedem gelirdi."

Karılarından da olan Üç Cambaz Kardeşler kılıç kalkan kuşanıp kara, yağmura aldırmadan yürürler. Keloğlan'ın kapısına dayanırlar.

"Buyurun Ağalar! Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Bu ne hal?"

"Bu defa hoş da gelmedik. Boş da gelmedik. Seni Azrail bile elimizden alamaz."

"Ağalar, sakin olun hele ocak başına geçin. Çok da ıslanmışsınız. Elbiselerinizi kurutun. Ondan sonra konuşuruz."

Adamlar elbiselerini çıkarıp ocak başına geçerler. Keloğlan da son hamlesini yapar.

"Ağalar siz kurunurken ben size süt ısıtıp getireyim. Yalnız ocağın yanındaki küpleri açmayın. Bütün altınlarım oradadır. Ben hemen gelirim." diyerek oradan ayrılır.

Üç Cambaz Kardeşler bütün paralarına kavuşacaklarına çok sevinerek hemen küplerin kapaklarını açarlar. Bu defa aldatıldıklarını bile düşünecek zaman bulamazlar. Küplerdeki arılar çıplak vücutlarına yapışırlar. Neye uğradıklarını anlayamadan kendilerini sokakta bulurlar. Arkalarına bile bakmadan oradan uzaklaşırlar.

Bu olaydan sonra Keloğlan'la baş edemeyeceklerini anlayarak her şeyden vazgeçerler. Helal yoldan kazanmaya karar verirler.

Aygen-Bozok-Genç

61. KELOĞLAN İLE KÖYLÜLER

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Cinniler cirit oynarken eski hamam içinde... Kediler berber, tilkiler tellal, horoz imam iken... Köylerden bir köyde saçsız başsız bir oğlan yaşarmış. Başında saç olmadığı için "Keloğlan" derlermiş.

Babası küçük yaşta ölünce annesi besleyip büyütmüş. "Kel oğlum keleş oğlum" diye elini sıcak sudan soğuk suya sokturmamış. Keloğlan da haylaz birisi olup çıkmış.

Keloğlan'ın annesinden başka bir öküzü ile bir de eşeği varmış. Çifte gidince köylünün tarlalarının altını üstüne getirirmiş. Halk canından bezmiş.

Arkadaşları bir gün Keloğlan'a derler ki:

"Bundan sonra, her hafta yiyip, içip eğlenelim. Masrafları da sıra ile birimiz çekelim. Yalnız bugün sıra sende."

Gezmeyi eğlenmeyi çok seven Keloğlan arkadaşlarının teklifini kabul ederek öküzü keser. Arkadaşlarına güzel bir ziyafet çeker.

Ertesi hafta arkadaşlarında bir hazırlık görmeyince sorar:

"Bu hafta sıra kimde?"

"Keloğlan, sıra falan yok. Senin o koca öküzünden bıkıp usanmıştık. Ondan kurtulmak için öküzü sana kestirdik."

Keloğlan arkadaşlarının madik atmalarını hazmedemez. Bunlara bir oyun yapmak için kel kafasını kaşıya kaşıya

eve varır. Öküzün derisini eşeğe yükleyerek pazarın yolunu tutar. Mahalle aralarında "çarıklık var, çarıklık var" diye dolaşırken bir kadın sorar:

"Keloğlan! Çarıklık kaç para?"

"Darı ile veriyorum bacım."

Kadın darı getirmek için içeri girince Keloğlan da arkasından girer. Kadın bir şinik darı getirerek Keloğlan'ın heybesine boşaltır. Bir kısmı da yere dökülür. Keloğlan dökülenleri toplarken haline acıyan kadın bir şinik daha verir.

"Keloğlan, git artık. Şimdi kocam gelirse yanlış anlar, beni evden kovar."

Keloğlan dinlemez. "Darılarımı toplamadan bir yere gitmem" der.

Kadın, korkusundan heybenin gözlerini darı ile doldurur. Fakat Keloğlan yine gitmez. Sonunda altınlarını ve incilerini de vererek Keloğlan'ı evden çıkarır.

Keloğlan eşeğini de yedeğine alarak köyün yolunu tutar. Gece olunca fincan yüklü bir kervanla karşılaşır. Hemen ceketini pantolonunu çıkarıp yolun ortasına bir korkuluk yapar. Katırlar bunu görünce ürkerler. Adamlardan biri eline aldığı bir taşı fırlatınca korkuluk yere devrilir. O zaman Keloğlan ortaya çıkar.

"Adamı öldürdünüz. Sizi hükümete bildireceğim."

Aman Keloğlan, Biz ettik sen etme. Bizi şikayet etme de ne istersen verelim" diye yalvarırlar.

"Eğer katırları ve üzerindekileri bana verirseniz sizi şikayet etmekten vaz geçerim."

Adamlar vermek istemezler. Fakat Keloğlan tehditlerine devam edince çaresiz kabul ederler.

Keloğlan katırları eşeğin arkasına bağlayarak köye döner. Köy halkı Keloğlan'ı kervanla görünce şaşırıp kalırlar.

"Nereden buldun bunları. Bu mal, bu zenginlik nedir" diye sorulunca Keloğlan başlar anlatmaya:

"Sizin kestirdiğiniz öküzün derisini çarık yaparak sattım. Kazandığım parayla da bunları satın aldım."

Keloğlan'ın sözlerini duyanlar hemen öküzlerini keserek çarık yaparlar, pazara satmaya götürürler. Fakat bir tek çarık bile satamazlar. O zaman aldatıldıklarını anlarlar. Öfke ile Keloğlan'ın kapısına gelerek evi cılk yumurta yağmuruna tutarlar. Keloğlan sabaha kadar uyumayıp bu yumurtaları toplar, iki küpe doldurur, ağızlarını da bal mumu ile kapatır.

Sabah olunca küpleri eşeğine sararak pazara satmaya götürür. Yolda rastladığı ilk hana girerek yükünü indirir. Hancıya seslenir:

"Bu küplerde bal var. Bunlar sana emanet. Ben şöyle bir çarşıyı pazarı dolaşıp geleceğim. Bir şey olursa sana ödettiririm."

Keloğlan gidince hancı küpleri evine göndererek yerlerine toprak dolu iki küp bırakır. Pazardan dönen Keloğlan küplerin değiştirildiğini görünce:

"Küplerim değişmiş. Seni hükümete şikayet edeceğim." diye hancıya çıkışır.

Hükümetten korkan hancı yalvarır.

"Aman Keloğlan han hamam senin olsun. Beni şikayet etme yeter."

Keloğlan handaki yükte hafif pahada ağır ne varsa alıp köyüne döner.

Köylüler yine. "Bu kadar zenginliği nereden buldun" diye sorarlar.

Keloğlan gayet sakin, kıs kıs gülerek anlatır.

"Evime attığınız yumurtaları topladım. Pazarda sattım. Şehirde uyuz hastalığı varmış. Cılk yumurta da o hastalığa iyi gelirmiş. Yumurtalarınıza çok para verdiler. Bu halıyı ziliyi o paralarla aldım."

Buna da inanan köylüler bütün yumurtalarını güneşte iyice kokutarak pazara satmaya götürürler. Fakat hiç satamadıkları gibi "şehri kokuttunuz" diye şehirden kovulurlar. "Artık bunun yaptığı yetti" diye Keloğlan'ı öldürmeye karar verirler.

Keloğlan, zengin olunca avcılığa merak sarmış. Köylüler peşine düşer. Tenha bir köşede sıkıştırıp bir çuvala koyarlar. Ağzını da bağlayıp bir bataklığa bırakırlar.

Keloğlan nasıl kurtulacağını kara kara düşünürken yanından koyunları ile geçmekte olduğunu fark ederek "Alırım almam" diye söylenmeye başlar. Bunu gören çoban çuvalı kenara çekerek açar:

"Arkadaş sen "Alırım, almam" diye ne söylenip duruyorsun?"

"Arkadaş, hiç sorma! Köyün ağası kızını bana vermek istiyor. Ben de almam deyince beni bu çuvala koyup buraya attılar. "Alırım deyinceye kadar burada kalacaksın" dedi-

ler. Gel bu çuvalın içine sen gir. Ağanın kızını alır zengin olursun."

Çoban bu yalanlara inanarak çuvalın içine girer. Keloglanda ağzını kapatıp bataklığa atar. Koyunları alarak köyüne döner.

Keloğlan'ı oraya bırakan kişiler, bir süre sonra geri gelip "Ne yapıyor" diye bakarlar. Bağırmalara çağırmalara aldırmadan gölün derin bir yerine atarlar. Atlarına atlayıp Keloğlan'dan önce köye dönerler. Akşam üzeri Keloğlan'ın bir sürü koyunla döndüğünü görünce çok şaşırırlar.

"Ne o Keloğlan! Sen ölmedin mi?" diye sorunca Keloğlan başlar anlatmaya:

"Hiç sormayın ağalar! Beni göle attıktan sonra yüze yüze dibe indim. Orada büyük bir koyun ağılı buldum. İşte bu gördüğünüz koyunları oradan çıkardım. Binlercesi de orada kaldı. Geri kalanları yarın gidip çıkaracağım."

Köylüler bunu duyunca hemen gidip göle dalarlar. Bataklığa saplanıp çırpınmaya başlarlar. En sona kalan bir nine, "Dalan çıkmıyor, giden gelmiyor" diyerek torununun beline bir ip bağlayıp göle atar. Çocuk suya girince gurk gurk diye sesler çıkarır. Nene de "Kırk tane yeter mi?" dediğini sanarak "Kırk tane yetmez, yüz olsun" diye bağırır. Biraz sonra ses kesilince torununu çekip çıkarır. Üzerine kapanıp ağlar.

Tüm köy halkı göle dalınca Keloğlan bunlara acır. Köyün sığırlarını göle salar. Herkes bir sığırın kuyruğuna yapışarak kenara çıkar. Yine Keloğlan'ın kendilerini aldattığını anlarlar.

"Biz bununla başa çıkamayız" diyerek Keloğlan'la uğraşmaktan vaz geçerler. Keloğlan da köylülerini daha fazla aldatmaktan vaz geçer. Anası helal süt emmiş bir kız bularak Keloğlan'ı everir. "Her şeye burnunu sokma" diye de nasihatte bulunur.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine...

Aygen-Bozok-Genç

62. KELOĞLAN İLE KÖSE

Bir adamın iki oğlu varmış. Oğullarına, "Size nasihatim olsun, ben ölürsem 'tüyü sarı, gözü gök' adamın yanında çalışmayın" diye nasihat eder.

Günü yetmiş adam ölür. Oğulları anneleri ile birlikte yetim kalırlar. Adam fakir olduğu için çocuklara da bir şey kalmamış.

Büyük oğlan, "Kardeşim sen annene bak, ben çalışmaya gidiyorum. Kazandığım para ile geçinir gideriz" diyerek çantasını hazırlar gurbetin yolunu tutar. Keloğlan da annesi ile kalır.

Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş. Sonunda bir kasabaya varmış, Karşısına tüyü sarı gözü gök bir adam çıkar. "Nereye gidiyorsun?"

"Çalışmaya gidiyorum."

"Benimle çalış."

"Olmaz."

"Niçin olmaz?"

"Babamın nasihati var. Gözü gök, tüyü sarı adamla çalışmam."

Oğlan kasabanın ortasına varır. Yine aynı adam:

"Gel sana iş vereyim. Benimle çalış."

"Olmaz, babamın nasihati var."

Oğlan kasabanın sonuna varınca yine aynı adam karşısına çıkar. "Gel benimle çalış."

Aç susuz kalan oğlan çaresiz kabul eder. Eve gelip yiyip içtikten sonra adam, bir şartı olduğunu söyler. O da

kim kızarsa kafasının derisi yüzülecektir.

"Çifte gideceksin benim tazının atladığı yer kadar süreceksin. Oduna gideceksin katırları boş getirmeyeceksin. Bunları yapamazsan derini yüzerim."

Ertesi gün oğlan çifte gider. Tazı bir atlar iki dönüm uzağa düşer. Akşama kadar ancak bir dönüm sürebilen oğlan köye döner.

"Ne yaptın oğlum?"

"Tazı iki dönümlük yer atladı. Öküzler çok dingin, ancak bir dönüm yer sürebildim. Akşam olunca da döndüm geldim."

"Oğlum suçun bir oldu."

Bir gün sonra beş katırla oduna giden çocuk iki katır yükü odunla döner gelir.

"Ne yaptın oğlum?"

"Akşama kadar çalıştım. Ekmek bile yemedim. Ancak bu kadar kesebildim."

"Gel bakalım sen cezayı hak ettin." Ağa çocuğun kafa derisini yüzer. Köye perişan bir vaziyette dönen oğlan başından geçenleri tek tek anlatır. Küçük kardeşi, "Ah kardeşim sende iş yokmuş. O adamı sen bana tarif et. Ben onun dersini vereyim." der.

Keloğlan çantasını hazırlar yola çıkar. O kasabaya varınca aynı adam karşısına çıkar. Tüyü sarı gözü gök, çirkin bir adam...

"Nereye gidiyorsun Keloğlan?"

"Çalışmaya."

"Benimle çalışır mısın?"

"Çalışırım."

Akşam olunca eve gelir, yer içerler. Sonra adam söze başlar.

"Keloğlan benim bir mukavelem var. Onu kabul edersen öyle çalışırsın, yoksa seni çalıştırmam."

"Nedir o mukavelenin şartları?"

"Verdiğim işleri yapmazsan, bana kızarsan kafa derini yüzerim."

"Peki Ağa. Yalnız sen de kızmayacaksın."

"Kabul, ben kızarsam sen de benim derimi yüzersin."

Adam Keloğlan'ı yeneceğinden emin olduğu için bu şartı hemen kabul eder.

Ertesi gün Keloğlan çifte gider. Tazı atlar, iki dönüm ileri düşer. Keloğlan akşama kadar bir dönüm yer sürer. Akşam olup gün inince tazıyı yakalayıp keser. "Bunlar çok dingin bir işe yaramazlar" diyerek öküzleri de keser. Eli boş eve döner.

"Ne yaptın Keloğlan, hani öküzler?"

"Tazı atlayınca ayağı kırıldı, kestim. Öküzler bir dönüm yer sürünce yürüyemez oldular. onları da kestim. Darılmadın değil mi?"

"Yok, oğlum kızar mıyım? İyi yapmışsın."

Sonraki gün oduna giden Keloğlan dağa doğru çıkarken "Bunların ön ayakları uzun geliyor" diyerek katırların ön ayaklarını kısaltır, Katırlar yürüyemeyince yatırır onları da keser. Eli boş eve döner.

"Ne yaptın Keloğlan, katırlar nerede?"

"Yokuş yukarı çıkamadılar. Ben de onları kestim. Bana darılmadın değil mi?"

"Yok oğlum darılır mıyım? İyi yapmışsın."

Adam anlar ki bu Keloğlan kendisine bir zarar verecek karısına der ki:

"Hanım bu çocuk bizi de kesecek. Sen bir sandık ekmek yap. Biz buradan kaçalım."

Keloğlan da bunları dinliyormuş. Kadın erkenden kalkar, ekmekleri yapar. Sandığa yerleştirir. Keloğlan sandığı boşaltır içine girer. Üzerine de biraz ekmek koyar.

Yolda giderken Keloğlan sıkışır Adamın sırtına işer.

"Hanım, ekmeğin yağları sıcaktan eridi, üstüme aktı." der.

Biraz daha yol gittikten sonra bir köye varırlar. Ekmek kokusu alan köpekler etraflarını sarınca "Keloğlan olsaydı bu köpekleri öldürürdü." der adam. Keloğlan kafasını kaldırır, "Ağa ben buradayım" diyerek aşağı iner, köpekleri öldürür.

"Ağa, sizinle geldim diye bana kızdın mı?"

"Yok oğlum kızmadım. İyi yapmışsın, canımızı kurtardın." Adam böyle demiş ama sinirinden de dudaklarını ısırırmış. Hep beraber giderlerken akşama doğru bir deniz kenarına gelirler.

"Bu geceyi burada geçirelim" der Ağa. Karısına da gizlice tenbih eder, "Keloğlan'ın yatağını denizden yana ser. Gece denize yuvarlar kurtuluruz" der.

Neyse uzatmayalım. Yerler, içerler, yatarlar. Keloğlan uyur mu? Başına gelecekleri biliyor. Gece yarısı

adamla karısının arasına girip yatar. Kaktıra kaktıra kadını denize yuvarlar.

Adam uyanınca bakar ki yanında yatan Keloğlan.

"Ulan Keloğlan karım nerede?"

"Yalnız yatınca üşüdüm. Aranıza girdim. Üçümüz yatağa sığmayınca hanımı denize attım. Yoksa darıldın mı Ağa?"

"Darılma değil yırtıldım bile."

"Eee Ağa sen cezayı hak ettin." Keloğlan adamın kafa derisini yüzer köyüne döner.

Annesi ve kardeşine olanları anlatır. Bir daha babalarının nasihatinden dışarı çıkmayacaklarına yemin ederler. Kendi hallerinde yaşayıp giderler.

Ahmet Gümüş

63. ESE İLE KÖSE

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Develer tellal iken, pireler berber iken... Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken...

Ülkenin birinde Köse diye bir değirmenci yaşarmış. Adı gibi kendisi de kösenin biriymiş. Yalan desen bunda, hile desen bunda. On parmağında on marifet varmış. Önüne gelene sakalındaki teller kadar yalan söylermiş. Bin dereden su getirir, sulu dereden susuz gönderirmiş. Değirmenine bugday öğütmeye gelenlere 'Yel üfürdü, su götürdü, kuşlar yedi, bitirdi' gibi bin bir çeşit yalan uydurur, allem eder, kallem eder, ellerinden buğdaylarını alırmış. Dolu giden boş, tok giden aç dönermiş evine. Bir giden bir daha yanından bile geçmezmiş.

O yörede yaşayan yoksul bir köylü ile üç oğlu varmış. Adam yaşlanınca pazara, değirmene gidemez olmuş. Oğullarını göndermeye başlamış. Daha önceki yıllarda büyük oğulları Köse'nin elinden kurtulamamışlar. Değirmene gitme sırası küçük oğlana gelmiş. Onun adı da Ese imiş.

Oğlan değirmene giderken babası sıkı sıkı tenbih eder. "Aman Köse'nin değirmenine uğrayayım deme. Ağabeylerin gibi soyulmuş soğana dönersin."

Ese buğday çuvallarını arabaya atarak düşer yola. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Önüne gelen ilk değirmene girmiş. Değirmenciyi görünce, onun Köse olduğunu anlar. Şuna bir oyun yapayım da Hanya'yı Konya'yı anlasın, demiş, kendi kendine. "El mi yaman bey mi yaman

görsün." Buğdayları un ettikten sonra, gömbe yaparak Köse'yi ve orada bulunanları çağırır.

"Arkadaşlar! Şimdi birer masal anlatacağız. En güzel ve inandırıcı masalı kim anlatırsa diğerlerinin unlarını da alsın gitsin." der.

Köse bu işe dünden razı. Üstelik kendi ayağı ile gelmiş bu fırsat kaçırılır mı hiç! Hemen kabul eder. Diğerlerinden ses çıkmayınca Köse başlar anlatmaya.

"Şu tarlayı görüyor musunuz?" diye değirmenin yanındaki tarlayı göstermiş.

"Geçen yıl o tarlaya bostan ektim. İçinde bir kabak büyüdü. Bir delik açıp içini boşalttım. Bir tarafına ahır, bir tarafına samanlık, ortasına da iki göz ev yaptım. Bir kış kışladım. Gömbe de unlar da benim." diyerek ayağa fırlar.

Sonra Ese almış sözü.

"Biz üç kardeşiz. Büyük ağayebim bir gün dağda sürüyü kaybetmiş. Gelip bize haber verdi. Üç kardeş dağı taşı aradık, koyunları bulamadık. Babama haber verdik. Babam "Al horoza gem takın, eğer vurun. Ben gideyim. Sürüyü bulup geleyim" dedi.

Babam hazırladığımız horoza binerek sürüyü bulup geldi. Horozun eğerini indirince baktık ki sırtı yara olmuş. Hemen yaraya kireç ektik. Orası gübrelendi. Sürdük arpa ektik. Minare boyu arpa bitti. Biçerken bir delik gördük. Kazdık içinden bir tilki çıktı. Tilkinin karnını yardık. İçinden bir kağıt çıktı. Kağıdı hocaya okuttuk.

"Köseye söyleyin, yalan dolanla iş, haramla aş olmaz. Herkesin hakkını geri versin. Gömbe de beraber yensin" diyerek sözlerini bitirir.

Orada bulunanlar Ese'nin masalını beğenip alkışlarlar. Köse kızgınlığından küplere binmiş, kendi kendine homurdanmış. Yenilgiyi içine sindirememiş.

"Aferin sana delikanlı! Hem akıllı hem de bilgili bir çocuksun. Hoşuma gittin doğrusu. Bana hizmetkâr olursan sana çok para veririm. Hem sanat öğrenirsin, hem de zengin olursun." der.

Aklınca Ese'ye bir dolap çevirecekmiş. Böylece bu yenilginin acısını çıkaracakmış. Ese de onun bir numara çevireceğini anlamış.

"Olur ama ağzını açıp laf etmeyeceksin. Konuşanın ağzı dikilecek. Kim kime kızarsa derisi yüzülecek. Bu şartlarımı kabul edersen emrine hazırım." der.

"Tamam" der, Köse. Şu komşular da şahidimiz olsun."

"Haydi şimdi öküzleri koş, çifte git. Tazı nereye çökerse orayı sür."

Ese arabayı koşar. Sabanı da arabaya atarak düşer yola. Bayır bir yere gelip tazı çökünce orayı sürmeye başlar. Öküzün biri yüksekte kaldığından iyi sürülmüyormuş. Yüksekte kalan öküzün ayaklarını keser. Bu kez de öbür öküz yüksekte kalır. Onun da ayaklarını keser. Her şeyi orada bırakıp değirmene döner.

"Ne yaptın Ese?"

"Böyle böyle oldu. Öküzleri kestim."

Köse çok kızar, fakat anlaşmadan dolayı bir şey diyemez.

Ese, ertesi gün koyunları otlatmaya götürür. Ot bulup otlatmış, yayla bulup yaylatmış, kaval çalıp dinletmiş. Derken öğle sıcağı bastırınca koyunları bir elma ağacının altına yatırır. Kendisi de ağaca çıkarak karnını doyurur. "Biraz da Köse'ye götürürüm" diyerek ağacı silkeler. O ininceye dek koyunlar elmaları yer. Bıçağını çekerek koyunları keser. Kara koçun kulağında bir elma kaldığı için o kurtulur. Kara koçla birlikte değirmene döner. Köse'ye olanları anlatır. Köse kızgınlığından deliye döner. Bir şeyler söyleyecek olduysa da anlaşmayı hatırlayarak susar. Söylense işler iyice sarpa saracak. Aşağı tükürse sakal, yukarı tükürse bıyık!

Birkaç gün sonra Ese atları yemlemek üzere ahıra inince atlar kişnemeye çifte atmaya başlamışlar. "Ben size gösteririm" diyerek atları da keser. Köse kızgınlığından "yandım anam türküsü" çağırır.

"Bunun kırdığı ceviz kırkı geçti. Ne yapsam da kurtulsam bu püsküllü beladan" diye düşüncelere dalar. "El mi yaman, bey mi yaman" öğrenmiş ama iş işten geçmiş.

Bir gün karısına dert yanar.

"Başa gelmedik iş, ayağa değmedik taş olmazmış. Lâkin öyle bir belaya çattık ki, canıma tak etti. Dertsiz başımızı derde soktuk. Kaynayan aşımızı soğuttuk. El elden, akıl akıldan üstündür. Sen bu işe ne diyorsun? Birazcık akıl ver."

"A herif! Köse sakalına tükürdüğüm herif! Ben ne bilirim. Aklını peynir ekmekle mi yedin? Önce ne sordun, ne de söyledin. Azıcık aklım var, onu da sana mı vereyim? Kendin ettin, kendin buldun, ne halin varsa gör."

Köse karısının bu sözlerine çok içerler. Saplı tokmakla kafasına vurarak öldürür. Bu arada Ese bütün olanları görmüş. Ağasına çıkışır:

"Seni konağa bildireceğim."

"Aman Ese yapma, ne istersen vereyim!"

"Seni bu beladan kurtarırım. Ama tüm malını mülkünü bana bağışlayıp bu diyardan gideceksin."

Köse çaresiz kabul eder. Kadını bir eşeğin üzerine bağlayıp bir bostan tarlasına sürerler. Uzaktan seyretmeye başlarlar.

Bostancı "Hey kadın! Çek şu eşeğini" dediyse de duyuramaz. Elindeki sopayı kadına doğru fırlatır. Kadın da yere düşer. Tam bu sırada Ese ile Köse ortaya çıkar.

"Yetişin komşular, bostancı kadını öldürdü!"

Adam şaşkınlıktan ne yapacağını bilemez. Ese ile Köse adamın ellerini bağlayıp kasabanın yolunu tutarlar.

Köse, "Tamam der, malım mülküm senin. Ben ettim sen etme, Mal maşat, tarla tokat ne varsa hepsi senin" diyerek onlardan ayrılır. Başka diyarlara giderek izini kaybettirmek ister.

Köse ayrılıp gittikten sonra Ese zavallı adamı serbest bırakarak köyüne döner. Olup bitenleri anlatır. Halk "Bir püsküllü beladan kurtulduk" diye çok sevinir.

"Yerin kulağı var" derler. Köse'nin yaptıkları kulaktan kulağa duyulmuş. Jandarmalar her yakada onu arıyorlarmış. O ise başına geleceklerden habersiz kendine yeni bir yurt arıyormuş.

Gökten üç elma düştü. Biri masalı anlatanın, biri okuyanın, birisi de dinleyenlerin başına...

Aygen-Bozok-Genç

64. ZOR MEHMET AĞA

Zamanın birinde Mehmet Ağa diye birisi varmış. Fakat Allah öd namına bir şey vermemiş. Korkak adamın birisiymiş. İş yok, güç yok, bulunanı yer içer böyle geçinirlermiş.

Bir gün karısı "Şu beş kuruşu al da biraz et getir de yiyelim, açlıktan öleceğiz" der. Parayı alan Mehmet Ağa kasaba gelir.

"O da ne!"

Kasabın elinde kocaman bir bıçak. Korkar içeri giremez. Eve geldiğinde karısı sorar:

"Hani et?"

"Kasap bugün et kesmemiş."

Ertesi gün yine eli boş gelir.

"Ne oldu?"

"Yine kesmemiş."

Kadın kocasının korktuğunu anlar.

"Yarın eve etsiz gelirsen ben karışmam."

Mehmet Ağa üçüncü gün kasaba girer. Fakat bu sefer de et kalmamış. Tezgahta biraz ciğer kalmış. Onun da üzerinde sinekler uçuşuyormuş.

Kasap, bıçağı ciğerin üstüne vurunca kırk tane sinek ölür. O arada ortalıkta gezinen bir fare görünce bıçağı fırlattığı gibi onu da öldürür. Bunun üzerine Mehmet Ağa "Artık buralarda durulmaz." diyerek memleketi terk eder.

Yolda rastladığı bir bıçakcı dükkanından kılıç gibi bir bıçak alarak üzerine şöyle yazdırır.

"Kırk Uçanla Bir Kaçanı Öldüren Zor Mehmet Ağa." Bıçağı beline takar yoluna devam eder. Sulak çayırlık bir yere varınca uykusu gelir. "Şöyle biraz uzanayım" derken, orada uyuyakalır. O arazi de köyün belalılarından kırk kardeşin arazisi imiş.

En küçük kardeş arazide gezerken adamı görerek ağalarına haber verir,

"Ne cesaretle bizim toprağımıza girmiş. Gidip görelim bakalım kimmiş" diyerek atlarına biner kılıçlarını kuşanırlar adamın yakınına varırlar. Fakat fazla da yaklaşmaya cesaret edemezler. Kimse adama yaklaşmaya razı olmayınca en küçük kardeş "Bir zarar verirse bana versin, ağalarım kurtulsun yeter" diyerek adama yaklaşır.

Bıçağın üzerindeki yazıyı okuyunca korku içinde ağalarının yanına döner.

"Aman ağalar bu adam kırk uçanla bir kaçanı öldürmüş. Biz kırk kişiyiz, bir kişi daha olsak, yine hepimizin hakkında gelir, biz bu adama dokunmayalım." der.

Mehmet Ağa da kırk kişiyi görünce korkudan altını doldurmuş.

Sonunda adamı misafir edip kim olduğunu öğrenmeye karar verirler. Küçük kardeşi tekrar gönderirler.

"Ağa, bugün bizim misafirimiz ol, bir acı kahvemizi iç."

"Peki geliyorum. Fakat benim biraz işim var, hepiniz arkanızı dönün, yoksa hepinizin kafasını alırım."

Kardeşler arkalarını dönünce Zor Mehmet Ağa doldurduğu donunu temizleyerek geri giyer.

Eve vardıklarında küçük kardeş ağalarına şöyle der:

"Ağalar, bu adama bacımızı verelim. Biz kırk kişiyiz, bu adam da kırk uçanla bir kaçanı öldüren birisi. Birleşirsek bu dünya bize dar gelir."

Diğer kardeşler de kabul eder ve Zor Mehmet Ağa ile bacılarını evlendirirler.

Aradan on beş gün geçtikten sonra talana gitmeye karar verirler. Küçük kardeşi de Zor Mehmet Ağa'ya gönderirler. Bacıları kocasına haber verince korkudan titremeye başlar. Karısı durumu anlar.

"Sen bu durumu kardeşlerime bildirme, öğrenirlerse seni öldürürler. Sen urbalarını çıkar, ben giyer giderim." diyerek kocasının elbiselerini giyer ağaları ile birlikte gider.

Yolda büyük ağabey kızın parmağında bir sargı görür. Kız da bu durumu fark eder. Akşam eve gelince hemen parmağındaki sargıyı kocasının parmağına dolar. Yemekte büyük ağabey sargıyı eniştesinin parmağında görünce.

"Enişte senden şüpheleniyordum. Korkudan bizimle gelmezsin diye. Fakat şu parmağındaki sargıyı talan esnasında da görmüştüm. Senin boşuna günahını aldık. Sen cesur bir adamsın" der.

Gel zaman git zaman padişahın nöbetçilerine bir dev dadanmış, nöbetçileri bir bir kaçırıp öldürürmüş. Kimse de bu mahlukun hakkından gelemiyormuş.

Padişah da bu kırk kardeşin ününü duyarmış. "Bu devin hakkından gelse gelse bunlar gelir" diyerek habercileri gönderir.

Kardeşler padişahın emrini duyunca hemen hazırlıklarını yapar yola düşerler. Büyük ağa "Enişteniz de bizimle gelsin" deyince Zor Mehmet Ağa "Ben gelmem" der. Karısı hemen içeri çekerek:

"Git de Allah hayrını versin. Orada bir yolunu bulur kaçarsın. Yoksa ağalarım seni öğrenirlerse öldürürler." diyerek kocasını gönderir.

Saraya varınca kardeşler padişahın huzurundan "Biz bu devi öldürürüz" diyerek ayrılırlar.

Zor Mehmet Ağa kaçmanın yollarını ararken devi görür. Korkusundan ne yapacağını şaşırır. Damdan atlarken devin sırtına biner. Düşmemek için kulaklarından tutar başlar bağırmaya:

"Yandım anam, yandım anam!"

Gürültüyü duyan kardeşler devi görerek oklamaya başlarlar. Fakat hiç birisi isabet ettiremez. Dev üzerlerine doğru gelirken küçük kardeşleri bir mızrakla devi yere serer. Zor Mehmet Ağa oğlana çıkışır:

"Niye vurdun. Ben bu devi padişahımıza sağ olarak götürecektim."

Padişahın huzuruna varınca "Padişahım bu devi ben yakaladım, üstüne bindim. Size canlı olarak getirirken bunlar mızrakla öldürdüler" deyince padişah sorar:

"Yavrum sen Osmanlı mısın?"

"Elbette Osmanlıyım."

"Tavlada kırk tane at var. Bunların içinde bir tane harp atı var. Bu atı bilirsen senin Osmanlı olduğuna inanırım."

Zor Mehmet Ağa, eline kırk tane çiğil alarak ahıra girer. Padişah ve adamları da seyretmektedir. Atlara çiğilleri tek tek atmaya başlar. Taşı yiyen hayvan ürktükçe "Bu beni düşürür" diyerek bir başkasına geçer. Sonunda çiğili yiyince ürkmeyen bir at bulur. "Ben buna binersem, bu beni düşürmez." diyerek onu tutar. O at da gerçek harp atıdır. Padişah ve adamları içeri girerler. Zor Mehmet Ağa'yı tebrik ederler. Padişah Zor Mehmet Ağa'yı ihsanlara boğar.

O sırada da Ruslarla harp varmış.

"Oğlum Osmanlı için harbe gider misin?"

"Giderim."

İki kilo zift getirttirerek kendisini atın üstüne iyice bağlar. Amacı kaçarken düşmemektir. Fakat harp atının ne olduğunu nereden bilsin.

Kaçarken at top seslerini, kılıç seslerini duyunca harbin içine doğru koşmaya başlar. Önüne gelen dağı taşı sökerek tozu dumana katarak küffar üstüne doğru yürüyünce, küffar askerleri, "Dağ taş üstümüze geliyor" diyerek kaçmaya başlar. Şansı yine yaver giden Zor Mehmet Ağa düşmanı önüne katarak Osmanlı ordusuna teslim eder.

Sonunda padişaha vezir olur. Mal, mülk, şöhret sahibi olur. Kayınbiradelrerini de yanına alarak padişaha hizmet eder.

Mehmet Avcı

65. YEDİ KIZLAR

Bir varmış, bir yokmuş... Zamanın birinde bir köyde yedi kızlı bir adamla yedi oğlanlı bir adam varmış. Yedi oğullu adam "Benim yedi tane babayiğit oğlum var" diye gururlanırmış. Yedi kızlı adamla da alay edermiş. Köylüler de öbür adamdan korktukları için onun tarafını tutarlarmış.

Bir gün yedi kızlı adam eve çok üzgün gelir. Babasının bu durumunu fark eden küçük kızı babasının karşısına oturur.

"Babacığım, bu gün çok üzüntülüsünüz. Derdini bize anlatırsan belki bir çaresini buluruz."

"Kızım benim derdimin çaresi yok!"

"Babacığım Allah çaresiz dert vermez. Sen bize üzüntünün sebebini söyle, ben bir çaresini bulurum."

Adam kızının ısrarlarına dayanamaz, yedi oğlanlı adamın yaptığı hakaretleri bir bir anlatır.

O zaman kız der ki:

"Babacığım, sen o adama git! Senin büyük oğlanla benim küçük kızı bir işe gönderelim. Görelim bakalım hangisi daha fazla para kazanacak." de gerisine karışma."

Ertesi gün adam kahvede otururken yine yedi oğlanlı adam gelerek alaylı alaylı selam verince beriki dayanamaz:

"Senin yedi oğlun var. Sen onlarla öğünüp duruyorsun. Bu oğlanların bir de marifetini görelim. Senin büyük oğlanla benim küçük kızı bir işe gönderelim. Bakalım hangisi daha çok kazanacak" diye adama çıkışır. Adam da razı olur. Kız ile oğlanı ayrı ayrı yerlere gönderirler.

Kız köyden uzaklaşınca yanına aldığı erkek elbiselerini giyerek erkek kılığında yoluna devam eder. Gide gide yolu bir şehre düşer. Orada yorgun argın üstü başı perişan bir halde sarayın önünden geçerken vezirin dikkatini çeker. Vezir karşısına geçip yüzüne bakar, eli ayağı düzgün bir çocuk...

"Sen buralarda ne arıyorsun?"

"Efendim, ben çok uzaklardan geldim, iş arıyorum."

Vezir buna acıyarak yanına alır, sürüsüne çoban yapar. Oğlunu da yanına arkadaş olarak verir.

Gel zaman git zaman vezirin oğlu bu çobandan şüphelenmeye başlar. "Bu çoban kızdır" diye. Gönlü de ona doğru kaymış. Annesine giderek herşeyi anlatır.

"Anneciğim, bu çoban kız ama anlamak için ne yapacağım bilmiyorum, bana yardım et" der.

Annesi:

"Oğlum, sen arkadaşını bir sarrafa götür. Eğer kız ise altına inciye bakar; oğlan ise aynaya tarağa bakar. O zaman anlarsın." der.

Çobanın da çok sevdiği koynunda yatırdığı bir kedisi varmış. Olup bitenleri dinler, hemen gidip kıza haber verir.

"Abla, abla! Senden şüpheleniyorlar. Böyle böyle yapacaklar" diye duyduklarını kıza söyler.

Ertesi gün iki arkadaş sarrafa gider. Vezirin oğlu ne kadar üstelediyse de kız "altınlar benim işime yaramaz" diyerek çakı, tarak ayna gibi şeyleri beğenir.

Oğlan arkadaşının kız olmadığına çok üzülür. Hemen annesine gidip olanları anlatır. Annesi de bu defa başka bir akıl verir.

"Sen onunla sidik yarıştır. O zaman anlarsın."

Kedi gidip kıza haber verir.

"Yarın sidik yarıştıracaksınız. Ama sen üzülme ben kasabın çöplüğünden biraz bağırsak getiririm. Sen onunla vezirin oğlunu yenersin."

Ertesi gün sidik yarışında kız oğlanı yener. Oğlan yine annesine gider.

"Anneciğim, anneciğim! Bu oğlan kız ama beni sidik yarışında da yendi, bu işte bir iş var."

"Oğul sen onunla gül toplamaya git. Oğlan olan bir gül alır. Kız ise eteğini gül ile doldurur" diye oğluna yol gösterir.

Ertesi gün iki arkadaş gül bahçesine giderler. Orada kız bir gül koparıp koklar. Oğlan daha fazla koparması için ısrar edince de "Er olana bir gül yeter" diye cevap verir. Oğlan yine büyük bir üzüntü ile annesine gider. Annesi de bu defa hamama gitmelerini söyler. Yine kedi gidip kıza haber verir.

Kız hamama giderken kırk düğmeli bir yelek giyer. Hamama varınca vezirin oğlu çabucak soyunur. Kız da düğmelerin birini açarken birisini kapatarak oyalanır. Oğlan acele edince, "Sen gir ben geliyorum" diye oğlanı atlatır. Sırrının anlaşılacağını anlayınca oradan kaçarak köyüne gelir. Gelirken de vezirin karısına tenbih eder:

"Oğlunuz beni aramak isterse, bir çift demir çarık ile bir baston alsın. Çarığı delininceye kadar gitsin. Orada yedi kızlı adamın evini sorsun."

Oğlan hamamdan çıkıp arkadaşını bulamayınca hemen eve gelir. Annesine sorar. O da kızın dediklerini ona söyler. Oğlan kızın dediklerini yapar, demir çarık demir asa yola düşer.

Az gitmiş, uz gitmiş. Altı ay bir güz gitmiş. Sonunda çarığı bir köyde delinir. Kahvenin önünde oturanlar perişan bir halde bir yabancıyı görünce etrafına toplanırlar.

"Kimsin, necisin, buralarda ne arıyorsun?" diye sorarlar. Oğlan bitkin bir vaziyette yedi kızlı adamın evini aradığını söyleyince köylüler, evi gösterirler. Kız da olup bitenleri pencereden seyredermiş. Koşarak kapıyı açar. Oğlan arkadaşını kız olarak görünce çok sevinir. Sarmaş dolar olurlar. Oğlan babasına haber gönderir. Vezir heybeler dolusu altınla elçiler göndererek "Allah'ın emri peygamberin kavli" kızı isterler.

Kırk gün kırk gece düğün yaparlar. Yer içer muratlarına geçerler. Daha dün yanlarındaydım, geçinip giderler.

Fatma Yıldırım

66. KELOĞLAN İLE BEY

Köyün birinde fakir bir kadın ile oğlu yaşarmış. Oğlan onun bunun işinde çalışır, üç beş kuruş kazanır, annesi ile geçinir giderlermiş. Oğlanın başı kel olduğu için Keloğlan derlermiş.

Bir gün annesi oğluna, "Pazardan bir dana al gel, biraz besledikten sonra satarız." demiş.

Oğlan pazara gider, on liraya bir dana alır, köye getirir. Biraz beşledikten sonra pazara satmaya götürür. Fakat aldığı paradan fazla para veren olmaz. Akşam olup da tam ümidini kestiği sırada o yörenin meşhur bir beyi varmış, o gelmiş. Danayı on liraya satın almış. Çocuğa da "yarın konağa gel paranı al" demiş.

Çocuk parasını almak için ertesi gün gider, para yok. Bir hafta sonra yine yok. Bir ay sonra yine yok... Parayı alamayınca beye bir oyun oynamaya karar verir. Annesine giderek komşulardan bir gelinlik urbası bulmasını ister.

"Yavrum gelinliği ne yapacaksın?"

"Anne sen karışma bu beye bir ders vereceğim."

Annesi gider komşulardan bir gelinlik urbası getirir. Keloğlan hemen urbaları giyerek konağın önünde dolaşmaya başlar. Bey de kadın düşkünü imiş. Birçok cariyesi, hizmetçisi varmış. Konağın önünde gelinlik urbalı birini görünce dayanamaz. "Şu gelini bana getirin." der.

Adamları gelini getirirler beyin karşısına.

Bey gelini bir odaya koydurur. Biraz sonra da yanına

varıp sıkıştırmaya başlar.

"Olmaz" der gelin hemen. "Bütün cariyelerini hizmetkârlarını başımızdan sav. Ondan sonra muhabbetimizi yaparız."

Bey, adamlarını cariyelerini hamama gönderir. Odaya geçtikleri sırada gelin adama sorar:

"Ne işler yaparsın, zenaatın nedir?"

"Bir yağhanem var. Orada yağ çıkartıp satarım."

"Nasıl yağ çıkartıldığını bana da öğret, merakım geçsin, ondan sonra muhabbetimizi yaparız."

Bey mecburen kabul eder, yağhaneye inerler. Bey yağın nasıl yapıldığını gösterir. Bu defa gelin de yağ çıkartmak ister. Beyi makinanın arasına geçirir, bey bağırdıkça makinayı çevirir. Bey bağırır, gelin çevirir... Sonunda gelinlik elbiselerini çıkartarak kendisini tanıtır. Makinada sıkışmış olan beyi bir güzel döğer. Dananın parasını fazlasıyla alır, gider.

Hamamdan dönen cariyeler ve hizmetçiler konağın kapısına gelince beyin iniltilerini duyarlar. Yağhaneye inerek beylerini kurtarırlar.

"Ne oldu bey, nedir bu hal?"

"Sormayın. O, gelin değil Keloğlan'mış. Dananın parasını almak için beni bu hale getirdi."

Bey acı içinde kıvranırken "Bana bir doktor bulun" der. Bunu duyan Keloğlan hemen doktor kılığına girerek tekrar konağa gelir. Beyi muayene eder.

"Bu yaralar burada iyileşmez."

"Nerede iyileşir?"

"Hamamda."

Beyi hamama götürürler, göbek taşına yatırırlar. Cariyeleri ve hizmetçileri dışarı çıkarttıran doktor, bey ile yalnız kalınca adamın her tarafını jiletle dilmeye başlar. Bey de acıdan "Of yandım anam" diye bağırdıkça dışarıdakiler de "Beyimize ilaç iyi geldi bağırıyor." derlermiş. Aradan biraz zaman geçip ses kesilince iniltiler gelmeye başlar. Hamama girip baksalar ki, bey kanlar içinde.

"Kim yaptı bunu?"

"Sormayın gelen doktor Keloğlan'mış."

Bey Keloğlan'dan kurtulmak için Adana'daki kardeşine gitmeye karar verir. Fakat yolda yine Keloğlan'la karşılaşır. Kurtulamayacağını anlayınca Keloğlan'a yanında iş verir. Bir daha da kimseyi aldatmaz.

Mehmet Aşık

67. ÖLÜLERİ BACAYA ÇEKTİREN KELOĞLAN

Bir varmış, bir yokmuş... Allah'ın kulu çokmuş. Memleketlerden birinde bir Keloğlan yaşarmış. Bu ülkede padişah seçimi "talih kuşu" ile yapılırmış.

Gel zaman git zaman, padişahın süresi dolmuş, ahirete göçmüş. Padişah olmak isteyenler, meydanda toplanmışlar padişah seçilirse yapacaklarını anlatıyormuş. Sıra Keloğlan'a gelince ölen padişahın adamları bunu konuşturmazlar. "Senden de padişah mı olur?" diye alay ederler. Fakat halktan bazıları "bırakın bakalım ne diyecek." diyince Keloğlan'ın konuşmasına izin verirler. Kürsüye çıkan Keloğlan:

"Eğer talih kuşu benim başıma konarsa da padişah olursam "ölülerinizi bacaya çektireceğim" der.

Derken, seçim günü gelmiş çatmış. Baş vezir ve adamları sarayın balkonuna çıkmışlar. Halk da meydanda merakla talih kuşunu bekliyor.

Baş vezir emir verir.

"Bırakın kuşu!"

Kuş döne döne gelir, Keloğlan'ın başına konar. Herkes itiraz eder. Keloğlan padişah olursa ölülerinizi bacaya çektirecek, ölülerimizi bile gömemeyeceğiz."

Kuş yeniden uçurulur. Yine gider Keloğlan'ın başına konar. Halk yine itiraz eder. Kuşun üçüncü defa bırakılmasını isterler.

Baş vezir ve adamları "Başımıza bu Keloğlan mı padişah olacak" diye Keloğlan'ı hapsederler.

Kuş üçüncü defa uçurulur. Kuş döner döner kimsenin başına konmaz. Sonunda Keloğlan'ı bırakırlar, kuş da gider onun başına konar.

Bu defa kimse itiraz edemez.

Keloğlan padişah olunca tellah bağırtır. "Memleketin neresinde olursa olsun ölülerinizi saraya getireceksiniz."

Halk korkusundan her öleni padişaha haber vermeye başlamış. Keloğlan da cenazeleri bacalara astırırmış.

Bu durumdan rahatsız olan halkın ileri gelenleri heyetler oluşturup padişaha elçi giderler.

"Biz ölülerimizi dinimizin emrettiği gibi gömmek istiyoruz. Padişahımız bunu bizden esirgemesin."

Padişah gelen elçiler vasıtasıyla halka haber yollar.

"Ülkede hırsızlık hainlik çoğaldı. Bunlar düzelmezse ölülerimizi bacaya astırmaya devam edeceğim."

Bu haber üzerine halk kendine çeki düzen vermeye başlar. Kısa süre sonra da ülkede kötülük kalmaz. Herkes iyi geçinmeye başlar.

Padişah da halkın düzeldiğini görünce, bundan böyle ölüleri sahiplerine teslim eder.

Mehmet Aşık

68. ODUNCU

Bir varmış, bir yokmuş... İki arkadaş hırsızlık yaparlarmış. Akşama kadar çalar çırpar sabaha kadar yer içerlermiş. Fakat yine de hayatlarından memnun değillermiş. Karşılarında da bir oduncu varmış. Günde iki yük odun keser satar akşam olunca da keyfine bakarmış.

Hırsızlar oduncunun bu keyfini kıskanırlar ve eşeklerini çalmaya karar verirler. Baksalar ki oduncu eşeğin birisine binmiş türkü söyleyerek geliyor. Hırsızın biri hemen bir kuyunun başına varıp döğünmeye başlar.

"Yandım anam, öldüm bittim..."

Oduncu feryatları duyunca adamın yanına gelir.

"Ne oldu arkadaş niye döğünüp duruyorsun?"

"Çok susamıştım eğilip kuyudan su içerken cebimdeki altın dizisi kuyuya düştü. Onun için ağlıyorum."

"Ben sana yardım edeyim, beline urgan bağlayıp kuyuya indireyim altınlarını bulunca geri çekeyim."

"Ben korkarım, ne olur kuyuya sen in. Benim her şeyim bu altınlardı. Kurtar beni bu işten!"

Oduncu adamın haline acıyarak kuyuya iner. O kuyuya inince öbür hırsız da ortaya çıkar ipi kesip oduncuyu kuyuda bırakırlar, eşeklerini alıp kaçarlar.

Adam kuyunun içinde bağırırken yoldan geçen bir ihtiyar sesleri duyarak gelip bunu kurtarır.

Oduncu kuyudan çıkınca baksa ki ne eşekleri var ne elbiseleri. Başlar döğünmeye:

"Ben ekmek paramı bunlarla kazanıyordum. Şimdi ne

yapacağım..."

"Oduncuyu kuyudan kurtaran adam der ki:

"Şu tepenin arkasında bir çadır var. Vaktiyle o çadırda Mehmet Ağa derler birisi yaşardı. Çok iyilik severdi. Geçenlerde rahmetli oldu, fakat karısı da iyiliksever-dir. Ona git, o sana yardım eder."

Oduncu, Mehmet Ağa'nın çadırına yaklaşınca "Ev sahibi" diye bağırır. Mehmet Ağa'nın karısı da "kim o!" diye cevap verince oduncu:

"Ben cennetten geliyorum. Beni Mehmet Ağa gönderdi." diye cevap verince, kadın oduncuyu içeri alır. Oduncu kadının verdiği elbiseleri giydikten sonra yanına varır.

"Mehmet Ağa'nın çok selamı var. Dünyada iken birisine kırk altın borcu varmış. Alacaklılar sıkıştırıp duruyor. Borcunu ödeyince gelecek" der.

Kadın hemen sandıktan kırk altını çıkarıp oduncuya verir. Gelirken giymesi için de kocasına elbise verir. Altınları ve elbiseleri alan oduncu oradan uzaklaşır.

Akşam olunca kadın avdan gelen ikinci kocasına durumu anlatır. Tabii ki adam hemen kadının aldatıldığını anlar. "Keşke erken gelseydim de bir selam da ben gönderseydim" der. Karısından adamın gittiği yöne öğrenerek atına bindiği gibi oduncunun peşinden gider.

Oduncu, bir yamaçta eğlenirken dört nala gelen birini görünce şüphelenir, "Bu adam olsa olsa kadının kocasıdır" diye düşünür. Az ilerdeki bir çobanın yanına varır. Gelen adamın sirkatçi olduğunu söyleyince çoban korkmaya başlar. O zaman çobana der ki:

"Sen kepeneğini bana ver, şu ağaca çık. Ben o adamı hallederim."

Çoban kabul ederek ağaca çıkar. Avcı kepenekli adamın yanına yaklaşarak sorar:

"Hey! Çoban buradan geçen bir adam gördün mü?"

Oduncu ağaçtaki çobanı göstererek.

"Şu ağacın başında saklanıyor" der.

Avcı öfkeyle atından inip ağaca tırmanmak ister; fakat çizmeleriyle ağaca çıkamaz.

O zaman oduncu çizmelerini bırakırsa daha rahat çıkacağını söyler. Avcı da çizmelerini de bırakarak ağaca çıkar. Çobanı bir güzel döğer. Bu arada çoban kılığındaki oduncu adamın çizmelerini giyer, atına biner ve oradan kaçar. Avcı aşağıya inince baksa ki ne atı var, ne çizmeleri. O zaman karısını aldatanın o olduğunu anlar. Adamı yakalayamayacağını anlayınca evine döner.

Karısı atı ve çizmelerini göremeyince kocasına sorar:

"Atı ve çizmelerini ne yaptın?"

Adam karısına "Seni aldatan beni de aldattı." diyecek değil ya, "Mehmet Ağa'nın arkadaşına yetiştim. Mehmet Ağa'ya gelirken lâzım olur diye at ile çizmeleri de gönderdim" der.

Mehmet Avcı

69. PADİŞAH İLE VEZİRİ

Evvel evvel iken, deve tellâl iken, tosbağa berber iken, sinek sersem iken, ben muhtar idim. Karıncalara karşı gelirdim.

Vaktin birinde büyük bir ülkenin bir padişahı varmış. Halkın kendisinden memnun olup olmadığını anlamak için kılık değiştirir, şehri gezermiş.

Bir gün vezirini de yanına alarak ellerinde birer asa şehir şehir dolaşmaya çıkarlar. Vardıkları bir şehirde bir eskici dükkanından geçerken, bir şey padişahın dikkatini çeker. Eskici biraz ağladıktan sonra gülmeye başlar.

"Git şu adamın derdini öğren bakalım" diyerek vezirini gönderir.

"Selâmünaleyküm!"

"Aleykümselam!"

"Arkadaş, sen niçin bir ağlayıp bir gülüyorsun?"

"Arkadaş benim derdim çok. Sen beni boşver, git işine."

Vezir ısrar edince adam anlatmaya başlar:

"Benim bir karım vardı. Akşam yemeğinden sonra bana bir bardak su getirirdi. Ben suyu içince kendimden geçer, yatağın üstüne uyur kalırdım. Sabaha doğru karım yatağa yatırırdı.

Bu durumu aklı eren bir adama danıştım. Bende böyle böyle bir hal var, diye her şeyi anlattım. O da dedi ki: "Karının verdiği suyu içiyormuş gibi yaparak yakana dök. Sonra her zamanki gibi yatağın üstüne yat, her şeyi öğre-

nirsin."

Ben de eve gelince adamın dediğini yaptım. Akşam yemekten sonra karımdan su istedim. Su gelince içer gibi yaptım, yakama döktüm, uyumuş gibi yatağın üzerine yattım.

Karım hemen kalktı evin ortasındaki taş kapağı kaldırdı, oradan bir kutu çıkardı. Kutunun içine parmağını batırıp yüzüne sürdü. O anda bir kuş olup anahtar deliğinden çıkıp gitti.

O gitmekte olsun, ben de kutuya parmağımı batırıp kuş oldum, onu takip etmeye başladım. O önde ben arkada biraz uçtuktan sonra mezarlığa kondu. Ben de bir mezar taşının arkasına gizlendim.

Mezarlıkta leyleğe benzer sekiz tane kuş benim hanımı görünce "Nerede kaldın eskici karısı" dediler. Hanım da "Eskici köpeğini uyutamadım" dedi. İçlerinden biri gidecekleri yerleri söylüyor. Benim hanıma da "Sen Hindistan'a gideceksin" dedi.

Hanım Hindistan'a doğru uçmaya başlayınca ben de peşinden uçmaya başladım. Hanım bir mezarlığa kondu. Kabirden bir ölü çıkardı. Önünde oynadı, kalgıdı, sohbet etti. Sonra da ciğerini çıkarıp yedi.

Ölüyü tekrar kabire koyup evimize doğru uçmaya başladı. Ben de peşinden giderken yanıma biraz Hindistan cevizi kozalağı aldım.

Sabaha karşı bizim köyün kabirliğinde birleştiler. "Sabah oluyor şimdi köpekler uyanır" diyerek dağıldılar. Ben de karımdan önce eve gelip yatağın içine yattım. Karım

gelince "Bugün benim adam yatağın içine yatmış" diyerek yanıma yattı.

Biraz sonra beni kaldırdı.

"Kalk biraz para kazan gel de, karnımızı doyuralım."

"Bugün çok yorgunum" diyerek biraz oyalandım. Ortalık iyice aydınlanıp kuşluk vakti olunca karıma "İmamı, ayanı getir" dedim. O da benden şüphelenip üstüme çullandı. Ben de biraz cesarete gelip "Ulan karı seni boşayacağım. Seni Hindistan'da ölü ciğeri yerken gördüm. Yanında sekiz kişi daha vardı. İnanmazsan işte Hindistan cevizi kozakları" deyince kadın ortadan kayboldu. Ben de üç çocukla kaldım. Benim derdim budur."

Padişahla vezir başka bir şehre varınca bir müezzinin hareketleri dikkatlerini çeker. Müezzin gülerek minareye çıkıyor, selâ verdikten sonra ağlayarak iniyor. Bunu birkaç defa tekrarlayınca padişah vezirini gönderir. "Git, bu adamın derdini öğren!"

Vezir, müezzinin yanına gider.

"Selamünaleyküm!"

"Aleykümselam!"

Arkadaş sen minareye gülerek çıkıyorsun, sela verip ağlayarak iniyorsun, nedir bunun sebebi?"

Müezzin anlatmaya başlar:

"Ben bir cuma sabahı sela verirken gökten peri padişahının kızı sesime âşık olmuş ve bir Kartal'a emretmiş: "Git, bu müezzini bana getir."

Kuş, ben tam selâ verirken süzülerek geldi, gagasına beni takarak tekrar havalandı. Beni peri padişahının kızı-

nın sarayına bıraktı. Peri kızı yanında birçok peri kızıyla gergef işliyordu. Beni görünce işini bırakıp yanıma geldi oturdu.

"Ben peri padişahının kızıyım. Senin sesine âşık oldum. Kırk gün benim yanımda oturacaksın, yiyecek, içecek, eğeleneceksin. Fakat bana elini sürmeyeceksin. Kırk gün sonra Allah'ın emriyle ben sana varacağım" dedi. Ben de kabul ettim.

Günler geldi, geçti. Kırkıncı gün bana bir hal oldu. Aşka gelip "Nasıl olsa benim olacaksın" diyerek peri kızını kucakladım. Tam öpeceğim sırada peri kızı kuşa seslendi.

"Ya kuş, bu haini geldiği yere götür!"

Bir de baktım ki minarenin tepesindeyim.

İşte o günden beri, yere inince akbaba kuşunu görüyorum, minareye çıkınca kayboluyor. Benim derdim de budur."

Vezir üzülerek müezzinin yanından ayrılır. Padişahla yollarına devam ederler. Bu defa yolları bir demirci dükkanına çıkar. Padişah selam verir.

"Selamünaleyküm, pir-i pişman!"

"Aleykümselam, evladı kendine düşman."

"Bir kaz yollasam yolar mısın?"

"Cıscıbıldak çıkartırım."

Padişahla demirci arasında geçen bu konuşmadan sonra yollarına devam ederler. Şehir şehir gezip dolaştıktan sonra saraya gelirler.

Padişah saraya gelince, gittikleri yerleri ve dinlediği hikayeleri vezirden anlatmasını ister. Vezir eskici ile müezzinin hikayelerini anlatır. Fakat demirci ile aralarında geçen konuşmaları unutur. Padişah emir verir:

"Hemen gidip demircinin dediklerini öğreneceksin."

"Başüstüne!"

Vezir hazırlığını yapar, yola çıkar. Gide gide demircinin dükkanına varır.

"Selamünaleyküm!"

"Aleykümselam!"

"Arkadaş ben yanımda bir adamla falan zaman senin dükkanına gelerek sohbet ettik. O gün dediklerini bana tekrar anlatır mısın?"

"İki sarı lira verirsen anlatırım."

Vezirden iki sarı lirayı alan demirci başlar anlatmaya:

"O bana "Selamün aleyküm, pir-i pişman" dedi. Ben de ona "Aleyküm selam evladı kendisine düşman" dedim.

"Peki başka?"

"İki sarı lira daha vereceksin."

"Al sana iki sarı lira daha."

"Ben onu tanıdım. O, bu ülkenin padişahı. Onun oğlu 'babam ölse de saraya bir otursam' diye planlar yapıyor.

"Başka?"

"İki sarı lira daha."

"Param kalmadı."

"Sırtındaki elmas kapudu çıkar."

"Peki al."

"O bana dedi ki: 'Bir kaz yollasam yolar mısın?'"

"Ben de dedim ki: 'Cıscıbıldak çıkartırım.'"

"Haydi sen şimdi git, senden iyi kaz olmaz" diyerek veziri beş parasız üstsüz başsız gönderir saraya...

Ahmet Gümüş

70. ÇEŞMEDEKİ KATIR

Evvel zamanlardan birinde, yörüğün birisi pazara yağ, yoğurt, peynir satmaya gitmiş. Malı da çok olduğu için çok para kazanmış. Kasabanın savcısı dairesinde pencereden dışarıyı seyrederken yörüğün paralarını görür.

Odacısına der ki: "Şu yörüğe bir suç isnat et. Benim yanıma getir."

Yörük işini bitirince heybesini omzuna atar, birşeyler almak için pazarda dolaşmaya başlar. Bir ayakkabıcı dükkanının önünden geçerken, bunu takip eden odacı, yerdeki ayakkabılardan birini heybesinin arka gözüne koyar. Hemen ayakkabıcıya gider, "Şu adam senin ayakkabını çaldı" Düşerler yörüğün peşine. Adamı yakalayıp savcının karşısına dikerler.

"Niye çaldın?"

"Ben bir şey çalmadım."

"Sus yalan söyleme. Ayakkabı heybende çıktı. Bu adamlar da şahit."

"Hayır ben çalmadım."

"Sus daha fazla konuşma, şeytana uydum" de."

"Şeytan beni görmedi, ben şeytanı."

Ne kadar uğraştılarsa "ben çaldım" dedirtemezler. Sonunda savcı, "Allah belanı versin elindeki torbayı bırak da defol git" der. Yörük çaresiz para kesesini bırakır, köyüne dönmek için oradan ayrılır. Yolda giderken karşısına bir adam çıkar.

"Selamünaleyküm!"

"Aleyküm selam!"

"Nereden geliyor, nereye gidiyorsun?"

"Dinar'dan geliyorum, orada süt, yoğurt sattım. Savcı bir iftira ile paralarımı elimden aldı."

"Ben şeytanım, her şeyi biliyorum. Sen o paranı beş misli fazlası ile almak istiyorsan, yarın bu tepeye gel."

Yörük düşüne düşüne köyüne varır. Gece yatarken şeytan ile buluşmaya karar verir. Ertesi gün kararlaştırdıkları yerde buluşurlar. Şeytan der ki:

"Savcı katırı çok sever. Ben katır olayım sen benim üstüme bin, savcının dairesinin önünde dolaş. O seni görünce katırı almak ister. Sen de beş misli fiyata satarsın."

Bu şekilde anlaştıktan sonra şeytan katır olur, adam da biner, doğru savcının dairesinin önüne. Adam orada dolaşırken bunları gören savcı adamlarına katırı ve sahibini getirmelerini emreder. Katırı yakından görünce daha çok beğenir.

"Bu katırı bana satar mısın?"

"Satarım."

"Kaça satarsın?"

Şu para, bu para derken savcı katırı satın alır. Yörük de parasını fazlası ile alır köyüne döner.

Savcı katırı temizler, tımar eder ve çeşmeye sulamaya götürür. Katır yalaktan su içerken oluğun içine girerek kaybolur. Savcı bağırmaya başlar:

"Yetişin komşular, katırım oluğa girdi, kayboldu."

"Yahu Savcı bey sen delirdin mi, kocaman katır oluğa nasıl girer?"

Savcı durmadan döğünüyormuş.

"Vallahi de gitti, billahi de gitti." Eğilip oluğa baktığında da katırın gözlerini görürmüş.

Uzatmayalım. Bu savcı delirdi diye bunu tımarhaneye atarlar, bir hafta sonra sorarlar.

"Savcı bey katır nerede?"

"Olukta!"

Bu akıllanmamış. Bir hafta daha tedavi ederler. Sonra yine sorarlar:

"Savcı bey katır nerede?"

"Vallahi de olukta billahi de olukta."

Aradan birkaç hafta geçince Savcı ve hakim arkadaşları savcıyı ziyarete gelirler.

"Savcı bey sen de biliyorsun ki, katır oluğa sığmaz. Gel inadından vazgeç, seni buradan kurtaralım."

Aklı başına gelen Savcı anlar ki, başka türlü kurtuluş yolu yok. Katırı dağa saldığını söyler. Tımarhaneden kurtulur.

Hemen çeşme başına gelir. Eğilip oluğa bakınca katırın gözlerini görür.

"Katır yine olukta amma, gel de tımarheneciye anlat" der.

Yaptı bir hata, buldu cezasını... Ondan sonra kötü iş yaparken hep katır aklına gelir.

Mehmet Avcı

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ